TARİHİ ROMAN

BEKİR BÜYÜKARKIN

BELKİ BİR GÜN

ÖTÜKEN

Sultan III. Selim'in saltanat yılları...
Nizam-ı Cedid'in kurulmaya çalışıldığı, Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılarak yeni bir yapılanmaya gidişin başlatıldığı sancılı dönem... Devlet şuurunu ve Türkün siyasî tarihteki doğrultusunu olayların ve krizlerin değerlendirilmesinde esaslı bir ölçü kabul eden Bekir Büyükarkın, yeniden büyük devlet olma ümidini "Belki Bir Gün"de, bu kritik olayların ayrıntılarında arıyor... 200 yıl önceki atalarının devlet şuurundan ve gayretinden ilhamını almağa önem veren kahramanlarını sarayda, serhadlerde, İstanbul sokaklarında maceradan maceraya koşturarak, zevkle ve heyecanla okuyuculara bu hedefe erişmenin yollarını işaret etmeğe çalışıyor...

BELKİ BİR GÜN

BEKİR BÜYÜKARKIN

9 789754 377699

THG 0650232 NSZ

ÖTÜKEN

BELKİ BİR GÜN

Bekir Büyükarkın

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 822
EDEBÎ ESERLER: 344

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 16267

ISBN: 978-975-437-769-9

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

Dördüncü Baskı; 1977, Arkın Kitabevi
7. BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Kapak Tasarımı: Zafer Yılmaz

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Karakış Basım

Baskı: ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ
Göztepe mah. Kazım Karabekir cad. No: 32
Mahmutbey-Bağcılar/İSTANBUL
Tel: (0212) 446 38 88 Pbx • Faks: (0212) 446 38 90
Sertifika Numarası: 44011

Tarama ve Düzenleme : Kutluk Bilge Kağan - 13/06/2022

İstanbul- 2019

Bekir Büyükarkın: 1921 yılında İstanbul'da Etyemez Davutpaşası'nda dünyaya gelmiştir. Babası Ahmet Bey Malatyalı, annesi Nadire Hanım'ın babası ise Kastamonuludur. 1939 yılında Vefa Lisesi'ni, 1942'de Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu'nu bitirmiştir. İkinci Dünya Harbi yıllarında askerlik görevini İslâhiye'de yedek subay olarak yapmıştır. Mart 1945'ten 1953 yılına kadar Anadolu Sigorta Şirketi'nde muhasebeci, daha sonra Kasım 1960'a kadar Türk Ticaret Bankası'nda Genel Muhasebe Müdürü olarak vazife gördükten sonra özel bir büro açarak "Serbest Malî Müşavirlik" yapmıştır. Eserlerinin çoğunu 1960-79 yılları arasında kaleme almıştır.

Yazı hayatına henüz lisede iken tiyatro eserleri yazmakla başlamış, çeşitli dergi ve gazetelerde şiir, hikâye ve romanları yayınlanmıştır. Vefa Lisesi'nde öğrencilik yıllarında "Efe" piyesini yazmış ve oynatmış, ilk hikâyeleri 1942 yılında "On İki Masal" adıyla *Yapı Dergisi*'nde yayınlanmıştır. 1945 yılında *Son Telgraf* ve *Akşam* gibi gazetelerde de hikâyeleri çıkmış, ilk romanı olan *Cadıların Kırbacı*, *Son Telgraf* gazetesinde tefrika edilmiştir.

İlk tiyatro eseri olan "Dökmeci" 1947 yılında C.H.P.'nin açtığı tiyatro yarışmasında Ahmet Muhip Dıranas'ın "Gölgeler" adlı oyunuyla birlikte ödül kazanmıştır. "Dökmeci", "Yarısı", "Duman", "Soytarı", "Tanyeri" gibi tiyatro eserleri İstanbul Şehir Tiyatroları'nda oynanmıştır. "Duman" Berlin'de de sahneye konmuş ve başka yerlerde de oynanmıştır. "Soytarı" adlı oyun TRT Televizyonu'nda dizi film olarak gösterilmiştir. "Yarısı" adını taşıyan oyun da yine senaryosu yapılıp filme çekilip TRT'de gösterilmiştir. Romanlarının birçoğu önce gazetelerde tefrika edilmiş, sonra kitap halinde yayınlanmış ve müteaddid baskıları yapılmıştır. *Son Akın* isimli romanı film yapılarak sinemalarda gösterilmiştir.

"Kavuk" adlı oyun Kültür Bakanlığı'nın açtığı OrtaOyunu Metin Yarışması'nda ödül kazanmış (17.12.1986), *Gece Yarısı* romanı Kültür Bakanlığı'nın "Edebiyat" ödülünü almış (28.3.1988), *Bozkırda Sabah* romanı tiyatro eserine çevrilip İnönü Vakfı Tiyatro Yarışması'nda ödül kazanmıştır (1988).

Bekir Büyükarkın, uzun yıllar tarihî araştırmalar yapmış ve romanlarından çoğunu bu araştırmalarının ışığında Türk tarihinden aldığı ilhamla yazmıştır. Romanlarında geçmişi günümüzde canlandırmıştır. Dünü bugünde göstermek, dünü iyi tanımak amacını gütmüştür. Tarihimizin derinliği ve millî kültürümüzün zenginliği gözler önüne konmuştur. *Tanyeri* romanında özellikle Türk kültürü ve millî şuurun varlığı ön alanda canlanmıştır. *Son Akın*'da serhat boylarındaki akıncıları ve millî duyguları dile gelmiştir. *Bozkırda Sabah*'ta Kurtuluş Savaşımızın yaşanılan görüntüleri, tarihî gerçekler ve değerlendirmeler dikkati çeker. *Suların Gölgesinde* romanı yerli ve yabancı tarihî kaynakların ve arşivlerin incelenmesiyle tarihin karanlığından gün ışığına çıkartılan büyük Türk denizcisi Kurdoğlu Muslihittin Reis'in hayatını ve Rodos Adası uğrunda yapılan fedakârlıkları gözlerimizin önünde canlandırır. Rodos ve 12 Ada'nın Türkiye'nin güvenliği için stratejik ve jeopolitik önemini, ibret dersi olacak tarihî olayları anlatır. Tarihî olaylara ait bilgisinin genişliği, millî kültürümüze olan vukufu,

san'at ve şairane duygu inceliği, vatan sevgisi ve Türklük şuurunun yüceliğini roman sayfalarına aksettirmiştir. Bekir Büyükarkın'a "Türk Kültürünün tarihî ve zengin birikimi üzerindeki çok değerli çalışma ve katkılarından dolayı" Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkez Başkanlığı tarafından "şeref üyeliği" berâtı verilmiştir (4.11.1997).

Eserleri ilk basılış tarihlerine göre şöyle sıralanabilir:

Tiyatro Oyunları; Dökmeci (1947), Yarısı (1967), Armutlar (1970), Yolcular (1970), Duman (1970), Keçiler (1970), Soytarı (1974), Balıkçı (1974), Genç Osman (basılmamış), Kuşak (basılmamış), Masal (basılmamış), Atilla (basılmamış), Tanyeri (1981), Kavuk (1987), Bozkırda Sabah (1988).

Romanları: Uğrak (basılmamış), Cadıların Kırbacı (1945), Maske (1956), Bir Sel Gibi (1961; Ötüken Neşriyat, 2014), Son Akın (1962), Belki Bir Gün (1964), Suların Gölgesinde (1966; Ötüken Neşriyat, 2014), Tanyeri (1967), Bozkırda Sabah (1969; Ötüken Neşriyat, 2013), Yoldaki Adam (1972; Ötüken Neşriyat, 2010), Gün Batarken (1976; Ötüken Neşriyat, 2010), Kutludağ (1979; Ötüken Neşriyat, 2011), Gece Yarısı (1987; Ötüken Neşriyat, 2014).

Film Senaryoları: Son Akın, Soytarı, Yarısı, Yoldaki Adam.

Hikâyeler: On İki Masal (1942), Tarihten Hikâyeler (1966; Ötüken Neşriyat, 2014)

Şiirler: Rüzgâr (1965)

Bekir Büyükarkın'ın uzun yıllar çeşitli derneklerde çalışmaları olmuştur. Vefadan Yetişenler Derneği'nin kurucusu (1947) ve başkanı, Vefa Kulübü'nün Divan Başkanı, Musiki Kültür Derneği'nin kurucusu (1960) ve başkanı olarak çok değerli hizmetleri vardır.

Bekir Büyükarkın evlidir (1965); eşi kültürlü bir İstanbul hanımefendisi olan Matematik öğretmeni Güher Büyükarkın'dır.

Bekir Büyükarkın, son eseri olan *Kervansaray*'ın son bölümünü yazdığı günlerde, 6.8.1998 tarihinde Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur. 8.8.1998 günü öğle vakti Şişli Camii'nde namazı kılınarak Edirnekapı Şehitliği'nde toprağa verilmiştir. Kendisine Tanrı'dan sonsuz rahmet diler, aziz hatırasını saygı ile anarız.

Av. Kemaleddin NOMER

O Gün

TAKVİMLER 28 Temmuz 1808 tarihini gösteriyordu. Güneş doğalı epeyce olmuştu. Topkapı Sarayı tarihte ender görülen bir gününü daha yaşıyordu.

Sarayın dış avlularında, hattâ surların dibinde derin bir uğultu, içeride ise bir ölüm sessizliği hüküm sürüyordu.

Bir el havaya kalktı, bir yumruk olanca şiddetiyle sıkıldı ve gür bir ses kulakları çınlattı:

- Abe ne oyalanırsın pis arap? Söylediklerimi duymadın mı? Durma; tiz emrimi yerine getir!

Sarayın üçüncü kapısı olan Bâbüssaade'nin biraz ilerisinde gözleri yerinden fırlayacakmış gibi açılmış bir adam duruyor, karşısında titreyen kızlarağası Küçük Mercan Ağa'ya nefretle bakıyordu:

- Yıkıl karşımdan; tatlı canını kurtarmak istersen hemen Sultan Selim efendimizin yanına var!

Küçük Mercan Ağa ağzını bile açamıyordu, sarayı kuşatan binlerce Rumeli askerini birer hayal gibi görebiliyordu. Fakat karşısındaki adamın elini kuşağındaki hançerine attığını farkedince ayılır gibi oldu; başını oynattı, gözlerini kırpıştırdı, sonra geri dönüp sendeleyerek koşmaya başladı...

Mercan Ağa Bâbüssaade'den içeri girince bir an etrafına bakındı, derin bir nefes aldı, yine de fazla oyalanmadı, tekrar koşmaya çalıştı.

Arap ağanın yüzü korkudan bembeyaz olmuştu, dizleri burkuluyor, başı dönüyordu. Bu vaziyette daha fazla ilerleyemeyecekti; nefesi büsbütün kesilmiş, gözleri kararmıştı. Arkasından gelen gürültüler onu öylesine sarmıştı ki, nasıl davranması gerektiğini bir türlü kestiremiyordu. Hele, kapının önüne çıktığı anda işittiği gür, hırçın, ölüm kokan garip şiveli o ses kulaklarında hâlâ durmadan çınlıyordu:

"- Abe ağa! Bütün devletliler, Urumeli ağaları, Anadolu hanedanları Sultan Selim efendimizi tekrar padişah görmek isterler, cülüsunu

beklerler. Ti buraya onun için gelmişiz! Tiz varasın; Sultan Selim efendimizi hapsedildiği yerden çıkarıp getiresin!.."

Mercan Ağa sendeledi. Mercan Ağa dizlerinin üzerine çöktü; secde eder gibi yere kapaklandı, başındaki altın sırma şeritli kallavisi önüne düştü. Doğrulduğu zaman gözlerinin akı o kadar çok büyümüştü ki, küçücük gözbebekleri adeta kaybolmuştu. Yine koşmaya başladı. Şimdi oymalı entarisinin eteklerini belindeki kuşağa iliştirmiş, kırmızı şalvarını büsbütün meydana çıkarmıştı. Ayağındaki sarı yemenisinin bir teki fırlamıştı.

Arz odasını geçti; Ak ağalar koğuşunu, Kapı ağaları dairesini gerilerde bıraktı. Zülüflü ağalar camii ile Sultan Ahmet Camii'nin önünde durmadan sarayın bu üçüncü avlusunda ilerlemeye çalıştı.

"- Abe ağa! Tiz varasın; Sultan Selim efendimizi hapsedildiği yerden çıkarıp getiresin!.."

Bu ses ve etrafı saran korkunç uğultu kızlarağasının peşini bir türlü bırakmıyordu. Bazı Enderun ağaları, hattâ zülüflü baltacılar Mercan Ağa'ya hayretle bakıyorlar, kenara çekilip yol gösteriyorlardı. Fakat o, bunların hiç birisini farkedemiyor, sarsılarak ilerliyordu.

Hasodalılar koğuşu önünde bir parça daha nefes alabilmek için durdu. Ayaklarını gerdi, başındaki kallavisiz takkesini, ne yaptığını bilmeden bastırdı, sonra yine önüne çıkan bir ak ağaya çarpıp koşmaya başladı. Lala bahçesini geçip Revan Köşkü'nün yanında duraladığı zaman buralara kadar niçin geldiğine hayret etti. Ona "Sultan Selim'i çağır." demişlerdi. Hâlbuki Mercan Ağa aksine Padişah Dördüncü Mustafa'nın o anda bulunduğu Bağdat Köşkü'ne yaklaşıyordu. Üçüncü Selim ise Harem dairesinde idi; tam bir yıl iki aydan beri saltanattan uzaklaştırılıp haremin iki odalık bir yerine hapsedilmişti.

Güneş de ne kadar yakıyordu insanı! Mercan Ağa kuyuya düşmüş gibi sırsıklam olmuştu. Terler yaṇaklarından aşağıya doğru kayıyor, yakasından girip paçalarına doğrụ süzülüyordu.

Mercan Ağa, beyninin uyuşukluğu olmasa biraz ilerisinden akıp giden Boğaz'ın mavi sularında bakışlarını gezdirebilecek, belki de yaptığı işin mânâsını anlayarak geri dönüp Harem'e, Sultan Selim'in yanına koşacaktı. O zaman tarihin seyri değişir, geride kalan yılların erittiği çabalar yeniden hız kazanabilirdi.

Bahçede çiçekler vardı; kırmızı, sarı, mavi çiçekler... Hele kırmızıları nasıl da sabah güneşinin dinç ışıkları altında parıldıyordu? İlerideki havuz Boğaz'dan gelen rüzgârla hafifçe dalgalanıyor, koynunda serinlemek isteyen nice nice cariyelerin, al dudaklı, bahar tenli yosmaların özlemini çekiyordu sanki.

Mercan Ağa, yanından telâşla geçen, adeta ürkerek uzaklaşan bazı hasodalıların ayak seslerinden ayılır gibi oldu. Bâbüssaadenin önüne yığılmış, sarayın ikinci avlusunu tamamen kaplamış binlerce yağız delikanlının çıkardığı uğultuyu, kılıç şakırtılarını ve o acayip şiveli sesi yeniden duydu.

"- Abe ağa! Bütün davetliler, Urumeli ağaları, Anadolu hanedanları Sultan Selim efendimizi tekrar padişah görmek isterler..."

Mercan Ağa son bir gayret daha sarfetti; adeta inleyerek Bağdat Köşkü'nden içeriye bütün teşrifat kurallarını unutarak girdi. Derhal yere kapandı, titrek ve ince sesiyle:

- Hünkârım, diye bağırdı, felâket! Alemdar Mustafa Paşa binlerce Rumeli asakiri ile saray-ı hümâyununuzu bastı. Ak ağalar kapısı önünde etrafı velveleye verirler; Sultan Selim'i tahta çıkartıp efendimizi devirmek isterler... Yetişin a dostlar, yetişin!

Padişah Dördüncü Mustafa ayakta duruyordu; gözleri kanlı, dudakları çarpıktı. Başında yana doğru kaymış sorguçlu bir kavuk, arkasında önü dört köşe işlemeli, kolları altın yaldızlı bir üstlük vardı.

Padişahın biraz gerisinde ise baş-çuhadar Gürcü Abdülfettah, hazine-vekili Zenci Nezir, hazine-kethüdası Sırp Ebe Selim, baş-emirâhur Deli Eyüpoğlu Kör Mehmet, tebdil hasekisi Bağdatlı Hacı Ali ve Bostancı Deli Mustafa bulunuyordu. Hepsinin elleri kılıçlarındaydı ve hepsinin gözleri efendileri gibi kanlanmıştı.

Birden odayı büyük bir ses kapladı:

- Kalk ayağa hınzır arap! Sen ne cesaretle bu sözleri bana söylersin? Seni şimdi delik deşik edip leşini köpeklere atarım. Yıkıl karşımdan!

- Efendimiz merhamet! Vallahü'l-azim, billâhü'l-kerim kulunuzun zerrece günahı yoktur.

- Tiz yıkıl derim sana. Hemen o asilere var; derhal cemiyetlerini dağıtsınlar, geldikleri yere defolup gitsinler. Yoksa elimden kurtulamazlar!

Mercan Ağa tekrar inledi; bir türlü ayağa kalkamıyor, başını dahi yerden kaldıramıyordu. Şimdi vücudundaki ter buz gibi olmuş, göbeğinin alt tarafına bir ağırlık çökmüştü

- Hâlâ durur!.. Atın şu arabı dışarı!

Zenci Nezir ile Ebe Selim ilerlediler; Mercan Ağa'yı kollarından tutup, onun öteki teki de ayağından fırlayan sarı yemenisine aldırmadan, kapıya doğru sürüklediler, bir çuval gibi köşkün önüne bıraktılar.

Zenci Nezir ile Ebe Selim henüz dönmüşlerdi ki, bu sefer içeriye soluyarak Şeyhülislâm Arap-zade Arif Efendi girdi. Onun da Mercan Ağa gibi ne yapacağını şaşırmış bir hali vardı. Durmadan titriyor, padişah huzurunda olduğunu unutup sakalını sıvazlıyordu.

- Bre efendi, burada ne ararsın, huzur-ı hümâyunumda ne işin ola?

Bu söz üzerine Arif Efendi hemen diz çöktü, ellerini nereye koyacağını bir türlü kestiremeyip boşlukta sallarken:

- Efendimiz, diye kekeledi. Rusçuk âyanı Alemdar Mustafa Paşa ben kulunuzu huzurunuza saldı. Kendisi biraz evvel Bâb-ı Âli'yi basıp mührü sadr-ı âzam Çelebi Mustafa Paşa'dan alıp hemen sarayınızı kuşattı. Gözünü budaktan sakınmaz askerleriyle Bâbüssaade'nin önünde Sultan Selim'i getirmesi için kızlarağasına emir verdikten sonra bu fakiri de zat-ı şahanelerine haber iletmek için buraya gönderdi. Bu sebepten, daha fazla kan dökülmeden...

Arif Efendi sözünü bitiremedi; birden Sultan Mustafa'nın gırtlağını yırtarcasına bağırdığı işitildi. Şimdi padişah durmadan ellerini göğsüne vuruyor, tükürüklerini etrafa saçıyor, sakalını yoluyordu:

- Bre yobaz! Bre yedirdiğim ekmekler gözüne dizine durasıca herif! Bu fesadda sen de paşa ile birliksin değil mi? Alemdar denen o kahpenin önüne düşüp utanmadan beni tahtımdan indirmeye gelirsin! Şimdi seni parça parça ederim...

- Kerem buyurun sultanım; benim zerrece suçum yoktur. Bendeniz sadece efendimizin hayatını...

- Sus herif, sus derim sana. Yıkıl, git şuradan. Hemen derneği dağıt, Alemdar'ı geri gönder. Bre avradından daha kancık, dişi domuz suratlı musibet! Vurun namussuza!

Bu sefer Gürcü Abdülfettah ileriye atıldı; Arif Efendi'yi sakalından yakaladığı gibi kapıya doğru sürüklemeye başladı. Kör Mehmet

ise şeyhülislâmın suratına bir tükürük attı. Deli Mustafa da bir tekme savurdu.

Arif Efendi kendisini Bağdat Köşkü'nün önünde bulduğu zaman bir sarhoştan farksızdı; buna rağmen Bâbüs saade'ye doğru yürümeye çalışıyor, Alemdar Paşa'ya durumu anlatabilmek için bir an evvel yanına varmak istiyordu.

Köşkte ise Dördüncü Mustafa elleri arkasında dolaşıyor, arada bir yanındaki adamlarına bakıyor, acz içinde olduğunu gizlemeye lüzum görmeden onlardan yardım bekliyordu.

Etrafta derin bir sessizlik vardı; gelecek korkunç dakikaların hızını artırmak istiyormuşçasına o anda her şey donmuş gibiydi.

Nihayet Dördüncü Mustafa durdu; yumruğunu şiddetle havada salladıktan sonra:

- İhanete uğradık! diye bağırdı. Alemdar olacak kelp hepimizi ağlattı. Sözde ayağıma yüz sürmek için sadr-ı âzamla beraber Edirne'den buraya gelmiş, Sancak-ı Şerifi karşılarken İncirli önlerinde ellerime sarılmış, eteklerimi öpmüştü. Sizler de o namerde inanmış, bana şefaatte bulunmuştunuz. Durman, tedbir ne ola; hemen söyleyin.

O zaman hazine-kethüdası Sırp Ebe Selim Padişahın önünde diz çöktü:

- Saadetlü Hünkârım, dedi, emir buyururlarsa evvelâ vakit kaybedilmeden Bâbüssaade tamamen kapatılmalı. Bu suretle Alemdar'ın kolaylıkla içeri sızmasının önüne geçilir. Sonra...

Ebe Selim sustu, kanlı gözlerini döndürerek bir süre Dördüncü Mustafa'ya baktı. Padişahın ise beklemeye tahammülü yoktu; hırsından adeta kudurmak üzereydi, yumruklarını ısırıyordu:

- Söyle, diye bağırdı, ne susarsın?

- Padişahım; tedbir odur ki, hiç vakit kaybetmeden Sultan Selim ile karındaşınız Şehzade Mahmut öldürülmeli. Böylece tahtınıza ortak olacak hiç kimse kalmayınca size asla bir kul dahi el süremez. Yoksa Alemdar Paşa'nın askerleriyle baş etmek güçtür. Hemen izin verin; hareme girip onların icabına bakalım.

Yine dakikalar duvarlara yapışıp kaldı. Dördüncü Mustafa'nın karar veremediği anlaşılıyordu. O zaman hazine vekili Zenci Nezir'in sesi işitildi:

- Hünkârım! Oyalanmayın. Ebe Selim doğru söyler; asla bundan başka bir çare yoktur.

Baş çuhadar Gürcü Abdülfettah ile baş-emirâhur Deli Eyüpoğlu Kör Mehmet de padişahın önünde diz çöktüler; içeri titremeden, kılları bile kıpırdamadan, sanki ezberlemiş gibi ikisi birden işleyecekleri cinayetten memnun, âdeta yalvardılar:

- Doğrusu makûl sözdür hünkârım, derhal izin ver; Sultan Selim ile karındaşınız Şehzâde Mahmud'u öldürüverelim.

Bu sefer Dördüncü Mustafa'nın dudakları kıpırdadı, gözlerine vahşi, ölüm taşıyan bir ışık doldu. Boğazındaki damarlar gittikçe şişerken:

- Varın, dilediğinizi yapın, dedi, amcam Sultan Selim ile kardeşim Şehzade Mahmud'u hemen boğup tahtımı kurtarın. Ayrıca Bâbüssaade'nin kapatılması için de kapı ağasına emir salın.

Sultan Mustafa daha fazla konuşmadı; soluyarak altın işlemeli örtülerle kaplı sedire çökercesine oturdu.

Şimdi odada geri çekilerek uzaklaşan cellâtların ayak sesleri işitiliyordu. Sultan Mustafa bunları görmüyor, duymuyordu; gözleri bir noktaya takılı kalmıştı. Boşlukta, biraz ilerisinde sanki, iki çıplak vücut sallanıyor, ona nefretle bakarak bağırıyorlardı:

"- Sen de kurtulamayacaksın Mustafa! Ettiğini er geç çekeceksin!"

Hayır, dinlemek istemiyordu onları; hayalle geçirecek vakti yoktu. Yaşayacak, hem de çok yaşayacaktı. Birazdan müjdeyi getirecekler, daha sonra da Alemdar ayaklarına kapanacaktı. Alemdar'ı da boğdurur, bir kuyuya attırırdı, yahut leşini sürükletir, köpeklere yedirirdi. Fakat etraf niye bu kadar sessizdi? Rüzgâr hiç esmiyordu; insanı boğan bir sıcaklık çökmüştü odaya. İşte buna tahammül edemezdi. Hemen yerinden fırladı; yakasını kopartırcasına açtı, dışarısını dinledi.

Cellâtları gitmiş olmalıydı; başka hiçbir ses işitilmiyordu. Avunmak için etrafına bakındı; her şey olduğu gibi, her şey eskisi gibiydi. Yalnız, odanın ortasında Mercan Ağa'nın sırıtırcasına duran sarı yemenisi vardı:

* * *

Birkaç saat sonra kırk yaşlarında bir adam, atının üzerinde yavaş yavaş İstanbul'dan uzaklaşıyordu. Topkapı surları geride kalmıştı. Bu adam önünde uzanan tozlu yola, etrafa yayılan ovalara ve serpilmiş gibi duran kır evlerine belki de görmeden bakıyordu.

Adamın gözleri hafif nemliydi. Kaşları çatılmış, mintanının düğmeleri tamamen çözülmüştü. Zihni o kadar karışıktı ki, yanında kendisiyle birlikte at başı ilerleyen altmış yaşlarındaki arkadaşının seslendiğini bile duymamıştı:

- Tübeler olsun beğ; sıkma canını. Allah'ın işi, ne denir?

Kırk yaşlarındaki adam serinlemek istiyordu; adeta[1] yanıyor, boğuluyordu. Alnındaki terler boncuk boncuktu. Onu yakan temmuz ayının ovayı dolduran güneşi değildi. Heybetli vücudu, yanık teni böyle nice nice güneşler, hattâ karlar, fırtınalar görmüştü. Zaman olmuş susuzluktan dudakları çatlamış, zaman olmuş soğuktan iliklerine kadar titremişti. Fakat yine de aldırmamış, didinmiş, çarpışmış, gayesine, ümidine doğru yıllar yılı sendelemeden ilerlemişti. Şimdi ise ne yapacağını bilemiyordu; çökecek, eriyecek miydi, yoksa birbiri üzerine devrilen yıllara aldırmadan tekrar çarpışacak, yeniden doğacak ümitlerin peşinden mi koşacaktı?

Her türlü güce sahipti. Hâlâ genç, hâlâ yakışıklı, hâlâ kuvvetli ve cesurdu. Maddî sıkıntısı hiç yoktu. Fakat bunlar ona yetmiyordu; kişinin mutluluğu kütlenin mutluluğuyla tamamlanırdı. Çökmekte olan bir âlemin içinde tek başına bir insan huzurla yaşayamazdı. İnleyen, yalvaran, yardım uman, soyulan, öldürülen, ezilen, nice analar, babalar, evlâtlar varken, düşman ataların yadigârı bu toprakları her an bir parça daha kemirirken, Türk devletinin temelleri kökünden çatırdarken onun tek başına duyacağı mutluluğun ne kıymeti olurdu? Her şeye yeniden başlamak, her şeyi yeniden ele almak, belki bir gün özlenen günler gelir ümidiyle beklemek, belki bir gün iyi ve şerefli insanlar kötü ve çıkarlarını düşünen insanlara galebe çalar demek, yani geçmişi tekrar yaşamak ne kadar acıydı? Ne yazık ki, kendisinden evvel gelip giden nice nice kişiler "Belki bir gün"ün özlemini çekmişler, boş yere beklemişlerdi. Bundan sonra da böyle olmayacağını kim sağlayabilirdi? Bu sebepten de daha fazla yanıyordu bu kırk yaşlarındaki adam.

- Tübeler olsun beğ, konuş bir parçacık. Bak, yoldaşların ardından garip garip yürürler. Süle bana, süle bu Halil Ağacığına; elbet biz de bir şeycikler yaparız beğ. Hepten mi dilin tutulur?

Kırk yaşlarındaki adam arkadaşının sözlerinden ziyade omuzundaki elinin okşayışını anlayınca, başıboş bıraktığı hayvanının dizginlerini kastı. Bir an ona derin derin baktı.

- Ağlamayacağım Halil Ağa, dedi, babam da, ağabeyim de son nefeslerinde bunu istemişlerdi benden; ağlama ve yılma demişlerdi... Dedelerim de yılmamıştı; "Kocalar"ın tek isteği buydu torunlarından...

- Abe beğ, bunu ben de bilirim; bana mı anlatırsın eski güncağızları? İşte bunları sen kendine süle de bizden büle uzaklaşıp kötü kötü düşünme.

Güneş büsbütün çökmüştü etrafa. Gökte bir tek bulut yoktu. Tarlalar boş, ağaçlar çıplaktı. Onlar kavrulmuş, çiçekler solmuştu. Herkes kaçmış, herkes bilinmeyen bir yere sinmişti sanki. Yalnız seyrek saçlarını külâhının önünden çıkartıp alnına uzatan Halil Ağa ile beşyüz atlı vardı bu kırk yaşlarındaki adamın yanında.

Kırk yaşlarındaki adam gülümsemeye çalıştı; içi titreyerek Halil Ağa'ya ve beşyüz adamına tekrar baktı. Bunlar onun dostları, yoldaşlarıydı. İstanbul'a da Tuna sahillerinden gelmişlerdi. Hepsi yiğit, hepsi mert, hepsi bir emriyle ölüme atılmaya hazır er oğlu er kişilerdi bunlar.

Kırk yaşlarındaki adam acayip bir hissin etkisiyle kıvranıp farkında olmadan başını önüne eğerken:

- Halil Ağa, diye fısıldadı, kötü mü yaptım acaba; Alemdar'ı yalnız bırakıp sizleri peşime takarak geri dönmekle hata mı işledim?

- Tübeler olsun beğ, kim demiş? Bundan sonra ne faydası var İslâmbol'da durmanın? Geri kalan yâran da bir bir gelir arkandan. Günün birinde sana iş düşerse, elbet yine çalışmaktan çekinmezsin. Var sen, şimdicik geçmişi unutup keyfine bak, yolunu gözleyeni düşün beğ, yolunu gözleyeni.

- Yapamayacak, Alemdar tek başına bu işlerin altından kalkamayacak. Onun işi Bâbüssaade'nin önünde bitmeliydi. Cesurdur, atiktir, yiğittir, kim inkâr eder? Lakin ilerisini göremez, derin düşünemez o. Söz dinlemedi; bütün uyarmalarıma rağmen üç kere fırsat kaçırdı. Sonunu da gördük işte.

Genç adam dizginleri bıraktı, gözlerini elleriyle kapattı.

- Abe, ne olursun beğ? Hepten mi kendinden geçer, şu yiğitcağızların yürekcağızlarına ateş düşürürsün? Hadi aç yüzünü; sana bir serhad türkücüğü sülüyeyim de gönülcağızın serinlesin.

Kırk yaşlarındaki adam Halil Ağa'ya cevap vermedi; atının başını çevirdi ve kafile tozlu yolda ağır ağır ilerlemeye başladı. Şimdi o, geçmiş günleri yaşamak istiyordu.

Bu geçmiş günler yüzyılların gerisine kadar da uzanırdı. Fakat nedense bundan tam onüç yıl evvelinden başlayarak bu güne dönmeyi daha etkili buluyordu. Bunlar duydukları, yaşadıkları, görüp hissettikleri ve hayal ettikleriydi. Hepsi bir araya geldiği zaman onüç yıllık hayat hikâyesinin zincirleri ancak tamamlanacaktı.

Evet, bundan tam onüç yıl evveldi; böyle bir temmuz gününün gecesinde Halil Ağa'sıyla birlikte İstanbul'a gelmişti. Etrafta kızıl bir alev dolaşıyor, koca şehir bambaşka olayların altında eziliyordu.

Kocaların Memedi

7 Temmuz 1795 gününün gecesiydi. İstanbul alev alev yanıyordu. Bir sel gibi gürleyen kızıl bir dil şehri yalıyor, önüne ne geçerse yakıyor, çiğniyor, eziyordu...

Osmanlı İmparatorluğu'nun bu eşsiz merkezi o gece yine bir felâketin pençesine kendini bırakmış gibiydi. Bazen beyazlara bürünmüş bir gelin kadar şen, bazen yas tutan bir ana misali hüzünlü, bazen rüzgârın önüne katıp sürüklediği güz yaprakları gibi sararmış İstanbul o gece kıpkızıl bir örtüye bürünmüştü. Yaşama gücünü sadece gelecek aydınlık günlere bağlayan bir milletin, bu tek teselisini de o gece aman bilmez bir yangın söndürmüşe benziyordu. Şimdiden şehrin büyük bir kısmı kül olmuştu. Gökleri tırmalayan minarelerden tekbir sesleri geliyor, buna yardım isteyen insanların feryatları karışıyordu...

Evet, şehir alev alev yanıyordu. Gecenin karanlığı ürkmüş, renk değiştirmiş, her taraf kızıla boyanmıştı. Eğer bu kızıllık bir yangının eseri olmasaydı ne güzel seyredilirdi. Hatta yorgun ve bezgin insanlar bunda cesaret de bulurdu.

Altındaki atının oynak, biraz da ürkek adımlarına aldırmadan yangına doğru şehrin dar sokaklarında ilerleyen genç bir adam, kamaşmış gibi gözlerini kırparken yanındaki arkadaşına başını çevirdi:

- Kötü bir gecede geldik Halil Ağa, dedi.

Genç adam içinden vurulmuş gibi üzgündü, daima dik duran başı biraz eğilmişti; çakır gözlerinde yangının kızıllığı dolaşıyordu. Kalpağının altından taşan kıvırcık siyah saçları küllenmişti. Atının üzerinde rahat duramıyor, biraz ilerisinde gezinen alevleri güçlükle seyre çalışıyordu.

Koşanlar, bağıranlar, Tanrısına yalvaranlar gittikçe sıklaşmaya başlamıştı. Fakat kızıl alev nedense o gece bir türlü doymak bilmiyordu.

- Sesini neden çıkrtmazsın Halil Ağa? Tedbir ne olsa gerek? Durma, hemen yardıma koşsak yeridir.

Halil Ağa başını salladı, etrafına şaşkın şaşkın bakındı, sonra genç adamın yanına iyice sokuldu:

- Yaparız elbette bir şeycikler beğ, dedi; tübeler olsun böylesini hiç görmemiştim! Hepten yanar bu şehir; Allah'ın işi, ne denir?

Halil Ağa'nın ağzı açıktı, bembeyaz dişleri parıldıyordu; konuşurken bile gülen bir hali vardı. Yeşile kaçan iri gözlerinde daima bir gülümsemenin izleri dolaşırdı. Teni yanıktı, burnu sivri, fakat düzgündü. Genç adamın aksine saçları kırçıllaşmış, eski rengini tamamen kaybetmişti. Boyu arkadaşı kadar iri olmasa bile yine de atının üzerinde heybetli görünüyordu.

- Ne oyalanıyorsun Halil Ağa? Atla aşağıya; birkaç can kurtarsak, biraz eşya taşısak kârdır.

Halil Ağa yavaşça yana döndü, bir ayağını üzengiden çekerken:

- Yaparız elbette bir şeycikler beğ, dedi. Yine de şükretmeli; rüzgâr çıksaydı hepten fena olurdu.

İkisi de hayvanlarından indiler; atlarını dizginlerinden tutup kaçışan kalabalığı yararak ilerlemeye çalıştılar. Tam bir köşe başını dönmüşlerdi ki, iri yarı üç kişinin önlerinden giden bir adamın üzerine süratle atladıklarını gördüler.

Baskına uğrayan adam bir an gözden kayboldu. Sonra boğuk, hırıltıyı andıran bir ses duyuldu. Üç iri adamın yumrukları havaya kalktı, kulakları tırmalayan küfürler yangınla birlikte etrafa yayıldı:

- Namussuz hergele; nihayet elimize geçtin! Irz düşmanı alçak; aklın başına hâlâ gelmedi mi? Sizin gibi dinsizlerin yüzünden Allah'ın gazabına uğrayıp cayır cayır yanmaya başladık!

Yumruklar indi, yumruklar tekrar kalktı... Yerde yatan adamın çırpındığı, kurtulmaya çalıştığı görüldü. Fakat gücü yetmiyordu, çabası boşunaydı.

- Hemen gebertelim; vakit kaybetmeye gelmez.
- Kafasını taşla ezelim!
- Hayır, kılınçla barsaklarını deşelim!

Kılıçlar kınlarından çıktı, kılıçlar havaya kalktı, hattâ bu kılıçları kızıl bir el dağladı.

- Ateşe atalım daha iyi; kimse ne olduğunu bilmez, başımız derde girmez!

Alevler gittikçe ilerliyor, tutuşmuş tahta parçaları çok yakınlara düşüyordu. Üç kişi kılıçlarını hemen kınlarına soktular; hâlâ çırpınan, kurtulmak için çareler arayan zavallı adamı yanan bir dükkâna doğru sürüklemeye başladılar.

- Durun bakalım; kolay gele ahbaplar!

Can ve mal derdine düşmüş halkın işlenmek üzere olan bu cinayete aldıracak hali yoktu. Telâş ve ıstırap, hattâ bir yılan dili gibi daima etrafı tarayan yangın kimsede yardıma koşacak takat bırakmamıştı; gözler kör, kulaklar sağır olmuştu.

- Durun derim size, nereye böyle?

Üç adam hayret ve kızgınlıkla başlarını çevirdi; yanlarına sokulan, kendilerine alayla seslenen yabancıyı evvelâ tanımak istediler. Acaba yanlış mı duymuşlardı; hele böyle bir gecede yollarını kesecek birisiyle karşılaşacaklarını hiç sanmamışlardı. Kim onların işine engel olabilirdi?

- Ne o ahbaplar, şaşırdınız mı?

Üç adam ellerindeki avı bırakmadan durdular ve hayretle yanlarına kadar sokulan yabancıya baktılar. Onu iyice göremiyorlardı; alevler arkasından geliyor, kalpağının gölgesi yüzünü örtüyordu. Fakat boyunun çok uzun, vücudunun gayet iri olduğunu derhal farkettiler.

Yabancı adam bacaklarını hafifçe yana doğru açmış, sağ elini al çuhadan kuşağına sokmuştu. Bir an yandan gelen bir alev dalgası onu aydınlatınca kaşlarının çatılmış, dudaklarının büzülmüş olduğu görüldü. Çakır gözlerinde bir nefret ve tiksintinin izleri dolaşıyordu. Belinde bir kılıç vardı, kuşağında altın işlemeli bir kamanın sapı göze çarpıyordu, cepkeni dar geliyormuş gibi gerilmiş, mintanının birkaç düğmesi çözülmüştü.

Üç adamın şaşkınlığı çabuk geçti. İçlerinden en uzun boylusu, en irisi dudaklarını tamamen örten bıyıklarını üfledi, yere bir tükürük attı, sonra avını bırakıp yabancı adama yumruğunu gösterdi:

- Bize mi söylersin bu lâfları?

- Size söylerim; hata mı ettim?

- Sen kim olursun ki işimize burnunu sokarsın? Tatlı canını kurtarmak istersen hemen bas buradan!

Yabancı adam elini kuşağından çekti, kollarını göğsünde kavuşturup hiç telâş etmeden geriye doğru seslendi:

- Halil Ağa, bak neler sayıklar bu kabadayı! Senin bir diyeceğin var mı?

Halil Ağa biraz geride iki atı yedeğine almış gayet sâkin duruyordu. Arkadaşı seslenmese onun varlığından kimsenin haberi bile olmayacaktı. Yerinden bile kıpırdamamıştı.

- Tübeler olsun beğ, Allah'ın işi, ne denir?

O zaman yabancı adamın hiddet dolu sesi tekrar işitildi:

- Halil Ağa'nın dediğini duydunuz; bu işi daha fazla Allah'a bırakmayın! Derhal salıverin o adamcağızı! Erlik midir ki, üç kişi kahpece birisinin üzerine çullansın, ona savunmak için vakit bırakmadan ateşe atmaya kalkışsın? Günahı nedir? Suçlu da olsa cezasını vermek size mi düştü? Sizden zorlusuna çatsanıza!

Bıyıkları dudaklarının üzerine dökülmüş adam hiddetinden adeta kudurmuş gibi bağırdı:

- Vay namussuz! Bir de bizde hesap mı sorarsın? Dinsizi korumak, ırz düşmanından yana çıkmak kimin haddine? Şimdi ben sana gösteririm!

Bir kılıç havada parladı, bir çelik parçası sanki ıslık çaldı, iri bir gölge ileriye doğru atıldı:

Şehir yanıyordu. Feryatlar dayanılmaz bir hal almıştı. Halk durmadan imdat istiyor, yardım arıyordu. Birbirlerini ezenler, ellerindeki kazma ve küreklerle oradan oraya koşuşanlar gittikçe çoğalıyordu. Buna rağmen acı bir ses işitildi; boğazlanıyormuş gibi birisinin bağırması kulakları tırmaladı:

- Yandım! Vay kahpenin dölü!

Yere düşen alevli bir tahta parçasının ışığı altında dudağını bıyıklarının örttüğü adamın kılıcını fırlatıp sol eliyle sağ bileğini kavradığı görüldü:

- Yetişin, gebertin keratayı!

Bu söz üzerine gerideki iki adamın hemen avlarını bırakıp yabancının üzerine çullandıkları görüldü. Genç adam ise kılıcını hafifçe dik tutmuş, yüzünde gezinen alevlerin gölgesinden rahatsız olmuşçasına başını çevirmişti. Ne olduğu yerde kıvranan bıyıklı adamı,

ne de kılıçlarını çekip kendisine saldıran diğer iki kişiyi görüyordu sanki:

- Halil Ağa; yaralıyı kaldır, iyice koru, kimse dokunmıya!

- Yaparız elbette bir şeycikler beğ; sen işine bak.

Arka arkaya iki kılıcın tok sesi duyuldu. Bu ses bir kere daha işitildi, sonra etrafı yine yangının uğultusu kapladı.

- Bittim! Beni de yaktı!

- Ben de vuruldum! Şeytan! İnsan değil bu!

İki kılıç daha yere düştü, iki kişi daha evvelki arkadaşlarının yanına çöküp kıvranmaya başladı.

- Tübeler olsun! Hadi hemen kaçın; kabalarınızın da mı dağlanmasını istersiniz?

Üç adam akılları başlarına gelmiş gibi yerlerinden fırladılar, önlerine çıkan halkı ezercesine koşmaya başladılar.

Yabancı adam onların arkasından gitmedi bile; kılıcını kınına sokarken Halil Ağa'nın yanındaki yaralının omuzuna elini koydu:

- Kim olduğunuzu bilmem, dedi, niye saldırdıklarını da öğrenmesem olur; yalnız bundan sonra size bir hizmetim dokunup dokunmayacağını söyleyin. Yoksa, şu yangından birkaç can kurtarmak dileriz.

Yaralı adam omuzundaki eli büyük bir saygıyla okşadı. Ayakta durmakta güçlük çekmesine rağmen dizlerini gergin, başını dik tutmaya çalıştı:

- Beni evime götürür müsünüz? diye sordu. Eğer yapılacak başka bir işiniz yoksa bu gece misafirim olun. Konuşmalarınızdan buranın yabancısı olduğunuzu anlıyorum.

Sesi titrek ve üzgündü; sanki gözyaşları dudaklarından dökülüyordu. Yabancı adam elini onun omuzundan indirirken:

- Yaralarınız çok mu ağır? diye sordu. Neden tedbirde kusur eylersiniz?

Yaralı adam gülmeye çalıştı, fakat başaramadı; artık tutamadığı gözyaşlarını belli etmemek için hafifçe başını çevirdi:

- Burası benim topraklarım, dedi, istediğim gibi dolaşamam mı; tedbir almaya lüzum mu var? Yaralarıma gelince, onların hiç önemi yok. İçim kan ağlıyor, kalbime bir sızının yayıldığını hissediyorum; bunları kim dindirecek?

Bu sefer yaralı adam karşısındakinin cevap vermesini beklemeden elini yumruk yapıp boşlukta salladı, adeta bağırdı:

- Elbet; günün birinde hepsi düzelecek! İnanın bana; iyi günler bizi bekliyor. Kurtulacağız bu yobazlardan.

Yabancı adamın gözleri birden parladı; duygulanmıştı, hattâ düşünceleri, önünde bulunan gerçekten onu uzaklaştırıp bambaşka bir âleme götürüvermişti. Yangın feryatlar, kaçan üç zorba, yüzünü bir türlü seçemediği yaralı adam hafızasından bir an için silinmişti. Fakat onun bu dalgınlığı çok sürmedi; bir rüyadan uyanıyormuş gibi silkindi:

- Gidelim, dedi, bu gece sizin konuğunuz olacağız. Ne dersin Halil Ağa?

Halil Ağa sol ayağını atının üzengisine atmıştı bile. Hiç eksilmeyen gülümsemesiyle cevap verdi:

- Tübeler olsun beğ; Allah'ın işi, ne denir?

Yabancı adam da atına bindi; büyük bir dikkatle yaralı adamı hayvanının terkisine çekti. Sonra geri döndüler; yanan, kaynayan bir şehri arkalarında bırakarak karanlıkta kayboldular.

* * *

Oda sıcaktı, dışarıyı temmuz ayının yıldızlı bir gecesi kaplamıştı. Ev sahibi şişen alnını yıkatmış, incinen sol elini sardırmıştı. Fakat lime ilme olmuş elbisesini değiştirmeye lüzum görmemişti. İnce yapılı, beyaz tenli, kumral saçlı bir insandı. Moraran gözünü güçlükle açmaya çalışarak karşısındaki misafirine bakıyordu:

- Evime sefa geldiniz. Bana gösterdiğiniz iyiliği hiçbir zaman unutmayacağım. Acaba adınızı bağışlar mısınız?

Misafiri de onu süzüyordu. Bu adam belki de o anda bambaşka bir ülkede geziniyordu. İpek örtülü sedire bağdaş kurup oturmuştu. Bir heykel gibi dik duruyor, zaman zaman göğsü inip kalkıyordu. Çakır gözlerini hafifçe kırpmış, üzeri dardağan şeklinde şâlî bir sarıkla sarılmış kalpağını ensesine doğru itmişti. Dudakları kıvrıktı, ince ve düzgün burnu yüzünü büsbütün güzelleştiriyordu. Sırtında al çuhadan yapılmış Rumeli kesimi bir salta, ayaklarında ise yine al sahtiyan postallar vardı. Kuşağında hançerinden başka bir tabancanın da sapı

gözüküyordu. Kılıcını belinden çıkarıp yanına koymuştu. Elleri dizlerinin üzerindeydi; parmakları durmadan kıpırdıyordu.

Ev sahibi misafirinin bu haline adeta hayran kaldı; ömründe böyle güzel bir erkekle karşılaşmamıştı. Büsbütün meraka düştü; sualini tekrarladı:

- Acaba adınızı bağışlar mısınız?

Yabancı adam başını hafifçe salladı; kafasındaki düşüncelerini zorlukla atmaya çalışarak gülümsedi. Fakat yine de gözlerinde dolaşan bir gölgeyi kovamadı. Biraz ilerisinde oturan yol arkadaşını işaret ederek:

- Ona Halil Ağa derler, dedi; benim ağam, hocam, yoldaşım, kılavuzumdur. Ben Halil Ağa'sız hiçbir iş beceremem; gören gözüm, tutan elimdir benim o. Halil Ağa özü sözü doğru, devletini seven, insanlara iyilik eden, karşılığında hiçbir şey beklemeyen mert bir kişidir. Ona duyduğum sevgi ve saygı hadden üstündür.

Halil Ağa yerinden kıpırdadı; ağzı yine açıldı, bembeyaz dişleri gümüş şamdanların ışığı altında büsbütün parıldadı. Kalpağını yanına koymuştu; kısa kesilmiş kırçıl saçları alnına doğru uzanmıştı:

- Tübeler olsun beğ, diye fısıldadı, sen hepten beni adam yaptın. Allah'ın işi, ne denir?

Ev sahibi büsbütün sabırsızlanmıştı; Halil Ağa'yı bir an seyrettikten sonra aynı nezaketle, fakat ısrarla bir daha sordu:

- Sizin de adınızı öğrenebilir miyim?

Genç adam nedense konuşmak istemiyordu. Bir an bakışlarını atlas perdelerde, hattâ sedef işlemeli sehpalarda gezdirdi. Sonra merakla ev sahibinin kendisini süzdüğünü görünce:

- Önemli değil, dedi, beni hiç tanımasanız da olur.

- Rica ediyorum, hayatımı kurtaran insanı adıyla çağırmak isterim; izin verirseniz şayet!

O zaman yabancı adam hafifçe kaşlarını çattı, sonra kabahat yapmış bir çocuğun utangaçlığıyla:

- Benim adım Mehmet, dedi. Kocaların Mehmedi diye çağırırlar beni.

- Adınız hiç yabancı gelmedi; bu adı birkaç kere duymuşluğum var.

- Yanılmış olacaksınız.

- Hayır! Fakat şu anda bulamıyorum; lütfen bana yardım edin.

Kocaların Mehmedi bu konuşmadan sıkılmıştı sanki; ev sahibinin başka sual sorup işi hiç de arzulamadığı sonuçlara doğru sürüklemesinin önüne geçmek için kısaca anlatıverdi:

- Rumeliliyiz; Yerköy'de küçük bir çiftliğimiz var. Asitane'yi görmek istedik. Halil Ağa'yla yola koyulduk. Oyalanmışız, geç vardık buraya; bir han ararken yangınla karşılaştık. Gerisini siz de bilirsiniz.

- Demek, çiflikle uğraşırsınız?

- Evet!

- Bu kadar ustalıkla kılıç kullanmasını nasıl öğrendiniz?

- Babam öğretti; ruhu şad olsun, iyi bilirdi bu işi. O da babasından ders almıştı. Yine de ben onlara erişemedim. Bu geceki bir rastlantı olsa gerek. İşte hepsi bu kadar; benim hikâyem çok basit.

Kocaların Mehmedi sustu, karşısındakine artık sual sormamasını istercesine baktı. Ev sahibi de bunu anlamış olmalı ki:

- Kusurumu bağışlayın, dedi, sizi yordum galiba! İsterseniz ben de size kim olduğumu kısaca anlatayım. İsmim Ramiz. Bekârım. Kız kardeşimle birlikte bu evde oturuyoruz. Yaşım yirmisekiz. Babamdan bize birçok mülk kaldı. Allah'a şükür, bugüne kadar hiç akça sıkıntısı çekmedik. Yalnız...

Bu sefer de Ramiz Efendi, sustu, bir an Kocaların Mehmedi'ni süzdü. O, hareketsiz duruyor, duygularını hiç belli etmiyordu. Hattâ ev sahibinin anlattıklarıyla ilgilenmemiş gibi görünüyordu. Belki de buraya geldiğine pişman olmuştu; karşısındaki insanı görünüşüyle değil, gerçek kimliğiyle anlamak istiyordu.

Ramiz Efendi Kocaların Mehmedi'nin bu halinden bir mânâ çıkartamadı, hatta onun gibi bir insanın tanımadığı birisinin evine ilk davette gece yatısına gelişini de izah edemez oldu. Bu sebepten odada soğuk bir rüzgâr esti; temmuz ayının sıcak havası yavaş yavaş uzaklaşmaya başladı.

- Tübeler olsun; canım hem bir türkücük sülemek, hem de yemek yemek istedi. Senin karnın acıkmadı mı beğ?

Ramiz Efendi ferahlamış gibi sırtını sedirdeki yastıklardan birine dayarken Halil Ağa'ya gülümseyerek baktı.

Şimdi Kocaların Mehmed'i ayağa kalkmış, ev sahibine iyice sokulmuştu. Uyuşuk bir hali vardı:

- Tam benim yaşımdasınız, dedi. Neyse, bu yangın bir türlü sönmek bilmeyecek mi? Yardım etmeliydik. Buraya gelmemiz doğru olmadı. Niçin saldırdılar size, kim yaptı bu işi?

Genç adamın cümlesinin arasında bir benzerlik bulmak güçtü. Buna rağmen Ramiz Efendi bir fırsat, yakalamış gibi sevindi; dayandığı yastıktan sırtını uzaklaştırırken:

- Guruptan iki saat sonra idi, dedi. Balıkpazarının dışındaki Hasır iskelesinde yangın çıktı; ateş söndürülemedi. Sür'atle etrafa yayıldı. Benim de orada dükkân ve hanlarım vardı. Adamlarımla beraber yangın yerine gitmiştim; bir faydam dokunamayacağını anlayınca adamlarımı bırakıp geri dönerken saldırıya uğradım. Onları tanıyorum; bir tanesi Ahi Çelebi Camii'nin imamı Ataullah Hoca'dır, diğer ikisi de yeniçeri zorbalarından Bıyıklı Kâmil ile Nalbant Ali. Ataullah Hoca gününün ekseri saatlerini yeniçeri ocağında geçirir. Bıyıklı Kâmil ile Nalbant Ali de ocakta esamileri olduğu halde esnaflık yaparlar. Üçü de dükkânlarımdan birer tanesinde kiracıdırlar; çürük mal sürüp zorla akça toplarlar. Zeytinyağcılar Bıyıklı Kâmil'den, nalburlar Nalbant Ali'den, balmumcular ise Ataullah Hoca'dan yaka silkerler...

Ramiz Efendi susunca Kocaların Mehmedi'nin yumruklarını sıktığı görüldü. Artık heyecanını, hattâ kinini zaptetmeye çalışmıyor, dudaklarının titremesine aldırmıyordu. İç âleminde fırtınaların estiği anlaşılıyordu:

- Sizden ne istiyorlardı? Hatırladığıma göre; namussuz, ırz düşmanı, dinsiz demişlerdi size.

Ramiz Efendi hafifçe kızardı; ne yapacağını şaşırmış gibi sağ elini sızlamakta olan alnındaki yaralara götürdü. Kocaların oğlunun kendisini merakla süzdüğünü görünce:

- Kiralarını vermemişlerdi, dedi, istettim, kâhyamı dövdüler, ben de dâva açtım. Ayrıca Ataullah Hoca ile birkaç kere din konusunda tartışmamız da oldu. Sözde bizler bu dünyayı batıracakmışız. Bunca felâketler, harplerde yenilmemiz, imanımızın noksan oluşundan, gâvur icatlarına meyletmemizden ileri geliyormuş. Onlara sorarsanız bundan üç yıl evvel Odun Kapısından çıkan büyük yangın Allah'ın bizim gibi dinsizlere ihtarıymış. İşte, benim hikâyem de bu kadar.

— Anlıyamadım; onlara göre belki namussuz ve dinsiz olabilirsiniz, ırz düşmanı neden sayılasınız?

Ramiz Efendi zorla gülümsedi; yanaklarındaki hafif kırmızılık kaybolmaya başlarken:

- Bilmiyorum, diye cevap verdi, ben kötü bir insan değilim. Bugüne kadar kimseye bilerek bir zararım dokunduğunu da sanmıyorum. Bana inanınız, çünkü ben size inanıyorum. Dostum, arkadaşım olmanızı istiyorum. Bir kere daha söylüyorum; bugüne kadar hiç kimse bana karşılık gözetmeden sizinki gibi yardımda bulunmadı.

Kocaların Mehmedi Halil Ağa'ya baktı. Halil Ağa hayatından memnun görünüyordu; gülümsemesini bırakmadan yastıklara iyice yaslanmış, başını iki yanına sallamaya başlamıştı. Kocaların Mehmedi bakışlarını tekrar Ramiz Efendi'ye çevirirken:

- Kabalık ettim, diye fısıldadı, fazla sual sordum! Yalnız şu kadarını söyleyeyim ki, siz umduğum gibi bir insan çıkmasanız da size bu geceki gibi gerektiğinde yine hizmet ederim. Çünkü ben, üç kişinin kahpece kendilerinden bedenen zayıf birine saldırmalarına dayanamam.

Ramiz Efendi hemen ayağa kalktı, misafirinin elini tuttu; heyecanlıydı, göğsü inip kalkıyor, sesi boğuklaşıyordu:

- Aldanmayacaksınız; ben şerefiyle yaşayan bir insanım. Şuna da inanın ki, belki bu yangında birçok mülküm kül olup gitti, fakat hiç üzülmüyorum. Aksine kazançlıyım, çünkü sizi tanıdım. Gerçek bir dosta ihtiyacım var; elimi sıkınız, benden arkadaşlığınızı esirgemeyiniz. Size hayran kaldım, siz eşine bu zamanda az rastlanan bir yiğitsiniz!

Kocaların Mehmedi bir an duraladı, sonra ev sahibinin elini iki elinin arasına alırken:

- Ne dersin Halil Ağa, diye sordu, Ramiz Efendi beni şımartmıyor mu?

Halil Ağa hâlâ gülümsüyordu. Adeta sedire yayılmıştı, için için bir türkü söylüyordu. Hayatından öylesine memnundu ki, kolay kolay konuşmak niyetinde değildi. O, şu anda bir tek sebepten yerinden kıpırdayabilirdi; yemek! Öğleden beri ağzına bir lokma ekmek dahi koymamıştı. Her şeyden evvel midesini susturması gerekirdi.

- Halil Ağa sana söylerim; ben Ramiz Efendi'nin dostu, arkadaşı olabilir miyim?

Halil Ağa büsbütün güldü, sonra için için söylediği türküsünü kesip midesini bastırırken:

- Tübeler olsun beğ, dedi. Allah'ın işi, ne denir? Bu efendiyi benim de gözüm tuttu. Yalnız lâfı burada kesip bir çorbacık içmenin çaresine bakın; kursakcağızım birbirine yapıştı.

O zaman Kocaların Mehmedi Ramiz Efendi'yi göğsüne doğru çekti:

- Kader bizi birleştirdiyse yapılacak ne kalır, dedi; dilediğin anda hizmetinize koşmak boynumun borcu olsun.

Ramiz Efendi ise yıllardan beri hasret kalmış gibi Kocaların Mehmedi'ni koklarcasına öptü. Ayrıldıkları zaman gözleri yaşlıydı. İçinde durmadan kanayan bir yaranın sızısına rağmen mutluydu, kendisini emniyete ve hattâ huzura giden yolun ortasında sanıyordu.

- Tübeler olsun, hepten mi gelmez bizim çorbacıklar?

Ramiz Efendi gülmeye başladı. Kocaların Mehmedi'nden zorla uzaklaşıp Halil Ağa'nın alnından sür'atle öptükten sonra:

- Beşir! diye seslendi.

Hemen kapı açıldı; içeriye arap bir uşak girdi.

- Beşir, tiz Cihan'a haber ver; hazırlattığı yemeklerimizi göndersin, kendisi de gelip misafirlerimize hizmet etsin.

Arap uşak bir an şaşırdı, fakat efendisinin yüzüne dik dik baktığını görünce boynunu eğdi, geri geri çekilip odadan çıktı. O zaman Ramiz Efendi:

- Kız kardeşim Cihan'la tanıştıracağım sizi, dedi; gelsin, dostlarıma kendi eliyle şerbet sunsun.

Sonra kendisini, Halil Ağa'nın gülümseyerek, Kocaların Mehmedi'nin ise biraz hayretle seyrettiklerini farkedince:

- Zararı yok, diye ilâve etti, beni bu gece en ümitsiz anımda yeniden hayata bağladınız. Bu topraklarda daha nice nice tanımadığım mert kişilerin yaşamakta olduğunu öğrettiniz bana; kendi kendimden utandırdınız beni. Kızkardeşimin sizlere hizmet etmesinden ne çıkar? Günaha girmem, şerefimden de bir şeyler kaybetmem. Aksine gurur duyarım.

Kocaların Mehmedi yavaş yavaş tekrar Ramiz Efendi'ye sokuldu; bu sefer mahçup bir hali vardı, uzun kirpiklerinin gölgesi gözlerine dökülmüştü:

- Efendi kardeşim, dedi, bizi yanlış anlama; bu kadarını hiç hak etmediğimiz için ne diyeceğimizi şaşırıp size garip garip bakarız. Öyle değil mi Halil Ağa?

- Tübeler olsun beğ; sanki böyle efendi bir kişi sana misafir gelseydi sen sırtını mı çevirirdin? Nasıl davranacağını bilemez de onu yere göğe koyamazdın. Abe, sületme Halil Ağa'yı!

- Benim eşim, kardeşim yok; elbette kendi elimle yemeğini hazırlar, kendi elimle yatağını döşerdim.

Ramiz Efendi adeta üzülmüştü; misafirinin bambaşka bir his taşıdığını, bütün bedenî gücüne rağmen iç âlemiyle durmadan mücadele halinde olduğunu iyice anlamıştı:

- Yalnız mı yaşarsınız, diye sordu, kimseniz yok mu sizin?

- Vardı; bir babam, bir ağabeyim, bir eşim ve bir de oğlum vardı.

- Ne oldular?

- Öldüler.

- Nasıl?

Ramiz Efendi'nin bu sualine cevap veren olmadı. Sadece Kocaların Mehmedi'nin derin derin nefes aldığı görüldü. Yüzü sararmış, bakışları buğulanmıştı.

Bu arada oda kapısı yavaşça açıldı, içeriye ahçı kılıklı iki adam büyük bir gümüş sini getirdi. Arkalarından da hafifçe önüne bakarak yürüyen genç bir kadın girdi.

Genç kadın uzun kumral saçlarını topuz yapıp ensesinde toplamış, başına burmalı bir hotoz geçirmişti. Üzerine kenarları altın işlemeli, yakalı bir entari giymişti, ipek şalvarının uçları ayak bileklerine kadar uzanmıştı. Ayağındaki kırmızı terlikler işlemeliydi. Burmalı hotozunun sağ köşesinde iri bir pırlanta iğne göze çarpıyordu. Hafif açık göğsünde bir sıra inciden yapılmış bir gerdanlık vardı. Entarisinin üzerine kepenek giymemişti. Buna rağmen yüzünü omuzlarına kadar uzanan pembe bir tülle örtmüştü. Elbisesinin kolları elini üst kısmına kadar kaplıyordu. Heyecanlandığı, hatta utandığı adımlarını atışından belli oluyordu. Belki de ömründe ilk defa yabancı bir erkek karşısına çıkıyordu.

İki hizmetçi üzerinde yemeklerin tüttüğü gümüş siniyi sedirin önüne korken genç kadın durdu, başını kaldırmadan bir an ne yapacağını kestirmeyen bir insanın kararsızlığı içinde sallandı. Sonra ince, titrek, fakat gayet ahenkli bir ses işitildi:

- Sefa geldiniz efendim.

Halil Ağa bir gözünü yemeklerden ayırmadan yavaş yavaş doğruldu, dudaklarını iyice açıp bembeyaz dişlerini büsbütün meydana çıkarırken:

- Tübeler olsun, dedi. Allah'ın işi ne denir? Sefalar bulduk hatun kızım.

O zaman Ramiz Efendi genç kadının yanına iyice sokuldu; onun hafifçe sırtını okşarken:

- Kız kardeşim Cihan, dedi, benden bir hayli ufaktır; bugüne kadar onunla avundum ben.

Misafirlerinin cevap vermediğini görünce:

- Cihan, diye devam etti. İşte beni ölümden kurtaran Kocaların Mehmet Bey ile silâh ve yol arkadaşı Halil Ağa. Onlara en aşağı benim kadar saygı göstereceksin.

- Başım üstüne efendim; yaralarınızı sararken de anlatmıştınız zaten. Ağabeyime yeniden hayat veren, beni yetimlikten kurtaran er kişilere ömrümün sonuna kadar saygı besleyeceğim.

Sonra başını kaldırdı; evvelâ Halil Ağa'ya, arkasından Kocaların Mehmedi'ne baktı. Halil Ağa'nın bir gözü yemek tepsisine, diğer gözü ise şaşılaşmış gibi Cihan Hatun'un üzerine çevrilmişti. Durmadan gülümsüyor, yemeği mi, yoksa genç kadını mı seyretmesi gerektiğini bir türlü kestiremediği anlaşılıyordu.

Kocaların Mehmedi de bir başını çevirmiş, genç kadına bakmıştı. O Cihan Hatunun pembe tüllerin altından bile görünen gözleri bal rengiydi. Yarı keder, yarı neşe taşıyordu.

- Tübeler olsun beğ, sen de bir şeycikler sülesene.

O zaman Kocaların oğlu hafifçe öksürdü, başını yavaş yavaş atlas perdelere çevirirken:

- Bizi fazlasıyla mahcup ettiniz Cihan Hatun, dedi, bizim ağabeyinize bir hizmetimiz dokunamadı. Küçücük bir işti; bu herkesin elinden gelirdi. Lâkin bundan sonra çok borçlandık; Allah kısmet ederse günün birinde borcumuzu ödemek isteriz.

Genç kadın gülümsedi, dizlerini yavaşça büküp başını gayet ahenkli bir şekilde önüne eğerken:

- Hizmetkârınızım efendim, dedi, eğer bir kusur işlersem beni affediniz.

Bu sırada Halil Ağa yan yana yürüyerek yemek sinisinin başına geçmişti:

- Hoşuma gitti beğ; iyi lâf ettin. Hadi artık şuncağızın etrafına sıralanıp çorbacağızımıza ekmekcağızımızı doğrayıverelim.

Hizmetkârlar çekilmiş, Arap Beşir kristal sürahiler içinde şerbetler getirmişti. Üç erkek, yemeklerini yemeğe başladılar. Halil Ağa durmadan lokmaları boğazından aşağıya indiriyor, gülen dudaklarının arasından bir Rumeli türküsü fısıldıyordu. Cihan Hatun ise ayakta duruyor, boşalan bardaklara Arap Beşir'in elinden sürahiyi alıp şerbet dolduruyordu.

Bir aralık Kocaların Mehmedi başını Ramiz Efendi'ye çevirdi:

- Yıllar var ki, dedi, kendimi hiç bu kadar rahat hissetmemiştim. Sabaha kadar uyumayıp konuşmayı, bana bu şehrin halinden bahsetmenizi isterdim.

- Elbette konuşacağız; daha önümüzde birçok gün var. Siz şimdi dinlenin.

- Yarın erkenden yapılacak bir işimiz olacak. Ondan sonra da biraz gezip geri dönmemiz gerekecek. Yolda çok oyalandık. Yerköy'deki çiftliği yalnız koduk.

- Sizi kolay kolay bırakamam; en aşağı evimde bir ay kalmalısınız. Yarın sabah ben de bir ziyaret yapacağım. Uygun görürseniz, belki de akşam üstü sizi çok değerli birisinin huzuruna çıkarırım.

- Yine geliriz, siz de yorucu olmazsa Yerköy'e kadar uzanırsınız; Tuna boylarında at sürer, gezintiye çıkarız.

Ramiz Efendi'nin cevap vermesine vakit kalmadı; odaya ellerini uğuşturarak çekingen adımlarla yaşlı bir adam girdi. Elbisesi kül içindeydi, yüzünde yaralar vardı:

- Efendim, dedi, size biraz yangından haber vermek isterim.

- Söyle kâhya.

- Ateşin bir ucu Tekirdağ iskelesine, diğer ucu da Uzunçarşı üzerinden Pertev Paşa hanına doğru uzanır; bir türlü sönmek bilmez. Maalesef beş dükkânınızla bir hanınız kül oldu. Adamlarınız hâlâ yangın yerinde çalışırlarsa da bir faydaları dokunacağını sanmam. Çok üzgünüm efendim. Ayrıca İslâmbol haşaratı yangın yerine üşüştü; yağma başladı. Karakullukçular, saraydan gelen bostancılar, subaşı, hattâ sadr-ı âzam kethudası inzibatı temine, yangını söndürmeye çalışır. Yine de bazı yeniçeri zorbaları, nereden çıktığı belli olmayan yobazlar Nizam-ı Cedidten bahis açıp dinsizlerin yüzünden bu felâ-

ketin geldiğini durmadan bağırarak etrafa fitne sokarlar. Halk bu yüzden Sultan Selim efendimize bile kızgın gözükür.

Ramiz Efendi bir an düşünceye daldı, masum yüzünde birkaç derin çizgi belirdi. Sonra yaralı bileğinin acısına dayanamamış gibi sol elini uğuştururken:

- Baba yadigârıydı, diye fısıldadı, ama elden ne gelir? Asıl önemlisi, Nizam-ı Cedide karşı duran, Allah'ı öne sürüp her yeniliği baltalamaya çalışan, midelerinden gayri bir şey düşünmeyen bu fesat tohumuna fırsat çıkmasıdır.

Birden Kocaların Mehmedi'nin sür'atle ayağa kalktığı, sağ elinin yumruğunu sol avucuna indirdiği ve boğuk bir sesle bağırdığı görüldü:

- Doğru söylersiniz! Lâkin bunları şimdiye kadar susturmak gerekti! Yeter artık, yeter! Sultan Selim'i sarayında yalnız bıraktılar; işittiğimize göre padişahın birkaç yakın dostundan başka etrafında güvenilecek kimsesi yokmuş. Onlar da asla gerekli tedbiri alacak kudrette değillermiş; iyi insanlarmış, memleketin hayrını düşünürlermiş o kadar. Hani kılıcını çekip, hem serhadlerdeki küffara, hem de bu namertlere hadlerini bildirecek er oğlu erler? Kulluk böyle mi olur, bu topraklar böyle mi korunur? Masum halk kime güvensin, kimden medet umsun? Ben... Ben...

Kocaların Mehmedi birden sustu; gözleri benek benek olmuş, kaşları büsbütün çatılmış, dudakları büzülmüştü.

- Tübeler olsunb, kendini fazla hırpalarsın. Hep biliriz bunları; yeni mi işittin, yeni mi başına geldi sanki? Biraz da keyfine bak; Allah'ın işi ne denir?

Hayır, Kocaların Mehmedi'nin avunmaya ihtiyacı yoktu; beklemek ve oyalanmak zamanı çoktan geçmişti. Bunu Halil Ağa da bilirdi ama bilmemezlikten gelirdi. Tam Halil Ağa'ya cevap verecekti ki, kapı tekrar açıldı. Köşkün yaşlı bahçıvanı içeriye girdi. Korku ve telâş içindeydi.

- Efendim, dedi, duvardan iki kişi bahçeye atlayıp çardağın arkasına sindiler.

Olaylar galiba bu gece onları yalnız bırakmayacaktı. Sanki yarış ediyorlarmışçasına birbirlerini kovalıyorlardı. Halil Ağa hariç odadakilerin hepsi üzgündü. Cihan Hatun boynunu bükmüş imdat

ararcasına etrafına bakınıyor, bal renkli gözlerini sık sık Kocaların Mehmedi'ne çeviriyordu.

Ramiz Efendi birden korkulu bir rüyadan uyanmış gibi silkindi:

- Çıralar yakılıp bahçe aransın, dedi.

O zaman Kocaların oğlu elini ev sahibinin omuzuna koydu:

- İzin verin, diye fısıldadı, ben gidip bakayım. Gecenin bu saatinde etrafı telâşa vermeyi doğru bulmam.

Sonra cevap beklemeden sedirde duran kılıcını aldı. Fakat dışarı çıkamadı; Halil Ağa'nın Mehmet Bey'in karşısına dikildiği görüldü:

- Abe beğ, nereye gidersin? Sen bu kızgınlıkla bir orduyu delip geçer, çok can yakarsın. Fazla gelirsin onlara. Bırak da bu işi garip Halilcik görsün. Biz de yaparız elbette bir şeycikler beğ; dedik ya, sen keyfine bak...

Sonra bahçıvana döndü:

- Düşesin önüme babalık, dedi, gösteresin bana bahçeye çıkan yolcuğu.

Halil Ağa göğsünü gerdi, kalpağını alıp başına geçirdi. Kırçıl saçları alnına doğru uzanırken gözlerinin içi gülüyor, yarı açık dudaklarından bir serhad türküsü etrafa yayılıyordu.

Kocaların Mehmedi ona engel olmadı, hattâ kılıcını tekrar sedire korken:

- Geç kalma, dedi.

- Tiz gelirim; ne varmış orta yerde?

Halil Ağa bahçıvanın sırtını okşadı; onun şaşkın şaşkın efendisine bakıp yerinden kıpırdamak istemediğini anlayınca da adeta iterek dışarı çıkardı. Arkalarından Ramiz Efendi'nin işareti üzerine kâhya ile Arap Beşir de gittiler.

Şimdi odada üç kişi kalmıştı. Ayrı ayrı düşünceye dalan, bazen bir noktada birleşip sonra yine bambaşka yollarda dolaşan, geçmiş günleri, içinde bulundukları anı, geleceğin bilinmezliğini yaşayan üç kişiydi bunlar. Duygular avunmak, bakışlar birbirlerini anlamak istiyordu.

Bunun da zamanı vardı; gün gelecek ayrı ayrı, belki de bir arada geçmiş günlerini, gelecekten beklediklerini karşılıklı anlatacaklardı.

Ne tuhaf, yerlerinden bile kıpırdamayan şu üç kişi bir anda, bahçeye giren iki adamı, hattâ Halil Ağa'yı unutuvermişti sanki.

Nihayet odanın kapısı hafifçe vurulduktan sonra açıldı; içeriye saygısını bozmamasına rağmen gülmekten kendini alakoyamayan kâhya girdi.

- Hayır ola kâhya, ne haber?

- Hayırdır efendimiz; Halil Ağa her ikisini de yakaladı. Birisini salıverdi, diğeriyle konuşuyor.

- Sen niye gülüyorsun?

- Halil Ağa çok tuhaf bir insan efendim, çok tuhaf; hiç bizlere benzemiyor!

- Ne yaptı?

Kâhyanın cevap vermesine vakit kalmadı; Halil Ağa alnına uzanan kırçıl saçlarını okşayarak içeri girdi:

- Tübeler olsun, dedi, hepten tabansızlarmış. Şöyle kaba etlerine doğru bir dokunacak olsam, kaçacak delik aradılar; birkaç gün artlarıyla oturamazlar gayri. Bir tanesini elcağızımla kulağından tutup bahçe kapısından dışarı fırlatıverdim. Diğerini de bir kenara kıstırıp halini sordum; çileli bülbül gibi şakırdadı kâfir. Bıyıklı Kâmil ile Ataullah Hoca göndermiş onları; burasını tutuşturacaklarmış. Nalbant Ali ise kara kara düşünüp ağzını açmamış. Her üçü de mitillerinin içinde danalar gibi böğürerek bizi bu hale sokanı günün birinde muhakkak yakalayıp ayağından ağaca asarız derlermiş. Hele bıyıklı Kâmil'in hiddetinden göğsünde kıl kalmamış... Ağzından bu kadar lâf aldıktan sonra o Allah'ın itini de salıverdim gitti. Yalnız senin burada olduğunu sülemedim beğ!

Halil Ağa şimdi öylesine neşelenmişti ki, dizlerini burkarak gülüyor, ellerini çırpıp iki yanına sallanıyordu. Bembeyaz dişleri, bir açılıp bir kapanan gözleri, alnında uzanan kırçıl saçları, çarpık duran kırmızı kuşağı ve dolgun vücuduyla Halil Ağa bir neşe kaynağıydı.

- Ne durursunuz büle? Kursakcağızımız bir parça doydu, nasıl olsa sabahı da ettik; hadi size şuracıkta bir türkücük çığırayım da hep beraber oynayıverelim. Gönlünüz, gözünüz açılsın. Evvelâ Cihan Hatuncuk çıksın karşıma. Urumeli havası kavak yelinden de serin gelir insancağıza; gam, kasavet bırakmaz! Öyle değil mi hatun kızım; gözlerinden okurum, için kararır senin...

Dışarda gökyüzü ağarıyordu; yine bilinmeyen bir gün başlamak üzereydi. İçeride ise ihtiyar kâhyayı karşısına alıp türkü söyleyen bir Halil Ağa vardı.

Sultan Selim Han

VAKİT sabahın ileri saatlerinde geziniyordu. Topkapı Sarayı görünüşte günlük hayatını yaşıyordu. Dış kapı Bâb-ı Hümâyun ile orta kapı Bâb-ı Selâm'da ve bunların çevirdiği iki büyük avluda birtakım sarıklı, külâhlı, rengârenk elbiseli adamlar dolaşıyor, gürültü etmeden birbirlerine sokulup bir şeyler konuşuyorlar, emir alıp emir veriyorlardı.

Derinden derine bir davul sesi işitiliyordu. Bir düğünün başlangıcıymış, keyiflerin tam olmasını bekliyormuş gibi bir tokmağın yavaş yavaş inip kalkmasından meydana gelen bir sesti bu.

Birkaç kuş kulelerden kulelere uçuşuyor, Ayasofya' dan kalkan bir güvercin kümesi saray mutbaklarının damına konuyordu.

Bâbüssaadeden bir ak ağa çıktı; kamburlaşmış sırtı, buruşuk yüzüyle biraz ilerledi, kendisine bakan genç bir adama incecik sesiyle:

- Kocaların Mehmet Bey, diye seslendi, buyur, sana destur var; Sultanım huzur-ı hümâyunlarına kabul edecekler. Yalnız silâhlarını kapıdan geçerken çıkartıp emanetçi ağaya bırak.

Ak ağa geri döndü, yine geldiği yere doğru yürümeye başladı. Burası sarayın üçüncü ve son kapısı idi. İçerideki üçüncü avlu ve onu süsleyen koğuşlar, camiler, köşkler, kasırlar ve harem tamamen padişahın özel hayatıyla ilgiliydi.

Kocaların Mehmedi silâhlarını emanetçi ağaya bırakıp kendine seslenen ak ağanın peşisıra yürürken sırtında bir ağırlık varmış gibi hissediyordu. Ömründe ilk defa padişah sarayına giriyordu; zâten Rumeli'den, serhadlerden bunun için gelmişti. Sultan Üçüncü Selim'e, sevdiği, inandığı bu padişaha bağlılığını bildirecek, ona bazı tekliflerde bulunacaktı.

Arz odasının kenarından geçtiler. Solda harem dairesinin geniş duvarlarını örten üç küçük cami vardı. Camilerin ilerisinde uzanan başka bir binanın pencereleri görünüyordu. Ak ağa durmadan ilerliyordu. Bir merdivenden indiler; başka bir avluya geldiler. Lala bahçesi denen çiçeklerle donatılmış bir bahçeden geçtiler ve nihayet bir kasrın önünde durdular.

Ak ağa hafifçe yanına döndü. İncecik sesini sanki başkası duyabilecekmiş gibi büsbütün yavaşlatarak:

- Efendimiz Revan kasrında yaranlarıyla konuşurlar, dedi, bir daha haber vermem gerekir, yerinizden kıpırdamadan beni bekliyesiniz.

Ak ağa uzaklaşınca Kocaların Mehmedi bakışlarını etrafında gezdirdi. Kendisi büyük bir taşlıkta bulunuyordu. Karşısında mermer bir köşk duruyordu; gayet geniş saçakları, şirin bacası, büyük kubbesi vardı.

Sarayın diğer avlularında da bunun gibi birçok yapılar göze çarpıyordu; burası bir şehir gibiydi. Koskoca bir milletin tek ümidi Üçüncü Selim ise burada oturuyor, burada yaşıyor, buradan devletini idare etmeye çalışıyordu... Ya millet, madrabazların, zalimlerin, softaların, dolandırıcıların elinde sürünen halk ne yapıyordu? Acaba Sultan Selim bütün bu topraklarda oturan insanları iyice tanıyor muydu? Yoksa artık boş hayaller peşinde mi koşuyordu? Belki de onu, etrafındakiler aldatıp uyutuyorlardı. Kocaların Mehmedi, padişahın yaptığı işleri, üzüntülerini de biliyordu; bunları Rusçuğa gelen Sultan Selim'in iki yakın adamından dinlemişti. Fakat yeterli görmüyordu; neticesi meydandaydı, işler bir türlü düzelmiyordu.

Ak ağanın sesini tekrar duyunca genç adam düşüncelerinden uzaklaştı:

- Buyurun, geçin; yalnız huzurda üç kere sektikten sonra etek öpmeyi unutmayın!

Kocaların Mehmedi, hadım ağaya ters ters baktı, o bildiğini yapardı, hörmetin nasıl gösterileceğini kimseden öğrenmek niyetinde değildi. Etek öpmek riyakârlıktı; bu devlet bundan da kurtulmalıydı. Hemen göğsünü şişirdi, boynunu büsbütün dikleştirdi, iki nöbetçinin uzattığı mızraklar arasından içeri girdi.

Köşkün içi hafif loştu; adam bir an gözlerini kırpıştırdı, etrafını iyice görmeye çalıştı. Sonra sağ elini göğsüne bastırıp başını biraz öne eğerken:

- Sultanım, dedi, sizi rahatsız ettiğim için kusurumu affediniz!

Sultan Selim yalnız değildi; yanında beş kişi daha vardı. Padişahın iznini almış olmalılar ki hepsi de oturmuş, ellerini dizlerinin üzerine koymuşlardı.

Odada evvelâ derin bir sessizlik oldu. Boya ve altın nakışlarla süslenmiş köşkün kubbesinde kırılan ışıklar Kocaların Mehmedi'nin önüne dökülüyordu. Köşedeki çıkıntıya yerleştirilmiş yaşmaklı ocak ise odaya ayrı bir güzellik katıyordu. Perdeler yaldızlı, örtüler lâl renkliydi.

Belki heyecanından, belki de bu güzelliğin etkisinden olacak genç adam farkına varmadan gözlerini kapadı, hattâ sendeledi bile. O zaman Sultan Selim'in yumuşak ve içli sesi duyuldu.

- Kocaların Mehmedi sefa geldin. Yaklaş ve elimi öp. İsmini çok işittim; devletim için çalıştığını, hattâ ataların gibi yılmadan kanını akıttığını bilirim!

Kocaların Mehmedi çekingen adımlarla ilerledi, sonra eğildi ve üzerinde yakut taşlı bir yüzüğün parıldadığı bir eli hürmetle öpüp başına koydu. Doğrulduğu zaman yine padişaha baktı; Sultan Selim kendisini gülümseyerek seyrediyordu. Hünkârın başında uzun sorguçlu bir kavuk vardı, sırtına yeşil ve mor işlemeli, yeşil kollu bir üslük giymişti. Siyah sakalı çenesinden aşağıya doğru uzanmıştı. Bakışları sesi gibi yumuşak ve içli idi.

- Kocaların Mehmedi sen de otur, çekinmeden anlat; seni dinlemek isterim. Serhadlerden ne haberler getirdin?

Genç adam bir an duraladıktan sonra padişahın gösterdiği yere diz çöküp oturdu. Bu sefer de hünkârın etrafına sıralanmış olan beş kişiye gözlerini çevirdi; onları iyice görmek, inanıp inanamayacağını anlamak istiyordu. Çünkü söyleyeceklerinin etrafa yayılması bütün işleri bir anda bozabilir, belki de bir felâkete sebep olabilirdi.

Sultan Selim Kocaların Mehmedi'nin bu tereddüdünü anlamış olacak ki,

- Af buyurun hünkârım; öyle günler geçirdik ki, kimseye inancımız kalmadı. Çünkü kanaatime göre söyleyeceğim şeyler önemlidir;

bunlar hem kendi dileklerim, hem de bazı Rumeli beylerinin arzularıdır.

- Çekinme yiğit; içlerinden bir tanesi hariç bu dostlarımın diğer dördünü sen de tanırsın. İşte Mehmet Emin Behiç Efendi, işte Mehmet Tahsin Efendi, işte Mehmet Said Galip Efendi, işte Mustafa Refik Efendi. Bu da nedim-i hassım Abdullah Ramiz Efendi!

Kocaların Mehmedi birden irkildi, çakır gözleri hayretle parladı. Padişahın kanaatinin aksine o, ilk dört kişiden ziyade beşincisini, hünkârın nedim-i hassım diye tanıttığı Abdullah Ramiz Efendi'yi gayet iyi tanıyordu. Ölümden kurtardığı, evinde misafir olduğu, kızkardeşi Cihan hatunu hizmetlerine veren Ramiz Efendi'ydi bu. Henüz birkaç saat evvel ondan ayrılmıştı. Hâlbuki şimdi bu hassas ve nazik adam karşısında duruyor, hafifçe başını eğerek kendisini selâmlıyordu. Halil Ağa Bâb-ı Hümâyunun önünde atları beklemeyip de burada bulunsaydı, Sultan Selim'i bile unutup bu karşılamaya:

"- Tübeler olsun, derdi. Allah'ın işi, ne denir?"

Kocaların Mehmedi geri kalan dört kişinin ikisiyle vaktiyle konuşmuştu; Mehmet Emin Behiç Efendi ile Mehmet Sait Galip Efendi Rusçuk'ta bazı Rumeli eşrafına padişahın iyi bir insan olduğundan, yapmak istediği yeniliklerden, devleti kalkındırmak için nasıl çırpındığından uzun uzun bahsetmişlerdi.

Genç adam birden padişahın huzurunda bulunduğunu hatırladı; çakır gözlerini yarı kapatıp hafifçe başını önüne eğerken:

- Saadetlû hünkârım, dedi. Kocaların Mehmedi daima emrinizdedir. Kanım da, şerefim de size ve devletime helâl olsun! Açık açık konuşmama izin verir misiniz?

- Söyle yiğit, sana çoktan izin verdim; Yerköy'de yirmialtı bin kişilik Nemçe ordusuna hiç tereddüt etmeden adamlarınla birlikte ilk defa saldıran, zaferin kazanılmasında büyük hizmetleri dokunan sen değil misin? İsmail elden giderken Rusları tek başına saatlerce oyalayıp binlerce askerimi ölümden kurtaran, masum halka daha fazla işkence yapılmasının önüne geçen yine sen değil misin?

Kocaların Mehmedi'nin başı önüne düştü, dişleri dudaklarına gömüldü, boğulacakmış gibi derin derin nefes almaya çalıştı. Sonra boğuk, hattâ gözyaşlarıyla yıkanmışçasına bir ses işitildi:

- Ben bir şey yapmadım hünkârım, hiçbir şey yapamadım! Keşke elimden bir şey gelebilseydi! Basit bir kulunuzum ben padişahım; çok basit bir insanım!

- Niçin gizlenirsin yiğit, neden benden bile yaptığın kahramanlığı saklamaya kalkışırsın? Kulağıma kadar geldi; Galip Efendi ile Behiç Efendi'nin söylediklerini en fazla kavrayan, onları uzun uzun dinleyen sen olmuşsun. İstersen kendilerine sor; seyahatlerinden dönüşte hepsini anlattılar bana.

Kocaların Mehmedi'nin dişleri yine dudaklarına gömüldü, oturduğu yerde sallandığı görüldü.

- Ne olursun yiğit, neyin var senin?

- Bir şeyim yok, sultanım. Yalnız, ben değilim bu kahramanlıkları yapan, asla ben değilim.

- Öyleyse Yerköy'de yirmialtı bin kişilik düşmana top atışına bile aldırmadan ilk önce saldırıp askerime kim cesaret verdi?

- Babam!

- Baban mı?

- Beli padişahım?

- O gün şehit düştü!

- Ya İsmail kalası önünde kışın bütün şiddetine rağmen kim oyaladı Rusları?

- Ağabeyim!

- O nerede?

- O da İsmail'de bir daha açmamak üzere gözlerini kapadı!

Derin bir nefes duyuldu. Kocaların Mehmedi'nin yumruğunun dizine inip kalktığı görüldü. Genç adam artık padişah huzurunda olduğunu unutmuştu; bundan beş yıl evvel üst üste sönen gözlerin kendini sevgiyle saran içli bakışlarını benliğinde yaşatmaya başlamıştı.

Sultan Selim ise başını iki yanına sallıyor, nemlenen gözlerini belli etmeden elinin tersiyle kuruluyordu. Odadaki diğer beş kişi de hislerini gizlemek için önlerine bakıyorlardı.

Neden sonra eskisinden daha şefkatli, eskisinden daha ılık, hattâ biraz da titrek bir ses işitildi:

- Yavrucuğum, yoksa ağlar mısın? Seni kırdım, incittim mi?

Kocaların Mehmedi birden başını kaldırdı, gülümsemeye çalıştı ve hatta Sultan Selim'e hürmetle baktı:

- Hayır hünkârım ağlamam, babama da, ağama da söz verdim; ne ağlarım, ne de yılarım.

- Yiğit; babanla ağabeyin şehit olurken sen neredeydin?

- Yanlarındaydım padişahım; ikisi de kollarımın arasında gülümseyerek gözlerini kapattı! Üçümüz birbirimizden hiç ayrılmazdık; adeta üç kardeş gibiydik.

- Neden bana bu güne kadar babanla ağabeyinden bahsetmediler?

- Bilemem hünkârım. Belki de bir yanlışlık olacak. Onlar yaptıkları işlerle övünen insanlar değillerdi. Herkes beni savaş meydanında yalnız bulunca hakkım olmadan bu kahramanlıkları bana mal ettiler!

- Sen hiçbir şey yapmadın mı, sadece babanla ağabeyin mi savaştı?

- Elbet ben de düşmana kılıç salladım, fakat hiçbir zaman onlara erişemedim! Onlar bir dağdı, ben ise küçücük bir tepe!

- Doğruyu söylemezsin yiğit; neden kendinden bahsetmek istemezsin?

- Takdir sizin padişahım; ben sadece devleti için yüreği kan ağlayan bir insanım. Bize "Kocalar" derler; ünlü bir kişinin torunlarıyız biz. Hayatı efsaneleşmiş koca bir serhad gazisinin iki yüz yıl evvel bu topraklar uğruna ömrünü nasıl tükettiğini dedelerimizden öğrendik; bu güne kadar onun gösterdiği yoldan ayrılmadık. Rumeli'nde doğduk, Rumeli'nde büyüdük, ömrümüz serhadlerde geçti, hep o koca gazinin masalıyla beslendik. Babam Yerköy âyanıydı; üç yıl evvel. Yaş muahedesinden sonra onun yerine istemediğim halde beni âyan seçtiler. İşte hünkârım sizden hiçbir şeyimi gizlemiyorum; çünkü size inanıyorum. Hepsi bu kadar sultanım; ben basit bir kulunuzum!

Kocaların Mehmedi sustu; başını önüne eğdi, bekledi. Sultan Selim ise heyecanlanmıştı. Karşısında oturan şu genç adam onu öylesine sarmış, öylesine şaşırtmıştı ki, amcası Sultan Abdülhamit zamanında başlayan, ancak üç yıl evvel sona eren Avusturya ve Rusya'ya karşı yapılan savaşlar sırasında duyduğu üzüntüleri yeniden yaşamaya başlamıştı. Kocaların Mehmedi ona çok şeyler hatırlatıyordu; bu genç adam bir mazi, bir hâl ve belki de bir istikbaldi. Onda atalarının haşmetini, onda veliahtlığı sırasında tasarladığı büyük ıslahatçılığını, onda gelecekteki başarılarını görüyordu. Aynı

şefkat dolu, aynı yumuşak ve içli, fakat biraz heyecanlı bir sesle tekrar sordu:

- Yiğit; evli misin, kaç çocuğun var?

Kocaların Mehmedi padişahın bu sualini duymadı sanki; bakışları bir noktaya saplanıp kaldı.

- Yiğit işitmez misin sana söylerim; kaç çocuğun var? Evlâtların da senin gibi mert mi yetişirler?

Genç adam dişlerini tekrar dudaklarına bastırdı. Ne oluyordu bu serhadlerin adamına? Bu adam ıstıraplarını yaşamak için mi bunca yol yürüyüp İstanbul'a kadar gelmişti?

Kocaların Mehmedi daldığı derin rüyadan çabuk uyandı; hattâ kendisini ayıplarcasına başını iki yanına salladı:

- Çocuklarım yok benim hünkârım dedi!
- Hiç mi olmadı?
- Bir evlâdım vardı, karımla beraber öldü.
- Ne vakit?
- Ben Yerköy'de babam ve ağamla birlikte Nemçelilerle çarpışırken onları boğdular!
- Kim?
- Yeniçeriler!
- Nasıl olur, nasıl olur bu?

Sultan Selim'in sesi şimdi tamam boğuk çıkıyordu. Sallanmakta olan bir devletin otuzaltı yaşındaki padişahı böyle bir vahşete inanmak istemiyordu. O, bu adamı bilmeden hep yaralayacak, genç adam da onu böylesine şaşırtacak mıydı?

Buna rağmen Kocaların Mehmedi artık üzgün değildi. Hattâ gözleri çakmak çakmak olmuş, boyun damarları şişmişti:

- Oldu hünkârım, dedi; bundan sonra da neler olacağını kimse bilmez! Düşmandan kaçan birkaç yüz yeniçeri Yerköy'deki çiftliğimizi yağma etmiş; içlerinden ikisi karıma saldırmış, onun bir türlü teslim olmaması karşısında kızgınlıklarından çocuğumla birlikte ayaklarına taş bağlayıp Tuna'ya atmışlar.
- Kimmiş bunlar, tanıyan yok mu onları?
- Biz bütün adamlarımızla birlikte savaş meydanındaydık; kadınlar ve küçük çocuklar çiftlikte yalnız kalmışlardı. O gün düşman beşbin ölü, bin esir vermiş, elli adet top da bırakıp perişan bir halde yüzgeri etmişti. Babam aldığı sayısız yaralara rağmen savaş meyda-

nını bırakmadığı için atının üzerinde sallanıyordu, bu sırada seken bir serseri kurşun onun tertemiz alnına gömülüverdi. Ağabeyim ileri atıldı, ben de babamın cansız vücudunu kollarımın arasına aldım. Birden kan ter içinde kâhyamız Halil Ağa'nın oğlu Tosun Mustafa yanıma sokuldu; baygınlıklar geçirerek bana bu acı haberi iletti...

- O zaman ne yaptın yavrucuğum ne yaptın?

- Savaşın iyice sonucunu bekledim, hünkârım! Geri dönemezdim, eşimle çocuğumun cesetlerini Tuna'dan çıkartamazdım. Henüz işimiz bitmemişti; arkamızda bizleri gözleyen daha nice analar, eşler, evlâtlar vardı... Halil Ağa'yı babamın yanında bırakıp ağabeyime yetiştim!

Sultan Selim belli etmemeye çalışarak içini çekti. Gözlerini hafifçe kapatıp derin bir hülyaya daldıktan sonra güçlükle işitilen bir sesle fısıldadı:

- Demek, senin de çocukların yok! Tıpkı benim gibi. Fakat ben amcam Sultan Abdülhamid'in oğulları Şehzade Mustafa ile Mahmud'u kendime evlât edindim; onlarla avunur oldum. Hâlbuki sen istersen bundan sonra da birçok evlât sahibi olabilirsin. İşte yiğit, yeniden evlen, geçmişi unut.

Kocaların Mehmedi dimdik duruyor, bakışlarını padişahtan ayırmıyordu. Onu o anda öylesine seviyordu ki, duygularını bile söylemek gücünü kendinde bulamıyordu. Sadece:

- Hünkârım, dedi, beni kendinize esir ettiniz. İzin verirseniz şunu ilâve edeyim ki, bu kadar acı çekmem, yıllar yılı intikam peşinde koşmam ne Nemçeli, ne de Ruslar yüzündendir. Onlar düşmanlarımızdı; kahpece de olsa onlardan her şey beklenirdi. Fakat biz, kendimiz kendimize dile sığmaz nice kötülükler yapagelmişizdir. İşte bu yüzden bir tanesi yassı burunlu olan o iki yeniçeriyi asla unutamadım; onları bugüne dek tam beş yıl aradım. Yanıma Tosun Mustafa'yı ve babası Halil Ağa'yı alıp birçok defalar İslâmbola geldim. Yeniçeri ocağına çeşitli bahanelerle girip çıktım; yazık ki izlerine bile raslamak mümkün olamadı. Eğer bir gün yakalarsam onları, elimden hiçbir kuvvet kurtaramaz. Hattâ siz...

Genç adam birden sustu; o kadar heyecanlanmıştı ki, büyük bir saygısızlık yapmakta olduğunu güçlükle farkedebilmişti. Yutkundu, durmadan kendisinden bahsedilmesine de artık tahammülü kalma-

mıştı. Buradan, ümidinin kaynağı şu padişahın huzurundan bile bir an evvel kaçmak istiyordu.

- Saadetlû hünkârım, dedi, bu devlete yeniçeri kullarınızdan artık hayır gelmez. Yapacağınız her yeniliğin karşısına dikilir onlar... Bilirsiniz ki, biz yıllar yılı içeride birbirimizi yerken Nemçelisi, Françesi, Moskofu, Alamanı, İngilizi çalışıp didinip bizi fersah fersah geçmişlerdir; topları başka türlü atar, tüfekleri başka çeşit patlar olmuştur. Hâlbuki şu zorba, şu sözde din adamlığı kisvesine bürünmüş yobazlar hiçbir işinizde sizi rahat komazlar. İşitiriz, kurduğunuz nizâm-ı cedid askerlerinin talimlerine bile karışıp "Gâvur işidir!" diye onları dağıtmaya çalışırlarmış! Bu yüzden biz, bazı Rumeli erkânı biraraya gelip sözleştik, sizin de tanıdığınız, savaşlarda birçok kahramanlıkları görülmüş, o civarlarda sözü geçen Alemdar Mustafa Ağa'yı da aramıza aldık. Diyeceğimiz şu ki; evvelâ yeniçeri ocağı kalkmalı. Bunun için izin verin başımıza onbeş-yirmi bin yiğit toplayıp payıtahtınıza gelelim, yeniçeri makulesinin ocağını kurutalım. Bu suretle siz de rahat edersiniz, kullarınız da rahat eder. Ondan sonra da yobazları sindirelim, halkı soyanları, kandıranları tepeleyelim. Ancak bu işler biterse istediğiniz gibi çalışıp devletimizi kalkındırabilirsiniz. Yoksa geçenlerde Ruscuk'ta Mehmet Galip Efendi ile Mehmet Behiç Efendi'nin söyledikleri asla yerine gelmez! İşte ben bu yüzden ta Rumeli'den yola çıkıp huzurunuza vardım; gerek benim, gerek Alemdar Ağa'nın, gerekse bazı Rumeli erkânının arzuları budur. Yine de emir sizindir.

Bu sefer odada titrek bir rüzgâr esti. Sultan Selim'in gözleri yavaş yavaş irileşti; hattâ o yumuşak hali kayboldu:

- Ne demek istersin yiğit, diye sordu, ne söylediğinin farkında mısın? Ben sağlığımda, gözümün önünde kullarımın birbirini vurmasına müsaade eder miyim sanırsın? Hem siz böyle bir işin altından kalkacak güçte misiniz?

- Beli hünkârım; bir izninize bakar! Ben yeniçerileri savaş meydanlarında da gördüm; artık adlarından başka hiçbir şeyleri kalmamıştır, dini kendilerine siper edip askere fitne sokmaktan öte bir marifetleri yoktur. Hepsi düşmanın ilk yürüyüşünde sığınacak bir köşe ararlar. Eski ocaklıların gölgesi bile olamaz onlar...

Odada yeniden kararsız bir rüzgâr esti. Sultan Selim'in yerinden kıpırdadığı, ellerinin titrediği görüldü. Hünkârın beş güvenilir

adamı ise şaşırmış bir halde birbirlerine bakındılar; hattâ Kocaların Mehmedi'ni daha fazla konuşturmamak için çareler aradılar. Onlar da vaktiyle bu hususta Sultan Selim'e çok şeyler söylemişlerdi. Fakat Hünkâr, zamanla, sindire sindire her şeyin düzeleceğine kani idi. Şimdi ise ta Rumeli'nden kopup gelen bir yiğit dolambaçlı yollar aramadan, bir anda kendi acılarını omuzlarından silkerek, gerçeği ve çarelerini çekinmeden söylüyordu. Nitekim Kocaların Mehmedi çok daha gür, çok daha inançlı bir sesle tekrar söze başladı:

- Padişahım! Halkın ekserisi cahildir; her lâfa kolay kanar olmuştur. Açlık, ümitsizlik, zuyuf akçe kişiyi başka yollara sürükler; gün gelir size karşı duydukları inançları da sarsılır! Henüz sevilirken, henüz yol yakınken harekete geçmek gerekir. Ayrıca ne Françesine bel bağla, ne İngilizine; bize bizden gayrısı yardım etmez. Dört bir yanımızı düşman sarmıştır; bugün dost gözükürlerse de yarın menfaatlerine dokunduğumuz anda bizi paralamak için üzerimize çullanırlar. Osmanlılar bu dünyada yalnız kalmıştır. Müslümanı bile bizi tutmaz. Ekmeğimizi yedirdiğimiz, beyler gibi yaşattığımız, devletimiz içinde devlet kuran Arnavudu, Sırbı, Rumu, Eflâklısı bile gözümüzü oymak için çareler ararlar. Daha altı yıl önce Fokşan bozgununda Arnavutların ettiklerini unutmadık. Doğu taraflarını pek bilmem; sanırım ki, Araplar da biz zayıfladıkça günün birinde hançerlerini sırtımıza saplarlar. Kuvvetli olmalıyız padişahım, çok kuvvetli olmalıyız. Bunun için de kahpeleri, midecileri, ehliyetsiz kişileri bir an evvel aramızdan atıp vaktiyle her bilgiyi bizden öğrenenlerin şimdi bizden üstün olan bilgilerini kapmaya, birbirimize yardım edip kavgasız yaşamanın çarelerini araştırmaya bakmalıyız. Yoksa iş işten geçer Hünkârım! Ben şuna inanıyorum ki, dediklerimi yapmazsanız siz dahi tahtınızda tutunamazsınız!

Birden inler gibi, isyan ediyormuşçasına, ayrıca hiddet taşıyan bir ses duyuldu:

- Sus yiğit! Daha fazla konuşmana asla müsaadem yoktur. Durmadan yarama tuz serpersin. Sen bugün beni kahretmeye mi geldin? Bir padişah huzurunda olduğunu unutur da nasihat etmeye mi kalkışırsın? Bu cesareti sana kim verdi?

Bu sefer odadakiler ne yapmaları gerektiğini büsbütün şaşırdılar. Sanki pencerelerden Boğaz'ın ılık havası yerine zehirli oklar geliyor, ter içinde kalan göğüsleri dağlıyordu.

Sultan Selim ayağa kalkan beş yakın adamına üzüntüyle baktı. Bir şeyler söylemek istiyordu; belki de Kocaların Mehmedi denen şu adama bir ceza vermeyi düşünüyordu.

- Padişahım! Bilirim haddimi aştım; boynum yalnız sizin için kıldan incedir; emredin vursunlar. Ne yapayım ki, içim kan ağlar. Hünkârım için, devletim için, ecdat kanıyla sulanmış topraklarımız için, masum analar babalar, evlâtlar için kan ağlar! Sadece bildiğimi, inandığımı söylerim. Böyle yaşamaktansa bir an önce gözlerimi kapatmak isterim. Gururum kırılır hünkârım, gururum kırılır! Savaş meydanlarında yüzgeri etmek Türklüğe yaraşmıyor; kanım donuyor, kanım!

Kocaların Mehmedi sustu, önüne bile bakmadan bakışlarını tekrar Sultan Selim'in gözlerinin içine çevirdi. Yanaklarından aşağıya ince bir ter şeridi süzülürken göğsünü şişirdi, o heybetli vücuduyla dimdik durdu.

Padişah ise parmaklarını büsbütün avuçlarına gömdü, hatta hafifçe ayağını yere vurdu. Bir karar vermeye çalıştığı, nefsiyle mücadele ettiği anlaşılıyordu. Belki de anaların bir daha kolay kolay yetiştiremeyeceği serhadlerin bu yiğidine yazık olacaktı.

Odadaki beş kişinin, hele Abdullah Ramiz Efendi'nin heyecandan gözleri irileşirken Sultan Selim'in dudakları kıpırdadı:

- Yiğit! Emrim olmadan asla Rumeli'ne dönmeyesin. Er kişisin; makbulümsün! Seninle başka bir zaman bu dostlarımla birlikte yine konuşmak isterim. Var şimdi dinlen.

Sonra yana döndü, sevinçten gözleri parıldıyan beş dostuna ayrı ayrı baktı:

- Kocaların Mehmedi'ni içinizden hanginiz evinde misafir etmek ister? dedi.

O zaman Ramiz Efendi'nin hemen ileriye atıldığı görüldü:

- Saadetli hünkârım; müsaade buyurulursa bu yiğit bende misafir kalsın. Esasen Kocaların Mehmedi kulunuzun kardeşidir.

- Kardeşin mi, nasıl olur?

- Kardeşimden de ötedir Hünkârım; dün gece hayatımı kurtardı.

- Bana neden söylemedin?

- Vakit bulamadım padişahım. Yangının üzüntüsü ve bunca devlet işlerinin görüşülmesi sırasında anlatmayı uygun görmedim.

Lâkin yanınızdan ayrılırken dün gece olup bitenleri arz edecek, Kocaların Mehmedi'ni huzurunuza kabul etmenizi dileyecektim.

- Neler oldu dün gece Ramiz Efendi? Yoksa daha evvel Kocaların Mehmedi'yle tanışır mıydın?

- Hayır Sultanım, yangından dönerken üç kişi üzerime çullandı, öldürmeye kalkıştılar. Nereden çıktığını bilemediğim bu yiğit hepsini kaçırdı ve beni evime kadar götürdü.

- Kim bu adamlar? Onları hemen yakalattırıp cezalarını vermek isterim.

- Padişahımın kullarının özel işleriyle rahatsız olmasına gönlüm razı değildir. Beni affediniz.

Sultan Selim gülümsedi, avuçlarına batan parmaklarını açtı, divana otururken:

- Dilediğin gibi olsun, dedi, yüzündeki yaraların sebebini de şimdi anladım. Yalnız, başına bir hal gelirse çok yanarım; onun için kendine dikkat et Ramiz. Varın, artık hepiniz gidin, beni burada yalnız koyun. Kocaların Mehmedi'ni de hoşça tutun.

Sultan Selim daha fazla konuşmadı; bakışlarını bir noktaya dikip binbir hayal ve hatıranın izlerini yaşamaya başladı. Herkesi, her şeyi unutmuştu sanki...

Odadakiler ise onun elini bile öpmeye cesaret edemeden geri geri çekilerek dışarı çıktılar.

* * *

Bâbüssaade'den geçip Kubbealtına doğru yürümeye başladılar. Ramiz Efendi Kocaların Mehmedi'nin koluna girmişti. Diğer dört kişi ise onlardan ayrılmışlardı.

Her ikisi de memnun görünüyordu; hele onları gerilerinden gözleyen bir kara ağa olmasa kendilerini daha rahat hissedeceklerdi.

Kocaların Mehmedi birden durdu, daha fazla sabredememiş olacak ki, Ramiz Efendi'nin kolundan çıkarken kara ağayı göstererek:

- Bu kim, diye sordu, peşimizde ne işi var?

Ramiz Efendi gülümsedi, ehemmiyet vermiyormuş gibi bir tavır takınıp:

- Sarayda olur böyle şeyler, dedi, siz keyfinize bakın kardeşim. Birazdan evimize gideceğiz; doya doya konuşur, dertleşiriz.

İsteseniz de irade çıkmadan bizden ayrılamayacaksınız; benim için ne büyük bir şeref bu!

Kocaların Mehmedi Ramiz Efendi'ye cevap verebilmek için birkaç söz aradı, fakat bulamadı; nedense arkalarından gelen arap onun zihnini karıştırmıştı. Sadece:

- Şımartmayın beni Ramiz Efendi kardeşim, dedi, ne yapalım daha birkaç gün bize katlanacaksınız.

Genç adam, kendilerini takip eden arap ağaya bir kere daha bakıp emanetçi ağadan geri aldığı kılıcına farkında olmadan elini attı. Arap ağa ürkmüş gibi başını çevirirken:

- Gidelim, dedi, bir derdi varsa neden yanımıza sokulup söylemez?

Tekrar yürümeye başladılar. Tam Kubbealtı'nı geçmek üzereydiler ki at kişnemesi ve tekerlek sesleri duydular. Sesler Kubbealtı'nın arkasındaki Harem'in araba kapısından geliyordu...

Durdular; daha doğrusu Ramiz Efendi arkadaşının kolunu tuttu, heyecanlanmıştı, adeta titriyordu. Bu sırada iki çift beygirin çektiği, tekerlekleri altın yaldızlı, pencereleri tamamen perdelerle kaplanmış bir koçu gözüktü. Araba biraz ilerledikten sonra yavaşladı, perdelerinden bir tanesi hafifçe aralandı, yüzü tüllerle örtülü bir baş göründü, etrafı garip bir hava sardı.

Araba fazla oyalanmadı; tekerlekler tekrar hızlandı, perde kapandı ve koçu Bâbüsselâm'dan geçip gözden kayboldu.

Güneş ağaçlardan ağaçlara, kubbelerden kubbelere sekiyordu. Kocaların oğlu ise çakır gözlerini yarı kapamış, sağ elinin başparmağını kuşağına sokmuş, başını hafifçe sola eğmiş, kaşlarını çatmış, omuzlarını germiş olduğu halde hayretle arabanın arkasından bakıyordu.

- Ne acayip yerdir burası Ramiz Efendi; ne güzel bir arabaydı bu, acaba içinde kim vardı?

Ramiz Efendi şimdi de sararmıştı; hülyaya dalmış, sorulan suali işitmemişti sanki. Neden sonra:

- Bilmiyorum, diye fısıldadı, belki de işindeki valde sultan veya haseki sultan idi. Kadın kalfalardan biri de olabilir. Hünkâr hepsinin taşra çıkmasına izin verdi, arabalarını da ayırmadı.

- Siz neden sarardınız Ramiz Efendi, yoksa hasta mısınız?

- Ben mi? Şey! Belki bu gün biraz fazla yorulmuş olabilirim.

Ramiz Efendi sözünü tamamlayamadı; demincekten beri arkalarından gelen kara ağa yanlarına sokulup önlerinde eğildi:

- Efendim, bir dakikanızı lütfedebilir misiniz?

Ramiz Efendi hemen dikleşti, hayret etmiş gibi araba baktı ve heyecanını belli etmemeye çalışarak:

- Bana mı söylersin ağa? diye sordu.

- Beli efendim, size gizlice bildirmek üzere bir emir getirdim.

Ramiz Efendi ağanın yanına iyice sokuldu, o da onun kulağına kimsenin duyamayacağı kadar yavaş bir sesle bir şeyler söyledi. Sonra harem ağası tekrar eğildi, geri dönüp geldiği yere doğru adeta koşarak uzaklaştı.

Ramiz Efendi şimdi ufalmış gibiydi, hattâ Kocaların Mehmedi'nin koluna girerken biraz da titriyordu:

- Kardeşim, kusurumu affedin; sizi yalnız bırakmak zorunda kalacağım. Bir emir aldım, onu hemen yerine getirmeliyim. Siz evime buyurun; ben birkaç saat sonra gelirim. Umarım ki, kız kardeşim hizmetinizde kusur etmez.

Kocaların oğlu hayret ediyordu, hattâ kendisini biraz da yorgun hissediyordu. Sabahtan beri öyle şeyler olmuştu ki, istemediği halde geçmişi, hâli bir anda yaşamış, şimdi ise geleceğin şüpheli bakışları altında ezilmeye başlamıştı. Sonra, şu koluna girip kendisini Bâbüsselâm'a doğru götüren Ramiz Efendi de ne kadar değişmişti; o anda dün geceki, hattâ padişahın huzurundaki Ramiz Efendi'den tamamen başka bir insandı. Ürkek ve korkak olmuştu, muhakkak bir şeyler gizliyordu.

- Niçin susarsınız kardeşim? Sizi üzdü isem, aldığım emre rağmen yanınızdan asla ayrılmam.

- Hayır, siz işinize bakın; biz zaten Halil Ağa'yla birlikte biraz şehri dolaşacaktık. Şöyle yangın yerlerinde de gezinip Bıyıklı Kâmil'in, Nalbant Ali'nin, Ataullah Hoca'nın hatırlarını sormak isterdik. İyice nefeslerini tıkayalım ki, bundan böyle ne size saldırsınlar, ne de evinizi tutuşturmaya kalkışsınlar.

- Hayır! Rica ederim yapmayın bunu! Ben bu sabah onlara kâhyayı gönderdim, biraz da para verdim; bir daha bana ilişmezler. Boş yere düşman kazanmanızı istemem. Siz bu devlete de, bana da lâzımsınız.

Ramiz Efendi, adeta Kocaların Mehmedi'ne yalvarıyordu. Ne için, neden buna lüzum görüyordu? Acaba Ramiz Efendi'ye inanmak caiz miydi?

- Yoksa onlardan çekinir misiniz? Beni hiç düşünmeyin; başka bir endişeniz varsa onu söyleyin.

- Ne endişem olacak kardeşim? Şey! Biz padişahın yakınları, adımızın dile düşmesini doğru bulmayız da.

Kocaların oğlu cevap vermedi; arkadaşının kolundan çıkarak yürümeye başladı.

Bâbüsselâmı geçtiler; birinci avluda ilerlediler, nihayet Bâb-ı Hümâyun'dan da çıkıp Ayasofya'nın dış duvarları önüne geldiler.

Halil Ağa onları görünce evvelâ hayretle gözlerini açtı, sonra iki atı yedeğinde çekerek yaklaştı:

- Tübeler olsun Beğ; nerede buldun bu efendiyi? Allah'ın işi, ne denir?

- Birazdan anlatırım Halil Ağa. Haberin olsun; bir süre İslâmbol'da, Ramiz Efendi'nin konağında kalacağız, padişah fermanıdır.

- Tübeler olsun! Padişahın işine de kim ne demiş? Sultan Selim iyi mi bari? Hepten keyifcağızı yerinde mi? Hani biraz daha geç kalsaydın Beğ, hayvancıkları bırakıp ben de Sultan Selim'in hatırını sormaya gelecektim. Abe Ramiz Efendiciğim, sabahtan beri sen nasılsın bakalım? Padişah derdine düşüp hatırcağızını soramadık.

- İyiyim Halil Ağa; inşallah evde buluşup bol bol lâf ederiz.

Daha fazla konuşmadılar. Eskisi kadar olmamakla beraber, Ramiz Efendi yine durgun ve düşünceliydi.

Bir süre beraber yürüdüler, sonra Ramiz Efendi ileride duran arabasına bindi, onlardan ayrıldı. Kocaların Mehmedi ile Halil Ağa ise atlarını yedeklerine alarak Sultan Ahmet Camii'ne doğru ilerlemeye başladılar.

At meydanı oldukça kalabalıktı; simsarlar, alışveriş yapanlar, Sultan Ahmet Camii'ne girip çıkanlar etrafa bir canlılık veriyordu.

Halil Ağa daha fazla sabredememiş olacak ki, birden durdu:

- Ne düşünürsün Beğ? diye sordu; sen bu gün olup biteni de bana şülemezsin. Canın fazla sıkılıyorsa şu camiciğe girip iki rekât nafile namazı kılalım.

- Arayalım Halil Ağa, vaktimiz varken bir kere daha arayalım; beş yıldan beri bulamadığımız o iki namerde belki rastlarız.

- Tübeler olsun Beğ, bizim Tosun Mustafa'nın tarifiyle adam bulunur mu?

- İçim rahat değil, nedense şu anda avunmak, oyalanmak, hattâ dövüşmek istiyorum! Kimseye inanamıyorum. İyi gitmiyor, hiç iyi gitmiyor devletimizin hali.

- Abe Beğ, yetmez mi artık? Gençliğine yazık edersin; ne durur, ne dinlenirsin. Sületme daha fazla beni; biraz da keyfine bakıp herkes gibi vurdumduymaz ol! Bu dünyanın işini düzeltecek bir sen mi kaldın? Görmez misin ki...

Halil Ağa sözünü tamamlayamadı; yanlarına hiç tanımadıkları bir arap sokuldu. Bu arap, genç adamın biraz evvel sarayın avlusunda gördüğü kara ağa değildi. Gözlerinin akını büsbütün büyültürken eğilmiş:

- Selâmün aleyküm; demişti!

- Aleyküm selâm hacı efendi; tübeler olsun, bizi birisine mi benzettin yoksa?

Zenci adam biraz daha eğildi; ellerini göğsünde kavuştururken:

- Beye bir çift sözüm var, dedi.

- Tübeler olsun, sen Beği nereden tanırsın?

- Hiç tanımam; yalnız efendimden emir aldım, pâyinize yüz sürmeye geldim.

- Abe Beğ, bu hacı neler süler? Pây de ne demekmiş?

Kocaların Mehmedi cevap vermedi; belki o da Halil Ağa gibi pây'in ne demek olduğunu bilmiyordu... Ayrıca bu acayip günün sonu da henüz gelmemişti; belki de asla düşünemediği başka olaylarla karşılaşacaktı. Hiç şaşırmış görünmeden zenci adama dikkatle baktı.

- Efendi! Biraz evvel sizi, ismini söylemeye izinli olmadığım efendim hazretleri gördüler ve çok beğendiler; sizinle halvet olup görüşmek isterler. Kulunuzun cezalandırılmasını istemezseniz bu ricamı kabul ediniz.

Halil Ağa eğildi; zenci adamın yüzünü görmek için onun başını yukarı kaldırdı:

- Abe hacı, dedi, niye arpacı kumrusu gibi kafanı önüne düşürürsün? Yoksa bir kabahat mi işledin? Göster yüzünü, efendin de kimmiş süle adını?

Arap geri çekildi, ellerini göğsünde uğuştururken korkmuş gibi başını iki yanına salladı:

- Söyleyemem ağa, sonra beni cezalandırırlar. Dileğimi kabul edin, çekinmeyin; beye asla bir kötülük gelmez.

- Ne istermiş senin efendin bizim beğden?

- Bilmiyorum ağa hazretleri. Elbet efendimle halvet oldukları zaman bunu da öğrenirler. Kırmayın beni, yoksa bu kulunuzu bir daha hayatta göremezsiniz.

Halil Ağa elini beline dayadı, atını bırakıp öteki eliyle kalpağının önünde uzanan kırçıl saçlarını taradı:

- Abe hacı efendi, dedi, senden bize ne? Seni hiç görmesek daha rahat ederiz; içimiz kararmaz, gözlerimiz paslanmaz.

- Bilirim korkarsanız; sizin gibi yiğitlere korku yakışır mı?

- Beğ, bu hacının dili dolaşır; istersen çözüvereyim!

O zaman Kocaların Mehmedi, Halil Ağa gibi sol elini beline dayadı, çakır gözleriyle delercesine araba baktıktan sonra:

- Götür bizi efendine, dedi; hadi düş önümüze.

Arabın kıpkırmızı dudakları iki misli büyüdü, bembeyaz dişleri Halil Ağa'nınkilerle yarış edercesine tamamen meydana çıktı, hemen ileri atılıp genç adamın belindeki eline yapıştı:

- Teşekkür ederim. Allah sizi iki cihanda aziz eylesin, Allah ne muradınız varsa versin!

- Yeter ağa, uzatma lâfı; düş önümüze dedim sana.

- Şimdi değil efendimiz; iki gün sonra aynı saatte sizi buradan alırım. Ağa hazretleri de teşrif buyursunlar; hep beraber gideriz. Siz efendimle halvet olurken ağa hazretleri de dinlenirler. Yalnız hayvanlarınızı getirmeyin; ben sizlere araba bulurum. Bir de bu konuşmamızdan kimseye bahsetmeyin; er kişi iseniz sözünüzü tutarsınız.

Arap yerlere kadar eğildi, sonra kimsenin bir şey söylemesine vakit bırakmadan cübbesinin eteklerini toplayıp keklik gibi sekerek uzaklaştı...

Bir Başka Dünya

SULTAN SELİM Harem'e Kuşhâne kapısından girdi. Kapıda nöbet tutan haremağası yerlere kadar eğildi. Padişah kendisini karşılayan kızlarağasının ezilip büzülmesine dahi aldırmadı. Üzüntülüydü; günün yorgunluğu, hele Rumeli'nden gelen bir yiğitin tok sözleri onu öylesine sarsmıştı ki, sadece düşünmek, bu ana kadar yaptığı işleri yalnız başına tekrar gözden geçirmek istiyordu. Belki hassas ruhunun etkisi altında gerçeği olduğu gibi göremeyecekti. Fakat yine de düşünecek, geçmişi yaşamaya çalışacaktı.

Cariyeler dairesinin önünden, Valde Sultan Taşlığı yanından ağır ağır geçti. Bütün cariyeler odalarına kaçmışlardı; loş koridorlarda kimseler yoktu. Görevli haremağaları, padişahı uzun zamandan beri böylesine yorgun ve bezgin görmedikleri için endişeyle bir kenara çekilmişlerdi.

Valde Sultan Taşlığının mermer döşemeleri, mermer çeşmeleri, duvarlarını süsleyen rengârenk çiniler o akşam padişaha bir şeyler söylemiyordu.

Ayak sesleri gittikçe uzaklaşıyordu. Bu gece harem dairesi bambaşka bir havanın baskısı altında uykuya yatacağa benziyordu.

Üçüncü Selim nihayet odasına girdi, kimsenin yardımını beklemeden kavuğunu çıkardı; şallarla örtülü, el işlemesi döşemeli, atlas kılıflı yastıklarla süslü sedire oturdu. Karşısındaki dizleri bükük, elleri göğsünde bağlı kızlarağasına bakmadan:

- Kimse gelmesin, dedi, sen de çekil ağa; yalnız kalmak isterim.

Kızlarağası bir şey söyleyemedi, sadece etek öpüp geri geri giderek dışarı çıktı; odanın sedef işlemeli kapısı yavaşça kapandı.

Şimdi etrafta derin bir sessizlik vardı. Karşıdaki yerlere kadar uzanan pencerelerden camları kırarak giren günün son ışıkları başlı başına birer sanat eseri olan halıların üzerine seriliyordu.

Duvarlardan bir tanesini mermerden yapılmış bir ocak kaplıyordu. Ocağın büyük bir zevkle işlenmiş yaşmağı en nefis çinilerle süslenmişti. Ayrıca ocağın üstünde altın yaldızlı ve kabartma çiçek işlemeli iç içe geçmiş iki kemer korniş vardı. Bir köşede ise lâke bir yazı çekmecesi duruyordu.

Ne yazık ki şu anda bütün bu dekor, hattâ zaman zaman kabaran ruhunu serinletmek için tellerinde parmaklarını gezdirdiği tamburası bile Sultan Selim'e hiçbir şey söylemiyordu. Hâlbuki vaktiyle o, bu ocağın önünde çatırdayan kütükleri, kıvrılan alevleri seyreder, lâke yazı çekmecesinin başında şiirler yazar, tamburuna eğilip Türk musikisine eşsiz eserler kazandırır, geçici de olsa huzura kavuşur, avunurdu.

Sultan Selim şiirlerini "İlhamî" takma adıyla yazardı. Yeniden meydana çıkardığı Suzidilâra makamındaki eserlerini bu odada bestelemişti.

"Âb u tabiyle bu şeb hâneme cânân geliyor.
Halvet-i ülfete bir şem'-i şebistân geliyor.
Perçemi ziver-i duş u nigehi âfet-i huş;
Dil-i sevdazedeye silsile cünbân geliyor."

Üçüncü Selim bakışlarını halıların üzerinde oynaşan günün son ışıklarından hemen çekti. Bu ışıklar ona bir anda aşk ve şehvet taşıyan bir kadının kıvranışını hatırlattı. Yaklaşan, kaçan, tekrar sokulan, insanı renk ve büyü âlemine sürükleyen bir dilberin nefesi dolaşıyor sandı. Hâlbuki kimse yoktu; yalnız kendisi, yalnız hayalleri vardı burada. Gerçek sevgiyi, gerçek aşkı padişah olduğu sürece anlamasına da imkân yoktu. Yalnız başkadın efendiliğe yükselttiği Refet Kadın'a diğerlerine nazaran biraz itimadı vardı. Bir de başgözde Nevcivan'a karşı aşırı bir ilgi duyardı.

Nevcivan'ın milliyeti bilinmiyordu, fakat o bir kızıl alev gibi insanın kanını tutuşturur, erir ve eritirdi. Nevcivan bir kedi gibiydi; tüyleri okşanırken mırıldanan, kucağa alınınca serilip başını sahibinin göğsüne dayayan, çenesi gıdıklanırken gözlerini yarı kapatan bir kediye benzerdi. Fakat öyle anlar olurdu ki, Nevcivan birden vahşileşir, adeta pençelerini uzatır, tırmalar, ısırır, saldırırdı. Nevcivan'ın

yaptığı raksa, çaldığı saza, söylediği şarkıya doyum olmazdı. Hırçın, buram buram aşk tüten bir sesi vardı. Buna rağmen Sultan Selim aylardan beri onu görmemişti; çünkü Nevcivan insana huzur ve emniyet vermez, aksine yakar, tutuştururdu. Yine de Sultan Selim bu kadına kimsenin söz söylemesini istemez, onun hırpalanmasına razı olmazdı.

Şu anda Nevcivan'ı çağırsa avutabilir miydi acaba? Onun mırıltıları, sonra bir panter gibi saldırışları uyuşan, karıncalanan beynini belki de serinletirdi.

Doğruldu, ellerini çırpmak için havaya kaldırdı, fakat birden vazgeçti. Çok yorgun ve üzgündü; önünde yığılıp kalmış bir geçmiş ve karanlık bir gelecek vardı. Bu gece aşkın hiç yeri yoktu. Böylece aşk içinde aşka susamış olarak, düşünceleriyle başbaşa kalacaktı.

Sultan Selim 14 Aralık 1761 tarihinde Topkapı Sarayı'nın çinilerle kaplı, atlaslarla döşenmiş, tavanı altın yaldızlı bir odasında gözlerini dünyaya açmıştı. Annesi güzelliği ve iyi huyuyla herkesi kendine hayran bırakan Mihrişah Sultan'dı. Babası ise devletini düşünen, yenilik taraftarı Sultan Üçüncü Mustafa idi.

Selim dünyaya gelince sarayın hekimbaşısı padişaha oğlunun cihangir olacağını bildirdiği için Selim, çok küçük yaşından beri bu kehanetin etkisi altında gelecek mutlu günleri beklemişti. Onun iyi bir öğretim ve eğitim görmesinde anne ve babasının çok olumlu etkisi olmuştu.

Şehzade Selim kara kuvveti, taassubu, harplerdeki mağlûbiyeti, babasının hattâ amcası Sultan Abdülhamid' in ıstıraplarını gördükçe üzülmüş, devleti kalkındırmanın çarelerini araştırmıştı; fakat elinde hiçbir imkân yoktu, henüz padişah değildi. Zaman zaman üzüntüleri artıp dayanmanın imkânsız olduğunu anlayınca avunmak için kendisini musiki ve şiire vermişti.

Topkapı Sarayı'nın yer yer loş, bazan da mehtap saklanmış gibi aydınlık, hatta ışıl ışıl Harem dairesi Selim'in hassas ruhunu büsbütün kamçılamıştı.

Bir köşede güneşin bile görmesine izin verilmeyen bahar kadar taze cariyelerin memleket hasretlerini dile getiren içli türküleri işitilirken, diğer köşede paslı gönülleri dahi yıkayan çapkın kahkahalar duyulur, başka bir yerde ise çeşitli sazların üzerinde konuşan fildişi parmakların çıkardığı nağmeler insanın kanını coşturur bambaşka

ülkelere salıverirdi. Ekseri gecelerde raks ve musiki birleşir, Harem dairesinin ölüm sessizliği taşıyan koridorlarında taptaze bir hava dolaşmaya başlardı. Böyle gecelerde Selim de coşar, sazını eline alır, şiirler okurdu.

Şehzade Selim'in ses hocası Kırımî Ahmet Kâmil, tambur hocası ise Ortaköylü İsak Efendi'ydi. Selim aynı zamanda mevleviydi; Galata Mevlevihanesi'nden icazet almıştı.

Şehzade Selim'in tahta oturuncaya kadar odasından dışarı çıkmamış, ağlamış, inlemişti. Amcasının padişahlığı zamanında ise devlet birçok toprak kaybetmiş, ordu her savaşta yenilmişti. Bu yüzden Şehzade Selim Fransa Kralı Onaltıncı Lui'ye gizlice bir mektup göndermiş; ondan devlet idaresi, ıslahat ve garplılaşma konularında fikrini sormuştu. Aldığı cevap Selim'i hiç de memnun etmemişti; kral her hususta düşmanla eşit bulunulmadıkça savaşmanın hatalı olacağını söylüyor, devlete, eski sistemler tamamen kaldırılarak, bir şekil ve düzen verilmesini hatırlatıyordu. Hâlbuki Selim ordunun Avrupa tarzında ıslahı için en aşağı onbeş yıl geçmesi gerekeceği kanısındaydı; bu hale göre Ruslar ve Avusturyalılar nasıl durdurulacaktı? Bugün ise Rumeli'nden gelen bir gazi de ona, "Yeniçeri ocağı kalkmadıkça hiçbir ıslahatta başarı sağlanamaz." demişti. Nasıl olabilirdi bu, nasıl?

Sultan Selim birden yerinden sıçradı; başı eskisinden daha fazla uyuşmuştu. Geçmişi hatırlamak da ona huzur vermiyordu. Elini belindeki kendisinin yaptığı "Selimî" denen necef ve yakutla donatılmış hançerine attı.

Evet, padişah olunca birçok yenilikler yapacağını, bütün Osmanlı ülkesini batılılaştıracağını, şiir ve musikiyi hiçbir milletin erişemeyeceği seviyeye çıkaracağını ve sonra kır atının üzerine binip Türk'ün gücünü cihana bir kere daha tanıtacağını düşünmüştü. Yalnız tek bir şey hatırına gelmemiş, daha doğrusu gelememişti; bütün bu tasavvurlarını kim yerine getirecek, kim gerçekleştirecekti? Kendisi mi? Yahut etrafındaki güvenebileceği bir avuç insan mı?

Nitekim, o yağız serhad gazisi bu sabah çekinmeden huzuruna çıkmış, padişah olduğundan bu yana geçen altı yıldan beri yaptığını sandığı işlerin birer şekilden ibaret olduğunu söyleyivermişti. Haklı mıydı Kocaların Mehmedi?

Onunla tekrar konuşmalı, kan dökmekle işlerin düzelmeyeceğini isbat etmeliydi. Buna ihtiyacı vardı; yoksa kendisini ezilmiş, yenilmiş sanacak, aczin zehirini çok erken içmiş olacaktı.

Elini hançerinden çekti, alnına götürdü; başı ağrıyordu, hem de çatlarcasına.

- Aslanım! Neden mübarek yüzünü kimseye göstermez, herkesten kaçarsın? Acaba suçumuz nedir?

Karşısında annesi Mihrişah Sultan duruyordu. Valde Sultanın göz çukurlarına hafif gölgeler düşmüş, dudakları üzüntüsünden adeta büzülmüştü. Yine de Mihrişah Sultan genç ve güzeldi. Başına bir hotoz giymiş ve bunu al bir tülle örtmüştü. Etekleri hafifçe yere sürünüyordu. Ayaklarındaki "mengup"ların uçları ancak gözüküyordu.

- Valde, sen misin? Neden davetsiz huzuruma gelirsin?

- Aslanım; çok kederli olduğunuzu söylediler. Bu gün hiç dinlenmeden çalışmışsınız, yorgunmuşsunuz, kızlarağasını da huzurunuzdan kovmuşsunuz. Bir derdiniz varsa lütfedin, bize söyleyin; hemen derman olalım.

Sultan Selim derin derin annesine baktı, sonra gözleri sedef işlemeli kapının önünde duran başkadın efendisi Refet Kadına takıldı:

- Sen de mi buradasın Refet, diye sordu, neden beni rahatsız edersiniz?

Refet Kadın bir parça ilerledi, sonra diz çöktü, boyun kırdı; başındaki "bağtak" denen hotozu kıpırdadı, kayma gerdanlığı sallandı, zümrüt küpeleri hafifçe dalgalandı:

- Efendimiz, Refet cariyeniz bir bakışınıza bir ömür vermeye hazırdır, lâkin bu âciz kullarınızdan kaçmanıza tahammül edemem. Lütfedin, bu gecenizi cariyelerinizden uzak geçirmeyin!

Sultan Selim'in hafifçe gözleri sulandı, hattâ dudakları titredi; bir an kadın efendisinin elini tutmak istedi, fakat hemen vazgeçerek lâke yazı çekmecesinin yanına gitti:

- Refet, dedi, sözlerin hoşuma gitti, gönlümü şad ettin. Lâkin ben yalnız kalmak isterim; hemen dairene çekil.

Refet Kadın diz çöktüğü yerden kıpırdamadı; başı büsbütün önüne düştü, sadece ellerini uzatıp merhamet diledi. O zaman Valde Mihrişah Sultan'ın sesi tekrar duyuldu:

- Benim aslanım, Refet Kadınınızı kırmayın; huzurunuza yalnız çıkmaya cesareti olmadığından beraber geldik. Valdenizin de dileği, bu gecenizi bizlerden esirgememenizdir. Hünkâr Sofasına buyurun. Müzik ve raks sizi avutacaktır.

Sultan Selim geri döndü, annesine iyice sokuldu; onun elini öpüp büyük bir saygıyla başına koyduktan sonra Refet Kadının önünde durdu, eğilip hafifçe çenesini okşadı:

- Refet, dedi, validemle sen olmasaydın bu gece hiç kimse beni odamdan dışarı çıkartamazdı. Bilir misiniz ki, beni bu gün bir serhad gazisi temelimden yıktı?

Refet Kadın büsbütün eğildi, boşlukta duran elleriyle Sultan Selim'in eteklerini tuttu.

- Efendimiz! Bir kul için canınızı niçin bu kadar sıkarsınız? Padişahlar emreder, bendeleri yapar!

- Refet, yanılırsın; zira her şey fânidir, bâki kalan ancak Cenab-ı Hâlik'tir. Yükselmek de, çökmek de bizler içindir. Yalnız sizden ricam şudur ki, başıma bir gün bir hâl gelirse asla beni unutmayın, hatırınızdan çıkarmayın. Sana ve valideme inanmak istiyorum! Buyurun, gidelim!

Refet Kadın hemen ayağa fırladı; büyük bir saygıyla, gözleri nemli, dudaklarının kenarında yer yer çizgiler belirmiş Sultan Selim'in başına kavuğunu giydirdi.

Osmanlı İmparatorluğu'nun bu yirmisekizinci, otuzdört yaşındaki padişahı o gece verdiği karardan caymış, yalnız kalmaktan vazgeçip avunmak için yine müzik ve raksı arar olmuştu...

* * *

Etraf ışıl ışıldı. Altın şamdanlardan süzülen ışıklar, Hünkâr Sofası'nın ayrı ayrı dört yerini süsleyen altın yaldızlı kabartma meyvalar ve asma yapraklarıyla yapılmış aynalarda aksini buluyor, sonra yerlere seriliyordu.

Sütunlar üzerine kurulmuş, altın yaldızlarla donatılmış şirvanda tamamen cariyelerden meydana gelen harem musikisi heyeti padişahın en çok sevdiği besteleri çalıyordu.

Sultan Selim, atlas döşeli, sayebanlı tahtına iyice yaslandı; mavi tüllere bürünmüş, kristal bir vazo kadar şeffaf bir cariyenin sunduğu içkiyi yudumlarken sağında oturan annesine gülümsedi. Gözlerinde

hüzünlü bir ifade vardı. Bu, boğamadığı, bir türlü kovup kurtulamadığı çırpınan iç âleminin endişesi, yerine gelmeyen arzularının feryadıydı belki de.

- Aslanım; en seçme cariyeleriniz bu gece hep sizin için çalacak, sizin için söyleyecek, sizin için raks edecekler.

Sultan Selim belki de annesinin sözlerini duymadı, bir an salonda oturan Refet Kadına baktıktan sonra gözlerini biraz ilerisinde tavana asılı duran bir billûr topa çevirdi. Bu top rengârenkti; şamdanlardan süzülen, aynalarda kırılan, yerlere serilen ışıklar bu topta tekrar canlanıyordu. Vaktiyle ceylan sekişli, huri bakışlı, gül dudaklı, fildişi tenli, ipek saçlı, cana can katan cariyeler şuh kahkahalar atarak bu topa sıçrarlar, hünkârın vuslatına ermek için ona dokunmaya çalışırlardı.

Şimdi Harem Musikisi Heyeti, padişahın kendi güfte ve bestesi olan hüzzam makamındaki bir şarkıyı çalmaya başlamıştı:

Gönül verdim bir civâne;
Derdinden oldum divâne.
Gel efendim girme kâne;
Ben seni vermem cihâne.

Kaçma benden, gönül sende;
Oldukça bu canım tende,
İnsaf eyle kuzum sen de;
Ben seni vermem cihâne...

Sultan Selim birden irkildi; keşke bu şarkıyı çalmasalardı. Sırası değildi bunun, hiç yeri yoktu şu anda! Çünkü o, bu şarkıyı birkaç ey evvel Nevcivan için yazmış, Nevcivan için bestelemişti; kedi gibi mırıldanan, panter gibi saldıran Nevcivan için!

Nevcivan'la geçirdiği son geceydi; alev alev yanan, alev alev dağlayan bu kadın sabaha karşı ona:

- Doyamıyorum demişti, sultanımı ayda bir görmeye tahammül edemiyorum! Padişahım; ya beni her gece çağır, yahut da azat eyle!

Sultan Selim'in birden kaşları çatılmış, hırsından dudakları titremişti. O zaman Nevcivan bir kedi gibi büzülüp başını hünkârın göğsüne dayamış, gözlerinden dökülen yaşlarla büsbütün kızaran

dudaklarını uzatmış, sonra da vahşileşerek genç padişahı yeniden coşkun dalgalar arasına salıvermişti...

Sultan Selim o geceden sonra bir daha Nevcivan'ı görmemişti. Hâlâ kızıyordu ona; hiçbir cariye bir padişaha böyle bir söz söyleyemezdi. Belki de Nevcivan kendisinden hoşlanmıyordu. Başka aşklar bulmak için taşra çıkmak istiyordu! Buna imkân yoktu; o bu kadını ne olursa olsun arzuluyordu.

Şarkı tekrarlanıyordu; Sultan Selim daha fazla işitmemek, Nevcivan'ı büsbütün hayalinde canlandırmamak için bakışlarını etrafında gezdirmeye çalışıyordu.

Hünkâr Sofası altı adet mermer sütunla iki kısma ayrılmıştı. Padişahın bulunduğu yerin önünde ayrıca altın yaldızlı, sedef kakmalı ahşap bir parmaklık vardı. Parmaklığı yapan sanatkâr onu öylesine işlemiş, ona öylesine şekil vermişti ki, orada bir ruh dile geliyor, orada bir gönül sonsuzlaşıyordu.

Sazların çalındığı şirvan tahtın üst kısmındaydı. Rakkaselerin oynadığı, cariyelerin dolaştığı yerin tavanında ise büyük bir kubbe vardı. Kubbenin etrafı çinilerle çevrilmişti. Duvarlar altın yaldız ve çeşitli renklerle süslenmişti. Üç mermer çeşme hafif şırıltılar çıkararak akıyordu. Su sesi musikinin ılık nağmeleriyle karışıyor, adeta zamanı mekânın içinde eritiyordu. Biraz sonra güneşin bile göremediği günden kıskanılan cariyelerin cıvıltıları bu seslerle birleşince mekân da kaybolacaktı belki.

Nedense Sultan Selim bu mekân ve zamandan kaçmak istedi; en iyisi insana huzur veren Refet Kadın'la bir an evvel odasına çekilmek olacaktı; orada Refet Kadın'ın dizine başını dayar, yeniden geçmiş günleri yaşar, geleceği görmeye çalışırdı. Fakat bunu da yapamadı; gözlerini kapadı, olduğu yerde düşünmeye başladı.

Altı yıl önce idi, 7 Nisan 1789 Salı gecesi amcası Abdülhamit üzüntüden ölünce kendisi padişah olmuştu. O sırada Rusya ve Avusturya ile harp devam ediyordu. Cephelerden hiç de ümit verici haberler gelmiyordu. Osmanlı Devleti bu savaşa Kırım'ı geri almak için girmişti. Ayrıca Akdeniz'de korsanlar türemişti; fakat onları yakalamak için ayrılan oniki kalyona konacak deniz askeri bile yoktu.

Bu kalyonları doldurmak için sokaklardan ömründe silâh yüzü görmemiş birtakım dilenci ve serseri, hattâ sakat kimseler toplan-

mıştı. Alınması gerekli ilk tedbir için hemen bir meclis kurdurtmuş, bu meclise en çok güvendiği, bu gün Kocaların Mehmedi'yle tanıştırdığı dört dostunu da çağırmıştı.

Abdullah Ramiz Efendi'yi o sıralarda tanımıyordu; onunla daha sonraları tanışmıştı. Fakat Ramiz Efendi'yi kısa zamanda o kadar çok sevmişti ki, hemen baş musahibi yapmış, yanından ayırmaz olmuştu. Ona bazan haremin musiki heyetini, hattâ Nevcivan'ın dolgun sesiyle okuduğu şarkıları da dinletmişti. Abdullah Ramiz Efendi çok iyi bir insandı; Sultan Selim onun varlığından haz duyuyor, ona inanıyor, onun nezaketine hayran kalıyordu.

Toplanan meclisin aldığı kararları hemen yerine getirmeye çalışmışlardı; kumandanlar değiştirilmiş, orduya erzak ve cephane gönderilmiş, kiraya verilmiş gelir kaynakları dürüst kimselere bırakılmış, halktan kanun dışı vergi istenmemişti. Ayrıca sıhhat ve kuvvetleri tamamen yerinde olduğu halde emekliye ayrılıp devletten açıktan maaş alanlar hemen cepheye sevkedilecek, kadılar naip göndermeyip işlerinin başına gidecek, İstanbul meyhaneleri kapatılacak, kıyafet nizamnamesi dikkatle takip edilecekti. Bunların dışında para darlığını gidermek için Felemenk, İspanya, hattâ Fas, Cezayir ve Tunus'tan borç para istenmiş, fakat hepsinden de red cevabı alınmıştı. O zaman halkın elindeki gümüş ve altın eşya toplatılmış, ayarı düşük para bastırılmıştı. Devlet erkânının da hazineye yardımda bulunmaları, kadıların, valilerin lüzumundan fazla debdebe ile dolaşmamaları, devlet malını özel işlerinde kullanmamaları bir fetva ile emredilmişti.

Cephelerde durmadan savaş devam ediyordu; yeniçeri kaçıyor, asker zor karşısında dağılıyordu. Üst üste gelen felâket haberleri Sultan Selim'i öylesine perişan kılmıştı ki ekseri geceler başını yastıklara dayayıp gözyaşları dökmüştü. Onu avutan annesi Mihrişah Sultan ile Refet Kadınefendi ve bir de haremine dahi soktuğu için etrafta dedikodu yaratmasın diye yakınlığını gizlediği Abdullah Ramiz Efendi olmuştu.

Sultan Selim ölmek bile istemişti. Devletinin daha fazla çöktüğüne şahit olmadan, şehzadeliğinde beslediği ümitlerin büsbütün söndüğünü görmeden genç yaşında gözlerini açmamasına kapaması için Allah'ına dua etmişti.

Nihayet 4 Ağustos 1792 tarihinde Ziştovi'de Avusturyalılarla ve 9 Ocak 1792 tarihinde de Yaş'ta Ruslarla birçok fedakârlık ve Kırım'ın tamamen elden çıkması pahasına barış imzalanmıştı. Bu sefer İbrahim İsmet Efendi reisliğindeki bir heyete 72 maddelik bir program hazırlatmıştı. Buna göre mevcut askerî ocaklar düzene konacak, batı tarzında yeni bir yaya ordusu kurulacak ve bu ordunun adına Nizam-ı Cedid Ordusu denecek, yeni savaş tekniği eğitimi yapılacaktı. Ayrıca donanma ve tersanede de ıslahata başlanmış, batı memleketlerinde daimî elçilikler kurulmuş. Fransa'dan birçok hocalar getirilmiş, yeni yeni okullar açılmıştı...

Aradan ancak iki yıl geçmişti, henüz bütün bu çalışmaların semeresi alınmamışken Kocaların Mehmedi bu gün karşısına dikilmiş, yeniçeri ocağı kaldırılmadan, taassup sindirilmeden başarı sağlanamayacağını söylemişti.

Yıkmıştı kendisini bu Kocaların oğlu; yeniden ümitsizliğe salmıştı. Boşuna mıydı bunca gözyaşı, bunca emek? Acaba bu serhad gazisinin kendisine söylemediği başka sırları da mı vardı?

- Aslanım! Lütfeyle, senin için çırpınan kullarına iltifat buyur.

Sultan Selim silkindi; korkunç bir rüyadan uyanmış gibi gözlerini kırptı, etrafını mânâdan uzak bakışlarla süzdü. Sonra annesinin kendisini şefkatle seyretmekte olduğunu anlayınca:

- Ben odama çekilmek isterim valde, dedi. Refet beni götürsün. Bu gecelik bu kadarı yeter. Arzu ederseniz burada kalın; eğlence devam etsin.

- Aslanım, kerem buyurun; hiç olmazsa cariyelerinizi kırmayın. Bakınız saz heyeti nasıl da oynak havalar çalıyor. Bütün kullarınız sizi eğlendirmek için sabırsızlıkla bir işaretinizi bekliyor.

Sultan Selim annesinin elini elinin üzerinde hissedince tahtından kalkmaktan vazgeçti; Mihrişah Sultanı gücendiremeyeceğini anlamıştı:

- İstediğin olsun valde, dedi, biraz daha otururuz; yeter ki sen gönlünü hoş tut.

Mihrişah Sultan gülümsedi ve sonra elini sür'atle çırptı. Birden saz heyeti bir köçek havası çalmaya başladı. Aynı anda sol taraftaki aynalı gizli kapı açıldı; bir elinde tefleri, bir omuzları yırtılmış gibi açık, rengârenk tüllere bürünmüş on rakkase çıktı.

Ayak parmaklarının uçlarında sekerek ilerliyorlardı, her adım atışlarında yere bir parça tül bırakıyorlardı. Saz coştukça coşuyor, onlar ise eğiliyorlar, kıvrılıyorlar, nefeslerini bir buhurdanlık gibi etrafa yayıyorlardı. Saçları enselerinden alınlarına doğru uzanıyor, sonra göğüslerini okşayıp omuzlarından aşağıya kayıyordu. Onları, başka bir on rakkase izledi. Sonra birden cariyeler açıldı, saz başka bir oyun havasına geçti ve aynalı kapıdan kanarya gibi sarı saçlı iki cariye çıktı. Her ikisi de aynı kılıktaydı. Sırtlarında sırma işlemeli kadifeden bir mintan, sırma saçaklı bir eteklik vardı. Ayakları diğerlerinki gibi çıplaktı. İncecik bellerini pırlanta kakmalı bir kemer sarmıştı. Evvelâ döndüler; etekleri havalandı, ay ışığından yapılma sütunlar gibi bacakları Sultan Selim'in önüne serildi.

İki cariye birbirlerinden biraz uzaklaştılar, birer dizlerini yere koydular, ellerini bileklerinden kulaklarının hizasına uzattılar, sonra sekerek yaklaştılar, birbirlerine dolandılar. Ayrıldıkları zaman sırma işlemeli mintanları yerdeydi, göğüsleri kümelendikleri köşelerden hücum eden ışıkların altında parıldıyordu...

Yirmi cariye gayet ahenkli bir şekilde el çırpmaya başlamıştı. Sarı saçlı iki rakkase ise utanmış gibi göğüslerini tutarak çapkın bir tavırla dönüyorlar, diz vuruyorlar, dalgalanıyorlardı.

- Benim aslanım! Bu iki kardeşi kaptan paşa kulunuz hareminiz için gönderdi. Arzu buyurursanız bu gece eğlenceden sonra odanızda sizi soyup uyutsunlar!

Sultan Selim başını annesine çevirdi; raksın ve müziğin en duygusuz bir insanın bile kanını tutuşturan havasına rağmen zorla gülümseyerek:

- Düşünürüz valde, diye fısıldadı, başka bir gece için düşünürüz.

Annesi de galiba Sultan Selim'i anlayamıyordu; o, bu gece huzur ve sükûn arıyordu. Başını dizlerine dayayıp tatlı bir rüyaya dalacak bir kadının özlemini çekiyordu. Bu kadın, Refet Kadın olabilirdi.

Köçekçeler, curcunalar, çeşitli oyun havaları, cariyeler, rakkaseler hep birbirini takip etti. Sultan Selim ne vakit yerinden kalkmaya çalıştıysa annesinin elini elinin üzerinde hissetti.

Birden saz sustu, salon derin bir sessizliğe gömüldü, padişahın oturduğu yerin arkasındaki pencereden gözüken Asma Bahçe ve Havuzlu Taşlık'tan bir gölge geçti.

Hünkâr bu sessizliğe bir mânâ vermeye çalışırken yan tarafındaki vaktiyle Üçüncü Ahmed'in yemek yediği odanın kapısı rüzgâr esmiş gibi açıldı ve sanki bir kedi Sultan Selim'in dizlerine süründü.

Padişah hayretle baktı; önünden saçlarını ensesinde toplamış, kuğu boyunlu, güvercin bilekli, pembe ayak topuklu bir kadın geçiyordu!

Sultan Selim bu kadını gayet iyi tanıyordu; yürüyüşü, boyun büküşü, saçlarının rengi, hafif sararmış fildişi teni diğerlerinden ne kadar da başkaydı. Kendini tutamadı; hattâ padişah olduğunu bile bir an unutup:

- Nevcivan! diye fısıldadı.

Kadın geri döndü; yere kapanırcasına çöktü, sürünerek hünkâra sokuldu, eteğini incitmekten korkarcasına öptü:

- Efendimiz, dedi, kölenizim!

Sonra Sultan Selim'in uzanan elini görmemiş gibi başını padişahın dizlerine dayadı, adeta mırıldandı; anlaşılmaz sesler çıkartıp belki de yalvardı.

Böylece birkaç dakika geçti. Nihayet genç kadın yine sürünürcesine yavaş yavaş uzaklaştı, sedef işlemeli parmaklıkları aştı. Yarı doğruldu, salonun orta yerine geldi, sağ elini saçlarına attı, oradan bir firkete çıkartıp yere fırlattı, bir saç dalgası omuzuna döküldü.

Nevcivan gittikçe dikleşiyor, gittikçe ayaklarının üzerinde yükseliyordu. Dudakları hafifçe aralanmıştı; alt dudağı aşağı doğru kıvrılmış, birbirinden ayrı duran öndeki iki dişi ona bambaşka bir güzellik vermişti.

Gözleri yeşile kaçıyordu. Uzun kirpikleri, içinde fırtınaların kaynadığı bu gözlere yer yer gölgeler düşürüyordu. Simsiyah saçları vardı; bu saçların bir kısmı hâlâ ensesinde toplu dururken bir kısmı da omuzlarını örten tülü âdeta itiyordu.

Nevcivan elini şirvana doğru kaldırdı, kuğu boynunu oynattı; saz hemen deniz kokan, dalga taşıyan bir hava çalmaya başladı.

Genç kadın evvelâ birkaç adım attı, iki elini yumruk yapıp ileri geri salladı. Şimdi salonun tam ortasına gelmişti; üzerindeki elbiseler iyice belli oluyordu.

Vücudunun yukarı kısmını sadece çok ince pembe renkli bir tül kaplıyordu. Beline ipekli bir kuşak dolamış, bacaklarına diz kapak-

larına kadar atlastan bir şalvar geçirmişti. Kuşağının arasından kabzası pırlanta kakmalı küçük bir pala gözüküyordu.

Şirvandan gelen müzik, gittikçe coşan dalga seslerini Hünkâr Sofasının kubbesinde aksettirdikçe Nevcivan küpeştede koşar gibi, kalyon direklerine tırmanır gibi, yelken indirmeye çalışır gibi bir köşeden bir köşeye sıçrıyor, ellerini kaldırıyordu.

Bir küme simsiyah saçın ittiği tül bir omuzundan kaymış, öteki omuzunda toplanmıştı. Göğsünün yarısı fırtınaya tutulmuşçasına sarsılıyordu. Fakat yine de o, şu anda bir kadın değil bir panterdi; daha korkuncu yakalandığı kasırgaya aldırmayıp kalyon direğinin tepesinde uzakta gördüğü bir düşman gemisine saldırmaya hazır çok eski yılların bir leventiydi. Bir eli kalçasında duruyor, nefes aldıkça büsbütün dikleşen göğsünü daha fazla açarak öteki eliyle pırlanta kakmalı palasını durmadan sallıyordu.

Sultan Selim artık sabredemeyeceğini anladı. Bu anda her şeyi geçmişti, hattâ içinde bulunduğu anı bile unutmuştu; bu kadın onu yemişti. Elini çırptı:

- Yeter, diye seslendi, beni oyaladınız; hepinize hazinedar kalfa hediyelerimi dağıtacaktır.

Birden saz sustu, birden etrafı yine derin bir sessizlik kapladı, sonra Valde Sultan elindeki ipekli mendili salladı. Şimdi göğüsler inip kalkıyor, saçlar rüzgâr yemiş gibi dalgalanıyordu. Ve salondaki bütün cariyeler üzerlerindeki tülleri, gömlekleri, örtüleri yerlere saçarak billûr topa doğru koşuyorlardı.

Fakat hiçbirisi erişemedi; birden Nevcivan'ın ensesinde toplu kalmış yarım saç yığınının da diğer omuzuna döküldüğü, sipsivri parmaklarının adeta koparırcasına billur topu kavradığı görüldü.

Genç kadın hemen yere kapandı, ayakta heyecanla duran Sultan Selim'e yine sürüklenerek yaklaştı ve yine aralık dişlerinin arasından bir mırıltı duyuldu:

- Efendimiz; sadece kölenizim!

O zaman padişah elini, Nevcivan'ın daima parıldıyan simsiyah saçlarında gezdirdi ve gözleri buğulanırken annesine döndü:

- Valde, dedi, beni Nevcivan odama götürsün; siz, Refet, hattâ bütün cariyelerim de istirahate çekilin.

* * *

Işıklar teker teker sönmüş, Topkapı Sarayı'nın harem dairesi girintili çıkıntılı loş koridorları, bir kısmı kasvetli, bir kısmı güneşi içmişçesine aydınlık odalarıyla artık uykuya yatmıştı. Yalnız Sultan Selim'in yatak odasında şamdanlardaki mumlar göz kırpıyor, gölgeler köşelere sinip günü bekliyordu.

Nevcivan tamamen çıplaktı, çırçıplak. Sultan Selim'le beraber ipek püsküllerin yer yer örttüğü karyolada yatıyorlardı. Genç kadın büzülmüş, başını padişahın göğsüne dayamıştı. Siyah saçları yüzünün yarısını kapamış, alt dudağı yine hafifçe aşağıya kıvrılmış, ayrık iki dişi meydana çıkmıştı:

- Efendimiz, diye mırıldanıyordu, beni her gece böyle okşayın. Yahut... Yahut, beni azat edin.

Sultan Selim bu sözleri işitmek istemiyordu; yoksa kızıp genç kadını hemen kovması gerekecekti. Hâlbuki gün henüz doğmamıştı; birazdan yine bu kadın yeşil gözlerinde alevler taşıyarak vahşileşecek, dikilecek, yanındakinin padişah olduğunu unutup onu şehvetin en kızgın köşesine sürükleyecekti.

Nevcivan'ın dediğini yapamaz, onu her gece yanına çağıramazdı. Yoksa bu kadının esiri olabilir, onun doymak bilmeyen arzuları altında ezilirdi. Belki de Nevcivan'ı böyle konuşmakta devam ettiği için bir daha hiç görmeyecekti, onu azat da etmeyecekti. Fakat bu gece ondan ayrılmayacaktı; gün üzerlerine doğmalı, onları sarhoş bulmalıydı!

Bahçe İçindeki Ev

VAKİT öğleye yaklaşıyordu. Etrafı tamamen kapalı arabanın içinde durmadan sallanan Halil Ağa alnına dökülen kırçıl saçlarını okşadı.

- Tübeler olsun Beğ, ne bitmez yolmuş; bu arap bizi nerelere götürür?

Kocaların Mehmedi sesini çıkarmadı; şu anda onun hislerini anlamak mümkün değildi. Biraz merak, biraz can sıkıntısı, biraz avunma arzusu ve belki de kendisinin bile farkında olmadığı bazı sebepler ona bu seyahati yaptırmıştı.

İki günden beri padişahtan haber gelmemişti; ev sahipliğini büyük bir nezaket ve ilgiyle yerine getiren Ramiz Efendi genç adama dün gece en aşağı bir hafta beklemesi gerekeceğini, hünkârın yorgun ve biraz üzüntülü olduğunu, Nizam-ı Cedid askerlerini Levent'te teftişe gideceğini söylemişti.

Ramiz Efendi'de saraydan çıktıkları günkü heyecan ve çekingenlik yerine şimdi derin bir durgunluk ve hüzün vardı.

Bu sabah yine Ramiz Efendi saraya gitmişti, Kocaların Mehmedi de Halil Ağa'yla birlikte, kimseye ne yapacaklarını söylemeden, At meydanında arapla buluşmuşlar, hazır duran bir arabaya binip hemen yola çıkmışlardı.

- Beğ, ben bu hacıdan kuşkulanırım; ister misin bir incir çekirdeği doldurmayan aklıyla bizi kapana kıstırsın?

- Öğreneceğiz Halil Ağa; görelim bakalım, ne olur?

- Abe Beğ, iş işten geçmeden ben şu arabı bir sıkıştırayım. Dilini bülbül gibi çözer, maksadını anlarım. Hani, İslâmbol'a geldiğimiz gece kovaladığın Bıyıklı Kâmil, Nalbant Ali, Ataullah Hoca denen tabanı delik heriflerin bu işte bir parmağı var gibi gelir bana.

Kocaların Mehmedi başını çevirdi, gülümseyerek Halil Ağa'ya baktı. Gayet endişesizdi; hattâ gittikçe keyifleniyordu:

- Dediğin gibi de çıksa ne olur, dedi, biraz çarpışır, eğlenir, paslanmaktan kurtuluruz. Yoksa korkar mısın Halil Ağa?

- Tübeler olsun Beğ; biz de yaparız elbette bir şeycikler! Birkaç diş dökülüp, birkaç kaba et dağlamasını da mı bilmez bu garip Halil?

Genç adam tekrar güldü, sonra eğilip arkadaşının güneşin kavurduğu yanaklarından öptü. Omuz omuza oturuyorlardı; şu anda bu esrarlı yolculuk, ikisini de oyalamaya başlamış, onları içinde bulundukları hayatın dışına çıkarmıştı. İhtiyaçları vardı; biraz değişiklik, biraz günün üzüntüsünden uzaklaşmak, gerekiyordu. Halil Ağa kendisinden ziyade beyi için istiyordu böyle bir değişikliği; beyi biraz gülsün, biraz oyalansındı.

- Allah'ın işi, ne denir; dilerim ki Bıyıklı Kâmil bana düşsün! Ama bileğindeki yara henüz geçmemiştir; kılınç da kullanamaz düztaban. Eee Beğ, biz kiminle çarpışacağız?

Kocaların Oğlunun cevap vermesine vakit kalmadı; araba bir an durdu, sonra açılan bir bahçe kapısından içeri girdi.

Bakımsız, sarmaşık ve otlarla kaplı bir bahçedeydiler şimdi. Duvarlar çok yüksekti, iri çitlenbik ve servi ağaçları bahçenin ortasındaki harap bir evi âdeta kuşatmıştı.

Kocaların Mehmedi'yle Halil Ağa hemen yere atladılar; farkında olmadan sağ elleriyle kılıçlarını yakalamışlardı. Karşılarında ise onlardan evvel inen ve gülümseyerek yerlere kadar eğilen arap uşak duruyordu.

- Efendim! Sefa geldiniz! Zinhar endişe buyurulmaya; sizlere burada bir kötülük gelmez, en kıymetli misafirimizsiniz.

Kocaların Mehmedi başını kaldırdı, eve bir kere daha baktı. Ev üç katlıydı; boyaları tamamen kaybolmuş, dış tahtaları çürümüştü. Pencereler kalın perdelerle sıkı sıkıya kapanmış, kafesler yer yer kopmuş, saçaklar delinmişti.

- Abe hacı efendi, burası ne biçim yer, sen bizi nereye getirdin?

Arap uşak doğrudan doğruya cevap vermedi; biraz yana çekildi, ellerini göğsünde kavuştururken:

- Buyurunuz, dedi, şu kapıdan giriniz.

- Adın ne senin?

- Cafer kulunuz, efendim!

Halil Ağa Kocaların Mehmedi'ne baktı; o, hiçbir şey yokmuş gibi elini kılıcından çekmiş, gösterilen kapıya doğru yürümeye başlamıştı.

Kapı hafif aralıktı, içerisi ise gayet loş ve serindi. Önlerinde etrafı örümcekler kaplamış geniş bir taşlık uzanıyordu, sol tarafta ahşap bir merdiven vardı. Arap Cafer beli hafifçe eğik olarak onlara yol gösteriyordu.

- Buradan buyurun efendim!

- Tübeler olsun hacı efendi, bu evi hepten mi şeytan çarpmış?

Merdiven gıcırdıyordu, Halil Ağa çökmemesi için adeta ayaklarının ucuna basıyordu.

İkinci kata çıkınca sanki bir sihirli değnek gezmiş gibi dekor birdenbire değişti; Halil Ağa'nın hayretinden gözleri, bir misli büyüdü. Tavandan avizeler sarkıyordu. Yerlere ipek halılar serilmiş, duvarlar altın yaldızlarla işlenmişti. Etrafta birçok oda kapısı vardı. Hepsi de kırmızıya boyanmıştı.

Onları başka bir arap uşak karşıladı; o da yerlere kadar eğilmişti, kırmızı dudakları kıpırdamaya başlamıştı:

- Sefa geldiniz, evimizi şenlendirdiniz. İnşallah hizmette kusur eylemeyiz!

- Tübeler olsun, bu herif de nereden çıktı? Beğ, keyfin nasıl?

Görünürlerde başka kimse yoktu. Yalnız, onları ikinci kata çıkaran merdivenin başındaki camlı kapı hafifçe kapanmış, yandaki bir odadan bazı fısıltılar gelmeye başlamıştı...

- Beğ, sana sülerim; keyfin yerinde değilse şöyle bahçeye çıkıp bir hava alıverelim.

Kocaların oğlu Halil Ağa'yı duymuyordu sanki; gözlerini yarı kapamış, kaşlarını biraz çatmış, boynunu dik tutup büyük bir ilgiyle etrafına bakınıyordu. Bir kere başlamışlardı, elbet bunun da bir sonu olacaktı. Zevk duyuyordu; adeta dinlenmiş, büsbütün dinçleşmiş, kafasındaki bütün düşünceleri atmıştı.

- Eh benden sülemesi, senden susması! Lâkin bu hacılar da neden büle kırıtır karşımızda? Bana üle gelir ki, birisi bizi gözetler Beğ!

Arap Cafer adeta büyülenmiş gibi Halil Ağa'ya baktıktan sonra yine yana doğru çekilip eğildi ve incecik sesiyle:

- Müsaade buyurulursa, dedi, bir kat daha çıkacağız. Ağa hazretleri de şu odada istirahat edecekler.

- Abe Hacı Efendi; ben burada yalnız mı kalacağım, hepten sen aklını kaçırmışsın; Beği kime bırakacağım?

- Efendim, meraklanmayın; beğinize en ufak bir zarar gelirse Cafer kulunuzun boynu kıldan incedir.

- Sen neler sülersin be hacı efendi; o zaman ben seni nerelerde bulurum? Beğ, beni dinle; kapalı yerde adamı fena kıstırırlar, hani meydanda olsak ağzımı bile açmazdım. Ti biz Urumeli'nden gelip de...

Kocaların Mehmedi daha fazla konuşmaması için Halil Ağa'nın omuzunu tuttu, sonra hiç cevap vermeden Cafer Ağa'nın gösterdiği üçüncü kata çıkan merdivene doğru yürüdü. O zaman öteki arap uşak da Halil Ağa'nın önüne düşüp onu yandaki bir odaya götürdü.

Üçüncü kat, ikincisinden daha göz alıcıydı. Duvarlar çinilerle kaplanmıştı, orta yerde fıskıyeli bir havuz vardı, her köşeye üçer kollu altın şamdanlar yerleştirilmişti.

Cafer Ağa titriyerek bir kapının tokmağını çevirdi, geri geri çekildi; nedense onda birdenbire bir korku belirmişti!..

- Giriniz; dedi, geldiğinizi şimdi efendime haber veririm.

Kocaların oğlu girdi. Cafer Ağa ise Mehmed'in arkasından kapıyı kapadı; dışarıdan anahtar iki kere kilidin içinde döndü. Genç adam bir an kapıya omuz vurmak istedi, fakat hemen vazgeçip birkaç adım ilerledi.

Burası oldukça büyük bir odaydı; ağır perdelerin örttüğü pencerelerden günün ışıkları güçlükle içeri giriyordu. Sağda başka bir kapı daha vardı. Etraf sedirlerle çevrilmiş, köşelere sedef kakmalı sehpalar yerleştirilmişti. Sehpaların üzerinde gümüş vazolara konan al ve siyah güller odayı baş döndürücü bir kokuya bürümüştü. Orta yerde üzeri işlemeli bir kapakla kapalı büyük bir mangal vardı. Yerdeki halılarda adeta insanın ayakları kayboluyordu. Bu halılar bir kedi gibi tüylü ve yumuşaktı.

Kocaların Mehmedi'nin birden Halil Ağa hatırına geldi; acaba kucağına doğduğu, yılların tecrübesiyle kavrulmuş, kolay kolay hiçbir şeye şaşmayan Halil Ağa haklı mıydı? Onun bir olay üzerinde bu kadar ısrarla durduğu, başlanmış bir işi birden yarıda bırakmaya kalkıştığı hiç görülmemişti. Gerçekten burası acayip bir yerdi.

Görünüşte tehlike uyandıracak pek fazla bir şey yoksa da insanı yadırgatıyordu. Bahçe ve alt kat ne kadar perişansa, ikinci, hele üçüncü kat o kadar büyük bir zevkle döşenmişti.

Genç adam merakını bir an evvel gidermek için sağdaki kapıya doğru yürüdü, tokmağı çevirdi; onun da sürmeli olduğunu anladı. O zaman odanın ortasına, mangalın yanına geldi, yüzünü her iki kapıya birden görecek şekilde çevirdi, elini kılıcına attı, bekledi...

Bacakları gergin, gözleri çakmak çakmaktı. Yine de zevk duyuyordu, yine de hayatından memnundu, içinde garip bir his vardı, sanki yıllardan beri aradığı bir insanla biraz sonra karşılaşıverecekti.

Böylece dakikalar geçti. Terlemeye başlamıştı; bu bekleyiş biraz daha uzarsa kapılardan birini kırar, dışarıya çıkardı. Ondan sonrasını da evde bulunanlar düşünürdü.

Birden sağdaki kapının arkasında bir tıkırdı duydu; bir el sürgüye dokundu, birisi tokmağı çevirdi, kapı hafifçe açıldı.

Kocaların Mehmedi elini kılıncından çekip göğsünde kavuşturdu; gelen kim veya kimler olursa olsun onu korkak bir adam gibi görmelerini istemezdi.

Kapı bir parça daha aralandı; genç adam zaptedemediği bir merakla çakır gözlerini oynattı, sonra dudaklarına bir hayretin izleri doluverdi. Çünkü içeriye bir kadın girmişti!

Kadının yalnız gözleri açıktaydı; yüzünü gayet ince bir yaşmakla örtmüştü. Üzerinde iki arşın yakalı atlas bir ferace vardı, ellerine nakışlı bir eldiven giymişti. Küçük pullarla süslü pabuçlarının ancak ucu gözüküyordu; tamamen sokak kılığındaydı.

Kadın yavaş yavaş ilerledi; bir mıknatısa tutulmuş gibi gözlerini kırpmadan kendisine bakan genç adamın biraz önüne gelince durdu:

- Sefalar getirdiniz Mehmet Bey, dedi, dâvetimizi kabul ettiğiniz için bizi çok memnun bıraktınız! İnşallah Cafer sizi üzmemiştir.

Kadının sesi kalıncaydı; tane tane konuşuyor, yaşmağı hafifçe kıpırdıyordu. Gayet hoş bir şekilde eğilmiş, sol ayağını ileri doğru uzatmış, sağ elinin avucunu açmıştı.

- Oturmaz mısınız? Ünlü bir serhad gazisini, Kocaların Mehmedini ayakta tuttuğum için özür dilerim.

Genç adam ürkmüş gibi geri geri çekildi; ayağı mangala takıldı, sendeledi. Şaşırmıştı, karşısına bir ordu çıksa bu kadar heyecana kapılmazdı.

- Kimsiniz, diye sordu, adımı nereden biliyorsunuz? Maksadınız ne? Nerede kaldı beni buraya çağıran ev sahibi?

- Anlatacağım efem! Lütfen şu sedire oturunuz. Siz böyle durursanız çok üzülürüm. Hürmetsizlik olmazsa ben de bir yere ilişirim.

Sesinin kalınlığına rağmen kadının yumuşak bir hali vardı. Yerde çok değer verdiği bir şey varmış, incinmekten çekiniyormuş gibi ayaklarının ucuna basıyor, yaşmağının üzerinden gözüken gözlerini uzun kirpikleriyle örtüyordu.

Genç adam mangalın kenarını dolandı, arkasındaki bir sedire ilişircesine oturdu. Buna rağmen göğsünü dik tuttu, ellerini yine kavuşturdu, boynunun damarlarını gerdi.

- Müsaade ederseniz ben de oturayım efem! Sizi sıkmıyorum ya?

Bu sefer kadın utanmış gibiydi; bükülerek ilerledi, feracesinin altından bile adeta hapsedildiğine isyan edercesine kıpırdayan vücudunun ne kadar düzgün olduğu anlaşılıyordu. Genç adamın hemen yanına oturdu, başını önüne eğdi. O zaman Kocaların Mehmedi'ni odadaki gülleri bile sarhoş eden, insanı bambaşka bir âleme sürükleyen bir koku sardı.

- Yaslanınız efem, lütfen rahat ediniz. Sizi daha fazla merakta bırakmayacağım.

Genç adam sanki kadının bu sözlerini duymamış gibi yerinden bile kıpırdamadı; gitgide artan, gitgide şuurunu gölgeleyen acayip bir hissin etkisi altında tekrar sordu:

- Kimsiniz, benden ne istiyorsunuz?

Kadının eğik başı yavaş yavaş doğruldu, sanki bir el değmiş gibi yaşmağının önü açıldı; yüzü tamamen meydana çıktı.

Gözleri yeşildi. Nedense uzun kirpikleri o anda bu gözleri örtmüyordu. Alt dudağı aşağı doğru kıvrılmıştı, birbirinden hafifçe ayrık iki dişi bu kıvrık dudağı başka bir şekilde süslüyordu.

Biraz sonra o kalın, fakat ahenkli ses duyuldu. Sanki bu ses bir üzüntü taşıyor, gittikçe uzaklaşıyor, yumuşaklaşıyordu:

- Sizi ben çağırdım, sizinle ben konuşmak istedim! Ah! Beni anlıyabilseniz, bana inanabilseniz! O kadar acı çekiyorum ki! At Meydanı'ndan geçiyordum; o gün çok bunalmıştım, arabamın içinden dışarı bakarken arkadaşınızla birlikte sizi gördüm... Adeta beynimden vurulmuşa döndüm, fenalaştım; ne yaptığımı bilmeden arkanızdan Cafer'i gönderdim!

- Neden? Beni daha evvel tanıyor muydunuz? Başka türlü olamaz; adımı biliyorsunuz çünkü! Nerede karşılaşmıştık sizinle?

- Hiçbir yerde! Hayır, sizi daha evvel görmüştüm tabii! Şimdi söyleyemem bunu. Çok sonra anlatırım; tamamen size inanınca.

- Önemli değil; hiç bilmesem de olur. Yalnız hâlâ bana kim olduğunuzu söylemediniz, benden ne istediğinizi de bildirmediniz.

- Ben! Ben ihtiyar ve çok zengin bir paşadan genç yaşında dul kalmış bir zavallı kadınım! Arzuma gelince; bunu, sizin anlamanızı isterim.

- Benim mi? İsminiz ne sizin?

- İsmim mi? Şey! Civan!

- Cihan mı dediniz?

- Hayır, Civan!

Kadının birden yanaklarına bir kırmızılık yayıldı, kıvrık dudakları büzüldü, gözlerine gölge düştü. Sık sık nefes alıyordu, göğsü feracesini taşırırcasına inip kalkıyordu. Bu hal onu tamamen değiştiriyor, adeta vahşileştiriyordu.

Kocaların Mehmedi kadının bu durumundan bir şey anlayamamıştı; onun birdenbire heyecanlanmasına bir sebep bulamamıştı. Bir süre hayretle karşısındakini seyretti. Bu kadında bambaşka bir güzellik vardı; evvelâ yaralıymış gibi çırpınan, sonra avının üzerine atılmak için pençelerini uzatan bir şahine benziyordu. Nitekim genç kadın elindeki eldivenleri bir çırpıda çıkartıp odanın bir köşesine fırlatıverdi, başındaki yaşmağı koparırcasına sıyırdı. Şimdi, sivri parmakları Kocaların Mehmedi'ne doğru uzanmış, simsiyah saçları feracesinin üzerine dökülmüştü. Yeşil gözleri renk değiştiriyordu.

Genç adam yavaş yavaş yerinden kıpırdadı, kaşlarını çatarak gözlerini kadının gözlerinde gezdirdi; bu, tamamen zalim bir bakıştı; alay, kudret, hatta aşk taşıyordu.

Kadın ürkmüş gibi geri çekildi; ellerini indirdi, büzüldü, adeta ufaldı. Şimdi nefesi daha derinden geliyordu; sesi incelmiş, kısılmıştı:

- Yoksa Cihan isminde bir kadın mı tanıyorsunuz, onu çok mu seviyorsunuz? Evli değilsiniz herhalde?

Genç adam kadına bakmakta devam ediyordu. Odayı saran şu loşluk, gülleri bile sarhoş eden şu koku olmasa belki de daha net

düşünebilecek, kadının kendisini nerelere sürüklemeye çalıştığını iyice anlayacaktı.

Kadın şimdi elleriyle yüzünü kapatmıştı; için için ağlar gibi bir hali vardı. Parmaklarının arasından kısık sesi süzülüyor, katre katre genç adamın önüne dökülüyordu:

- Çok zalimsiniz Kocaların Mehmedi; insafsızca beni hırpalıyorsunuz. Ben ise yalnız, çaresiz kalmış, zavallı bir kadınım. Bana bakmayın böyle; konuşamam, derdimi anlatamam.

Genç adam ayağa kalktı; kadının önünden sürünerek geçti, hafif aralık duran sağdaki kapıya doğru yürüdü. Bu işin sonunun nereye varacağını büsbütün merak etmeye başlamıştı; kadın kendisinden ya tamamen aşk arıyor, ya yardım bekliyor, yahut da tuzak kuruyordu. Hepsi de olabilirdi; yeter ki bir an evvel bitsin, maksat ortaya çıksındı.

- Sizi sıktım mı Mehmet Bey? Kusurumu affedin, karşınızda nasıl hareket edeceğimi bilemiyorum, bu hal ömrümde ilk defa başıma geliyor! Ne olur beni yanlış anlamayın. Oturun yerinize; şimdi düzelirim, derdimi anlatmaya çalışırım.

Kadın da ayağa kalkmış, genç adamın önüne geçmiş, onu elinden tutup sedire doğru çekmeye başlamıştı. Elleri ateş gibiydi; Kocaların oğlunu adeta dağlıyor, kanını alevlendiriyordu.

Yine sedire oturdular; kadın bu sefer genç adama iyice sokulmuştu, dizleri dizlerine değiyordu.

Kocaların Mehmedi farkında olmadan elini kadının saçlarına götürdü, o saçları avucunun içine alıp oynamak ihtiyacıyla yandı.

- Kimsin sen? Olmaz, böyle olmaz!

- Ne olmaz Mehmet Bey, ne olmaz? Halime bak, karşında nasıl ufaldığımı gör, beni konuşturup daha fazla küçültme! Ben bir erkeğe bir anda böylesine esir olacağımı hiç sanmazdım. İki günden beri neler çektim! Gelmeseydiniz yaşayamazdım... İşte itiraf ediyorum; anladınız mı şimdi?

Genç adam irkilmiş gibi ellerini kadının saçlarından çekti.

- Sana inanmıyorum, dedi, gerçek maksadını söyle; daha iyi anlaşırız.

O zaman kadın Kocaların Mehmedi'nin önünde diz çöktü; başını onun dizlerine dayadı. Feracesinin önü açılmıştı; gölgelerin sardığı göğsü yavaş yavaş inip kalkarken adeta mırıldandı:

- Sadece kölenizim efem!

Şu anda kadın tüylü bir kedi kadar yumuşaktı; genç adama gittikçe sokuluyor, onun dizlerinde büzülüp uyumak istiyordu sanki.

Kocaların oğlu tekrar kadının saçlarını tuttu, hattâ odanın loşluğuna rağmen durmadan parıldıyan o saçların bir parçasını çekerek avuçlarının içinde ezdi.

Bu sefer kadın doğruldu, kolunu uzattı, göğsünü genç adamın göğsünde adeta ezdi. Sonra Kocaların Mehmedi'nin kalpağını başından alıp yastığın üzerine bırakırken ayağa kalktı:

- Bekleyiniz, diye inledi, şimdi geleceğim. Soğuk bir şeyler içelim, serinleriz. Silâhlarınızı da çıkartın; rahat edin. Ne olur beni yaşatın.

Kadın aralık duran kapıya doğru yürümeye başladı; kıvrılarak, sallanarak, kömür gibi siyah saçlarını dalgalandırarak, raks edercesine ilerliyordu.

Odanın ortasına gelince üzerindeki ferace omuzlarından aşağıya kaydı; bir kızıl kan kümesi gibi kedi tüyü kadar yumuşak halıların üzerine döküldü.

Kadının artık vücudunu ince bir tül örtüyor, teni birdenbire üşüşen gölgelerin altından bir hayal gibi görünüyordu. Saçlarının taradığı hafif sararmış fildişi renkli sırtı aynı ahenkle ince beline kadar uzanıyor, dolgun kalçaları kıpırdıyor, bacakları diz kapaklarının arkasında iki minicik oyuk yaptıktan sonra ayak bileklerine doğru uzanıyordu.

Kadın bir an durdu, elini saçlarının arasına sokup bir kuğu boynu gibi kavisli boynunu kuruladı, sonra yine raksedercesine yürüdü, kapıdan çıktı.

Kocaların Mehmedi yerinden kıpırdamadı; bu kadın onu farkında olmadan eziyor, büyülüyordu. Gözlerini hâlâ açık duran kapıdan ayırmamıştı; onun içerideki hışırtısını duymaya çalışıyor, akıp giden hayalini bütün güzelliğiyle beyninde canlandırıyordu. Böylesi hiç başına gelmemişti; sevgili eşi hariç bugüne kadar yaşadığı aşk maceraları sadece erkeklik gururunu okşamış, bir nebze tat vermişti, hepsi bu kadardı. Fakat bu kadın bambaşkaydı; onun hareketlerine bir ad bulamıyor, onu değerlendiremiyordu.

Kadın onu çok bekletmedi; üzerinde lâl renkli iki billûr kadehin bulunduğu gümüş bir tepsiyle geri döndü, kapının önünde durdu. Sağ dizini kıvırdı, pullu kırmızı pabucunun bir tekini yere düşürdü.

Biraz ilerledi, billûr kadehlerdeki içkiler dalgalanırken pabucunun öteki tekini de çıkardı. Şimdi ayakları tamamen çıplaktı, halılara gömülen ayak parmaklarının üzerinde sekerek yürüyordu.

Yaklaştı, orta yerdeki işlemeli mangalın kenarından sürünerek geçti; üzerindeki tülün eteği bu mangala takıldı, bir parçası koptu.

- Buyurunuz efem; kendi elimle sizin için hazırladım. Afiyetle içiniz.

Kadın genç adamın önünde diz çöktü; tepsiyi uzattı, boynunu sol omuzuna doğru eğdi. Diz kapakları gözüküyordu, yırtılan kısımdan tüller ince bir ses çıkartarak birbirinden ayrılıyordu. Göğsü, özgürlük arıyormuş gibi çırpınıyor, sahibini sanki genç adama doğru sürüklüyordu. Yine alt dudağı kıvrık, yine ayrık ön dişleri meydana çıkmıştı, yine gözleri rek değiştiriyor, yanıyor, parlıyor, sönüyordu.

- Lütfen efem! Niçin oyalanıyorsunuz?

Kocaların oğlu elini uzattı, biraz öne doğru eğildi; parmakları titriyordu, avuçları ter içindeydi.

- Ne var bunda?

- İçki efem! Kalbe ferahlık, vücuda güç, beyne cesaret verir!

Kadın, genç adamı daha fazla beklemedi; tepsiyi yere koydu. Kadehin bir tanesini alıp bir hamlede içindekileri içiverdi. Sonra diğer kadehi büyük bir hırsla kavradı. Kocaların oğlunun eline sıkıştırdı:

- Düşünmeyiniz, içiniz; hiç olazsa susuzluğunuzu giderir. Çekinmeyin, zehir yok içinde!

Kocaların Mehmedi sıkarcasına kadehi tuttu; onu dudaklarına götürürken bile elleri hâlâ titriyordu.

Lâl renkli içki genç adamın boğazından yakarak kaydı; bir anda beynine bir darbe indi, kulakları çınladı.

Kadın biraz geri çekilmişti; dudaklarını çarpıtmış, belini hafif kıvırmış, öne doğru eğilmiş, gözlerinin içinde esen kasırgaları saklamaya lüzum görmeden sık sık nefes almaya başlamıştı. Sivri parmakları avuçlarına delercesine gömülüyor, sırtı kamburlaşıyordu. O anda o, avına atılmaya hazır vahşi bir hayvan gibiydi...

Kocaların Mehmedi süratle ayağa kalktı, elindeki kadeh onun acı kuvvetine daha fazla dayanamayıp kırılırken kadının bileklerini kavradı:

- Durma öyle, diye bağırdı, istediğin olacak; eğer gerçek istediğin bu ise.

Kadın ne onun sözlerini, ne de bileğinin acısını duydu. Sadece:

- Çıkart, diye inledi, sen de üstündekileri çıkart. Silâhlarını bırak bir yere, gömleğini at.

- Silâhlarımı mı?

- Evet hepsini! Yoksa serhadlerin ünlü yiğidi kimsesiz, âciz bir kadından çekiniyor mu?

Kocaların Mehmedi cevap vermedi, kadının bileğini bıraktı. Bir hamlede kılıcını çıkardı, kuşağındaki kama ve tabancasını sedire fırlattı, gömleğini omuzlarından sıyırdı.

Kadın şimdi içinde kaynayan fırtınaları unutup büyük bir hayranlıkla genç adamı seyrediyordu.

Kocaların Mehmedi göğsünü şişirmiş, boynunu dikleştirmiş, bir kartal gibi kadının tepesine dikilmişti. Heybetli vücudu, tunçtan yapılmışçasına sert ve muntazam göğsü, gerilen pazıları, geniş omuzları, kalın bilekleriyle o, bir kadın için seyredilmekle doyulamayacak kadar erkekti.

Kadın tekrar inledi, kadın kamaşmışcasına gözlerini kirpikleriyle örttü, kadın olduğu yerde sallandı:

- Kocaların Mehmedi! Kocaların Mehmedi! Sev beni, çok sev! Hangi ana doğurdu, hangi baba yetiştirdi böyle seni? Sen kimsin, neden karşıma çıktın? Bir anda erittin, yerlere serdin beni! Hiçbir kadın sana dayanamaz, her kadın senin yanında kendisini minnacık görür! Gel, gel artık!

Sonra kadın dizlerinin üzerine dikildi, avuçlarına gömülü parmaklarını açtı, bir hamlede vücudunu örten ince tülü omuz başlarından tutup çıkardı, parçaladı, âdeta doğradı.

Şimdi genç kadın tamamen çıplaktı, çırılçıplak. Bir kedi tüyü gibi yumuşak halılara kendini bırakmış, ellerini havaya kaldırmış, kıvranıyor, yalvarıyordu:

- Bakma bana, durma öyle; gel! Ne olur sev beni! Kölenim, esirinim!

Genç adam, dudaklarında buruk bir gülümseme dolaşırken yavaş yavaş kadının yanına uzandı. Evvelâ tunçlaşmış göğsüyle onun göğsünü örttü. Sonra kadının başını saçlarından kavrayıp biraz yukarı kaldırdı, dudaklarını onun dudaklarıyla birleştirdi.

Kadının tırnakları erkeğin kılıç yaralarıyla süslenmiş sırtına gömülmüştü. Kadının hürriyetini arayan göğsü kaybolmuş, erimişti. Buna rağmen erkeği öylesine kavramış, öylesine kendi dünyasından uzaklaştırmıştı ki, ne olursa olsun genç adam şu anda ondan vazgeçemez, ondan kaçamazdı. Kadın biliyordu; yıkıldığı kadar yıkacak, çöktüğü kadar çökertecekti.

* * *

Belki de gün yavaş yavaş iniyor, akşama doğru uzanıyordu. Oda büsbütün loşlaşmıştı.

Kadın başını erkeğin göğsüne dayamış, okşarcasına onun kıvırcık saçlarında elini gezdirmeye başlamıştı. Kabil olsa o tunç göğsü delecek, içine girecekti. Büyük bir fırtınadan sonra sakin bir koya sığınmış bir yelkenli gibiydi. Kendisine karşı güvenci artmıştı; dilediği anda böylesine gururlu bir erkeği bile arzularının esiri yapabilecekti. İsterse birazdan yeniden fırtınalar yaratır, aşk teknesini çekinmeden bu fırtınalara karşı sürerdi.

Fakat şu anda sadece mırıldanıyordu; çenesinin altı okşanan dişi bir kedi gibi rahatlıyor, ne dünü, ne de yarını düşünüyordu:

- Erkeğim, diye fısıldadı, iyice sar beni, kollarının arasında uyut beni. Seni seviyorum, senden asla ayrılamam.

Sonra Kocaların Mehmedi'nin cevap vermesini beklemeden ayaklarını büzdü, başını erkeğin boynuna doğru uzattı, halıların kendisini okşayan tüylerinden bambaşka bir haz duyarak dolgun sesiyle, her nağmesine eşsiz dişiliğini de ekleyerek bir şarkı söylemeye başladı:

Gönül verdim bir civâne;
Derdinden oldum divâne.
Gel efendim girme kâne;
Ben seni vermem cihâne...

Kaçma benden, gönül sende;
Oldukça bu canım tende.
İnsaf eyle kuzum sen de
Ben seni vermem cihâne...

Şarkı bitince başını kaldırdı, genç adamın omuzunda dudaklarını gezdirdi:

- Hoşuna gitti mi, diye sordu; bu şarkıyı kimin yazıp bestelediğini biliyor musun?

Kocaların Mehmedi hafifçe doğruldu; bu kadın onu gittikçe daha fazla şaşırtıyordu. Her daim değişen, bir anı bir anına benzemeyen bir dişiydi bu.

Genç adam kadını çenesinden tuttu, ona dikkatle baktı; ne tuhaf, gözleri yana doğru çekikti, ince kaşları yukarıya kıvrılmıştı. Kocaların Mehmedi bu göz ve kaşların evvelce böyle olup olmadığını bir türlü hatırlayamıyordu.

Merakı büsbütün arttı; bu kadın belki de şekli gibi hisleriyle de ona yalan söylüyordu, bu kadın çılgının biriydi, burada daha fazla kalmamalı, oyuncak hatta esir olmamalıydı. Fakat yine de onu bırakamıyor, ondan uzaklaşamıyordu.

Kadın, genç adamın kendisini seyretmesinden ürkmüş gibi gözlerini kapadı, sonra ayrık dişlerini göstererek tekrar sordu.

- Bu şarkı kimin, biliyor musun?

- Bilmiyorum.

- Sultan Selim'in!

- Sultan Selim'in mi? Sen nereden öğrendin?

- Bir gözdesi için yazmış; herkes biliyor!

Kocaların Mehmedi'ni padişahın cariyeleri hiç ilgilendirmezdi. Üstelik onun lâfının böyle bir anda geçmesini dahi saygısızlık sayardı:

- Bir daha hünkârın adını etme bana, dedi; aramızda, hele böyle zamanlarda padişahın hiç yeri yok. Uzaktan dahi ona saygısızlık edilmesini istemem!

- Sultan Selim'i çok mu seviyorsun?

- Tahmin edemeyeceğin kadar; onun için yapamayacağım fedakârlık yoktur.

- Beni istese elinle götürüp verir misin?

Genç adam kadını sür'atle itti; kadın ürkmüş, bir tehlikeyle karşı karşıya kalmış gibi büzüldü. O zaman Kocaların oğlu buraya geldiğinden beri defalarca tekrarladığı suali yine sordu:

- Kimsin sen? Maksadın ne?

Üzgün, gözyaşlarıyla yıkanmış, kırılmış, küsmüş gibi bir ses Kocaların Mehmedi'ne cevap verdi:

- Bana inanmıyor musun, hain? Söyledim ya; seni görür görmez neye uğradığını şaşıran bir kadınım ben! Her türlü tehlikeyi göze alarak ardından adam saldım. İki günden beri de özlediğim anın gelmesi için kıvrandım durdum. Maksadım sadece sana kavuşmaktı.

- Beni daha evvel nerede tanımıştın? İsmimi kimden işitmiştin?

- Bunu sonra öğreneceksin erkeğim; kırma beni, hırpalama daha fazla. Senin gibi bir yiğide yakışır mı bu?

- Adını bir daha söyle.

- Civan. Çok zengin, yaşlı bir paşadan dul kalmış bir kadınım ben.

- Bu ev kimin?

- Benim.

- Niye bahçe ve alt kat harap? Neden bu kat, hattâ ikinci kat bir saray gibi süslü?

- Acayip bir huyum var benim yiğidim; değişiklik olsun, kimse benim nasıl bir hayat yaşadığımı anlamasın diye.

Kocaların Mehmedi tekrar kadına baktı; o dizlerinin üzerine oturmuş, başını önüne eğmiş, ürkek, her an kendisine gelecek bir tehlikeden nasıl korunacağını bilemeyen bir çocuk gibi çekingendi...

Genç adam hakkı olmadan sert konuştuğunu anladı; ona böylesine bir gün yaşatan bu kadını hırpalamakta mânâ yoktu. Esasında, kim olursa olsun kendisini ilgilendirmemeliydi. Şüphelerinden uzaklaşabilmek için bakışlarını odada gezdirdi.

Hafif aralık kapının önünde bir pabuç duruyordu, pabucun öteki teki biraz ilerideydi. Orta yerde kümelenip kalmış bir ferace vardı. Tül parçaları etrafa serilmişti. Mangalın arkasından bir yaşmağın ucu gözüküyor, biraz gerisinde billûr bir bardağın parçaları göze çarpıyordu. Sedirde ise silâhlar ve bir gömlek vardı. Hele kılıç, yetim kalmış bir çocuk gibiydi.

Kocaların Mehmedi gitmeliydi artık; bu aşk birkaç saatlikti, burada bitmeliydi. Fakat genç adamın düşüncelerini anlamış gibi kadın, saçlarını dalgalandırdı, dudaklarını hırsla büzdü. Şimdi başı gittikçe dikleşiyor, çekik gözlerine bir ışık doluyor, bir koku almışçasına burun delikleri kıpırdıyordu:

- Kaçma benden, gönül sende; seni vermem Cihana!

Kocaların Mehmedi tekrar kadına baktı. Onun şimdi çok daha başka bir hali vardı; nefes alışı sıklaşmıştı, omuzları titremeye, dişleri gıcırdamaya başlamıştı:

- Anlıyor musun? Gönlümü aldın; Cihanın olamazsın artık!

Genç adam bir an hatırlamaya çalıştı; sonra hayalindeki bambaşka bir kadının saf yüzünü kovarken hayret etmiş gibi sordu:

- Hangi Cihan'dan bahsediyorsun, o da kimmiş?

- Saklama! İlk defa adımı sorduğun zaman ağzından kaçtı; senin Cihan isimli bir sevgilin var! Belki onunla evleneceksin, belki onunla kaçak yaşamak niyetindesin, belki de henüz duygularını söyleyemedin. Ne olursa olsun, artık ben seni vermem Cihan'a! Parçalarım o kadını. Seni de; serhadlerin ünlü gazisi olduğuna aldırmadan delik deşik ederim. O kollar bundan sonra benden başkasını sarmayacak. O göğse benden başkasının başı asla yaslanmayacak.

Kocaların Mehmedi hırsla ayağa kalktı; gözleri çakmak çakmaktı. Gittikçe dikleşen, karşısındakini delecekmiş gibi sivri tırnaklarını uzatan kadına dudaklarını bükerek baktı. Bu kadın çıldırmış mıydı acaba? Neler işitiyordu; bu lâfları bugüne kadar hiç kimse ona söylemeye cesaret edememişti. Onu bir fiskeyle yere serer, ayağının ucuyla kaldırıp karşıya fırlatıverirdi.

Halil Ağa şu anda burada bulunsaydı, yine;

"- Tübeler olsun," derdi, "Allah'ın işi, ne denir?"

Birden gülümsedi, hiddeti geçti; karşısındaki bir kadındı, ona elini bile süremezdi. Sadece:

- Ben gidiyorum, dedi, hoşça kal; sözlerini bağışladım.

- Gidemezsin, gidemezsin! Bir yere kıpırdayamazsın!

- Kim karışır?

- Ben! Beni bir kere daha seveceksin, bir kere daha! Sonra başka bir gün yine geleceksin. Cihan için söylediklerimi de asla unutmayacaksın!

Genç adamın gözleri irileşti, beynine bir anda kan hücum etti. Göğsü şiddetle inip kalkarken:

- Çekil karşımdan, diye bağırdı, bana kadın olduğunu unutturma! Sen kim olursun ki, işlerime burnunu sokmaya kalkışırsın? Ben dilediğimi, dilediğim anda yaparım; istediğim kadınla evlenir, istediğimi kollarımın arasına alırım.

Sanki pusuya yatmış bir kedi yerinden fırladı, sanki acıkmış bir panter avının üzerine sıçradı. Bir anda kadının sivri tırnakları genç adamın göğsüne gömüldü. Fakat Kocaların Mehmedi hiç telâş etmedi, kadının bileklerini yavaşça tutup çekti; kadın acı acı dinledi, genç adamın ayaklarının dibine çöktü. Yine de kadın olduğu yerde fazla oyalanmadı, sür'atle doğrulup dişlerini erkeğin dizlerine geçirdi. Bu sefer genç adam, kadının saçlarını sağ elinin bileğine doladı, sol eliyle de kolundan kavrayıp onu havaya kaldırdı. Kadın boşlukta kalmıştı. Genç adamın heybetli vücudu yanında küçücüktü. Yine de çırpınıyor, tırnaklarını uzatıyor, durmadan soluyordu. Fakat gözleri aşkın çeşitli heyecanlarıya renk değiştiriyor, büyük bir arzuyu haykırıyordu. Bu gözler iyice çekilmişti; ölümle şehvet orada birbirleriyle savaşıyordu sanki.

Kocaların Mehmedi onu fırlatırcasına bıraktı. Kadın tüylü halının içine bir an gömüldü, sonra sürünerek erkeğe yaklaştı, gözlerinden yaşlar boşanırken inledi:

- Kölen olayım; bir kere daha sev beni. Bundan sonra buraya canın dilediği zaman gelirsin. At meydanında Cafer senin için her gün dolaşacak; istediğin anda bana haber salarsın, beklerim seni. İstemezsen beni, sesimi bile çıkarmam. Ama şimdi yalvarırım, bir kerecik daha sev beni.

Kocaların oğlu ona bakmadı bile; fakat kadın evvelâ başını erkeğin ayaklarına dayadı, sonra yavaş yavaş âdeta tırmandı, ayak parmaklarının üzerine yükseldi, kollarıyla yetişebildiği kadar genç adamı sardı; dudaklarını, kıvrılan, iki ayrık dişiyle süslenmiş dudaklarını Kocaların Mehmedi'nin dudaklarına bıraktı.

Odanın ortasında işlemeli bir mangal vardı, yerlere eşyalar serpilmişti, sedirin üzerindeki silâhlar sahibini bekliyordu ve al güller bir buhurdanlık gibi tütüyordu...

* * *

Vakit akşam üstüne yaklaşıyordu. At Meydanı'nda Kocaların Mehmedi'nin yanında yürüyen Halil Ağa uzaklaşan bir arabaya bakıp gülümsedikten sonra alnına uzanan kırçıl saçlarını okşadı.

- Tübeler olsun Beğ, bir şeyler sülesene, arabada sustuğun yetmedi mi?

- Ne söyleyeyim Halil Ağa?

- Hiç bülesini de görmemiştim; ne acayip yere düştük! Yine gidecek miyiz dersin Beğ?

- Kim bilir?

Halil Ağa birden sendeledi; durdu, yere baktı. Önünde bir çukur veya bir taş arıyordu, bulamayınca:

- Açlıktan, dedi, sabahtan beri kursakcağızıma doğru dürüst bir lokmacık bile girmedi. Sana da bir şeycikler vermediler mi Beğ?

- Hayır!

- Niye dururuz Beğ; şuracıkta bir işkembeciye girip midecağızımızı doldursak.

Kocaların oğlu Halil Ağa'yı duymamış gibi yürüyordu. Halil Ağa ise anlatmak ihtiyacıyla yanındaydı; halinden çok memnundu.

- Evvelâ şaşırdım Beğ, sonra odaya elinde mey tepsisiyle bir hatun kişi girince aklım büsbütün başımdan gitti. Sülemesi ayıp; içki de ne keskinmiş, boğazcağızımızı dağladı, kanımı kaynattı... Sana da içirdiler mi Beğ?

Halil Ağa yine sendeledi; kızmış gibi ayağını yere vurdu. Yosuna kaçan gözlerinin içine dudaklarındaki gülümseme iyice yayılırken:

- Tübeler olsun, dedi, ne oluyor bana? Hepten mi ihtiyarladım dersin Beğ? Bir daha gidişimizde karıncağızımızı iyice doyururum. Halil Ağa öldü mü; görür o yosma dünyanın kaç bucak olduğunu!.. Seninkisi de çok mu güzeldi Beğ? Benimkisi hanımın kalfasıymış. Lâkin bu işi kimselere sülemeyeceğime dair yemin ettim. Sen de ettin mi?

Bu sefer genç adam da güldü; durup Halil Ağa'yı süzdü, sonra onun koluna girerken:

- Hadi bir işkembeciye gidelim, dedi, karnın doyarsa belki tökezlemezsin.

Mevsimin en sıcak günü olmalıydı; Halil Ağa durmadan terliyor, gevşeyen kuşağını daraltmaya çalışıyordu.

- Ne biçim evmiş orası Beğ? Bahçe içinde; dışardan hiç gözükmez! Gel gelelim; odaları, sedirleri, hele hatunları adamın aklını başından alır! Tübeler olsun, tübeler olsun!

Sevda

HALİL AĞA, Cihan Hatun'un bir kahvaltı tepsisiyle içeri girdiğini görünce alnına uzanan kırçıl saçlarını parmaklarıyla taradı:

- Zahmetler edersin hatun kızım, dedi, hepten bizi şımartırsın.

Cihan Hatun, ayaklarının ucuna basarak yürüyordu, yine yüzünü ince bir tülle yarı yarıya örtmüştü. Bal renkli gözlerinde gizli bir kederin ve belki de bir endişenin izleri vardı. Tepsiyi Halil Ağa'nın önüne korken:

- Buyurun, diye gülümsedi, siz daha fazla beklemeyin; herhalde ağabeyimle Mehmet Bey gecikecekler.

- Bizim Beğ, sabah namazından sonra yattı; bazı günler böyle geç kalkar. Yorgun desem değil, kızgın desem değil, ne sülesem bilmem ki, onun işine akıl ermez vesselâm.

Cihan Hatun yine gülümsedi; bir şeyler söylemek istediği, hattâ karşısındakiyle dertleşmek için fırsat kolladığı hareketlerinden anlaşılıyordu. Sedirin kenarına hafifçe ilişirken:

- Biraz oturabilir miyim? diye sordu. Siz yemeğinizi yiyinceye kadar canınızı sıkmazsam, konuşuruz.

Halil Ağa iri bir ekmek parçasını reçele bulayıp ağzına atarken:

- Tübeler olsun hatun kızım, dedi, sen burada oldukça iştahım açılır, gönülcağızıma güneşler doğar. Bizim Tosun Mustafa'nın rahmetli anası da ben karıncağızımı doyuruncaya kadar yanımdan hiç ayrılmazdı.

- Sizin de mi eşiniz öldü?

- Bir tosuncuk daha doğururken al basıp gidiverdi. Ya işte büle; ben o günden bu yana gül üstüne gül koklamadım.

Cihan Hatun bakışlarını önüne eğdi; ellerini yeni görüyormuş gibi parmaklarını oynattı, sonra kendisinin bile güç işitebileceği bir sesle sordu:

- Mehmet Bey'in de eşi yokmuş; ev işlerinize kim bakar?

Halil Ağa bir fincan sütün yarısını bir yudumda içti, elindekini tepsiye korken dudaklarını büsbütün araladı, bembeyaz dişlerini gösterdi, hattâ alnındaki kırçıl saçlarını okşadı:

- Abe hatun kızım, dedi, sen yaracığımıza basarsın. Hizmetimizi görecek adam var ama, hiçbirisi insanın kendi eşcağızının yerini tutmaz. Gayrı sületme gerisini; yürekcağızımız sızlar. Hele Beğ, daha nice yıllar yaşasa da geçmiş hatırına geldikçe yerinde duramaz!.. Urumeline nam salmış Kocalar sülâlesi bugüne dek böyle yalnız kalmamıştı. Ona bir hal olursa; hem Kocalara yanarım, hem Beğe yanarım.

Halil Ağa yutkundu. Cihan Hatunu baştan aşağı derin derin süzdü; içini çekip yemek tepsisini elinin tersiyle ileri doğru iterken:

- Abe Cihan Hatun, diye devam etti, sen neler sülersin; Yerköy'deki çiftlikcağızımızda Kocalardan gelme büle büle kızancıklar at sürmeliydi şimdi. Bizim Tosun Mustafa da bu kızancıkların yanında gerdan kırıp yapıncak üzümü gibi bu garip Halil'den olma kardeşcağızlarını önüne katmalıydı. Neyse, buna da şükür; Allah'ın işi, ne denir?

Halil Ağa farkına varmadan elini Cihan Hatun'un omuzuna koydu; fakat birdenbire ateşdeymiş gibi çekiverdi. Yeşil gözlerini birkaç kere kırptı, sonra önündeki yemek tepsisine uzandı, bir ekmeğe yağ sürüp bir hamlede yuttu.

Cihan Hatun ise bir süre onun yemekle olan bu zevkli savaşını seyretti. Sonra büsbütün büzülüp gözlerinin altına kadar yayılan bir kızıllığı yüzündeki tülle gizlemeye çalışarak titrek bir sesle sordu.

- Halil Ağacığım; kusurumu affet, beni yanlış anlama, bir şey öğrenmek isterim. Acaba mümkün mü?

- Süle be hatun kızım; bu arslan Halil, ne dedin de yerine getirmedi?

- Kocalar sülâlesi kimdir? Ağabeyim de bilmiyor bunu; Mehmet Bey'e sormuş, anlatmak istememiş herhalde.

Halil Ağa yine tepsiyi itti, birden heyecanlanmış gibi derin derin nefes aldı. Gözleri bir noktaya takılıp kalırken:

- Sülemesi uzun sürer, dedi, en iyisi keyifli anını yakalayıp Beği sıkıştırmalı. İkiyüz yıl evvel yaşamış bir koca gazinin hâtırasını dile getirmek kolay iş değil; insanın tüyleri diken diken olur! Yalnız

şunu unutmayasın ki, bize de Garipler derler. Garipler de Kocalar kadar eskidir. Zaten biri anlatılırken diğeri meydana çıkar! Hey gidi Garipler hey! Ya, bana üle kimse hor bakmasın; neler görmüşüz biz, neler!

Cihan Hatun daha fazla soramadı; yavaşça ayağa kalktı, yine gözlerine bir kederin gölgesi düşmüştü. Âdeta utanmıştı:

- Rahatsız ettim, dedi, belki de sizi yordum. Gidip ağabeyime bakayım; hiçbir sabah bu kadar geç kalkmazdı.

Halil Ağa genç kızın dışarı çıkmasına engel oldu; önündeki yemek tepsisini bile unutup karşısına dikilirken:

- Şimdi de sen süle bakalım, dedi, bu konakta günlerini yalnız başına nasıl geçirirsin? Büle aydan da güzel, ceylândan da nazlı iken neden bir koçyiğit ile evlenip muradına ermezsin? Sen de hoş gör bu garip Halil'i; derdin nedir senin abe Cihan Hatun?

Genç kız sendeledi; hafifçe yana döndü, başını büsbütün önüne eğdi. Sadece:

- Benim hiçbir kederim yok Halil Ağacığım, diye fısıldadı.

- Saklama derim Halil'den derdini; görürüm, kafese kapatılmış kuş misâli yürekcağızın tıp tıp atar. Gönülcağızını çalıp kaçan bir namert varsa süle bana ismini; onu kulaklarından tuttuğum gibi getirivereyim buraya! Bilirsin, bugün akşam üstü Sultan Selim bizim Beğle sarayında konuşacakmış. Belli olmaz; bakarsın yarın sabah Yerköy'e dönüveririz. Sana bir hizmetim dokunmadan gidersem içimde ukde kalır, günlerce yediğim yemek bile boğazımdan rahat geçmez. Hadi süle; Halil kurban olsun sana!

Cihan Hatun başını yanına salladı, heyecandan boğuluyormuş gibi sağ eliyle göğsünü bastırırken:

- Ben çok mutluyum Halil Ağacığım, dedi. Gayet iyi bir ağabeyim var; bir dediğimi iki etmez. Yalnız, şey; Mehmet Bey bugün padişahımızın iznini alsa bile hemen Yerköy'e dönmezsiniz değil mi? Sana o kadar çok alıştım ki!

Halil Ağa bu sefer başındaki kalpağı alnının ortasına kadar indirdi, boynunu ileri uzatıp gözlerini iyice açarken:

- Halil'in kursağında lâf kalmaz, diye güldü, eğer o çırpınan yürekcağızında başka bir yiğit yoksa bizim beğle seni başgöz etsek ne dersin? Beğe kolay kolay her hatun kişi karşı koyamaz; günün birinde başını bir kayaya çarpmadan Allah'ın emriyle şu çöpü çatıve-

reyim ben! Düşün, taşın; kararını bana süle; sonra Ramiz Efendi'ye de açarız. Lâkin şimdilik beğ bu lâflarımı duymasın; vallahi etimi pare pare edip akbabalara yem diye verir!

Cihan Hatun bu sefer boğazına kadar kızardı, büyük bir tehlikeden kaçıyormuş gibi geri geri çekilirken titrek bir sesle:

- Olmaz, diye fısıldadı, o benim ağabeyimin arkadaşı, dostu. Ben, Kocaların Mehmedi'ni şey olarak göremem! Hiç olur mu Halil Ağacığım?

Halil Ağa'nın cevap vermesine vakit kalmadı; Cihan Hatun bir ceylân çevikliğiyle kapının tokmağını çevirdi, dışarı çıktı.

- Tübeler olsun! Abe kız içime kurt düşürdün. Yine de bu tilki Halil'in elinden kurtulamazsın. Bir gün seni iyice kıstırırsam, yürekcağızının kimin için çırpındığını bülbül gibi bak nasıl sületirim!

Halil Ağa geri döndü, kahvaltı tepsisinin başına oturdu, damağını şaklatıp ağzını açarken iri bir ekmek parçasını eline aldı. Bu sırada içeriye Kocaların Mehmedi ile Ramiz Efendi girdi.

- Afiyet olsun Halil Ağa.

- Buyurun, karıncağızınızı bir güzel doyurun.

Arkalarından bir uşak onlara da kahvaltı getirmişti. Halil Ağa ne kadar arzuyla önündekilere sarılıyorsa, onlar aksine o kadar iştahsız görünüyorlardı. Hele Ramiz Efendi sararmış, âdeta zayıflamıştı. Küçücük lokmaları bile güçlükle elleri titreyerek ağzına götürüyordu. Koyu, kapkara bir düşüncenin altında ezildiği ilk bakışta anlaşılıyordu.

- Tübeler olsun! Bu adamlar hepten dillerini yutmuşlar. Neden iki lâf etmezsiniz; kastiniz bu garip Halil'e mi? Kursağıma rahatça bir parçacık ekmek bile göndermezsiniz. Yoksa yine karşınızda göbek atıp, türkü mü çığırmalı?

Halil Ağa'nın sualine cevap veren olmadı. Yalnız Ramiz Efendi başını kaldırıp misafirlerini teker teker süzdü. Sonra titrek bir sesle:

- Bana inanmıyorsunuz, dedi. İlk tanıştığımız geceden beri beni hep şüpheyle dinlediniz! Haklısınız, çok haklısınız.

- Sen neler sülersin abe Ramiz Efendi? Bu sözleri de nereden bulup çıkardın? Sırası mı şimdi?

- Dün gece gözlerimi uyku tutmadı; karar verdim, bilerek işlediğim yegâne günahımı şimdi size anlatacağım.

Odayı derin bir sessizlik kapladı. Halil Ağa bile gözlerini kırpıştırıp etrafına bakındı. Kocaların Mehmedi ise elindeki lokmayı tepsiye bırakıp olduğu yerde doğruldu.

- Kız kardeşimden sonra siz de öğrenin dostlarım, hayatımın yüz karası olan bu sevgiyi bilin ve beni artık şüpheyle, endişeyle seyretmeyin. Unutmanıza imkân yok; Bıyıklı Kâmil bana namussuz demişti! Evet, bu boş yere söylenmiş bir söz değildi. Belki de beni hiç hoş karşılamayacaksınız; buna da katlanmaya çalışacağım. Çünkü o kadından asla ayrılamam.

- Tübe, tübe! Abe Ramiz Efendi; demek bir sevdiceğin var? Ondan niçin ayrılasın? Basarsın bir nikâh, geçersin öte tarafa. Erkek dediğin sever be kardeşim; sevmek ayıp mı? Allah bu gönülcağızı neden yaratmış?

- Dostlarım, dinleyin beni; ben padişahın başgözdesini çılgınca, delice, karşısında konuşmalarımı şaşıracak kadar seviyorum! Anladınız mı? İsterseniz beni lânetleyin, çünkü ben bir sahtekârım.

- Allah Allah! İnsan yaşadıkça neler görürmüş meğer! Abe Ramiz Efendi; sen ne sülediğinin farkında mısın? Sevecek başka kadın mı bulamadın? Neyse, o kadar kederlenme; her derdin bir dermanı vardır.

- Yalnız şunu bilin ki dostlarım; ben sevdiğim kadına bu güne kadar elimi bile dokundurmadım, zaten o da buna asla müsaade etmezdi. Arada bir, dışarıda, bir evde buluşur, bir perde arkasından yüzünü bile iyice göremeden konuşurum onunla. Böylece hasretimi gidermeye çalışırım, dertlerini dinlerim, bazı hediyeler veririm; hepsi bu kadar.

- O da seni sever mi?

- Çok sever. Hep gözyaşı döker. Fakat bir padişah gözdesi olduğu için elinden fazlası gelmez; Sultanına daha fazla ihanet etmek istemez, hep evleneceğimiz günü bekler.

- Hey gidi Sultan Selim hey; duysa üzülür bu işe adamcağız. Beğ; sen de bir şeyler sülesene, sual sorsana şu Ramiz Efendiciğe, neden susarsın?

- Şimdilik konuşmasın Kocaların Mehmedi; daha iyi. Eğer sabrı varsa sonuna kadar dinlesin. Ne olursa olsun dertleşmek ihtiyacıyla kıvranıyorum dostlarım; bana acıyın.

Ramiz Efendi sustu; düşüncelerini anlamak için Kocaların oğluna üzüntüyle baktı. Yüzü sapsarıydı, gözlerinin altı morarmıştı. Kocaların Mehmedi ise duygularını belli etmiyordu; acıyor muydu, kızıyor muydu, yoksa hak mı veriyordu? Bunları o anda anlamak mümkün değildi.

Neden sonra Ramiz Efendi'nin sesi tekrar duyuldu:

- Sevdiğim kadının çok güzel bir sesi vardır; onu ilk defa Harem Musiki ve Raks heyetinin bir faslında görmüştüm. Sultan Selim bu heyetiyle övünürdü, bana da o kadar inanmıştı ki, bir akşam haremine dâvet etti. Yüzleri yarı örtülü cariyeler padişahın bestelerini çalıp söylemeye başladılar. Sevdiğim kadın da okudu; ayrıca tamburunun üzerine eğilip asla unutamayacağım bir taksim yaptı. Daha birçok geceler bu heyetin fasıllarında bulundum; her seferinde sevdiğim kadın gönlüme biraz daha yerleşti. Evvelâ kaçmak istedim; sarayı bile bırakıp onu unutabilmek için başka diyarlara gitmeyi düşündüm- Fakat sevdiğim kadının kaçamak bakışlarını üzerimde gördükçe kendimi ne kadar zayıf, onsuz geçen hayatın ise ne kadar kıymetsiz olduğunu anlıyordum. Kurtulmak için her karar verişimde onu bir misli daha fazla seviyordum. Neticede bir evde buluştuk; gözyaşları içinde birbirimize karşı duyduğumuz sevgiyi anlattık. İşte şimdi bu eşsiz kadın arada bir saraydan araba ile çıkar; bana haber gönderir, onun için döşettiğim bir evde, biraz evvel de söylediğim gibi bir perde arkasında buluşur, dertleşir, ağlaşırız.

- Bana kalırsa daha fazla vakit geçirmeden evlenin onunla. Padişaha söyleyin, af dileyin. Belki kusurunuzu bağışlar. Çünkü o çok merhametlidir.

Kocaların Mehmedi demincekten beri ilk defa söze karışıyordu; sesi sert, hatta hırçındı. Buna rağmen yerinden kıpırdamadan oturuyor, gözlerini bile kırpmıyordu.

- Haklısınız kardeşim; bunu sevdiğim kadın da istiyor. Nitekim bestekâr Sadullah Ağa'nın Haremin Musiki Heyetindeki cariye Mihribana duyduğu aşkı padişah öğrenince evvelâ çok kızmış, hattâ Sadullah Ağa'yı hapsettirmişse de sonunda evlenmelerine dahi izin vermişti. Dediğiniz gibi o büyük bir insandır; sevginin, insan kalbinin ne demek olduğunu bilir. Fakat ben bir türlü sultanıma açılamıyorum; her karar verişimde huzuruna varınca cesaretim kırılıyor. Hünkârın bana yan gözle bakması, sen de mi demesi kâfi! O zaman

sevdiğim kadınla evlensem bile sultanın yüzünü bir daha göremem; onsuz da bu hayatın ne kıymeti olur? İşte ne yapacağımı bir türlü bilemiyorum; belki de ömrüm sayılı! Bana bir hal olursa Cihan'ı siz korursunuz; kız kardeşimi sizlere emanet ediyorum; ona kötü söz getirtmeyin.

Ramiz Efendi ağlıyordu; ümitsizdi, adeta kendisinden iğreniyordu. En fenası Kocaların Mehmedi'nden utanıyordu; bir suçlu gibi onun vereceği hükmü bekliyordu.

- Beğ, anladın mı; gönül ferman dinlemez! Ne yapsın bu efendicik; kaptırmış bir kere yakacağızını. Eh, bize de onu avutmak düşer. Değil Sultan Selim'in, Sultan Süleyman'ın gözdesi olsa elden ne gelir?

Ramiz Efendi içini çekti. Kocaların oğlunu bir kere daha süzdü, sonra onun yine konuşmadığını görünce başını önüne eğdi:

- Şimdi de beni yalancı çıkaran olayları anlatacağım, dedi. Evet, bana Bıyıklı Kâmil namussuz diye bağırmıştı; çünkü o, sevdiğim kadının kimliğini bilmese bile benim bir evde bir kadınla buluştuğumu bir gün peşime takılıp öğrenmişti. O zaman da Bıyıklı Kâmil'i para ile susturmuş, sonra da evi değiştirmiştim. Bu sefer, yeni evimize saraydan taşra çıkmış birkaç kişi yerleştirmiş, civardan sahipsiz bir bina sanmamalarına dikkat etmiştim. Yangın gecesinden sonra onlara para gönderişim, padişahtan cezalandırılmalarını istemeyişim de hep bu yüzdendir. Bu işin dedikodusuna, herhangi bir kadınla dahi olsa kaçak görüşmemin hünkâr tarafından öğrenilmesine asla tahammülüm yoktu.

Ramiz Efendi durdu; gözlerinin önüne birden sevdiği kadının saf görünen nemli bakışları, utangaç tavırları, sevdalı sözleri gelmiş olmalı ki, bir an derin bir ürpermenin hazzı içinde sallandı. Neden sonra:

- Biraz da başka bir olayı açıklamak isterim, diye sözüne devam etti, geçenlerde ikimiz beraber Kubbealtı'nın önünden geçerken haremin araba kapısından bir koçu çıkmıştı; içinde sevdiğim kadın vardı. Arkamızdan bir harem ağası geliyordu; bu arap sarayda haberleşmemizi sağlayan sadık adamımızda, bana sevgilimin evimize gittiğini söyledi. Başka bir sadık harem ağası da arabanın içinde muhafızlık yapar! Evet, Kocaların Mehmedi; o zaman ben size yalan söyledim, gideceğim yeri gizleyip emir aldım diyerek yanınızdan

ayrıldım. Hâlbuki sizlerin karşısında küçülmek, sahtekâr olmak istemiyordum. O gün bu yüzden sevdiğim kadınla soğuk konuştum, durmadan sizden bahsettim, kim olduğunuzu beni nasıl kurtardığınızı anlattım. O da zaten arabanın içinden sizi görmüş; beni sabırla dinledi. Buna rağmen onda da acayip bir hal vardı, bana karşı duyduğu eski yakınlığı kaybolmuş gibiydi; kafasının içinden bambaşka düşüncelerin geçtiğini seziyordum, dalgındı... Neticede derdini açtı; padişahtan evlenme izni almadıkça bir daha benimle buluşmak istemiyordu, çok acı çekecekti, fakat buna katlanacaktı. Haklıydı, benim de tahammülüm kalmamıştı; razı oldum, eşim oluncaya kadar bir daha birbirimizle buluşmamak üzere ayrıldık. Belli etmemeye çalışarak günlerce inledim; misafirimdiniz, sizlere ilgi göstermem gerekiyordu. Bir türlü duyduğum ıstıraptan kurtulamıyor, ev sahipliği görevimi yerine getiremiyordum. Ne yazık ki, daha fazla dayanamadım; dün ona haber gönderdim, birazdan yine evimizde buluşup konuşacağız. Akşama kadar padişahtan izin aldım, akşam üstü de hünkâra sizi götüreceğim. Artık rahatım, çünkü yalan söylemiyorum. Ne kendimi, ne de dostlarımı aldatacağım. Şunu da ilâve edeyim ki ben ne olursa olsun sevdiğim kadından asla ayrılamam; bunu şu birkaç gün içinde daha iyi anladım.

Halil Ağa dayanamadı; birden yerinden fırladı, kollarını Ramiz Efendi'nin boynuna dolayıp yanaklarından öperken:

- Yaşa, diye bağırdı, abe Ramiz Efendi sen hepten mert adammışsın; büle altın gibi bir kalpcağızın olduktan sonra Allah er geç muradını verir! Beğ, durma gayri üle; senden de yiğit çıktı bu adam! Sen kendi gönül hikâyelerini herkese çekinmeden anlatabilir misin? İster misiniz; Sultan Selim'in yanına varıp başgözdesini Ramiz Efendi ile evermesini söyleyivereyim? Eee Beğ, niye bana ters ters bakarsın? Beğenmedin değil mi? Ben de beğenmedim ama başka çare de aklıma gelmez! Ne yapalım; bu adamcağız ömrü boyunca büle cayır cayır yanıp kavrulsun mu?

Halil Ağa'nın bu ilgisi Ramiz Efendi'yi memnun etmişti; fakat yine de Kocaların Mehmedi'nin konuşmasını bekliyor, dostluğunun özlemini çekiyordu.

Kocaların oğlu ise susuyordu; belki de karşısındaki yaralı dostunu unutmuş, üç gün evvel başından geçen bir macerayı yaşamaya başlamıştı. Kendisi ne yapmıştı sanki; hiç tanımadığı bir kadının

arzularına kapılmış, hislerine yenilmiş, yasak bir meyva tatmıştı... Acaba üç gün evvel geçen bu maceranın, Ramiz Efendi'nin aşkına benzer bir tarafı var mıydı? Ramiz Efendi koca bir padişahın gözdesine âşık olmuştu; hem öyle bir padişah ki, Ramiz Efendi'ye sonsuz güven beslemiş, onu haremine dahi sokmuştu. Şu halde kendisinin Civan'la geçirdiği, belki de bundan sonra zaman zaman devam ettireceği aşk hayatının Ramiz Efendininkiyle bir benzerliği olmasa gerekti. Civan serbest, kocasız, Allah'ından başka kimseye hesap vermeye mecbur olmayan bir kadındı.

Kocaların Mehmedi bu düşüncelerine rağmen yine de hemen bir karara varmadı. Ramiz Efendi fena bir insan değildi, ayrıca onlara kıymet vermiş, hayatının en önemli bir yaşantısını bile söylemekten çekinmemişti. Üstelik yaralıydı; Kocalar ise yaralılara yardım ederdi.

Kocaların Mehmedi ayağa kalktı; kendisini merakla seyreden Ramiz Efendi'ye baktı:

- Size hak veremiyorum, dedi, hünkârın güvenini çiğnemişsiniz; hiç olmazsa sevdiğiniz kadınla buluşmamalıydınız. Buna rağmen bize düşen bir hizmet varsa yerine getirmekten çekinmeyiz.

- Beni anlayamadınız Kocaların Mehmedi; ne yazık, hislerimi derinliğine göremediniz, yahut ben size iyice anlatamadım. Sadece sevginize ihtiyacım var; ne olur bunu benden esirgemeyin.

- Dostluğumuz bozulmayacak, dilediğiniz anda yanınızda olacağım. Fakat duygularınız ne olursa olsun bu tarz buluşmalarınızı hoş karşılayamıyorum. Üstelik o kadından size hayır gelmeyeceğini de sanıyorum. Çünkü o istemeseydi siz ona bir tek kelime bile söylemeye cesaret edemezsiniz.

- Seviyor beni; daha fazla sabredemedi, bakışlarımızla anlaştık onunla.

- Sultan Selim'e de sevdiğini söylemiştir herhalde; başka türlü başgözdeliğe yükselebilir miydi?

- Siz saray hareminin ne demek olduğunu biliyor musunuz? Orada neş'e bile yalandır. Yüzlerce genç kadın için için her gün bir parça daha solar, bir parça daha erir, derdini dahi kimseye açamaz. Esaret korkunç bir şeydir. Meselâ birisi size ömrünüz boyunca ata binmeyeceğinizi, kılıç kullanmayacağınızı, hattâ çiftliğinizden bir adım dahi dışarı atmayacağınızı söylese ne yaparsınız? Buna seve seve katlanır mısınız?

Kocaların Mehmedi geri döndü, tekrar yerine otururken Halil Ağa'nın alnındaki saçları yolmakta olduğunu gördü. Halil Ağa nedense artık lâfa karışmıyor, bembeyaz dişlerini bile göstermiyordu.

- Sen de sözlerimi yanlış anlarsın Ramiz Efendi; elbette ben kılıcımı kendimi korumak ve topraklarımı düşman saldırısından kurtarmak için kullanırım. Savaşını yaptığımız, yıllar yılı inleyişimiz de budur zaten. Lâkin ben kılıcımı kullanırken, atıma binerken, çiftliğimde dolaşırken başkasına zarar vermemeliyim. Softaları, yeniçerileri, yobazları, vurguncuları neden lânetleriz; başkalarının işine, düşüncesine, hakkına karıştıkları için değil mi? Ayrıca ben değil kadının, alelâde bir insanın dahi esir yaşamasını istemem. Bizim çiftliğimizde kadınlar diledikleri anda Tuna'ya inerler. İstedikleri zaman şarkı söylerler, gezerler. Fakat sizin durumunuz bambaşka; siz başkasının hakkına el attınız, hem de büyük bir güveni zedeleyerek. O kadın esir olarak yaşamanın acısını duymakta ne kadar haklı ise padişahı aldatmakta da o kadar haksızdır. Ayrıca bir kere daha söyleyeyim; ben o hatunun sevgisine de bir türlü inanamıyorum.

- Tıpkı kız kardeşim gibi konuşuyorsunuz Mehmet Bey.

- Kız kardeşinizin ne düşündüğünü bilemem; ben sadece kendi duygularımı anlattım. Bir perde gerisinde bile olsa o kadınla buluşmanızı uygun görmem. Hünkâra söyleyiniz, hırsız olmaktan kurtulunuz.

- Cihan da sevdiğim kadına inanmıyor, üstelik evlenmemizi istemiyor. Onları bir gün karşılaştırdım; Cihan sevgilimden haz etmedi. O da kız kardeşimin bu duygusunu anlamış olacak ki, çok üzüldüğünü söyledi. Yazık! Cihan ve siz benimle beraber olsaydınız şayet; hayata biraz daha fazla bağlanır, acılarımı unutmaya çalışırdım. Tekrar söyleyeyim; sevdiğim kadını görmeden yapamam, sesini işitmeden yaşayamam, fakat padişaha da duygularımı açamam. Anlayın beni Mehmet Bey, çok acı çekiyorum.

Ramiz Efendi adeta inliyordu, sesi hıçkırıklarla boğulmuş gibiydi. Ufalmış, erimişti sanki. Birden Kocaların Mehmedi Ramiz Efendi'yi kollarından tuttu:

- Hırpalama kendini, dedi, duygularına saygı besliyorum. Sevdiğin kadın ise beni ilgilendirmez. Allah en yakın bir zamanda seni mutlu kılsın Ramiz!

Ramiz Efendi Kocaların Mehmedi'nin boynuna sarıldı; alnından öpmeye başladı. Gözlerinde tertemiz birkaç damla yaş parıldıyordu.

- Tübeler olsun! Abe Beğ, nihayet insafa geldin mi? Ne idi demincekki halin? Bilmez misin, gönlün kulağı sağırdır; her lâfı işitmez. Görmez misin, bu adam hepten tutuşur, çıra gibi yanar... Hadi şimdi sofranın başına oturun; kursağınıza birkaç lokma daha atın ki Sultan Selim'in yanında bu akşam iyi lâf edesiniz.

* * *

Yan yana yürüyorlardı. Vakit öğleyi geçmişti. Sokaklar sıcaktan kavruluyor, güvercinler serinlemek için su birikintisi arıyordu.

Halil Ağa yutkunuyordu; bir şeyler söylemek isteyip de bir türlü karar veremeyen bir insanın sıkıntısı vardı onda. Fakat daha fazla sabredemedi; durdu. Kocaların oğlunun kolunu çekti:

- Beğ, dedi. Ramiz Efendi sevdiği hatunla konuşmaya gitti; birazcık gönülcağızını serinletecek. Ne yapsın garip?

Genç adam da durdu; hayret etmiş gibi arkadaşına baktı:

- Bunu da nereden çıkardın şimdi? diye sordu. Keşke Ramiz'in sırrını öğrenmeseydik; pek büyük bir faydamız da dokunamayacak.

- Peki, biz niye o gidince evde Cihan Hatunla oturup yarenlik yapacağımız yerde erkenden sokağa döküldük? Daha Sultan Selim'le konuşmanıza epice vakit var.

- Belki yarın Yerköy'e döneriz; biraz daha şehrin halini anlasak fena mı ederiz?

- Beğ, yapma; kimi kandırırsın sen? Bu güne dek Ramiz Efendi'nin evinde yalnız kalmak istemedin; atlı, atsız bu koca İslâmbol şehrini dolaştırdın bana.

- Beş yıldan beri bulamadığınız o iki yeniçeriyi ararız.

- Beğ, sana işin doğrusunu söyleyeyim mi; ben bu sabah Cihan Hatun'la konuştum.

Güneş her tarafa yayılmıştı; galiba Kocaların Mehmedi serin bir yer arıyordu:

- Bir kahveye girip oturalım, dedi.

- Beğ, dinle beni, Cihan Hatun'un sende gözü var! İster misin, everivereyim sizi?

Genç adam, Halil Ağa'ya dik dik baktı; Halil Ağa iyiydi, hoştu ama bazen de insanın canını sıkıyordu:

- Bir daha benimle böyle konuşma, dedi, ben Ramiz'in durumuna düşmek istemem. Anladın mı Halil Ağa?

- Beğ, seninkisi ne der?

- Benimkisi mi, o da kim?

- Gönülcağızın! Hiç onunla konuşmaz mısın; Cihan Hatun için bir şeyler sülemez mi sana? Hepten mi nasırlaştı yoksa orası?

- Bana sual sorma Halil Ağa; üzülmemi, durup dururken canımın sıkılmasını istemezsen şu gönül işini bir kenara bırak.

- Bilirim sen kapalı bir kutusun; lâkin hiç de mi bu Halilciğe içini açmazsın? Düşünmez misin ki, gecinden versin, günün birinde sana da bir hal olursa Kocalar nesli kurur. Evlenmelisin Beğ; bunun için de Cihan Hatun'dan iyisini bulamazsın.

- Evlenmenin sırası değil şimdi; önümüzde yapılacak bir yığın işimiz var.

- Cihan Hatun hem güzel, hem de gayet iyi bir kız. Yalnız biraz kederli; sanırım ağabeyisine üzülür. Ayrıca başka dertleri de olsa gerek. Burada kalsak ben onun ağzından girer, burnundan çıkar, dilini çözerdim. Beğ, Cihan Hatun bu güne dek neden evlenmedi dersin?

- Bilmem, hiç düşünmedim.

- Ben sana süleyeyim; zannıma göre ona birçok talip çıkmıştır. Kimisi parası için istemiştir, kimisi gençliği, güzelliği için. Eh, kızcağız da gönlüne uygun birini aramıştır, bulamamıştır. Lâkin şimdi iş değişti; onun gönlünde yatan aslan sensin, bir bakışla vurdun hatunu.

- Halil Ağa, sen hâlâ susmayacak mısın?

- Susmayacağım Beğ, ağzımı açımışken neden kapatayım? Kızcağız seni sorup durdu bu sabah; Mehmet Bey'in eşi yokmuş dediler. Kocalar sülâlesi kimdir dedi, ev işlerinize kim bakar dedi. Daha ne desin; büle nazlı, büle saf, büle güzel bir hatun elin herifine başka türlü nasıl açılır? Gel etme Beğ, Cihan Hatun'u isteyeyim sana.

Kocaların Mehmedi galiba sıkılmıştı; Halil Ağa anlattıkça o, adım adım uzaklaşıyordu. Halil Ağa neden sonra genç adamın yanında olmadığını farkedebildi:

- Hey Beğ, diye seslendi, nerelere gidersin? Bu Halilciği sokak ortasında yalnız bırakıp da kaçar mısın yoksa?

- Çok konuşuyorsun? Bizi evine misafir eden dostumuzun kız kardeşine göz koymak yakışır mı?

- Tübe tübe! Göz mü koyduk? Sonunda pişman olursun Beğ. Günün birinde Cihan Hatun'u almak için kıvranır durursun ama, o zaman da ben naza çıkarım.

Kocaların Mehmedi'nin Halil Ağa'ya cevap vermesine vakit kalmadı; ikisinin arasından yassı burunlu bir yeniçeri çorbacısı geçti, koşarcasına uzaklaştı.

Genç adamın birdenbire gözlerinin irileştiği, elinin sür'atle kılıcının kabzasını kavradığı görüldü:

- O! Yassı burunlu yeniçeri! Karımı, çocuğumu öldürenlerden biri! Tosun Mustafa'nın tarifine benziyor.

Kocaların oğlu adeta bağırıyordu; sesi boğuk ve korkunçtu. Halil Ağa hemen onun kolunu tuttu:

- Ne yaparsın Beğ? Hele biraz dur bakalım; bu dünyada yassı burunlu adam bir tane değil ya? Gidelim peşinden, fırsat bulursak kendisiyle sohbet edelim; anlayalım nenin nesi olduğunu.

Genç adam elini kılıcından çekti; hemen yeniçeri çorbacısının arkasından yürümeye başladılar.

Çorbacı biraz sonra bir kahveden içeri girdi. Kahvedekiler onu görünce ayağa kalktılar. Büyük bir saygıyla yer göstermeye başladılar. Kimse Kocaların oğluyla Halil Ağa'nın varlığından bile haberdar değildi.

- Sefa geldin ağa!

- Şöyle buyur ağa!

- Şeref verdin ağa!

Yeniçeri çorbacısı bir peykeye oturdu, ayaklarını altına alıp keçe külâhını ensesine doğru itti:

- Herkes keyfine baksın, dedi, geçerken şöyle bir uğradık!

- Biz de seni beklerdik ağa; İslâmbol'a geldiğini haber almıştık, biraz dertleşelim isterdik; bu yakınlarda kederliyiz.

- Hayır ola?

- Bıyıklı Kâmil ile Nalbant Ali'yi vurmuşlar. Ataullah Hoca yaralıymış! Bu kahpe kim ise cezasız mı kalmalı?

Yassı burunlu yeniçeri çorbacısı elini burnunun üzerinde gezdirdi; öfkelendiği, ileriye doğru fırlamış boğaz kemiğinin oynadığı görüldü.

- Tabansızlar, dedi, elâlemin itine üç kişi birden yenilmiş! Kendileirni vuranın kim olduğunu da bilmezler; yabancıymış. Hergeleyi işin yoksa ara da dur!

- Yavaş gel ağa!..

Kahvedekiler birden başlarını çevirdiler; yeniçeri çorbacısının biraz ilerisinde hiç tanımadıkları iki kişi oturuyordu. Genci bir kartal gibi dikilmiş, onları seyrediyor, biraz daha yaşlısı ise alnına sarkan, kırçıl saçlarını eliyle bastırıp beyaz dişlerini göstererek adeta gülüyordu.

- Ne dedin? Bana mı söylersin bu lâfı?

- Tübeler olsun, sen işine bak ağam, ağzımdan kaçtı.

- Çeneni tut öyleyse.

- Başım üstüne ağam!

- Başın kopsun.

- Kopsun ağam!

- Benimle alay mı edersin yoksa? Ben kimim bilir misin sen?

- Kusurumu bağışla ağam; bilemedim.

- Bana Pazvand-oğlu derler; ben adamın bir palada boynunu uçururum, bana Sultan Selim bile karışamaz!

- Doğrusu hepten mert insanmışsın; bayılırım senin gibilerine!

- Ya siz kimsiniz, ne işiniz var burada?

- Urumeli'nden geldik; bu fakirle birlikte garip garip İslâmbol'u dolaşırız.

- İşsiz misiniz?

- Üle gibi bir şey.

- Kılık kıyafetiniz yerinde ama?

- Birisini dolandırdık...

- Rumeli'ni iyi tanır mısınız?

- Eh, şüle büle.

- Eliniz kılınç tutar mı? Yoksa bu vücudu kavak gibi mi gezdirirsiniz?

- Vaktiyle bir parçacık sallamıştık; fakat ileri gidemedik.

- Sultan Selim'i sever misiniz? Gâvur icadı Nizam-ı Cedidten hoşlanır mısınız?

- Kim demiş ağam? Hâşâ, tübe tübe!

- Öyleyse bana gelin. Rumeli'ne dönüşte, Vidin'de beni bulun: Sizi yetiştiririm; kavaklıktan kurtulursunuz, madem Rumelilisiniz, işime yararsınız.

- Vidin mi dedin ağam? Oralarda ne yaparsın?

- Sana ne be? Vidin'de kal'a yamaklarından kime Pazvand-oğlu Osman Ağa diye sorsan hemen beni gösterirler. Buraya tebdilen geldim; bazı ocaklılarla konuşup işbilir birkaç yoldaş götürecektim beraberimde. Ne yazık ki, en güvendiğim ikisini, Bıyıklı Kâmil ile Nalbant Ali'yi vurmuşlar. Ah, o iti bir yakalasam; yapacağımı ben bilirim.

- Tübe, tübe; iki de bir ağzın dolaşır ağam! Dilin mi sürter, nedir?

Pazvand-oğlu yerinden doğruldu, elini kaldırdı, sonra yine yassı burnunu bastırırken:

- Hadi benden bulma ulan, dedi; ya buradan defolup gidin, yahut çenenizi kısıp insan gibi oturun.

- Otururuz ağam.

Pazvand-oğlu başını çevirdi; önüne gelen iri bir fincan içindeki kahveden birkaç yudum içtikten sonra dişlerini gıcırdattı:

- Mukataa zamları ha, mukataa zamları! Kimi soyarlar bu hergeleler? Sultan Selim sarayında cariyeleriyle yan gelip keyif sürerken, etrafındaki Galip Efendi, Behiç Efendi, Tahsin Efendi, Refik Efendi, bir tane daha varmış bu gün adını Bıyıklı Kâmil'den öğrendim; Ramiz Efendi denen dalkavuklar, daha bilmem kimler konaklarında, kiraladıkları başka evlerde kapatmalarıyla sevişip diledikleri gibi yaşarken, öte tarafta halk açlıktan kırılmış, vergi üstüne vergi alınırmış, kimin umurunda? Şimdi de mukataa zammı çıktı! Nereye gidecek bu paralar? Fakirlere mi hayrı dokunacak, ne gezer? Yine karıların boyunlarına gerdanlık, donlarına altın işleme yapılacak. Sözde israfın önüne geçmek için padişahın bir fermanı da var! Hepsi gösteriş, hepsi yalan; işleri güçleri halkı aldatmak.

Karşı peykede oturan bir ihtiyar müşteri sönmüş bir fener gibi donuk gözlerini kırpıştırdı, açlığın ve yorgunluğun verdiği dermansızlığa rağmen sür'atle ayağa kalktı:

- Doğru söylersin yiğit, dedi, ömründe kürek bile çekmemiş oğlumu zorla levent diye kalyona koyup Moskof gâvurunun önüne sürdüler; bir daha geri dönmedi. Üç çocuğuyla karısı elime kaldı. Biz bazı geceler iki lokma ekmek dahi bulamazken bir sabah subaşı

evimizi basıp sefer masrafı diye kap kacağımızı götürdü! İnsaf, Allah korkusu nerede kaldı?

Pazvand-oğlu yumruğunu sıktı, yine dişlerini gıcırdattı, sonra tükürüklerini saçarak bağırdı:

- Yiğitler yiğidi babamın, Koca Yusuf Paşa denen deyyus, bir iftira uğruna gözümün önünde boynunu vurdurttu! Ben bunu unuttum mu sanırsınız? Elbette gün gelir intikamımızı alırım; o zaman masum halkın acısını da bu gâvur hayranlarından çıkarırım!

- Tübeler olsun, tübeler olsun; ağa gâvur hayranları dediğin de kim?

- Susacak mısın sen, yoksa susturayım mı?

- Ağa, susmak isterim ama bırakmazsın ki? Hele sen bana Rus ve Nemçe savaşlarında neredeydin, yolun hiç Yerköy'e düştü mü; bir süleyi versene?

- Ne yapacaksın?

- Yanına sığınmadan evvel öğrenelim bakalım, ne biçim bir yiğit olduğunu.

- Ağzını ikiye ayırdığım zaman anlarsın yiğitliğin mânâsını.

- Beğ! Gayri benden günah gitti; ağa benimle konuşmaya yanaşmaz. İstersen bundan sonra sen konuştur onu!

Kocaların Mehmedi yavaş yavaş ayağa kalktı; gayet sakin görünüyordu, gözlerinde bile en ufak bir hiddet eseri yoktu. Elleri iki yanına doğru açılmıştı. Yalnız parmakları hafifçe kıpırdıyordu:

- Bana bak çorbacı, demincekten beri çok lâf ettin; hep sen söyledin biz dinledik. Bunlar bir kenara; sen esas bana; beş yıl evvel ordu Yerköy'de savaşırken ne yapardın onu söyle? Sonra yine dilediğin gibi konuş, bunun da hesabını ayrıca görürüz.

Kocaların oğlunun sesi kuru, adeta yapışmış gibi çıkıyordu. Yassı burunlu yeniçerinin karşısına öylesine dikilmişti ki, heybetli vücudu onu tamamen örtmüş gibiydi.

Yeniçeri çorbacısı bir an irkildi, hattâ geri çekilip sırtını peykeye dayadı. Sonra fincandaki kahvesinden birkaç yudum daha alırken:

- Kimsin sen, dedi, pek öyle ipsiz sapsız birine benzemezsin?

- Adımı öğrenip de ne yapacaksın? Arkadaşım kim olduğumuzu söyledi ya, yetmez mi?

- Ben tanımadığım birisine cevap vermem; git yerine otur, başımı belâya sokma!

- Uzun etme, hadi çabuk söyle; Yerköy savaşında neredeydin?

Pazvand-oğlu bir an gözlerini kırpıp derin derin düşündü, burnunun üzerinde ellerini tekrar tekrar gezdirdi. Sonra karıncalanmış gibi sağ ayağını altından çekti. Omuzlarını gittikçe dikleştirip genç adamı uzun uzun süzdü:

- Gönlün olsun, dedi, bu gün iyi tarafıma rasladınız; Yerköy savaşı sırasında biz Moskof cephesindeydik. Merakın gitti mi? İstersen seninle başka zaman başka yerde de konuşur, başka türlü de anlaşırız; korktum sanma.

Kahvede derin bir sessizlik vardı; etrafta vızıldayan, duvarlara konup kalkan karasinekler bile ürkmüşlerdi sanki.

Yaşlıca bir esnaf yavaş yavaş nargilesini tokurdattı. İmam kılıklı birisi çekinerek çubuğunun dumanını üfledi. Takkesi yağlı, ayağı çıplak bir simitçi çırağı sopaya dizdiği simitlerinin susamını yaladı. Palabıyıklı kahveci ise elindeki külâhlı kahve tepsisini çevirmeye başladı.

- Okkalı bir! dedi.

Kocaların Mehmedi yerine oturmuştu, canının sıkıldığı belli oluyordu; durmadan parmaklarını oynatıyor, dudaklarını büzüyordu.

Bu sırada göğüs kılları mintanından dışarı fırlamış, gözlerinin akını kan bürümüş bir yeniçeri Kocaların oğlunu göğüslercesine önünden geçip Osman Ağa'nın yanına sokuldu:

- Devam et ağam, dedi, ne güzel konuşurdun. Emret şu iki haddini bilmez yabancıyı hemen kapı dışarı atıverelim.

- Kalsınlar! Biraz da siz anlatın; biz ne de olsa Rumeli'nden geldik, İslâmbol'un halini pek bilmeyiz. Meselâ, hoca efendi söylesin; olan bitenlerden memnun mu acaba?

Kahve kalabalıklaşıyordu. Bilhassa yeniçerilerle birlikte zayıfı, şişmanı, fakiri, orta hallisi, çelebisi, hammalıyla her cins halk içeriye doluyordu. Oturulacak yer kalmamıştı; civar kahvelerin bir kısım müşterisi bile gelmişti.

Hoca kılıklı adam çubuğunu dizine bırakıp genzini temizledi, bir an kınalı sakalını sıvazladıktan sonra:

- Din elden gidiyor, dedi şer'-i şerife riayet eden kalmadı. Ordu kadısı Şânizade Efendi vaktiyle kerem buyurmuş. Osmanlı Devleti'nin hıristiyan bir devlet olan Prusya ile anlaşma yapmasının İslâm dinine ve şeriatına mugayir olduğunu ilân etmişlerdi.

Bu hususta: "Ey iman edenler; düşmanımı ve düşmanlarımızı dost edinmeyin!.." âyet-i kerimesi mevcut iken saray buna aldırmamıştı. Üstelik dinden anlamaz, irfandan uzak, zındıkların şahı, o zamanın şeyhülislâmı Hamidizade Mustafa Efendi, sözüm ona bu mübarek âyeti tefsir edip buradaki düşman tabirinin başka mânâ taşıdığına dair sahte şer'i deliller ileri sürerek bir de fetva vermişti!

İmam kılıklı adam kavuğunu başına iyice geçirdi, olduğu yerde sallanmaya başladı. Yağdan katmerleşmiş ensesi başıyla beraber kıpırdarken sözüne devam etti:

- O zamandan bu yana işler daha kötüleşti. Değil düşmanla anlaşmak, gâvuristandan hocalar gelip ehl-i islâma ders verir oldu. Medreseler unutulup kefere usulü okutma başladı. Bütün bu kâfirler yol yapacağız diye Anadolu'ya yayıldı. Riyaziyat, hendese denen nesneler aldı yürüdü. Herkes eline çalgı alıp musiki adıyla avaz avaz bağırır oldu. Sultan bile çalgıcılık yapmaya kalkıştı. Ressamlar türeyip dinen yasak olan resimler çizmeye başladılar. Kapıdağlı Konstantin denen bir kefere gelmiş geçmiş bütün padişahlarımızın tasvirlerini yapıp onların mübarek ruhlarını rahatsız eder oldu. Tersanelerimiz, tophanelerimiz değişti. Daha ne söyleyeyim; yüreğim yanıktır kardeşlerim! Bu gidişle çok sürmez, batarız. Kıyamet günleridir bunlar, kıyamet günleri! Öte yandan ne cami yaptıran, ne bizler için imarethane açan var, ne de fakir halka bir lokma ekmek veren. Sözde bütün bu gâvur işlerinin adı Nizâm-ı Cedidmiş! Eskisinin ne günahı vardı, bal gibi geçinip gider idik?

Hoca kılıklı adam gözlerini kapamıştı; o kadar çok önüne doğru eğiliyordu ki, kocaman göbeği olmasa oturduğu peykeden aşağıya düşecekti:

- Ah, diye içini çekti, yaralı olmayıp da Ahi Çelebi Camii imamı Ataullah Hoca karındaşım burada bulunsaydı size daha neler söylerdi. O, Allah'ından başka bir şey düşünmeyen, herkesin iyiliğine çalışan, dünya nimetlerinin bir habbesine bile el uzatmayan mübarek zatı, divanenin, ahlâksızın, dinsizin biri geçenlerde elinden yaralamış! Nasıl da kıymış, nasıl da çıkası içi titrememiş? Ya Rahim! Ya Kahhar! Ya Rezzak!

Hoca kılıklı adam şimdi tamamen kendinden geçmişti; elini göğsünün üzerine koymuş, dudaklarını sarkıtmıştı. Neredeyse bayılacaktı; onu tutan, ensesindeki yağ yığınlarıyla göbeğiydi.

Pazvand-oğlu da heyecanlanmıştı; o kadar ki, Kocaların Mehmedi'ni bile unutup yanındaki göğüs kılları dışarı fırlamış yeniçeriye sordu:

- Kim bu hoca?

- Aygır İmam derler; Ayasofya Camii hatibi Hâfiz Mehmet Derviş Efendi! Asla bu yeni nizama taraftar değildir; fırsat buldukça gerçeği söylemekten çekinmez.

Aygır İmam bir kere daha geğirdi; etrafa acayip bir koku yayılırken bir küçük çocuk kadar iri göbeğini bastırdı:

- Karnım guruldar, diye bağırdı, guruldar ya! Ensem de zayıflar; neredeyse eriyip kaybolurum. Ben böyle Allah aşkına, beş vakit, ümmet-i Muhammed'e hizmet edeyim de Sultan Selim tuta tuta bana Tokat'ta bir arpalık bağışlasın! Kimin malını kimden sakınır?

Aygır İmam hırsla dizlerinin üzerindeki çubuğa sarıldı, sonra biraz evvel susamları yalayan simitçi çırağına seslendi:

- Parasını bir ehl-i islâm ödesin; oğlum şuradan bana onbeş simit seç...

Hemen ayağa, latası yamalı, pabuçları delik, külâhı yağlı birisi fırladı; simitçi çırağına:

- Al şu akçayı, dedi, hoca efendiye istediği kadar simit ver; afiyetle yesin, helâl olsun.

- Bana onbeş tane yeter evlâdım. Allah mekânını cennet etsin, dünya durdukça dur; iki cihanda aziz ol!

Şimdi Aygır İmam her simidi iki lokmada yutuyor, gözlerini devirip etrafına bakınıyordu. Artık elindekiler bitene kadar konuşamazdı. Bunun için kahvede fısıltılar başlamıştı. Nihayet, nargilesini tokurdatan çarşı esnafı yüksek sesle:

- Hoca çok doğru söyler, dedi.

- Ne yazık ki, bunu zındıklara, Sultan Selim taraftarlarına anlatamazsın. Hâlâ Sultan Selim'i sevenler, ondan medet umanlar bulunur!

- En iyisi Şehzade Mustafa'dır, mübarek, ulu bir zattır. Dininden, şeriatten asla ayrılmaz. Valideleri Ayşe Seniyeperver Sultan inanılır birkaç adamıyla gizliden gizliye oğlu için ocağa haber salar ama, ocak ağaları bir türlü cesaret edemez.

- Hamiyet bu mudur? Din aşkı devlet aşkı nerede kalmıştır?

- Nizam-ı Cedid ordusu ocağın bağrına saplanan bir hançerdir. Gâvur usulü talim de nereden çıkmıştır? Yeniçeri bugüne kadar keçeye pala sallamak, testiye kurşun sıkmakla ömrünü geçirmiştir, bundan ötesi asla lâzım değildir.

Artık her kafadan bir ses çıkıyordu; kahveyi derin bir uğultu kaplamıştı. Âdeta kimin kime ne söylediği farkedilemiyordu.

- Sokaklarda kadınlarımız alabildiğine dolaşır oldu. Gözlerinden vazgeçtik, yaşmaklarının altından yüzleri bile seçilmeye başladı.

- Irz, namus denen bir şey kalmadı.

- Bunca yıllık kıyafet atılıp nizâm-ı cedid denen asker makulesine, sözde bostancı kılığıymış diye, gâvur icadı libaslar, başlıklar giydirilmeye başlandı.

- Valide Mihrişah Sultan padişahtan devletin, halkın durumunu gizlemeye çalıştı.

- Kılıcı belinde, yüreğinde cesaret, "İstemezük!" diyen er kişiler nerede kaldı?

- Yeniçeri kardeşlerimiz kazan kaldırmak için ne günü beklerler?

- Padişahı kandıran, şeriata aldırmayan, konaklarında çalgı çaldırıp kadın oynatan, gizlice başkasının haremine el atan vükelânın kellesini istemek neden kimsenin hatırına gelmez?

- Onlar günlerini gün edip akçe içinde yüzerlerken halk neden açlıktan kırılsın?

Kocaların Mehmedi daha fazla sabredemeyeceğini anlıyordu. Acı duyduğu zamanlarda olduğu gibi dişleri dudaklarına gömülmüş, alnı kırışıklarla dolmuştu. İçin için inlediği, damarlarının gerildiği belli oluyordu. Acz içinde kıvrandığı, bir şeyler yapamamanın, gerçeği gösterememenin ıstırabıyla yandığı görülüyordu. Halil Ağa ise onun bileğini kavramıştı; ayağa kalkmasına, Aygır İmamın, Pazvand–oğlu'nun gırtlağına yapışmasına, hattâ konuşmasına bile engel oluyordu:

- Tübe de Beğ; Allah'ın işi, ne denir? Elbet günün birinde biz de bir şeycikler yaparız! Lâkin şu anda bu haşarata dert anlatmak ne mümkün? Pazvant-oğlu'nun kafasını duvara vursan da, hocanın göbeğini çökertsen de ne çıkar? Daha nice büle imamlar, çorbacılar var! Sen padişahtan ferman koparmaya bak bu akşam; ondan sonra keyif bizde Beğ. Diğerleri ise kuru gürültü; şimdi büle sülerler, yarın

Sultan Selim'in arkasından yaşa diye bağırırlar. Hem anladın ya; şu yassı burunlu çorbacı bizim beş yıldan beri aradığımız herif değilmiş. Hadi durma; kalk gidelim Beğ!

- Bıyıklı Kâmil ile Nalbant Ali'yi, hatta Ataullah Hoca'yı dağladığımız için bize küfür ettiler; onların bu sözlerini de mi yanlarına kâr bırakalım?

- Beğ, çocuk gibi konuşursun! Neden durup dururken kendimizi tanıtalım; sadece Pazvand-oğlu'nun burnunu biraz daha yassıltmak için mi? Gerisini hiç düşündün mü? Bizim İslâmbol'da bulunmadığımız bir sırada Ramiz Efendi'nin başına türlü işler açarlar, sevdiği kadının kim olduğunu meydana çıkarırlar. Hele Cihan Hatun'a da el atarlarsa ne yaparız sonra? Cihan Hatun'a ilişmelerini ister misin?

Kocaların oğlu bileğini Halil Ağa'nın elinden kurtarıp süratle ayağa kalktı, bir an elini kılıcına attı, fakat hemen vazgeçip arkadaşını bile beklemeden dışarıya fırladı. Gözlerine bir gölge düşmüştü; başını önüne eğen kendisinden yardım isteyen Cihan Hatun'un hayaliydi bu! Kulaklarında ise durmadan çınlayan bir ses dolaşıyordu.

"- Onlar günlerini gün edip akçe içinde yüzerlerken halk neden açlıktan kırılsın?"

* * *

Sultan Selim karşısında duran Kocaların Mehmedi'ni bir an süzdükten sonra onun kıpırdamadan derin derin düşünceye daldığını görünce:

- Kocaların oğlu, dedi, seninle bu gün geçenlerde yarıda kalan konuşmamızı tamamlamak isteriz.

Serdab Kasrı'nda bulunuyordu; burasını padişah, annesi Mihrişah Sultan için yaptırmış, döşetmişti. Valde Sultan zaman zaman bu kasra gelir, Boğaz'ın renk değiştiren sularını seyreder, başını dinlendirirdi. Bazan da Serdab Kasrı'nda devrin en büyük musiki üstadları toplanıp bir küme faslı meydana getirirler, coşarlar. Sultan Selim'e yıllar geçse dahi unutulamayacak değerde eserler çalarlar, kararan gönülleri yıkarlar, sayısız ikram ve bahşişler alarak ayrılırlardı.

Arif Mehmet Ağa, Hızır Ağa, Emin Ağa, Nikoğos Ağa, Sadullah Ağa, Basmacızade Abdi Efendi, Şakir Ağa, Numan Ağa, Abdullah Ağa, hatta Hamamizade İsmail Dede bu küme fasıllarına katılırlardı.

Kasrın pencereleri açılmıştı; perdeler hafif hafif sallanıyordu. Ramiz Efendi bir kenara çekilmişti; hem o günün heyecanını hâlâ yaşıyor, hem de Kocaların Mehmedi'nin herhangi bir olaya meydan vermeden konuşmasını gönülden diliyordu. Diğer yârân ise hafifçe başlarını önlerine eğmişler, kıpırdamadan duruyorlardı.

- Yiğit, bilir misin ki, günlerce düşündüm, hattâ üzüntülü geceler de geçirdim. Fikirlerin, dostlarımın da vaktiyle bana söylediklerine pek benzer. Lâkin hiçbiriniz bir devletin bütün yükünü omuzlarınızda hissetmediğinizden hal yolunu başka türlü ararsınız. Sen, onbeşbin Rumeli gazisiyle Yeniçeri Ocağını kapatacağına, yobazları susturabileceğine kani misin Kocaların oğlu?

- Beli hünkârım!

- Bunu nasıl yaparsın? Değil İslâmbol'a gelmek, Edirne'ye bile varmadan size karşı çıkarlar. Burada ise sarayımı kuşatıp ceddim Sultan Osman'a yaptıklarını bana da yapmaya kalkışırlar... Başımdan korkarım sanma; fakat benden sonra bu işleri eline kim alır? Şehzade Mahmut henüz çocuktur. Şehzade Mustafa'ya ise güvenim yoktur. Yine bilmen gerekir ki, ceddim İkinci Mustafa'ya karşı İslâmbol'da toplanan Yeniçeri makulesi Edirne'ye doğru yürümüş, onun karşı çıkardığı askerlerini yarı yolda yenmiş, Amcazade Hüseyin Paşa'nın giriştiği ıslahat tamamen sönmüş, padişah da tahtından indirilmişti. Bu olay doksan yıl evvel olduğu gibi bugün dahi olabilir. Kan dökülmekten öte hiçbir faydası dokunmaz bu çarpışmaların! Anladın mı Kocaların oğlu?

- Padişahım, o zaman tedbirsizlik yapılmış. Elbette uygun bir sebep bulunup Rumelili kullarınız kimseyi ürkütmeden İslâmbol'a gelirler. Evvelâ hünkârımın hayatlarını emniyet altına alırız, sonra da emirleriniz üzre harekete geçip bu haşeratın hesabını görürüz. Yeter ki siz emir buyurun ve bu sözlerim için de kulunuzu affedin; size akıl vermek haddim değildir.

Sultan Selim sırtını yastıklara dayadı, yanında kristal bir bardak içinde duran karadut şerbetinden birkaç yudum içti. Sonra Kocaların Mehmedi'ni derin derin süzdü. Onu beğeniyordu; muhakkak yiğit kişiydi, devleti uğruna yapamayacağı fedakârlık yoktu. Savaş mey-

danlarında, hattâ başka görevlerde ne güzel yararlanılırdı ondan. Fakat fikirleri korkunçtu! Kendisi gibi bazı Rumeli âyanı, ayrıca Alemdar Mustafa Ağa enine boyuna düşünmeden olmayacak bir teşebbüse kalkışmışlardı.

- Beni dinle yiğit, halkın bir alışkanlığı, bir an'anesi vardır. Bütün hüküm ve kararlarını, eskimiş, değeri kaybolmuş alışkanlıklarına göre verir kalk. Yeniçerisi de, hocası da, köylüsü, esnafı da böyledir! Bunları birden yıkmak, bir yeniliği zorla kabul ettirmek çok güçtür. Zaman geçmeli, her iş yavaş yavaş, sindire sindire benimsetilmelidir. İlimde olsun, askerlikte olsun, fikir ve sanatta olsun Nazam-ı Cedidimiz genişledikçe, kuvvet kazandıkça başarıya daha süratle erişiriz; taraftarlarımız artar, halk inanmaya başlar, batıl ortadan kalkar. Bunun için de sabır gerek! İşte sana söyleyeceğim bundan ibaret. Ayrıca ben, kardeşi kardeşe kırdırmam...

Sultan Selim sözünü henüz bitirmişti ki, içeriye bir harem ağası girdi; etek öpüp yere kapanırken:

- Saadetlû padişahım, dedi; Ayasofya Camii hatibi Hafız Mehmet Derviş Efendi kulunuz yüz sürmek için dışarıda emirlerinizi bekler.

Kocaların Mehmedi birden irkildi, çakır gözleri olanca şiddetiyle açıldı, padişah huzurunda olduğunu unutarak dişlerini gıcırdattı.

Sultan Selim ise gülümsedi; Aygır İmam'ın gelişinden adeta memnun olmuşa benziyordu:

- Buyursun, dedi, sadık kullarımdandır, birkaç sözle hatırını alır, sonra yine konuşmamıza devam ederiz.

Kocaların oğlu geri geri çekildi; bir çekiçle vurulmuş gibi beyni uyuşmuştu. Bu kadarını aklı almıyordu; imamın yüzünü görünce gırtlağına sarılmamak için yumruklarını sıktı, başını önüne eğdi.

Biraz sonra içeriye Aygır İmam girdi; bir topaç gibi yuvarlaktı, göbeği kendisinden evvel yürüyordu. Ensesi üç kat olmuş, cübbesinin yakasından aşağıya sarkmıştı. Yalnız sağ gözü morarmış, kaşının üzeri patlamıştı, bir de sağ yanağındaki kınalı sakalları yolunmuştu.

Aygır İmam yere kapaklanırcasına çöktü; göbeğinin üzerinde sürünerek padişaha yaklaştı, ağlayarak:

- Bu kulunuz, dedi, her işinizde daima sizi koruması için Allah'ına duacıdır! Hak-ı payinize yüz sürmeden bir günümü dahi geçiremem. Muradım güzel yüzünüzü görüp avunmaktır. Öl dediğiniz anda asla oyalanmayan bu kulunuz, emirlerinizi bekler saadetlû padişahım!

Sultan Selim başını salladı, rahatlamış gibi karadut şerbetinden birkaç yudum daha içti:

- Derviş Efendi, dedi, bizi ziyadesiyle hoşnut edersin. Okumuş adamsın. Allah'ın indinde de makbulsün; bana doğruyu söyle, kullarım hayatlarından memnun mu, Nizâm-ı Cedide alışırlar mı?

- Hem de nasıl efendimiz! Herkes gece ve gündüz padişahları için Ulu Tanrı'ya yalvarır. Tâ çarşı esnafından hammal makûlesine kadar bütün kullarınız efendimiz uğruna hayatlarını fedaya hazırdır. Biraz Yeniçeri kullarınız ile bazı hocalar sızlanırlarsa da, onları hoş görmek lâzımdır, yakında hepsi alışıp Nizâm-ı Cedid'in gönüllü fedaileri olurlar. Ben, bu fakir ve hakir kulunuz ise bütün vaazlarımda, hattâ sokakta, kahvelerde her önüne gelene ıslahatınızdan bahis açıp onları göklere çıkarmaktan bir an dahi geri durmam. Padişahım ne yaparsa makbul ve şer'an caizdir; sizde hata olmaz. Saadetlû hünkârıma Allah Hazreti Eyüp sabrı versin!

Sultan Selim yastıklara iyice yaslandı, ellerini dizlerinin üzerinde oynattı, hattâ gülümsedi, yerde hâlâ bir köstebek gibi duran Aygır İmamı seyretti. Sonra birden fark etmiş gibi:

- Ne oldu senin gözünle sakalına? diye sordu.

- Ah efendimiz, canım size kurban; bin Mehmet Derviş yolunuzda feda olsun! Küçük bir kaza geçirdim; padişahımı rahatsız etmeye değmez!

- Ne kazası geçirdin hoca efendi; anlat bana?

- Biraz evvel bir kahvede hünkârımın iyiliklerinden, yaptıkları işlerin büyüklük ve hayrından dilimin döndüğü kadar bahsetmiştim. Orada iki yabancı vardı; aralarında fiskos etmekle beraber karşımda beni dinlemişler, sonra birdenbire kalkıp gitmişlerdi... Demin eteklerinize yüz sürmek için Saray-ı hümâyununuza gelirken Ayasofya'nın önünde o iki yabancıdan yaşlıca olanıyla karşılaştım; hemen yolumu çevirdi, "Tübe, tübe!" diyerek evvelâ göbeğimi içeri çökertti, sonra da gözümü şişirip sakalımı yoldu. Ehl-i islâm etrafımızı çevirmişti, neredeyse zındığı pare pare doğrayacaklardı; fakat o, hiç fütur getirmeden kılıcını çekti, yardımıma koşanları dağıttı, gözden kaybolup gitti.

- Nasıl olur? Tiz yakalansın bu kâfir! Hoca, yolunu kesen bu eşkıyayı hiç tanımaz mısın?

- Tanımam padişahım! Zarar yok, ben kendisini ulu Tanrı'ma havale ettim. Din uğruna, sultanımın uğruna, devletimin uğruna katlanmayacağım ne var ki, efendimiz yaşasın, mübarek yüzü asla solmasın!

Aygır İmam yine ağlıyordu; sol gözünden tane tane yaşlar dökülüyor, kapanan gözü ise adeta çırpınıyordu. Yolunmuş sakallarının dipleri tamamen kızarmış, kınalar birbirine karışmıştı.

Sultan Selim hiddetle doğruldu, kaşlarını çatıp dudaklarını büzerken:

- Hemen tabibimi gör hocam, dedi; geçenlerde Ramiz Efendi'ye de saldırmışlar. Arka arkaya iki sevdiğim insana sataşmak kimin haddine? Ben onları buldurtur, cezalarını verdiririm. Durma Mehmet Derviş Efendi; yaralarını tımar ettirdikten sonra derhal istirahate çekil! Beni bu gün ziyadesiyle memnun kıldın; geçerken hazinedar ağayı da görmeyi unutma!

- Ben ne yaptım ki, akçe ile gönlümü alırsınız Sultanım? Hatırınızın kırılmayacağını bilsem hazinedar ağanın vereceği keseye elimi bile sürmem! Buraya bendenizle birlikte Ahi Çelebi Camii imamı Topal Ataullâh Efendi'yi de getirmek isterdim; ne yazık ki, bu sadık bendenizi büyük yangın gecesi, Allah'ına dua etmek ve yaralıların yardımına koşmak için sokaklarda dolaşırken, yine zındığın biri yaralamış!

- Buna da üzüldüm Derviş Efendi; Ataullah Hoca'ya selâm söyle, iyileşir iyileşmez hemen gelip beni görsün; Nizâm-ı Cedid lehine halkı aydınlatmaktan çekinmesin!

Aygır İmam kınalı sakalının henüz yolunmamış tarafını padişahın ayaklarına sürdü, sonra anlaşılmaz dualar mırıldanarak ayağa kalktı, güçlükle geri geri çekilerek dışarı çıktı.

O zaman Sultan Selim gözlerinin içiyle gülümseyerek Kocaların Mehmedi'ne baktı. Aygır İmamın sözlerinden sonra zafer kazanmıştı; artık bu serhadlerin adamını inandıracak, daha fazla yorulmayacaktı.

- Yalan!

Serdab Kasrı'nın duvarında, adeta boğulan bir insanın feryadı dolaştı. Can çekişen birisi vardı orada; son nefesini veriyordu sanki.

Sultan Selim hayret ve endişeyle dizlerinin üzerinde doğruldu, eline aldığı karadut bardağı yere düştü:

- Kim haykırır böyle, padişah huzurunda olduğunu unutup da kim buna cesaret etmeye kalkışır?

- Ben hünkârım! Kendimi tutamaz oldum artık. Dünya bana zindan gelir. Asla, Aygır İmam denen bu herife, hattâ size dost gözüken nicelerine inanmak caiz değildir!

- Sen neler söylersin Kocaların oğlu?

- Ben bu adama, daha evvel, bir kahvede rastladım; huzurunuzda söylediklerinin aksine Nizâm-ı Cedid aleyhine demedik lâf bırakmadı. İçi o kadar riya ile dolu ki, benim burada olduğumu bile fark etmedi. Ayrıca onun sakalını yolan da benim en yakın...

- Kocaların oğlu yanılsa gerek padişahım! Mehmet Derviş Efendi'yi başkasına benzetmiş olabilir. Hem sultanımın sokak kavgalarından hoşlanmadıkları hepimizce bilinir. Hocayı döven kim ise, elbet günün birinde bulunur; cezasını çeker.

Ramiz Efendi durduğu yerden âdeta koşarak Kocaların oğlunun önüne geçmiş, onun sözünü tamamlamasını beklemeden konuşmaya başlamıştı.

Genç adam evvelâ Ramiz Efendi'nin bu hareketine bir mânâ veremedi, sonra gözlerinin önünde Halil Ağa canlandı; onun alnına düşen kırçıl saçlarını eliyle taradığını görür gibi oldu. Emindi; Halil Ağa ne olursa olsun kendisini sarayın kapısında bekleyecekti. Yine de hiddetini yenemedi; boğuluyormuş gibi:

- Asla yanılmam padişahım, dedi, o kahvede bir de Pazvand-oğlu denen birisine rastladım; Vidin'de karışıklık çıkarmak için çareler arasa gerektir. Siz sabredip devletinizin iyiliği için çalışırken düşmanlarınız el altından halkı kışkırtarak bütün ıslahatınızı baltalamanın çarelerini araştırır. Vakit yoktur, zaman bizimle bile değildir; acele etmemiz gerekir.

- Son sözün bu mu Mehmet Bey?

- Ayrıca derler ki, padişahın adamları günlerini gün edip akçe içinde yüzerken halk neden açlıktan kırılsın?

- Kim söyler bunu?

- Softalar, Aygır İmam gibileri, Yeniçeriler, herkes! Gâyelerini bilirim; asla hak ve adalet için konuşmazlar. Maksatları fakir halka kin tohumu saçıp kendi taraflarına çekmektir. Lâkin sözlerinin gerçek yönü yok mudur?

Padişah ayağa kalktı, elini arkasına götürdü, gözlerini genç adamdan ayırmadan ona iyice yaklaştı:

- Çok konuşursun, dedi, hiç sözünü sakınmazsın; sana artık inanmam. Dostlarıma iftira etmene, onları hırsız yerine komana asla iznim yoktur; cezanı çekeceksin!

- Emredin vursunlar başımı hünkârım, yalnız ben doğruyu söylerim, asla sizi aldatmak hatırımdan geçmez! Yanlış anlaşıldı; dostlarınız harama el sürer demedim. Fakat onlara o kadar çok bağışta bulunursunuz ki halk kıskanır, düşmanlarınız kin besler. Üstelik yâranlarınız göze batacak şekilde yaşamaktan vazgeçemez!

Sultan Selim daha fazla dayanamadı, ellerini arkasından sür'atle çekti, yumruğunu havaya kaldırırken:

- Götürün bunu, diye bağırdı; hapsedin, gözüm görmesin! Kim var orada?

Oda yavaş yavaş loşlaşıyordu. Serdab Kasrı'nın duvarlarına yer yer gölgeler düşmüştü. Yakıcı, bunaltıcı bir sıcaklık odaya çökmüştü.

Kapı açıldı; iki nöbetçi padişahın önünde eğildiler, biraz hayret, biraz da endişeyle ellerini kılıçlarına attılar.

- Yakalayın şu adamı; Balıkhane kapısı muhafızlarına teslim edin. İkinci emrime kadar zinhar bir yere salıvermesinler!

Nöbetçiler, Kocaların Mehmedi'nin yanına biraz da çekinerek sokuldular. O zaman üzgün bir ses işitildi:

- Padişahım! Kocaların oğlu yiğit bir kişidir, asla kötülük nedir bilmez. Efendimiz hizmet etmek için Rumeli'nden huzurunuza kadar gelmiştir. Biz kullarınızdan da öte size karşı saygısı vardır. Yalnız saray adabını öğrenmediğinden düşüncelerini tartmadan söyler. Eğer izin verirseniz; nöbetçileriniz geri gitsinler! Böyle bir yiğide kıymak şanınıza yakışmaz sultanım!

Sultan Selim başını çevirdi, boynunu hafifçe büküp ellerini önünde kavuşturan Ramiz Efendi'yle göz göze geldi.

- Ramiz Efendi! Böyle bir kimseye sen mi şefaatte bulunursun?

- Beli hünkârım! Şayet kullarının bu dileği kabul buyurulmazsa nöbetçilerin beni dahi Balıkhane kapısına götürsünler. Biz orada Kocaların oğluyla birlikte emirlerinizi bekleriz!

Nöbetçiler padişaha baktılar; hünkârın sırtını çevirdiğini görünce Kocaların Mehmedi'ni kollarından yakaladılar. Genç adam direnmedi bile, sadece:

- Yorulmayın yiğitler, dedi, ben Balıkhane kapısı denen yere kendim de gitmesini bilirim; yalnız Ramiz Efendi kardeşim, sen asla benimle beraber gelmeyeceksin. Senin geride yolunu gözleyenlerin var, en önemlisi hünkârımız var. Benim ise hiç kimsem yok; hepsini elimden aldılar. Sakın üzülmeyesin...

Ramiz Efendi'nin başka bir hareket yapmasına, başka bir söz söylemesine vakit kalmadı; Sultan Selim birden geri döndü, çizgilerle dolu alnına elini götürdü:

- Gidin, dedi, size söylerim nöbetçiler; bırakın bu yiğidi, ona ben de kıyamam.

Padişahın sesi titriyordu, gözleri nemlenmiş, omuzları çökmüştü. Bir an, ne yapacağını şaşırmış bir insan gibi etrafına bakındı, sonra:

- Sen de git yiğit, dedi, beni yine uykusuz gecelere saldın! Var dilediğin yerde yaşa. Gün gelir aldandığını, bir padişahın dahi yapamayacağı şeyler olduğunu anlarsın. Yalnız şunu bil ki, ben devletini çok seven, kullarının rahat içinde yaşamasını isteyen bir hünkârım. Bu uğurda başımı adadım; sabredeceğim, başaramazsam şerefimle ölmesini bileceğim. Fakat hiçbir zaman kullarımı kullarıma kırdırtmayacağım. Seninle birlik olan Rumeli âyânlarına benden selâm söyle; gönlümü aldılar, onlara inancım tamdır. Serhadler sizlere emanettir.

Sultan Selim daha fazla konuşmadı; divana doğru yürüdü, yorgun bir halde otururken yastıklardan birinin altından altın saplı, üzeri işlemeli iki hançer çıkardı:

- Al bunları yiğit, diye fısıldadı, birisini Alemdar Mustafa Ağa'ya ver, diğeri de senin olsun. Bundan başka, sizin gibi serhad gazisine verilecek bir hediye bulamadım; kendi elimle yapıp işlediğim bıçaklardır bunlar...

Sultan Selim tekrar derin derin Kocaların oğluna baktı: Onu, bir dizinin üzerine çöküp kendisini sevgiyle seyrettiğini görünce:

- Git derim sana, diye tekrarladı; bilirim senin yerin ne bu saray, ne bu şehirdir. Burada kaldıkça her geçen gün biraz daha hırçınlaşır, biraz daha çökersin. Eğer istersen başka yerlerde başka çeşit görev

ve rütbe verebilirim sana; Rumeli askerinin başına da geçiririm! Git ve düşün yiğit!

Kocaların oğlu uzandı, hançerleri aldı...

* * *

Halil Ağa'nın yanında yürürken bile genç adam, beynine dolan düşünceleri bir türlü kovamıyor, serinleyemiyordu.

Hemen bu şehirden gidecek, Yerköy'deki çiftliğine çekilecek, Tuna'nın ılık sularında dolaşan rüzgâra göğsünü açacaktı.

Sonra? Sonrasını bilemiyordu, belki de hünkâr gibi bekleyecekti; zaman kimin haklı, kimin haksız olduğunu gösterecekti... Kendisinin yanılmış olmasını istiyordu. Ümit, yılların ardındaydı! Fakat o, yine de bu padişahı sevecekti; yılların ardındaki ümit Sultan Selim'in elindeydi çünkü.

Birden hatırına Ramiz Efendi geldi; sararmış yüzüyle arkasından bakan gözleriyle kendisini avutmaya çalışan Ramiz Efendi!

- Borçlandık, diye fısıldadı, benim ona bir faydam dokunmamışken o bana hiç çekinmeden kendi başını verdi! Ödeyeceğim günün birinde; elbet bana da sıra gelir. Halil Ağa; tez hazırlan, bu akşam yola çıkarız!

- Tübeler olsun Beğ! Hemen yola çıkmak istersin ama Ramiz Efendi'ye, hele Cihan Hatun'a Allahaısmarladık demek yok mu? Onlarla sohbet etmeyecek misin? Yoksa Cihan Hatun'u hepten mi unutursunuz? Birkaç güncük daha kalalım bu meret şehirde. İstersen At Meydanı'nda Arap Cafer'i görüp bahçe içindeki eve de bir uğrayıverelim; gönlümüz, gözümüz açılsın!

Sokaklarda insanlar vardı; hepsi de çeşit çeşit arzuların peşindeydi. Şekiller ve sözler başka, onların ötesinde duran gerçek başka idi...

Pazvand–oğlu

KAR yağıyordu. Hafif, sinsi sinsi dökülen bir kardı bu. Etraf henüz beyaza boyanmamıştı. Karşıdan, biraz ileriden söğütlerin arasından Tuna akıyordu.

Aradan iki yıl geçmişti. 1797 yılının Aralık ayı idi, vakit öğleye yaklaşıyordu. Yerköy'deki Kocaların çiftliği derin bir sessizliğe gömülmüştü. Bacalardan tüten dumanlar çekinerek yükseliyor, sığınacak yer arayan birkaç köpek sessizliği bozmaktan ürküyormuş gibi yavaş yavaş havlıyordu.

Kocaların Mehmedi ellerini alevlerin yaladığı ocağa doğru uzatmıştı; belki de üşüyordu. Halbuki oda hiç de soğuk değildi; aksine camlar bile buğulanmıştı.

Kocaların oğlu geri döndü, derin bir rüyadan uyanıyormuş gibi silkindi; başını sol omuzuna doğru yaslayarak duvarda asıl duran bir kılıca içi titreyerek baktı. Bu, altın saplı, hafif kıvrık, çifte su verilmiş, büyük bir ustalıkla yapıldığı hemen anlaşılan bir kılıçtı.

Kocaların Mehmedi uzandı, kılıcı ucundan tutmak istedi, fakat birden titreyerek geri çekildi; sanki ellerini bir ateş dağlamıştı, sanki damarlarında uyuşuk dolaşan kan birden kaynamaya, kendisini yakmaya başlamıştı.

Genç adam başını hemen önüne eğdi, adeta çökercesine bir sedire oturdu; duvardaki kılıca bakamıyordu. Sadece boğuk bir sesle söylendi:

- Koca Memil! Ey Kocaların en büyük dedesi! Sen bu günler için mi serhad boylarında durmadan çarpışmış, yılmadan vuruşmuş, çekinmeden vücudunu delik deşik ettirmiştin? Artık Rumeli'nde şakiler ellerini kollarını sallayarak geziniyor, şehirler basıp yağmalar yapıyor!

Kocaların oğlu gittikçe coşuyor, gittikçe acı duymaya başlıyordu. Bütün tesellisini iki yüz yıl evvel yaşamış koca bir gazinin yaşantısına bağlamıştı.

- Koca Memil! Dedelerimin dedesi! Ne olur bana doğru yolu göster, ne yapmam gerektiğini öğret! Yalnızım, yapayalnız. Vaktiyle kanınla suladığın, bir karışını bile vermemek için durup dinlenmediğin bu topraklar, şimdi âsilerin, fırsat düşkünlerinin elinde paramparça oldu. Ben ise, en son torunun, Kocaların tek evlâdı ben ise elim kolum bağlı ne yapacağımı bilemeden bu odada ömrümü geçiriyorum.

Bir rüzgâr esti. Kapı gıcırdadı, ocaktaki alevler dalgalandı, duvardaki altın saplı kılıç ağır ağır sallandı.

- Beğ! Asitane'den iki ulak geldi; birer nağme getirdiler. Bir tanesini misafir ettim, diğerini zaptetmek kabil olmadı; atını sürüp uzaklaştı.

Genç adam Koca Memil'den ayrılmak istemedi; aylardan beri kendi kendisini hapsettiği bu odada ona kuvvet ve cesaret veren duvardaki şu altın saplı kılıcın ilk sahibi Koca Memil'di... Kocaların oğlu ise kendisini onun yanında ne kadar zayıf, beceriksiz ve güçsüz hissediyordu. Üstelik Kocaların Mehmedi yalnızlığın bir kurt gibi insan ruhunu durmadan kemiren acısına katlanabilmek için gündüzlerin hiç bitmemesini de istiyordu...

Beklemek, gelecek iyi günleri ummak, serhadleri bile kana bulayan âsilerin tepeleneceği, yeniçeri ve yobazların fitne sokamayacağı anı gözlemek, her yeriyle çatırdıyan bir devletin kurtulabileceği inancını kaybetmemek ne kadar güç, ne kadar dayanılmaz bir özleyişti!

Hattâ şu anda genç adam en büyük Kocanın, çizgilerle dolu alnı, bembeyaz sakalı, on yerinden oyulmuş göğsü, bileğinden kesilmiş sağ eli ve bir kartal gibi keskin bakışlarıyla karşısına dikilip bağırmasını istiyordu:

"- Çok korkaksın; neden duruyorsun, neden kuru kuruya Sultan Selim'in emirlerine boyun eğip olduğun yerde paslanıyorsun? Atıl ileriye; Rumeli'ni kasıp kavuran dağlı eşkıyalara Pazvand-oğullarına saldır. Vur, kır, sonunda kapa gözlerini; dinsin acıların."

İşte böylesine yalnızdı Kocaların Mehmedi; vücudu değil, ruhu üşüyordu. İçi acıkmıştı, içi ağlıyordu. Bir de kendisinden bile ne

kadar saklarsa saklasın biri bir panter gibi saldıran, diğeri ise boynunu büküp bal renkli gözleriyle duygularını dile getirmeye çalışan iki kadının hayalini taşıyordu benliğinde...

- Abe Beğ; hepten lafımı işitmez oldun! Sana iki nağme var derim; hayır haberdir inşallah!

Kocaların oğlu yavaş yavaş başını kaldırdı; beyni zonkluyordu. Halil Ağa'yı güçlükle seçebiliyordu.

Halil Ağa! Silâh arkadaşı, baba dostu, en büyük desteği, Halil Ağa da olmasa ne yapardı? Belki de o zaman kararan iç âlemi, buram buram tüten vatan sevgisi, alınamamış hınçlar, yalnızlığın yarattığı çöküntü onu büsbütün boğar, yere sererdi.

- Beğ, oku bakalım; neler süler bu nağmecikleri? Şu, kendisini bir türlü alakoyamadığım ulağın getirdiği nağme; meraka saldı beni.

Genç adam zorla ayağa kalktı; Halil Ağa'nın uzattığı mektubu aldı, açtı. Fakat bir anda gözleri hayretle büyüdü; satırların altında "Civan" ismini görmüştü... Halil Ağa kendisine endişeyle bakarken mektubu okumaya başladı:

"Benim devletlû, mürüvetlû, velinimetim, efendim, sultanım hazretleri;

Bilir misin ki, ancak bir hünkâra böyle hitap edilir. Fakat ben, bu sözleri bile sana lâyık bulamam; çünkü sen benim gönlümün padişahısın. Al atına binmiş, peşine ordularını takmış, kaleler deviren, şehirler yakan, mağrur bir hâkan gibi geldin, bir anda küçücük cariyenin ülkesini hiç merhamet etmeden zaptediverdin.

Benim hain sultanım! Çırpınan bir kalbin ne olduğunu bilir misin sen? Senin için her gün gözyaşı döküyorum; yaralı bir kuş gibi inliyor, yolunu gözlüyorum...

Gel! Beni bir kere daha kollarının arasında erit, rüyalarıma rüyalar kat. Bundan sonra ölsem de gam yemem. Gel!

Senin yanında küçücüğüm, miniciğim, kimsesiz ve zavallıyım.

Erkeğim, efendim, padişahım, gönlümün sultanı, ruhumun hâkimi, tenimin sahibi, gönül bahçemin bahçıvanısın sen. Ne söylesem yakıştıramam sana.

Ben ise, senin için hareminde cariye, evinde hizmetçi, yanında köle, buruşturduğun mendil, kırıp bir kenara attığın mey bardağı bile değilim.

Vallahi bir an dahi ismin dudaklarımdan, heybetli vücudun gözlerimden, gür sesin kulaklarımdan eksik olmaz. Seninle yatar, seninle kalkarım. Her an yanımdasın ama yine de doyamam. Gel, gel; bu tutuşan kalbi hiç olmazsa bir parçacık serinlet sevgilim.

Beni hiç mi düşünmezsin? Farkında olmadan gücendirdimse seni, ayaklarını öperim, af dilerim. İki yılda ancak üç kere buluşabildik; ilk günümüzden sonra bir kere İslâmbol' dan ayrılırken, bir de geçen sene Ramiz Efendi isimli arkadaşını ziyarete geldiğin sırada. Yeter mi?

Sana Cihan'dan, adını ağzından kaçırdığın o kadından bahsetmek istemiyorum; onu hiç sevmiyorsun değil mi? Asitane'ye onun için gelmedin değil mi? Seni vermem kimseye, asla başkasının olamazsın. Unutma ki, seven bir kadın neler yapmaya kadir değildir? Bu sözlerim için kızma ne olur bana!

Namemi getiren ulağa cevap beklemeden hemen dönmesini söyledim; reddedersen hiç olmazsa bilmeyeyim diye. Ummak acı da olsa, insanı yaşatıyor.

Bekliyorum; kollarım açık, dudaklarım nemli, gözlerim yaşlı, kalbim yaralı, göğsüm çıplak bekliyorum.

Odamıza sen olmadıkça asla girmiyorum, kimseyi de sokmuyorum. Tüylü halılarımız, kırılan mey kadehimiz, etrafa serpilen eşyalar, solan güller bile olduğu yerde duruyor...

Cariyen seni istiyor, ey serhadlerin ulu gazisi!

Daima kölen Civan"

Kocaların oğlu mektubu avuçlarının içinde buruşturdu, ocağa yaklaştı, âdeta hiddetle ateşe fırlattı. Mektup bir hamlede kavruldu, kül oldu.

Belki de tiksiniyordu; bu kadın yazın en sıcak günlerinde içilen bir şarap gibiydi, koyu, yıllanmış, kızıl bir şarap gibi. İçerken baş döndürüyordu, sonra insanı rahatsız ediyor, susatıyor, hattâ hasta yapıyordu.

- Tübeler olsun Beğ. Civandan geldi o nağme değil mi? Niye kızarsın büle; arada bir gönülcağızını hoş etsen ne çıkar garibin? Baksana benimkisi iki satırcık bile yazmaz.

Kocaların Mehmedi Halil Ağa'yı dinlemek istemiyordu; geri döndü, elini uzattı:

- Öteki nameyi ver Halil Ağa, inşallah bunda can sıkıcı bir haber yoktur.

Bu mektup Ramiz Efendi'den geliyordu; dostluğundan, hasretinden bahsettikten sonra Sultan Selim'in çalışmalarından, Anadolu'daki Nizam-ı Cedid ordusunun gelişmekte olduğundan, açılan yeni okullardan, Nizam-ı Cedid askerlerinin taliminden, Rumeli'nde de aynı şekilde bir ordu kurulması gerekeceğinden haber veriyor, sonunda isyan eden Pazvand-oğlu'ndan söz açarak mektubuna şöyle devam ediyordu:

"... Malûmdur ki, Pazvand-oğlu denen şakî gemi azıya almış, söz dinlemez olmuştur. Geçenlerde padişahımıza haber salıp Vidin mukataasının üçyüz kese indirilmesini ve kendisine vezirlik verilmesini istemiştir. Öğrendiğimize göre Macar Ali isimli bir adamına Tırnova kasabasını vurdurtmuş, karşılık görmemesinden cesaret alarak onu Niğbolu üzerine göndertmiş, şehri ele geçirip birçok kimseyi öldürtmüştür. Ayrıca nice ev ve dükkân yağmalattırmış, camileri yaktırtmış, âyan ve mütesellimin ayaklarına zincir vurdurtarak Vidin'e getirtmiştir.

Hünkârımızın, bu haberleri duydukça üzüntüsünden gözlerine uyku girmez oldu. Hâlbuki bundan bir buçuk yıl evvel Pazvand-oğlu denen bu asi, devletine yine baş kaldırıp, Belgrad'ı kuşatan yamaklara yardım etmiş, onlara top, cephane ve asker vermiş, Vidin muhafızı Pekmezci Mehmet Paşa ile çarpışmış, Eflâk taraflarında yağmaya başlamıştı. Fakat üzerine yürüdüğünüzü, kurtulmanın güç olduğunu anlayınca Pekmezci Mehmet Paşa ve Vidin Kadısı aracılığıyla padişahımız efendimizden af istemişti. Hassas bir kalbe sahip olan ve devletin bu zayıf anında kan dökülmesine rıza göstermeyen sultanımız yamak yevmiyelerinden arta kalan yedibin akçeyi hazineye teslim etmek, Vidin cizyesi mukataası için yıllık beşyüz kese vermek, Eflâk halkını bir daha yağmalamamak, eşkıyalara ve kovulan yamaklara yardım etmemek şartiyle bu kâfiri bağışlamıştı. O zaman sizler de geri çekilmiştiniz.

Şimdi ise Pazvand-oğlu yeniden devletin başına büyük dertler açmış bulunmaktadır; daha birçok kötülükler yapacağı, belki de Rumeli'ni ele geçirip bir devlet kurmaya kalkışacağı sanılmaktadır. Ne yazık ki Asitane'deki yeniçeriler ve bir kısım hocalar da kendisini tutmaktadır.

Artık bu eşkıyanın kat'i surette öldürülmesi gerekmektedir. Derya Kaptanı Hüseyin Paşa'nın Pazvand-oğlu üzerine yürümesi kararlaştırılmıştır. Yeniçerilerden korkulduğu için ocağa başvurulup padişaha asi olmuş bir kimsenin yeniçerilikle ilgisi bulunamayacağı kabul ettirilmiş ve bir de şeyhülislâmdan fetva alınmıştır. Lâkin Kaptan-ı Derya Hüseyin Paşa'nın tersanedeki işlerinin çokluğu dolayısıyle serdarlıkla Rumeli'ne geçmesi gecikecektir. Her ne kadar Rumeli'ndeki bütün paşa ve sancak beylerine kendi kuvvetleriyle Hüseyin Paşa'nın emri altına girmeleri yazılmışsa da onların serdar gelinceye kadar harekete geçip başarı sağlaması güçtür.

Benim canımdan kıymetli kardeşim; sen niye susarsın, neden geçen sefer yaptığın gibi padişahımız taraftarı âyanı bir araya toplayıp Pazvand-oğlu'na haddini bildirmezsin? Senin yiğitliğin cümlemizce malûmdur. Hâl böyle iken bir kenara çekilmen bizleri, hattâ hünkârımızı çok üzmektedir.

Bilirim kırgınsın; devletinin hayrı için giriştiğin bütün çabaların yarıda kalması seni fazlasıyla sarsmıştır. Yeniden yapacağın bir hareketin dahi padişahımız tarafından durdurulacağından endişe edersin. Bunu bir yıl evvel Asitane'ye geldiğinde ben kardeşine dahi hissettirmiştin. Lâkin bu sefer vaziyet aynı değildir; devletinin yardımına şiddetle ihtiyacı vardır. Gayret kılıncını kuşan ve Kocaların Oğlu olduğunu bir kere daha ispat et. Bu ricamın aynı zamanda padişahımızın emri olduğunu da unutma. Kazanacağın zafer hepimizin zaferi olacaktır.

Ben ve Cihan sağlığın için hep dua ediyoruz. Yakında görüşmek üzere seni Allah'a emanet eder. Halil Ağamıza da uzun ömürler dileriz.

Kardeşin Abdullah Ramiz"

Kocaların oğlu bu mektubu da avucunun içinde buruşturmak istedi. Fakat hemen vazgeçti; tekrar okumaya başladı. Yüzü sapsa-

rıydı; vakit geçtikçe dudakları büsbütün titriyordu. Gözlerinin altı morarmış, alnı kırışıklıklarla dolmuştu.

- Beğ! Bu nağme de Ramiz Efendi'den gelse gerek. Nasılmış, derdini Sultan Selim'e söyleyebilmiş mi?

- Sanmıyorum.

- Ya Cihan Hatun ne yaparmış? Göreceğim geldi kızı, bahara çiftliğe davet edip biraz gönlünü hoş etsek, kederli bakışlarına canlılık getirip ateşine su serpsek, ne dersin?

Genç adam elindeki mektubu kuşağına soktu, titreyen dudaklarına dişlerini bastırdı, nemlenen çakır gözleriyle duvardaki kılıca bir kere daha baktı:

- Pazvand-oğlu! dedi.

Kocaların Mehmedi ihtiyarlamış gibiydi; bir anda öylesine çökmüştü ki, onu görenler ağır bir hastalıktan yeni kurtulmuş sanırlardı. Nitekim Halil Ağa da irkildi, biraz geri çekildi, dudaklarında donup kalan gülümsemesiyle genç adamı seyre çalıştı:

- Ne olursun Beğ? Hep biliriz; ırzdan, namustan habersiz bu herif etrafı haraca keser, paşa dinlemez, beğ dinlemez. Yalan mı; Pazvand-oğlu için dertlenirsin! Ama onu vurmak da istemezsin; geçen yıl tam haddini bildirecek iken affa uğraması seni bu sefer üzerine yürümekten alakoyar. Padişah bu; işine akıl ermez ki! Beklemekten gayri elden ne gelir?

Şimdi her ikisinin gözlerinin önünde yassı burnu, aşağı doğru düşük bıyıkları, kocaman kafasıyla Pazvand-oğlu Osman Ağa olduğu gibi canlanmıştı.

- Kaç adam çıkartırsın Halil Ağa?

- İlk ağızda üçyüz. Beşyüz de olur ama, Yerköy'ü yalnız koruz; kal'adaki askere pek güvenim yoktur.

- Daha fazla topla Halil Ağa; hemen yola çıkarız.

- Nereye gideriz Beğ? Doğrudan doğruya Pazvand-oğlu'nun üzerine mi?

- Rusçuğa ineriz; evvelâ Rusçuk âyanı Tersenikli-oğlu İsmail Ağa ile onun hazinedar ve bayrakdarlığını yapan Alemdar Mustafa Ağa'yı görürüz.

- Hayır olur inşallah Beğ; sen gönlünü hoş tut, ben şimdi her işin altından kalkarım.

Halil Ağa alnına dökülen kırçıl saçlarını okşadı, bembeyaz dişlerini göstererek dudaklarını yanaklarına doğru yaydı. Tam kapıdan çıkacaktı ki, Tosun Mustafa morarmış yüzü, heyecandan tıkanmış nefesiyle içeriye girdi; elbiseleri ıslaktı, ayakları çamur içindeydi.

- Tübeler olsun; abe Mustafa bu ne hal? Çakal görmüş merkep gibi ne soluyup durursun?

Tosun Mustafa'nın konuşacak dermanı yoktu; korkudan gözleri iri iri açılmıştı. Henüz onyedi yaşında olmasına rağmen yediği fazla yemeklerden büyüyen karnı kuşağının altından bile farkediliyor, inip kalkıyordu.

- Süle ülen! Halil Ağa'nın oğlu ortalık yerde şaşkın malak gibi debelenip durur mu? Şimdi bir tokat atarım; hem yer öper, hem de duvar.

Nihayet Tosun Mustafa'nın aklı başına gelir gibi oldu; dili çözüldü, kekeledi:

- Beğim! Babam! Geliyorlar! Cevizlik yolu üzerinde toplanırlar! Nah! Bir ekmekçik getir üpeyim; gözlerimle gördüm, kulaklarımla işittim.

- Kimden bahsedersin ülen? Gelin alayı mı gelir yoksa?

- Değil baba.

- Ya kim?

- Pazvand-oğlu! Pazvand-oğlu'nun adamları!

- Ne dedin? Abe Beğ; bu Pazvand-oğlu denen Osman Ağa hepten çıldırmış! Keşke benim sözümü dinlemeyip iki yıl evvel Asitane'deki kahvede nizam-i âlem için bu itin göbeğini deliverseydin. Üle Mustafa; maksatları neymiş bu hergelelerin?

- Çiftliği basacaklarmış! Yerköy'de taş üstüne taş bırakmayacaklarmış. Bir de...

- Ne susarsın be? Lâfın sonunu tamamlasana.

- Şey derim baba, şey.

- Ne şeyi? Şimdi ağzını çarşaf gibi yırtar yere sererim.

- Beğimizi yakalayıp kazığa geçirecekler, Kocaların neslini büsbütün kurutacaklarmış!

Kocaların Mehmedi sakin görünüyordu; rahatlamış, hattâ biraz evvelki acısından eser bile kalmamıştı.

- Mustafa, sen Pezvand-oğlu'nu gördün mü?

- Görmedim Beğim.

- Gelenlerin Pazvand-oğlu ya da adamları olduğunu nereden biliyorsun?

- İki kişi büyük çınarın dibine uzanmış, çamura aldırmadan çiftliği gözlüyordu. Konuşmalarından Pazvand-oğlu'nun adamları olduğunu anladım.

- Ne konuşuyorlardı?

- Ağalar ile diğer yoldaşlar neredeyse gelirler, biz de bir an evvel işimizi görüp Kocaların Oğlu denen sümüklü böceği yakalar, bir hoşça kazığa oturtuluşunu seyrederiz derlerdi. Sonracığıma süleyeyim; bir kısım Pazvand-oğullar da Tuna'yı geçmiş, Rusçuğu basacakmış. Hattâ Varna'ya bile gideceklermiş.

- Tübe de ülen! Ağzından çıkanı kulağın işitmez mi senin; Beğe hiç sümüklüböcek denir mi?

- Onlar süler baba! Ben eğer kuşlar için kapan kurmağa girmeseydim bu lâfları duyamazdım. Ama yine de kurnazımdır; kimsecikler görmeden tabanımı yağlayıp buraya yetiştim.

- Şuna bak; nasıl da insanı çileden çıkarır. Ulen, utanmaz mısın sen; bu yaştan sonra kuşçuluk oynanır mı? Dur hele; şu işler bitsin, seni sığır çobanı yapayım da aklın başına gelsin. Abe Mustafa; dedenin dedesinin dedesinin dedesi Garip Hüsmen'den de mi utanmazsın? Rahmetli başını kaldırıp da görmeliydi seni; kahrından beşyüz kere ölürdü! Bilir misin? Garip Hüsmen Ciğerdelen'de beline urgan bağlayıp kal'adan aşağıya kendisini salıverdirmiş de, herkes korkusundan yerinden kıpırdayamazken küffarın üzerine aç kurt sürüye dalar gibi dalmış! İrahmetlinin serhadlerde kahramanlığı hâlâ sülenir. Sen kimin oğlusun büle?

- Babamın oğluyum!

- Beğ! Bırak beni; şu herifi ayağımın altına alıp bir temiz döveyim. Alık bu oğlan, vallahi sırsıklam alık; Allah'ın işi ne denir?

Kocaların oğlu elini duvardaki kılıca doğru uzattı; onu olduğu yerden alıp beline takmak için dayanılmaz bir arzuyla yanıyordu. Fakat hemen vazgeçti; köşedeki bir dolaba doğru yürüdü, oradan kendi kılıcını çıkardı. Sultan Selim'in hediyesi hançer ile bir tabancayı kuşağına soktu:

- Mustafa, dedi, sen derhal Tuna'yı geçip Rusçuk'taki Alemdar Mustafa Ağa'yı gör; durumu anlat, asiler gelmeden tedbirini alsın.

Sıkışırsa bize haber salsın; biz burada işimizi bitirirsek tiz elden oraya varırız. Öyle değil mi Halil Ağa?

- Doğru sülersin Beğ.

- Sen de Halil Ağa; hemen arkamdan birkaç adam gönder, sonra etrafa haber salıp diğer yoldaşları topla. Koruluk ile evlerin korunmasını asla unutma. Sana haber salmadıkça da buradan ayrılma.

- Başım üstüne Beğ!

Kocaların oğlu gittikçe duruluyor, gittikçe yumuşuyordu. Ne alnında kırışıklık, ne gözlerinin altında morluk, ne de bakışlarında hiddet ve kin vardı.

Kalpağını başına geçirdi, serhadli kürkünü omuzuna attı, sür'atle dışarı çıktı.

O zaman Halil Ağa Tosun Mustafa'nın üzerine yürüdü:

- Ülen Mustafa, ne oyalanıp durursun? Fırla dışarı, at kendini Tuna'ya; susak gibi mi olur, malak gibi mi olur yüzerek geç karşıya. Hemen Beğin emrini yerine getir; kulakların mı tıkandı yoksa?

* * *

Kar hâlâ sinsi sinsi yağıyordu. Yerler çamurlaşmış, toprak kayganlaşmıştı. Kocaların oğlu kürkünün yakasını açmış, göğsüne dolan sulu karın büsbütün eriyip vücudunu ıslatmasına bile aldırmadan korulukta ilerliyordu.

Çıplak dallar zaman zaman koruluğa giren rüzgârın altında eğiliyor, birkaç yaprak sallanarak yere düşüyordu. Kocaların oğlu ise elini kılıcına bile atmaya lüzum görmeden atını başıboş bırakmış, düşünüyordu. O anda Pazvand-oğlu'na duyduğu hınç sonsuzdu. Kurtulmak için çareler arayan bir devleti büsbütün çökertmeye çalışan bu adam, Nemçeli'den de Moskoflu'dan da insafsız ve korkunçtu. İki defa eline fırsat geçmişti; bir keresinde Halil Ağa önlemiş, diğerinde Sultan Selim gönderdiği bir fermanla serbest bıraktırmıştı onu. Şimdi ise aftan şımaran, bir yıl içinde büsbütün kuvvetlenen bu asi, fermanlı ilân edilmesine dahi aldırmadan Rumeli'yi ele geçirmeye çalışıyordu.

Genç adam Pazvand-oğlu'nun çok kuvvetli olduğunu, gayet ustalıkla kılıç kullandığını da duymuştu; bu yüzden onunla karşı karşıya gelmeyi daha fazla istiyordu; namını bir solukta silecek, efsa-

neleşmesine meydan bırakmayacaktı. Yalnız anlayamadığı bir husus vardı; Pazvand-oğlu neden kendisiyle bu kadar fazla ilgileniyordu? Birçok adam öldürmüş, birçok masumun kanına girmiş, evler yıkmış, ocaklar söndürmüş olmasına rağmen bu asi, şimdiye kadar hiç kimseyi kazığa oturtmayı düşünmemişti.

Pazvand-oğlu Osman Ağa! Vidin'in hâkimi, binlerce kişiyi başına toplayıp kar kış demeden şehirler bastıran, valiler değiştiren şakî! Hayır, Kocaların Mehmedi ona sadece kin duymuyordu, nefret de ediyordu. İçinde bambaşka bir his vardı; Pazvand-oğlu'nu yakalarsa şayet vaktiyle eşini ve oğlunu öldüren iki yeniçeriden intikamını almış kadar rahatlayacağını da sanıyordu.

Ağaçlar büsbütün seyrekleşmeye başladı, hattâ bodurlaştı ve sonra genç adamın önünde çıplak bir arazi uzandı. Çok ilerde Cevizlik yolu bir şerit gibi gözüküyordu.

Genç adam atının dizginlerini kastı, başını çevirip geldiği yere doğru baktı; rüzgârın korulukta çaldığı ıslıktan, son nefesini veriyormuş gibi gittikçe yavaşlayan bir suyun şırıltısından başka hiçbir ses işitilmiyordu. Halil Ağa'nın arkasından göndereceği adamlar da henüz görünürlerde yoktu.

Atından indi, hayvanının sağrısını okşadı, sonra onu başıboş bırakıp bir hendeğe girdi.

Çamurlara bata çıka ilerliyordu. Tosun Mustafa'nın bahsettiği büyük çınar bir hayli ötede idi. Oraya varmadan gözcülerin beklediği asilerin gelmemesini istiyordu. Bu sebepten durmadan ilerledi. Nihayet büyük çınara iyice yaklaştı.

Bir çukurdan ayağını güçlükle çıkardı, çamurlara bulanan çizmelerine adeta acıyormuş gibi baktı, sonra birden sıçradı:

- Ne ararsınız buralarda, yolunuzu mu şaşırdınız?

Büyük çınarın dibine uzanan iki adam sür'atle ayağa kalktı; bir tanesi geri çekilirken diğeri elini kuşağına soktu. Fakat Kocaların oğlunun kendilerine uzanan kılıcını görünce kolunu aşağıya indirdi.

- Sualime cevap verin, işiniz ne burada?

Öndeki yabancı gülmeye çalıştı; zoraki bir gülüştü bu. Arkada duranı ise başını çevirmeden gözlerini etrafında dolaştırıyor, yaklaşmakta olan birtakım nal seslerini dinliyordu.

Kocaların oğlu da bunları duymuştu; bir süvari grubunun çamurlarda çıkardığı yapışkan seslerdi bunlar.

Bu sefer her ikisi birden sırıttı. Önde duranı çamurlanmış bıyıklarını oynatırken:

- Yolumuzu şaşırdık, dedi, bu ağacın dibinde dinleniyorduk; keyif bizim değil mi?

- Canınız tatlı ise doğruyu söyleyin; bu çiftliği basmak için kaç kişi geliyor?

Asiler birbirlerine bakındılar; biraz geride olanı göz kırptı. Nal sesleri iyice yaklaşmıştı; fazla oyalanmamaları gerekti. Birden yana doğru sıçradılar ve olanca kinleriyle bağırdılar:

- Vur ha gidiye; zinhar aman verme!

Fakat ümitleri boşa çıktı; kınlarından henüz sıyrılmış kılıçlarına genç adamın kılıcı bir yıldırım gibi indi. İki kılıç ağacın dışarı taşmış köklerine birbiri ardı sıra yuvarlanırken âsilerin burunlarının üzerine de birer yumruk indi.

Şimdi her ikisi de çamurlarda yuvarlanıyordu; ağızlarından kan boşalıyor, gözlerinden şimşekler çakıyordu.

Kocaların oğlu onları yakalarından kavrayıp ayağa kaldırdı:

- Haydi, dedi, hem söyleyin; gelenler kaç kişi, içlerinde Pazvand-oğlu da var mı?

- Bilmeyiz Beğim, etme Beğim, kulun kölen olalım konuşturma bizi. Yandık zaten; büsbütün yakma bizi.

- Bırakın bu lâfları, açın çenenizi.

- Hepsi üçyüz kişi kadar. Acı bize Beğim!

Kocaların Mehmedi onlara tiksinerek baktı; yüzlerine tükürmek istiyordu. Fakat değmezdi; tükürüğüne bile yazıktı. Yine de hırsını yenemedi; durmadan debelenen bu iki adamı bir anda kafa kafaya vurdu, sonra ileriye, ağacın çok ötesine fırlatıverdi. Her ikisi de çamurlara gömüldü, hareketsiz kaldılar.

Kocaların oğlu onlara bir daha bakmadı bile; sadece etrafı derin derin dinledi; gittikçe yaklaşan yapışkan sesler şimdi yavaşlamış, bir hışırtı halini almıştı.

- Beğ! Yaman vurursun! Tübeler olsun; Pazvand-oğlu'yla karşılaşsaydın kimbilir ona neler ederdin?

- Halil Ağa sen misin, neden peşim sıra geldin? Hani bana birkaç adam gönderip diğer yoldaşlarla birlikte çiftlikte kalacak, haberimi bekleyecektin?

- Beğ etme; ben seni kimlere bırakırım? O işleri Behram Çavuş yapacak. Meraklanma; on gazi aşağıdaki hendeğin içinde emirlerini bekler.

Kocaların Mehmedi kirpiklerinden aşağıya doğru süzülen yapışkan kar tanelerini elinin tersiyle kuruladı; Halil Ağa'ya bakmaya cesareti yokmuş gibi uzaklaştı. Sonra yere çömelip etrafı seyretmeye başladı.

Şimdi iyice görüyordu; asiler atlarından inmişler, ellerine tabanca ve kılıçlarını almışlar, yavaş yavaş yayılıyorlardı. Gocuklarına iyice bürünmüş, külâhlarını alınlarına kadar geçirmiş iki kişi de bulundukları ağaca doğru geliyordu.

Halil Ağa da genç adamın yanına çömeldi, kara rağmen, geriye doğru ittiği kalpağının ucundan alnına dökülen kırçıl saçlarını okşadı. Yosuna kaçan gözlerinde yine bir gülümseme vardı, yine bembeyaz dişleri gözüküyordu. Fakat bu vaziyette fazla oyalanamadı; şiddetle alnından birkaç tel saç kopardı, zelzeleye tutulmuş gibi olduğu yerde sallanmaya başladı:

- Beğ! Gördün mü gelenleri, gördün mü?
- Gördüm Halil Ağa.
- Tübeler olsun! Tübe Yarabbi, tübe sana! Bu ne iştir?
- Halil Ağa, hemen hendeğe in; bir yoldaş koruluğa gitsin: Behram Çavuş'a haber versin. Eşkıyalar iyice sokulmadan zinhar ateşe başlanmasın. Biz de şu gelenlerin hesabını görür görmez âsilerin ardını kuşatacağız.

Halil Ağa biraz evvelki şaşkınlığından utanmışçasına saçlarını okşadıktan sonra ayağa kalktı, iki büklüm olarak hendeğe doğru inmeye başladı. Belki de o, ömründe ilk defa her şeyi hoş karşılayan halinden uzaklaşmış, böylesine hayrete kapılmıştı.

Kocaların Mehmedi ise olduğu yerden kıpırdamıyordu. Sadece sol elini beline dayamıştı, nefretle gelenleri seyrediyordu.

Asilerin geldiği yol yaz günleri tozlu olurdu. Vaktiyle Silistre'den kalkıp akına giden akıncılar bu yoldan geçerler, kartal kanatlarını dalgalandırarak atlarını sürerlerdi. Hepsi de göğüslerinde imanları kadar taze yaralar taşırlar, pırlanta düğmeli mintanlarının yakalarını açıp göğüslerini serinlemek istiyen rüzgâra yuva yaparlardı. Zafer türküleri hiç eksik olmazdı akıncıların... Bir karış topraklarını bile düşmana çiğnetmemek için gerilerde kendilerini gözyaşlarıyla bek-

leyen analarını, eşlerini, bacılarını dahi unutup akınlardan akınlara koşarlar, serhadleri kanlarıyla sularlardı. Bu yoldan Malkoçoğulları, Evranosoğulları, Mihaloğulları, Koca Memiller, Kara Muradlar, Deli Durmuşlar geçmişti yüzyıllar evvel!

Şimdi ise yakıp yıkmaktan, kasıp kavurmaktan devletini unutup düşmana sırt vererek kendi topraklarında saltanat sürmeye kalkışmaktan başka bir şey düşünmeyen kişilerin uğrağı olmuştu buraları.

Kocaların oğlu titremeye başladı, aynı zamanda soğuğa rağmen terliyordu da. Daha fazla sabredemeyeceğini anladı; sür'atle ayağa kalktı:

- Sefa geldiniz Yeniçeri bozuntuları! dedi.

Yaklaşmakta olan iki adam birden mıhlanmış gibi durdu. Birbirlerine bakındılar; kaçmanın mı, bağırmanın mı, yoksa saldırmanın mı daha iyi olacağını bir türlü kestiremediler. Biraz ilerlerinde çamurlara gömülüp kalmış iki gözcü inliyordu, kar ise durmadan yağıyor, rüzgâr dalları hırpalıyordu.

- Sen! Sen ha! Nerden çıktın yine karşımıza? Gözcülerimizi bu hale kim soktu? Adın ne senin?

- Kocaların Mehmedi derler bana; çiftliğime baskına gelirsiniz de beni hâlâ tanımaz mısınız?

- Kocaların Mehmedi sensin demek?

- Efendiniz Pazvand-oğlu nerede? Kendisi bir kenara çekilip sizin gibi köpekleri mi etrafa saldırtır?

İki adam dişlerini gıcırdattı, sızlıyormuş gibi sağ bileklerini oynattı, sonra yavaş yavaş geri çekildi. Gözlerini Kocaların oğlundan ayıramıyorlar, onun en ufak bir hareketini bile kaçırmak istemiyorlardı. En iyisi, aşağıda koruluğa doğru ilerleyen diğer âsilerin yanına bir solukta varmak, vaktiyle bir yangın gecesi kendilerini, bileklerinden dağlayan bu serhad gazisine hep birden saldırmaktı.

- Yağma mı var? Abe siz hepten tabansızmışsınız! İşte karşınızda bizim Beğ durur; nereye gidersiniz büle? Bıyıklı Kâmil, Nalbant Ali size sülerim; gösterin marifetlerinizi. Vallahi, kaçmazsanız ben elimi bile sürmem size; hazır fırsat çıkmışken paylaşın kozunuzu Beğle.

Halil Ağa Bıyıklı Kâmil ile Nalbant Ali'nin arkalarında duruyor, bir eli kılıcında, bir eli alnında olduğu halde gülümsüyordu.

O zaman her iki zorba da kılıçlarını çekti; kinle, hırsla, ağızlarından köpükler saçarak yana doğru açıldılar:

- Al öyleyse! Seni ne zamandan beri arardık it dölü. Kendi ayağınla çıktın karşımıza. Pazvand-oğluna seni sağ getireceğimizi vaat etmiştik. Vidin'de kazıklanacaktın. Ne yapalım, kısmet değilmiş!

Kılıçlar kalktı, kılıçlar indi; arka arkaya iki çelik sesi işitildi.

Bileği mi titriyordu, yoksa gücü mü tükenmişti bilinemez; Kocaların oğlu geriliyor, imdat arıyormuş gibi etrafına bakınıyordu!

- Şerefimizi bir paralık ettin; ocaktaki itibarımızı zedeledin. Senin burada yaşadığını, Kocaların Mehmedi denen hergele olduğunu bilseydik çoktan işini tamam eylerdik.

Adamlar kıyasıya çarpışıyorlardı; demincekki çekingenliklerinden, hattâ korkularından eser kalmamıştı.

- Namın bütün serhadlere yayılmış; sözde bileğini bükecek kimse çıkmazmış. Gör bak; Bıyıklı Kâmil ile Nalbant Ali başına ne çoraplar örer!

Kocaların oğlu hiç konuşmuyordu; sadece kılıcını sağa, sola oynatıyor, karşı tarafın hamlelerinden korunmaya çalışıyor, arkasına dolanmaya uğraşan Nalbant Ali'yi gülümseyerek kolluyordu.

Bir kılıç Kocaların oğlunun kulağının dibinden geçti, bir diğeri kolunu sıyırdı, bir başkası göğsünü delecekmiş gibi yaklaştı.

Uzaklardan koruluk tarafından silâh sesleri gelmeye başlamıştı. Atlar kişniyor, iniltiler birbirini kovalıyordu.

- Beğ! Yeter artık oynama bu tabansızlarla. Bir şey değil, kendilerini hepten adam sanacaklar. Hem buraya doğru bir yığın şakî gelir; ağalarını merak etseler gerek.

- Halil Ağa sen hemen hendekteki yoldaşları al, onlara karşı çık. Sonra da ötekileri gerilerinden çevir. Ben arkanızdan yetişirim.

- Beğ, bu iş hiç hoşuma gitmez; elini çabuk tut, beraber karşılayalım gelenleri.

- Dediğimi yap Halil Ağa, oyalanma.

Halil Ağa yerinden kıpırdanmak istedi; fakat beyinin kendisine kırgın baktığını fark edince:

- Hey yoldaşlar, diye bağırdı, çıkın yerinizden, peşim sıra gelin.

Aşağıdaki hendekten dokuz Rumeli gazisi fırladı; büyük çınara doğru tırmanan Pazvand-oğlu'nun adamlarına bir solukta saldırdı.

- Yalnız kaldık yeniçeri bozuntuları; koruyun kendinizi şimdi.

- Gebereceksin Kocaların oğlu; leşini sürüye sürüye Osman Ağa'ya götüreceğiz.

Genç adam onlara cevap bile vermedi; kılıcını hiddetle salladı. Bir bilek; tunçlaşmış, damarları dışarı fırlamış bir bilek iki kere inip kalktı; arka arkaya iki feryat işitildi.

Şimdi Bıyıklı Kâmil ile Nalbant Ali kılıçlarını fırlatmışlar, sol elleriyle sağ omuzlarını kavramışlar yerde kıvranıyorlardı.

- Yine yaktın bizi! Şeytan! İblis!

Kocaların oğlu kılıcını kınına sokup onlarınkini ayağının ucuyla ileriye ittikten sonra her ikisini de kulaklarından tutarak birer fare ölüsü gibi yerden kaldırdı.

- Öldür bizi! Bundan sonra kimsenin yüzüne bakamayız! Niye oynadın bizimle?

- Soracaklarıma doğru cevap verirseniz hayatınızı bağışlarım.

- İstemeyiz! Bize yaşamak gerekmez.

- Benden intikam almaktan, çok kuvvetli olduğunuz bir sırada çok zayıf anımı kollayarak bu günlerin acısını çıkarmaktan hoşlanmaz mısınız?

İki şakî duraladı; yağmura rağmen yüzleri sapsarıydı, hâlâ sağ omuz başlarında duran ellerinin parmaklarından kanlar sızıyordu, ayakta güçlükle tutunuyorlardı.

Nihayet Bıyıklı Kâmil dişlerini sıktı, acısını belli etmemeye çalışarak:

- Çok kuvvetlisin, dedi, senin gibisini bugüne kadar görmedik. Seninle belki Osman Ağa baş eder. Madem bizi koyuverecektin, neden bu zamana kadar oyaladın?

- Halil Ağa'nın gitmesini bekledim; o burada bulunsaydı artık sizi kolay kolay bırakamazdım.

- Ey Kocaların oğlu! Sen de şunu bil ki, bundan öte aklımızdan hiç çıkmıyacaksın. Elbet bir gün senin de elin titrer. Sor şimdi; ne öğrenmek istersin bizden?

- Pazvand-oğlu nerede?

- Sekizbin kişiyle Rusçuğu basmaya gitti; belki de şu anda taş taş üstüne bırakmamıştır.

- Bana niye bu kadar kin duyar?

- Rumeli'nde senden gayri kimseye önem verdiği yoktur. Üstelik bir gün İslâmbol'da bir kahvede ona meydan okumuşsun. O zamana

kadar adını bilirmiş, yüzünü hiç görmemişmiş; Yerköy'den laf açılınca kim olduğunu anlamış. Bir de geçen yıl paşa askerleriyle onu Vidin'de sıkıştırmışsın; senin yüzünden af dilemek zorunda kalmış. Ayrıca...

Konuşan Nalband Ali'ydi; başını iki yanına salladı, yağmurun altında rengini kaybeden parmaklarındaki kanlara acı acı baktı:

- Hepsi bu kadar, dedi, bırak artık gidelim; yaralarımızı bir an evvel dindiremezsek bizden hayır gelmez.

- Devam et, Pazvand-oğlu'nun bana karşı duyduğu başka bir kini daha mı var?

- Bilmiyorum. Yalnız senden çekinir; bir an evvel ölümünü ister.

- Niye buraya kendisi gelmedi?

- Yerköy'ün basıldığı haber alınırsa Rusçuk âyanı sıra bana da geliyor diye daha evvel tedbir alır. Hem sekizbin kişiyle Tuna'dan buraya geçmek güçtür. İki yerin birden zıptı uygun görüldü.

- Pazvand-oğlu'nun maksadı nedir?

- Babasının intikamını Osmanlı'dan alıp Sava'dan Karadeniz'e kadar bütün Rumeli'ni ele geçirerek müstakil bir beylik kurmaktır.

- Siz ne zamandan beri onun hizmetindesiniz?

- İki yıl olur; bizi İslâmbol'a gelip çağırdı. Çok akça verir; paşalar gibi yaşarız. Şimdi senin yüzünden bundan da yoksun kaldık; artık bizi yanında barındırmaz.

- Bir de Macar Ali denen bir şakî varmış. Pazvand-oğlu'nun yanında itibarı fazla imiş; Tırnova'yı vurmuş, Niğbolu'yu zaptetmiş: Kimdir bu?

Nalbant Ali omuzundaki yarasına rağmen göğsünü şişirdi; başını dik tutaya çalıştı, adeta gururla haykırdı:

- Ben! Bana Rumeli'nde Macar Ali derler; aslım Macar'dır.

O zaman Kocaların oğlunun gözleri karardı, dudakları titredi, yumruğunu havaya kaldırdı:

- Defolun! Senin Macar Ali olduğunu bilseydim, daha evvel söz vermez, karnını delik deşik ederdim. Bundan böyle Bıyıklı Kâmil'den ziyade sen benim düşmanımsın. Defolun derim size, alın kılınçlarınızı, istediğiniz yere gidin. Dilerseniz Rusçuk'ta karşıma dikilin, geçtiğim yerlere tuzak kurun; kahpece, kalleşçe de olsa ne yaparsanız yapın. Lâkin omuzlarınızın üzerinde bir başınızın bulunduğunu unutmayın. Bir daha karşılaşırsak sağ bırakmam sizi.

Genç adam yerde çamura gömülmüş iki kılıcı onların ayaklarının dibine doğru itti. Midesi bulanıyordu; artık bu iki insanı seyretmeye tahammülü kalmamıştı. Hırsından çizmelerinin burnuyla yerdeki çamurları kazıdı, sonra yokuştan aşağıya, Cevizlik yoluna doğru sür'atle inmeye başladı. Arkasından iki el tabanca patladığı halde geri dönüp bakmadı bile. Sadece:

- Alçaklar, diye söylendi, erken başladılar. Yine de elleri titrer, vuramazlar.

Yolda başıboş bir ata rastladı; bir hamlede üzerine sçradı, doludizgin koruluğa doğru hayvanı sürdü:

- Vardım Halil Ağa; koman sakın.

- Beğ sen neler sülersin; bu garip Halilcik yanından uzaklaştı mı ki ona varasın? Lâkin Beğ, bu hınzırları serbest bırakman iyi olmadı; günün birinde başına türlü işler açarlar. Ben olsam rıza göstermezdim.

Korulukta ve çiftliğin etrafında tüfek sesleri yavaşlıyordu. Feryat ve küfürler ise gittikçe çoğalıyordu. Belki de Halil Ağa'yla Kocaların oğluna yapacak iş kalmamıştı.

* * *

Tuna'yı geçmişlerdi; atlarını çatlatırcasına sürüyorlardı. Yağmur dinmişti. Gece etrafa çökmüş, şiddetli bir soğuk başlamıştı. Gökte bir tek yıldız bile görünmüyordu.

- Beğ! Yerköy'de Pazvand-oğlu denen şakînin adamlarına hoşça bir satır atıp hepsini yere serdik ama Rusçuk ne âlemdedir bilemeyiz. İnşallah vaktinde yetişiriz. Bizim Tosun Mustafa da geri dönmedi; gittiği yerde manda tersi gibi çöküverir itin oğlu!

En önde Kocaların Mehmedi ile Halil Ağa gidiyordu. Onları biraz geriden dörtyüz kadar atlı izliyordu.

Behram Çavuş, dört yüz gazinin ortasında bir dev kadar iri boyu ve yüzelli okkayı geçen ağırlığıyla altında inleyen hayvanına aldırmadan bir Rumeli türküsü mırıldanıyordu:

Gaziler diyarıdır beğim, bunda kaçılmaz.
Bunda dönenin beğim, akibeti hayrolmaz...

O anda bu dört yüz Rumeli gazisi Pazvand-oğlu'na Nemçeli'den, hattâ Moskoflu'dan daha fazla kin duyuyordu. Hele Behram Çavuş, arkasından gelen yedek atının adımlarında bile Pazvand-oğlu'nun adını durmadan işitir gibi oluyordu.

Gündüz yaptıkları çarpışmada birkaç ölü ve on kadar da yaralı vermişlerdi. Hani, bey izin verse de Behram Çavuş, Pazvand-oğlu'nu yakalayıp üzerine oturuverseydi; alimallah altında pastırmasını çıkarırdı.

Zaten beyin işine de akıl ermez olmuştu; neden Vidin'de bir yıl evvel Pazvand-oğlu'nu kıstırmışlarken geri dönmüşlerdi? Daha evveli de vardı; eğer iki yıl önce bazı âyan ve serhad gazilerinin kararlaştırdıkları gibi İslâmbol'a yürüselerdi her şeyi halledelerdi; Pazvand-oğlu denen namert de ortalık yere çıkmazdı. Ama Kocaların oğlu, "Sultan Selim" diyor da başka bir şey demiyordu. Eh, Sultan Selim iyi idi, hoştu ama Rumeli'nin ahvalini sarayından nasıl bilirdi? Bilemediği de bu gün Yerköy'de başlarına gelenden belli idi.

Behram Çavuş bu düşüncelerini ne vakit Halil Ağa'ya açmaya kalkışsa, Halil Ağa ayaklarının ucuna basarak yükselir, elini uzatır, onun ağzını kapatarak:

"- Tübe de çavuş, derdi, tübe de; senin nene gerek, sen beğden daha mı iyi göreceksin? Otur oturduğun yerde."

Behram Çavuş belki de vaktiyle başka yerde, başka bir duygu altında yakılmış bu Rumeli türküsünü kendine göre değiştirerek hep tekrarlıyordu:

Gaziler diyarıdır beğim, bunda kaçılmaz,
Bunda dönenin beğim, şanı şerefi kalmaz.

Kocaların Mehmedi atının dizginlerini kastı, sağ eliyle Halil Ağa'nın omuzuna dokundu. Halil Ağa da başını geri çevirerek gecenin karanlığından ürkmüşcesine fısıldadı:

- Abe çavuş; burada oyalansak yeridir. Yiğitler atlarından inip etrafa serpiliversinler.

Hepsi Halil Ağa'nın dediğini yaptı, hayvanlarını yedeklerine alıp açıldılar, beylerinden gelecek ikinci emri beklemeye başladılar.

Biraz ileride Rusçuk kasabası vardı; şehir karanlığa gömülmüş, adeta kaybolmuş gibiydi. Tek tük tüfek sesleri işitiliyor, öbek öbek yakılmış ateşlerin ardından gölgeler kıpırdıyordu.

Kocaların oğlu dudaklarını büzerek fısıldadı:

- Rusçuğu kuşatmışlar ama henüz ele geçirememişler. Vaktinde yetiştik. Ya sabahı bekler yahut da şu anda başka bir hile düşünürler. Silistire'ye gönderdiğimiz adam zamanında varırsa Gürcü Osman Paşa sanırım yardıma gelir. O zaman iki gün dayanmakla Rusçuğu kurtarırız.

- Ne yapmak istersin Beğ? Sekizbin kişidir demeyip karanlıktan yararlanarak bu haşaratın üzerine mi saldırırız, yoksa Pazvand-oğlu namerdinin nerede olduğunu gizlice öğrenip doğrudan doğruya ona mı çullanırız?

- Alemdar'ın kaç kişiyle şehre kapandığını bilsek baskın yapardık; hem şakîyi kırar, hem de Pazvand-oğlu'nun yerini bulup kıstırırdık. Lâkin Alemdar Mustafa Paşa elindeki kuvvete güvenemeyip kaleden çıkmazsa çabuk eririz. Onun için...

Kocaların oğlu sustu; atının dizginlerini Halil Ağa'ya uzattı:

- Atım sana emanet, dedi, gerekirse onu Behram Çavuş gibi yedekte kullanırsın.

- Beğ! Sen neler sülersin? Benim yedek ata ihtiyacım yoktur. Herkes kendi hayvanını taşısın; beğ oldun diye bu garip Halil'e neden yük yükletirsin?

- Halil Ağa anlamazlıktan gelme; ben giderim.

- Vallah seni yalnız bırakmam Beğ!

- Hayır, burada kalacaksın; bu sefer peşim sıra gelmeyeceksin. Korkulacak bir şey yok; doğrudan doğruya Rusçuğa gideceğim. Kendimi tanıtabilirsem içeri girerim. O zaman iki kere arka arkaya ateş yakıp size işaret veririm. Hemen atlanıp sağa sola bakmadan hücuma geçer, karşınıza gelen şehir kapısından girerek yanıma varırsınız. Evvelâ Rusçuk'ta bulunmamız gerek, sonrasını orada düşünürüz...

Koçaların Mehmedi daha fazla konuşmadı, hattâ Halil Ağa'yı bile dinlemedi. Arkasına bakmadan karanlığa gömüldü, gözden kayboldu.

Soğuk gittikçe fazlalaşıyordu. Nedendir bilinmez Halil Ağa durmadan titriyordu; kısa serhadli kürkünün yakasını kaldırmış, kalpağını başına iyice oturtmuştu:

- Abe Behram Çavuş; kulağını bana ver, gözünü de zinhar Rusçuk denen şu şehirden ayırma. Beğ gitti; şehre girerse iki kere ateş yakacak. O zaman biz de asileri yarıp yanına varacağız. Şayet ateş yanmaz yahut Beğ geri dönmezse...

Behram Çavuş'un davul gibi kalın sesi işitildi:

- Ateş de yanar; Beğ de döner!

- Ne gürleyip durursun üle; sağır mı sanırsın beni? Uzaktan sesini duyanlar ramazanda olsalardı sahura kalkarlardı.

Neden acaba Halil Ağa, Mehmet Bey'in üzerine bu kadar fazla düşüyordu? Sanki Kocaların oğlu bugüne kadar hiç çarpışmaya gitmemiş, hiç tehlikeli iş yapmamıştı. Hâlbuki o, ne savaşlar görmüş, ne ölümlerden geri kalmıştı. Fakat o zaman yalnız değildi; büyük bey vardı, ortanca bey vardı, hattâ bir de yavru bey vardı. Şimdi bunların hepsi gitmişti. Ortanca bey gözlerini yumarken:

"- Halil Ağa, demişti, asla Mehmedimizi yalnız koma, Babam onu bana emanet etmişti, ben de sana bırakıyorum. Başka Koca kalmadı; bunu asla aklından çıkarmayasın..."

Nur içinde yatsınlar; büyük insanlardı onlar. Allah korusun; beyin başına bir hal gelirse Halil Ağa ne yapardı, ahrette bu Kocalara nasıl cevap verirdi? Neden evlenmezdi sanki Mehmet Bey Cihan Hatun'la? Birkaç tane küçük küçük Koca dünyaya gelseydi, Halil Ağa bu kadar üzülmezdi.

Sanki gecenin korkunç soğuğu yetmiyormuş gibi şimdi de rüzgâr çıkmıştı. Fırtına ıslık çalıyordu. Çamurlu topraktan çizmeleri bile delip geçen bir ıslaklık insanın ayaklarını donduruyordu. Karşıdaki ateş kümelerinin etrafını kuşatan gölgeler salıncaktaymış gibi sallanıyordu.

Bir tüfek patladı. Bir an rüzgârın sesi bile kesildi, sonra silâh sesleri birbirini izledi. İniltiler, feryatlar, hattâ küfürler duyulmaya başladı.

Bu kadarı da yeterdi; hani gecenin gözü kördür derlerdi ama, insanın gözü niye kör olsundu? Halil Ağa olup biteni anlamalıydı.

Halil Ağa kalpağını itti, alnındaki saçlarını aradı; bulamadı, hınzırlar durup dururken nereye gitmişlerdi?

- Tübeler olsun, diye fısıldadı. Allah'ın işi, ne denir?

Fazla ileri gidiyordu; Beğ'e ne olabilirdi sanki? Vurduğunu delen o yiğide kim ne yapabilirdi? Halil Ağa beğine dokunacak kimsenin alnını karışlardı!

- Üle değil mi Behram Çavuş?

- Doğru sülersin Halil Ağa, üledir!

- Ne üledir?

- Bilmem! İçimden geldi, diyiverdim!

Hani boyu yetişse; çamura, ayaza bakmadan Halil Ağa şu Behram Çavuş'a yaradana sığınıp bir el ense çekerdi ki, Allah da beğenir, kul da beğenirdi.

- Ateş de yanar, Beğ de döner!

Behram Çavuş söyleniyordu; türküsünü bırakmış, gözlerini karanlığı delecekmiş gibi açmış, kıpırdamadan kendi kendisiyle konuşuyordu.

Bir at kişnedi, bir gazi öksürdü, bir gölge sıçradı ve nihayet Behram Çavuş kendi kendisiyle konuşmasını kesip:

- Ateş yandı! diye gürledi.

Karşıdan, Rusçuğun yüksekçe bir duvarından bir alev parlamış, sönmüş, sonra yine yanmıştı.

- Abe yiğitler atlanın; önünüze kim çıkarsa delip geçin! Peşim sıra, Beğin yanına!

Kaygan toprak büsbütün yayıldı; Halil Ağa beyinin atını yedeğine alıp sağ eliyle kılıcını çekti, ileri atıldı.

* * *

Rusçuk'ta sabah ezanı okunuyordu. Etrafta nemli bir koku vardı. Gecenin karanlığı yerini henüz günün aydınlığına bırakmıştı. Buna rağmen asilerin küllenmiş ateşleri, sağa sola koşuşuşları, hattâ karşı tepeler hafifçe seçilebiliyordu.

Bir taş yığınının gerisine yaslanmışlardı; altı kişiydiler. Kocaların oğlunun sağında Rusçuk âyanı Tersenikli-oğlu İsmail Ağa, solunda ise onun hazinedarlığı ile bayraktarlığını yapan Alemdar Mustafa Ağa vardı. Halil Ağa, Behram Çavuş ve Tosun Mustafa biraz uzakta duruyorlardı.

Tersenikli-oğlu Pazvand-oğlu'nun koşuşan, bağıran adamlarından gözlerini uzaklaştırıp Kocaların Mehmedi' ni derin derin süzdü:

- Bana bu oyunu oynamasaydı, dedi, Pazvand-oğlu'na karşı çıkmazdım. Hünkârı severiz ama, gâvur icadına bel bağlayıp yeniçeriye sırt çevirdiği için yaptığı işler de hoşumuza gitmez. Pazvand-oğlu yamaklıktan yetişmedir, ne de olsa yeniçeridir. Öyle değil mi Mustafa Ağa?

Alemdar Mustafa Ağa, kuşağında taşıdığı Sultan Selim'in hediyesi hançerinde elini gezdirdikten sonra kaşlarını çatıp Rusçuk âyanına doğru uzandı:

- Hep yeniçeriden gelmeyiz ağam, dedi, uslu otursalar elbette ocaklıya ses etmeyiz. Lâkin İslâmbol'dakiler de, Urumeli'ndekiler de rahat durmazlar.

- Vaktiyle seni bu Kocaların oğlu kandırmış; Sultan Selim izin verse ocaklının kökünü kurutmak için onbeşbin gaziyle İslâmbol'a gidermişsiniz. Sizleri sevdiğim için bu güne dek kimseye bir şey demedim, bana bu haberi ileteni dahi tersleyip ağzını kapattım.

Alemdar Mustafa Ağa da Kocaların Mehmedi'ne baktı. Genç adam ise gözlerini bir noktaya dikmiş, sararmış yüzü, hattâ biraz çökmüş omuzlarıyla kıpırdamadan duruyordu. Belki de yanındaki şu iki ağadan tiksiniyor, onlardan uzaklaşmak için çareler arıyordu. Kendisiyle birlikte Rusçuğa kapanan dörtyüz atlısı ve bu topraklar için duyduğu aşırı sevgi olmasa dışarı fırlar, asileri yara yara Pazvand-oğlu'na varır, çarpışır, sonra da bu iğrenç dünyadan göç edip kurtulurdu.

Tersenikli-oğlu'nun yeniliğe asla taraftar olmadığını biliyordu, bu sebepten ondan hiçbir şey beklemiyordu. Fakat Alemdar Ağa böyle değildi; cesur, atılgan, iyilik seven bir insandı. Lâkin çok saftı; derin düşünemez, kim ne derse çabucak kanar, cahilliği yüzünden de zaman zaman inadı tutar, gerçeği göremezdi.

Şimdi yine Alemdar Mustafa Ağa, Tersenikli-oğlu'na doğru eğilmiş, ona cevap veriyordu:

- Eksik olma ağam biz de seni sever, sayarız. Onun için eski defterleri karıştırmak istemeyiz. Bir hata etmişiz, bundan sonra yeniçerinin üzerine varmayız. Esasen, bana sorarsan Sultan Selim'in işine de pek aklım ermez. Lâkin bu diyarı da Pazvand-oğlu'na asla bırakmayız. Dün Tosun Mustafa haber getirdikten sonra ikiyüz gaziyle

bu namerdin askerlerine karşı çıkıp kırıla kırıla güç hâl ile Rusçuğa kapanabildik. Kocaların oğlu gece varmasaydı şimdiye dek Pazvand-oğlu üzerimize saldırmıştı. Bakalım bundan sonra halimiz ne olur?

- Abe Mustafa Ağa, sana bir şey sorsam cevap verir misin?

- Elbette ağam; ben senin adamınım, içimdekini de dışımdakini de asla saklamam.

- Sultan Selim'i sever misin?

- Severim ağam. İyi bir padişahtır.

- Nerden bilirsin?

- Kocaların oğlu süler; ona inanırım.

- Derya Kaptanı Hüseyin Paşa serdar-ı ekrem olarak yakında Urumeli'ne gelir. Öyle sanırım ki Pazvand-oğlu derdi ortadan kalkarsa padişahın emriyle bütün âyanın da hesabını görür, gücünü kırar; o zaman da Sultan Selim'in davranışlarına kim set çekip de memleketi gâvurluktan kurtarır?

Alemdar Ağa duraladı. Kocaların oğlu ise birden sol elinin yumruğunu sıkıp sağ eliyle Tersenikli-oğlu'nun omuzunu kavradı:

- Sus, diye bağırdı, konuşma daha fazla! Ben...

- Tübeler olsun, bu herifler; sanki şenlik yaparlar! Abe Beğ, sen bu işten bir şey anladın mı?

Kocaların Mehmedi elini indirdi, hattâ biraz geri çekildi. O zaman Rusçuk âyanı Tersenikli-oğlu gülümsedi, kılıcının kabzasını kavrarken:

- Seninle sırası gelince görüşürüz Kocaların oğlu, dedi, elini omuzuma atmamalı, bana bağırmamalı idin. Bugüne kadar iyi geçinmiştik ama Pazvand-oğlu'nu savdıktan sonra artık benden dostluk beklemeyesin!

Kocaların Mehmedi de gülümsedi, yanındakinin aksine ellerini göğsünde kavuşturdu:

- Sana dokunmayacağım Tersenikli-oğlu, dedi. Tuna'nın bir sahilinde sen, öteki sahilinde ben otururum; komşuluk hakkımız var. Lâkin gün olur, yolunu şaşırır, padişaha dil yerine el uzatmaya da kalkışırsan iş değişir. O zaman seni...

- Tübe tübe! Abe sohbete dalıp asileri hepten unutur oldunuz. Etrafınıza bir baksanıza; bunlar kancıkça bir iş düşünseler gerektir.

Karşıdan bulundukları yere doğru on atlı geliyordu; bir tanesinin elinde beyaz bir bayrak vardı.

Gün yüzünü iyice göstermese, güneş bulutlardan sıyrılıp tepelere doğru uzanmasa da etraf yine de bir parça aydınlanmıştı. Asilerin hareketleri oldukça belli oluyordu.

Birden âsilerin tüfek sesleri kesildi. Rusçuk'takiler de sustular. O zaman on atlı durdu, kalın bir ses duyuldu:

- Ey Rusçuk halkı, ey Terseníkli-oğlu! En büyük ağamız, yiğitlerin yiğidi Pazvand-oğlu Osman Ağa konuşacak; kulak verip iyice dinleyin.

On atlının arasından bir tanesi yavaş yavaş atını sürdü, önlerine geçti, sonra durup şehre gururla baktı.

İyice seçebiliyorlardı; bu adam Pazvand-oğlu Osman Ağa idi. Bıyıkları dudaklarının kenarından aşağıya doğru sarkmış, başına doladığı şalın üzerine bir sorguç oturtturmuş, ince uzun kılıcını eline almış, yassı burunlu Osman Ağa, öğrencisini affetmeye hazır bir hoca gibi başını sallıyor, kanlı gözlerini gezdirerek duvarların gerisinde kimlerin bulunduğunu anlamaya çalışıyordu.

- Buradayız Pazvand-oğlu; ben Alemdar Mustafa; ne diyeceksen çabuk söyle; yoksa gazilere söz geçiremeyiz, bir kurşunda seni yere sererler.

Pazvand-oğlu atını biraz daha ilerletti, hiddetle kılıcını kınına soktu, arkasında kalan adamlarına bir an baktıktan sonra yumruğunu şehre doğur salladı:

- Benim Alemdar Mustafa Ağa denen uşakla alışverişim yoktur. Terseníkli-oğlu karşıma çıksın; ona iki çift sözüm var.

Alemdar elini hançerine attı. Kocaların oğlu dişlerini sıktı. Halil Ağa saçlarını okşadı, Behram Çavuş şarkısını mırıldanmaya başladı. Tosun Mustafa ise bir canavar görmüş gibi gözlerini kırpmadan olduğu yere salladı:

- Baba o!. Tanıdım, o!

- Sus ülen Mustafa. Hep tanıdık o kahpeyi; konuşmanın sırası mı şimdi?

Tosun Mustafa gözlerini bir türlü kıpırdatmıyordu. Halil Ağa ise onun ayağına basmış, bembeyaz dişlerini gösterip alnındaki kırçıl saçlarını eliyle tarıyordu.

- Söyle Pazvand-oğlu; karşında Terseníkli-oğlu durur. Ne istersin?

- Ey İsmail Ağa, evvelâ şunu bilesin ki, binlerce yoldaşımla Rusçuğu tamamen kuşattım; elimden asla kurtulamazsınız. Ben bundan sonra Urumeli'nin padişahıyım! Beşka ve Belgrad'a asker gönderdim; yakında oralarını da alırım. Varna kuşatıldı, Sofya ve Niş benimdir. Vidin payitahtımdır. Bana karşı koyanın kellesi boynunda kalmaz; sana acırım. Hoşça canını kurtarmak istersen tiz iki emrimi yerine getir.

Pazvand-oğlu sustu, etrafına yine gururla bakındı.

- Ey Terseníkli-oğlu; senden evvelâ Kocaların Mehmedi denen iti isterim. Bana bunca ettikleri, bir yıl evvel Vidin'e kadar peşimden koştuğu yetmiyormuş gibi dün Yerköy'de askerimi bozdu, iki yakın adamımla çocukla oynarcasına oynadı.

- Kocaların Mehmedi'nin burada olduğunu nereden bilirsin?

- Dün gece gafletimizden yararlanıp size yardıma gelen odur, hatta baskınımızı bir adamıyla daha evvel size haber verip kolaylıkla Rusçuğa girmemize engel olan yine odur. Elbette bu hergeleyi veresin; kazığa oturtalım.

- Başka?

- Bir de şehrin kapılarını aç; kan dökmeden Rusçuğu alalım. Sen de adamlarınla dilediğin yere git, kılına dahi kimse dokunmaz. Şayet dediklerimi yerine getirmezsen omuz üzerinde baş, taş üzerinde taş bırakmam!

Bu sefer Rusçuk surlarından derin bir homurtu duyuldu. Duvarların üzerinden yumruklar havaya atıldı. Dondurucu bir rüzgâr şehri yalayarak geçti.

- Baba! Vallahi de, billahi de bu adam o!

- Sus derim ülen sana! Sen kim olursun ki, iki de bir lâfa karışırsın? Benim gibi seyredip eğlensene bu deliyle.

- Baba eğlenemem; bu adam o! Yassı burun!

- Ülen ayağına bastığım yetmedi mi, yoksa seni yere serip üzerine Behram Çavuş'u mu oturtayım?

- Baba! Bu adam, beğimizin hanımıyla oğlunu Tuna'da boğan iki namertten bir tanesi.

- Ne dedin, ne dedin?

- Gözlerimle gördüm; o sırada sazların arasındaydım. Tosun Mustafa'ya üle hor bakma; ben insanı hemen tanırım!

Birden bir hışırtı işitildi; Kocaların oğlunun parmakları Tosun Mustafa'nın omuzunu bir mengene gibi kavradı.

Tosun Mustafa acısından diz çöktü, yine de sayıklarcasına fısıldadı:

- Beğim kusurumu affeyle; ben yanılmam. Kuran çarpsın ki doğru sülerim!

Genç adam Tosun Mustafa'yı bıraktı; kalbinin üzerine bir sancı gelmişti, göğsüne iğneler batıyordu. Kocaların oğlu bir anda çirkinleşmiş, insan dışı bir yaratık olmuştu. Hemen taş yığınının üzerine sıçradı.

- Pazvand-oğlu! Kahpe! Beni görüyor musun, beni işitiyor musun? Kocaların oğlu işte karşında! Beni başkalarından isteme; bekle, yanına geliyorum! Biraz yürek varsa sende teke tek çarpışalım. İstersen yanındaki şâkîler de sana yardım etsin! Pazvand-oğlu kaçma, hemen geliyorum.

Halil Ağa uzandı, Behram Çavuş olduğu yeri çökertecekmiş gibi bastı, Tosun Mustafa omuzunun sızısını unutup Kocaların oğlunun ayaklarına sarılmaya çalıştı; fakat hiçbiri onu alakoyamadı. Kocaların oğlu bütün şiddetiyle aşağıya atladı.

Kar yine yağmaya başlamıştı. Bu sefer tane tane, süzüle süzüle, konacağı yeri evvelinden seçmek istiyormuş gibi ağır ağır yağıyordu kar.

- Beğim nereye gidersin, bizi niye yanına almazsın? Nasıl da atladın aşağıya? Dayan, vardık!

Halil Ağa'nın avucunda bir tutam kırçıl saç vardı. Behram Çavuş'un bastığı yerler sarsılıyordu. Tosun Mustafa'nın ise midesi ufalmış, bir omuzu çökmüştü. Fakat onlar, Kocaların oğlu gibi atlayamadıklarından, durmadan şehrin büyük kapısına doğru koşuyor, zaman kaybetmemek için nefes dahi almak istemiyorlardı.

- Abe Yerköylüler! Ne oyalanırsınız; gelin ardımdan.

Behrem Çavuş iri kol demirini bir solukta havaya fırlattı, kapının iki kanadını ardına kadar devirdi, yuvarlanırcasına dışarıya fırladı.

Şimdi Kocaların oğlunun kılıcı inip kalkıyordu. Karşısındaki dokuz kişinin üçü atlarıyla beraber yerde kıvranıyordu. Pazvand-oğlu ise görünürlerde yoktu; atını mahmuzlayıp çoktan uzaklaşmış, kaybolmuştu.

Şakînin bir tanesi elini kuşağına attı, geri geri çekildi, tabancasını çıkardı, tetiğe parmağını götürdü.

Havada bir ıslık sesi duyuldu, sivri bir demir parçası vınlıyarak geçti; eli tabancalı sergerdenin atının üzerinde sallandığı, sonra da tepe aşağı düştüğü görüldü!

- Abe Behram Çavuş, o kamacağızımı domuzun üzerinden al; büyük beğin bana yadigârıdır.

Halil Ağa gülüyordu. Halil Ağa'nın artık içi rahatlamıştı; hamdolsun beyine bir şeycikler olmamıştı.

Kocaların oğlu üzerine doğru gelen bir atın karnını deldi. Behram Çavuş başka bir atın gemlerine yapışıp sahibiyle beraber yere çökertti. Tosun Mustafa bir şakînin üzerine sıçradı. Halil Ağa ise beyinin yanında, onun gölgesi gibi, sırtına sırtını yapıştırarak kılıç salladı.

Şimdi tek bir atlı kalmıştı; o da Pazvand-oğlu gibi homurdanarak, küfrederek kaçıyordu.

- Abe kızanlar! Abe yiğitler! Burada şimdilik işimiz kalmadı; dönün geriye. Hadi Beğ, bu günlük kısmet bu kadarmış; sen de gir içeri. Baksana çekirge sürüsü gibi karşıdan gelirler.

Kocaların oğlu, ne Halil Ağa'yı duydu ne de Behram Çavuş'un açtığı kapıdan dışarı fırlayan Yerköylü gazileri gördü. Sadece:

- At, diye bağırdı, bir at verin bana.

- Beğ, atı ne yapacaksın; şehre çekilsek yeridir. Hani, seni gözleri gibi seven bu yiğitleri boş yere kırdırmak istemezdin? En aşağı bin kişi at sürer üzerimize.

- Siz geri dönün Halil Ağa! Rusçuğu iyice koruyun, beni de yalnız bırakın.

Kocaların oğlu Halil Ağa'nın cevap vermesini beklemedi bile; bir gazinin getirdiği ata sıçrarken:

- Yine geldim Pazvand-oğlu, dedi, nereye kaçarsan kaç kurtulamazsın elimden.

Tüfekler patlıyordu, kurşunlar sağdan soldan vınlayarak geçiyordu; Kocaların oğlu ise kılıcını ileriye doğru uzatmış, durmadan at sürüyordu. O anda bin kişiye bir kişi karşı çıkmıştı sanki; gözü dönmüş, fakat kendilerine güveni olmayan bin kişinin önüne namı yüzyılların gerisine kadar uzanan Kocaların en son oğlu dikilmişti.

İlk çarpışma göz açıp kapayıncaya kadar geçen bir zaman parçası içinde oldu; Kocaların oğlu'nun kılıcı inip kalkmaya başladı.

- Neredesin Pazvand-oğlu? Kaçma, göster yüzünü!

Halil Ağa, Behram Çavuş, Tosun Mustafa ve diğer Yerköylü gaziler beylerinin açtığı yolun üzerindeydiler; onlar da vuruyor, onlar da kırıyor, taşan hınçlarını söndürmeye çalışıyorlardı.

Pazvand-oğlu'nun diğer adamları ise Rusçuğa başka başka yerlerden sokulmuşlar, duvarlara tırmanmaya başlamışlardı. Oralarda da kanlı bir çarpışma, amansız bir ölüm kalım savaşı vardı.

Alemdar Mustafa Ağa elinde kılıcı, şehrin bir kapısından diğerine koşuyor, durmadan haykırıyordu:

- Haydin yiğitler, mertlik günüdür; kardeşi kardeşe kırdırmaya kalkan Pazvand-oğlu'na aman vermeyin.

İğrenç bir manzara idi bu; sanki Rusçuğa bir düşman ordusu saldırmış, sanki serhadlarda yeniden savaş başlamıştı. Sönmek bilmeyen bir kinin, korkunç bir ihtirasın sonunda insanlar, gayelerini unutup birbirlerinin hayat hakkını söndürmeye çalışıyorlardı. Bir Pazvand-oğlu, hattâ onun gibi düşünenler hükmetmek ve sınırsız çıkar sahibi olmak uğruna bir devletin geleceğini bile baltalamaktan çekinmiyordu.

Alemdar Mustafa Ağa'nın elbiseleri parçalanmıştı; kalpağı başından düşmüş, çizmeleri delinmiş, üstü başı kan içinde kalmıştı. Yine de bağırıyor, yine de bir kapıdan diğerine koşuyordu.

Kocaların Mehmedi ise Alemdar'dan da hız almış gibi vuruyor, kırıyor, delip geçiyordu.

- Abe Beğ, yeter gayri; ne bende, ne de yiğitlerde sana yetişecek güç kaldı. Atın çatlayacak Beğ, biraz soluk al!

Kocaların oğlu yine Halil Ağa'yı duymuyordu. Bir şakîyi ensesinden yakalamış:

- Nerede, diye bağırıyordu, Pazvand-oğlu denen kahpe nerede?

Genç adam karşısındaki son asiyi de devirdiği an ufak bir tepenin yanında olduğunu anladı. Arkasında Halil Ağa, Tosun Mustafa ve on kadar Yerköylü gazi vardı. Diğerleri Behram Çavuş'la birlikte geride kalmışlar, kendilerini beylerinden ayıran asilerle tekrar çarpışmaya başlamışlardı.

- Beğ yanlış iş yaptık; yoldaşlardan ayrıldık. En iyisi geri dönüp bize yetişemeyen gazilerin arasına katılmaktır. Ülen Mustafa sen de mi buradasın? Şuna bakın hele; adam olmuş da aramıza karışmış!

Kocaların oğlu atının dizginlerini kastı. Hatasını anlıyordu; hiç olmazsa gazilerden ayrılmamalı, onları yalnız bırakmamalıydı. Fakat içindeki coşkun kin, geçmiş günlerin acı hatıraları, gerçek düşmanını bir anda tanımış olması onu öylesine kendinden uzaklaştırmıştı ki, mantığını kullanamaz olmuştu. Ne yazık ki, bütün bu tehlikelere rağmen aradığı adamı da bulamamıştı. O yassı burunlu, o kanlı gözlü adam kaybolmuştu, ortalıkta yoktu.

- Kocaların oğlu nihayet ağıma düştün; kılıcını at, teslim ol!

Genç adam birden irkildi. Boğuk, ulur gibi bir ses biraz ilerisindeki tepenin eteklerine sıralanmış ağaçların ardından sanki onunla alay ediyordu.

Uzaktan Yerköy gazilerinin kılıç şakırtıları işitiliyor, çok daha gerilerde, Rusçuk önlerinde ise kanlı bir boğuşma hâlâ devam ediyordu.

Kocaların oğlu etrafına bakındı; imdat aramıyordu, sadece kendi gafleti yüzünden hayatlarını tehlikeye soktuğu oniki yoldaşından af dilemek istiyordu.

- Abe Beğ, ne susarsın; kancık merkepler gibi ağaçların gerisinde debelenip yüzünü göstermeyen şu susak ağızlıya cevap versene. Ne yapacakmış bakalım; elinden geleni ardına komasın!

Kocaların Mehmedi tekrar başını ağaçlara doğru çevirdi; iğrenerek dudaklarını büzdü, kılıcını kınına soktu, atının dizginlerini dahi bıraktı:

- Pazvand-oğlu, dedi, niye gizlenirsin? Demincek de söylediğim gibi, biraz yürek varsa sende çık karşıma, teke tek çarpışalım.

- Oyun yapma bana; kuru bir unvanın gölgesiyle geçinen Yerköy'ün oğlanı! Vakit kazanamazsın, seni hiç kimse kurtarmaya gelemez; buradaki adamlarımın tüfenkleri üzerine çevrildi, bir adım attın mı delik deşik olursun. Şayet sende yürek varsa teslim ol; hem kazıklanmaktan kurtulur, hem de yanındakilerin hayatını kurtarırsın.

- Pazvand-oğlu; sen gelmesen bile ben geleceğim oraya, birazdan tepene bineceğim. Daha evvel cevap ver; karımla çocuğumdan ne istedin?

- Nihayet öğrendin demek! Karının inadı tutmasaydı oğluna ilişmezdik.

- Yanındaki kimdi; iki kişi imişsiniz? Yerköy savaşından kaçıktan sonra yapacak başka iş bulamadınız mıydı?

- Şimdi hayatta olmayan bir akrabamla beraberdim; yalnız şunu bil ki biz savaştan kaçmadık. Savaştan kaçanlar başka yeniçerilerdi.

- Ne işiniz vardı çiftliğimde?

- Babam Pazvand-oğlu Ömer Ağa'yı, Vidin Muhafızı'na karşı geldi, Moskof'la savaşa gitmeyip isyan etti diye, baban Murad Bey, Sadr-ı âzam Yusuf Paşa'ya ihbar etmiş. Sadr-ı âzam da babamı Vidin'deki konağında yakalatıp Moskof cephesine getirterek öldürttü.

- Yalan; babama iftira ediyorsun. Asla kimseyi ihbar etmez o!

- Biz böyle duyduk; seninle tartışacak değilim. Babamın ölümünden sonra tam üç yıl süründüm; Arnavutluk'ta İpek sancağı paşalarına sığındım, bir ırgat gibi çalıştım. Ne babanı, ne ağanı, ne de seni tanırdım. Fakat Kocalardan intikam almaktan bir gün dahi vazgeçmedim. Nihayet gönüllü akıncılar toplayıp Eflâk taraflarına geçtim, çiftliğinizi bastım. Ne yazık ki yoktunuz, karşıma karın çıktı.

- Pazvand-oğlu sen bir alçaksın! Eğer biz çiftlikte olsaydık sen oraya adımını atabilir miydin? Bizim savaşta olduğumuzu biliyordun değil mi?

- Savaştan sonra devlet beni affetti; Vidin'e döndüm, yamak yazıldım, babamın arazisinin ancak bir kısmına sahip olabildim. Kısa zamanda Vidin yamakları içinde sözümü geçirir oldum! İşte benim hikâyem; merakın gitti mi?

- Sen korkak, Kocaların gölgesinden bile çekinen tabansızın birisin Pazvand-oğlu! Neden yüzünü göstermekten çekinir, neden benimle doğrudan doğruya dövüşmekten kaçınırsın?

- Avucumun içindeyken seninle niye çarpışayım? Yüzümü ise teslim olursan görürsün. Üçe kadar sayıyorum; bu süre içinde silâhlarını atıp ellerin havada yanıma gelmezsen birer kurşunla hepinizi gebertirim! Artık sabrım kalmadı..

Islak dallar çıtırdadı, ağaçların arasından iğrenç bir kahkaha duyuldu, konacağı yeri ararcasına süzüle süzüle yağan kar birden hızını artırdı.

- Bir!

Halil Ağa elini alnına götürüp kırçıl saçlarını aradı, on gazi yavaş yavaş yana doğru açıldı.

- İki!

Uzaktan hâlâ savaş naraları geliyordu. Hiç kimse konuşmuyordu; hepsi beylerine bakıyor, ondan bir emir bekliyorlardı. Halil Ağa'nın yosuna kaçan gözlerindeki gülümsemeyi sanki yağan kar söndürmüştü. Tosun Mustafa atının üzerine büzülmüştü. Kocaların Mehmedi ise bakışlarını Pazvand-oğlu'nun sesinin geldiği yerden ayırmadan gittikçe dikleşiyordu.

- Üç!

O zaman Kocaların Mehmedi'nin kulakları çınlatan narası duyuldu:

- Geldim Pazvand-oğlu; koru kendini!

Genç adamın atı şaha kalktı, fakat ileri gidemedi; önüne Tosun Mustafa'nın atı çıkıverdi! Bir tüfek patladı, bunu birkaç tüfek daha izledi. Tosun Mustafa'nın hayvanının eğerine yapıştığı, sonra tutunamayıp başaşağı düştüğü görüldü.

Kocaların oğlu bir hamle daha yaptı. Yeniden art arda üç tüfek sesi işitildi; bu sefer genç adamın atı yere kapaklandı. O anda, çamurlarda debelenen, göğsünden oluk gibi kan fışkıran atın yanından genç adam hemen fırladı; dallar kırıldı, bir kılıç süratle indi, madenî bir ses işitildi.

Şimdi, Kocaların oğlunun karşısında Pazvand-oğlu duruyordu; genç adamın bu korkunç darbesine dayanabilmiş, kendini korumuştu.

- Acıma Beğ; biç ikiye domuzu!

- Halil Ağa ne ararsın yanımda? Tosun Mustafa'nın yanına git; yaralandı yavrucak.

Halil Ağa'nın da atı vurulmuştu; üstü çamur içindeydi, başından kalpağı düşmüştü.

Kocaların Mehmedi bir daha kılıcını indirdi; ona sadece bir homurtu cevap verdi. Pzavand-oğlu geri geri çekildi; iki kılıcın birleştiği yerde bir şimşek çaktı.

Dört Yerköylü gazi dalları kırarcasına ileri atıldılar; dört şakî birden yere yuvarlandı. Kocaların oğlunun kılıcı tekrar kalkıp indi; Pazvand-oğlu eğildi, ara yere üç şakî girdi.

Genç adam hasmını arıyordu; gözü Pazvand-oğlu'ndan başkasını görmüyor, göremiyordu. O ise bir çalıya bağlı duran atına doğru koşuyordu.

O zaman Kocaların Mehmedi ara yere giren üç asiyi adeta ezdi; ileri fırladı. Fakat yetişemedi; Pazvand-oğlu, çamurlara aldırmadan hayvanını doludizgin sürmüş, uzaklaşıyordu.

Kılıç artığı şakîler de kaçıyorlardı; kurtulabilen atına sıçramış ağaçların arasına dalmıştı.

- Seni yine de yakalayacağım Pazvandın oğlu! Er geç elime geçeceksin! Var şimdi dilediğin yere savuş!

Ağaçların dibinde bir yığın ölü yatıyordu. Biraz geride ise Yerköylü beş gazi bir daha açmamak üzere gözlerini kapamıştı. Bir gazi de yere çömelmiş, Tosun Mustafa'nın başını göğsüne dayamış, adeta kıpırdamadan duruyordu.

- Mustafa'm! Tosun Mustafa'm! Yaran fazla mı ağır? Neden hâlâ ayağa kalkmazsın?

Halil Ağa geri dönmüş, kılıcını fırlatmış, nefes bile almadan oğluna doğru koşuyordu. Yanına vardığı zaman Tosun Mustafa'nın gözlerini kırptığını gördü. Hemen diz çöktü, oğlunu kucakladı.

Şimdi Tosun Mustafa'nın dudaklarında bir gülümseme vardı. Çenesinden aşağıya bir kan şeridi uzanıyordu.

- Niye bir şeycikler sülemezsin Mustafam? Bakayım, nerede yaracığın? Ben seni hemen iyileştiririm; Halil'in elinden her iş gelir.

Halil Ağa'nın belki de yağan kardan olacak, gözleri nemliydi; dudakları titriyor, sırtı kamburlaşıyordu. Tosun Mustafa arada bir gözlerini kırptıkça Halil Ağa göğsüne saplanan bir hançerin sür'atle kalbine doğru gömülmekte olduğunu sanıyordu:

- Ah kızanım, ah tosunum; sen üle bir bahadır kişi olacaksın ki, serhadlerde bundan büle bileğini bükecek bir yiğit daha çıkmayacak! Yakında evereceğim de seni; bana bir yığın tosun vereceksin, ben onlara hep türkü çığıracağım. Konuşsana Mustafam!

Tosun Mustafa'nın dudakları kıpırdadı, gözlerine acayip bir ışık doldu:

- Baba, diye fısıldadı, Beğim yaşasın!

- Yaşasın Mustafam!

- Baba, ben sığır çobanı olmak istemem; baba, ben kuş kapanı kurmaya canımın sıkıntısından gitmiştim. Ben de savaşmasını bilirim baba! Ben olmasam beğimizin hali nice olurdu şimdi? Beni küçük görüp bir daha azarlama.

- Bilirim Mustafam! Benim yapamadığımı sen yaptın; yüzümü ak çıkardın.

- Beğimiz yaşıyor, değil mi?

- Yaşıyor, Tosunum.

- Oh! Çok şükür! Ona iyi bak babam, ona iyi bak!

Tosun Mustafa'nın başı kaydı, ağzından köpüklü bir kan boşandı ve sonra cam gibi parıldayan gözleri babasına dikilip hareketsiz kaldı.

- Gitti, kızanım gitti! Yavrucuğum, oğlum, Tosunum; vakitsiz ayrıldın benden!

Halil Ağa'nın omuzuna bir el dokundu; sararmış yüzü, çukura kaçmış gözleriyle Kocaların Mehmedi onu kucakladı:

- Benim yüzümden, diye inledi, neden Pazvand-oğlu'na teslim olmadım sanki? Halil Ağa affet beni! Cezam ne ise çekmeye razıyım.

Halil Ağa derin derin beyini süzdü; gözlerinde bulutlar dolaşıyordu, kırçıl saçları alnına tamamen yapışmıştı. Elleriyle Kocaların oğlunun bileklerini kavradı, doğrulmaya, dikleşmeye çalıştı. Sırtından serhadlı kürkünü çıkarıp oğlunun üzerine örttü:

- Beğ, dedi, uzat da o pak alnını öpeyim! Niye senin yüzünden olacakmış? Sen kimin için çarpışırsın; bu topraklar uğruna değil mi? Birbirlerinin peşi sıra baban, eşin, çocuğun, ağan neden gittiler? Hep bu topraklar için, şan ve şerefleri için değil mi? Benim de bir Tosunum vardı; devleti, toprağı uğruna gözlerini kapadı. Bir taneydi, başkası yoktu ama, onu yine bu günlere yetiştirirdim! Allah'ın işi, ne denir Beğ?

Halil Ağa birden başını Kocaların oğlunun göğsüne dayadı, ağlıyor muydu, gülüyor muydu, yoksa için için inliyor muydu, o anda bunları bilmenin imkânı yoktu.

Karşıdan Behram Çavuş, Yerköylü gazilerle birlikte önüne çıkan seddi devirmiş, atını çökerterek, türküsünü dudaklarından eksik etmeden geliyordu.

Rusçuk önlerinde ise şakîler dağılmak üzereydi; Alemdar Mustafa Ağa askerleriyle birlikte dışarı çıkmış onları kovalıyordu. Uzaklardan da, Kocaların oğlunun yardıma çağırdığı, Silistre valisi Gürcü Osman Paşa'nın kuvvetleri görünmüştü.

Kar durmadan yağıyordu.

* * *

Tam onbir ay sonra zaman 1798 yılının Kasım ayı içinde ilerliyordu. Serdar Kaptan-ı derya Küçük Hüseyin Paşa kumandasındaki Osmanlı askeri, Vidin'e kapanan Pazvand-oğlu'nu kuşatalı aylar olmuştu.

Gün yeni doğmuş, gecenin ayazı hâlâ erimemişti. Metrislerdeki asker yorgun görünüyor, yer yer çöken Vidin kalesine tiksinerek bakıyordu. Topçular, lâğımcılar, humbaracılar soğuğun altında ezilmiş gibi ellerini bile oynatmaktan çekiniyordu.

Orduda Rumeli vali ve âyanlarının da askerleri vardı; onbinlerin ötesinde bir kuvvet, sadece Pazvand-oğlu'nun peşine düşmüştü. Osmanlı ordusu kendi şehrini kuşatmış, kendi vatanındaki bir kaleyi topa tutmuş, kendi kendisine savaş açmıştı.

Sağ tarafa Terseníkli-oğlu'nun askeri öbek öbek yayılmıştı. Solda, bir hücum sırasında şehit olan Silistre valisi Gürcü Osman Paşa'nın başsız kalan askeri vardı. Ali Paşa onbeşbin kadar kuvvetini çok gerilere çekmişti. Diğer paşa ve âyanlar da mümkün olduğu kadar kaleden uzakta bir yer almışlardı. En önde ise büyük bir kin ve sabırsızlıkla Vidin'i gözleyen Yerköylü gaziler vardı.

Serdar Hüseyin Paşa'nın otağı Vidin'den atılan topların ulaşamayacağı bir yere kurulmuştu. O sabah Hüseyin Paşa çadırının içinde durmadan dolaşıyor, karşısındaki paşa, bey ve ağalara bakmak istemiyordu.

Kasım ayının yapışkan soğuğuna rağmen otağda bunaltıcı bir hava vardı. Dışarıda nöbet vuran mehter takımı bile bu havayı değiştiremiyordu.

Nihayet Hüseyin Paşa yorulmuş gibi durdu, elindeki asanın ucunu yere vurdu, gözlerini kapıya dikti; birisini beklediği, hiddetini yenmek için çareler araştırdığı anlaşılıyordu.

Birden kapının perdesi kalktı; mızraklı bir nöbetçi gözüktü;

- Devletlû vezir, dedi, Alo Paşa dışarıda emirlerinizi bekler.

- Hemen sok içeri.

Serdar Hüseyin Paşa divanına doğru çekildi, sonra geri dönüp bekledi.

Çadırın perdesi tekrar açıldı; uzun boyu, keskin bakışları, geniş omuzlarıyla Alo Paşa içeri girdi. Biraz ilerledikten sonra eğildi, ellerini göğsünde kavuşturdu:

- Geç kaldıksa kusurumuz affola devletlû vezir, dedi, acaba ne iş için çağrılmış bulunuyoruz?

O zaman serdarın gür sesi bir anda otağın içinde dolaştı.

- Bre utanmaz, bire sıkılmaz herif; kâfirlerden bin kere kâfir! Bunca ettiklerin yetmezmiş gibi bir de bana sual mi sorarsın?

Alo Paşa sarardı; böyle bir şekilde karşılanacağını hiç sanmamış olmalı ki, bir an ne yapacağını kestiremedi. Sonra kendisini çabuk toparladı, sür'atle elini kılıcına attı.

- Dur bakalım! Sen kim olursun ki bir serdara kılınç çekersin? Edep üzre davran!

- Ben Anadolu beylerbeyisiyim, kimse beni azarlayamaz. Kılıcımı istersem...

Şimdi çadırın içindeki hava yakıcı bir hal almıştı. Yaz günlerinin en sıcak anını yaşıyorlarmış gibi herkes terlemeye başlamıştı.

- Bre Alo Paşa, Anadolu askerini toplayıp buraya gelirken Söğüt halkına yaptığın işkenceyi biliriz; kasabayı soydun, kilerlerde bir habbe zahire dahi bırakmadın. Padişahımızdan ve Sadr-ı âzam İzzet Mehmet Paşa'dan emir almak bahanesiyle Asitane'de, Davutpaşa semtinde konaklarken yanındaki kapı halkının şehirde yaptığı edepsizlikler, bahşiş için kopardıkları kavgalar unutuldu mu sanırsın? Sonra burada hiçbir iş beceremediğin gibi daima Pazvand-oğlu alçağının yararına çalıştın. Geçenlerde Vidin'den eşkıya huruç edip Silistre Valisi Gürcü Osman Paşa'nın koruduğu metrislere saldırdığı sırada emrimin aksine yardıma gitmeyip paşanın şehit düşmesine sebep oldun. Kocaların oğlu Mehmet Bey yetişmese idi Silistre askeri tamamen dağılır, eşkiya bizi kuşatırdı...

Alo Paşa kıpırdadı, yan gözle etrafını süzdü, hatta başını çevirip kapıya baktı. O zaman Halil Ağa'nın arkasında durarak hiçbir şey yokmuş gibi başını önüne eğdiğini gördü.

- Ey Alo Paşa! Son anın gelmiştir. Hiçbir emir dinlemeden, hiçbir yararın dokunmadan, üstelik bir asiye yardım ederek yaşayacağını mı sanıyorsun? Paşalık böyle mi olur? Bilirim Nizam-ı Cedid aleyhtarısın. Neden askerini sanki muhasara kaldırılmış gibi geriye çektin, adeta bizi arkamızdan kuşattın?

Alo Paşa tekrar geriye baktı, göğsünü şişirdi. Kocaların oğlunu süzdü:

- Kış geldi, dedi, aylardan beri Vidin önlerinde Pazvand-oğlu'na bir şey yapamadık, bundan sonra ne eyleriz? Onun için geri çekildim!

- Emrimi duymadın mı? Eşkıyanın eline fırsat geçmemesi, Rumeli'ni yeniden yağmaya kalkışmaması için ordunun burada kışlayacağını bildirmedim mi?

- Devletli vezir; bir hafta evvel ben onbeşbin askerimle geri çekilirken neden durdurmadın da bu gün hesap sormaya kalkışırsın? Gafil bir anımı kollamak istersin ama yanılırsın; ben buradan sağ çıkmazsam kapıkullarım otağını başına yıkıp cümlenizin defterini dürer.

- Bre gidi! Utanmadan bir de beni tehdide mi kalkışırsınız? Tiz cellât!

Alo Paşa sür'atle geri döndü; kılıcını çekmeye başladı, yana doğru kaydı, kanlanmış gözlerini iyice açarak haykırdı:

- Savulun!

- Tübeler olsun! Alo Paşa nerelere gidersin? Hepten mi aklını kaçırdın; bekle biraz.

- Savulun derim! Kim çıkarsa karşıma delip geçerim.

Alo Paşa Halil Ağa'nın üzerine atılmak istedi, fakat bir adım bile atamadı; bir el onu ensesinden kavradı, olduğu yere çökertiverdi.

- Beğ! Fazla dokunma; sonra cellâtçıklara iş kalmaz.

Uzun süre beklemediler. Alo Paşa kurtulmak için çırpınırken içeriye dört nöbetçi girdi.

- Götürün bu kelbi; hemen boynunu vurup kellesini Asitane'ye gönderin.

Nöbetçiler başlarını eğdiler, sonra Alo Paşa'yı topukları üzerinde sürükleyerek dışarıya çıkardılar.

Otağda evvelâ derin bir sessizlik oldu. Kimi memnun, kimi üzgün, herkes birbirine bakındı.

- Devletlû vezir; izin verirsen, Alo Paşalılar paşalarının ölümünü haber almadan evvel tedbirini görüşsek.

Artık rahatlamış gibi divana oturan Hüseyin Paşa, kendisine seslenen bir âyanın yüzüne bile bakmadan cevap verdi:

- Asla telâşa lüzum yoktur. Yılanın başı ezilmiştir; bundan sonra gövde ve kuyruğu hiçbir iş göremez. Esasen sadık kullarımdan bir

miktarını kethüdamın emrinde Alo Paşalılara karşı çıkartmış bulunuyorum. Şimdi ise sizlerle biraz konuşmak isterim.

Kaptan-ı derya Küçük Hüseyin Paşa yastıklara iyice yaslandı, enfiye kutusunu açıp bir miktar enfiye çekti, burnunu mendiliyle sildi:

- Paşalar, beyler, ağalar! Bilirsiniz ki, ben Nizam-ı Cedide hayran, padişahımın emrinden asla taşra çıkmayan bir karındaşınızım. Unutmayasınız ki, kim Nizam-ı Cedide karşı kor, kim efendimiz Sultan Selim'e dil uzatıp emirlerini dinlememeye kalkışırsa en büyük düşmanım olur. Padişahımız uludur. Hassastır, affedicidir; devletinin ve kullarının iyiliği için durmadan didinir, uykusuz geceler geçirir. Bizler ona dört elle sarılıp yardım etmemiz gerekirken, bazı namertler işleri büsbütün karıştırıp halka rahat yüzü göstermez olmuştur. Alo Paşa da, Pazvand-oğlu da böyle birer haindir. Ne yazık ki, donanmadaki işlerimin çokluğu yüzünden vaktinde yetişip Pazvand-oğlu'nun Vidine kapanmasının önüne geçemedim. Ancak bu yılın Nisan ayı başında yola çıkabildim. Ben gelinceye kadar hepiniz elinizden geldiği kadar ona karşı koydunuz; Varna'dan, Nis'ten, Silistre ve Rusçuk' tan uzaklaştırdınız. Yalnız içinizde en büyük gayreti Alemdar Mustafa Ağa ile Kocaların oğlu Mehmet Bey gösterdi. Bu yüzden Alemdar Ağa'ya evvelâ Hassa Hasekiliği rütbesi verildi. Tırnova'ya yürüyen Pazvand-oğlu' nun adamlarını bozması dolayısiyle de Silâhşor-i Hassa payesine yükseltildi. Şayet Kocaların oğlu dayatmasa idi ona da şanına lâyık görevler bulunurdu. Bundan maksadım, devleti için çalışanların asla mükâfatsız kalmayacağını anlatmaktır. Belki haberiniz olmuştur; bundan dört ay evvel Napoleon denen bir Françe paşası İskenderiye'ye ayak basıp Mısır eyaletimizi işgale başlamış, Kahire bu paşanın eline geçmiştir. Bize yardıma gelen İngiliz donanması Abukır'da Françe donanmasını yenmişse de Napoleon'un Mısır'da ilerlemesine engel olamamıştır. En sonunda bundan iki ay evvel Sultanımız Françe'ye harp ilân etmek zorunda kalmıştır. Bu yüzden bu gün aldığım bir fermanla beni geri çağırırlar. Size son emrim şudur ki, ben gidince işi gevşek tutup asla Pazvand-oğlu'na fırsat vermeyesiniz.

Hüseyin Paşa sustu; sözlerinin etkisini anlamak için karşısındakilere baktı. Kimse konuşmuyordu. Herkes duygularını gizliyor, sakin görünmeye çalışıyordu.

- Paşalar, beyler, ağalar! Pazvand-oğlu aman bilmez bir şakîdir. Zalim, gaddar, hilebazdır. Sıkıştı mı çeşitli desiselerle kurtulmanın çarelerini arar. Nitekim Vidin'i kuşattığımız sıralarda bu asi benden affını istedi; teslim olursa şefaatte bulunacağımı bildirdim. Ama buna yanaşmayıp savaşı göze aldı. Ne yazık ki büyük toplarımızın yokluğundan kal'ayı çökertemedik, şehre girip onu yakalayamadık. Şunu da ilâve edeyim ki, Pazvand-oğlu onikibin seçme askeriyle bol cephane ve erzakına güvenerek kal'ayı çok iyi korur. Üstelik zaman zaman taşra çıkıp metrislerimize de saldırır. İşte bütün bu sebepler yüzünden bugüne dek Vidin'e giremedik; şanımız lekelendi, eşkıyaya cesaret geldi. Şayet içinizde ben gittikten sonra kuşatmadan vaz geçecek olanınız varsa Alo Paşa gibi hileye sapmadan açıkça söylesin yahut başka bir çare düşünülüyorsa bildirilsin.

Hüseyin Paşa susunca bir süre konuşan olmadı. Sonra onun ısrarla herkesi teker teker süzmeye başlaması üzerine cansız, isteksiz sesler işitilmeye başlandı:

- Doğru söylersin devletlû vezir!
- Elbette kuşatmayı kaldırmadan burada kışlarız!
- Başka bir diyeceğimiz yoktur!
- Asker yorgun ve bezgindir ama madem emredersin katlanmak gerektir devletli vezir!

Hüseyin Paşa dudaklarını büzdü, asasını sıkı sıkıya kavradı, hiddetle ayağa kalktı. Gözleri gittikçe irileşiyor, siyah top sakalı titriyordu. Birden karşısına Kocaların oğlu dikildi:

- Devletlû vezir, dedi, görürüm ki, üzüntünden yerinde duramaz oldun. Haklısın; benim de şu anda içim büsbütün kan ağlar. Buradaki paşa, bey ve ağa karındaşlarımızda artık mecal kalmamıştır. Bir kısmı geri dönmek ister. Ayrıca senden de çekinirler; Pazvand-oğlu yakalanırsa kendilerine sıra gelip Rumeli'nde dilediklerini gibi yaşayamayacaklarından korkarlar. Hâlbuki biz geçen kıştan beri Pezvand-oğlu'nun adamlarını her yerden kovup Vidin'e sürünceye kadar neler çektik! Namert sıkıştığını anlayınca Vidin muhafızı Abdi Paşa'yı hapsettiği yerden çıkartıp affı için padişahımıza ariza yazdırttı; kendi yakın adamı olan Abdi Paşa'nın kethüdası Bozoklu Mehmet Efendi ile gizlice Asitane'ye göndertti. Biz bunu haber alınca bir daha affa uğrayıp cezasız kalmasın diye Bozoklu Mehmet Efendi'nin peşine Behram Çavuş'u saldık, onu Büyükçekmece önle-

rinde yakalattık. Bu kadar emekten sonra işi yarıda bırakmak asla caiz değildir. Kanı donmuş olanlar, endişe edenler, erlikten nasibini almayanlar çekilsinler. Burada kalacak olanlar ise sadece kışlamayıp, kar kış demeden yezidin başına kal'ayı yıkıncaya kadar yürüyüş üzerine yürüyüş tazelesin. Ayrıca, uygun görürsen başsız kalan Silistre askerine geçici olarak ben kumanda edeyim; kendi adamlarımla birlikte hemen surlara tırmanayım. Hiçbir şey yapamasam da ardımdan geleceklere yol açmış olurum.

Hüseyin Paşa Kocaların oğluna sevgiyle baktı, sonra iki yanına doğru başını oynattı; tam cevap verecekti ki, otağın kapısı sür'atle açıldı, beline yapışan iki muhafızı da beraberinde sürükleyen Behram Çavuş içeri girdi:

- Beğ! Durman! Pazvand-oğlunun domuzları it sürüsü gibi kal'adan çıktı; bizim kızanların metrislerine saldırır. Yoldaşların başsız kaldı; ben geri dönerim, sen de gel!

Behram Çavuş ne bir cevap bekledi, ne de bir emir; geldiği gibi yine iki muhafızı peşinden sürükleyerek dışarı çıktı:

Gaziler diyarıdır beğim; bunda durulmaz.
Bunda duranın beğim; akıbeti hayrolmaz.

Behram Çavuş hem türküsünü söylüyor, hem de atının karnını çökerterek siperlere doğru dört nala hayvanını sürüyordu.

O zaman Kocaların Mehmedi, Behram Çavuş'un türküsüyle benliğini serinletirken Hüseyin Paşa'nın önünde hafifçe eğildi:

- Devletlû vezir, dedi, ben de giderim; bizim yapamadığımızı yine Pazvand-oğlu yaptı. Eğer saldıranların içinde Pazvand-oğlu varsa bu benim onunla son çarpışmam olacak. Kısmetse Pazvand-oğlu'nun başsız gövdesini ayaklarınızın dibine atarım, yahut da söner, kaybolurum!

Dışarıda sinsi bir yağmur yağıyordu. Bu yıl kış erken geleceğe benziyordu; soğuk dinmemiş, rüzgâr susmamıştı. Etrafa dalga dalga kılıç ve tüfek sesleri yayılıyor, atlar koşuşuyor, homurtular yükseliyordu.

Kocaların oğlu ile Halil Ağa hayvanlarını çatlatırcasına sürüyorlardı; Tosun Mustafa'nın güleç yüzü rehberleriydi. Sekiz yıl evvel Tosun Mustafa henüz bir çocukken, Yerköy'de Nemçeliyle savaş esnasında yanlarına soluyarak sokulmuş, baygınlıklar geçirerek:

- Çiftliği bastılar, diye inlemişti; iki kişi hanıma saldırdı, sonra onu küçük beğle beraber ayaklarına taş bağlayıp Tuna'ya attılar!

Bir eşten ayrılmak bir ümidin eşiğinden dönmek, yardan, evlâttan uzak olmak, burcu burcu tüten hasretleriyle kavrulmak ne kadar acı idi! İnsan, gayesini birleştirdiği, derdini paylaştığı, yaşantısına alıştığı dostunu, yoldaşını arardı. Kişileri çökerten, kırılan hayaller, yalnızlık ve anlaşılmamış olmaktı.

- Bilir misin Beğ; Tosun Mustafa'mdan ayrıldıktan sonra ona karşı duyduğum sevginin derecesini ancak anlayabildim! Yanımdayken çapkına kızardım!

Gerçekler ümitleri silkeliyordu. Rahat yaşayabilmek, güveniyorum diyebilmek, inanarak yürümek bu topraklarda yaşayanların hakkıydı.

Halil Ağa'yla Kocaların oğlu bakıştılar ve hemen anlaştılar; Pazvand-oğlu'nu ayaklarının altında çiğnerlerse şayet, ümitleri silkeleyen gerçek bu kadar zalim olmayacaktı.

- Beğ! Sakın beni yanından uzaklaştırmaya kalkma.

- Olur Halil Ağa; yalnız sen evvelâ Silistre askerlerinin bulunduğu siperlere git, onlarla birlikte Pazvand-oğlu'nu arkadan çevir.

- Etme Beğ; beni yine başından savarsın.

- Yerköylü gaziler bu işe yetmez. Silistreliler de başsız ne yapacaklarını şaşırır. Kısmetse yine yan yana oluruz Halil Ağa!

Halil Ağa gölgelerin gezindiği gözlerini kapadı, bembeyaz dişlerindeki acı gülümsemeyi adeta içti; sonra atının başını çevirip uzaklaştı.

Şimdi Kocaların oğlu kendi askerlerini iyice seçebiliyor, karşıdan tüfek ateşi ve küfürlerle saldıran şakîleri görebiliyordu. Fakat onun aradığı başkası idi; yassı burunlu, bıyıkları dudaklarının yanından aşağıya sarkmış, gözleri kanlı bir adamın adeta özlemini çekiyordu.

Göremiyordu; Yerköylülerin bulunduğu sipere asiler o kadar kalabalık hücum ediyorlardı ki, içlerinden birisini seçmenin imkânı yoktu.

Hemen atından atladı:

- Geldim Behram Çavuş, diye bağırdı, dayanın!

Behram Çavuş bir kişiyi belinden havaya kaldırmış, sonra onu saldıranların üzerine fırlatıvermişti.

Diğer siperlerde böylesine kanlı bir boğuşma olmuyordu; asiler

bu siperdeki yorgun ve bezgin Osmanlı askerlerini Yerköylülere yardıma koşmamaları için oyalıyorlardı sanki!

- Beğ! Görebildin mi domuzu?

Kocaların oğlu iki kişiyi birden devirdi, sonra başka birine kılıcını indirirken!

- Niye geldin Halil Ağa? diye sordu. Silistre askeri nerede?

- Kethüdaları Serdar'dan emir almadıkça metrislerimizden çıkmayız diye dayatır. Namertler de her koldan Osmanlı askerinin üzerine yüklenir. Beğ kusuruma bakma; seni yalnız koyup da Silistirelilerle oyalanamadım.

O zaman neşelenmiş gibi Kocaların oğlu, bütün hıncını da içine katarak bir nara attı:

- Haydin yiğitlerim; bu alçaklara zinhar aman vermeyesiniz! Ben yanınızdayım, hep yanınızda, Halil Ağa da burada!

Ne kadar çarpışılsa, ne kadar karşı koymaya çalışılsa insan gücü bir dereceye kadar dayanırdı. Asiler dalga dalga siperlere giriyorlardı, Yerköylüler ise gittikçe azalıyorlar, gittikçe kuvvetten düşüyorlardı.

Kocaların oğlunu bir kılıç sıyırıp geçti. Halil Ağa'nın omuzundan sinsi sinsi bir kan şeridi aşağıya doğru süzülmeye başladı. Behram Çavuş'un göğsüne bir hançer değdi.

Halil Ağa hep Kocaların oğlunun ardındaydı; Halil Ağa ümit veya ümitsizliği içinden kovmuş, gölgelerin dolaştığı gözlerine biraz ışık düşürmüş, boynunu bükmüş, beyini kolluyordu.

Neticede o kadar azaldılar ki, adeta parmakla sayılacak hale geldiler. O zaman iğrenç, ahengini kaybetmiş, yapışkan bir ses işitildi:

- Kocaların oğlu! Benimle teke tek dövüşmek istemiştin! İşte karşındayım; er isen gel yanıma!

Genç adam iliklerine kadar titredi, hattâ buz gibi bir rüzgâr bütün vücudunu dolaştı; şakaklarında akan terle sırtından, omuz başlarından sızan kan bir anda dondu:

- Pazvand-oğlu! Geldim; asıl sen er isen bir daha kaçma karşımdan!

Kocaların Mehmedi nefessiz kalmış gibi ciğerlerini şişirip gözlerini ileride yirmiden fazla sergerdenin arasında duran Pazvand-oğlu'na çevirirken birden Halil Ağa onun önüne geçti.

- Beğ! Sakın gitme! Yaralısın, çok yorgunsun; bu domuz, senin bu halini gözledi. Ben de senin kadar ondan nefret ederim; ama ne

fayda. Kendisini emniyete alıp senin gafletini kollayan bu nâmerde sakın fırsat verme. Sabredelim Beğ, sabredelim.

Genç adam Halil Ağa'ya cevap vermedi, yalnız Behram Çavuş'un türküsüne bütün gönlüyle yaslandı:

Gaziler diyarıdır beğim; bunda kaçılmaz.
Bunda kaçanın beğim; şanı, şerefi kalmaz!

Behram Çavuş bir fırıldak gibi kılıcını çevirdi; Kocaların oğlunun karşısına çıkan birkaç asiyi devirdi, ona yol açtı. Sonra yine türküsünü söyleyerek çarpışmaya başladı.

O zaman genç adam Halil Ağa'nın yanından bir ok gibi ileriye fırladı; çakır gözlerinden şimşekler çakar, kuruyan dudaklarında yer yer çatlaklar belirirken tekrar bağırdı:

- Kendi ayağında geldin kahpe; bu gün son günündür, hazır ol!

Kocaların oğlu yardı, kırdı, ezdi; soluyarak, vücudundan süzülen kanlarla kızıla boyanarak önüne çıkanı devirdi, çiğnedi, Pazvand-oğlu'na yaklaşmaya çalıştı.

- Beğ; dön geri! Rahmetli büyük beğ, senin için, bu kızanın iki halinden korkarım derdi; kendisine o kadar güvenir ki ardını hiç kollamaz, bir de kızınca gözü hiçbir şey görmez!

Kocaların oğlu Halil Ağa'yı işitmek istemiyordu; Halil Ağa ise onun açtığı yoldan durmadan ilerliyor, peşini asla bırakmıyordu.

Genç adam ne yaparsa yapsın Pazvand-oğlu'nun yanına varamıyordu; her adım atışında karşısındaki geri çekiliyor, uzaklaşıyordu. Neticede öyle bir an geldi ki, artık ilerleyemez oldular; etraflarını insandan bir duvar çevirdi.

- Beğ! Nihayet bizi kuşattılar! Beğ; bilirmisin ki, seni ben Tosun Mustafamdan da fazla severim. Ben her işi seni düşünerek yapar, sevinirsen sevinir, ağlarsan ağlarım. Senden gayrı ne tasam, ne sevincim vardır benim. Tosunumu bile senin o çakır gözlerine bakarak unuturum. Senden uzak bu hayatın tadı mı olur Beğ?

- Halil Ağa konuşma daha fazla; cesaretimi kırarsın. Neden geldin peşimden, neden?

- Beğ! Anamsın, babamsın, yaşadığım topraksın! Başka zaman olsaydı süleyemezdim bu kadarcığını. Sakın asla gamlanma. Vur Beğim, vur!

Sırt sırta vermişlerdi, kılıçları durmadan inip kalkıyordu; gözleri çakmak çakmaktı.

Birden Halil Ağa diz üstü çöktü, silâhını güçlükle salladı, sol eliyle göğsünden fışkıran kanları bastırmaya çalışırken:

- Üzülme Beğim, diye fısıldadı; Halil yine seninledir. Tosun Mustafa'ma da söz verdim; sana iyi bakacağım Beğim! Bir şeycikler olmaz sana, bir şeycikler; ben buradayım.

Halil Ağa'nın elinden kılıcı düştü, yere kapaklandı. Kocaların oğlu sür'atle döndü; Halil Ağa'ya inmekte olan bir kılıcı ikiye böldü.

Fakat genç adamın da dizleri kesiliyordu; artık duramayacaktı, tutunamayacaktı...

O sırada asilerde bir dalgalanma oldu. Evvelâ bir kişiyi belinden havaya kaldırıp kendisine kalkan yapan Behram Çavuş çemberden içeri girdi, arkasından Alemdar Mustafa Ağa'nın gür sesi işitildi:

- Dayan Kocaların oğlu, hepten yetiştik!

Genç adam silkindi, buğulanan gözlerindeki perdeyi dağıtmaya, olanları anlamaya çalıştı. Görebiliyordu; Behram Çavuş göbeğiyle, tekmesiyle, tokadı, yumruğu, kılıcıyla asileri sürüyor, Alemdar Mustafa Ağa ise Rusçuk askeriyle şakîleri kılıçtan geçiriyordu...

Kocaların oğlu başka bir şey daha gördü; biraz ileride Pazvandoğlu kılıcını çekmiş, büyük bir maharetle karşısına çıkanları dağıtıyor, Vidin kalesine doğru uzaklaşıyordu.

Kocaların Mehmedi birden dikildi, birden bütün yorgunluğu gidiverdi, hatta adaleleri öylesine gerildi ki parmakları kılıcını bir mengene gibi kavradı. Hiç düşünmedi bile; olanca hızıyla koşmaya başladı:

- Pazvand-oğlu nereye gidersin?

Asilerin başı artık kaçamadı; yıldırım gibi inen bir kılıcın darbesinden kurtulabilmek için yana sıçradı, sonra iki çelik parçasının birbirlerine değmesinden meydana gelen bir ses dalga dalga uzaklaştı.

- Kocaların iti! Peşimi hiç bırakmayacak mısın, bir türlü gebermeyecek misin? Talih hep sana mı yâr olacak? Senin siperin diye geçenlerde Silistre askerinin arasına dalıp Osman Paşa'yı öldürdük, arkadan bizi kuşatarak bütün yoldaşlarımı dağıttın. Bugün ise tuzağıma düştüğün halde yine kurtuldun. Al öyle ise, yedi canlı kelp!

Kocaların oğlu konuşmuyordu, daha doğrusu konuşamıyordu; yine dizlerine kesiklik gelmiş, yine gözleri kararmaya başlamıştı.

Etrafını bulanık görüyordu; artık siperlerde bütün hızıyla devam eden boğuşmanın farkına varamıyordu. Küfür ve nârâlar, mânâsız uğultular ortasında kendisinden geçmek üzereydi...

Pazvand-oğlunun kılıcı omuzunu sıyırınca genç adam ayılır gibi oldu; gözlerini olanca hızıyla açtı, dişlerini dudaklarına bastırdı ve havada ıslık çalan kılıcını son bir defa salladı...

- İt! Yaktın beni!

Şimdi Pazvand-oğlu yerde kıvranıyordu; kılıcı ikiye bölünmüş, omuz kemiği dışarı fırlamıştı. Yine de Pazvand-oğlu hemen doğruldu; elindeki kırık kılıcı Kocaların Mehmedi'ne fırlattı, kaçmaya başladı.

Genç adam vakit geçirmedi; kılıcını bıraktı. Sultan Selim'in hediye ettiği hançeri kuşağından çıkardı, hasmının üzerine sıçradı. Onu derhal altına aldı, başını saçlarından kavradı, hançerin sivri ucunu boğazına dayadı.

Pazvand-oğlu artık direnmedi; hattâ yalvarmadı bile, sadece:

- İşini çabuk bitir, dedi. Kocaların piçi yine talih sana güldü!

Genç adam dişlerini sıktı; insanlıktan büsbütün uzaklaşarak, hattâ büyük bir zevk duyarak hançerin ucunu yavaş yavaş Pazvand-oğlu'nun boğazına batırmaya başladı.

- Durun! Asitane'den şimdi bir ulak geldi; padişah fermanı var! Bundan böyle Pazvand-oğlu'na kimse dokunmayacak! Pazvand-oğlu Osman Ağa'yı padişahımız affetti.

Serdar Hüseyin Paşa'nın bir adamı durmadan bağırıyor, onun bu sözlerini diğer görevliler de savaş meydanının her yerinde aynen tekrarlıyordu.

Kocaların oğlu evvelâ bir şey anlayamadı; rüya görmekte olduğunu, kendisiyle birisinin alay ettiğini sandı. Pazvand-oğlu'nun saçlarını büsbütün kavradı, hançeri biraz daha batırdı...

- Beğ! Artık elini kana bulama! Yalvarırım; Sultan Selim'e asi olma! Kalk ayağa Beğ; fermanın aksine davranmak senin beğliğine yakışmaz! Çek hançerini oradan, Sana sülerim Beğ! Elbet günün birinde yine geçer elimize bir fırsat... Yalnız, bu domuzun boğazını deleceğin yerde burnunu büsbütün yassıltsaydın daha iyi olmaz mıydı?

Halil Ağa sürüne sürüne gelmiş, Kocaların oğlunun bileğine yapışmış, içi titreyerek sesleniyordu.

Denizlerin ötesinde; Mısır'da Napolyon'la savaş bütün hızıyla devam ediyordu. Serdar Hüseyin Paşa geri çağrılmıştı; donanmanın başına geçecekti. O olmayınca Rumeli'ndeki isyan büsbütün uzayabilirdi; temelinden sarsılan bir devletin, iki yerde savaşmasına ne gücü, ne de serveti vardı. En iyisi Pazvandoğlu'nu affetmek, bu işin içinden sıyrılmaktı.

Sultan Selim yine hata ediyordu; belki de bir sonuç alınamadan aylardan beri dökülen kanların hassas bünyesinde bıraktığı üzüntü, onu böyle bir affa ve endişeye de sürüklemiş olabilirdi!

Bundan üç yıl evvel, Topkapı Sarayı'nda, Sultan Selim'in huzurunda Kocaların oğlu üzüntüsünden dişleriyle dudaklarını kanatırken:

"- Eşimle oğlumu Tuna'da boğan namertleri günün birinde yakalarsam onları elimden hiçbir kuvvet kurtaramaz." demişti.

- Beğ! Beni dinle; biraz daha batırırsan geberir bu herif! O zaman çok sevdiğin Sultan Selim'in yüzüne nasıl bakarsın, ferman dinlemezsen senin Pazvand-oğlu'ndan ne farkın kalır? Zaten ölümden beter ettin onu; artık kaatil olma! Beğ! Ben! Seni! Çok! Beğ.

Halil Ağa'nın genç adamın bileğine yapışan eli gevşedi. Halil Ağa tutunmak için çırpındı. Yine de gücü yetmedi; kendini kaybetti, sırt üstü yığılıp kaldı...

O zaman Kocaların oğlu birden ayağa kalktı; kanlı hançerini kuşağına, yerdeki kılıcını kınına soktu... Sonra eğildi, Halil Ağa'yı kucakladı, bağrına bastırdı, yanağını yanağına değdirdi, öptü, kokladı...

Artık Kocaların oğlu hiçbir şey göremiyor, hiçbir şey düşünemiyordu; sadece adım adım, çökercesine uzaklaşıyordu:

- Halilim! Ağam! Babam! Ben de seni çok seviyorum! Kurtulacaksın, kurtulacaksın!

Arkalarından bir avuç Yerköy gazisiyle birlikte Behram Çavuş geliyordu. Behram Çavuş durmadan türkü söylüyordu:

Gaziler diyarıdır beğim; bunda ölünür.
Ecel geldiyse beğim; Allah'a ne denilir?

Nevcivan

ÜÇÜNCÜ AHMET Çeşmesi'nin önünde duran Halil Ağa. Kocaların Mehmedi'nin Bâb-ı Hümâyundan çıktığını görünce rahatlamış gibi gülümsedi. Sonra yıllardan beri hasret kalmış bir sevgiliye kavuşmuşçasına kollarını açarak genç adamın yanına koştu:

- Beğ, geldin mi? Sülemesi dile kolay; bu Sultan Selim de insanı neden bu kadar oyalar? Yine başına bir dert gelip dönmeyeceksin diye hepten kahrolurdum.

Kocaların oğlu dalgındı; zihni yine karışmış, hattâ o anda nereye gideceğini bile kestiremez olmuştu. Farkına varmadan yürümeye başladı.

- Tübeler olsun Beğ! Sen bir daha Topkapı Sarayı denen bu yere gelme. Neden canın sıkılır; sülesene Haliline?

Genç adam durdu; Halil Ağa'ya derin derin baktı. Ondan şefkat, ondan yardım aradı:

- Belki ben yanılıyorum, diye fısıldadı; anlayamıyorum bir türlü.

- Ne der Sultan Selim? Yoksa Urumeli'ni gözden çıkardı mı?

- Halil Ağa yine içim yanar; dert anlatamamanın, lâf dinletememenin acısıyla kavrulurum.

- On aydan beri, Vidin'den bu yana olup bitenleri bir bir sülemedin mi?

- Hepsini bildirdim. Kapıcıbaşılık rütbesi yetmiyormuş gibi Pazvand-oğlu'nu üç ay evvel vezir yapıp Vidin muhafızlığına tayin etmesini, Niğbolu sancağının da kendisine ilâveten verilmesini doğru bulmadığımızı söyledim. Ayrıca Rumeli'nde devletin emirlerini dinleyen pek az paşa ve âyan kaldığını, şimdiden Vidin tarafında Pazvand-oğlu'nun, Rusçuk ve Şumnu tarafında Terseniklioğlu'nun, İbrail'de Ahmet Ağa'nın, Silistre'de Yılık-oğlu'nun, Yanya ve Mora'da Tepedelenli Ali Paşa'nın diledikleri gibi hüküm sürdük-

lerini anlattım. Hele Terseníkli-oğlu'na, Pazvand-oğlu'na rütbeler verildikçe büsbütün azıtacağını, bu adamların günün birinde hep birden baş kaldırıp hutbede bile padişahın adını okutmayacaklarını ilâve ettim.

- Ne cevap verdi Sultan Selim? Yanında olmalıydım da birkaç kelimecik de ben sülemeliydim. Yoksa padişaha Pazvand-oğlu'yla görülecek bir hesabımızın bulunduğunu çıtlatmadın mı?

- Beni sever ve sayarsan Pazvand-oğlu'nu unut! dedi. Nizam-ı Cedid kuvvetlendikçe onların sineceğine, akılları başlarına gelip hatalarını anlayacaklarına, güzellik ve iyilikle davranılırsa devlete yararlı kişiler olacaklarına inanıyor. Yakında, Asitane ve Kütahya'dan sonra Rumeli'nde de Nizam-ı Cedid ordusu kurulacakmış, sabır gerekmiş!

- Vah Sultan Selim, vah! Hepten iyi adam bu! Padişahın işi; ne denir Beğ?

- Mısır'da kanlı savaşlar devam ediyormuş. Napolyon denen Françe paşası Akkâ kal'asına kadar varmış; Cezzar Ahmet Paşa kal'a muhafızı olarak iyi dayanmış, tam altmış dört gün karşılıklı çarpışmışlar. Hünkârı biraz avutan husus, Asistane'den giden Nizam-ı Cedid askerinin başarısı olmuş.

- Hay garip Sultan Selim, hay! Beğ o bizden de dertli, yükü hepten ağır; varmasaydın üstüne daha fazla.

Kocaların oğlu içini çekti. Bir şey yapamamış olmanın üzüntüsüyle birlikte kanaatlerindeki sarsıntının da acısını taşıyordu.

Ayasofya'yı dönmüşlerdi. Yine At Meydanına doğru yürüyorlardı.

Padişah o gün ne kadar da yumuşak ve içli konuşmuştu. Kocaların oğluna bir kardeş, bir dost gibi dertlerini dökmüş, yorgun bakışlarını bile gizlemeye lüzum görmeden üzüntülerini anlatmış, karşısındakine sabretmesini söylemişti. Elbet düzelecekti; beklemek gerekti. Sevgiyle, hoş görerek davranmalı, dış tehlikeleri savmalı, sanata, ilme kıymet vermeli, kanla değil, inandırarak başarıya gidilmeliydi.

Genç adam başını iki yanına salladı, farkında olmadan Halil Ağa'nın koluna girdi, hatta ona yaslandı:

- Napolyon, dedi. Akkâ'dan Kahire'ye geri döndükten sonra, Tırhala mutasarrıfı Köse Mustafa Paşa seksen gemi ve İngiliz donan-

masının yardımıyla Abukır'a onsekizbin asker çıkarmış. Bunun üzerine Napolyon Kahire' den gelmiş, süvari ve piyade hücumlarıyla Osmanlı askerini dağıtmış, Köse Mustafa Paşa'yı esir etmiş. Bozulan askerimizin bir kısmı güç hal ile gemilere alınmış. Nihayet Napolyon Mısır'daki Françe askerinin kumandasını yanındaki başka bir paşaya bırakıp gizlice memleketine gitmiş!... Görüyorsun ya Halil Ağa; küçük bir orduyla dahi baş edemez oldu bu devlet!

- Sultan Selim'le iyi dertleşmişsiniz Beğ. Yanınızda başka kimse yok muydu?

- Benden evvel Aygır İmam vardı huzurda; o defolup gidince Ramiz Efendi'yle ben girdim içeri.

- Haber saldığı halde neden Asitane'ye gelmekte geç kaldığını, Vidin'den bu yana niçin ziyaretine gitmediğini sormadı mı sana?

- Seni bırakamadığımı, aldığın yaralar yüzünden ölümle pençeleşerek ancak iyileşebildiğini söyledim.

- Vallahi iyidir şu Sultan Selim; bizim yaralı olduğumuzu öğrenince ti Urumeli'ne kadar tabibini göndermişti. Beğ, sana yine beylerbeyliği teklif etti mi?

- Esasen Rumeli'nin halini ve Pazvand-oğlu'na karşı duyduğum kinin sebebini öğrenmekten ziyade bunun için çağırmış beni.

- Ne dedin?

- Alemdar Mustafa Ağa'nın hepimizden fazla çalıştığını, bizi de af buyurmalarını söyledim.

- Bilmem ama Beğ; seni şöyle karşımda iki tuğlu görmek hoşuma giderdi. Ne ise, sen tuğsuz da paşadan-daha paşa, hatta vezirden daha vezirsin benim için.

Kocaların oğlu canı sıkılmış gibi Halil Ağa'nın kolundan çıktı, etrafına bakınıp oyalanmak istedi. Belki de farkında olmadan birisini arıyordu yollarda; yassı burunlu, bıyıkları dudaklarının kenarından aşağıya doğru sarkmış bir adam karşısına çıksaydı şu anda acaba ona ne yapardı? Padişahın fermanına uyarak hiç sesini çıkarmaz mıydı? Yoksa her şeyi unutup üzerine çullanır mıydı?

Genç adamın hemen dişleri kenetlendi, eli kılıcına uzandı:

- Pazvand-oğlu, diye fısıldadı, acaba seni bağışlayabilecek miyim? Yahut günün birinde, hünkârın arzusu aksine içimdeki korkunç kine yenilip karşısına dikilecek miyim?

- Beğ hâlâ mı Pazvand'ın itiyle uğraşırsın? Ona yapacağını yaptın zaten; bir nalları dikmesi kaldıydı, o da Allah'ın işi! Yalnız benim anlayamadığım, o senin peşini neden bıraktı? Neyse, sen şimdi biraz da Ramiz Efendi'den bahset; niye seninle geri dönmedi?

- Padişah huzurda kalmasını emretti; her halde özel bir iş görüşecektir. Fakat biz konuşurken Selim bir kere bile Ramiz Efendi'ye bakmadı.

- Aralarında bir şey mi geçti dersin?

- Bilmem; olsaydı dün gece Ramiz Efendi bize anlatırdı.

- Üle, Cihan Hatuncukla da ben konuştuğumda...

Halil Ağa sözünü tamamlamadı; başını ileriye doğru uzatıp gözlerini kırpmadan, kendilerine doğru gelen bir adama bakmaya başladı:

- Tübeler olsun, tübeler olsun! Bu hacı kokumuzu mu aldı, ne? Abe Cafer Ağa; senin ne işin var buralarda?

Şimdi Cafer Ağa yanlarına iyice sokulmuş, başını kaldırmadan fısıldıyordu:

- Bu kulunuz emrinize amadedir efendimiz. Hanımımı daha fazla üzmemek, bendenizi dahi perişan etmemek için hemen konağa gelmenizi rica ediyorum.

- Abe hacı ağa, tam zamanında yetiştin; biz de seni düşünüp dururduk. Öyle değil mi Beğ?

Cafer Ağa rahatlamış gibi biraz başını kaldırdı; hattâ sevincinden gözlerinin içi parladı:

- Araba hazır efendim, ufak bir zahmete katlanmanız yetecek.

Cafer Ağa geri çekildi; eliyle bir köşede duran etrafı kapalı faytonu gösterdi.

- Hadi Beğ! Ne dursun? Fakirlerin gönlünü yapmak yiğitliğin şanındandır. Biraz gam dağıtalım! Hatun senin için ti Urumeli'ne kadar adam gönderir de sen hâlâ naza mı çekersin?

Kocaların oğlu, içinde aşırı bir arzu uyanmasına rağmen çekiniyor, adeta ürküyordu. Halil Ağa ise onu kolundan tutmuş köşedeki arabaya doğru götürüyordu.

* * *

Yine halılar tüylüydü, yine atlas perdeler kapalıydı ve yine güneş odaya güçlükle giriyordu.

Orta yerdeki mangalın işlemeli kapağı kaldırılmış, içinde ateş yakılmıştı. Korlar kıpkızıl bir renge bürünerek güneşin iletemediği sıcaklığı odaya yaymaya çalışıyordu.

Mangalın ilerisinde, halıların üzerinde sere serpe uykuya yatmış gibi bir ferace duruyordu. Etrafa tül parçaları serpilmişti.

Sağdaki kapının hemen önünde pullu kırmızı bir pabuç vardı, pabucun öteki teki halılara gömülmüştü. Karşıdaki sedirin dibinde billûr bir kadehin parçaları göze çarpıyordu. Sedef kakmalı sehpaların üzerinde duran gümüş vazolardaki güller dört yıldan beri sanki hiç solmamış gibiydi.

Genç kadın, Kocaların oğlunun çıplak göğsüne yüzünü gömmüş, simsiyah saçlarıyla bu göğsü örtmeye çalışırken, onun on ay evvel aldığı yaraları öpüyor ve durmadan ağlıyordu. Zaman zaman şekil değiştiren, zaman zaman şakaklara doğru çekilen yeşil gözlerden süzülen yaşlar, yeni bir yaradan sızan bir kan şeridi gibi genç adamın göğsünden aşağıya doğru kayıyordu.

- Mehmedim; Civan'ın sana kurban olsun. Sana bende olmuş bir kulunum; ister döv, ister öldür. Ne yaparsan yap; hepsine razıyım. Yalnız, yılda bir kere gelip birkaç saat uğramana dayanamayacağım artık. Duyarlarsa, benim bu halime düşmanlarım bile acır. Ayağının altına yüzüm sürerek yalvarırım; ya beni Yerköy'e kaçır, ya büsbütün Asitane'de kal. Billahi ölümüme sebep olursun; ne olur, gel, hep gel bana!

Evet, genç kadın durmadan ağlıyordu. Ona bugün ne olmuştu, bilinemez; gözyaşlarını zaptetmeye çalışmadan, büyülenmişçesine, ezberlemiş gibi yalvarıyor, sanki erkeğin heybetli göğsünü delip içine girmek için çareler arıyordu.

Kadının fildişi renkli sırtı tamamen meydandaydı, vücudu kıvrılıyor, durmadan şekil değiştiriyordu.

Kocaların oğlu bir süre şaşırmış gibi hareketsiz kaldı, sonra dirseklerinin üzerine dayanarak doğruldu, genç kadının çenesini tutup başını kaldırdı. Şimdi iki çift göz birbirlerinin içinde bambaşka hisler arayarak çarpışıyordu.

- Neden durmadan ağlarsın Civan? Dediklerin olacak iş değil. Gözyaşlarından ise hiç hoşlanmam ben!

- Seviyorum seni Mehmedim!

- Öyleyse günümüzü niçin zehir edersin? Görmez misin ki, vakit yaklaşır, bir daha kimbilir ne zaman buluşuruz? Belki de hiç göremeyiz birbirimizi. Serhadler hep barut kokar; günün birinde barut kokuları beni de yakabilir. Onun için gül, hatta şarkı söyle... Sultan Selim'in cariyesi için bestelediği hariç, başka bir şarkı oku; sesini ne vakitten beri işitmedim.

- Gitme, Yerköy'e bir daha adımını atma. İslâmbol'da bir ev tut, ikimiz için. Paran yoksa ben sana veririm. İşte o zaman güler, dilediğin şarkıyı okurum. Raks da yaparım. Hep yanında, dizlerinin dibinde olurum.

Kocaların oğlu kadına bir kere daha baktı; yaşların billûrlaştığı gözlerde bambaşka bir ışık görünce Civan'ı koltuk altlarından tutup kucağına oturttu:

- Dinle beni, dedi, nedendir bilmem, sana bir türlü inanamıyorum. Şu halin, gözyaşların bile sahte gibi geliyor bana. Açıkça söylemek gerekirse, sevginden de şüphe ediyorum.

- İnan bana Mehmedim inan bana! Kolların arasına girdiğim zaman dünyayı unuturum, yaşadığımı bile farkedemez olurum. Hiçbir erkek bana bu zevki veremez. Beni sevip sevmediğine bile aldırmam. Fakat bilirim ki, sen de bana dayanamaz, ergeç yanıma gelirsin. Çünkü ben kadınım, tam kadın! Benimle evlenmeyi düşündün mü?

- Hatırıma bile gelmedi!

- Neden; yoksa çok mu çirkinim, yoksa sana uygun mu değilim? Beni bu kadar basit mi görüyorsun?

- Aksine, sen daima değişen, bir günü bir gününe uymayan bir insansın. Belki de amacın karşındakini avucunun içine alıp vahşi bir zevk duymak. Fakat ne yaparsan yap, sadece kendini aldatırsın; dişiliğine güvenerek bana hiçbir zaman hükmedemezsin!

Genç kadın gözlerini bir an açıp kapadı, sonra ayağa kalktı. Siyah saçlarını dalgalandırdı. İncecik kaşlarını yukarıya doğru kaldırdı, sivri tırnaklı parmaklarını ileriye uzattı.

Kadının gözlerinde buram buram aşk tüten bir ışık vardı, dudakları aralanmış, ayrık ön dişleri meydana çıkmıştı. Göğüsleri oynuyor, omuz başları inip kalkıyordu. Hafifçe yan dönmüş, bir ayağını öne

doğru atmıştı! Ayak parmaklarının üzerinde duruyordu; güvercin bileklerini, pembe topuklarını tüylü halılardan kurtarmıştı.

- Gel! Gel buraya! Beni bir kere, bir kere daha, hiç durmadan sev! Sana söylüyorum serhadların adamı... Alıştığın barut kokusundan da, yanından ayırmadığın kılıcından da kıymetliyim ben! Seni ezeceğim, dimdik duran başın önümde eğilecek. Henüz yenilmemişken gel; emrediyorum. Kocaların oğlu!

Bu kadın belki de bir şeytandı. Onu anlamanın, nereye varmak istediğini bulup çıkarmanın imkânı yoktu. Onun yanında dinlenmek, onun yanında nefsi korumaktan uzak vakit geçirmek, huzur ve sükûna kavuşmak mümkün değildi.

Kocaların oğlu itiraf etse de etmese de ondan korkuyordu. Verdiği sonsuz zevkle beraber öyle akla sığmaz hareketler yapıyordu ki bu kadın, onunla uğraşmaktansa Pazvand-oğlu gibi on kişiyle birden çarpışmayı tercih ederdi genç adam.

Kocaların Mehmedi hemen başını çevirdi, mintanına elini uzattı.

- Nereye? Gel diyorum sana; bugüne kadar asla tadamadığın bambaşka bir zevk bulacaksın bende. Tenimin her zerresinde ayrı bir sıcaklık, ayrı bir aşk geziniyor. Yıllarca sevsen dahi dişiliğimin hazinesi asla tükenmez. Gel!

Genç adam hiç cevap vermedi; mintanını giymek için ayağa kalktı. Kadına bakamıyordu; onu seyretmeye, hattâ sesini bile işitmeye tahammülü yoktu. Ya karşısındakinin kadın olduğunu unutur, bileklerinden yakalayıp yere sererdi, yahut da, dediği gibi, etinin her zerresinde bambaşka bir tad bularak yenilirdi ona. Kocaların Mehmedi'nin her ikisi de hoşuna gitmiyordu. Civan, kadın olduğu için kendisinden çok zayıf, dişi olduğu için de çok kuvvetliydi. Sadece:

- Hoşça kal, dedi, bu halinle hiç hoşuma gitmiyorsun, çok basitsin.

- Öyleyse niye bakmıyorsun bana; yenileceğinden korkuyorsun değil mi? Yenilmeyi de öğren biraz! Öğren ki, zaferlerinin kıymetini bilesin.

- Sen beni mağlup edemezsin; gücün yetmez buna! Ben tehlike karşısında daha fazla kuvvetlenirim. Başka bir kadına, duygularını duygularımda bulan, bana huzur, bana sükûn veren bir kadına ihtiyacım var. Öyle bir kadın ki, yalnızlığımı unuttursun, hiç olmazsa onunla beraber geçirdiğim saatler içinde savaştan uzak kalayım.

- Kim, kim o kadın? Çabuk söyle; Cihan mı yoksa?
- Çok mu merak ettin?
- Saklama; Cihan'ı seviyorsun, değil mi?
- Evet, Cihan'ı seviyorum!
- Arkadaşının, Ramiz Efendi'nin kardeşi Cihan'ı?
- Onu! Demek Cihan'ın kim olduğunu da öğrendin?

Odanın aşka bürünmüş, kızıllaşmış havasını birdenbire bir çığlık kapladı. Atlas perdelerde, güllerin üzerinde, mangaldaki korlaşmış ateşte bu çığlık süratle dolaştı:

- Hayır! Asla! Cihan'ın olamayacaksın sen! Elimden kurtulamazsın! Ben hepsini biliyorum! Senin farkında olmadıklarını da biliyorum! Kudretliyim; istersem buradan sağ bile çıkamazsın! Hele Cihan'a elini uzat, onu almaya kalk, her ikinizi de dünyaya geldiğine bin pişman ederim.

Kadın adeta çıldırmıştı, kendini halılara atmış, yerleri yumrukluyor, durmadan bağırıyor ve yine ağlıyordu.

En iyisi bir an evvel buradan gitmek, bir daha hiç gelmemekti. Kocaların Mehmedi kaçacaktı; serhad boylarında yılmak nedir bilmeyen, bugüne kadar en güç anlarında bile geri dönmeyen otuziki yaşındaki bu genç adam kurtuluşu, uzaklaşmakta buluyordu artık.

Kocaların oğlu kuşağını dolayıp hançerini beline sokarken başını çevirdi, kadına baktı. Kendisine yakıştıramamıştı; bir kadından ürkmüş olmak, nefsine güvenememek ağırına gitmişti. Hiç olmazsa iki üç kelime söylemeli, onunla biraz eğlenmeli, sonra uzaklaşmalıydı. Fakat ağzını bile açamadı; hayretle olduğu yerde kaldı.

Şimdi genç kadın halılarda sürünerek Kocaların Mehmedi'ne doğru yaklaşıyordu. Ellerini uzatıyor, yerleri tırmalıyor, ayaklarıyla kendisini ileri doğru itiyordu. Yalnız başını biraz kaldırmıştı; gözlerinde merhamet, af ve yardım isteyen bir ifade vardı.

İyice yaklaşınca halıların tüylerini bıraktı, genç adamın ayak bileklerine tutundu, aralık duran dudaklarını kapatmadan, ayrık dişlerini gizlemeden Kocaların oğlunun ayaklarını öpmeye başladı.

- Otur sevgilim, yalvarırım gitme erkeğim. Ben bir kadınım; zayıf, âciz, kimsesiz bir kadın. Sen ise çok kuvvetlisin. Senin bileğini hiç

kimse bükemez. Ben seninle nasıl baş edebilirim? Bu yaralı kuşuna acı. Beni affetmezsen eğer kendimi hemen pencereden dışarı atarım.

Kocaların oğlu, evvelâ ayağını silkelemek istedi, sonra içine bir anda dolan acayip bir hissin etkisi altında eğildi, kadını yerden kaldırdı.

- Söyle padişahım, söyle sultanım, gönlümün hâkimi, etimin sahibi, fırtınalı bir deniz gibi korkunç, bir aslan kadar güçlü yiğidim! Söyle, ben ölürsem hiç acımaz mısın?

Kocaların oğlu kadını bıraktı, yorulmuş gibi sedire oturdu, başka yapacak bir şeyi yokmuşcasına biraz ileride duran kalpağını başına geçirdi.

- Ne olur cevap ver bana; ölümüme sebep olursan hiç için sızlamaz mı?

- Acırım belki...

- Niçin acırsın erkeğim, her ölen kadın için üzülür müsün sen?

- Hayır!

- Öyleyse? Öyleyse bana neden acırsın?

- Çünkü...

- Susma sevgilim, ne olur birazcık duygularını dök önüme. Bu kadarcığını öğrenmek hakkım değil mi?

- Evet, çünkü ben de seni özlüyorum...

Bir anda genç kadının gözlerinde bir şimşek çaktı, sonra bunu birdenbire bir aşk bulutu örttü. Kocaların oğlu söylediği sözün mânâsını araştırmaya vakit kalmadan kadın onun boynuna atılıverdi. Şimdi Civan erkeği durmadan öpüyordu; çılgınca, önüne geçilmesine imkân olmadan, sevdiği adamın ağzından, boynundan, alnından, yanaklarından saçlarından öpüyordu. Vücudundan çıkan buğu öylesine yakıcı, öylesine kavurucuydu ki, genç adam kanının kızıştığını, damarlarının şiştiğini, adalelerinin gerildiğini, başının dönmekte olduğunu bile farkedemiyordu!

Sanki birisi itmiş gibi halıların üzerine düştüler. Erkeğin kolları kapandı, kadın o kolların arasında bir an kayboldu. Sonra kadının tırnakları genç adamın omuz başlarına gömüldü, her tarafı titremeye başladı:

- Seviyorum seni, Kocaların oğlu, seviyorum seni. Ne kadar gizlersen gizle sen de bana, özlemekten öte, çok daha derin hislerle bağlısın. Saklama artık duygularını. Kurtulamaycaksın benden.

O kadar gururlusun ki, benim olduğumu araştırmak lüzumunu duymuyorsun. Yakında hepsini öğreneceksin. Öyle şeyler olacak ki, şaşırıp kalacaksın. Bin Cihan biraraya gelse benim boşluğumu dolduramaz. Şu anda elime koz verdin; bunu kullanacağım, fırsatları hiç kaçırmayacağım.

Kocaların oğlu da bir şeyler söylemek istiyordu; fakat her ağzını açışta kadının nemli dudaklarını üzerinde buluyordu. Bunlar o kadar tazeydi ki, o kadar aşk tütüyordu ki, genç adam susamışçasına o dudakları sanki içiyordu.

Öyle bir an geldi ki, ikisi de içinde yaşadıkları anı tamamen unuttular, benliklerinin ötesinde bambaşka bir diyara gittiler.

* * *

Cihan Hatun bakışlarını önüne eğerken kendisinin bile güçlükle işitebileceği bir sesle fısıldadı:

- Ağabeyim hâlâ gözükmedi! Başına bir felâket gelmesinden korkuyorum.

Halil Ağa kahvaltı tepsisini itti, ağzındaki son lokmayı yuttuktan sonra ayağa kalkarken:

- Tübeler olsun, dedi, abe hatun kızım her işte bir hayır vardır; niye büle kötü düşünürsün? Bizim Beğ süler; Sultan Selim'in yanından çıkarken Ramiz Efendi içeride kalmış. Padişahın işi, ne denir?

- Hiç böyle yapmazdı, gelmeyeceği geceler evvelden haber verirdi. Korkuyorum Halil Ağacığım, çok korkuyorum.

- Abe Beğ, sen de bir şeycikler sülesene, bu hatun kızı biraz avutsana.

Güneş doğalı epice olmuştu. Yine de konakta derin bir sessizlik vardı. Pencereden dışarısını seyreden Kocaların oğlu her nedense odadakilere bakmak istemiyordu. Başını çevirmeden:

- Ben de meraklanırım, dedi, eğer bir saate kadar haber alamazsak Ramiz Efendi kardeşimi aramaya giderim.

Kocaların oğlu geri döndü; yorgun adımlarla sedire doğru yürüdü, uykusuz kalmış gözlerini bir an genç kıza çevirdi, sonra ellerini dizlerine dayayarak oturdu. Cihan Hatun da ona baktı; bal renkli gözlerinde derin bir üzüntünün izleriyle beraber bambaşka bir duygu da vardı.

Şimdi odayı da derin bir sessizlik kaplamıştı; Kocaların Mehmedi'nin yorgun hali, zihnini dolduran gizli düşünceleri diğer ikisine de geçmiş gibi hiçbirisi konuşmak cesaretini göstermiyordu...

Genç adamın o anda kafasının içinde iki kadın, durmadan çarpışıyordu. Birisi panter gibi yırtıcı, bir anı bir anına benzemeyen, etinin her zerresinde ayrı zevk taşıyan bir dişiydi. Diğeri ise kadere boynunu bükmüş, arzularını hapsetmiş, güzelliğini yılların insafsız eline bırakmış, sadece bakışlarıyla bir şeyler söylemeye çalışan, geleneklerin esiri bir kızdı.

- Oldu bu iş! Ben karar verdim Beğ!

- Ne kararı verdin Halil Ağa?

- Hiç! Tübeler olsun; unuttum işte!

Kocaların oğlu Halil Ağa'ya öyle sert bakmış, öyle hırçın bir sesle konuşmuştu ki, Halil Ağa alnında dolaşan parmaklarını bile kıpırdatamaz olmuştu.

Genç adam tekrar düşüncelerine gömüldü. Civan onu arzuluyordu ve belki de gerçekten seviyordu. O ise ne kadar saklarsa saklasın, genç kadında aşırı bir zevk buluyor, hattâ bunun özlemini çekiyordu.

Cihan'a gelince; acaba genç kız Halil Ağa'nın dediği gibi kendisini seviyor muydu? Ya kendisi ona karşı nasıl bir his besliyordu? Bildiği bir şey varsa; Cihan'ın yanında huzursuzluk, biraz can sıkıntısı, hattâ eziklik hissetmesiydi.

Eşi ile oğlunun ölümünden sonra, Halil Ağa'nın bütün çırpınmalarına rağmen, özlediği hayatı bir daha elde edememişti genç adam. Hırçındı, inatçıydı, hattâ kaba ve sertti.

Belki de Halil Ağa doğru söylüyordu, günün birinde bir düşmanın gizlice attığı bir kurşunla genç yaşında gözlerini kapatıverirse Kocaların nesli silinecekti. Aksi de olsa, uzun süre yaşasa dahi ileride, bir evlât edinememenin acısını derin derin çekecekti. Evet, her türlü yönüyle ona yardımcı olacak bir eşe ihtiyacı vardı. Acaba bu eş Cihan Hatun olabilir miydi? Cihan onu avutur, onu yalnızlıktan kurtarır, ona evlât verebilir miydi?

- İşte büle! Abe hatun kızım, hiç sülemezsiniz, başkalarından işitiriz; Ramiz Efendi vaktiyle müderrislik ve naiplik de yapmış. Şimdi

ise Sultan Selim ona Humbarahane ve Hendesehane nezaretini de vermiş. Allah mübarek etsin.

- Teşekkür ederiz Halil Ağacığım; ağabeyim iyi okumuş bir insandır. Hattâ rahmetli babam beni bile bir parça okuttu.

- Sizin rahmetli ne iş yapardı?

- Babam Kırım'ın Reisü'l-ulemasından Abdi-Veli Paşa'nın oğlu Kırım Kazaskeri Seyyid Feyzullah Bey'dir; Sultan Abdülhamid zamanında Kırım'dan İslâmbol'a göç etmiş, Filibe Mollalığına tayin edilmişti. Lâkin biz Asitane'de büyüdük.

- Bizim Beğ de okumuştur. İrahmetli büyük beğ en büyük hocalar getirtip yıllarca beğe ders göstertti. Hem bileği, hem kılıcı, hem de kafası kuvvetlidir. Zaten Kocalardan başka türlüsü de çıkmazdı. Abe Beğ, tam sırası gelmişken süliyeyim; Cihan Hatun çok ister, anlatıversene Kocaların kim olduğunu?

Kocaların oğlu uykudan uyanıvermiş gibi doğruldu. Evvelâ Halil Ağa'ya, sonra da kendisini ümitsizlikle seyreden Cihan Hatun'a baktı. Hâlbuki şu anda genç kızın gözleriyle karşılaşmayı hiç istemiyordu.

Genç adam hemen ayağa kalktı; uyuşukluğu geçmiş gibi omuzlarını dikleştirdi, kaşlarını çattı:

- Beni bağışlayın Cihan Hatun, dedi. Kocaların uzun süren bir hikâyesi vardır, size en büyük kocanın Koca Memil'in hatıralarını başka sefer anlatırım, en uygun bir zamanda. Şimdi ağabeyinizi aramaya gitmeliyim. Sen burada kal Halil Ağa; Cihan Hatun'un sana ihtiyacı olabilir. Kimbilir, belki de bir tehlike dolaşıyor etrafımızda. Merak etmemeniz için yanıma bir uşak alacağım; gelemezsem haber salarım size. Ramiz Efendi'nin dün gece eve gelmemesine hâlâ bir mânâ veremiyorum.

Sonra kimsenin cevap vermesini beklemeden kaçarcasına odadan çıktı.

- Ya! İşte bu yiğide Kocaların Mehmedi derler; bunca yıldır beraber yaşarız, ben bile zaman olur, ne istediğini anlayamam. Düşmanları olmasına rağmen çok kimse ona hayrandır. Bizim Tosun Mustafa bile son nefesinde...

Birden Halil Ağa'nın dudakları büzüldü, yosuna kaçan gözlerinde bir bulut dolaştı; onu bir anda gerilere, Rusçuk önlerine, küçük bir

tepenin altındaki ağaçların yanında duran bir mezara doğru götürüverdi!

Halil Ağa gözlerini açtığı zaman Cihan Hatun'un ellerini ellerinin üzerinde gördü. Genç kız, serhadlerin bu garip adamının önünde diz çökmüştü, yüzünü örten tül düşmüştü, bal renkli gözleri yaşlarla doluydu...

- Biliyorum Halil Ağacığım, evlâdınızı, Tosun Mustafa'nızı kaybettiniz. Dört yıldan beri sizleri içim titreyerek izledim. Hele Pazvand-oğlu'yla yaptığınız çatışmalar, sizin ve Mehmet Bey'in yaralanışı beni öyle üzdü ki, günlerce uyuyamadım. Bir haber alabilmek için çırpındım durdum. Hamdolsun ikiniz de sıhhate kavuştunuz ama o yavrucak bir daha geri gelmemek üzere gitti. Benimle diz çökün Halil Ağacığım; Tosun Mustafa için hep beraber Allahımıza dua edelim.

- Kız etme, kız yapma; beni hepten sulu gözlü kılarsın. Allah verdi, Allah aldı Tosunumu. Gerisi de yok artık; işte buna yanarım.

Cihan Hatun'un gözlerinden yaşlar durmadan süzülüyordu. Halil Ağa ise onun yanına, yere oturmuş, ellerini açmış Tanrısına yalvarıyordu!

Dualarını bitirdikleri zaman birbirlerine baktılar; sanki karşılıklı yardım aradılar.

Cihan Hatun teslim olmuştu. Cihan Hatun bütün ruhuyla şu anda Halil Ağa'ya yaslanmıştı.

- Evlât sevilir, evlât aranır, evlât özlenir hatun kızım! Sen hiç bir evlâdının olmasını istemez misin?

- İsterim Halil Ağacığım; bilemezsin hem de nasıl isterim.

Halil Ağa birden genç kızı omuzlarından kavradı, yeniden evlâdına kavuşmuş gibi onu göğsüne bastırdı, alnından öptü. Sonra Cihan Hatun'un başını omuzuna dayarken:

- Kızcağızım, dedi, doğruyu süle bana, bizim Beği seviyor musun? Gönülcüğün onun için çırpar durur mu?

İnce, çok derinden gelen, titrek, fakat burcu burcu sevda tüten bir ses cevap verdi:

- Evet! Evet, Halil Ağacığım! Çok ayıp, çok ayıp!

Genç kız hemen başını Halil Ağa'nın omuzundan çekti, elleriyle yüzünü kapadı.

- Kız, göster o güzel yüzünü bana bakayım! Dertleşelim seninle karşılıklı. Ağlama üle, biraz da bu garip Halilciği düşün. Ben de senelerden beri kafamı bunun için yorarım. Doluya koyarım almaz, boşa koyarım dolmaz.

Halil Ağa uzandı. Cihan Hatun'un ellerini yüzünden çekti, oradaki yaşları parmaklarıyla kuruladı, sonra rahatlamış gibi sırtını sedirin kenarına dayadı:

- Olan oldu bir kere, hiçbir derdini benden saklamayasın. Soracaklarıma bir bir cevap veresin.

- Hepsi bu kadar, hepsi bu kadar! Şayet Mehmet Bey'e bu konuştuklarımızı anlatırsan yaşayamam artık.

- Yok üle şey! Sen nasıl Tosunum için ağladınsa ben de senin için elbette bir şeycikler yaparım. Süle bakayım; bizim Beği ne zamandan beri seversin?

- İlk gördüğüm geceden beri. Ama o beni sevmez; yanımda bile kalmak istemez.

- Acele etme hele. Beğin içinde esen fırtınaları sen nereden bilirsin? O bu devlet uğruna yıllar yılı inler durur. İnat etse de, etmese de günün birinde bir yuvacık kurup başını dinlendirir. Tosunlar, tosunlar gelmeli bu yeryüzüne; ancak sen onun şanına uygun evlâtlar yetiştirirsin. Bundan büle bağırsa da sövse de Kocaların oğlunu muhakkak dize getireceğim. Seninle anlaştıktan sonra sırtım kuvvetlendi; yenemez beni gayri.

- Benimle evlenmek istemiyor değil mi? Sevmiyor hiç! Zorla olmaz bu iş Halil Ağacığım.

- Kim demiş? Sen de tütersin onun gönülcağızında. Ama inat eder; neden inat eder, bilinmez ki! Belki severse küçülür sanır, belki evlenmeden evvel bu devlet için yapılacak bir yığın iş var diye düşünür, belki de eski eşinin, oğlunun intikamını almadan evlenmeyi uygun bulmaz. Daha önemlisi Ramiz Efendi'nin kız kardeşisin, emanete hıyanetlik etmeyeyim diye gönlünü bir torbaya sokup büzer, büzer de durur. Beğ bu; zırha bürümüştür iman tahtasını, kolay kolay delip içeri bakamazsın ki! Ama tamamdır bundan sonra; sen başını serin tut, sakın bir daha ağlayayım deme.

- Mehmet Bey ölen eşini sever miydi Halil Ağacığım?

- Hayır! Büyük beğ evermişti onu; sonradan iyi anlaştılar, Beğinin gözlerinin içine bakan bir hatun kişi idi.

- Ben onun yerini tutamam belki de.

- Kim demiş? Sende bu güzellik, bu iyi huy, bu temizlik varken hangi kadın eline su dökermiş?

Cihan Hatun dizlerinin üzerine oturmuştu; şimdi solgun yüzü hafif bir pembeliğe bürünüyordu. Başını eğmese bile gözlerini Halil Ağa'dan kaçırıyordu. Halil Ağa ise dayandığı sedirden sırtını çekmeden genç kızı seyrediyor, dişlerini gösteriyor, alnındaki saçlarıyla oynuyordu:

- Gözlerin de güzel, kaşların da güzel, saçların da güzel, yanakların, dudakların da güzel. Hele şu boya bak, hele hele şu kirpiklere bak. A kız, Allah seni özenmiş de yaratmış; tübeler olsun; mübareğin işi olmadığı bir zamanına rastlamışsın. Ama niye üle titrersin?

- Ben giderim artık Halil Ağacığım; başım çok ağrıyor, ağabeyime üzülüyorum... Ne olur benim kusuruma bakma; unut bu konuştuklarımızı.

- Dur hele, daha bitmedi; bizim Beği seversin de ne yaparsın? Kuru kuruya sevgi olur muymuş?

- Konuşturma beni Halil Ağacığım; utancımdan sonra yüzüne hiç bakamam.

- Hele süle; benden gizli, benden saklı bir şeyin mi kaldı? Beğ için ne düşünürsün, evlenirseniz burada mı kalırsın, yoksa bizimle Yerköy'e gelir misin?

- Nereye isterse giderim; hatırımdan bir an bile çıkmaz. Yalnız ağabeyimi bırakmak çok güç olacak. Evlenseydi şayet bu kadar düşünmezdim. İstemiyor, o kadından başkasını gözü görmüyor. Ben ise Mehmet Bey'in hayaliyle yaşar oldum. Mehmet Bey savaştayken yanında bulunmayı ne kadar isterim. Yaralanırsa kendi elcağızımla yaralarını sararım, nasıl çarpıştığını, kılıcıyla düşmanlarını nasıl devirdiğini, sonra benim yanıma sokulup terlerini kuruttuğunu dört yıldan beri hayal eder dururum.

- Abe kız; madem bülesine kendini Beğe kaptırmışsın, neden dört yıl evvel sana sorduğumda dökmedin içindekilerini? O zaman neden beni leyleğin yuvadan attığı yavru gibi odada yalnız bırakıp kaçtın?

- Bugün bile şaşıyorum buna Halil Ağacığım. O vakit nasıl anlatabilirdim?

- Neyse; boşuna gitti dört yılcık. Şimdi tosunlarınız üç yaşına basmıştı; Yerköy şenlenirdi, Beğ boş zamanlarında duvardaki altın saplı kılıca bakıp dertlenmezdi.

- Alır mı beni Mehmet Bey; ya istemezse, ya başkasını seviyorsa?

- Kız sıkma canımı; Halil boş yere konuşur mu sanırsın? Birazdan Beğ gelince onu tenhaca bir yerde karşıma çekeceğim; abe Beğ diyeceğim, senin bu ettiklerin yeter. Hem aydan da güzel genç bir kızcağızın gönülcağızını çal, hem de kendini azaba sokup bunca geçen dört yılı boş yere harca. Sana sülemedim mi, Cihan Hatun denen şu haspa senin için yanıp da durur demedim mi? Sen de onun için tutuşursun. Eee, ne günü beklersiniz daha? Sakın ağzını açmaya kalkışma, sabrım kalmadı gayri; ben kızı ağabeyisinden isterim!

- Olmaz Halil Ağa, yalvarırım böyle olmaz!

- Dinle, sonra Ramiz Efendi'ye giderim; abe Ramiz Efendi derim, haberin olsun, bizim Beğ'le senin Cihan'ı eveririz, var mı bir süleyeceğin?

- Yapma Halil Ağacığım, ben vazgeçtim; çok güç zaten benim Mehmet Bey'le evlenmem. Hele böyle olursa. Küçülürüm, onun katında bir parçacık değerim varsa bu da kaybolur. Bir ahretlik gibi gidemem Mehmet Bey'in evine; onun da beni kimse zorlamadan istemesi gerek. Hem ağabeyim...

- Ne olmuş ağabeyine?

- Biraz evvel de söylediğim gibi onu yalnız bırakamam. Zaten bugüne kadar evlenmeyişimin sebebi, hem seveceğim bir erkeğin karşıma çıkmayışı, hem de ağabeyimi dertleriyle başbaşa bırakmak istemeyişimdendi. Şayet Mehmet Bey'i görmeseydim, sadece ağabeyime uygun bir eş bulamamanın üzüntüsüyle yaşayacaktım.

- Yani ne demek istersin; vaz mı geçtin bu alışverişten sen?

- Ağabeyim evlenmedikçe, Mehmet Bey kendi arzusuyla beni istemedikçe ömrümü bu konakta geçirmek zorundayım Halil Ağacığım.

- Şu Ramiz Efendi de iyi, hoş ama senden de tabansız gibi gelir bana. Bunca yıl geçtiği halde Sultan Selim'e derdini bir türlü dökememiş!

- Dökse ne olacak; padişah her daim affetmez, en çok sevdiği gözdesi imiş. Ağabeyimi büyük bir tehlike bekliyor. Hem sonra...

- Abe ne susarsın kızcağızım, devam etsene?

- Ağabeyim o kadını benimle tanıştırdı; ilk görüşmede dahi ürktüm ondan. Bakışlarında öyle bir mânâ vardı ki, ağabeyimi sevdiğine inanamadım. Ayrıca hünkârı aldatmasını da hoş karşılamadım!

- Bizim Beğ de büle düşünür. Ben ise aldırmam. Gönül demişler bunun adına; söz dinlemez, adamı ardından sürükler. Düşünsene bir kere; sen de seversin. Bugüne dek dişini sıktınsa da sonunda dayanamayıp çileli bülbül gibi dile geldin.

- Ben kimseye bağlı değilim, verilmiş bir sözüm yok. Hem, hiçbir şey de beklemiyorum...

Cihan Hatun yine elini yüzüne kapadı; gözyaşlarını boğmak, bastırmak için çırpındı. Öylesine çaresiz kalmış, ümitsizliğe düşmüştü ki, gelecek günlerin içinde en ufak bir ışık bile göremiyordu.

- Kız ağlama derim sana; bir parçacık aklım vardı; onu da alıp götürdün Nah, getir şuradan bir ekmekçik, öpüp başıma koyayım; er geç muradına ereceksin. O zaman yüzüme nasıl bakacaksın? Bu garip Halil'e inan; o her işin uhtesinden gelir. İstersen sana şimdi bir türkücük çığırayım; gönlün biraz serinlesin.

Halil Ağa yerinden kalktı. Cihan Hatun'un iyice yanına oturdu; onun elini yüzünden indirdi, avuçlarının arasına aldı. O zaman serhadlerin bu garip adamının gözünden bir damla, ılık, içli, bütün duygularını taşıyan bir yaş düştü. Fakat Halil Ağa'nın yine dudakları aralık duruyordu, yine bembeyaz dişleri olduğu gibi gözüküyordu:

Kar yağar alçaklara;
Savrulur saçaklara.
Benim bir sevdiğim var;
Sığmıyor kucaklara.

Kar yağar; kürek ister.
Ev yapmak direk ister.
Komşusunu sevene,
Demirden yürek ister.

Oy kal'alar kal'alar,
Kapısını kırsalar;
İçinde yiğidim var,
Onu bana verseler.

Cihan Hatun başını ağanın dizine dayamıştı; derin bir uykuya dalmış gibi sessiz ve hareketsizdi. Halil Ağa da durmadan onun saçlarını okşuyordu...

* * *

Ramiz Efendi ile Kocaların Mehmedi odaya girdikleri zaman onları aynı vaziyette buldular.

Cihan Hatun Halil Ağa'nın dizinde uyumuştu. Halil Ağa ise elini onun saçlarından çekmeden derin bir düşünceye dalmıştı.

- Abe Ramiz Efendi; nerelerde kaldın? Kırk güne dek sağ çıkmazsam senin yüzündendir, bunu bilesin.

Cihan birden gözlerini açtı; evvelâ ürktü, sonra utancından kızarırken hemen ayağa kalktı. Etrafına bakındı; yüzünü örttüğü tülü yerden aldı:

- Ağabeyciğim, diye fısıldadı, sefa geldin; hamdolsun Allahıma! Hemen hamamı yaktırayım; yıkanırsınız, yorgunluğunuz gider.

Ramiz Efendi solgun ve üzgündü; uykusuz bir gece geçirdiği, birçok düşüncelerin altında ezildiği derhal anlaşılıyordu. Buna rağmen:

- İstemez, dedi, sizinle konuşacaklarım var. Sen de kal burada Cihan; yüzünü ört, beni dinle...

- Abe Ramiz Efendi ne çatarsın kızcağıza? Bunca yıl anasız büyümüş, biraz benden şefkat görüp dizimde uyuduysa ne çıkar bundan? Sizin anlayacağınız karşılıklı dertleştik. Hele sen diyeceğini de, benim de sizlere süleyeceklerim var.

Ramiz Efendi Halil Ağa'ya cevap vermedi; karşıdaki sedire oturup zonklayan şakaklarını uğuşturmaya başladı.

Hiç kimse konuşmuyordu; herkes merak içindeydi.

Neden sonra Ramiz Efendi'nin derinden gelen titrek sesi işitildi:

- Kardeşlerim. Bilmem ki söze nereden başlasam; ben şu anda hem dileğine kavuşmuş, hem de büyük bir acıya gömülmüş bir insanım. Çünkü hünkâr, gözdesine karşı duyduğum derin ilgiyi artık biliyor, ayrıca onunla evlenmeme de izin veriyor.

Ramiz Efendi sustu; Cihan Hatun olduğu yerde sallandı, Kocaların oğlu kaşlarını hafifçe çattı. Halil Ağa ise elini alnına götürdü:

- Tübeler olsun; nihayet becerdin bu işi! Gayri ne üzülüp durursun; hep beraber şenlik yapalım burada. Sen murada erersen, bundan sonra başkaları da murada erer abe Ramiz Efendi.

- Evet Halil Ağa, sevdiğim kadına, ömrümü ömrüne adadığım, bir bakışına her şeyimi vermeye hazır olduğum, o eşsiz kadına kavuşuyorum. Fakat...

- Bu işin fakatı mı olurmuş; kıydık mı bir nikâh geçersin öte tarafa abe Ramiz Efendi.

- Sultan Selim! O büyük padişah!

- Ne olmuş Sultan Selim'e; hastalandı mı yoksa?

- Hünkârın güvenini kaybettim; evvelce de söylediğim gibi onun yüzüne bir daha nasıl bakarım?

- Mademki bu kadar üzülecektin, açmasaydın derdini Sultan Selim'e.

- Ben söylemedim; başkaları haber vermiş.

- Darılma ama be Ramiz Efendi; bu işi başından anlatsana, bizi neden meraktan çatlatır durursun?

Ramiz Efendi başını salladı, derin derin nefes aldı, pejmurde haline kendisi de hayret etmiş gibi bir an elbiselerine baktı, sonra heyecanını yenmeye çalışarak anlatmaya başladı:

- Dün sabah Mehmet Bey kardeşim huzurdan ayrılırken hünkâr beni yanında alakoydu. O ana kadar hiç belli etmediği bir kırgınlık ve hiddetle, bizden evvel huzurda bulunan Ayasofya Camii hatibi Hafiz Mehmet Derviş Efendi'nin bazı sırlar söylediğini, bunun doğru olup olmadığını öğrenmek istediğini bildirdi.

- Aygır İmam denen, göbeği burnunda dolaşan şu softa mı bazı sırlar sülemiş?

- Evet; Hafız Mehmet Efendi, benim padişahın gözdesiyle ilişki kurduğumu, dedikoduların etrafa yayıldığını, söyleyenlerin ağzını kapatmaya çalışmışsa da başaramadığını anlatmış.

- Sen ne dedin?

- İnkâr edemedim, edemezdim; içimdeki duyguları, o kadına karşı yıllar yılı beslediğim sevgiyi, nefsimle nasıl mücadele ettiğimi, bir türlü bu hissi silip atamadığımızı, ancak ölümün beni kurtaracağını söyledim. Padişah daha fazla sabredemedi; elini çırptı, odaya

gelenler beni sürgün edilenlerin hapsedildiği Balıkhane kapısına götürdüler.

Ramiz Efendi sustu; hem keder, hem de yer yer sevinç izleri taşıyan gözlerini odadaki üç kişinin üzerinde gezdirdi. Cihan Hatun'la Kocaların oğlu kıpırdamadan duruyorlar, duygularını belli etmiyorlardı. Halil Ağa ise neşelenmiş, memnun olmuşçasına gülümsüyor, ellerini uğuşturuyor, büyük bir merakla Ramiz Efendi'nin sözlerini bitirmesini bekliyordu.

- Balıkhane kapısında uykusuz bir gece geçirdim. Aklımda sadece o kadın, sonra Sultan Selim ve sizler vardınız. Sevdiğim ve sevildiğim kadına ne yapacaklardı, sizler ise üzüntülerinizi nasıl unutacaktınız? Fakat umduğum gibi çıkmadı; sabahın bir hayli ileri saatlerinde gelip beni aldılar, tekrar padişahın huzuruna götürdüler. Hünkârın arkası bana dönüktü, pencereden dışarısını seyrediyordu; yüzünü göremiyordum. Bir süre konuşmadı, yalnız omuz başlarının inip kalkmasından derin derin nefes aldığı anlaşılıyordu. Nihayet yorgun, fakat kararlı bir sesle konuştular. Söyledikleri hâlâ kulaklarımda çınlıyor, son nefesimde bile bu sesi asla unutamayacağım:

"- Seni affettim Ramiz," diyordu, "ben sevginin ne demek olduğunu bilirim. Merhum Şeyh Galip Dede bile kızkardeşim Beyhan Sultanı için için severdi. Beyhan için şiirler yazardı. Gerçek sevgiyi herkes bilmez; o, büyük bir ruh zenginliğinin sonucudur. Zaten, gönlünü verdiğin kadın da yıllardan beri azat olmak isterdi. Emir verdim; onu şimdi haremden taşra çıkartacaklar, gizlice buluştuğunuz bir ev varmış, hediye ve ihsanlarımla birlikte oraya götürecekler. Kendisini bul, hemen bir nikâh kıy; mes'ut olun. Keşke bu gönül macerasını başkasından işiteceğim yerde senin ağzından duysaydım! Git Ramiz, sana dilediğin kadar izin verdim. Sonra yine gel, sarayım daima açıktır!"

Sultan Selim bir cevap vermemi bile beklemeden, yüzüme dahi bakmadan odadan çıktı. Şaşkınlık içinde saraydan ayrılırken Babüssaade'nin önünde Mehmet Bey kardeşimle karşılaştım; kendisine yolda bir şey söylemedim, o da bana bir şey sormadı. Hep beraber buraya geldik. İşte anlatacaklarım bu kadar...

Ramiz Efendi ayağa kalktı; rahatlamış gibi gülümsedi. Kendisini tebrik, hiç olmazsa teselli etmelerini bekledi. Fakat sadece Halil Ağa'nın sesi işitildi:

- Hey gidi garip Sultan Selim, hey! Birisi cariyesini alır, birisi kızkardeşine gönül bağlar, bizim Ramiz Efendi'ye de elcağızıyla gözdesini verir! Ne dünyaya kalmış bu adamcağız! Hepten içim yanar onunçin. Vallahi iyi insan, billâhi iyi insan bu Sultan Selim. Abe Beğ; sakın bundan sonra padişahın karşısına dikilip yok Urumeli'ydi, yok yeniçeriydi diye dayatma. Kimbilir onun da içinde neler yatar da ses edemez, belki de gönülcağızı tıp tıp eder de sevdiciğine erişemez. Bilinmez ki, padişah olmakla her işin uhtesinden gelinir mi sanırsın?

Halil Ağa tekrar ellerini uğuşturdu; beyinin cevap vermediğini, hattâ yerinden bile kıpırdamadığını yeni farketmiş gibi gözlerini açıp kapadı:

- Eee, dedi, ne durursunuz? Ramiz Efendi'yi kucaklasak ya! Bu konağa gelin gelir. İnşallah bundan sonra sıra Cihan Hatun kızımızındır. Gelin gelir, gelin gider; tübeler olsun, dünya büle kurulmuş, ne denir?

Halil Ağa koştu, ellerini uzattı; Ramiz Efendi'yi sırtından okşayıp alnından öptü. Bu sırada Cihan Hatun da ağabeysinin önünde eğildi, ellerinden öperken:

- Mesut ol ağabeyciğim, dedi, ben yine hizmetinizdeyim.

O zaman Kocaların oğlu da yaklaştı; bakışlarını arkadaşının gözlerinin içine dikerken alnında biriken çizgileri bile gidermeye çalışmadı:

- Seni kucaklamama izin ver kardeşim, dedi, durgunluğumu sakın başka bir mânâya yorma. Bir namerdin kötülüğü yüzünden senelerdenberi gösterdiğin sabrın karşılığını elde edersin inşallah. Bütün tereddüdüm, bu kadar çırpınmadan sonra özlediğin mutluluğa kavuşup kavuşamayacağındandır. Sen çok iyi insansın; fakat eşin olacak kadını hiç tanımıyorum. Bir de Sultan Selim! Evet şu anda padişahı her zamandan daha fazla seviyor ve sayıyorum. Onun olgunluğunu hiç birimiz gösteremezdik.

Ramiz Efendi sırtından bir yük atmış gibi canlandı; hemen Cihan Hatun'un yanaklarını öptü. Halil Ağa'yı göğsüne bastırdı. Kocaların oğlunu ise kucakladı:

- Göreceksiniz; o, öyle iyi bir insan ki, az zamanda hepinize kendisini sevdirecek. Cihan dahi yanıldığını anlayacak.

Sonra birden bir şey hatırlamış gibi sustu, telâşla etrafına bakındı, içini kaplayan coşkun bir heyecandan kurtulabilmek için sık sık nefes aldı:

- Hemen gitmeliyim, dedi, sevdiğim kadın şu anda beni bekler, bana ihtiyacı vardır. Hattâ, evet dostlarım; hep beraber gidelim, onu size tanıştırayım. Zaten her buluşuşumuzda sizlerden bahsederdim ona, kırmayın hatırımı; üzgün anlarımda olduğu gibi sevinçli zamanlarda da yanımda bulunmalısınız... Cihan sen de şimdiden hazırlığa başla; birkaç gün içinde nikâhımız kıyılıp düğünümüz olacak. Halil Ağa bize türkü söyleyecek, hep beraber göbek atacağız.

Ramiz Efendi gittikçe coşuyordu; bir an dahi olsa Sultan Selim için duyduğu üzüntüyü yenmiş, adeta çocuklaşmıştı.

* * *

Üçü de at başı ilerliyorlardı. O anda sevincin, ümidin, hasretin, isteksizliğin ve arzunun çeşitli etkilerini yaşıyorlardı.

Halil Ağa belki Ramiz Efendi'den de fazla heyecan duyuyordu. Birazdan Ramiz Efendi'nin sevdiği kadınla tanışacaklar, onu yüzü örtülü dahi olsa göreceklerdi. Halil Ağa şimdiye kadar hiçbir saraylı kadınla karşılaşmamıştı, hele bu kadın padişahın gözdesi olursa, görülmeye değerdi. Sonra, aradan birkaç gün geçince Ramiz Efendi bu kadınla evlenip amacına erecekti, bu suretle Cihan Hatun için en büyük engel ortadan kalkacaktı. O zaman Halil Ağa beğini bir kenara çekecek, o kapalı kutuyu ağzına kadar açacak. Civan'la bunca yıl gönül eğlendirdiğin yeter deyip Cihan'la evlenmesini söyleyecekti. Yine dayatmaya kalkarsa üzerine yürür, beğliği ağalığı bir kenara bırakıp saf bir kızın kalpcağızıyla oynamanın ne demek olduğunu ona gösterirdi! Karta kaçıyordu beği, otuzunu geçmişti; bu günlerde evlenmezse ne vakit evlenirdi bir daha?

Ayrıca tosununun ruhuna da yemin ederdi ki, beği muhakkak Cihan Hatun'u seviyordu; Kocaların oğlu ne kadar saklarsa saklasın Halil Ağa gönül işlerinden anlardı. Beğini razı edince Ramiz Efendi'nin karşısına dikilecekti; "Sen muradına erdin." diyecekti, "Şimdi de sıra Cihan kızımıza geldi. Biz onu bizim beğe alıp Urumeli'ne götürüyoruz." Hep üzülecek değillerdi ya; işte bir türlü düzelmiyordu bu devletin işleri. Elbet Sultan Selim günün birinde

bir çaresine bakardı. Onlar da biraz kafacıklarını dinlendirirler, gönüllerinin dilediği gibi yaşarlardı.

Halil Ağa birden atının üzerinde dikildi; ağzı kulaklarına kadar uzanırken gözlerini alabildiğine açtı:

- Hay susak kafa, diye söylendi, ülen Halil; Allah akıl dağıtırken sen nerelerdeydin? Neden beklersin Ramiz Efendi'nin evlenmesini? Bu akşam beği karşına al, sonra da Ramiz Efendi'den kızı iste. İki düğünü bir arada yaparsınız, keyfinize bakarsınız! Neden vakit geçirmişsin; demir tavırda dövülür derler, bilmez misin? Konağa dönüşte becer bu işi, abe Allah'ın garibi!

Halil Ağa dizginleri bırakıp ellerini oğuşturdu, sonra yan gözle Kocaların oğlunu süzdü.

Ramiz Efendi ne kadar büyük bir heyecanla, sevdiği kadını görebilmek için, adeta atının kanatlanıp uçmasını istiyorsa, Kocaların oğlu da aksine dizginleri kısıyor, kaşlarını çatıp merakla etrafına bakınıyordu.

- Abe Beğ! Niye durup dururken hayvanını yavaşlatır, geride kalırsın? Hele göster yüzünü bana; içimden geldi, şu hayvandan iner inmez öpeceğim seni bir kere!

Kocaların Mehmedi atını hızlandırdı, onların yanına sokulunca:

- Halil Ağa, dedi, sen buralarını tanımadın mı? Benimle konuşacağına etrafına bakınsana.

Halil Ağa gözlerini açıp kapadı, sonra sağ elinin işaret parmağını bembeyaz dişlerinin arasına sıkıştırdı!

Sol taraftaki şu çökük tahta perde, cumbası aşağıya doğru bel vermiş şu aşı boyalı ev, kafesleri yer yer çatlamış, kapısının tokmağı kopmuş, büyük bir direkle desteklendiği halde ayakta güç duran şu kulübe, tahta minareli şu mescit, gerideki mezarlığın gökleri delecekmiş gibi uzanan şu selvileri, üç atın bile güçlükle yan yana yürüyebildiği şu yollar ve nihayet yüksek duvarlarla çevrili şu bahçe; Halil Ağa'nın hiç de yabancısı değildi!

- Tübeler olsun Beğ; biz nerelere gelmişiz? Abe Ramiz Efendi; senin sevdiğin hangi evde oturur?

Ramiz Efendi sevdiği kadına birkaç dakika sonra bir daha ayrılmamak üzere kavuşmanın verdiği derin hazla ürperirken gözlerini hafifçe kapadı, eliyle işaret etti:

- Şurası, dedi, duvarların ve ağaçların yüksekliğinden bahçe içindeki evin ancak damını görebiliyorsunuz! Dostlarım geldik! Heyecanımı hoş karşılayın, siz de günün birinde benim gibi severseniz, o zaman bana hak verirsiniz.

- Abe Ramiz Efendi; bu evde başkaları da oturur mu?

- Hayır, sadece bizim! Daha evvel de söylediğimi sanıyorum; bir kalfa, bir cariye, bir arap ağa, bir bahçıvan ve birkaç sadık adamımız bekler evimizi.

Ramiz Efendi karşısındakilerin kendisine hayretle bakmakta olduklarına aldırmadan atından indi; hayvanını bile başıboş bırakıp bahçe kapısının tokmağını üst üste üç kere vurdu.

- Abe Beğ; gözlerim neler görür, bir yaşıma daha girdim! Burası Arap Cafer'in peşine takılıp gönül eğlendirmek için geldiğimiz ev değil mi? Vay hınzırlar; bu adamcağızın sevdiceği sarayda Ramiz Efendicik için gece gündüz kan ağlarken evlerini emanet ettikleri yosmalar, bizim gibi yakışıklı erkek bulunca fırsatı hiç kaçırmamışlar! Beğ, yemin ederim ki, seninkisi paşa karısı filan değil. Dur hele, işimiz bitsin; Ramiz Efendi'ye söyleyip hepsini sokağa attıracağım!

Halil Ağa farkında olmadan yavaş sesle konuşuyordu; büyük bir heyecanla kapının açılmasını bekleyen Ramiz Efendi ise, o anda kulağının dibinde bağırsalar bile kimseyi duyacak halde değildi.

Kocaların oğlu da atından indi, hatta kolundan kavrayarak Halil Ağa'yı aşağıya çekti:

- Anlayacağız, diye fısıldadı, sakın şimdilik sesini çıkarayım deme Halil Ağa. Dilerim ki senin dediğin gibi çıksın. Fakat yine de kötü, çok fena bir iş yapmışız!

- Ne bilecektik; remil mi attık? Tübe de Beğ, şeytanın işi, kandırdı bizi. Ya! Beni dinleyip başgöz olsaydın; başımıza bu haller gelmezdi. Gayri bundan sonra evereceğim seni Beğ; hem de Cihan Hatun'la! Haberin olsun; sakın ayak diremeye kalkışma.

Bahçe kapısı açılmıştı; şimdiye kadar rastlamadıkları bahçıvan kılıklı birisi Ramiz Efendi'yi görünce geri çekildi:

- Buyurun, diye kekeledi, buyurun! Sefa geldiniz.

- Hanım burada mı?

- Evet efendim; yolunuzu gözlerler!

Ramiz Efendi geri döndü, sararmış yüzüyle bir an dostlarına baktı:

- Girelim, dedi, onu gerçekten beğeneceksiniz, o da sizlerle tanıştığı için çok sevinecek. Nikâhımda şahidim de olacaksınız!

Halil Ağa, Ramiz Efendi'nin başıboş bıraktığı atını da yakaladı; hep beraber bahçe kapısından içeriye girdiler.

Bu bahçeyi gayet iyi biliyorlardı; etrafı kaplayan sarmaşıklar, iri selvi ve çitlenbik ağaçları, nihayet harap görünüşlü üç katlı ev!

Eve girdiler; yine tavanlarda örümcek ağları vardı, yine taşlık boştu.

Sol taraftaki ahşap merdivenden tahtaları gıcırdatarak çıktılar. İkinci kata geldiler.

Onları çok iyi tanıdıkları arap bir uşak karşıladı. Halil Ağa dikildi. Kocaların oğlu gözlerini açtı, arap uşak ise bir an olduğu yerde titredi, rengi beyazlaştı, dizleri burkuldu.

- Abe hacı efendi ne olursun? Hiç insan yüzü görmedin mi? Biz Ramiz Efendi'nin dostlarıyız; sen şimdilik keyfine bak, yabancı yok karşında.

Arap uşak âdeta soludu; gözlerini kırpıştırıp ellerini uğuşturarak başını büsbütün önüne eğdi.

- Şöyle buyurun, diye kekeledi, şöyle buyurun, şöyle buyurun.

- Hanım nerede? Nedir bu halin? Yoksa hanıma bir şey mi oldu? Çabuk söyle.

- Efendim! Vallahi, billahi bir şeycikleri yok; efendimizin hasretini çekerler. Bu kulunuz ise hanenize erkek sokmanıza şaşırdığımdan nasıl davranacağımı bir türlü kestiremedim; kusurumu affediniz!

- Hanıma hemen haber ver, en çok sevdiğim dostlarımdan Halil Ağa ile Mehmet Bey kendisini ziyaret edecekler, nikâhımızda da şahidimiz olacaklar.

- Baş üstüne efendim.

Tavandaki avizeler parlıyordu, altın yaldızla işlenmiş duvarlarda yer yer gölgeler vardı. Kırmızı boyalı bir oda kapısının arkasından fısıltılar geliyordu! Bilinmeyen bir yerden sanki onları birisi gözlüyordu.

Ramiz Efendi yürüdü, başka bir odanın kapısını açtı, dostlarına yol gösterdi:

- Burası, bir perde arkasında karşılıklı oturup yıllar yılı dertleştiğimiz odadır.

İçerde kimseler yoktu. Bulundukları yer, Halil Ağa' nın zaman zaman kaldığı odanın yanındaki bir oda idi.

Üçü de ayaktaydı, üçü de yüzlerinde merak ve heyecanın izlerini taşıyordu. Bir dakika bile bir saat kadar uzun geliyordu artık onlara.

Halil Ağa yutkundu. Kocaların oğlu sanki bir düşman bekliyormuş gibi elini kılıcına götürdü. Ramiz Efendi ise sabırsızlığını daha fazla yenemeyerek yandaki kapıya doğru birkaç adım attı.

Dört yıl evvel, bu eve ilk geldikleri zaman, Kocaların oğlu üst katta karşısına kim çıkacak diye aynen böyle beklemişti. Hâlbuki bu bekleyişin dört yıl evvelkiyle hiçbir benzerliği bulunmasa gerekti. Sadece aldatılmış olmanın hiddetini taşımalıydı; çünkü kendisini bu evin sahibiyim diye tanıtan, zaman zaman bir kedi gibi yumuşak, zaman zaman bir panter gibi vahşi o kadın, genç adama, belki de hiç tadamayacağı sayısız zevkler vermişti.

Yandaki kapı yavaş yavaş açıldı. Ramiz Efendi âdeta koştu. Halil Ağa elini kalpağının altına kadar soktu. Kocaların Mehmedi ise kılıcının kabzasını bırakıp geri geri çekildi.

- Sevgili dostlarım. İşte kendisine bütün ömrümü bağışladığım, bir gülümsemesi ile yeniden hayat bulduğum, üzüntülü anlarında yaşamanın mânâsını kaybettiğim, ayaklarının altına bütün servetimi serdiğim, bugünden itibaren eşim olarak kabul ettiğim Nevcivan'ı size tanıtırım!

Ramiz Efendi sevdiği kadını incitmekten ürkercesine elinden yavaşça tutmuş, odanın ortasına doğru getiriyordu.

- Tübeler olsun! Tu, tu; kırkbir buçuk kere maşallah! Allah bahtiyar etsin, Allah kem gözlerden saklasın! Abe hanım kızım; meğerse sen ne de nazlı imişsin? Çekinme bizden; sülün gibi yürüyüşüne kurban olduğum!

Nevcivan yaşmaklı ve feraceliydi. Ellerinde nakışlı eldivenler vardı, ayağındaki pabuçlar pullarla süslenmişti. Sadece uzun kirpiklerinin yarı yarıya örttüğü yeşil gözleri gözüküyordu.

- Sefalar getirdiniz efem! Lütfen dinleniniz efem! Efendim, sizleri bendenize o kadar çok meth ettiler ki, böyle bir günümüzde aramızda bulunmanız bizi ziyadesiyle mutlu kıldı.

- Tübeler olsun! Abe Ramiz Efendi; sen turnayı hepten gözünden vurmuşsun. Bunca yıldır çektiklerin meğerse boşuna değilmiş. Helâl olsun! Abe Beğ, üle niye şaşırıp kaldın; sen de birşeycikler sülesene.

Tam dört yıl evvelki gibiydi, dört yıl evvelki gibi. Yaşmak, ferace, eldivenler, pabuçlar, yaşmağın üzerinden gözüken yeşil gözler, kalın fakat tane tane çıkan ses, hepsi hepsi dört yıl evvel olduğu gibiydi...

Yaşmak hafifçe kıpırdıyordu; Nevcivan gayet hoş bir şekilde eğilmiş, sol ayağını ileri doğru uzatmış, sağ elinin avucunu açmıştı... Evet, dört yıl evvel de aynen böyle yapmıştı. Nitekim tekrar yürümeye de başlamıştı; yerde çok değer verdiği bir şey varmış, incitmekten çekiniyormuş gibi pabuçlarının ucuna basıyor, göğsü hafifçe inip kalkıyordu...

Kocaların oğlu geri geri çekildi; ayaklarının sedirin kenarına değdiğini hissedince hemen oturuverdi.

- Siz de oturunuz efem! İzin verirlerse efendimle bendeniz şuraya ilişiriz.

Ramiz Efendi gözlerini Nevcivan'dan ayıramıyordu; onu bugüne kadar bu kadar yakından görmemiş, elini dahi tutmamıştı. Ne masum bakışları vardı sevdiği kadının; bundan sonra bu bakışlar hiç gölgelenmeyecek, orada üzüntünün en ufak bir izi dahi bulunmayacaktı. Ramiz Efendi, o anda öylesine kendi varlığından uzaklaşmıştı ki, iki dostunun varlığını bile tamamen unutmuş. Nevcivan'ın önünde eğilmiş, iki elini birden tutmuş, gözlerini yarı kapamış, sadece onu düşünüyor, sadece onun kokusunu teneffüs ediyor, sadece gelecek tatlı günlerin hayalini yaşıyordu...

- Efendim! İzin verilirse şayet biz dahi oturalım, misafirlerimize ikramda kusur eylemeyelim, kalfanın hazırlamakta olduğu çok sevdiğiniz şerbetten sunalım. Sonra ben cariyeniz, sizleri yalnız bırakırım; hoş karşılarsanız, biraz dinlenmek istiyorum.

Ramiz Efendi ayılmış gibi doğruldu, ellerini kadının ellerinden çekti; Nevcivan'a yol gösterdi. Genç kadın da, utanmış gibi hemen bir sedirin kenarına ilişti, başını önüne eğdi.

- Nevcivan! Çok mu üzgünsün yoksa?

- Hayır efendim! Sizin yanınızda bulundukça bendenize üzüntü yakışır mı?

- Neden böyle çekingensin? Hünkâr sana ne dedi, geceyi nasıl geçirdin?

- Dün sabah, hasretinizden o kadar bunalmıştım ki, avunabilmek için biraz gezintiye çıkmış, hattâ bu eve de uğramıştım; dönüşte beni hemen yakaladılar, haremde bir odaya hapsettiler. Gözyaşları

arasında uykusuz bir gece geçirdim; hep sizi düşündüm, hep sizi merak ettim. Sabaha karşı beni hünkârın huzuruna çıkardılar. Galiba padişahımız efendimiz de uyuyamamışlardı. Yüzüme bile bakmadan bendenize sizi sordular, durumumuzu öğrenmek istediler. Ağlayarak hepsini anlattım; o zaman beni azat ettiler, sizinle hemen evlenmemi emir buyurdular. Sonra yine yüzüme bile bakmadan beni yalnız bırakıp gittiler.

Ramiz Efendi sendeledi, âdeta tutunacak bir yer aradı, bulamayınca çökercesine Nevcivan'ın yanına oturdu. Neden sonra aklına odadaki dostları gelmiş olacak ki, başını onlara çevirdi:

- Aziz kardeşlerim, diye fısıldadı, kusurumu affedin! İşte bizim kaderimiz; yıllardan beri çektiğimiz ıstırap hâlâ bitmemiş olacak ki, bu günümüzde dahi neşelenemiyoruz. Kolay değil, takdir edersiniz.

- Abe Ramiz Efendi, sen neler sülersin; keyfine bak. Büle bir civan bundan sonra hepten sana derdini unutturur. Hadi şu şerbetçikleri içelim de sağlığınıza dua edelim. Abe Beğ; sen susamadın mı yoksa? Bir yaşıma daha girdim; neden üle elini şakağına koyup da kara kara düşünürsün?

Ramiz Efendi ellerini çırparken Kocaların oğluna baktı; fakat o, Halil Ağa'nın hatırlatması üzerine hemen ayılmış, elini şakağından indirmiş, hattâ ayağa bile kalkmıştı.

- Çok memnun oldum Ramiz kardeşim! Bize inandığın, böyle bir gününde bile yanında alakoyduğun için sana ayrıca teşekkür ederiz. Yalnız sizin de başbaşa kalıp görüşmeniz gerekecek şeyleriniz vardır; bu sebepten bize izin ver, gidelim. Başka zaman seninle uzun uzun konuşuruz. Muhakkak iyi günlerin geleceğine inanıyorum.

Kocaların oğlu daha fazla oyalanmamıştı; kapıya doğru yürürken omuzlarında gücünün ötesinde bir yük taşıyormuş gibi sendelediği görülüyordu.

- Beğ, nereye gidersin? Bize şerbetçik bile içirmez misin? Kusura bakma Ramiz Efendi; bizim Beğ birden içlendi. Eh ne yapsın; senin büle sevdiciğine kavuştuğunu görünce onun da yuva hasreti burnunda tüter oldu. Kocaların oğlunu da baş göz ediversek fena olmaz. Hem de şeyle. Ne çıkar sanki, ha şimdi sülemişim, ha sonra. Ben bizim beğin Cihan Hatun'la evlenmesini isterim. Çifte nikah!.. Ne dersin bu işe Nevcivan kızım?

Ramiz Efendi ile Nevcivan şaşırmış gibi Halil Ağa'ya bakarlarken o, dayak yemekten korkan bir insanın telâşıyla Kocaların oğlunun arkasından dışarıya fırladı.

Bu sırada içeriye üzerinde şerbet dolu dört kristal bardak bulunan gümüş bir tepsiyle Halil Ağa'nın hiç de yabancısı olmadığı kalfa kadın giriyordu...

* * *

Nevcivan oturduğu sedirden yavaşça başını kaldırdı. Simsiyah saçları omuzlarına dökülmüştü, sırtına lâl renkli bir şal almıştı. Yerinden bile kıpırdamamıştı:

- Nihayet geldin, dedi; Ramiz gideli bir saati geçti! Bu kadar korkak olacağını hiç sanmamıştım. Sen sıkışınca hep kaçar mısın?

Kocaların oğlu kapının önünde dimdik duruyordu. Dudaklarını büzmüş, sedirdeki kadına bakıyordu. Sağ eli kılıcının kabzasının üzerindeydi.

- Seni bekliyordum! Niye öyle duruyorsun? Yoksa bu işe çok mu şaştın? Gururunu kır artık; otur yanıma.

Nevcivan heyecansız, Nevcivan lâkayttı. O kadar ki, hâlâ kapının önünde duran, kılıcını kavrayan sağ elinin parmakları gittikçe daha da büzülen genç adama en ufak bir endişe bile duymadan bakıyordu.

Odanın ortasındaki mangalda ateşler küllenmiş, güller solmuştu. Kopuk tüller, kristal kadeh parçaları, pullu pabuçlar belki de yer değiştirmişti!

- Bana çok mu kızdın, yoksa beni öldürmeyi mi düşünüyorsun? Hiçbir şey yapamazsın; beni seviyorsun, her arzumu yerine getireceksin, yenildiğini kabul et Kocaların oğlu. Seni avucumun içine aldım; bundan sonra esirimsin. Kıskançlıktan kudursan da, deli divane olsan da benden kurtulamazsın!

Nevcivan'ın sesi yine kalın, yine tane tane idi. Fakat öylesine hâkim, öylesine eziciydi ki, insan bu sesten ürker, şaşırırdı.

- Böyle durmakla beni korkutamazsın Kocaların oğlu. Sana meydan okuyorum. Beni ezmenin, her buluşuşumuzdan sonra beni yerlere serip gitmenin acısını çekeceksin. Ben hürüm artık, hür! Anlıyor musun?

Genç adam derin bir nefes aldı, ayağıya kapıya bir tekme vurup kapattı. Bu sefer sağ eliyle Sultan Selim'in hediye ettiği hançerin sapını kavrarken birkaç adım attı:

- Dinle beni, dedi, derhal bir bahane bulup Ramiz Efendi'den ayrılacaksın.

Hemen ılık bir ses duyuldu; hattâ biraz da ürkek bir sesti bu:

- Olur!

Kocaların oğlu irkildi; bu kadar çabuk, bu kadar kısa bir zaman parçası içinde, hele demincekten beri kadınlığını unutup âdeta bir çete reisi gibi konuşan Nevcivan' dan böyle bir cevap beklemiyordu.

- Demek kabul ediyorsun?

- Evet erkeğim, evet koç yiğitim! Yalnız benim de bir şartım var.

- Derhal söyle, ne istersen yaparım.

- Ramiz'den ayrılırım, hattâ elini elime bile sürdürtmem ama, benden uzaklaşmazsan, beni alırsan, kocam olursan.

Kocaların oğlunun ayağının altından sanki yer kaydı; beyninin üzerine kuvvetli bir yumruk inmiş gibi gözlerinin önündeki şekiller buğulandı, bir an etrafını göremez oldu...

Odada bir kadın gülüyordu. Bu, bir gülüşten ziyade avını kıstıran bir panterin vahşi haykırışıydı. Karanlık ve kasvetli bir gecede su içmek için kendisine yer arayan yararlı bir aslanı sıkıştıran bir kaplanın zafer narasıydı bu...

Evet, Nevcivan gülüyordu. Hattâ yerinden kalkmış, adım adım genç adama doğru yaklaşıyordu.

- Yine mi şaşırdın serhadların ünlü gazisi? Elbette beni alacaksın, almaya mecbur kalacaksın! Başka bir erkeğin yanında gecelerimi geçirdiğimi düşündükçe, ona dişilik zevklerinin akla gelmez çeşitlerini tattırdığımı hayal ettikçe çılgına dönecek, bu erkek Ramiz dahi olsa dayanamayacak, belki de elini kana bulayacak, beni benden isteyeceksin! Seviyorsun beni; boynunu kır, yol yakınken, tenimde henüz padişahtan başkası aşkını içmemişken dediğimi yap!

- Sus kadın! Şimdi seni şu hançerle delik deşik ederim.

- Hiçbir şey yapamazsın Kocaların oğlu. Ben artık kuvvetliyim, hem de çok kuvvetli. Ne Pazvand-oğlu'na, ne Ataullah Hoca'ya, ne Bıyıklı Kâmil'e, ne Nalbant Ali'ye, ne Aygır İmam'a, ne de Tuna'nın öteki yakasından gizli gizli sana diş bileyen Tersenikli-oğlu'na benzerim!

- Bunları da mı biliyorsun, nereden öğrendin?

- Ben daha neler biliyorum; söylersem aklın durur. İstersem bu evden sağ bile çıkamazsın. Kime güveniyorsun; kılıcına mı, yumruğuna mı, yoksa o manda beyinli Halil Ağa dediğin ahmağa mı? Karşına on kişi, yüz kişi birden çıksa; bu odada, taşlıkta, bahçede yahut bir köşe başında seni sıkıştırsa ne yaparsın? Gücün kime yeter? Kalbura döndürürler seni; bugüne kadar bunu niye yapmadıklarına şaşarım zaten! Sen kimsin? Padişah bile karşısındakini küçük görmez! Ne hakla alay ediyormuş gibi dudaklarını bükerek insana tepeden bakarsın?

Nevcivan ayak parmaklarının üzerinde yükselmiş, başını kaldırmış, karşısındakine iyice sokulmuş, soluyarak meydan okuyordu.

Genç adamın yumruğu havaya kalktı, sağ eli hançerinin kabzasından uzaklaşıp Nevcivan'ın omuzunu kavradı.

Genç kadın omuz kemiklerinin çatırdadığını hissetti; içine öyle bir acı doldu ki, gözleri bir anda sulandı, dizleri kıvrıldı, yere çöktü. Sırtındaki şal düşmüş, başı arkaya doğru kaymıştı; yuvarlak, fildişi renkli omuz başları meydana çıkmış, göğsü yarı yarıya açılmıştı.

Kocaların Mehmedi onu bu haliyle bir an seyredebildi; hemen elini çekti, yumruğunu indirdi, geri döndü.

- Vur! Neden vazgeçtin? Tabansız! Yine mi gururunun esiri oldun, kadınım diye mi beni dövmekten çekindin? Vur diyorum sana; yoksa ben öldüreceğim seni. Zaten sen bugüne kadar gebermeliydin. Etrafıma inleyerek bakınsam da, yokluğunu hissettikçe dişlerimle etlerimi didik didik edip kan kussam da sen ölünce yine rahatlarım. Hayalini canlandırırım, avucunun arasında kırdığın şu kadehe bakarım, bacaklarımda, göğsümde, vücudumun her yerinde dolaşan ellerini halıların üzerinde sürünerek yaşatmaya çalışır, avunurum! Şimdi böyle mi? Seviyorum seni ahmak, ölesiye öldüresiye seviyorum. Sağ kaldıkça senden vazgeçemiyorum.

Nevcivan artık ağlıyordu. Gözlerindeki yaşlar, biraz evvel omuzunu kavrayan parmakların acısından ileri gelmiyordu. Bu sefer içi sızlıyordu; göğsünü bir hançer delmiş, kalbini buruyordu sanki!

İpekli şalvarının diz kapağından yukarı kısmını parçalamış, saçları tamamen dağılmış, dizlerinin üzerine oturmuş, eğiliyor, sarsılıyor, delercesine parmaklarını memelerine batırıyor ve işte böylece Nevcivan durmadan ağlıyordu.

- Niçin bakmıyorsun bana? Cihan mı geldi hatırına? O kuş beyinli kızı alabileceğini mi sanıyorsun hâlâ? "Çifte nikâhmış, yuva hasreti beğinin burnunda tütüyormuş, ne dermiş bu işe Nevcivan kızı!" Sadece manda beyinli Halil Ağa'nın lâfı değil ki bu. Sözde namusluluk taslayıp Ramiz'e bugüne kadar açılamadın, fırsat çıktı diye yolda Allah'ın budalası Halil Ağa denen bunağa söyledin; o da Ramiz'in en zayıf anında kendi fikriymiş gibi bu lâfı atıverdi ortaya. Doğru söyle; Cihan şırfıntısını şimdiye kadar kaç kere aldın koynuna?

Kocaların oğlu yavaş yavaş geri çekildi; bir an dudaklarını büzerek genç kadına baktı:

- Örtün, dedi; şalını omuzuna al, bacaklarını kapa. Ağlamayı da kesip otur eski yerine. Seninle konuşacağım; anlaşacağımızı sanıyorum.

- Hayır! Sen gel yanıma, uzan şuraya, aç göğsünü, başımı dayayayım oraya. Sonra beni soy; sev, sev yine sev, hep sev!

- Ayağa kalk. Şunu bil ki, bundan sonra elimi bile sürmem sana. Hemen dediğimi yap; soracağım suallere teker teker cevap ver. Karşılıklı bir hal çaresi bulalım.

- Ya! Öyle mi? Elini bile sürmeyeceksin değil mi? Görürüz! Ne kadar dayanabileceksin bakalım?

Nevcivan'ın gözlerindeki yaşlar birdenbire donmuştu. Yüzü sararmış, göğüsleri çökmüştü. Sendeleyerek doğruldu, şalını aldı, onu yerde sürüyerek sedire gitti, oturdu, sırtını yastıklara dayadı. Sonra üşümüş gibi büzüldü, bir ucu aşağıya sarkan şala büründü:

- Sor, diye fısıldadı, neyi öğrenmek istiyorsun?

Nefesi güçlükle çıkıyordu; ağır bir hastalıktan yeni kurtulmuş gibi bitkin ve yorgundu.

Kocaların oğlu karşısına dikildi; kollarını göğsünde kavuşturdu. Sakin görünüyordu.

- İyi anladın, dedi, eğer erkek olsaydın bir an düşünmez ayaklarımın altında ezip gebertirdim seni; ne yapayım ki kadınsın. Hile ve desiseden başka bir şey bilmeyen bir zavallısın sen. Niçin bu oyunları oynadın bana?

- Hangi oyunları?

- Sultan Selim'in gözdesi olduğun halde neden yalan söyleyip beni yanına çağırdın?

Nevcivan cevap vermedi; gözlerini kapadı, etinin her zerresini yakan amansız bir hazzı rüyadaymış gibi tekrar tekrar yaşamaya başladı.

Nevcivan gözlerini bir türlü açmıyordu; yalnız nefesi gittikçe sıklaşmaya başlamış, çökük omuzları dikleşmiş, göğsü canlanmıştı. O, artık üşümüyordu. Aksine terliyor, vücudu alev alev yanıyor, ağzı aralanıyordu. Şalı omuzlarından düşmüştü.

- Niçin susuyorsun, derhal cevap ver?

Nevcivan gözlerini açtı, başını sol omuzuna yatırdı, beynindeki hayal ile karşısındakini bir anda birleştirdi, rüyasının gerçekleşmesi ümidi içinde:

- Sen, dedi, sen, hep sen!

- Açık konuş benimle; dünyada en çok saydığım ve sevdiğim bir padişaha karşı neden günah işlettin bana? Neden Ramiz'i aldattın benimle?

- Sen! Yetmez mi? Benim suçum yok; sen sebep oldun bunlara.

- Ben mi?

- Sual sorma daha fazla; neyi öğrenmek istediğini biliyorum. Anlatayım da rahat et. O zaman belki de bana inanır, hak verirsin.

Nevcivan şalını omuzundan çekti, ensesinden aşağıya dökülen simsiyah saçlarını bir eliyle kaldırdı, canlanan göğsünün üzerine serdi. Karşısında dimdik duran Kocaların oğlu'ndan bakışlarını ayırmadan, adeta inledi:

- Sen! Sarayda, evde, yolda, uykuda, yemekte, her yerde sen! Şarkı söylerken seni anlatırım, gülerken, konuşurken dudaklarımın arasında sen dolaşırsın. Gözyaşlarımda senin nemliliğin, kanımda senin alevin, bakışlarımda senin hayalin var. Ayrılmazsın benden, ayrılmanı da istemem zaten. Al götür beni dedim sana, kulun, kölenim dedim sana! Yine de söylüyorum. Ne istersen öyle yap; istersen öldür, istersen saçlarımdan sürükle. Senin elinden ölümü tatmak bile en büyük zevktir benim için. Yalnız kaçma benden. Sakın bir daha gelmemek üzere gideyim deme. İşte o zaman seni yakarım. İntikamımın önüne hiçbir kuvvet geçemez. Aklından çıkar; hiç kimseyle evlenemezsin. Yalnız benimsin. Geride kalanlar, ister padişah, ister Ramiz olsun umurumda bile değil. Bir sen varsın bu dünyada benim için. Kadın kalbinden anlamayan, gururundan burnunun ucunu bile göremeyen, şöhretinin esiri hissiz adam! Sevdim seni; ne yaptımsa sevdiğim için yaptım.

Genç kadının göğsü durmadan inip kalkıyordu; gözlerinin içine kin, ihtiras, arzu, şehvet, ölüm dolmuş, onu önüne katıp sürüklüyordu. Kocaların oğlu ise yine hareketsiz duruyor, bir tek kelime bile söylemiyordu.

- Hoşuna gitmiyor mu, böylesine sevilmek, böylesine arzulanmak sana hiç zevk vermiyor mu? Ne istiyorsun, ne bekliyorsun, aşka omuz silktikten sonra neden yaşıyorsun? Serhadlarda kılıç sallamak, sadece Allah'ın bir lûtfu olan aşırı kuvvetine, eşsiz güzelliğine güvenip etrafta boy göstermek sana yetiyor mu? Devletmiş, isyanmış, hünkâra sadakat, arkadaşa vefaymış, herkese iyilik yapmaya kalkışmakmış; bunların hepsi boş! Gerçek hayat aşktadır, gerçek hayat kendi çıkarını düşünmekte, gerçek hayat benim etimde, tenimdedir! Aşktan, zevkten başkası yalan! Hepsi geçer, hepsi unutulur; dostluk da, iyilik de, güzellik de, kuvvet de, saygı ve sadakat da kaybolur. Günün birinde senden daha üstünü çıkar karşına; kılıcını kırar, bileğini büker. Seneler yıpratır, ihtiyarlatır insanı; elinde hiçbir kuvvet ve kudret kalmaz. Fakat aşk böyle mi? Aşk silinip kaybolabilir mi? Bir kere sevmeye gör! En imkânsızında, öldüren ve öldürteninde bile anlatılamayacak kadar haz ve zevk vardır.

Genç kadın dizlerinin üzerine dikilmişti; yine bir ok gibi sivri parmaklarını uzatmış, yine aralık dişlerini meydana çıkarmıştı. Neredeyse sedirden fırlayacak, karşısındakinin üzerine atılacak, kımıldamadan duygusuz, soğuk duran şu adamı paralayacaktı.

- Nameler yazdım, yerlerde süründüm, aylarca gelmeni bekledim, ağladım, inledim. Zaman oldu ki, dağlar, ovalar aşıp Yerköy'e gelmemek için kendime işkenceler yaptım. Değer misin acaba? Ne yapayım ki kaptırdım kendimi. Hem de bir kere görmekle, hiç tanımadan, kim olduğunu bilmeden sevdim seni. Belki de sana değil, aşka susamıştım.

Nevcivan ayaklarını sedirden aşağıya sarkıttı, şalvarının yırtık yerini Kocaların oğlu'nun önüne serdi, boğuluyormuş gibi göğsünü tamamen açtı. İki elini sedire dayayıp başını saçlarıyla birlikte arkaya uzattı. Gözleri yarı kapalıydı, fakat dudakları açık, hep açıktı...

- O gün, diye fısıldadı, sarayda çok bunalmıştım; biraz avunabilmek için Ramiz'le konuşmak istedim. Haremin araba kapısından çıkarken Ramiz'in yanında seni gördüm. İşte bu görüş, seni sevmeme yetti! Kırılası sağ elinin başparmağını kuşağına sokmuş, körolası

çakır gözlerini yarı kapamış, kopası başını hafifçe sola eğmiş, delinesi omuzlarını germiş, yolunası kaşlarını çatmış, hayretle bindiğim koçuya bakıyordun. Arabanın perdesini kapattığım zaman titriyordum; beynime kan hücum etmiş, etlerim dağlanmaya başlamıştı. Ne yaptığımın farkında olmadan karşımda oturan sarayın harem ağalarından Cafer'i peşine saldım, ayrıca Ramiz'le buluşunca da kim olduğunu öğrendim.

Nevcivan kıvırdığı ayak parmaklarını halılara değdirdi. Elleri hâlâ sedire dayalı, başı geriye doğru sarkıktı. Fakat yine de aşağıya doğru kayıyordu.

Bu sefer Kocaların Mehmedi göğsünde duran ellerini çözdü, sıkılmış gibi başını iki yana salladı, hafifçe sola dönerken:

- Ne kadar kötü, dedi, kim olduğumu hemen öğrendiğin, Ramiz'le dostluğumuzu bildiğin halde iki gün sonra beni bu evde kabul etmekten çekinmedin. O tertemiz, senden başka hiçbir kadın düşünmeyen, yıllarca aşkınla inleyen, çaresizlik içinde kıvranan Ramiz'e acımadın mı, ona karşı duyduğun sevgi nerede kaldı?

- Sevgi mi? Ramiz'e karşı mı? Kim demiş? Ben Ramiz'i asla sevmedim! Ey Kocaların oğlu; hayal ettiği erkeğin hasretiyle kıvranan bir kadının gecelerini nasıl geçirdiğini bilir misin? Sarayda bu güne kadar Sultan Selim'in arzularını bekleyerek ömrümü tüketttim. Dişlerimle yastıkları paraladığım geceler çok oldu. İşte Ramiz benim sadece kuru bir ümidim olmaktan ileri gidemedi. Ona hiçbir şey vermedim, ondan da hiçbir şey istemedim. Sadece belki bir gün haremden kurtulursam sığınacak bir yerim bulunsun diye düşündüm. Şayet sen çıkmasaydın karşıma bu ümidimi hiç söndürmeden kendimi avutacaktım. Ama ne yapayım ki, sen varsın şimdi; ne padişah tanırım, ne de arkadaşlık. Önce kendim varım, kendimi düşünürüm. Sultan Selim'in vuslatına eren cariyeler, hasekiler sabahları sarayın loş dehlizlerinde yürüyerek odalarına çekilirken hiç beni düşündüler mi?

- Çok âdisin, çok bayağısın sen.

- Âdi miyim, bayağı mıyım? Bu sözüne sen de inanmıyorsun ya! İçin için sevindiğini biliyorum; beni birazdan kollarının arasına alacaksın. İstemiyormuş, kaçıyormuş görünüp beni yerlerde sürükledikten, çıkası gururunu avuttuktan sonra o ezici kuvvetinle tekrar tekrar Nevcivan'ına sahip olacaksın. Yalnız dikkat et; gün gelir ben

de kendimi nazara çekersem o zaman yerde sürünmenin acısının ne demek olduğunu öğrenirsin.

Nevcivan yine sustu. Sedirden aşağıya doğru kayması süratlendi. Evvelâ dizleri büküldü, göğsü ileri doğru fırladı, sırtı sedirin kenarına dayandı, saçları döşemelere yayıldı. Sadece Kocaların oğlu'na bakıyordu, sadece onun kokusunu alıyordu.

- Daha öğrenmek istediklerin var mı erkeğim, koç yiğidim, sultanım, padişahım, aslanım, efendim? Kulunum, kurbanınım; kerem eyle, kaçma benden.

Kocaların oğlu geriledi; adeta ne yapacağını, ne söyleyeceğini şaşırmıştı. Etrafını öyle bir buğu sarmıştı ki, uzaklaşmazsa, kendisine hâkim olmazsa yenilir, dizlerinin üzerine çökebilirdi. O zaman bilmeden işlediği çifte günahına bilerek, arzulayarak, özleyerek nice nice yenilerini eklerdi.

Şimdi kadın hem gülüyor, hem ağlıyordu. Bir eli göğsünde, bir eli şalvarının yırtılan kısmındaydı:

- Ben istedim, diye fısıldadı, ben söylettim. Sana büsbütün kavuşabilmek için ölümü göze aldım. Topal Ataullah Hoca'yı buldurttum; kendisine her şeyi anlattım, o da Aygır İmam'a söyledi. Aygır İmam da benim Ramiz'le olan ilişkimi padişahın kulağına fısıldayıverdi. Lâkin epice paramı aldılar. Yine de helâl olsun; işte ölmedim, artık serbestim. Seni hiç bırakabilir miyim bundan sonra? Ramiz de kim oluyormuş? O sadece bir vesile, hatırası bile yok bende.

Bir ipek hışırtısı duyuldu; genç kadının fistanı baştan aşağı yırtıldı, yarı beline kadar bütün vücudu göğüsüyle beraber meydana çıktı. Genç kadın tekrar parmaklarını bu göğüslerde gezdirdi, onları okşadı; fildişi teninin üzerinde kıpırdıyan iki pembe benek gittikçe yayıldı, gittikçe hayat buldu, dirildi.

- Nevcivan örtün. Nevcivan ne olursan ol bu kadar şeytanlaşma. Nevcivan beni son defa dinle; bundan sonra asla birleşemeyiz. Ramiz'le de evlenemezsin. Kendine başka bir yer ara, orada günahlarının cezasını çek. Seni ancak bu şartla affederim, kötülüklerini unutmaya çalışırım.

- Nevcivan mı dedin? Hiç kimse bugüne kadar adımı böyle hoş söylememişti! Bir daha tekrarla.

- Nevcivan; bana ömrüm boyunca unutamayacağım alçakça bir iş yaptırttın, tuzak kurdun; şanımı, şerefimi lekelettin. Bunun adına

sevgi diyerek kimseyi kandıramazsın. Hayatımın hiçbir anında bu kadar müşkül, bu kadar acı bir gün yaşamadım. İşte itiraf ediyorum; daha fazla ileri gidersen, beni dinlemezsen seni, bir kadın olduğuna bakmaz doğrar, parçalarım.

- Gelmeseydin, neden Ramiz evden çıkar çıkmaz geri döndün? Çünkü sen de beni istiyorsun... Yok erkeğim, bu kadar sadakata lüzum yok! Sadakat göstermek istiyorsan bunu bana karşı yap, hiçbir kadınla ilgilenme. Bundan sonra bizi daima iyi günler bekliyor, aşk dolu günler...

Nevcivan birden ayağa fırladı; yer yer yırtılmış ipek şalvarı belinden aşağıya doğru kaydı, ayaklarının üzerinde kümelendi. Sonra genç kadın ufak bir darbeyle bu ipek kümesini bir kenara fırlattı.

- Nasılım? Kocam olacaksın değl mi? Benim gibi bir kadına bir daha rastlayamazsın! Kıymetimi bil, aşkı tanı.

O zaman genç adam soludu; ayak parmakları üzerinde dönen, üstündeki son örtüleri de teker teker çıkaran Nevcivan'a gözlerini kırpmadan baktı. Boyun damarları şişmiş, adaleleri gerilmişti...

Şimdi kadın ona gittikçe yaklaşıyordu; kalçaları göğsüyle beraber kıpırdıyor, yana doğru kayan yeşil gözlerinde, ayak bileklerinde, dalgalanan saçlarında sadece aşk dolaşıyordu.

Nevcivan adeta uçtu; dudakları alabildiğine açıldı, kolları havaya kalktı, burun delikleri kıpırdadı ve bütün hızıyla genç adama dolanıverdi.

- Alacaksın beni değil mi? Yerköy'e gideriz; istersen başka bir yere! Sen yanımda oldukça kimseden korkum yok benim; hattâ padişahtan bile... Sarıl, durma öyle, yalvarırım sev beni!

Nevcivan gittikçe yükseldi, aralık dudakları erkeğin dudaklarına erişebilmek için boynu uzandı, alnı yukarı kalktı. Yine de boyu yetişemiyor, arzusuna eremiyordu; bu sefer genç adama adeta tırmandı...

İşte, o yakıcı erkek nefesini iyice hissediyordu. İşte daima dik duran o göğüs göğsünün üzerindeydi, işte parmakları kalpağın altından taşan o kıvırcık saçları kavramıştı.

Fakat daha fazla ilerleyemedi; bir el uzandı, onu bileklerinden yakaladı, köklü bir ağaca dolanan bir sarmaşığı koparır gibi Nevcivan'ı bu el çekti, halıların üzerine fırlatıverdi.

- Hemen örtün! Kıvranma orada! Seni çıplak görmek istemiyorum.

- Yalan söylüyorsun. Seyret; ruhuna, beynine iyice yerleşsin güzelliğim. Almayacak mısın beni; doğrudan doğruya sahibim olmayacak mısın?

- Hayır! Sadece dediğimi yapacaksın; bir bahane bulup Ramiz'den uzaklaşacaksın, izini kaybedeceksin. Nerede olduğunu dahi bilmeyeceğiz.

- Olmaz. Senden vazgeçemem. Yalnız başka bir şey yapabilirim; Ramiz'le evlenirim, sen de başka bir ev tutarsın, orada gizlice buluşuruz. Zarar yok; sen Yerköy'de olduğun zamanlarda sabırla dönmeni beklerim. Sırf senin için çıktım saraydan, sırf senin için; beni anlasana.

Genç kadın, yine yerde sürünüyordu; sırtı, omuz başları, kalçaları titriyor, gözlerinden süzülen yaşları aralık dudakları emiyordu. Kocaların oğlu ise iradesinin baskısı altında son savaşını yapıyor, yine de kadına bakmaktan kendini alamıyordu!

Kadın bunu farketti, kadın rahatlamış gibi derin bir nefes aldı, hatta kadın bir an gözlerini kapatıp gözyaşlarını kuruladı. Sonra mırıldanırcasına:

- Nevcivan sana kurban olsun, dedi, deli etme beni yiğit, hırpalama kendini boş yere. Sen de soyun, uzan buraya, yanıma, kollarımın arasına. Okşa her tarafımı ellerinle. Dudaklarını gezdir tenimde, istersen kır kemiklerimi! Bak bacaklarıma, bak kalçalarıma, bak memelerime; hep, hep seni özlüyorlar, gel!..

Erkek sendeledi, erkek beynine hücum eden kanla boğulmakta olduğunu, nefessiz kaldığını anladı. Odanın havası o kadar şehvetle dolmuştu ki, biraz daha beklese bir savaş meydanında derin bir yara almışçasına yere yıkılır, Nevcivan'ın yanına uzanır, bir daha kalkamazdı!

- Peki! Dur olduğun yerde; yine ben geliyorum sana! Çizmelerini öpeceğim! Canımsın, kanımsın, efendim, erkeğimsin! Senin için dilenci, senin için hırsız, senin için kaatil olurum. Elbet ben geleceğim yanına, sen de tenezzül edip beni seveceksin! Dediğim gibi yaparız; bir bir süre oyalarım Ramiz'i, bu zaman içinde seninle sık sık buluşur, ömrümüzü yaşarız. Daha sonra nasıl hareket etmemiz gerekeceğini kararlaştırır, başka bir çare buluruz; acelesi ne?

Ne yazık ki, Nevcivan gayesine hiç eremedi. Kocaların oğlu onu bileklerinden kavradı, sedire oturttu.

Kadın bir an inledi. Bir top gibi atlas örtülerin üzerinde büzülüp kaldı. Sonra önüne dökülen saçlarının arasından Kocaların oğlu'na baktı:

- Benden bu kadar çok mu nefret ediyorsun? Dişiliğim sana hiçbir şey vermiyor mu artık?

- Evet!

- Beni sevmiyor musun?

- İğreniyorum senden, tiksiniyorum! Ne yaparsan yap Ramiz'i daha fazla aldatamayacaksın. Madem beni dinlemedin, madem en uygununu yapmadın; bin kere küçülsem, alçalsam da Ramiz'e gerçeği söylemek görevim oldu artık.

Kadın doğruldu; göğsünü şalıyla, bacaklarını yastıkla örttü! Hıçkırmıyordu, hattâ ağlamıyordu bile. Ne bir ses, ne bir nefes işitiliyordu ondan. Sükûn içindeydi sanki; yahut kendinden uzaklaşmış, dünyasından geçmişti.

Kocaların oğlu ise belki de ona acıyarak bakıyordu. Merhamet duyması mı yoksa utancın, küçülmenin ve aczin acısıyla bu kadına bağırıp haykırması mı gerekirdi?

Nevcivan onun nefsiyle olan bu savaşını anlamış gibi, dalgın dalgın genç erkeğe baktı. Küçülüp kalmış göz bebeklerinde bir tek ışık parlarken:

- Kork benden Kocaların oğlu, diye fısıldadı, kork benden! Arzularının hiçbirisi olmayacak. Açıkçası Ramiz'le evleneceğim! Asla Cihan'ı alamayacaksın! Hattâ ölümün bile benim elimden olacak! Mezarının başında kahkahalar atacağım! Ancak, sen yeryüzünden silinirsen ben rahatlayabilirim! İşte söyliyeceklerimin hepsi bu kadar; var sen de dilediğini yap şimdi!

Kadın bu sefer yüzünü elleriyle kapadı, bir mumya gibi sessiz ve hareketsiz kaldı...

Genç adam ona doğru bir adım daha attı, yumruğunu sıktı, bir şeyler söylemek istedi, sonra yenilmişçesine geri dönüp sendeleyerek dışarı çıktı...

Oda boş, oda loş, oda kasvetli, hem de çok kasvetliydi. Bir de dişleriyle parmaklarını kemiren bir kadın oturuyordu sedirde...

* * *

At Meydanına geldikleri zaman etrafı kalabalık buldular. Hele Sultan Ahmet Camiinin avlusunda adım atacak yer yoktu. Bütün çarşı ve pazar esnafı toplanmış, saf saf dizilmişlerdi.

Halil Ağa elini alnındaki saçlarından çekmeden:

- Tübeler olsun, dedi, esnaf alay tertiplemiş; maksatları nedir ki?

Kocaların oğlu'nun konuşacak hali yoktu. Buna rağmen sâkin görünüyor, içinde esen fırtınaları, kararsızlığın baskısı altında ezilişini gizlemeye çalışıyordu.

- Beğ; istersen şuracıkta biraz oyalanalım.

- Gidelim Halil Ağa; dolaşmak, biraz hava almak istiyorum.

- Beğ; ne desem bilmem ki, sen bir avrata değil, bir iblise düşmüşsün. Elbet biz de bir şeycikler yaparız. Elimiz kolumuz bağlı duracak değil ya?

- Bilemezsin Halil Ağa; şu anda ölmeyi ne kadar isterdim.

- Ağzından yel alsın; dur bakalım daha yapacak çok işlerimiz var. Cihan Hatun seni bekler, ben ise küçük küçük Kocaları dizlerimde hoplatmak için yanar tutuşurum.

- Sen nereden bahsediyorsun Halil Ağa; bu vaziyette evlenmek mümkün mü? Ben bundan sonra padişahımın huzuruna nasıl çıkar, Ramiz'in yüzüne nasıl bakarım?

- Tübe Beğ. Senin ne suçun vardı bu işte? Nevcivan'ın kim olduğunu biliyor muydun? Düştük tuzağa bir kere. En iyisi ağzını bile açmayıp Ramiz Efendi'ye bir şey sülememektir. Ayrıca kızkardeşini de ben isterim; Cihan Hatun'u yanımıza alarak Yerköy'e gider, rahatımıza bakarız. Biraz evvel seni mahalle kahvesinde beklerken hep bunları düşündüm.

- Olamaz! Benim düşüp kalktığım bir kadınla Ramiz'in evlenmesine gönlüm bir türlü rıza göstermiyor. Anlatmalıyım ona olan biteni. Hiçbir şey yokmuş gibi bir kenara nasıl çekilirim? Ramiz'i nasıl aldatırım? Hem sonra ikide bir Cihan Hatun'un ismini ortaya neden çıkarırsın?

Halil Ağa elini alnından indirdi. Kocaların oğlu'nun kolunu tutup karşısına dikildi:

- Gayrı yeter! Nedir senin bu ettiklerin? Kız senin için yanıp tutuşur derim. Gözlerin görmezse kulakların da mı işitmez? Sen Cihan gibisini yeryüzünde bir daha bulabilir misin acaba? Sületme beni kötü kötü; hepten tohuma kaçtın, daha ne beklersin? Yoksa

Nevcivan için deli divane olup onunla evlenmenin çarelerini mi araştırırsın? İşte diyeceğim bu kadar; o, kızlığına rağmen daha fazla sabredemeyip dizlerimin dibinde gönülcağızını dile getirir de sen neden susarsın? Tiz cevap ver bana Beğ; hepten mi Cihan Hatun sana yabancı gelir?

- Halil Ağa, Cihan Hatun'u ben de beğenirim. Elbet benim de dinlenmeye ihtiyacım var artık. Ne yazık ki bunları şu anda düşünemeyiz. Evvelâ Nevcivan'ı çıkartmalıyız aramızdan. Ramiz'le muhakkak konuşmalıyım.

Kocaların oğlu sırtını döndü. Halil Ağa'yı unutmuş gibi ağır ağır yürümeye başladı. Halil Ağa ise bir an olduğu yerde kaldı; gözlerindeki ışık, dudaklarındaki gülümseme tamamen silinmişti. Sıcaklığını kaybetmeye başlayan bir yara gibi, hayallerinin kırılması içini sızlatmaya başlamıştı. Koştu, beyinin koluna girdi:

- Dediğin olsun. Şimdilik kafamızı hiç yormayalım. Birkaç gün sonra bir çaresine bakarız; Cihan Hatun ortalık yerde kalamaz ki!

Kocaların Mehmedi bu sözleri duymadı bile; o anda gözlerinin önüne başka bir insan dikilmişti. Bu daima affeden, herkese iyilik yapmak için çırpınan, bütün yakınlarını şefkat ve sevgiyle karşılayan, devletini kurtarmak için çareler arayan, hassas, sanatkâr ruhlu Sultan Selim'di.

- Padişahıma da söylemeliyim, dizlerine kapanmalıyım, af dilemeliyim; beni sürsün, isterse cellâtlara teslim etsin!

- Yoo Beğ; burada dur. Ne suç işledin ki bu kadar çırpınırsın? Bile bile mi gittin o iblis kadına? Hem ben sürükledim oraya seni. Elâlem ne kötülükler yapar da kılı bile kpırdamaz. Bana sorarsan, demincek de sülediğim gibi, bu işi daha fazla kurcalamasan iyi edersin. Madem Nevcivan'ı yola getiremedin, Ramiz Efendiciği boş yere yaralama.

- Demek sen olsan hiçbir şey yokmuş gibi Ramiz Efendi'nin evine girip çıkardın? Nasıl yüzüne bakardın onun?

- İnsanlar yaşadıkça neler de görüyormuş! Hay gidi yosma; başımıza ne çoraplar ördü? Ne yapsın garip; o da sevdi, sevince de batağa saplandı, saplandıkça çırpındı, çırpındıkça daha fazla gömüldü. Ah gönül! Ne demeli sana bilmem ki! Beğ; kızamıyorum ben o kadına! Yalnız şerrinden kendini koru.

Kocaların oğlu yavaşça dönüp Halil Ağa'nın gözlerinin içine baktı. Bu bakışta derin bir sevgi gizliydi.

Bu sırada arkalarından ayak sesleri işittiler; Halil Ağa süratle geri döndü, bahçıvan kılıklı bir adamın kalabalığa karışmakta olduğunu gördü.

- Tübeler olsun; şu herif bizi takip mi eder? Tanıdın mı sen onu Beğ?

- Tanımadım.

- Nevcivan'ın evinde bize bugün kapıyı açan bahçıvana benzettim. Daha evvelleri oraya gittiğimizde ona hiç rastlamamıştık.

Kocaların oğlu etrafına bakındı; Halil Ağa'nın işaret ettiği adamı göremedi. Yalnız meydan tamamen dolmuştu; derin bir uğultu kulaklara çarpıyor, mehter takımları kat kat növbet vuruyordu.

Halil Ağa yanlarından geçen bir yolcuya seslendi:

- Abe çelebi! Nedir bu hal; bu garipler niçin toplanıp alay düzerek yürüyüşe çıkarlar?

Yabancı adam bir an Halil Ağa'yı süzdü, sonra onun İstanbullu olmadığını anlayınca:

- Bütün esnaf bir araya geldi, dedi, dertlerini Hünkâra anlatacaklar. Onun için Bâb-ı Hümâyuna doğru yürüyüşe geçerler.

Halk camiden, medreseden, kahveden, hattâ evlerinden çıkmış, rengârenk, şekil şekil kılıklarıyla birbirlerinin üzerine yığılmış, merak ve heyecanla esnafın yürüyüşünü seyre başlamıştı. Onlar da bir kenara çekildiler; kendilerinden başkalarının da çeşit çeşit arzu ve üzüntüleri bulunduğuna, beşerin haklı veya haksız daima hislerinin peşinde koştuğuna, kimsenin olayların nedenini düşünmek zorunluluğunda olmadığına, görünüşe göre hüküm yürütüldüğüne bir kere daha şahit oldular...

- Saadetlü hünkârımıza arizamız vardır! Biz de Allah'ın kuluyuz! Beş akçaya mal ettiğimizi zor ile dörde almaya kalkışan zalimlerden kimse hesap sormaz mı?

- Sultanlar, efendiler, devletlüler saraylarında keyif sürerken biz neden Mısır eyâlet-i kebîresi için vergi verip çoluk çocuğumuzun rızkıyla oynayalım?

- Mısır'ı Frânçe kâfirinin elinden kurtaracak yalnız esnaf sınıfı mıdır? Konaklarda oturanlar nicedir?

- Elbette hünkârımız derdimize bir çare bulur.

- Nizam-ı Cedid bu ise, açlıktan zulümden inleyecek isek asla taraftar değiliz!

- Topçusunu da, tersanesini de, mühendishanesini de, hocasını, mektebini de istemezük!

Esnaflar grup grup ilerliyordu. Her grubun başında ustaları vardı. Bayramlık esvaplarını giymişler, bayraklarını açmışlardı. Tahtıravanlar üzerinde yaptıkları malları gösteriyorlar, arkalarından gelen mehter takımına ayak uyduruyorlardı.

İşte ekmekçiler; bir araba üzerinde fırın kurmuşlar, ekmeklerini terazide tartıp tam okka çektiğini herkese duyuruyorlar.

İşte çiftçiler; tarım âletlerini bir tahrıvanda taşıyarak yürüyorlar.

İşte kasaplar; iri bir koçu altın tellerle süslemişler, sürükleyerek götürüyorlar.

İşte berberler; göğüslerini açmışlar, kollarını sıvamışlar, ellerine usturalarını almışlar, birbirlerinin arkasından başlarını iki yanlarına sallayarak ilerliyorlar.

Bakkallar, okçular, yaycılar, simkeşler, meyvacılar, çiçekçiler, şekerciler, kebapçılar birbirini takip ediyor.

Kürkçüler, terziler, kavaflar, mücellitler, Mısır çarşısı bezirgânları, Keten pazarı esnafı, kalyoncular, yelkenciler başları dik yürüyor.

Mumcular, bedesten mensupları, Sipahi pazarı esnafı, yorgancılar da başka bir saf teşkil etmişler.

Valdehanı ve Vezirhanı tüccarları omuzlarındaki kışmir ve Tus şallarıyla alayın sonunu tamamlıyor.

- Hünkârım; bunca iyiye çıkmış şanına yazık etme. Vükelâya inanma; eskiden olduğu gibi tebdil gezip kullarının halini gör.

- "Şah vâkıf gerektir ahvâle; vükelâya kalırsa vah hale!"

- Valde Sultan, padişahımız efendimiz üzülmesin deyü rical-i devlete her maslahatı hünkâra duyurmamalarını tenbih etmiş; bu ne acayip tedbirdir?

- Varalım; bir bir saadetlû sultanımıza halimizi anlatalım. Limana gelen gemilere balta asıp mallarımızı diledikleri fiatla taşıtan ocaklıların bizlere ettikleri yetmez mi?

Alay ağır ağır yürüyordu. Şimdi onlara yol veren halk da peşlerine takılmış, Ayasofya'yı dönmüşlerdi. Görünürlerde hiçbir yeniçeri, hattâ bostancı neferi bile yoktu. Yalnız köşe başlarında, duvar diplerinde bazı börkler göze çarpıyor, sonra silinip kayboluyordu.

- Beğ; sen hiç böylesini gördün mü; ne günlerde yaşar olmluşuz? Mısır'da, Urumeli'nde, Arabistan'da, daha bilmem nerede devletin derdi başından aşmışken şimdi de esnaf makulesi ayak direyip durur! Acırım şu Sultan Selim'e.

Onlar da yürümeye başladılar. Alayın baş tarafı Sultanahmet Çeşmesini geçip Bab-ı Hümâyunun önüne gelince durdu. Fakat burada fazla bağırıp çağıramadılar. Çünkü uğultuyu bile bastıran gür bir ses işitildi:

- Dağılın! Böyle, şenlik yapar gibi alay göstermekten kastınız nedir? İşiniz, gücünüz yok mu sizin?

Bostancılar kethüdası iki elini beline dayamış, ayaklarını germiş, başındaki baratasını alnına düşürmüş, saltasının önünü iyice açıp şal kuşağının içine yerleştirdiği hançerini meydana çıkarmış, esnafın karşısına dikilmişti.

Birden derin bir sessizlik oldu, bir süre bostancılar kethüdasına cevap veren çıkmadı. Sonra iki esnaf ustası birkaç adım attı, bir tanesi:

- Sultan Selim efendimizi görmek isteriz, dedi, anınla konuşacaklarımız var!

- Padişahımız şu anda saraylarında bulunmuyorlar. Biraz keyifsiz olduklarından dinlenmek için hemşireleri Hatice Sultan'ın Beşiktaş'taki sarayına gittiler.

- Öyleyse biz dahi oraya varırız.

- Ne haddinize! Padişahımızı rahatsız eylemeye kim cüret eder?

- Ya bizim derdimizi kim dinler?

- Esnaf makulesinin derdi mi olurmuş? Savulun derim size.

- Biz insan değil miyiz? Dert dinletmek için kılıç çekip kazan kaldırmak yahut dağlı eşkıyası gibi Rumeli'nde isyan mı etmek gerek?

Bostancılar kethüdasının bir anda, hiddetinden bıyıkları oynadı, gözleri irileşirken gırtlağı yırtılırcasına bağırdı:

- Defolun gidiler! Şimdi sizi pare pare ettiririm.

Birden Bab-ı Hümâyunun önü karıştı. Kapıdan dışarı fırlayan bostancılar esnafın üzerine yürürken yumruklar havaya kalktı, tokatlar şaklamaya, küfürler işitilmeye başladı.

- Yeniçeri dükkânlarımızın yanında dükkân açıp zorla müşterilerimizi elimizden alırken, çoluk çocuğumuzun rızkıyla oynanırken buna ses çıkarmamak reva mıdır?

- İrad-ı cedid hazinesi kurulup tershane, baruthane, tophane, topçu, lâğımcı, kumbaracı ocakları ile Nizam-ı Cedid askeri, yani Levend çiftliği bostancıları için alınan tütün, içki, kahve, Mora üzümü, yün ve hayvan vergileri ile berat harçları bizlerin sırtına yüklenirken Hatice Sultan'ın Melling keferesine Beşiktaş'ta saray yaptırması ne acayip iştir?

- Biz padişahımızdan hoşnuduz; dâvamız hünkârımızın etrafını saranlara karşıdır.

- Böyle Nizam-ı Cedid mi olur?

- Bundan sonra bize Nizam-ı Cedid gerekmez!

Bostancılar, esnafın etrafını sarmıştı; esnaf ise gittikçe geriliyor, hatta dağılıyordu. Fakat yine de bağırıyorlar, demincekki sözlerini tekrarlıyorlardı.

Kocaların oğlu başını iki yanına sallarken:

- İçim sızlar, diye fısıldadı; şimdi bir kere daha yaralandım. Ah padişahım; beni neden dinlemezsin? Bu devletin halini iyi görmüyorum Halil Ağa...

- Dert bir değil Beğ! Sultan Selim de ne yapsın, bunca işin uhdesinden nasıl gelsin? Elbet düzelir!. Biz kendimize bakalım; gamlanma gayri. Hemen gidelim buradan; boşu boşuna üzülmekte ne fayda var?

Halil Ağa Kocaların Mehmedi'nin kolundan çekti, kaçışan esnafın arasına karışıp onu ince bir yoldan Ahırkapı'ya doğru götürmeye başladı.

Sahile indikleri zaman etrafta pek kimseler yoktu. Bir tarafta surlar, karşıda ise mavi bir deniz vardı. Bir de bir kahve göze çarpıyordu.

Birden Kızkulesi'nden toplar atılmaya başladı. Denizdeki sandallar sür'atle uzaklaştı. Bir ses:

- Hünkâr! dedi.

Etraf hemen kalabalıklaştı; balıkçısından müezzinine kadar her sınıftan insan sahile doldu.

- Tübeler olsun! Sultan Selim'e kızkardeşinin yanında biraz dinlenmek bile kısmet olmadı, geri döner garip.

Önden iç oğlanlarının bindiği altı büyük sandal geliyordu. Bu sandalların iki yanında ilerleyen birer sandalda ise haseki ağaları

vardı. Ağalar ayakta duruyorlar, çevrelerini derin derin süzüyorlar, ellerindeki değnekleri uzatarak:

- Kaçılın, diye bağırıyorlardı. Padişahımız, sultanımız, efendimiz saraylarına dönerler; kimse yaklaşmaya!

İç oğlanlarının ve haseki ağalarının bindikleri sandalları başka bir sandal izliyordu. Bu sandalın içinde, ayakta bir ağa duruyordu; göğsünün hizasında padişahın kavuğunu tutuyordu. Kavuk elmaslarla işlenmiş, dört köşe bir şal ile kuşatılmıştı.

Kavuk sandalının arkasından her birinde bir enderun ağasının bulunduğu altı sandal daha geliyordu. Ağalar yüzlerini geriye çevirmişlerdi, kıpırdamadan ayakta duruyorlardı.

Enderun ağalarının altı sandalının hemen ardında padişahın on çifte kürekle çekilen sandalı vardı. Üç fenerliydi, arka tarafına som gümüşten yapılmış parmaklıklarla çevrili, dört gümüş sütun üzerinde duran küçük bir köşk oturtulmuştu. Köşkün perdeleri sırma işlemeli, incilerle süslenmiş atlastandı. Köşkün gerisinde bostancı başı dümen tutuyordu.

Padişahın bindiği sandaldan sonra hünkârın kılıcını taşıyan silâhtar ağanın bulunduğu başka bir sandal geliyor, bunu harem ağalarını taşıyan sandallar izliyordu.

Hafif bir rüzgâr çıkmıştı, küreklerin hışırtısı gittikçe daha fazla duyuluyordu. Sultan Selim ise sırma işlemeli perdelerin aralığından güçlükle seçiliyordu; bir sedire uzanmış, düşünceye dalmıştı.

Bir balıkçı içtenlikle bağırdı:

- Padişahım çok yaşa!

Bunu birkaç ses takip etti, fakat pek sönük, pek yavaştılar.

- Padişahım çok yaşa!

Bir el, ilk defa bağıran balıkçının bileğini kavradı, kin ve nefret taşıyan bir ses:

- Ne oluyorsun ulan, diye sordu, ömründe hiç padişah görmedin mi? Padişah işte!

Başında upuzun acayip bir sarık bulunan, yakası bağrı açık, kolları sıvalı, baldırlarını meydana çıkartacak kadar kısa çağşırlı, koluna ve baldırlarına bulunduğu ortanın nişanını döğdürmüş bir yeniçeri şimdi de hiddetle Sultan Selim'i alkışlayan diğer balıkçılara bakıyordu.

Yeniçerinin belinde kırmızı şal bir kuşak vardı, çıplak ayaklarına ayakparmaklarının dipleri görünecek kadar üstü açık kırmızı renkli yalınkat Galata yemenisi giymişti. Kuşağının arasından kıvrık saplı, çifte ağız bir palanın ucu görünüyordu:

- Heyt! Susun be! Üstadımız, büyük ocak ağamız Bıyıklı Kâmil Ağa'nın Rumeli'nden şanıyla, şerefiyle döndükten sonra işlettiği şu kahvenin önünde ne cesaretle bağırıp durursunuz? Ulan; fakirsiniz diye sizi şimdiye kadar haraca bağlamadıksa, ananıza avradınıza el atmadıksa, sadece hıristiyan makulesinden aba yayıp mangır tıngırdattıksa kötülük mü ettik? Susun derim dinine yandıklarımın; hele şurada bizi seyreden iki kelkenez yabancı ile tatlı tatlı sohbet etmek üzereyken ne diye şamataya kalkışırsınız?

Sesler birden kesildi, bakışlar Kocaların oğlu ile Halil Ağa'ya çevrildi.

Deniz dalgalanmaya, dalgalar ise kovuklara yaslanmağa başlamıştı. Halk üşümüş gibi yakalarını kapatmış yavaş yavaş geri çekiliyor, kahvenin önünü boş bırakıyordu. Oturdukları hasır sandalyeden ayağa kalkan ondan fazla yeniçeri bıyıklarını buruyor, çardağa asılı gümüş kafesteki kanarya kuşu korkuyla kanat çırpıyordu.

- Tübeler olsun, tübeler olsun! Abe Beğ, ne acayip yere düştük? Seni kendi elimle Bıyıklı Kâmil'in burnunun dibine getirmişim de haberim yokmuş! Nevcivan'ın bahçıvanını da görürüm bu haşaratın arasında. Yoksa bu işi başımıza o mu açtı dersin?

Kocaların oğlu birden bütün acılarını unutmuş gibi gülümsedi, gözlerine vahşi bir ışık doldu, iki kaşının arasındaki çizgi büsbütün derinleşti.

- Bahçıvanın elbette bir marifeti olsa gerek, diye fısıldadı; üstelik buraya gelmekle ekmeklerine yağ da sürdük. "On kişi, yüz kişi çıksa karşına ne yaparsın?" diye sormuştu bana. Nevcivan hazırlıklıymış, boş yere konuşmuyormuş! Muhakkak Bıyıklı Kâmil de buralardadır; Nevcivan Ataullah Hoca gibi onunla da dostluğu ilerletmiştir! İstersen sen bir kenara çekil Halil Ağa, seyirci ol.

- Abe Beğ; ne biçim lâf edersin? Beni hepten mi çıtkırıldım sanırsın? Yandığım bir şey varsa, Behram Çavuş'un burada bulunmayışıdır; türküsünü çığıra çığıra iyi eğlenirdi doğrusu. Niye onu handa yalnız bıraktık; kırk yılda bir Asitane'yi görmek için bizimle gelmişti.

Halil Ağa daha fazla konuşamadı; kol ve baldırları düğmeli yeniçeri yanlarına iyice sokuldu, bir gözünü kırpıp göğsünü davul gibi şişirirken:

- Korktunuz mu ahbaplar, diye sordu, niye öyle şaşkın şaşkın durursunuz? Bıyıklı Kâmil Ağa'nın kahvesine girip birer okkalı kahve içmek istemez misiniz?

- Hiç kahveden hoşlanmayız abe ahretlik; bizim yerimize sen iç.

- Olmaz! Bizden sunması, sizden kabul eylemesi, sonra çıngar çıkar.

- Çıngar da kimmiş abe ahretlik; yenir mi, içilir mi, eli ayağı var mı, iyi insan mıdır? Çıksın bakalım; onunla da yarenlik ederiz.

- Sen benimle alay mı edersin babalık? Biz adamı dilersek paçasından tuttuğumuz gibi alaşağı ederiz. Pirimiz, üstadımız, sultanımız Hacı Bektaşı Veli keremine, demine denizde aslan, karada kaplan kesiliriz. Var mı bize yan bakan?

Halil Ağa'nın dudakları yanaklarına doğru yayılmaya başladı, bembeyaz dişleri büsbütün gözüktü, hattâ kalpağından alnına doğru uzanan kırçıl saçları oynadı:

- Tübe be ahretlik, sen hepten kabadayı imişsin; sana kim yan bakar?

- Ha şöyle; dine, imana gel! İndir yelkenleri suya.

- Yapma aslanım; niye ıslatırsın yelkencikleri, günah değil mi?

- Vay! Benimle matrak mı geçiyorsun? Kaçamak da olsa bana yan mı bakıyorsun?

- İstesem de sana yan bakamam; sonra işimiz ters gider, hem midemize yazık değil mi be ahretlik?

- Ne! Bir de benimle alay ha? Ya birer kahvemizi içersiniz, ya da buradan dört kolluyla gidersiniz.

Birden bir rüzgâr esti; bir yumruk gözle takip edilemeyecek kadar sür'atle havaya kalkıp indi, baldırı çıplak yeniçeri adeta uçtu, sonra yere yıkılıp kaldı.

- Beğ, fena yapıştırdın; burnu ağzına girdi garibin. Bir daha doğrulamaz.

Ortalık bir anda karıştı; hasır sandalyelerin önünde duran yeniçerilerin palalarını sıyırdıkları, olanca şiddetleriyle saldırdıkları görüldü.

- Vay kahpenin dölü; şerefimi zedelersin, saf bir kadının namusuyla oynarsın, şimdi de kahvemin önünde en yakın yoldaşımı yere serersin! Artık son saatin geldi; hesap günüdür bu.

Bıyıklı Kâmil, dudaklarını örten bıyıkları hiddetinden dikilmiş, gözlerine kan bürümüş, kılıcını çekmiş olduğu halde kahveden fırlamış, gırtlağını yırtarcasına bağırıyordu. Yanında Nalbant Ali de vardı.

Kılıçlar kalkıp iniyor, kulakları tırmalayan küfürler birbirini takip ediyordu.

Halil Ağa sırtını Kocaların oğlu'nun sırtına adeta yapıştırmıştı. Genç adam ise bir yeniçerinin palasını elinden düşürürken dişlerini gıcırdattı:

- Bıyıklı Kâmil! Nalbant Ali! Yerköy'de bir daha karşıma çıkmayın demiştim size; bu son çarpışmamızdır.

- Biz de bu günü bekledik Kocaların oğlu, intikam almak için hep fırsat kolladık. İşte talih bize yâr oldu, kopası başın artık boynunda durmayacak.

Bıyıklı Kâmil ile Nalbant Ali yeniçerilerin arasına daldılar, genç adamın üzerine çullandılar.

- Beğ yaralandın değil mi? Kahpeler it sürüsü gibi. İşte yenileri de geliyor.

Dalgalar biraz daha coşmuştu. Akşamın loşluğu gittikçe çöküyor, güneş yavaş yavaş uzaklaşıyordu. Martılar beyaz kanatlarını çırparak surların üzerine konuyor, sonra yosun kokan sesleriyle denize doğru açılıyorlardı.

Sahilde sandallar vardı; çırpınan, sahipsiz sandallar... Kurumaları için direklere asılan balık ağları sallanıyor, ileride Rum meyhaneleri kepenklerini indiriyor, dövüşenlerden başka herkes bu meydanı, bu geçit yerini sür'atle bırakıyordu.

Halil Ağa gözlerini açıp kapadı, sağ elindeki kılıcını soluna aldı. Kocaların oğlu ise Halil Ağa'nın etrafında dolandı; onun göğsüne saplanmak üzere olan iki kılıcı kökünden kırdı:

- Halil Ağa, sen de sağ kolundan yaralandın. Dikkat et!

Kocaların oğlu bir kere daha Halil Ağa'nın etrafında döndü, sonra uzaktan akşam ezanının nağmeleri etrafa yayılırken ileriye fırladı, bir solukta önündeki iki kişiyi devirdi:

- Bıyıklı Kâmil, diye bağırdı, geride kalma.

Fakat karşısında Nalbant Ali'yi gördü. Eğildi; bir kılıç ıslık çalarak başının üzerinden geçti. Doğrulduğu zaman sol elinde, Sultan Selim'in hediyesi hançer vardı. Üst üste iki darbe indirdi. Nalbant Ali'nin kılıcı havada uçarken hançeri onun göğsüne olanca hızıyla sapladı.

Urumeli gazileri beğim, hiç geri dönmez.
Geri dönenin beğim; şanı, şerefi kalmaz.

Bu, Behram Çavuş'un türküsüydü. Yokuştan aşağıya doğru adeta yuvarlana yuvarlana geliyordu Behram Çavuş. Bir ev kadar iri, bir kaya parçası kadar sağlam, bir çocuk kadar saf bakışlı Behram Çavuş türküsünü kesmeden, beyinden gözünü ayırmadan yaklaşıyordu.

Behram Çavuş iyice sokuldu; bir yeniçeriyi ensesinden tutup geriye fırlattı, bir diğerini ayağının altında ezdi:

- Çöktü! dedi.

- Abe Behram Çavuş nereden çıktın sen? Ne çöktü?

- Ayasofya'nın önünden beri sizi kollarım. Oracıkta rastlamıştım; kalabalığı yarıp yanınıza varamadım, altımdaki hayvan çöktü.

- O zamandan bu yana nerelerde oyalanırsın?

- Kalkamadı bir türlü meret! İslâmbol'un havası iyi gelmedi hayvancağıza. Sonra aşağıda kavga olduğunu süledi bir baldırı çıplak; merak saldı içime, bu şehirliler nasıl dövüşür görelim bir dedik. Geldik işte...

Daha fazla konuşamadılar; duraklayan yeniçerilerin arasından haykıran Bıyıklı Kâmil'in sesini duydular;

- Oyalanmayın! Kocaların itinin başını isterim sizden. Vurun yoldaşlarım. Nalbant Ali Ağa'nın intikamını alın.

Fakat Bıyıklı Kâmil'in bütün gayretleri hoşuna gidiyordu; yeniçeriler artık ümitlerini kesmişlerdi. Hele Behram Çavuş kılıcı, yumruğu ve tekmesiyle önüne çıkanı devirdikçe bir kısım yeniçeri yalın kat yemenilerini ellerine almış, yokuş yukarı kaçmaya başlamıştı bile. Nevcivan'ın bahçıvanı da kaçanların arasındaydı; arkasına bile bakmıyordu.

- Ağa! Ocağa varalım, bütün yoldaşları toplayıp öyle gelelim. Bu şeytanlarla başka türlü baş edilmez.

Bıyıklı Kâmil bıyıklarını ağzının içine aldı, hiddetinden onları âdeta yemeye başladı. Sonra, Kocaların oğlu'nun üzerine gelmekte olduğunu görünce:

- Kancıklar, diye bağırdı, üç kişiyle baş edemediniz; ortanızın şerefini bir paralık ettiniz. Gösteririm ben size.

Fakat o da daha fazla oyalanamadı, kılıcını sallaya sallaya koşmaya başladı.

Şimdi üç kişi gittikçe karanlığa gömülen surların dibinde yalnız kalmıştı.

Yerlere balık ağları dökülmüştü. Bıyıklı Kâmil'in kahvesi tamamen boşalmıştı, dalgaların hışırtısına yer yer yükselen iniltiler karışıyordu.

- Beğ, niye varmadın bu kahpenin üzerine? Destur ver ben gideyim peşinden.

- Bırak, bu sefer de yaşasın; bu acı ona ölümden de beter.

- Beğ; sen de Sultan Selim'e benzedin, affeder oldun. Eskiden böyle değildin. Yoksa vakitsiz mi ihtiyarladın?

- Belki! Hem, kaçtılar önümüzden, artlarına bile bakmadan. Sonra, biz devlet yönetmiyoruz; şu andaki hatamız da sevabımız da kendimize ait. Kaçanın ardına Kocalar düşmez; bunu böyle bilesin ve beni hoş göresin. Sen, Vidin önlerinde Pazvand-oğlu için bana kaatil olma demiyor muydun? Bıyıklı Kâmil'e gelince iş değişti mi?

Kocaların oğlu elini Halil Ağa'nın omuzuna koydu; onun ılık nefesi ile dinlenmek, avunmak istedi. Fakat başaramadı; gözlerinin önünde yine Nevcivan, Ramiz Efendi, Sultan Selim ve ne tuhaf, Cihan Hatun canlanmaya başlamıştı!

Yaşlı bir balıkçı yanlarına sokuldu; başını eğip dizlerini bükerken:

- Yiğitlerim, diye fısıldadı, sakın bu yokuştan çıkmayın; karanlıktan yararlanıp size pusu kurmuşlardır. Oğlum sandalı indiriyor; sizi denizden evime götüreyim. Yaralarınızı saralım, bir çorba içirelim. Ondan sonra dilediğiniz yere gidin. Kırmayın bu ihtiyarı yiğitlerim.

Deniz serindi dalgalar küçük tekneyi kucaklıyordu. Küreklerin hışırtısına Behram Çavuş'un türküsü karışıyordu...

* * *

Konaktan içeri girdikleri zaman vakit bir hayli ilerlemişti. Her ikisi de yorgun ve üzgün görünüyordu.

Ev sessiz ve terkedilmiş gibiydi. Şamdanların çoğu söndürülmüş, etrafa sinsi bir loşluk yayılmıştı. Görünürlerde kimseler yoktu. Onlara kapıyı açan kâhya bile kaybolmuştu.

Her daim oturdukları odaya girdikleri zaman kendilerini tamamen bu evin yabancısı sandılar.

Halil Ağa'nın sağ kolu sarılıydı. Kocaların Mehmedi' nin ise sol eli kanıyordu. Elbiseleri yırtılmış, çizmeleri çamurlanmıştı.

- Beğ; ne yapmayı düşünüyorsun? Açıkça süle bana. Hâlâ fikrinden vazgeçmedin mi?

- Ramiz Efendi'yle konuşmam gerek. Anlatmalıyım ona; başka türlü yapamayacağım.

- Beni dinlersen vazgeç bu işten Beğ; yine sülerim, bunca yıllık hasretten sonra Ramiz Efendi'yi tam mutlu olacağı bir sırada cehennem ateşinde kavuracaksın. En iyisi Cihan Hatun'u isteyip, hemen buradan gidelim; nikâhı Yerköy'de kıyarız.

- Arkadaşlık bu mudur? Ben bundan sonra Ramiz Efendi'nin yüzüne nasıl bakarım? İşlediğim günahı bilenler de var; arap uşaklar, kâhya kadın bu suçumu günün birinde etrafa yayarlarsa Ramiz Efendi'ye ne derim? Hem sonra o kadın... Nevcivan'ı hiç düşünmüyor musun? Ramiz Efendi'ye asla yâr olmaz.

Daha fazla konuşamadılar; kapı aralandı. Ramiz Efendi adeta sendeleyerek içeri girdi. Yüzü sararmıştı, gündüzki neşesinden eser bile kalmamıştı.

Evvelâ bakıştılar; söyleyecekleri bir şey yokmuş, tamamen yabancı iki insanmış gibi birbirlerini tanımaya çalıştılar.

Odanın havası gittikçe soğuyordu. Belki de bir yerden sinsi bir rüzgâr esiyordu.

- Abe Ramiz Efendi niye üle durursun, yoksa hasta mısın?

Ramiz Efendi kıpırdadı, güçlükle sedire oturdu, başını önüne eğerken:

- Safa geldiniz, diye fısıldadı, geç kaldınız.

- Biraz hava alalım dedik; tübeler olsun, baktık ki gece oluvermiş.

- Yaralısınız, bir kaza mı geldi başınıza?

- Yoo! Birkaç it sürdük; hepsi bu kadar. Birazdan Cihan Hatun'a rica ederiz de şu yaracıklarımıza bakıverir.

- Cihan rahatsız, sizinle artık ilgilenemeyecek. İsterseniz bir uşak çağırayım.

Halil Ağa yarasını unutmuş gibi sağ elini alnına götürmeye çalıştı, sonra acısından dişlerini sıktı, hayretle Ramiz Efendi'ye baktı.

O zaman Kocaların oğlu birkaç adım attı, Ramiz Efendi'nin önünde diz çöktü. Hâlâ kanayan yarasını gizlemeye çalışmadan:

- Kardeşim, dedi, neden bu kadar durgun ve üzüntülüsünüz bilemem. Bir suçumuz yahut bir derdiniz varsa hemen söyleyin; elimizden geldiği kadar size hizmet ederiz.

- Sizlere söyleyecek hiçbir şeyim yok benim. Kocaların oğlu! Öyle sanıyorum ki, sizler de bu evde daha fazla kalmayı düşünmüyorsunuzdur!

Sanki kar yağıyordu. Onlar kış ortasında açıkta kalmışçasına üşüdüklerini hissediyorlardı.

- Neden böyle konuşursun abe Ramiz Efendi? Senin bir derdin var; hele dök ortaya. Dokundu bana; niçin Cihan Hatun artık bizimle ilgilenmeyecekmiş? Niçin bize süleyecek hiçbir şeyin yokmuş?

Ramiz Efendi, başını kaldırdı; gittikçe sararan, Kocaların oğlu'na baktı:

- Bu kadar yanılabilir miyim, diye fısıldadı; namus ve şerefimi emanet ettiğim bir insan bana bu oyunları oynayabilir mi?

- Kimden bahsediyorsun Ramiz kardeşim? Sana birdenbire ne oldu?

- Bilmiyor musunuz, neden anlamamazlıktan geliyorsunuz? Biraz evvel Nevcivan buraya geldi; gözyaşları arasında her şeyi anlattı bana!

- Nevcivan mı?

- Evet Nevcivan! Niçin bunu bana yaptın Mehmet Bey? Benden ne kötülük görmüştün?

- Ne yapmışım? Anlat bana. Belki de söylemeye cesaret edemeyeceğim bir olayı bu suretle daha kolaylıkla açıklarım.

Ramiz Efendi içini çekti, parmaklarını açıp kapadı. Gözleri nemli, dudakları titrekti. Bir anda birkaç yıl ihtiyarlamış gibiydi.

- Kocaların oğlu dedi, sen bugün benden sonra Nevcivan'ın evine gitmişsin.

- Evet!

- Demek saklamıyorsun, demek Nevcivan'ın dedikleri tamamen doğru?

- Ne dedi?

- Bunu sen anlat; niçin gittin oraya?

- Niçin mi gittim? Onu seninle...

- Onu benimle evlendirmemek için değil mi?

- Evet, evet kardeşim. Çünkü sen Nevcivan'la mutlu olamazsın. Çünkü o kadın...

- Konuşmayın daha fazla Mehmet Bey; kekeliyorsunuz, küçülüyorsunuz. Benim Nevcivan'ı nasıl sevdiğimi, uğruna yapamayacağım hiçbir fedakârlık olmayacağını, yıllar yılı sırf onun için inlediğimi ve onun için yaşadığımı gayet iyi bildiğiniz halde neden bizi birbirimizden ayırmaya çalıştınız? Bu hareketiniz dostluğa, arkadaşlığa sığar mı? Saadetimin bekçisi olmanız gerekirken bunu baltalamak ve asla inanmak istemediğim bazı hareketlere kalkışmak size yakışır mı?

Kocaların oğlu boğulabilirdi; o anda tamamen kan beynine hücum etmişti. Adeta dili tutulmuş, ne yapacağını kestiremez olmuştu.

- Kardeşim, sevgin seni yanlış yollara sürüklüyor; ben kötü bir hareket yaptığımı sanmıyorum. Beni hayatı pahasına Sultan Selim'in huzurunda en aşağı sürgünden kurtaran, evini ardına kadar açan bir dosta nasıl olur da zararım dokunur? Benim bir suçum var, ama sandığınız gibi değil; çok eski, bilmeden, adeta şuursuzca işlenmiş bir günah. İşte bu sebepten Nevcivan'la evlenmenizi uygun görmedim. Bırakın o kadını; beraber Yerköy'e gidelim, sizi elimizden geldiği kadar oyalamaya çalışalım.

- İşlediğiniz suç ne imiş Mehmet Bey?

Kocaların oğlu başını dik tutmaya çalıştı; buğulanmış gözlerinde hırs ve hiddetle beraber ıstırabın en koyu izleri dolaşıyordu. Parmakları titriyor, nefesi gittikçe sıklaşıyordu.

- Beğ! Gayri burada dur. Görmez misin sevda oku Ramiz Efendi'nin gönülcağızına öyle saplanmış ki, ne yapsak oradan söküp atamayız. Üstelik onu büsbütün yaralar, perişan kılarız.

- Anlatın, dayanacağım. Kaderim benim bu! Kızkardeşim de, siz de sevdiğim kadınla evlenmemi asla istemediniz. Bu sebepten Cihan'la birlik olup onu lekelemeye çalışıyorsunuz. Üstelik Nevcivan'a evlenme teklif ettiniz Mehmet Bey! Benden ayırdıktan sonra onunla gizlice nikâhlanacağınızı söylediniz. Bunun için Nevcivan'ı tehdit ettiniz, diretince dövdünüz, üstünü başını paraladınız.

- Nasıl olur, ben bu kadar alçalabilir miyim?

- Nevcivan yalan söylemez Mehmet Bey! Ona sonsuz güvenim vardır.

- Ben, ben yalan söyler miyim? Asla böyle bir harekette bulunmadım. Aksine, ona sizden ayrılmasını, kimsenin bilemeyeceği bir yerde yaşamasını söyledim.

- Niçin?

- Niçin mi? Çünkü, demincek de anlatmak istediğim gibi o kadın şey... Ben..

- Konuşamıyorsunuz Mehmet Bey, şunu bilin ki, ne sebeple olursa olsun beni hiçbir kuvvet Nevcivan'dan ayıramaz. Hünkârın iznini aldıktan sonra Nevcivan'la evlenmemek için başka bir engel tanımam. Boşuna yorulmayın; bütün bu hareketlerinizi iyiliğimi düşünerek yaptığınızı kabul etmek istiyorum. Çünkü size de inanmak zorundayım.

- İşte büle Beğ; hadi kalk gidelim. Ramiz Efendi doğru süler; biz hata etmişiz. Yalnız bunca lâftan sonra yakışık almazsa da, başka zaman fırsat bulamam diye süleyeyim; bizim de gönlümüzde bir aslan yatar.

- Nedir o Halil Ağa?

- Bilirsin abe Ramiz Efendi; Nevcivan'da gözü olmadığını anlaman için de derim ki sana, bizim Beğ Cihan Hatun'u ister. Daha doğrusu ben ikisini everebilmek için çırpınır dururum. Hemen söz keselim; çifte düğün yapamasak da biz kızcağızı alıp gideriz.

Ramiz Efendi şaşırmış gibi etrafına bakındı. Kocaların oğlu ise:

- Halil Ağa, dedi, neler söylüyorsun?

Bu sırada kapı açıldı; sanki içeriye bir kedi girdi.

Kocaların Mehmedi sür'atle ayağa kalktı. Halil Ağa sol elini alnındaki saçlarına attı, Ramiz Efendi hayretle gözlerini açtı:

- Nevcivan! Niye geldin? Ne işin var senin bu odada?

Nevcivan yine yaşmaklı, feraceliydi. Başı tamamen önüne eğikti, omuzları çökmüştü. Ufalmış, küçülmüştü!

- Efendim! İzin verirseniz ben gideyim; iki dostun arasının açılmasına asla gönlüm razı değildir. Sonra, sevgili hemşireniz benim yüzümden niçin mutlu olmasın? Tabii buna mutluluk denirse; geleceğin ne olacağı bilinemez, değil mi efendimiz?

Güçlükle konuşuyordu. Ayakta duracak hali yoktu; titriyordu, derinden derine bir hıçkırık sesi işitiliyordu.

- Otur şuraya Nevcivan. Beni bırakıp nereye gidersin?

Ramiz Efendi ayağa kalktı; Nevcivan'ı kolundan tutup sedire doğru götürdü.

- Efendimiz; çok bitkin ve perişanım. Artık yaşamak istemiyorum. Bu odanın önünden geçerken konuşmalarınızın son kısmını işittim; bana inandığınız kadar Mehmet Bey'e de inanıyormuşsunuz! Nasıl olabilir; orta yerde bir gerçek vardır. Bu beni çok sarstı. Ben saf ve masumum. Hiçbir günahım yoktur. Utancımdan daha fazla konuşamayacağım. Lütfen beni azad ediniz; bir kenarda, yarı aç, yarı tok sürünmeye razıyım. Fakat ne olursa olsun, bir padişahın besteler yapıp cihana asla vermeyeceğini söylediği, buna rağmen size emanet ettiği gözdesini daha fazla hırpalamayınız...

Nevcivan sedire oturmuş, iki elini dizlerinin üzerine koymuş, ayağındaki pullu pabuçlarının ucunu bile feracenin eteğiyle tamamen örtmüş, hareketsiz duruyordu.

- Nevcivan ağlama! Sakın bir daha da konuşma. Hiçbir şey işitmek istemiyorum. Beni de düşünün; ben de yıllar yılı bu günü, seni bekledim. Saadeti tatmak hakkım değil mi? Hemen evleneceğiz.

- Nasıl olabilir efendimiz? Hemşireniz de beni istemiyor. Üstelik Mehmet Bey benden intikam almak için kızkardeşinizle evlenirse artık bu evde yapacak hiçbir işimiz kalmaz. Lütfen beni bırakınız; bir köşede hasretinizle yanarak ömrümü tamamlayayım.

- Bir yere gidemezsin Nevcivan. Zaten bu durumda Mehmet Bey asla kızkardeşimle evlenemez. Cihan sana hizmet edecektir; o da yaptığı hatayı anlayacak, en kısa zamanda seni sevecektir.

- Ah efendimiz; ne kadar temiz kalplisiniz! Sizi mutlu edebilmek için hayatımı seve seve feda etmeye hazırım! Emrederseniz Mehmet Bey'in beni dövdüğünü, hakkımda çirkin emeller beslediğini bile unutur, evimize misafir geldikleri zaman bir kızkardeş gibi karşılamaya çalışırım...

Ramiz Efendi incitmekten korkarcasına elini Nevcivan'ın omuzuna koydu, hafifçe eğilip yaşmağının altından onu seyretmeye çalıştı. Nevcivan ise büsbütün büzüldü; utanmış, sıkılmış gibi başı önüne düştü. Bu suretle Ramiz Efendi onun bakışlarını, yeşil gözlerinde şimşekler çakan şehvet ve kin dolu bakışlarını göremedi.

Ayrıca o gözlerde Kocaların oğlu'nu sağ görmekten dolayı kendisinin bile fark edemediği bir sevinç gizliydi.

- Hadi yavrum, hemen dinlenmeye bak; üzüntü ve kederlerini bir kenara bırak. Mademki sen de uygun buluyorsun; Mehmet Bey, arzu ederse, evimiz her daim kendilerine açıktır.

Nevcivan sağ elini dizinin üzerinden kaldırdı, Ramiz Efendi'nin omuzundaki elini tuttu...

Ramiz Efendi mesuttu. Ramiz Efendi yine kendini saadetin ilk basamağında sanıyordu. Nevcivan onu her gün bir parça daha bu merdivenlerden çıkartacak, arzuların bile ötesine götürecekti...

- Abe Beğ; üle görürüm ki, bizim burada şimdilik yerimiz kalmadı. Senin de bundan sonra ne Sultan Selim'e, ne de Ramiz Efendi'ye süleyecek başka bir sözün olmaması gerektiğine göre hemen Behram Çavuş'u alıp yola çıkalım. Bakalım bu sefer de peşimize Bıyıklı Kâmil düşer mi, ardımızdan bahçıvan gelir mi? Elbet günün birinde, göğsümüzü gere gere Cihan Hatun'u istemek için döneriz. Ne dersin bu işlere Nevcivan kızım?

Nevcivan silkindi, ayağa fırlamak, istedi, sonra sedirden aşağıya kaydı, iki eliyle yüzünü kapadı, kıpırdamamaya çalıştı.

Kocaların oğlu ise bir an Nevcivan'la Ramiz Efendi'ye baktı; dudakları kıpırdadı:

- Hoşça kalın, dedi.

Başka bir şey konuşmadılar... Kocaların oğlu geri döndü; on yerinden yaralıymış, yaralarından ılık ılık kan fışkırıyormuş gibi sendeleyerek dışarı çıktı. Halil Ağa da hemen arkasından koştu.

Dışarısı loş ve sessizdi... Başka birisi daha vardı bu evde; kendi odasında, âdeta çırpınan, acıların en koyusuna gömülen, gözlerinin önünden Kocaların Mehmedi'nin hayali asla kaybolmayan başka birisi! Fakat onu göremiyorlardı, belki de hiç göremeyeceklerdi...

Tersenikli Oğlu

1806 YILININ Mayıs ayı idi. Aradan altı yıl sekiz ay geçmişti. Tuna'nın kenarındaydılar, salkımsöğütlerin eğildiği, bundan iki asır evvel bir aşk hikâyesinin başladığı, Ayşe Gül denen genç bir kıza Kocaların en büyük dedesi Koca Memil'in oğlu Kara Murad'ın gönlünü dökmeye çalıştığı Tuna'nın kenarında...

Yerköy'deki bu çiftlik zaten Ayşe Gül'ün babasınındı. Çok seneler sonra Kocalar buraya çekilmiş, ıstırap ve neşelerini burada yaşar olmuşlardı.

Kocaların Mehmedi hayat fışkıran çimenlere oturmuştu. Dizlerini kıvırmış, ellerini dizlerinin üzerine koymuştu. Yanında, ayakta Halil Ağa duruyordu.

Halil Ağa önünde uzayıp giden Tuna'ya, nehrin ortasındaki küçük adaya bakıyor, beyine vereceği haber için en uygun cümleleri kafasından geçiriyordu.

Yerköy'ün karşısında, Tuna'nın öteki yakasında Rusçuk vardı; hâlâ Tersenikli-oğlu İsmail Ağa'nın âyanlığını yaptığı, için için kaynayan Rusçuk...

Kocaların Mehmedi ise Halil Ağa'nın konuşmaya başlamasını beklerken, herkesten uzak geçen bunca yılın ağırlığını baharla birlikte silkeleyebilmek için geçmişi düşünmemeye çalışıyordu. Fakat Rusçuk'ta yaşayan Nizam-ı Cedid aleyhtarı Tersenikli-oğlu'nun vaktiyle Rusçuk surları üzerinde kendisine söylediği sözler nedense o anda yine kulaklarında çınlıyordu:

"- Seninle sırası gelince görüşürüz Kocaların oğlu; elini omuzuma atmamalı, bana bağırmamalı idin. Bu güne kadar iyi geçinmiştik ama, Pazvand-oğlu'nu savdıktan sonra artık benden dostluk beklemeyesin!"

Kocaların oğlunun beyninin içinde Tersenikli-oğlu'ndan başka birkaç kişinin hayali de dolaşıyordu. Bunlar Sultan Selim, Nevcivan, Ramiz Efendi, Pazvand-oğlu Alemdar Mustafa Ağa ile Cihan Hatun'du. Nedense Bıyıklı Kâmil, Topal Ataullah Hoca, Aygır İmam gibilerini unutmuştu.

- İşte büle Beğ; Asitane'ye gittik, geldik. Ben yine etrafı karışık görürüm... Burada neler var? Ben yokken canını sıkacak bir şeycik olmamıştır inşallah.

Halil Ağa'nın üstü başı toz içindeydi; uzun bir yolculuğun verdiği yorgunluktan süzülmüş, gülen gözlerinin altı morarmıştı. Saçları tamamen beyazlaşmış, hatta seyrekleşmişti.

Yıllar zalimdi, hele belli bir çağdan sonra yılların hiç insafı yoktu. Halil Ağa artık yaşlanmıştı; doğduğu andan bu yana tam ellisekiz yıl geçmişti. Ya beyi; o da genç sayılmazdı, otuz sekizini tamamlıyordu. Şimdiden saçlarının kenarı beyazlaşmış, gözlerinin yan tarafını birkaç çizgi kaplamış, çakır gözlerine zaman zaman gölgeler üşüşür olmuştu.

Halil Ağa beyi için pek bir şey yapamamıştı; çırpınması didinmesi boşunaydı. Beyi küsmüş, beyi insanlardan uzaklaşmış, en acısı evlenmenin lâfını bile kimsenin ağzına aldırmaz olmuştu.

- Ne süledimdi Beğ? Tübeler olsun, ben lâfımı hepten unutur oldum.

- Bir şey söylememiştin Halil Ağa; zaten söylemesen de pek fark etmez. Sen istedin, sen gittin. Her yıl yaparsın bu yolculuğu; ne faydası var?

- Gözünü sevdiğimin, alnını öptüğümün beği; niye kendini zorlarsın? Halil Ağa'yı kandırdığını mı sanırsın? Nah, getir bir ekmekçik öpeyim, Cihan Hatun seni hâlâ sever. Aradan bunca yıl geçtiği halde, kendisiyle evlenmek isteyenleri yüzgeri edişinin sebebi nedir?

- Yine mi Chian Hatun? Bu ismi bir daha tekrarlamamanı söylemiştim sana.

- Ne yaptı kızcağız? Günahı seni sevmesi mi? Bir tazenin kanına girdin; bu sefer açıkladı, yirmiyedisini bitirmiş. Demek biz onunla ilk karşılaştığımızda henüz onyedisini sürüyordu yavrucak! Sabrın da bir sonu vardır.

- Benim suçum ne?

- Senin suçun mu Beğ? Senin suçun...

Halil Ağa sustu. Yorulmuş gibi Kocaların oğlu'nun yanına oturdu. Gözlerini Tuna'dan ayırmadan yine düşünmeye koyuldu. Olmayacaktı; evet, bu işi artık zamana bırakmamalıydı. Demincek de karar verdiği gibi yıllara boyun bükmek yeterdi.

- Kaçıralım! dedi.

- Kimi?

- Cihan Hatunu.

- Delirdin mi sen Halil Ağa?

- Ya ne yapalım Beğ? Nevcivan'ın tazyikine dayanamayıp günün birinde Cihan Hatun evlenirse halimiz nice olur?

- Sus ve bu bahsi burada kapa. Ayrıca Asitane'de neler olup bittiğini de öğrenmek istemiyorum artık. Çünkü, bundan altı yıl evvel yalnız başına ilk defa Asitane'ye gidip geldiğin zaman Nevcivan'ın hepsini parmağında çevirdiğini, Cihan'ın ise benimle evlenmekten vazgeçtiğini söyleyen sen değil misin? O zamandan bu yana ne değişti?

- Hay dilim kopsaydı da sülemez olsaydım. Kulun, kurbanın olayım Beğ; bunları unut, ne kendini yak, ne kızı. Gel bir hal çaresi bulalım. Bak, Asitane'de, Ramiz Efendi'nin konağında neler olur; sana kısaca süleyivereyim. Hem ben Nevcivan'ı da gördüm bu sefer!

- Nevcivan'ı da mı gördün?

- Beli! Bu kadın seni unutamaz; geri dönmeni bekler...

Kocaların oğlu hırsla ayağa kalktı; Tuna'ya iyice sokuldu, eğildi, akıp giden, fakat tükenmeyen sularda çırpınan aksine hayretle baktı.

Duyguların ne kıymeti vardı; onları yaşayıp yaşatamadıktan sonra. Üzülüyor, sıkılıyordu; çevrenin, ne kadar uzaklaşırsa uzaklaşsın, bir türlü kurtulamadığı baskısı belki de bir gün onu boğacaktı. İşte en yakını, kendisini en çok seven, daima iyiliğini isteyen, saadeti için çırpınan, gözyaşlarıyla onu kucaklayan Halil Ağa bile farkında olmadan yarasını deşiyor, kanatıyordu...

Dostlarından olmuştu. Ramiz Efendi, hattâ Alemdar Mustafa Ağa dahi yanında yoktu. Sultan Selim bile ona haber göndermiyordu. Nedendi bu? Hâlbuki bu topraklara zararı dokunanlarla gâyesine set çekmek isteyenlerden başka kimseye en ufak bir kötülük dahi yapmamıştı. Hele Ramiz Efendi için ziyadesiyle üzülüyordu. Onunla dosttan ileri, kardeşti. Nasıl kanmış, nasıl inanmıştı Nevcivan'a?

- İnsan, diye mırıldandı, insan!

Artık yalnız kalmıştı. Sadece Halil Ağa vardı yanında. O da rahat durmuyordu. İnsanlar boğuyordu Kocaların oğlu'nu; hep endişeli, hep huzursuzdu. Yalnızlık içinde asla yalnız kalamamanın baskısıyla da yıkılıyordu! Olaylar ise bir türlü peşini bırakmıyordu...

1801 yılının Haziranında Fransızlar Mısır'ı boşaltmış, Osmanlı-Fransız sulhü yapılmıştı. Rumeli'nde ise devletin derdi bir türlü bitmemişti. Balkanlarda dağlı eşkıyası arasında ayaklanma yeniden başlamıştı. Pazvand-oğlu da onlarla tekrar ilgi kurmuş, hattâ Şumnu'da isyan eden Kırım hanzadelerinden Mehmet Giray ile işbirliği yapmış, Vidin'den Karadeniz'e kadar olan yerleri yine ele geçirmek çabasına kalkmıştı. Eğer İstanbul'u da zaptedecek olursa Mehmet Giray'ı padişah yapacak, kendisi de Sadr-ı âzam olacaktı.

Pazvand-oğlu'nun Kocaların Mehmedi'ne yenilmesi dolayısıyla kırılan itibarı tekrar artmaya başlamıştı. Bunun üzerine Pazvand-oğlu'nun vezirlik rütbesi geri alınmış, Rumeli Valiliğine tayin olunan Gürcü Osman Paşa'ya da bu asiyi idam ettirmesi bildirilmişti.

Kocaların oğlu bütün bu felâketleri üzülerek çiftliğinde izlemiş, Pazvand-oğlu'nun Yerköy'e baskın yapmasını, onunla son defa burada çatışmayı arzulamıştı. Pazvand-oğlu Eflâk'a asker göndermiş, adamlarından Hasan ve İbrahim ağalar vasıtasiyle Bükreş'i tehdide başlamıştı. Fakat nedense Yerköy'e sarkmamış, Kocaların Mehmedi' ne saldırmamıştı.

Nihayet saray, Pazvand-oğlu'yla baş edememesinin aczi içinde, Eflâk'tan askerlerini geri çekmek şartiyle bu asinin vezirliğini iade etmiş, daha sonra da kendisine tekrar Vidin ve Niğbolu sancakları geri verilmişti.

İsyanlar, Sırpların ayaklanmaları, devleti çökerten yobazların korkunç saldırıları bir türlü bitmemişti. Bu arada Alemdar Mustafa Ağa'ya, kapıcıbaşılık rütbesi verilmiş, 1804 yılı ortalarında da Hezargrad âyanlığına atanmıştı.

Tuna'nın dalgalanan sularında Kocaların oğlu'nun hayali hâlâ çırpınıyordu. Kabil olsa geçen bu korkunç yıllarla birlikte hayalini de Tuna'da boğardı. İçindeyken bile vatân hasreti burcu burcu burnunda tütüyordu onun!

- Olmaz büle Beğ! Gayri şuraya otur, süleyeceklerimi dinle.

Kocaların oğlu doğruldu; sulardaki hayali yayıldı, silindi ve kayboldu.

- Anlatmandan bir fayda çıkmıyor. Yıllardan beri hiçbir şey yapmadan, elimiz kolumuz bağlı Yerköy'de kıvranıp durduk. Bunun için işitmek istemiyorum.

- Sen de kımıldan artık Beğ; neden durursun? Bunca yıllık küskünlüğün yetmedi mi?

- Yıldım mı sanıyorsun?

- Tübeler olsun; kim demiş Beğ? Büle bir şey aklımın köşesinden bile geçmez.

- Padişah benden ilgisini neden esirgiyor? Cihan'ın ise ismimi bile ağzına almamak için daima çareler aradığını söyleyen sen değil misin? Ayrıca bilemediğim bir sebepten dolayı da Alemdar Mustafa Ağa bana selâm bile göndermez oldu. Daha konuşayım mı? İşte sadece bekliyorum Halil Ağa! Bekliyorum...

- Halil Ağa gözlerini yarı kapadı; o da gönlünü susturamıyor, ne yaparsa yapsın huzuru bir türlü bulamıyordu:

- Dinle Beğ, dedi, senin evvelâ Cihan Hatun'la evlenmeni isterim. Sonra tehlikeye atılmadan düşmanlarının haddini bildirmen gerek. Urumeli böyle bir karışıklığa uzun süre dayanamaz. Bu yüzden tedbirini almalı, eski dostlarını toplayıp onlarla konuşmalı, çareler bulmalısın.

- Nasıl? Kiminle? Hâlâ anlamıyor musun Halil Ağa, hiç kimse kalmadı etrafımızda. Vaktiyle benimle yeniçeri ocağını söndürmek için Asitane'ye gitmeye hazır olan âyan ve beyler şimdi ortalıkta yok. Tersenikli-oğlu ile Pazvand-oğlu'nun şerrinden herkes sindi, yahut çıkarlarına bakar oldular. Dört bir yanımız sarıldı. Rusçuk'ta Tersenikli-oğlu bir padişah gibi hüküm sürmeye başladı. Daha korkuncu; Moskof bir savaş açarsa evvelâ Eflâk'ı çiğnemeye çalışır. Pazvand-oğlu ise bir daha ayaklanırsa burada bizi sağ komamanın çarelerini arar.

- Sana budan sonra Pazvand-oğlu'nun zararı dokunmaz Beğ.

- Nereden biliyorsun?

- Nevcivan süledi. Bıyıklı Kâmil aracılığı ile seni öldürmesi için haber gönderdiğinde Pazvand-oğlu, Kocaların oğlu'na asla dokunmam, dilediği gibi yaşasın demiş.

Kocaların Mehmedi geri döndü; hayretle Halil Ağa'yı süzdü:

- Öyleyse anlat, dedi, yalnız kısa olsun.

- Beğ! Ben Asitane'ye gittiğimde Cihan Hatun'la, bahçelerindeki kulübede gizlice buluşurum. Bu defa da kızcağızla dertleşip biraz gönlünü ettikten sonra konağın bahçe kapısından tam çıkacağım sırada Nevcivan'ı karşımda görüvermeyeyim mi? Dişlerini gıcırdattı. "Cihanı mı kandırırsın?" diye adeta üzerime atıldı. Tübeler olsun bülesine hiç rastlamamıştım. "Beğine süle, geri gelsin, yine bu konağa misafir olsun. Cihan'ı da unutsun." dedi. Bu sefer Cihan'ı ne yapıp yapıp muhakkak başka biriyle evlendirecekmiş, seni de istediği anda bu yeryüzünden silermiş. Bunu, Pazvand-oğlu yapmasa da, Bıyıklı Kâmil korksa da, becerecek başka adam bulurmuş. Artık sabrı kalmamış. Ben de "Elinden geleni arkana koma, yakında Cihan Hatun'la beğ evlenecek." dedim, dedim ama oradan güç kurtuldum. Arkamdan kafama taş yağdırıyordu. Allah bilir; Cihan'cığı bir odaya hapsetmişlerdir.

- Hepsi bu kadar mı?

- Ramiz Efendi'yle de konuşmak istedim. Lâkin benden kaçtı, yüzünü bile göstermedi.

- Niçin Halil Ağa? Neden böyle şeyler yapıyorsun?

- Kabahatim varsa da bağışla Beğ; duramıyorum işte. Cihan Hatun'u burada gelin görmedikçe Allah benim canımı almasın.

Halil Ağa, Kocaların oğlu'nun elini tuttu, ona yalvarır gibi baktı:

- Beğ, diye devam etti. Asitane'de zenginler hepten keyif sürer olmuşlar. Fakirler ise onlara diş gıcırdatıp dururlar. Bizim Ramiz Efendi bile bir konak daha alıp Nevcivan için döşettirmiş. Atlar, arabalar, elmaslar, pırlantalar, eğlenceler gırla gider. Yalnız Sultan Selimcik çırpınır durur. Hazinede para kalmamış da sarayındaki şamdanları, bilmem ne kadar altın eşyasını eritip para kestirmiş. Ben onu da gördüm!

- Kimi?

- Sultan Selim'i.

- Nasıl olur?

- Basbayağı oldu Beğ! Neyse bunu daha sonra sülerim, şimdi başka anlatacaklarım var.

- Yeter Halil Ağa, yeter.

- Yetmez Beğ! Bilir misin ki, Asitane'de kimsenin iş güç yaptığı yoktur? Kahvelerde, meydanlarda, camilerde; yobazlar, softalar. "Din elden gitti, vergiler canımıza tak etti." diye bağırır. Halk ise

bir onları dinler, bir Nizam-ı Cedide bakar. Dergâhlar, tekkeler dolup dolup boşalır. Bilirsin Nizam-ı Cedid askeri Asitane'den sonra Anadolu'da da kurulmuştu. Sultan Selimcik şimdi de Nizam-ı Cedidin Urumeli'nde yerleşmesi ve Sırplıları bastırması için Kadı Abdurrahman Paşa'nın emrindeki Anadolu Nizam-ı Cedid askerini Asitane'ye getirtmiş. Kulaktan kulağa sülerler; padişahın gayesi, Pazvand-oğlu'nu, Tersenikli-oğlu'nu, Edirne'deki Dağdeviren-oğlu Mehmet Ağa'yı sindirmekmiş. Lâkin Sultan Selim, Kadı Paşa'nın Nizam-ı Cedid askerinden çok hoşlandığından bir aydan beri Asitane'de alakoyup manevralar yaptırtmış... Aklı erenler, padişahı tutanlar, "İyi olmadı, bir an evvel asker Urumeli'ne gitmeliydi." der. Ne olursa olsun, er geç gelirler buraya. İşte sen de bu fırsattan yararlanıp eski dostlarını topla. Alemdar Ağa'ya da haber sal, Urumeli'ni hep beraber tertemiz edelim.

Halil Ağa sustu; sözlerinin etkisini anlamak için Kocaların oğlu'na derin derin baktı. Acaba beyi memnun kalmış mıydı? Biraz canlanacak, neşelenecek miydi?

- Eee Beğ! Neden bir şeycikler sülemezsin? Neyse ben lâfımın sonuna bitireyim de sıra sana gelsin. Yola çıkacağım gün bir kere Bab-ı Hümâyun'un önünde dolaşayım dedim. Nedense ana baba günü idi orası, seyyar kahveler, yiyecek satıcıları Üçüncü Ahmet Çeşmesi'nin etrafını kaplamıştı. Birden Sultan Selim'le karşılaşmayayım mı? Atının üzerinden sağa sola selâm verirdi. Yanında da, tübeler olsun, Aygır İmam ile Bıyıklı Kâmil'in dostu Topal Ataullah Hoca vardı. Öyle derler ki, Topal Ataullah Hoca şimdi kazaskerlik yaparmış!

- Kazaskerlik mi?

- Beli! Yanarım da, buna yanarım işte. Sultan Selim'i yine kandırdılar. Bunları öğren de Beğ; artık olduğun yerde kalma.

- Padişahla karşılaşınca ne yaptın?

- Atının önüne kapandım. Aygır İmam'la Topal Ataullah geri geri çekilip kullukçular yakama yapışırlarken, "Abe Sultan Selim," dedim, "ben Kocaların oğlu Mehmet Beğin ağası Halil Ağayım, dedim. Gel etme, o garibi bir kerecik ara, vallahi bir suçu yoktur, ne yaptı sana? Seni çok sever, ayrıca bir yuvacık da kurmak ister." dedim; "Ramiz Efendi'nin kızkardeşini uygun bulurum ona. Araya giriversene sultanım." dedim. Lâkin beni daha fazla konuşturmadılar, bir kenara itiverdiler.

Bu sefer Kocaların oğlu'nun gözleri çakmak çakmak oldu. Bu kadarı da fazla idi. Artık kimsenin yüzüne bakamaz, belki de herkesin eğlencesi olurdu. Bundan sonra Halil Ağa katiyen Asitane'ye gitmeyecekti. Cihan Hatun ise geçmişin derinliklerine gömülüp kalacaktı.

- Tübeler olsun Beğ! Ben demincek yanılmışım; sen Cihan Hatun'u sevmezsin. Yazık oldu yavrucağa; gül gibi kızı hiç acımadan soldurdun.

Kocaların oğlu konuşmadı; geri döndü. Tuna'dan bile uzaklaşmak istedi. Fakat birden dallar kırıldı, otlar ezildi. Behram Çavuş göründü:

- Geliyor!

- Kim geliyor?

- O!

- Abe Behram Çavuş, insanın cinlerini tepesine çıkarma. Boyuna yetişip el ense çekemesem de üle bir çift dalarım ki, sırtın yere yapışır, göbeğin havada bulut toplar. O dediğin de ne imiş?

Birden bir at kişnedi. Behram Çavuş'un dudakları titredi. Halil Ağa kılıcını yarıya kadar çekip beyinin önüne geçti ve dalların arasından Tersenikli-oğlu İsmail Ağa göründü.

İsmail Ağa atından indi, yanındaki koruyucusuna hayvanını bıraktı:

- Merhaba, dedi, beni beklemiyordun değil mi Kocaların oğlu? Seninle dostça konuşmaya geldim. Lâkin bir daha misafirlerini böyle karşılatma. Behram Çavuş denen şu kütük, silâhlarımızı almadan bizi buraya sokmadı. Bu seferlik ses etmemeye karar verdim.

Halil Ağa yana çekildi. Behram Çavuş'un ayakları sanki toprağa gömüldü. O anda Behram Çavuş'u tartsalar hiddetiyle birlikte bir çeki taşından daha ağır gelirdi. Dudakları durmadan titriyordu, gür sesi boğulmuş, boyun damarları dışarı fırlamıştı.

"- Gaziler diyarıdır beğim; bunda sövülmez.
Bunda sövenin beğim; akibeti hayrolmaz."

Kocaların Mehmedi elini beline götürdü; hiç hayret etmemiş gibi misafirine baktı:

- Sefa geldin ağa, dedi. İstersen şöyle buyur, istersen eve gidelim, orada konuşalım.

Tersenikli-oğlu'nun beli hafif kamburlaşmıştı. Buna rağmen yuvarlak yüzü ve uzun boyuyla Kocaların oğlu'ndan daha iri görünüyordu. Bıyıklarına ak düşmüş, ellerine yer yer siyah benekler üşüşmüştü. Gözünün akında birkaç kırmızı nokta vardı. O da heyecansız görünüyor, hattâ dudaklarını büküp konuşurken ıslık çalıyormuş gibi bir hal takınıyordu:

- Fazla oyalanacak değiliz! Onun için ayak üstü birkaç lâf ediveririz.

- Seni dinlerim ağa; maksadın nedir?

- Ey Kocaların oğlu! Bilirsin ki, Vidin önlerinden bu yana tam sekiz yıldan beri seninle görüşmedik. Pazvand-oğlu Rusçuk'ta bizi kuşattığı zaman Alemdar Mustafa Ağa'nın yanında beni tahkir etmiş, hattâ bununla da yetinmeyip tehdide bile kalkışmıştın.

Kocaların Mehmedi başını çevirdi; gittikçe hiddetlenen Behram Çavuş ile alnındaki bembeyaz saçlarıyla oynayan Halil Ağa'ya bir an baktı:

- Boşuna konuşursun Tersenikli-oğlu, dedi, bunları hep biliriz; tekrarlamakta fayda ne?

- Boşuna konuşmam; sana şunu anlatmak isterim ki, ben yerlere serdiğin halde peşini bırakan Pazvand-oğlu' na benzemem. Sana sekiz yıldan beri el uzatmadımsa korkudan veya merhametten değildir. Sadece zamanını bekledim.

- Bu zaman geldi mi şimdi?

- Geldi!

- Ne durursun öyleyse, göster kendini. Koca bir Rusçuk ve havalisi elindeyken, emrinde binlerce kişi varken, hünkâr fermanını bile dinlememeye çalışırken bugüne kadar bana dokunmamana şaşarım zaten! Ayrıca şunu da söyleyeyim ki misafirim olmasaydın Behram Çavuş gibi bir dostumu tahkir etmene de asla rıza göstermezdim.

Tersenikli-oğlu iki adım geri çekildi; yine dudakları çarpık, yine beli hafif kamburdu. Heyecanlanmamıştı, fakat nedense gözlerindeki kırmızı noktalar çoğalıyor, farkında olmadan başını sallıyordu:

- Kime güvenirsin? Bu civarda seni tutan âyân ve bey kaldı mı? Sultan Selim dahi hatırını sordurmazmış. Bizim Alemdar Mustafa

ise Hezargrad âyanı olup Rusçuk'tan gittikten sonra sana selâm göndermez olmuş.

- Kimseye güvenmem ben Tersenikli-oğlu! Yardıma ihtiyacım yok.

- Öyleyse bana güven; anlaşalım seninle!

- Anlaşmak mı?

Kocaların oğlu hayretini gizleyemedi; bu adam delirmiş miydi? Yoksa sinsi, kahpece bir maksadın peşinde mi koşuyordu?

- Şaşma Kocaların oğlu; beni iyice dinle; kararını sonra ver. Öyle bir karar ver ki, hayır dediğin anda bir daha geri dönmeyesin.

- Nedir o?

- Sen bana Rusçuk'ta, "Gün olur yolunu şaşırır, padişaha dil yerine el uzatmaya kalkışırsan iş değişir." demiştin.

- Unutmadım; böyle bir şey yapmaya kalkıştığın anda sözümde duracağım, komşuluk hakkımız hemen kalkacak.

- Son sözün bu mu?

- Bu!

- Bre Kocaların oğlu; o başın bir gün boynunda durmayacak. İşte ben, Urumeli'ne gelen Nizam-ı Cedid askerine karşı çıkarım, asla onları buralara sokmam.

- Nasıl yaparsın bunu?

- Karaman Beylerbeğisi Kadı Abdurrahman Paşa Sırplara gözdağı vermek, Moskoflular saldırırsa serhadleri yalnız komamak bahanesiyle binlerce Nizam-ı Cedid askerinin başında Urumeli'ne ayak basar. Maksatları bizleri ortadan kaldırmak, namımızı silmektir. Sadr-ı âzam Hafız İsmail Paşa ile velinimetimiz Şehzade Mustafa Efendimizden nameler aldım. Onlar dahi bu kahpeliği bize haber verip karşı komamızı emrederler. Zaten Osmanlı'nın tahtına Sultan Selim yakışmaz; dinsizin, ırsızın, cariyelerini sağa sola peşkeş çeken, raks ve çalgı düşkünü, gâvur icatlarına hayran biridir o! Onun yerine inşallah Dördüncü Mustafa ünvanıyla başı secdeden kalkmayan Şehzade Mustafa Efendimizi en yakın zamanda tahta oturturuz. Bu suretle biz de, yeniçeri de, hacı, hoca, hattâ halk da rahat eder.

Kocaların Mehmedi'nin gözleri olanca şiddetiyle açıldı. Artık yerinde duramıyordu; Halil Ağa'nın alnındaki saçları büsbütün havalanırken, Behram Çavuş bastığı toprağa âdeta gömülürken Tersenikli-oğlu'nun yakasına yapıştı:

- Boğarım seni, diye bağırdı boğarım seni! Hemen git buradan!

Tuna sâkindi, rüzgâr ılık ılık esiyor, salkımsöğütler gittikçe suya yaklaşıyordu. Gökte bir tek bulut bile yoktu. Tabiat hiç de Kocaların oğlu'yla beraber değildi.

- Bırak yakamı! Daha çok toysun; hiddetini bile yenmesini beceremiyorsun. İyisi mi anlaş benimle. Asitane'de Sultan Selim yalnız kaldı; yeniçeri ocağı, ilmiyye sınıfı, birçok bey ve paşalar benimledir. Haber üzerine haber salarlar. Tekmli Urumeli âyanı da etrafımda toplanır. Edirne'deki Dağdevirenoğlu Mehmet Ağa karındaşım yolumu gözler. Yakında binlerce kişiyle Edirne'ye giderim. Kadı Paşa'nın işi bitiktir; Nizam-ı Cedid askerini çil yavrusu gibi dağıtır. Asitane üzerine yürürüz. Eğer benimle anlaşır, hep beraber Nizam-ı Cedid'e karşı kor, Kadı Paşa'nın kellesini uçurursan dilediğin rütbeyi verdirtirim sana; rahat eder, keyfine bakarsın.

Kocaların oğlu ellerini indirdi:

- Dokunmayacağım sana, dedi. Yalnız, sözüm sözdür; gelen askere karşı koyduğun anda peşindeyim.

Terseníkli-oğlu güldü, hem de acı acı güldü. Şaşırıp kalmış olan Halil Ağa'ya sırıtarak baktı, sonra:

- Gel öyleyse, dedi, kendine güveniyorsan, er isen gel peşimden bul beni. Sana üç ay izin veriyorum; bir iki gün değil, tam üç ay. Bu süre içinde dediğini yapmazsan, karşıma dikilmezsen herkese sokağın, yalancının biridir diyeceğim senin için. Sonra da ben gelip Yerköy'de taş taş üstünde, baş baş üstünde bırakmayacağım. Seni de Pazvand-oğlu'nun yapamadığı şekilde, Behram Çavuş denen şu ayı ile birlikte kazığa oturtacağım!

Terseníkli-oğlu geri döndü, atına bir sıçrayışta bindi, koruyucusunun arkasından yetişmesini bile beklemeden sür'atle uzaklaştı.

Kocaların oğlu yumruklarını ısırıyor, Behram Çavuş ayağını yerden kaldırmaya çalışıyordu. Halil Ağa ise dalgalanan alnındaki saçlarını eliyle bastırırken:

- Tübeler olsun, diye fısıldıyordu, abe Beğ; herif beni niye kazığa oturtmaz? Seviyor zaar, acıdı bu garibe! Zorla değil ya?

Üçünün de rengi sapsarıydı. Behram Çavuş türküsünü unutmuş. Kocaların oğlu yer yer dişlerinin gömüldüğü yumruğunu ağzından çekememiş, Halil Ağa da saçlarını bir türlü düzeltememişti:

- Ya işte büle! El oğlu yaman konuşur! Allah'ın işi, ne denir Beğ? Biz de bir şeycikler yaparız elbette! Ah Sultan Selim, ah! Neden fırsat verirsin bu hergelelere? Kalpten, iyilikten, merhametten anlar mı ki bunlar?

- Sus Halil Ağa; padişaha asla lâf söyleme. Ne olursa olsun o bizim tek ümidimiz, tek tesellimizdir. Bir kişi, yalnız, yapayalnız bir kişi! Başkası da yok! Zavallı devletim, zavallı topraklarım!

Kocaların oğlu babasına, ağasına, söz vermişti; asla ağlamayacaktı, asla yılmayacaktı. Birazdan odasına çekilecekti, duvarda asılı duran altın saplı kılıca bakacaktı, yüzyılların gerisine inip Koca Memil'i bulacaktı; ondan Haçova'ların, Kanije'lerin, Estergon'ların destanını dinleyecekti. Koca Memil ona gerçeği gösterecekti. Elsiz sağ kolunu sallayacak, bir kor gibi yanan gözlerini dikecek, delik deşik olmuş göğsünü açacak:

"- Dayan, ben de varım Mehmedim, diyecekti. Çok eskiden Kara Murad'a da söylemiştim: Belki bir gün bu topraklar, hatta daha gerileri, daha çok daha gerileri nice Koca Memillerin kurumuş da olsa kanını emmek isterse, seninle orada, tutuşan, yanan, hizmetimizi bekleyen, kanımızı emmek isteyen o yerlerde karşılaşıveririz... İşte o 'Belki bir gün' geldi; yanındayım Mehmet!..."

Tuna mı akmıyordu, rüzgâr mı esmiyordu, bilinemez, onlar durmadan terliyorlardı.

"Gaziler diyarıdır beğim; bunda..."

Behram Çavuş türküsünün sonunu tamamlayamadı. Birden bir tabanca patladı, ağır bir barut kokusu etrafa yayıldı. Kocaların oğlu'nun ayaklarını gerdiği, yıkılmamak için tutunacak bir yer aradığı, sonra elini göğsüne bastırıp dizlerinin üzerine çöktüğü görüldü!

Parmaklarının arasından kan, oluk gibi kan akıyordu. Mintanı, dizleri, hattâ çimenler bile kızıla boyanmıştı. Yüzü ise gittikçe soluyor, gittikçe sararıyordu. Yalnız gözleri, canlılığını kaybetmemişti. Orada korku, orada telâş, hatta orada yardım bekleyen hiçbir iz yoktu.

Halil Ağa koştu, beğini kollarıyla sardı; kabil olsa onun yerine yaralanacak, hatta ölecekti. Fakat elinden bir şey gelmiyordu. Sadece

Kocaların oğlu'nu sıkı sıkıya kucaklamış, kan sızan parmakların üzerine elini bastırmış, o heybetli vücudu göğsüne dayamıştı.

- Beğim! Beğim!

Söğütlerin arasında bir kıpırdama vardı. Sonra süratle uzaklaşan ayak sesleri duyuldu: Behram Çavuş'un dev gibi vücudu iki misli büyüdü. Ağır gövdesi bir an sallandı, nalçalı postalları çimenleri ezdi, göğsü önüne çıkan dalları kırdı ve Behram Çavuş kayboldu.

Kan durmuyordu. Kocaların oğlu'nun gözlerine hafif bir perde inmişti şimdi. Dudakları kıpırdıyor, bir şeyler söylemek istiyordu. Güçlük çekiyordu, muhakkak dayanılmaz bir acının baskısı altında kıvranıyordu. Yine de bayılmıyordu, yine de yıkılıp bu acıdan kurtulmak istemiyordu.

- Beğim! Ayağının bastığı toprak olayım. Sarıl bana; götüreyim yatakcağızına. Hemen geçer bu sıyrıkçık!

Tekrar dallar kırıldı, tekrar çimenler toprağa gömüldü ve Behram Çavuş göründü. Yakasından tuttuğu bir adamı sürüklüyordu. Adam kıpırdamıyor, çırpınamıyordu bile. Sadece gözleri korkudan açılmış, sadece kinini dudaklarında toplamıştı.

Halil Ağa bu adamı bir bakışta tanıdı. Hayretle doğrulmağa çalışırken:

- Bahçıvan, diye inledi; Nevcivan'ın bahçıvanı!

- Ağa süle; ne yapayım bunu?

- Ez Behram Çavuş, ez!

Behram Çavuş bahçıvanı bıraktı; sonra onun toparlanmasına vakit kalmadan üzerine çıktı. Kulakları tırmalayan bir feryat işitildi; o kadar.

Bahçıvanın evvelâ göğüs kemikleri çatırdadı, sonra ağzı, burnu, gözleri birbirine karışıp başı çimenleri delercesine toprağa gömüldü...

Gaziler diyarıdır beğim; ümit kırılmaz.
Ümit kırılırsa beğim; gazilik olmaz.

Kocaların oğlu doğruldu. Halil Ağa'nın omuzunu kavrayarak ayağa kalktı. Gülüyordu. Hattâ memnundu. İçi yıkanmış, ümidi tazelenmişti. Çatlak dudakları, son bir gayretle aralandı:

- Alemdar Mustafa Ağa'yı bulacağız, diye fısıldadı, sonra Tersenikli-oğlu'yla birlik olmayan diğer âyan ve beylere haber salacağız. Yürüyeceğiz üzerine. Nizam-ı Cedid askeri gelecek, gelecek buralara! Günün birinde bu topraklar, bu masum insanlar! Mutlu! Hep böyle...

Sözünü tamamlayamadı, başı kaydı, elleri sarktı. Halil Ağa'nın kolları arasına yığıldı...

* * *

Yatağında yarı baygın yatıyordu. Gözleri açıktı. Karşıdaki duvarda asılı duran altın saplı kılıç sallanmıyordu, hattâ kıpırdamıyordu bile. Buna rağmen yine de bu kılıç konuşuyordu, ona bütün bir geçmişi, hali, belki de geleceği anlatıyordu.

Behram Çavuş dizlerinin üzerinde, yerde oturmuştu. Başucunda sarayın cerrahlarından Yasef Tiko duruyor, siyah, ortadan ikiye ayrılmış sivri sakalını sıvazlıyordu:

- Ölmeyecek, çok kuvvetli; üç ay sonra ayağa kalkar. Böylesini görmedim; bu yara bu yiğitten başka herkesi götürürdü. Seni bile pehlivan.

Sultan Selim'in cerrahını Halil Ağa getirmişti. O gün, yorgun, perişan, tekrar İstanbul'un yolunu tutmuş, uyumadan, at çatlatıp, menzillerde durmadan, altmışa yaklaşan yaşını bir solukta ayaklarının altına alarak âdeta uçmuştu. Nasıl gitmiş, nasıl gelmişti? Yollar bu kadar kısa, zaman bu kadar az mıydı? Bab-ı Hümâyundan içeriye dalmış, bostancıları göğüslemiş, ak ağalara, kara ağalara yalvarmış, ağlamış, hattâ bağırmış, sonunda Sultan Selim'in huzuruna çıkmıştı. Padişahın ellerini öperken:

"- Saadetlû," demişti. "Urumeli'nden gelirim, beğimi vurdular. Yarasını bin güçlükle dindirdik, sardık sarmaladık ama hâlâ ölüm döşeğinde kıvranır. Kocaların oğlu açmamak üzere gözlerini kaparsa, hiç için titremez mi?"

Sultan Selim Halil Ağa'yı daha fazla dinleyememiş, gözleri nemlenip yüzü sararırken,

"- Durma ağa," demişti, "tiz yanına cerrahlarımdan Yasef Tiko'yu alıp hemen yola çık."

Saray sessiz, saray kasvetliydi. İstanbul sokaklarında bir matem havası vardı. Rumeli ise için için kaynıyor, gelecek günlerin korkunçluğunu şimdiden taşıyordu.

Halil Ağa saray cerrahını âdeta sırtında taşıyarak, onun bayılıp ayılmasına aldırmadan, atının sağrısında tir tir titremesine bakmadan Yerköy'e dönmüştü.

İşte aradan tam iki buçuk ay geçmişti. Halil Ağa yine Yerköy'de değildi. Halil Ağa Çorlu'da, Halil Ağa Çatalca'da, Halil Ağa Tekfurdağı (Tekirdağ'ı) ve Edirne'deydi! Haber getirecekti. Tersenikli-oğlu'nu adım adım izleyecekti.

Vakit öğleden sonrayı yaşıyordu. Yerköy geleceğin bilinmeyen tehlikesini için için hissediyordu.

Dışarıda bir at kişnedi. Birkaç seyis koştu. Çiftlik koruyucuları ellerini tüfeklerinden indirdiler. Merdivenleri adeta sürünerek bir adam çıktı. Oda kapısı gıcırdayarak açıldı. Ve Halil Ağa içeri girdi:

- Nasıl Beğim? Beğim nasıl?

Halil Ağa bitmiş, ufalmıştı. Külâhından çizmelerine kadar toz içindeydi. Bıyıkları, yüzü, hattâ alnındaki beyaz saçları kirden gözükmüyor, şakaklarından süzülen terler yanaklarından aşağıya çamur olarak akıyordu.

Yahudi cerrah geriledi, hatta Halil Ağa'nın korkusundan dışarı çıktı. Behram Çavuş hiç kıpırdamadı. Kocaların oğlu ise ağır ağır başını çevirdi.

- Hamdolsun Allah'ıma! İyisin değil mi Beğim, iyisin?

Kocaların oğlu'nun tamamen kanı çekilmiş, mor damarlarla kaplı eli örtülerin altından titreyerek çıktı, yavaş yavaş uzandı. Halil Ağa'nın çenesini tuttu. Kendine doğru çekti, çatlamış, kurumuş, tamamen susuz kalmış dudaklarını sanki bir pınar bulmuş gibi onun çamurlu yanaklarına değdirdi.

- Tübeler olsun Beğim, dedi, tübeler olsun; sen hepten iyileşmişsin. Ben ne derim bilir misin; Tersenikli-oğlu Allah'ın inayetiyle def olup gittikten sonra sıra artık Nevcivan'a gelsin. Asitane'nin yolunu tutalım; kızamam, nedense kızamam o kadına ama, yine de sessiz sedasız hesabını görüverelim.

Kocaların oğlu'nun eli örtülerin üzerine düştü. Başını güçlükle salladı. Dişlerini sıkarken:

- Hayır Halil Ağa, diye fısıldadı, hayır! Sen de istememiştin. Ramiz'i asla üzmeyelim, onu sevgisinden, daldığı tatlı uykusundan uzaklaştırmayalım. Bırak Nevcivan yine dilediği gibi hareket etsin. En iyisi bu!

- Beğim, ben döndüm sözümden. O kadın yaşadıkça sana rahat yüzü yok? Kimbilir Cihan Hatuncuk ne haldedir? Kendini düşünmezsen o kızcağız için de mi endişe duymazsın?

- Sadece padişahımızı görmeye gideriz. Af dilemeliyim, teşekkür etmeliyim ona. Sen de bir aralık Cihan'ı bulur, yine gönlünü alır, hatırını sorarsın. Hepsi bu kadar!

Kocaların oğlu yorulmuştu. Tekrar başını altın saplı kılıca çevirdi, doya doya, yeni görüyormuş gibi, gözlerini kırpmadan o kılıcı seyre başladı. Göz bebeklerindeki ışık çok zayıftı, hafızasını kaybetmiş yaşlı bir insan gibi bir şeyler hatırlamaya, unuttuğu önemli bir konuyu zihninde canlandırmaya çalıştığı anlaşılıyordu. Durmadan kendisini zorluyordu.

Halil Ağa ise beğinin hatırlamaya çalıştığı şeyi gayet iyi biliyordu. Bir an bunu aklından çıkarsa bile yanaklarından süzülen çamurlu ter gerçeği bütün çıplaklığıyla ortaya döküyordu. Ölüm! Ölüm dolaşıyordu Yerköy'de! Çiftlik, ilerideki küçük Yerköy kalesi, daha ötedeki köyler ve bir avuç insan Azrail'in pençesi altındaydı.

Kocaların oğlu bakışlarını altın saplı kılıçtan çekmeden gözlerini kapadı, sonra şakak damarları zonklamaya başlarken:

- Halil Ağa, diye fısıldadı, Nizam-ı Cedid askeri geldi mi? Tersenikli-oğlu nerede şimdi?

Halil Ağa biraz evvel "Tersenikli-oğlu defolup gittikten sonra sıra Nevcihan'a gelir demişti." Acaba Tersenikli-oğlu nasıl gidecekti?

- Halil Ağa, anlat bana ne oldu?

- Hiç Beğ! Ne olsun? Allah'ın işi, ne denir?

- Yoksa?

Susmakta ne fayda vardı? Üstelik beyi yatağında kıvranmaya başlamıştı. Söylemeyecek olursa onu üzecek, hırçınlaştıracak, belki de büsbütün hasta edecekti. Üstelik tedbir almak gerekti.

- Beğ, dedi, kısaca süleyeyim sana olan biteni. Sakın kederlenmeyesin emi? Şey! Tersenikli-oğlu birçok âyan ve binlecre kişiyle Edirne'ye gitti, orada Dağdeviren-oğlu ile birleşti, isyan bayrağını açtı. Yirmidört bin kişilik Nizam-ı Cedid askerinin başında

Asitane'den yola çıkan Abdurrahman Paşa'nın etrafı yatıştırmak için gönderdiği adamları pare pare ettirdi. Bu yetmiyormuş gibi yeniçeriler, Tekfurdağı'nda Nizam-ı Cedidin kurulacağını bildiren fermanı okuyan kadı'nın boynunu kesip Edirne'ye gönderdiler. Bunun üzerine Abdurrahman Paşa Edirne'ye doğru yürüyüşünü sıklaştırdı. Silivri ve Çorlu ahalisi Terseníkli-oğlu'nun teşvikiyle Nizam-ı Cedid askerine karşı çıktı. Bir çarpışma olsaydı ben de yanımdaki yüz gaziyle katılır, Terseníkli-oğlu denen malak tersinin canına okurduk. Lâkin yine Sultan Selim işi bozdu. "Etfâl ve aceze-i nisvan pâymâl olur." diye anlamadığım bir dille Nizam-ı Cedid ordusuna geri çekilme emrini gönderdi. Asiler de büsbütün şımardı. Ben ise boynum bükük yola koyuldum. Gelirken bir Rusçuklu karşıma dikildi. "Terseníkli-oğlu İsmail Ağa Hazretleri haber gönderdi." dedi. Kocaların oğlu'nun uşağına süle, onları onbeş güne kadar bekliyorum. Er ise sözünde durur, yoksa ben gelip dünyayı başına yıkacağım." Ya, işte büle Beğ! Hepten çıldırmış bu adam.

Halil Ağa birden sustu, pişman olmuştu, böyle konuşmamalı, hasta döşeğinde beğini büsbütün yaralamamalıydı.

Odayı derin bir sessizlik kapladı. Kocaların oğlu'nun yatağında sarsıldığı, gözlerini kapadığı, damarları fırlamış elini havaya kaldırdığı görüldü.

- Gaziler diyarıdır beğim; bunda yatılmaz.

Bunda yatanın beğim, şanı şerefi kalmaz.

Halil Ağa yerinden fırladı, âdeta Behram Çavuş'un boğazına yapıştı:

- Sus, diye bağırdı, ne süleđiğinin farkında mısın? Dilin tutulsun! Beğini ölüme mi atarsın? Sende hiç akıl, merhamet yok mu?

Behram Çavuş sustu, kabahat yapmış küçük bir çocuk gibi başını önüne eğdi. Belki de ufalmak, gözden kaybolmak istiyordu.

Behram Çavuş ne kadar sinerse sinsin, Halil Ağa ne kadar bağırırsa bağırsın gerçek değişmeyecekti. Kocaların oğlu'nun üzerini örten çarşaf yere düşmüş, sargılar içindeki bir göğüs meydana çıkmıştı.

- Beğ, ne yaparsın? Niye üstündekileri atarsın? Hava sıcak ise sana buz gibi bir şerbetçik getirir, yürekcağızını serinletirim. Kıpırdayayım deme sakın; yine kanar yaracıkların.

Fakat Kocaların oğlu yatağında doğrulmuş, hatta ayaklarını aşağıya sarkıtmıştı bile.

- Nereye Beğ, nereye?

- Elbiselerimi getir Halil Ağa.

Halil Ağa olduğu yerde kaldı, artık hiçbir şey söyleyemiyor, elini bile kıpırdatamıyordu. Uyumalıydı, o kadar yorgun ve perişandı ki, gözleri kirpiklerine kurşun asılmış gibi kapanıyordu. Buna rağmen silkindi; beyi ölümün kucağına atılmak için acele ediyordu. Onu caydırmalıydı. Moraran göz çukurlarına, gülümsemesini kaybeden yosun renkli gözlerine, görülmeyen beyaz dişlerine ve alnına yapışmış saçlarına eski canlılığını vermeye çalışırken:

- Anladım, dedi, dışarı çıkıp Tuna'ya kadar uzanacaksın! Tübeler olsun Beğ; iki buçuk aydır altın delindi, hepten bu yatağa mıhlanıp kalacak değilsin ya? Hadi beraber gidelim; ben de suya bir dalıp çıkar, üzerimdeki çamurları atarım!

- Beni kandırmaya kalkma Halil Ağa; silâhlarımı da getir. Tersenikli-oğlu yolumu gözler. İki buçuk aydan beri sözümde duramamıştım. Rezil korkak, zavallı bir insanla arkadaşlık etmek hoşuna gider mi? Yıkma beni daha fazla Halil Ağa. Hem Tersenikli-oğlu benim Behram Çavuş'uma da hakaret etmişti.

Kocaların oğlu ayağa kalktı, düşmemek için bacaklarını gerdi, sağ omuzunu biraz ileriye doğru uzattı. Yine de sendeliyor, yine de dizleri burkuluyordu.

Halil Ağa hemen onun kemikleri çıkmış elini tuttu ve bir kere daha ürperdi; beyi ateşler içinde yanıyordu. Ayrıca göğsündeki beyaz sargıların üzerinde birkaç damla kan lekesi vardı.

Halil Ağa artık diretemedi. Kocaların bu son torununu, ölürken hem büyük beyin, hem de ortanca beyin kendisine emanet ettikleri sevgili Mehmedini incitmeden kucakladı, karşıdaki dolaba doğru götürdü.

Halil Ağa gerekirse Kocaların oğlu'ndan evvel bu hayata gözlerini kapatacaktı. Felek zalimdi; istedikleri yerine gelmiyordu. Elinde büyüttüğü, dizlerinde hoplattığı, Tosun Mustafa'sından daha fazla sevdiği beyinin ölümünü görecek değildi ya! Fakat yine de ümidi vardı. Kimbilir, belki!

- Ey Behram Çavuş, hepten mi yüreğin kan ağlamaz? İşte Beğ gider, otur da kına yak ellerine *"Bunda yatılmaz"* türküsünü artık kendi kendine süle.

Behram Çavuş kapının yanındaki duvara yapışmıştı sanki. Ne dudaklarında bir türkü, ne de göğsünde bir nefes vardı...

* * *

Tuna'yı geçmişlerdi. Sadece atlarının nal seslerini dinliyorlardı. Arkalarında yüz kadar Yerköylü gazi vardı.

Kocaların oğlu hayvanının üzerinde tutunabilmek için büyük bir gayret sarfediyordu. Solgun yüzü, derine kaçmış gözleri, çökmüş avurtları ve incelmiş boynu onu tamamen değiştirmiş, bambaşka bir insan haline sokmuştu. Göğsünden sargıların arasından ılık ılık bir şeyler süzülüyordu. İçi gibi vücudu da hâlâ kanıyordu.

Hayvanı tökezledi; Kocaların Mehmedi acıyla dudaklarını ısırdı, sonra dizginleri kasarak geri döndü:

- Siz gidin, dedi, beni yalnız bırakın. Hiç birinizi, ama hiç birinizi yanımda görmek istemiyorum. Benimle gelirseniz şayet cesaretim kırılacak. Tersenikli-oğlu'yla ben hesaplaşacağım, sadece ben.

- Abe Beğ; fazla ileri gidersin. Ne karışırsın bizlere? Biraz gezintiye çıktıksa kabahat mi ettik?

- Halil Ağa konuşma böyle! Birbirimizi avutmanın sırası değil. Dönün geriye.

- Geriye mi dönmek? Beğ, sen bana baksana; bu toprakları yalnız sen sevmezsin, devletin nizamına karşı koyanlara yalnız sen nefret etmezsin, yiğitlik ise yalnız sana verilmedi. Bizler de varız. Ya! Bizler de varız büle. Niye hor görürsün bu garipleri?

Kocaların oğlu'nun başı önüne düştü, kendini toparlayabilmek için derin derin nefes aldı. Etraf buğulanıyor, önündeki şekiller ikileşiyordu.

Rusçuk karşıdaydı. Akşam ovaya çökmüştü. Gökteki bir avuç yıldız henüz sönüktü.

- Bre gaziler! Beğin dediklerini işittiniz! Dönmek isteyen var mı içinizde?

Gaziler hep birden cevap verdiler Halil Ağa'ya:

- Ağa! Bütün dileğimiz beğimize yetişmektir; ne dururuz?

Aralarında Behram Çavuş yoktu. Halil Ağa onu Yerköy'de bırakmıştı; zorla hattâ bağırarak çiftlikte alakoymuştu. Bu işi başlarına açan Behram Çavuş değil miydi?

"Gaziler diyarıdır beğim; bunda yatılmaz.
Bunda yatanın beğim; şanı şerefi kalmaz."

Gazilik! Büyük bir mertebe idi, buna kolay kolay herkes erişemedi ama, gaziliğin de bir haddi hududu vardı. Böylesine hasta, böylesine vurgun bir beğe gazilik dersi vermeye kalkışmak Behram Çavuş'un vazifesi mi idi? Çok kızmıştı Behram Çavuş'a Halil Ağa! Beyine şayet bir şey olursa, ona hakkını katiyen helâl etmezdi. Nitekim ayrılırken bunu yüzüne karşı söylemişti. Behram Çavuş ise yeniden ufalmış, küçülmüş, bir kenara tekrar büzülmüştü.

İşte Rusçuk kapılarından birinin önüne gelmişlerdi. Şehir kasvetli bir hale bürünmüş, erkenden uykuya yatmış gibiydi.

Bir muhafızın sesi duyuldu:

- Kimdir o? Ne istersiniz?

- Tersenikli-oğlu'nu görmeye geldik.

- Şehirde yoktur; birkaç günlüğüne çiftliğinde dinlenmeye gitti.

Hiç ses çıkarmadan geri döndüler.

Eğri, dar yollardan, ağaçların arasından at sürdüler. Konuşmuyorlardı, sadece ilerliyorlardı. Karşılarına hiç kimse çıkmıyordu.

Çiftliğe yaklaşmışlardı ki, uzaktan bağırtılar, hattâ küfürler işitmeye başladılar. Bu sefer hayvanlarını çatlatırcasına koşturdular. Önlerinden geçtikleri çiftlik evlerinin pencereleri kapalı, ışıkları sönüktü.

Bir çitin arkasından birkaç gölge gözüktü, yakınlarından üstüste birkaç el tabanca patladı, uzaklaşan nal sesleri duyuldu.

- Nerdesin Tersenikli-oğlu?

Kocaların oğluna cevap veren olmadı. Yine at sürdüler. Rusçuk âyanının oturduğu binanın önüne geldiler.

Binanın selâmlık kapısı iyice kapalıydı. Kapının biraz ilerisinde, yerde bir at debeleniyor, ellerini yüzüne kapamış iki kişi kıpırdamadan duruyordu.

Ay çıkmıştı. Yıldızlar gökte ışıl ışıldı şimdi. Aydınlık bir gece, çiftliği, hattâ Tersenikli-oğlu'nun evini iyice belli ediyordu.

Kocaların oğlu güçlükle hayvanından indi, ayakta durmaya çalıştı. Yine göğsü kanıyordu. Elini kılıcına atmıştı, onu kınından çekecek gücü kendinde bulamıyordu.

- Beğ; ne olur sen kal burada. Ben gidip konuşayım. Bu Halil ölmek ister artık. Bakmaya dahi kıyamadığım o çakır gözlerinin solmasına dayanamam!

- Halil Ağa; aklını başına topla! Ölümü kim düşünür? Yaşayacağız! İyi günler hep bizi bekler.

- Beğ! Yaralısın, ateşler içinde cayır cayır yanarsın; bu ettiğin mertlik değildir.

- Gireceğiz Halil Ağa, bu eve gireceğiz.

- Öyleyse hep beraber Beğ, elbet biz de bir şeycikler yaparız. Allah'ın işi, ne denir?

Biraz ilerilerinde çiftlik evinin bahçe duvarı uzanıyordu. Orada, duvarın sonunda büyük bir kalabalık vardı. Meşaleler yakılmış, çıralar tutuşturulmuştu.

Kocaların oğlu Tanrısına yalvarır gibi elinde sallanan kılıcını havaya kaldırdı. Yine titrek, yine çökük adımlarla meşalelerin yandığı yere doğru yürümeye başladı:

- Tiz Tersenikli-oğlu'na haber verin; Kocaların oğlu geldi diyin; beni çağırmış. Görülecek hesabımız var onunla!

Cevap veren olmadı. Hattâ birkaç kişi korkudan kaçtı, meşaleler seyrekleşti. Kocaların oğlu yanında Halil Ağası, arkasında yüz atlısıyla kendisini yalnız buldu.

Şimdi bahçe kapısının önündeydiler, daha doğrusu vaktiyle bahçe kapısı olan yerdeydiler. Kapının iki kanadı bütün menteşe ve çivileriyle birlikte yere yıkılmış, duvarın bir kısım taşları çökmüş, etrafa dağılmıştı!

Halil Ağa öne atıldı:

- Savulun, diye bağırdı, ti onunçin Yerköy'den buraya gelmişiz. Ağanız nerede?

İki Yerköylü gazi, dizlerinin üzerine çökmemek için direnen Kocaların oğlu'nun yanına sokuldu. Kocaların oğlu, sıyrılıp gazilerin yardımından kurtulmak isterken bahçeden, ağaçların arasından bir bağırtı duydular:

- Ağa öldü! Dünya başımıza yıkıldı.

Bir solukta yere serili bahçe kapısını çiğneyerek içeriye daldılar. Önlerinde yirmiye yakın ceset vardı. Ezilmiş, parçalanmış, delinmiş insanlar! Sıra sıra, birbirinin üzerine yığılmışlardı.

Bahçe iyi tanzim edilmişti, hemen yanlarında ince bir yol uzanıyordu. Karşıda bir çardak göze çarpıyordu ve çardağın önünde devrilmiş bir içki sofrası ile birlikte Behram Çavuş duruyordu!

Behram Çavuş eğilmişti; sol eliyle karnından dışarı fırlamış barsaklarını tutuyordu. Ayaklarının dibinde ise Terseníkli-oğlu yatıyordu. Buna yatıyor denemezdi; bütün kaburga kemikleri kırılmış, ağzı, burnu, gözleri, çenesi birbirine karışmış, yamyassı olmuştu.

Çıralar uzaklaşıyor, çıralar yaklaşıyordu. Gökte ay gittikçe büyüyor, yıldızlar çöküyor, alçalıyordu.

Behram Çavuş artık kılıç tutan sağ elini de oynatamıyordu. Göğsüne tahta ve taş parçaları gömülmüştü, bu göğüste ayrıca bir kamanın ucu sallanıyordu. Sol omuz kemiği dışarı fırlamış, bir kılıç avurdunu yırtmış, belki de damağını parçalamıştı.

Behram Çavuş'un karşısında şaşkınlıktan ne yapacaklarını bilemeden durdular. O gelenleri gördü; kaybettiği oyuncağını bulan bir çocuğun sevinciyle güldü. Lekesiz, hilesiz ve hatta gölgesiz gözlerine bambaşka bir ışık doldu:

- Beğim! Halil Ağa haklıydı! Sonra bana kütük ve ayı da demişti o! Sizden evvel geldim, çiftliği yalnız kodum; ne olur kusurumu affet!

Kocaların oğlu kılıcını fırlattı, cepkenini, mintanını çıkardı; bir anda canlanmış, iyileşmişti sanki! Hemen Behram Çavuş'un karnını cepkeniyle kapattı, onu yere yatırdı, yanağına mintanını doladı, sonra bu dev yapılı, masum bakışlı adamın göğsündeki taşları, tahta parçalarını, kamayı çıkarmaya başladı.

İleride yeniden çarpışma başlamıştı. Ölüm haberini alan Terseníkli-oğlu'nun diğer adamlarıyla Yerköylü gaziler kıyasıya dövüşüyorlardı. Çardağın önünde ise sadece Halil Ağa ile dört Yerköylü gazi kalmıştı.

Çıraların dalgalanışı, evin harem kısmından gelen kadınların feryadı, dalların çatırdısı, duvarların çöküşü, gecenin aydınlığı, kılıçların parıltısı, hep birbirine karışıyor, akıp gidiyordu.

- Halil Ağa durma; tiz doludizgin Hezargrad'a git. Alemdar Mustafa Ağa'yı bul, ona Rusçuk âyanı seçildiğini söyle. Bunu herkes böyle bilsin. Hünkârımıza da arîzamızı gönderir, izinlerini alırız.

Çarpışmalar durmadan devam ediyordu. Halil Ağa ise beyini dört Yerköylü gaziye bırakarak hiç sesini çıkarmadan kalabalığı yarıp uzaklaşıyordu.

Işıklar bir deniz gibi dalgalanıyordu bahçede. Çardağan önünde devrilmiş içki sofrası ve ezilmiş Tersenikli-oğlu duruyordu...

Behram Çavuş'la Kocaların oğlu ise artık kendilerinden geçmiş, belki de bir daha gözlerini açmamak üzere yanyana yatıyorlardı.

Serhad Boylarında

YERKÖY KALESİ çok ufaktı. Yer yer delinmiş, yer yer çökmüştü. Etraf buz tutmuştu. Rüzgâr sularda yapışıp kalıyor, topraklar at nallarının izlerini taşıyordu.

General Michelson kumandasında Rus ordusu, Yerköy kalesini tamamen çökertmek, karşısına çıkanları ezebilmek için son gayretini sarfediyordu.

1807 yılının Ocak ayı idi. Aman bilmeyen bir savaş beş saatten beri devam ediyordu.

Rusların serhad boylarındaki hazırlığı bilinmekle beraber yine de baskınları âni olmuştu. 16 Ekim 1806 tarihinde Dinyester (Turla) nehrini geçip Eflâk ve Boğdan'ı işgale başlamışlardı. 8 Aralık'ta Bender'i, 16 Aralık'ta ise Hotin'i vire ile ele geçirmişlerdi. Sadece İsmail'de bozguna uğramışlardı. Rusçuk âyânı Alemdar Mustafa Ağa'nın İsmail kalesine yardıma gönderdiği Pehlivan İbrahim Ağa kumandasındaki kuvvetler, yedi saat çarpışmadan sonra Ruslar'ı dağıtmıştı.

Alemdar Rusların saldırısını haber alır almaz İstanbul'a ulak göndermiş ve gelecek cevabı beklemeden Rusçuk ile Yerköy'de, hatta Tuna sahillerinde bazı tedbirler almıştı.

Üzüntüler bitmiyordu; çalışmak ve didinmek gerekti. Bu kadar gaile yetmiyormuş gibi Rusların teşvikiyle Kara Yorgi denen bir domuz çobanının emri altında isyan eden Sırplar 13 Aralık 1806 tarihinde Belgrad'ı ele geçirmişlerdi. Sonunda Ruslar da Tuna sahillerine, Yerköy'e sarkmışlardı. Fakat Osmanlı ordusu İstanbul'dan henüz hareket bile etmemişti.

Kocaların çiftliği Rus toplarının atışı altında eziliyor. Yerköy kalesi bir parça daha çöküyor, ovayı dolduran Alemdar'ın, Kocaların oğlu'nun ve diğer bazı âyanın yerli askerleri kâh gerileyip kâh ilerliyordu.

Alemdar Mustafa Ağa yorgunluktan çökmek üzere olan atını değiştirmek için geri döndüğü zaman etrafına bakındı. Birisini arıyor, birisini gözlüyordu. Bir Yerköylünün kan ter içinde yanından geçmekte olduğunu görünce:

- Abe yiğit, diye seslendi. Kocaların oğlu'ndan ne haber? Yardıma ihtiyacı var mı?

Yerköylü gazi durdu; Alemdar Mustafa Ağa'yı tanıyınca atından indi:

- Etrafını çevirdiler, dedi. Halil Ağa söyler; beğin babasını da vaktiyle orada şehit etmişler.

Yerköy! Gaziler yetiştiren bir diyardı. Asırlar, asırlar evvel Anadolu'nun bağrından kopup gelmiş bir avuç yiğit burada yerleşmiş, genişlemiş, serhad boylarına sayısız evlâtlar hediye etmişti.

Yerköy! Rumeli'nin acı ve tatlı kaderini daima elinde tutmuştu. Akıncılar burada Tuna'ya gömülmüş, akıncı ocağı burada sönmüş, kaybolmuştu.

Yerköy geçilirse, Tuna aşılırsa Osmanlı'nın Rumeli'ndeki toprakları bir daha güç korunurdu. İşte şimdi bir avuç adamıyla Kocaların oğlu denen adam, hâlâ iyileşemediği halde, son direnmesini, hayatını önüne sererek son anını orada, Yerköy'de devleti için yaşıyordu.

Alemdar Mustafa Ağa Rusçuk âyanı olduktan sonra Kocaların oğlu'ndan hiç ayrılmamıştı. Serhad boylarından gelen kötü haberler üzerine gerekli tedbiri almış, etraftaki asi âyanları sindirmiş, Tersenikli-oğlu'nun ölümü üzerine taarruza geçen Silistre âyanı Yılık-oğlu Süleyman Ağa'ya karşı Mehmet Bey'le birlikte harekete geçmiş, baskınla Silistre'yi almış, Süleyman Ağa'yı kovmuştu.

Top sesleri yavaşlıyordu. Ayaz o kadar fazlalaşmıştı ki, kılıçları kavrayan parmaklar yapışmış gibi kıpırdamıyordu. Hayvanların solukları bir duman halinde yayılıyor, naralar, bağırmalar alçalıp yükseliyordu.

Alemdar Mustafa Ağa sanki Yerköylü gaziyi bir an unutmuş, hatta Rus kumandanı Michelson'un dalgalana dalgalana gelen Kazak askerlerini hatırından çıkarır olmuştu. Fakat çabuk ayıldı, karşısındaki gence adeta bağırdı:

- Ne dursun, Mehmet Beğ bizden yardım istemez mi?

- Çiftliğe giderim; orada kim kalmışsa, çoluk çocuk, kızan hepsini toplar Beğin yanına sürerim.

Alemdar'ın gözleri yaşardı, muhafızlarından birinin getirdiği yedek atına binerken:

- Dayan Kocaların oğlu, diye bağırdı, ben de yanındayım!

Evet, gayet iyi hatırlıyordu; o, bir kere daha Mehmet Beye böyle seslenmişti. Seneler evvel, Vidin önlerinde, Pazvand-oğlu'yla çarpışırken.

Alemdar ileriye fırladı, ardından gelen muhafızlarıyla birlikte Silistre, Rusçuk ve diğer yerli askerlerinin yanından geçti, hattâ Yerköylüleri yardı, çarpışan iki kişinin yanına vardı:

- Abe Beğ, görmez misin bak kim geldi? Tübeler olsun, Alemdar Ağa; sen hepten Hızır gibi yetiştin.

Sadece bakıştılar; konuşmaya ihtiyaç duymuyorlardı. Vuruyorlardı.

- Allah'ın işi, ne denir? İçerideki kancıklarla dövüşmektense bu moskof gâvuruyla çarpışmak daha iyidir.

Halil Ağa birden Behram Çavuş'u aradı. Ne yazık ki yoktu.

"Gaziler diyarıdır beğim; bunda kaçılmaz
Bunda kaçanın beğim; akibeti hayrolmaz."

Serhad boylarının çocukumsu, saf bakışlı bu gazi pehlivanı Rusçuk'ta, Terseníkli-oğlu'nun çiftliğinde kılıçların bile delemediği göğsünü kara toprağa gömmüştü. Kurtlar, böcekler didik didik edecekti artık onu.

Serhadler yine de onun ruhuyla dalgalanacaktı; kadir bilenler Behram Çavuş'u hiç unutmayacaktı.

Alemdar Mustafa Ağa tekrar Kocaların oğlu'na baktı:

- Yiğit, diye seslendi, atını değiştir. Moskoflular seni kuşatmaktan vazgeçtiler; fırsat bu fırsattır.

Kocaların Mehmedi'nin soğuk, yüzünün derilerini germiş, kabuk bağlayan yarasını çatlatmıştı. Atların ayakları kayıyordu; toprak pütür pütürdü.

- Ey Kocaların oğlu; kimin sağ kalacağı, kimin şehit olacağı bilinmez. Onun için sana bir şey söylemek isterim. Ben hata ettim; senden şüphelendim. Asitane'den bana haber gelmişti; hem de padişahın en yakını Ramiz Efendi'nin hatunundan. Beni ortadan kaldırmak, Hezargrad âyanlığı ile diğer birçok âyanlıkları eline

geçirip bu civarlarda tek başına hüküm sürmek istermişsin. Hatırın büyüktü, üzerine varmadım ama, hep izini kolladım. Görürüm ki, çok yanılmışım; bundan sonra eskisinden daha fazla yakınlık duyuyorum sana. Kabul et, içtiğimiz su ayrı gitmesin. Yalnız sen de yeniçerilere...

Alemdar Ağa sözünün sonunu tamamlayamadı, hatta ona Kocaların Mehmedi'nin cevap vermesine bile vakit kalmadı; Halil Ağa'nın neşe ve sevinç taşıyan sesi işitildi:

- Abe Beğler, Ağalar! Ne sohbete dalarsınız? İşte düşman bozuldu, kal'adaki bir avuç gazi de dışarı fırladı. Durman, zafer bizimdir.

Herkes, dağılan bütün ağırlıklarını bırakan, nereye kaçacaklarını bilemeyen Rus askerinin peşindeydi şimdi. Fakat Halil Ağa bir türlü atını süremiyordu. Hattâ dizginleri bırakmış, kılıcını kınına sokmuş, iki eliyle yüzünü kapatmıştı.

Yine Behram Çavuş, gelmişti hatırına Halil Ağa'nın. Onu hiç suçlamıyordu Behram Çavuş; beni sen öldürttün, bana niye çattın, kıydın demiyordu! Sadece, bundan sonra türkümü sen söyle, beğle beraber serhad boylarını hiç bırakma diye yalvarıyordu.

Halil Ağa titriyordu; zaten beyini, serhad boylarını bırakamazdı, ama Behram Çavuş'u da hiç unutamayacaktı. Sesi onun gibi gür, sesi onun gibi pürüzsüz, bakışları onun gibi saf olmasa da hep "Gaziler diyarıdır" türküsünü söyleyecekti. "Allah'ın işi" ve "Tübeler olsun"un yanında bundan böyle "Gaziler diyarıdır" sözü dudaklarından eksik olmayacaktı. Tosun Mustafası, büyük beyi, ortanca beyiyle birlikte Behram Çavuş da kalbinde, imanında yaşayacaktı...

Halil Ağa'nın omuzuna bir el dokundu, tanımadığı birisi:

- Ağa! diye seslendi.

Hemen sıçradı, ileriye, beyinin atını sürüp gittiği yere baktı. Kimseyi seçemiyordu. Rus askeri kaçıyor, "Allah Allah!" sesleri etrafa yayılıyordu. Hata etmişti, beyini yalnız bırakmıştı. Hemen kılıcını çekti, dizginleri kavradı.

- Ağa! Vidin'den gelirim! Kocaların oğlu Mehmet Beği ararım; nerelerde olduğunu süler misin bana?

Halil Ağa irkildi; arkasında durmadan soluyan bir atlı vardı. Bitmiş, kavrulmuş, yorgunluktan küçülmüş bir atlı.

- Beği ne yapacaksın? Vidin neresi, Yerköy neresi? Var, işine git.

- Pazvand-oğlu Osman Paşa selâm söyler; Mehmet Beğe iki çift lâfım var.

- Pazvand-oğlu mu? Destur! O da nereden çıktı şimdi?

- Osman Paşa Mehmet Beği bekler!

- Nerede?

- Vidin'de!

- Ne için?

- Konuşacakmış.

- Ne konuşacakmış?

- Bilemem.

Bu kadarı da fazlaydı işte. Şu herife bir göğüs vurur, atının altında ezer, beyine de hiçbir şey söylemezdi. En iyisi bu idi. Fakat Behram Çavuş sağ olsa hiç de böyle düşünmezdi:

"Gaziler diyarıdır beğim; bunda kaçılmaz.
Bunda kaçanın beğim; şanı şerefi kalmaz."

Kocaların oğlu da Behram Çavuş gibi düşünürdü. Her ikisi de umurunda değildi şu anda Halil Ağa'nın. Bunca yıl yetiştir, büyüt, yaralarını sar, peşinden bir gölge gibi koş, kan dök, ter dök, sonra da elin herifine kendi elcağızınla götür, teslim et! Neredeydi bu bolluk? Vidin! Pazvand-oğlu'nun diyarı! Gazilerle Yerköy bırakılıp gidilmez, onlarsız ise hiç gidilmezdi! Allah bu kadarcık da günah yazsındı; şu adamı temizler, beyinin yanına varır, Rus keferesinin ardına düşerdi; kimsenin bir şeyden haberi olmazdı. Pazvand-oğlu da istediği kadar Mehmet Bey'in yolunu gözlesindi.

- Halil Ağa nerede kaldın? Ben de seni merak ederim. Bir şeyciğin yok ya?

Bir şeyciği yok muydu? Bunu bir Allah, bir de kendisi bilirdi.

- Tübeler olsun Beğ! Niye geri dönün? Sen işine baksana; sonra sana herkes korktu da geldi der. Yakışır mı? Bu garip Halil'in ise yaşı altmışı buldu; biraz soluk alayım dedim.

- Yanındaki kim?

- Yanımdaki mi? Şey! Bilmem! Yolunu şaşırmış! Tarif ettim, şimdi gider.

Kocaların oğlu memnun görünüyordu; bunca yıllık üzüntüsünü bir anda atmış gibi rahatlamıştı.

Ruslar durmadan kaçıyorlardı; yaralılarını bile bırakmışlardı. Yerli kulu askerinin çoğu kaçanların peşindeydi. Geride kalanlar ise şehit olanları topluyorlar, gece çökmeden buz tutmuş toprağı kazıp yoldaşlarına son görevlerini yapmak için çalışıyorlardı.

- Kocaların Mehmet Beğ sen misin?

- Benim yiğit; bir şey mi istersin?

- Ben değil, seni Pazvand-oğlu Osman Paşa ister, Vidin'e çağırır!

İşte olan olmuştu. Halil Ağa bir türlü bu adamı susturamamış, korktuğu başına gelmişti.

Kocaların oğlu'nun evvelâ gözleri hayretle açıldı, sonra bir an duraladı. Başını çevirip alnındaki buz tutmuş saçlarını yolan Halil Ağa'ya derin derin baktı...

* * *

Vidin kalesi görünmüştü. İkisi yalnızdı. Önlerinde Pazvand-oğlu'nun habercisi ilerliyordu.

Kocaların oğlu, Pazvand-oğlu'nun ulağına:

- Paşan beni ne yapacakmış, diye sormuştu, kendisi buraya neden gelmez? Moskofluyla çarpışılırken konağında keyif sürmek hoşuna mı gider yoksa?

Ulak evvelâ cevap vermek istememiş, sonra Mehmet Bey'in kaşlarını çatıp hırsla baktığını farkedince gerilemiş:

- Hastadır, diye fısıldamıştı! Eğer, Kocaların oğlu Vidin'e gelmekten çekinirse hasta döşeğinde yattığımı söylersin diye tenbih etti bana.

Kale kapısı açıktı. Vakit öğleyi biraz geçmişti. Nedense Halil Ağa'nın karnı acıkmıştı. Durmadan at sürmüşlerdi; Ruslar toparlanıp belki bir daha hücuma geçer diye acele etmişlerdi. Alemdar Yerköy'de kalmıştı.

5 Şubat 1807 tarihi acaba önlerine ne gibi olaylar serecekti? Kocaların oğlu söz dinlememişti. Halil Ağa rüyasında görse hayıra yormazdı; kendi ayaklarıyla hiç tedbir almadan, bu en büyük düşmanlarının yanına gitmek olacak iş miydi? Ama beyin gururu,

yiğitlik anlayışı hatta düşüncesizliği daha kimbilir onları nerelere sürükleyecekti?

- Beğ! Karnım guruldar; soğuğa bakmayıp şuracıkta birkaç lokma yesek yeridir. Hem sonra ben, sen kursakcağızını doyurana kadar şehre girer. Osman Paşa'nın gerçekten hasta olup olmadığını bir çırpıda öğreniveririm. Ne dersin?

Kocaların oğlu Halil Ağa'ya hiçbir şey demedi; atını daha süratli sürdü.

- Vuracak mısın Beğ onu?

- Hayır!

- Neden?

- Unuttum; o köpeği artık unuttum.

- Unutmadın Beğ; kandırma beni. Sen böyle kancıkça devletin bağrına hançer saplayan bir namerdi hiç unutur musun? Maksadın ne?

- Göreceğiz Halil Ağa, göreceğiz. Hünkâr ne der buna bilmem; mecbur kalırsam belki! Eğer sahiden hasta ise, o zaman elimi bile sürmem.

- Beğ; etme gel, şuracıkta oyalan da ben şehre bir gidip etrafı kolaçan edeyim.

- Vaktimiz yok Halil Ağa! Serhadlerde Moskoflunun ne yapacağı bilinemez. Hepsi bir araya geldi yine! Bitmeyecek; bu kin, bu savaş bitmeyecek. Burada işimizi çabuk görüp Yerköy'e hemen dönmeliyiz.

Artık Halil Ağa için söylenecek söz kalmamıştı:

- Tübeler olsun, diye fısıldadı, Allah'ın işi, ne denir?

Tanrısına sığınmıştı yine Halil Ağa; elbette Tanrı geleceği ondan iyi bilirdi. Bu da Halil Ağa'nın "Belki Bir Gün"ü idi.

Genişçe bir yoldan ilerliyorlardı. Etraftaki evler temiz ve bakımlıydı. Yalnız sokaklarda kimseler yoktu. Atların yürüyüşü taşlarla döşenmiş yolda tok sesler çıkarıyordu.

Bir köşeyi döndüler; gayet güzel bir cami ile bir medrese ve bir kütüphaneyle karşılaştılar. Önde ilerleyen ulak yavaşlamıştı; gitikçe düşünceli bir hâl alıyordu. Halil Ağa daha fazla sabredemeyip ona yetişti:

- Bana bak ahretlik, bu cami ve medrese kimin, neden etrafta kimseler yok? Yalana sapmadan doğruyu süle bana.

Ulak atını durdurdu, derin bir nefes aldı:

- Vidin'de otuziki tane cami vardır dedi, en güzeli Pazvand-oğlu Osman Paşa'nın yaptırttığı bu cami ile medrese ve kütüphanedir. Etrafta kimsenin bulunmadığına gelince; bunu ben de anlayamadım. Paşa çok ağır hasta galiba; Vidinliler onu çok severler, belki de matem tutuyorlardır!

Ulak daha fazla konuşmadı, atını yeniden hızlandırdı. Sık sık çeşmelere, sebillere rastlıyorlardı. Sol taraflarında bir darüşşifa varı. Kıvrılan sokaklar, dükkânlar, evler hep ıssızdı.

Bir duvarın dibine sinmiş mızraklı bir adama rastladılar. Adam arkalarından uzun uzun baktı. Börklü birkaç kişi onlara gözükmemek için bir kapının girintisine sindi. Bir pencere süratle kapandı. Nihayet büyük bir konağın önünde durdular.

- Burası!

Konağın avlusu genişti. Dört beş muhafız kılıçlarını yarıya kadar çekerek onları derin derin süzdü. İki seyis koştu; atlarını aldı.

O anda sanki şiddetli bir ayaz çıkmış gibi üşümeye başlamışlardı. Avluda ilerlerken serhadli kürklerinin yakasını iyice kaldırmışlar, kalpaklarını bastırmışlardı. Buna rağmen Halil Ağa'nın yosun renkli gözleri yuvaları içinde durmadan sağa sola dönüyordu. Eh, kendi ayakcıklarıyla gelmişlerdi, ne denirdi?

Arkalarından, nereden çıktıkları bilinmeyen yirmi kadar yeniçeri dönmesi muhafız yürüyordu. İlerideki ahırlardan at kişnemeleri işitiliyordu.

Konağın selâmlık kapısına gelince onları Pazvand-oğlu'nun kethüdası karşıladı. Kethüda başını önüne eğmişti, gelenlere bakışlarını göstermek istemediği anlaşılıyordu.

- Tübeler olsun; merhaba ağa! Şöyle Vidin'e bir uğrayalım dedik; ne var, ne yok?

Kethüda geri çekildi; sadece kuru ve nefret dolu bir sesle;

- Buyurun, dedi.

- Hoş bulduk ağa! Hayırdır inşallah; bu şehrin halkı hepten mi burasını bıraktı? Ne güzel konakcık bu? Keyifler ne âlemde?

- Paşa yukarıda, dedi, odasında sizleri bekler. Gürültü etmeden çıkın.

Ah şu anda yanlarında Behram Çavuş olmalıydı; bu herifi hemen ezer, Halil Ağa da rahata kavuşurdu.

- Tübeler olsun, tübeler olsun; sen bu sabah solundan kalkmışsın galiba ağa! Şeytana lanet et de ne kendi başını derde sok, ne de bizimkini. Beğ; sana bir şey süleyeyim mi, ben bu kethüda ağadan çok hoşlandım!

Kocaların oğlu yine Halil Ağa'ya cevap vermedi. Yalnız dudaklarını büzüp kaşlarını çatarak kethüdaya baktı; sonra onun ürkek bir şekilde yana çekilmesine aldırmadan taşlığı geçti, merdivenleri âdeta sarsarak yukarı kata çıkmaya başladı.

Birinci katta onları bir uşak karşıladı; yol gösterdi, bir odanın kapısını açtı. Halil Ağa etrafına bir kere daha bakındı; silâhlı adamlar arıyordu, fakat görünürlerde hiç kimse yoktu.

Oda loştu. Köşede bir ocak gürül gürül yanıyordu. Alevler yerleri kaplayan vahşi hayvan postlarına seriliyordu. Solda bir yatak vardı. İşte orada, yastıklara sırtını dayamış, beyaz bıyıkları dudaklarının kenarından aşağıya doğru sarkmış, yassı burunlu, avurdu avurduna çökmüş bir adam yatıyordu.

Adam onları gördü; feri kaçmış gözleriyle bir süre süzdü. Nefes alırken çok güçlük çekiyordu, göğsünün üzerinde uzaklardan bile işitilecek kadar şiddetli bir hırıltı vardı.

Kocaların oğlu ona, vaktiyle bu diyarı korkudan titreyen, bir devlete çekinmeden karşı koyan namdar asi Pazvand-oğlu mu diye hayretle baktı!

Pazvand-oğlu âdeta bir iskelet haline gelmiş olan parmaklarını çok güçlükle oynattı; onlara yaklaşmalarını işaret etti.

Ocak ne kadar yanarsa yansın onlar hâlâ üşüyorlardı. Belki de bu yüzden olacak kürklerini çıkarmamışlardı. Yaklaştılar. Yataktaki adam, bu sefer oturmaları için elini bir parça salladı. Hiç ses çıkarmadan yanına iliştiler.

Pazvand-oğlu yine soluyordu. Göğsündeki hırıltı ise dinmek bilmiyordu. Onu seyretmek bile insanı iğrendiriyordu. İşte bu adam, bundan yıllarca evvel Kocaların oğlu'nun eşini kirletmeğe kalkışmış, emeline erişemeyince de hem kadını, hem de masum bir çocuğu ayaklarına taş bağlayarak Tuna'da boğmuştu. Onların cesetleri bile bulunamamıştı. Aradan onyedi yıl geçmişti.

Üçü de konuşmuyordu. Daha doğrusu Kocaların oğlu'yla Halil Ağa bekliyor, Pazvand-oğlu ise bir şeyler söyleyebilmek için dudaklarını kıpırdatıyordu.

Neden sonra, kanı tamamen çekilmiş o dudakların arasından güçlükle birkaç kelime döküldü:

- Ölüyorum! Seni bunun için çağırdım.

Yine sessizlik oldu. Sadece Kocaların oğlu'yla Halil Ağa birbirlerine bakıştılar.

Şimdi ocaktaki kütüklerin çıtırdısı âdeta kaybolmuş, vahşi hayvan postlarının üzerine yayılan alevler sinmeye başlamıştı.

- Gelmeyeceğinden korkuyordum. Bir taraftan da hiçbir şeyden çekinmez, gelir diye düşünüyordum. Dinle beni, iyi dinle Kocaların oğlu!

Pazvand-oğlu'nun birden ağzından kan boşandı, köpüklü bir kandı bu. Dudaklarını ıslattı, bir an çenesinde toplandı, sonra yorgana döküldü. Öksürüyordu, göğsündeki hırıltı tahammül edilmez bir hal almıştı.

Kocaların Mehmedi hemen ayağa kalktı; ilerideki bir sürahiden gümüş bir tasa su doldurdu, bunu Pazvand-oğlu'na güçlükle içirdi, kuşağından çıkardığı bir mendille de dudaklarını, çenesini sildi.

Halil Ağa sakince söyledi:

- Ya! İşte büle... Abe Pazvand-oğlu sana hepten nazar değmiş. Biraz gayret edersen yakında iyileşir, turp gibi olur, ayağa kalkarsın. Gamlanma sakın. İstersen gönlün açılsın diye sana şuracıkta bir türkü çığırayım mı?

Pazvand-oğlu konuşmak ihtiyacıyla yanıyordu. Yine de karşısındakilere bakıp sadece dudaklarını kıpırdatıyordu. O gözlerdeki ışık şimdi erimiş bir mum alevi gibi titriyor, gittikçe yayılıyor, sönükleşiyordu.

Son bir gayret daha gösterdi, hattâ nereden geldiği anlaşılamayan bir kuvvetle doğruldu, üzerindeki yorganı fırlattı, boğazındaki sargıları çözdü:

- Bak, dedi, buradaki yarayı görüyor musun? Onu sen yaptın. Bugüne kadar iyileşmedi; ne vakit kabuk bağlamaya başlasa tırnaklarımla koparıp yeniden deldim, senden intikam almayı unutmayayım diye! Yine de olmadı, kinimi tazeleyemedim, sana elimi bile süremedim. Korkudan değil bu. Fakat!.. Fakat sana hayran kalmıştım, seni sevmiştim! Seninle çarpışıncaya kadar mertlik, erkeklik nedir bilmezmişim meğerse...

- Tübeler olsun, tübeler olsun! Allah'ın işi, ne denir? Ben de şimdi Tosun Mustafa'mın acısını, bu lâfın üzerine biraz daha unutur oldum Abe Pazvand-oğlu Paşa!

- Günahkârım ben, çok günahkârım. Son isyanımda Bükreş elime geçmek üzereydi, oradan aşağıya hemen sarkar, Yerköy'ü yerle bir eder, ne kadar dayanırsan dayan seni Tuna'ya gömebilirdim. Yapamadım! Çünkü o Tuna'da, o sularda haksız yere ayaklarına taş bağlayıp attığım...

B:ir anda Kocaların oğlu'nun sağ yumruğu havaya kalktı; sol avucunun içine bir gülle gibi indi. Sonra dişleri, kanatırcasına dudaklarına gömüldü.

- Sus Pazvand-oğlu! Anlatma burasını.

- Dinle yiğit! Hepsini söylemeliyim, hepsini. O masumların ne suçları vardı? Üstelik seninle çarpıştıktan sonra babanın babamı ihbar etmediğini de öğrenmiştim. Baban babamı öldürtse bile ben intikamımı babandan, en uzak şekliyle oğullarından almalıydım. Bunu bir kılıç darbesiyle omuz kemiğimi dışarı fırlatıp beni altına aldığın zaman ancak kavrayabildim. Sen ise haklı olarak beni öldürüp hıncını almak elinde iken sultanın emrine karşı komamak için geri döndün, arkana bile bakmadan yaralı arkadaşını kucaklayıp uzaklaştın! Keşke öldürseydin beni, keşke... Sultan Selim bilmeden beni cezaların en korkuncuna çarptırmıştı; vezir olmuştum ama ne şanım, ne şerefim kalmıştı. Boğazımdaki yara ve dışarı fırlamış omuz kemiğimle yıllar yılı inledim. Bu yüzden padişahı affedemedim. Ve yine bu yüzden Mehmet Giray'ı padişah, kendimi de sadrazam yapmak hülyasıyla yeniden isyan ettim, tekrar Belgrat yamaklarına yardımda bulundum; Sırpların devletin başına belâ kesilmesine sebep oldum. Eflâk'ı talana başladım... Padişah yine beni affetti; hattâ vezirlik rütbemi geri verdi! İtibarım düzelmişti ama bu sefer de Sultan Selim'e karşı boynum eğik kalmıştı, çünkü padişah da bana bu suretle insanlık ve iyilik nedir öğretmişti...

Pazvand-oğlu çok yorulmuştu; iradesi harici başı yastıklardan aşağıya doğru kayıyor, fersiz, sönük gözleri kapanıyordu.

- Abe Osman Paşa süleme daha fazla; biz başka zaman yine geliriz, sonunu da o zaman tamamlarsın.

Pazvand-oğlu gözlerini açıp kapadı, biraz evvel fırlattığı yorganını üzerine çekmeye çalıştı. Herhalde üşüyordu; kanı çekiliyor, kalbi hissedilmeyecek kadar zayıf atıyordu.

O zaman Kocaların oğlu tekrar ayağa kalktı; Pazvand-oğlu'nun arkasını yastıklarla besledi, başını düzeltti, üzerini örttü. Konuşmasaydı artık şu adam, hiç yeri yoktu. Ona acıyordu, hattâ Vidin surları önünde sapladığı hançer sanki kendisine batıyormuş gibi sızı duymaya başlamıştı...

Pazvand-oğlu onun bu hissini sezmiş gibi:

- Acıma, diye fısıldadı, sakın benim için üzüleyim deme. Dinle! Birkaç sözüm daha kaldı. Bana bir hiç olduğumu öğrettiniz. Ben de sizlere erişebilmek için beş yıldan beri durmadan çalıştım. Fakirleri doyurdum yoksulları besledim, yetimleri büyüttüm. Devletim için çırpındım, topraklarımız uğruna canımı vermeye ahdettim. Yollar, sebiller, hanlar, imarethaneler, çeşmeler, camiler, medreseler yaptırdım. Devlete borcu olup da ödeyemeyen halkın vergisini kendi kesemden ödedim. İsyan eden Sırplılarla çarpıştım, onların daha fazla ilerlemelerinin önüne geçtim. Hattâ uğrunda savaştığınız Nizam-ı Cedidin mânâsını anlayamadığım halde kefere diyarından hocalar, mühendisler getirtip Vidin ve havalisinde çalıştırdım. Yine de avunamadım, yine de uykusuz geçen gecelerimde kendimi oyalayamadım. Son tesellim bize kahpece saldıran Moskofluya sizinle birlikte karşı koymaktı. Fakat aylardan beri kan kusar olmuştum. Tam askerimi hazırlayıp, yola çıkacaktım ki, dermansızlık beni büsbütün yatağa mıhladı. İşte bu kadar. Şimdi senden bir isteğim var Kocaların oğlu!

Pazvand-oğlu büzülüp kalmış olan parmaklarını açmaya çalıştı. Başaramayınca elini tutması için Kocaların oğlu'na bakışlarıyla adeta yalvardı. O da bir an dahi düşünmeden birbirine yapışmış olan bu kemik yığınını tuttu, hatta şefkatle okşadı.

Pazvand-oğlu mutluydu artık, gayesine eriyordu, belki de umduğundan fazlasını bulacaktı:

- Kırkdokuz yaşındayım dedi; vakitsiz gideceğim, ama hiç zararı yok! Benim gibi bir insanın yaşayıp yaşamamasından ne çıkar? Sen geç yerime! Vidin, Niğbolu hep senin olsun! Param, hanlarım, çiftliklerim... Ne olur geç yerime; al askerimi, Osmanlı'yı beklemeden Alemdar Mustafa Ağa ile birlikte Nemçelisine de, Moskoflusuna da

saldır. Türklüğün henüz ölmediğini göster onlara. Bunları ancak sen yaparsın sen! Seni sadece kethüdamla birkaç muhafızım sevmez. Onların da ne ziyanı var; çabuk sinerler. Gölgen bile yetişir hepsine. Kabul mü yiğit, kabul mü?

Kocaların oğlu sadece:

- Hayır, dedi, yapamam! Vidin'e yeni bir vezir tâyin etmek ancak padişahın bileceği bir iş.

O zaman Pazvand-oğlu inledi, boğazındaki yaradan kan sızmaya başladı. Göğsündeki hırıltı yavaşladı, elleri soğudu...

- Biliyordum! Öyleyse son ricamı dinle.
- Söyle Pazvand-oğlu Osman Paşa.
- Kabul edecek misin?
- Evet!
- Beni affet.

Kocaların oğlu, devrin bu namdar asisinin üzerine doğru eğildi; sesi titrek, boğazı hıçkırık doluydu:

- Affetmek mi, diye fısıldadı, seni sadece takdir ediyor ve yaşamanı istiyorum. Asıl sen beni affet Pazvand-oğlu Osman Paşa!

Fakat Pazvand-oğlu, Kocaların oğlu'nun bu sözlerini duymadı; yorganın üstü köpüklü bir kan yığını haline gelmeye başlamıştı.

Oda gittikçe soğuyordu, gün belki de erken kararıyordu. Halil Ağa ise durmadan:

- Tübeler olsun, diyordu, tübeler olsun! Göçtü, hepten gitti...

* * *

İstanbul'dan haberciler gelmişti. Başlarında Sultan Selim'in Ramiz Efendi kadar yakını olan Mehmet Emin Behiç Efendi vardı. Behiç Efendi aynı zamanda Alemdar Mustafa Ağa'nın hemşehrisi idi.

Hep beraber oturmuşlardı. Yakılmış, yıkılmış Yerköy şimdilik derin bir sessizliğe bürünmüştü. Ruslar kaçmışlar, âdeta kaybolmuşlardı.

Vidin'den yeni dönen Kocaların oğlu yolda padişahın bu ulaklarıyla karşılaşmış, vaktiyle Sultan Selim'in huzurunda Ramiz Efendi'yle beraber gördüğü Behiç Efendi'yi yanına alarak Halil Ağa'yla birlikte Alemdar'ın çadırına girmişlerdi.

Soğuk vardı, çok soğuk. Kar sinsi sinsi yağıyor, yerler yapışıyordu. Alemdar Mustafa Ağa, Behiç Efendi'yle kucaklaştıktan sonra:

- Hayır haberler getirdin inşallah, diye sormuştu.

Gerçekten anlatılacak çok haberleri vardı Behiç Efendi'nin; kimisi sevindirici, kimisi üzücüydü. Bu sebepten Behiç Efendi nereden başlayacağını bir türlü kestiremiyordu.

Behiç Efendi birkaç kere öksürdükten sonra:

- Sadr-ı âzam İbrahim Hilmi Paşa ancak Nisan başlarında yola çıkar, dedi. Daha birkaç ay yalnız başınıza burada dayanmanız gerekecek.

- Abe Behiç Efendi, sadr-ı âzam hemen niye yola çıkamaz? Bir avuç yerli kulu ve paşa askeriyle serhadleri tutmak nasıl mümkün olur? Moskoflu Eflâk, Boğdan tarafları ile Turla suyu boyunda bulunan kal'aları hepten kuşatır. Haftalarca serhadlerden haber alamayıp kafacağızlarımızı taştan taşa vurasımız gelmiştir. Sen neler sülersin?

Halil Ağa kendine göre haklıydı. Halil Ağa doğru söylüyordu; çadırdakilerin de onun gibi düşündüklerini biliyordu. Fakat, gerçeği Behiç Efendi nasıl anlatmalıydı? Tekrar öksürdü:

- Bilirsiniz, dedi. Nizam-ı Cedide aleyhtar olan eski sadr-ı âzam Hafız İsmail Paşa Bursa'ya sürülünce onun yerine yeniçeri ağalığından gelme Keçiboynuzu İbrahim Hilmi Paşa sadr-ı âzam olmuştur. Nizam-ı Cedide Edirne'de karşı koyanlar aleyhine fetva verdiği için yeniçeriden korkup hükümdardan azlini isteyen Şeyhülislâm Ahmet Esat Efendi'nin yerine de Rumeli kadıaskeri Şerifzade Ataullah Efendi şeyhülislâmlığa getirildi.

- Tübeler olsun! Topal Ataullah Hoca mı şeyhülislâm oldu?

- Beli!

- Beğ! Sen şaşmadın mı bu işe? Abe Mehmet Emin Behiç Efendi; siz ki, Ramiz Efendi'yle Sultan Selim'in canı ciğerisiniz! Neden vazgeçirmediniz?

- Yeniçeriyi susturmak, böyle karışık bir zamanda devletin başına yeni gaileler açmamak gerekirdi.

- Abe Behiç Efendi; hepten mi uykuya yattınız? Sen ne gailesinden bahsedersin; Topal Ataullah'tan daha büyük gaile mi olurmuş? Desene Bıyıklı Kâmil'e gün doğdu. Ramiz Efendi, onların ne mal olduklarını herkesten iyi bilirdi; dilini mi yuttu bu adam?

- Ramiz Efendi çok üzgün; hünkârın karşısında boynu daima eğik, hepimiz gibi içi kan ağlar ama elden ne gelir? Hem Ataullah Hoca sizin bildiğiniz gibi değil; artık fikrini değiştirmiş. Nizam-ı Cedide taraftar görünür. Allah yolunda devletin iyiliğinden gayri bir şey düşünmediğini söyler. Ayasofya Camii hâtibi Hafız Mehmet Derviş Efendi ise onunla beraber yeniçeriyi yatıştırıp softaları kandırarak bir mesele çıkmamasının önüne geçecek. İkisi de Sultan Selim efendimizi bizim kadar olmasa bile yine de severler sanırım.

- Beğ! Beğ! Ne susarsın, konuşsana. Bak şu dünyanın haline; Aygır İmam da softaları yatıştırırmış, Sultan Selim'i severmiş! Ne durursun; kalk gidelim Asitane'ye. Bu sefer Sultan Selim'le ben konuşayım. Bak onun nasıl ağzından girer, burnundan çıkarım.

Halil Ağa etrafına bakındı; Alemdar Mustafa Ağa'nın bıyıklarıyla oynadığını, Kocaların oğlu'nun hiç ses çıkartmadığını görünce alnındaki saçlarına el attı:

- Son defa söylüyorum, dedi. Kara Yorgi denen domuz çobanı Sırpları ayağa kaldırıp Belgrad'ı almışken, Moskoflular serhadleri sararken, Urumeli'nde bütün askerin başına geçecek bir kimse yokken; siz Asitane'de Topal Ataullah'ı şeyhülislâm, Aygır İmam'ı onun yardakçısı, Keçiboynuzu'nu da sadr-ı âzam yapmaktan öte bir çare düşünemediniz mi? Bereket versin Tersenikli-oğlu geberdi, Pazvand-oğlu imana gelip öteki dünyaya göç etti de bir süre için arkadan vurulmak tehlikesi kayboldu. Abe Alemdar Ağa; hadi bizim beğ süleye süleye dili kuruduğu için susar, sen niye ses etmezsin?

Alemdar Mustafa Ağa'nın cevap vermesine vakit kalmadı; Behiç Efendi birden canlanmış gibi Halil Ağa'nın karşısına dikildi:

- Ağa, dedi, işler bildiğin yahut gördüğün gibi değil. Sadr-ı âzam hangi askerle gelecek buralara? Ocaklı yerinden kıpırdamak istemez. Nizam-ı Cedid ordusu ise tek başına Rumeli'nde tutunamaz. İngilizler Rusların aldıkları yerleri tamamen Ruslara bırakmamızı, kendilerine de donanmamız ile Çanakkale istihkâmlarını vermemizi ister. Fransızlarla yeniden anlaşmamızı hiçbir devlet çekemez. Bu yüzden İngilizlerle de yakında savaşa girmemiz mümkün. Hadi cevap ver bana; hâlâ eski düşüncende misin?

Halil Ağa da Behiç Efendi'ye karşı dikildi, yana kayan kuşağını düzeltti:

- Tebe ahretlik, dedi, inşallah Topal Ataullah ile Aygır İmam hem Moskoflu'yu, hem de İngiliz kâfirini kovar, biz de Urumeli'nde keyfimizden yan gelip yatarız.

Halil Ağa'nın yosuna kaçan gözleri hiddetinden irileşmişti, avucunda bir tutam beyaz saç vardı. Onun bu halini şimdiye kadar hiç kimse görmemişti. Dudakları çarpılmış, beyaz dişleri beyininki gibi bu dudaklara gömülmüştü.

Kocaların oğlu kulaklarında Pazvand-oğlu'nun ölürken söylediği sözler çınlarken, hatta gözlerinin önünde onun bitik hali hâlâ canlanırken ayağa kalktı:

- Sus artık Halil Ağa, dedi, Behiç Efendinin misafirimiz olduğunu unutursun. Üstelik padişahımızın fermanı üzre buralara kadar gelmiştir.

- Susmayacağım Beğ! Ağzım açıldı bir kere. Biz devletimiz uğruna nelere katlanmadık ki. Büyük beğ, ortanca beğ, yavru beğ nerelere gitti? Tosun Mustafa'ma, Behram Çavuş'a kimler kıydı? Vücudumuz delik deşik oldu, kalbura döndü. Aygır İmam'ın keyfi yerine gelsin diye mi bu günleri bekledik? Yolumuzu gözleyenler, bizden medet umanlar var Beğ!

- Halil Ağa lâfları karıştırırsın! Biz Sultan Selim efendimizi sever ve sayarız. Hem de çok sayarız. Onun değerini, büyüklüğünü Pazvand-oğlu da anladıktan sonra herkesin yanında bir elçisine çıkışmayı hiç uygun bulmam.

- Beğ! Asıl sen lâfları karıştırırsın. Yoksa yeniçeri ortadan kalkmadıkça, softalar, mideciler silinmedikçe işlerin düzeleceğine mi inanmaya başladın?

- Hayır.

- Öyleyse?

Kocaların Mehmedi kaşlarını çatmıştı, gözlerine kin ve hiddetin gölgeleri düşmeye başlamıştı. Bütün bir geçmiş canlanmış, ayaklarının önüne serilmişti. Onu çiğneyebilseydi, onu bir tekmede devirip yolunu görebilseydi, rahatlardı. Başını iki yanına sallayıp derin derin solurken:

- Yine de ümidimiz Sultan Selim'dedir, dedi, padişahıma inanıyorum.

Çökercesine yerine oturdu, gözlerini Alemdar Mustafa Ağa'ya çevirdi. Bekledi, o da konuşsun, o da bir şeyler söylesin diye bekledi.

Neden sonra Alemdar Mustafa Ağa yerinden kıpırdadı, bıyıklarından elini çekti:

- Yeniçeriden, dedi, hayır gelmeyeceğini her geçen gün biraz daha anlarım ama yine de benim yanımda yeniçeri aleyhinde konuşmanızı istemem. Nedense benim yeniçeri olduğumu unutursunuz.

Sonra Behiç Efendi'ye döndü:

- Abe efendi, diye ilâve etti, Asitane'den sadece bunları sülemek için mi geldin?

- Hayır ağa! Padişahımın bir fermanını da getirdim. Müjdem var!

- Sultanımız emir buyursun.

- Ağam, müjdem şudur ki, saadetlû hünkârım sizi vezir yaptı. Bundan böyle Osmanlı devletinin üç tuğlu bir vezirisiniz.

Alemdar Ağa'nın gözleri irileşti; bir anda hem Kocaların oğlu'na, hem de Halil Ağa'ya baktı. Hâlbuki onlar şaşırmış görünmüyorlardı. O zaman:

- Olmaz, dedi, ben Rusçuk âyanlığından memnunum. Padişahım bizi af buyura. Devletin resmî bir adamı olmak bize gerekmez. Öyle değil mi Kocaların oğlu? Sen beni Rusçuk âyanı yaptırttın; hünkârım da kabul etti. Eğer vezir olması gereken birisi varsa o da sensin. Ne susarsın?

Kocaların Mehmedi bugüne kadar hiçbir mevki istememişti. Nedense omuzlarında bir unvan taşımak ona ağır geliyordu. Fakat böyle bir sırada kendi kanaatlerini doğrudan doğruya söylemek yerinde olmazdı:

- İyi düşün Mustafa Ağa, dedi, serhadlerin bir başa ihtiyacı var. Diğer paşa ve beyler kimden emir alacaklarını bilemez oldular. Kavlimiz bu toprakları kurtarmaktır. Eğer bana bu anda böyle bir teklif gelseydi hayır diyemezdim.

Behiç Efendi Kocaların oğlu'ndan cesaret almış gibi rahatladı, gülümsedi:

- Alemdar Mustafa Paşa, dedi, hünkârım hemşehri olduğumuzu bildiğinden beni bunun için buralara gönderdi; hem Mehmet Bey'in, hem de benim hatırımı kırma.

- Sultan Selim efendimizin başka bir emirleri var mı?

- Beli, Mehmet Bey'in dediği gibi serhadler başsız kalmıştır. Sadr-ı âzam gelinceye kadar bütün bir cepheye kim kumanda eder? Her ne kadar nüfuzun fazla ise de resmî bir rütben olmadıkça

söz geçirmen güçtür. Bu yüzden sana vezirlikle birlikte Silistre Beylerbeyliği ve Tuna Seraskerliği kayd-ı hayat şartıyla verilmiştir.

Alemdar kuşağındaki Sultan Selim'in hediyesi hançeri farkında olmadan okşadı:

- Kabul, diye başını salladı, yalnız Rusçuk âyanlığını da kimseye bırakmam. Padişahımıza hizmet boynumuzun borcu olsun.

Bu sırada Halil Ağa söze karıştı:

- Abe Behiç Efendi, dedi, hiç bizim beğden söz açmazsın; Sultan Selim'in ufacık bir selâmı da mı yok bu garibe?

Behiç Efendi bu sefer Kocaların oğlu'nu derin derin süzdü; onu takdirle seyrettiği belli idi:

- Var, dedi, iyileştiği için çok memnun kaldılar. Lâkin her ne mansıp verilirse verilsin kabul etmediğini bildiklerinden bir teklifte bulunmaktan çekinirler. Savaş bitince Asitane'de, kendisiyle uzun uzun konuşmak istediklerini bildirdiler.

- Başka?

- Hepsi bu kadar.

- Ya Ramiz Efendi ne yapar? Onun üzgün olduğunu sülemiştin. Hünkârın yanında da boynu eğikmiş.

- Bilirsiniz bunları, Sultanımız onu çoktan affettiği halde Ramiz Efendi geçmişi unutamaz. Üstelik geçenlerde hünkâr kızkardeşini Ataullah Hoca'ya vermesini söyledi. Ramiz de...

- Cihan Hatun'u mu Topal Ataullah'a verecekler?

Halil Ağa'nın başından kalpağı düşmüştü. Hattâ yağlanmış vücudu bir anda zayıflamış, kuşağı arkaya doğru sarkmıştı:

- Beğ, ne durursun, kalk; hemen Asitane'nin yolunu tutalım.

Kocaların oğlu'nun yüzü kızarmış, şakaklarını hafif bir ter kaplamıştı. Gözlerindeki parıltıyı kendisinden bile gizlemek için insanüstü bir gayret sarfediyordu. Savaşlarda aldığı bütün yaralar sanki yeniden kanamaya başlamıştı. Buna rağmen yerinden kıpırdamıyor, hatta dışarıda ıslık çalan rüzgârı dinliyormuş gibi bir tavır takınmaya çalışıyordu.

- Olmaz büle şey! Yabanın topalına o kızcağızı vermek kimin haddine? Padişah bile olsa dinlemem! Abe Behiç Efendi, lafın sonunu getir hele. Yoksa Beğ benimle gelmese bile ben yalnız başıma Asitane'ye gider, o yobazın başına dünyayı geçiririm. Tübeler olsun, yaparım.

- Cihan Hatun'un daha fazla evde kalmasına, eşsiz çocuksuz yaşamasına Nevcivan Hatun'un da gönlü razı olmadığından bu evlenmeyi o da istermiş. Fakat Ramiz Efendi saadetlü hünkârımızdan özür diledi, kızkardeşinin evlenmeyi arzu etmediğini söyledi. Şimdilik bu iş böylece yarıda kaldı. Ama sonu ne olur bilinemez; bir şeyhülislâm karısı olmak fena mı idi?

- Ağzından yel alsın. Beni az kaldı öldürürdün Behiç Efendi! Ben o kızcağızı bilirim; koklanmadık gül gibidir. Kala kala bir topala mı kaldı? Tübe de! Asitane'ye gittiğinde bu işin önüne büsbütün geç. Sultan Selim'in yanında hatırlı kişisindir. Benim için Cihan Hatuncuk serhadler kadar kıymetlidir. İsterim ki, mert bir kişiye düşüp gönülcağızına göre bir yuvacık kursun yavrucuk. Bütün telâşım bundadır; sakın başka bir şey sanmayasın abe Behiç Efendi.

Halil Ağa yerden kalpağını aldı, kuşağını göbeğinin üzerine çekti, elini alnında dolaştırdı. Kocaların oğlu ise ayağa kalkmıştı, sırtını çevirmiş, çadırın kapısına bakıyordu. Arkasından, omuzları çökmüş gibi görünüyordu.

Bir de çadırda sanki bir nefes, başka bir ses dolaşıyordu. Bunu belki de sadece Halil Ağa duyuyordu:

"Gaziler diyarıdır beğim; bunda sevilir.
Bunda sevilince beğim; yârâ gidilir..."

* * *

Aylar çabuk ilerlemişti. Korkunç, çileli aylar! İngiliz donanması Çanakkale'yi geçip İstabul önlerine gelmişti. Sultan Selim perişan, halk korku içindeydi. Neredeyse boyun eğilecek, Fransızlara harp açılacaktı. Bu suretle Ruslarla İngilizlerin istekleri yerine getirilecek, Eflâk ve Boğdan gözden çıkarılacak, donanma teslim olacak, Çanakkale'deki üsler İngilizlere verilecekti. Fakat Fransız elçisi Sebastiyani'nin, kuru bir donanmanın hiçbir şey sağlayamayacağını iddia etmesi üzerine saray biraz canlanmış, surlara toplar konmuş, çeşitli savunma tedbirleri alınmıştı. Bu suretle halka cesaret gelmişti; ellerinde balta ve tüfeklerle sahillere üşüşmüşler, intikam diye bağırmaya başlamışlardı. İngilizler de bir kıskaca girdiklerini anlayınca kaçmaktan başka çare bulamamışlardı.

Beş gün durmamacasına surlardan surlara koşmasına rağmen Sultan Selim'e karşı duyulan güven bu yüzden biraz daha azalmıştı.

Nihayet sadr-ı âzam Keçiboynuzu Hilmi Paşa yerine vekil olarak Köse Mustafa Paşa'yı bırakarak derme çatma bir orduyla 24 Mayıs 1807 tarihinde Silistre'ye varmıştı. Yeniçerilerin bir kısmı İstanbul'da kalmıştı. Nizam-ı Cedid askerlerini yeniçeriler istemedikleri için onlar sefere katılmamışlardı.

Silistre'ye yerleşen sadr-ı âzam yeniçerilerin direnmesi yüzünden bir türlü taarruza geçemiyordu. Napolyon'un Lehistan üzerine yürümesi dolayısıyla kuvvetlerini çeken Rusların ise Tuna'nın karşı yakasında ancak otuzbin kişilik bir ordusu kalmıştı.

Böylece Tuna boylarında vakit geçirilirken serhadlere korkunç bir haber yayıldı; Üçüncü Selim tahtından indirilmiş Topkapı Sarayı'nda bir yere hapsedilmiş, Şehzade Mustafa ise "Dördüncü Mustafa" unvanıyla padişah olmuştu.

Bu haberi öğrendikleri an Halil Ağa'nın ne başında külâh, ne dudaklarında gülümseme, ne gözlerinde renk kaldı. Yosuna kaçan o gözler kararmış, siyahlaşmıştı. Kocaların oğlu da sadece ufuklara bakıyordu. Suları, çimenleri, gök ve ağaçları görmeden bakıyordu. Karşıda, çok uzaklarda sıra sıra tepeler vardı. Bir deneme hücumuna geçen Rusların bıraktığı ölüler ise yerlere serilmişti.

Bütün emek ve didinme boşuna gitmişti demek! Yine de inanmak istemiyorlardı; ya korkunç bir rüya görüyorlardı yahut da tamamen yalandı söylenenler. Gönül arzuladığını bekledi; acı gerçekler kolay kolay kabul edilemezdi.

Gerilerden bir at kişnedi; can çekişen bir hayvanın son nefesi gibiydi bu ses. Zorla başlarını çevirdiler. Yorgunluktan çatlayan bir at yerde debeleniyordu ve bir adam sürünerek kendilerine doğru yaklaşıyordu.

Halil Ağa onu güçlükle tanıdı; bu adam Ramiz Efendi'nin konaktan kovulan emektar bahçıvanıydı.

Elinde bir kâğıt tutuyordu; konuşamıyordu, ölmek üzereydi, yine de getirdiği mektubu okumaları için çırpınıyordu:

"Halil Ağacığım; kurtar beni!"

Başka bir şey yazılı değildi bu kâğıtta. Fakat taşıdığı mânâ derin, çok derindi. Esasında bu mektup Kocaların oğlu'na yazılmış olmalıydı:

"Seni unutamadım, seni seviyorum, ancak senden yardım bekliyorum. Senden başka kimseye güvenim yok. Bizi içine düştüğümüz bu felâketten yalnız sen kurtarabilirsin. Seni bekliyorum; muhakkak gelmelisin..." demek istiyordu.

- Halil Ağa! Yerköy ve yiğitlerim sana emanet!

Halil Ağa titredi, bir an ne yaptığının farkına varmadan ölen bahçıvanı okşadı. Sonra, Behram Çavuş'un yerine geçen Kurtulmuş Çavuş'a boğuluyormuşçasına seslendi:

- Kurtulmuş! Yerköylüler sana emanet; biz beğle Asitane'ye gideriz. Alemdar Paşa'ya da büle haber veresin; diyesin ki, İslâmbol'da olan biteni iyice öğrenmek için hemen yola çıktılar.

Halil Ağa beyini aradı; fakat onu göremedi, ortalıkta yoktu. Yalnız Tuna'ya doğru doludizgin ilerleyen bir atlıyı güçlükle seçebildi.

Kabakçı Mustafa

KABAKÇININ hikâyesini, Sultan Selim'i tahtından indiren bu yeniçeri yamağının yaptıklarını sonradan öğrenmişlerdi. Onu ellerine geçirseler hiç düşünmeden paramparça ederlerdi.

Yolda kendilerine yetişen Kurtulmuş Çavuş'a Halil Ağa:

- Tübeler olsun, diye bağırmıştı, abe Kurtulmuş senin burada işin ne?

- Alemdar Paşa gönderdi ağam. Beş adamını da benimle bile saldı. Ama onlar yolda döküldüler. Belki de bize yetişemezler. Alemdar Paşa kethüdasını öncü çıkardı; nasıl olsa bir süre Moskoflu Yerköy'e gelemez dedi; başları dertteymiş. Mehmet Beyi zinhar yalnız komayasınız diye sıkı sıkı tembih etti. Biz de yaparız bir kolaylık ağa; sen tasa çekme.

Kurtulmuş Çavuş, Behram Çavuş'un aksine altmış okkadan fazla çekmezdi. Ayakları çarpık, burnu kıvrıktı. Küçücük, çitlenbik gibi gözleri vardı. Siyah saçları dimdik durur, bir türlü yatmak bilmezdi. Vücudunun çelimsizliğine rağmen elleri hayret edilecek kadar iriydi; attığı her tokat muhakkak hasmının kulak zarını patlatır, gözünü çökertirdi.

Kurtulmuş'u anası tarlada çalışırken doğurmuştu. Kadının bağırmasına yetişenler burnu üstüne düşen çocuğu bir süre unutmuşlar, neden sonra ekinlerin arasından bir feryat gelince onu yerden kaldırmışlar:

- Bu da yaşıyor; kurtulmuş! demişlerdi.

İşte Kurtulmuş Çavuş'un ismi böylece kendiliğinden konmuştu.

Her Yerköylü gibi Kurtulmuş da Kocalara hayrandı. Altında soluyan atına aldırmadan doludizgin ilerleyen Kocaların oğlu'na sevgiyle bakıyor, onun derdini gereğince anlayıp gideremediği için üzülüyordu:

- Onunçin yaparız bir kolaylık Halil Ağam; beğ tasa çekmesin.

Kurtulmuş Çavuş, "Yaparız bir kolaylık" sözünü dilinden hiç düşürmezdi. Ya alay ederken yahut da üzüntülü zamanlarda hep böyle söylerdi. Galiba ömründe iki kere görebildiği, belki de bir daha hiç göremeyeceği, hatırasını bir türlü unutamadığı çok güzel bir kadından öğrenmişti bu lâfı. Kurtulmuş Çavuş'un da bir gönlü vardı; seviyordu. Kadın onu beğenmiş miydi, yoksa başka bir sebepten mi Kurtulmuş'a yaklaşmıştı, bilinemezdi. Yalnız kadın ılık, tatlı, arzulu bir insan olarak Kurtulmuş'un karşısına çıkmış, bir kere daha gelmiş, sonra tamamen kaybolmuştu.

- Abe Kurtulmuş! Dalma yine içine; atını sürmeye bak. Anandan kurtuldun ama, sonra benim elimden kurtulamazsın.

- Yaparız bir kolaylık Halil Ağam; sen tasa çekme.

Edirne'ye yaklaşıyorlardı. Hiç at sırtından inmemişlerdi. Istırapları sonsuz, düşünceleri gelecek günler gibi karanlıktı. Bir aralık Kocaların Mehmedi adeta isyan edercesine bağırdı:

- Yerköy'ü de yalnız koduk, yiğitleri de başsız bıraktık.

- Sen neler sülersin Beğ? Orada gazileri idare edecek adamlarımız var. Alemdar da kethüdasını gönderip öncü çıkarmış. Biz işimize bakalım. Asitane'de yolumuzu gözleyenleri unutur musun yoksa? Cihan Hatun! Yanarım, yanarım da kavrulurum; bu kızcağızın başına bir hal gelirse artık ben iflah olmam!

Kocaların oğlu'nun gönlüne birden Cihan'ın o tertemiz, o saf hali doluverdi. Sonra, kıvrık dudaklarının arasından ayrık dişlerini gösteren başka bir kadının yüzü canlandı.

- Üledir Beğ! Hem Cihancığı, hem garip Sultan Selim'i kurtarırız. Hani Urumeli gazilerini bir topladık mı, oniki yıl evvel yapamadığımızı yapar, Asitane'yi basıveririz. Yeter ki yaşasınlar...

Halil Ağa belki de doğru söylüyordu; niçin olmasındı? Bir Kabakçı Mustafa bir padişahı tahtından indirebildikten sonra kendileri niçin onu tekrar tahtına oturtamasınlardı? Olurdu, olacaktı da!

Kocaların oğlu rahatlamışçasına atının üzerinde dikildi, yaz ayının sıcak havasını sanki ılık bir rüzgârmış gibi derin derin ciğerlerine doldurdu. Yıkanmak, serinlemek istiyordu. Bu işi muhakkak yapacaktı; Sultan Selim'i yeniden padişah kılacak, önünde diz çökecekti.

Onu seviyordu, ona inanıyordu, bu devlet için ümidini hâlâ onda buluyordu. Aynı zamanda kendisi de suçluydu; vicdanını kemiren

bir kurt vardı! Günün birinde Topkapı Sarayı'nda elini öpse Sultan Selim'e:

"- Hünkârım, diyecekti, şimdiye kadar söylemeye cesaret edemedim. Ben gözdelerinizden birine, Nevcivan'a el uzattım. Cezam ne ise lütfen emir buyurun; çekeyim."

Bundan sonrası, affedip affetmemesi Sultan Selim'e aitti.

Halil Ağa beyinin bu düşüncelerini sanki anlamış gibi;

- Önce Cihan Hatun, diye mırıldandı. Sonra diğerleri, değil mi Beğ? Nağmesinde ne diyordu? O bana değil, sana yazılmıştı. Topal Ataullah'a mı verdiler. Yeniçeriler mi bastırdı, yoksa başka bir şey mi oldu? Yanıyorum Beğ!

- Evet, önce Cihan Hatun Halil Ağa! Sonra diğerleri. Zaten Sultan Selim için bir çare düşünmeden ne yapabiliriz ki?

- Ramiz Efendiciğin de başı dertte ise onu da kurtarırız. Sultan Selim taraftarı kim varsa hepsini toplamışlardır.

- Bereket versin; Behiç Efendi Rusçuk'ta.

Edirne'de oyalanmadılar. Tanınmamaları için kıyafet değiştirip hemen yola koyuldular.

Alemdar'ın gönderdiği beş gazi onlara güçlükle yetişmişti. Şimdi sekiz kişi yeni satın aldıkları hayvanlarının daha canlı adımlarını bile yeterli görmeden adeta uçmak istercesine önlerinde uzanan ovada ilerliyorlardı.

Gece olsa, gün doğsa, tekrar karanlık çökse hiç kıymeti yoktu. Yeter ki, kaynayan bir kazana dönen İstanbul onları eritmesin, peşlerine takıp sürükledikleri ümitlerini büsbütün söndürmesindi.

Bir de Kabakçı Mustafa vardı ümitleriyle birlikte sürükledikleri! Kabakçı Mustafa! Baldırı çıplak bir yamak! Beşyüz kişiyle koca bir padişahı tahtından indirip hapsettirmişti! Tekrar tekrar kendilerine soruyorlardı; nasıl olmuştu bu? Şimdiye kadar adı, sanı işitilmemiş bir serseri nasıl becermişti bu işi? Kabakçı Mustafa kimdi?

* * *

Ona Kabakçı lâkabı nereden gelmişti? Kimse gerektiği gibi bilmezdi. Kendisine sorulsa bile doğru dürüst cevap vermezdi. Bilinen bir şey varsa, Karadeniz Boğazı'nı korumak için Karadeniz sahille-

rinden getirtilen ikibin yamakla birlikte, İstanbul'a ayak basışı idi. Esas memleketi Kastamonu'ydu.

Kabakçı Mustafa iri yarı, pala bıyıklı, korkunç bakışlı, cesareti ve kuvvetiyle etrafını sindirmiş, yenilik düşmanı, cahilin cahili bir adamdı. Fakat ne olursa olsun bu işi yalnız başına başaramazdı.

Netekim Kabakçı'nın isyanından bir hayli evvel, bir gece Sadr-ı âzam kaymakamı Köse Musa Paşa'nın konağına iki misafir gelmişti. Bunlar Şeyhülislâm Topal Ataullah Efendi ile şimdi Ayasofya Camii hatipliğinden başka Hünkâr İmamlığını da yapan Aygır İmamdı!..

Köse Musa Paşa'ya, "Adı Musa, boyu kısa, kendi köse" derlerdi. Bütün İstanbul halkı onu böyle tanırdı.

Misafirleri odadan içeri girince Köse Musa Paşa ayağa kalkmış, gelenleri bir an süzmüş, sonra incecik sesiyle:

- Buyurunuz, demişti, sefa geldiniz, şöyle oturunuz.

Önde topallayarak Şeyhülislâm Ataullah Hoca ilerliyor, onu daha fazla irileşmiş göbeğiyle Aygır İmam izliyordu.

Bir süre sadece selâmlaşıp hiç konuşmadan oturdular. Gelen şerbetleri yanaklarından aşağıya akıta akıta içtiler. Aygır İmam geğirdi. Ataullah Hoca topal bacağını uğuşturdu. Musa Paşa ise bakışlarını gizlemek için gözlerini kırpıştırdı. Nihayet söze ev sahibi başladı:

- Efendiler, dedi, bilirsiniz ki sizleri canımdan daha fazla sever ve sayarım. Ne muradınız varsa hiç çekinmeden bana söyleyeseniz, ben de sonra derdimi sizlere açarım. Esasen bu gece burada bunun için toplandık.

Aygır İmam dayanamadı; arka arkaya iki kere geğirip göbeğini eliyle bastırırken:

- Böyle padişahlık olmaz, dedi; ben evlâdımı, ayalimi ne ile beslerim? Camilerden, meşihattan, saraydan aldığım nedir ki? Ayrıca Tokat'ta bir arpalığım vardı, onun geliri ile karnımı bir parça doyurur idim. İki seneden beri bu arpalığımı kullanamadım. Hafız İsmail Paşa gibi dindar, başı seccadeden kalkmayan, Nizam-ı Cedid diye bir şey tanımayan mübarek bir vezirden, ırz ve namus düşmanı İbrahim Kethüda, Ramiz Efendi gibi gâvur taraftarı kişilere kanıp mührü geri almak ne günah iştir? Hünkâr olacaksın; mühürden evvel biz kullarının keselerini düşünsene! Yazıklar olsun sana Sultan Selim!

Odadaki diğer iki kişi hep birden ezberlemiş gibi Aygır İmamı tasdik ettiler:

- Doğru söylersin Hafız Mehmet Derviş Efendi kardeşimiz! Başka şikâyetin var mı?

- Şimdilik bu kadar.

Bu sefer Köse Musa Paşa Şeyhülislâma döndü:

- Siz buyurun efendi hazretleri, dedi, konuştuklarımız şart olsun ki, aramızda kalacak.

Ataullah Hoca tekrar topal bacağını uğuşturdu.

- Bu ayakcağızım, dedi, vaktiyle biraz aksardı ama, bir yangın gecesi bir kelb-i akûrun şerrinden kurtulmak için yaralı yaralı kaçarken kırıldı, bu hale geldi. Sakat kaldığımız bir yana, yine bu kelp yüzünden gönül verdiğim bir hatun kişi ile evlenemez oldum!

Musa Paşa hayret etmiş gibi başını iki yanına sallarken:

- Nasıl olur, diye sordu, bir Şeyhülislâm, bir büyük din adamı hangi kadını ister de Allah'ın emri, Peygamberin kavliyle nikâhına alamaz?

Ataullah Hoca heyecanlanmaya başlamıştı. Topal ayağını uzatıp öteki ayağının üzerine otururken elindeki doksandokuzluk tesbihine hırsla sarıldı:

- Paşa kardeş, dedi, elbet birazdan devletin bozuk giden işlerinden, dinin nasıl ayaklar altına alındığından, halkın ne yolda soyulduğundan, bunlara karşı gerekli tedbirlerden bahsedeceğiz. Fakat daha evvel kendi öz derdimizi orta yere dökmek isteriz. Sonra senin arzularını dinleriz. Mâdemki and içtik, onun için açıkça söylemeliyim; ben Abdullah Ramiz Efendi'nin kızkardeşi Cihan Hatun'un vuslatına eremezsem mum gibi erir, bir daha iflâh bulmam.

Köse Musa Paşa ile Aygır İmam hep birden ellerini göğüslerine bastırıp içleri titremiş gibi başlarını salladılar:

- Allah korusun, bu nasıl söz efendi hazretleri? Biliriz, evveldenberi Ramiz Efendi ile aranız açıktır; kızkardeşini vermek istemese bile padişaha söyleyip bu işi halletmek mümkündür.

- Kardeşlerim, bunu da yaptım. Hünkâr evvelâ rıza gösterdi, durumu Ramiz itine açtı. Fakat padişahın gözdesini aşırmasına rağmen bu Ramiz denen zındık Sultan Selim'i kandırıp kızkardeşini bana verdirtmedi. Nevcivan Kadın'ın bugüne kadar sözünden çıkmazken Sultan Selim'in bir dediğini iki etmezken evde kalmış kızkardeşi için dayattı.

- Nasıl olur efendi hazretleri; acaba ne makul sebep buldu?

- Sonradan öğrendim ki, Cihan Hatun, beni yaralayan, sakat bırakan Kocaların Mehmedi denen kudurmuş ite gönlünü kaptırmış. Yaşının geçmesine rağmen hep onun yolunu gözlermiş. Zaten bu itin yalak ağızlı bir adamı vardı; bir gün padişahın önüne atılıp kızcağızı beyi için istemek küstahlığını göstermişti.

Birden Aygır İmam'ın eli kınalı sakalına gitti; sanki yanağından birisi teker teker kıl yoluyor, bir yumruk göbeğini çökertiyor, gözünün ortasına da başka bir yumruk iniyordu. Ah, ah; ne korkunç bir gündü o gün; Allah bir daha Aygır İmam'ı yalnızken şeyhülislâmın yalak ağızlı dediği herifle karşı karşıya bırakmasındı. Maazallah bu sefer yüzünde hiç sakal kalmaz, iki gözü birden önüne akar, göbeği de büsbütün çöküp kaybolurdu. Ne istemişti sanki bu Rumelili eşkıya bozuntusu kendisi gibi Allah yolunda ilerlemekten başka bir şey düşünmeyen bir din adamından? Ama Tanrı büyüktü, kimsenin ahı kimsede kalmazdı; elbet günün birinde şöyle yirmi-otuz kişiyle o yayık ağızlıyla karşılaşır, intikamını aldırtırdı...

Aygır İmam kendi derdi yüzünden Ataullah Hoca'nın aşkını unutmuştu. Fakat Köse Musa Paşa karşısındakinin derin bir düşünceye gömüldüğünü görünce dayanamayıp hemen sordu:

- Efendi hazretleri, hoş karşılayın; hem meraklandık, hem üzüldük. Cihan Hatun'u nerede görüp de yüreğinize ateş düşürdünüz?

- Sizden saklım, gizlim kalmadı; vaktiyle Sultan Selim'in gözdesi olup şimdi Ramiz Efendi'nin karısı bulunan Nevcivan Kadın'la aramız gayet iyidir. Arada sırada tenhaca bir yerde buluşup onunla dertleşiriz; hattâ Bıyıklı Kâmil derler bir yeniçeri yiğidi de bize gözcülük eder.

Aygır İmam bir elini hâlâ sakalında tuttuğu halde öteki eliyle yağlı ensesini kaşıdı:

- Bilirim, dedi, bu hatunun bize de faydası dokunmuş, fakir fukaraya dağıtmak üzere birkaç kese altın vermişti. Biz de arzusu üzerine Ramiz Efendi'yle olan yakınlığını Sultan Selim'in kulağına fısıldamıştık. Bu yüzden...

Ataullah Efendi gönlünü de dile getirmişken yarıda kesilmesine sinirlenmiş gibi Aygır İmam'a sertçe bakıp hikâyesine devam etti:

- Bir gün yine Nevcivan Hatun ile konuşurken bana Ramiz Efendi'nin kızkardeşinden bahsetti, istersen sana alalım dedi. Kimseye varmaz, Ramiz de kız kardeşine uyar ama sen sözü geçen

bir ulemasın; padişah dahi hatırını kıramaz diye ilave etti. Hattâ arzu edersem Cihan Hatun'u gösterebileceğini de söyledi. Allah sizleri inandırsın kardeşlerim; içimde hiç kötülük yoktu. Aksi takdirde benim gibi dini bütün bir insan elâlemin kızını gözetler miydi?

- İnanırız efendi hazretleri; yemine ne hacet, sen devam buyur.

- Bir gece Nevcivan Kadın beni gizlice eve soktu. Arka merdivenlerden. Cihan Hatun'un odasının yanındaki bir odaya götürdü. Duvara bir delik delmişti; sadece kızcağızın yüzünü görebildim ama yetti de arttı bile! Ah o ne saçlar, ah o ne gözler, ah o ne dudaklar! Hüzünlüydü, galiba ağlıyordu da. Yüreğim pare pare oldu, dilim tutuldu, dizlerim kesildi. İşte o günden bu yana gözlerime uyku girmez oldu; yandım, tutuştum!

Ataullah Hoca susup tesbihine daha fazla hırsla sarılırken Aygır İmam da elini ensesinden, hattâ sakalından çekmiş ağzını kuruluyordu...

Köse Musa Paşa da gözlerini kırpıştırmaya başladı; bir süre Topal Ataullah'ın derin derin iç çekişini, Aygır İmam'ın ağzını kurulayışını seyretti. Sonra incecik sesiyle söze başladı:

- Efendiler! Kardeşlerim! İkiniz de üzüntülerinizi açıkça anlattınız; şimdi sıra bana geldi. Bilirsiniz ki, bu devleti idare edecek benden daha dirayetli, benden daha ehil ve namuslu hiç kimse yok iken bir türlü Sultan Selim mührü bana vermez. Nasıl oldu ise, Sadr-ı âzam Keçiboynuzu İbrahim Hilmi Paşa sefere gitmek zorunda kalınca yerine vekâlet edebildim. Gönlümde bir aslan yatar, hakkım olan sadr-ı âzamlığı elde etmek isterim. Lâkin İbrahim Hilmi Paşa değişse bile mühür yine başkasına gider. Bunu tertemiz vicdanım kadar bilirim. Demem şu ki, Sultan Selim padişah kaldıkça ne Hafız Mehmet Derviş Efendi kardeşimiz bir arpalığının yanına bir arpalık daha katabilir, ne Ataullah Efendi kardeşimiz Cihan Hatun'a kavuşabilir, ne de ben mührü tamamen elde edebilirim!

- Doğrudur! Çok yerinde düşünürsün paşa kardeş.

- Devletin hali de malûm. Hadi biz kendimizi hiç düşünmeyip canımızı dahi feda edelim; lâkin halkı bu gâvur icatlarından, Nizam-ı Cedid belâsından, vergilerin ağırlığından, bin türlü musibetten kim kurtarır?

- Sen paşa kardeş! Senden başka böyle ehil bir kişi asla göremeyiz.

- Padişah sarayında raksı, sazı ve cariyeleri ile vaktini geçirirken, etrafındaki bir yığın ırz ve namus düşmanları keselerini doldururken bu işin sonu nereye varır?

- Batarız!.. Böyle giderse kıyamet günü yaklaşır! Allah Allah, sana sığındık, ya resulullah!

- Kardeşlerim, işte bu sebeplerden dolayı bir çare düşünelim; evvelâ devleti Nizam-ı Cedid belâsından, gâvur icatlarından kurtaralım. Sonra da Sultan Selim'in icabına bakalım.

- Bakalım paşa kardeş, hemen bakalım; ama nasıl bakalım?

- Ocaklıdan korkumuz yoktur.

- Hocalardan, hacılardan, medreselerden, ehl-i imandan yana da olmasın.

- Malûm, malûm ama yine de bunlar yetmez.

- Fitne sokarız, halkı ayaklandırırız.

Köse Musa Paşa sevincinden gülümsedi; gözlerini kırpıştırmaya lüzum görmeden karşısındakileri derin derin süzdü:

- Bakın kardeşlerim, dedi; en önemli mesele sadr-ı âzamla savaşa gitmeyip Asitane'de kalan Nizam-ı Cedid askerlerini ya yok etmek, yahut da bizlere karşı koymalarının önüne geçmektir. Zira bu gâvur icadı orduyla baş edecek bir kuvvet şu anda elimizde yoktur. Ocaklının bir kısmı seferdedir, geri kalanı ise asla kâfi gelmez. Halkı ayaklandırmak mümkün olsa bile pek fazla başarı sağlayamayız.

- Halk Sultan Selim'i tutar mı demek istersiniz?

- Hâşâ! Halk artık padişahı sevmez. Zaten sevse idi, bizler rahat rahat böyle konuşamazdık. Bir ayaklanma için gerekli şartlar mevcut olmadıkça kolay kolay başarı sağlanamaz. Fitne ile, zor ile, hile ile bir an için istenilen elde edilse bile akibet fena olur. Zaten hep böyle olagelmiştir. Bugün artık halk hazırdır; bizlere karşı koyamayacakları gibi yardım dahi ederler. Yeter ki bir yerden barutu ateşleyelim ve Nizam-ı Cedid askerinin harekete geçmesini önleyelim.

Bu sefer Aygır İmam guruldayan karnını bastırdı, dudaklarını kurulamaktan vazgeçti:

- Söylediklerin doğrudur paşa kardeş, dedi. Hata edildi, yeniçeriyi kandırıp Nizam-ı Cedid askeri Moskof cephesine sürülmeli idi. O zaman Asitane'de Sultan Selim'i koruyacak kimse kalmazdı.

Ataullah Hoca ise söyleyeceklerinin değerini belirtmek için tesbihini bileğini dolarken:

- Padişahın yakınlarını teker teker gözden geçirelim, dedi, ne domuz ne hilebaz kişiler olduğunu ortaya dökelim ki, yarın mahşerde hesap verirken alnımız ak olsun.

Aygır İmam hemen atıldı:

- Efendi hazretleri, izin verirseniz ben sıralayayım; noksanım kalırsa siz tamamlarsınız.

- Makuldür, buyurun efendi kardeşim.

- Sultan Selim'in başlıca mukarribleri şunlar değil midir? Sır kâtibi Ahmet, Mabeyinci Ahmet, müderris Lûtfuflah, Bahriye Nazırı Hacı İbrahim, Valide kethüdası Yusuf, İbrahim Kethüda, Hüseyin Paşa... Ayrıca omuzdaşları olan Mehmet Galip, Mehmet Behiç, Mehmet Tahsin, Mustafa Refik ve nihayet Abdullah Ramiz.

- Bunlara Bostancı-başı Şakir, Boğaz Muhafızı İngiliz Mahmut, Macar Tabiyesi Kumandanı Halil Haseki ve Şamlı Ragıp Paşa'yı da ekle.

Koca Musa Paşa sinsi sinsi güldü; bir tilki kadar ürkek, fakat çok kurnaz bakışlarını önüne eğerken:

- Bizleri de unutmayın, diye fısıldadı; Sultan Selim yakınlarından üç kişi var burada. Şeyhülislâm Ataullah Efendi, vezir-i âzam kaimmekamı Musa Paşa ve hünkâr baş imamı Hafız Mehmet Derviş Efendi...

Bu sefer hep birden güldüler; içlerinde bir endişe olmakla beraber neşelenmişlerdi. Gülmeleri bitip Aygır İmam'ın önüne konan tepsideki baklavaları avuçlarıyla yemesini bir süre seyrettikten sonra Ataullah Hoca:

- Şimdi de, dedi, şeriatten habersiz, Allah tanımayan zındıkların yaptıklarını sıralayalım.

- Sıralayalım.

- Nizam-ı Cedid kurulurken devlet ricalinden fikirleri sorulmuştu. Padişahın yakınları gizli kalması gereken bu fikirleri etrafa yaymaktan çekinmediler. Bazı devlet ricali bu yüzden dile düştü, rezil oldu; bir kenara sindiler.

Aygır İmam ağzındaki üç parça baklavayı bir hamlede yuttuktan sonra söze karıştı:

- Keselerini doldurmaktan bir türlü vazgeçmediler. Devlet işlerini evlerinden idare eder oldular. Nitekim açıkça "Devair işleri yalnız Bab-ı âlide değil, hanelerde de görülür." dediler. Hüseyin Paşa para-

larını yirmiyedi demir sandıkta muhafaza edermiş, sofrasında kırk türlü yemek yenir, kristal bardaklar ile Françe şarapları içilirmiş. Sonra...

Ataullah Hoca sözü Aygır İmam'ın ağzından aldı:

- Dalkavuklarıyla zevk ve sefa âlemlerine daldılar. Padişah da onlardan aşağı kalmadı.

Aygır İmam tekrar atıldı:

- İbrahim Kethuda denen dinsiz; önceleri orta halli bir adam iken bugün servet sahibi oldu; aylık mutfak masrafı ellibin kuruşu geçti. Ahbaplarından birine birgün bir at hediye ettikten sonra, "Altmış atım kaldı; babam mezardan çıksa artık bir tekini dahi kimseye vermem." diye övünmüştü. Sonra...

Ataullah Efendi galiba kızmıştı; tesbihini sallayarak Aygır İmam'a susmasını işaret etti:

- Müsaade buyur da lâfımı bitireyim efendi, dedi, bütün bu ıslâhatçı geçinen insanlar, önemli görüşmeler yapıyoruz diye saraylarından asla taşra çıkmayıp sabahlara kadar ay parçası gibi kadınlarla içip zevke daldılar. Kucaklarındaki yosmalarla gündüzleri dahi eğlendiler. Anadolu ve Rumeli'ne adamlar salıp bikri daim kızlar ile el değmedik konca güller arattılar. Yalan mı kardeşlerim?

- Doğrudur, yerden göğe kadar haklısın.

- Sultan Selim bütün bu olan bitenleri görmez, üstelik kendi cariye ve gözdelerini başkalarına peşkeş çeker de benim bir isteğimi, gönlümün sultanı Cihanımı Ramiz'e söz geçirip helâlinden bana vermez! Neden?

Aygır İmam dayanamadı; baklava tepsisine bir yumruk indirip göbeğini hoplatırken:

- Ya benim için ne buyurulur? diye sordu. Bunca işe yaramaz kul makulesi sandıklarda altınlar istif eder, mutfaklarında çeşit çeşit yemekler pişirirken Sultan Selim neden bana birkaç arpalık daha vermez?

Galiba Köse Musa Paşa'nın sabrı tükenmişti:

- Şimdi de ben konuşayım, dedi, ıslahatçıların, Nizam-ı Cedid taraftarlarının çoğu cahil kişilerdir. Hep körü körüne gâvuristanı taklide kalkışırlar. Bu devletin ahvalinden, halkın ne düşündüğünden zerre kadar haberleri yoktur. Kendi bildiklerinin, hattâ yaptıklarının en iyisi olduğunu iddia edip dururlar. Ayrıca halkın

çektiği sıkıntıdan bahsedildikçe bu gafiller, "İslâmbol'a fıkara kısmı yakışmaz, burası zengin yatağıdır. Beğenmeyen çıkıp gider." diye kafa tutarlar. İrad-ı cedit vergisinden şikâyet edenlere de, "Fakir dediğin zeytin çekideğine benzer; sıkıldıkça yağı çıkar." diye cevap verirler. Dahası da var; geçim darlığı arttıkça, evlerde satılacak eşya kalmadıkça, "Halkı oyalamaya bundan iyi fırsat bulunmaz; geçim derdine düşüp umur-ı devlete karışmazlar." diyerek omuz silkerler. Ya!.. Benim gibi bir adam dururken, benden daha ehil bir sadr-ı âzam bulmak mümkün değilken bu gibilere Sultan Selim'in hâlâ bel bağlaması reva mıdır?

- Asla değildir devletlü vezir, tamamen seninle yanayız paşa kardeş.

Bu üç adamın, bu üç menfaat düşkününün söylediklerinde büyük bir hakikat payı vardır. Servete boğulmuş, zevk ve sefaya dalmış, yenilik yapıyoruz diye devletin o güne kadarki bünyesini, öz yapısını, halkın kanaatlerini hiç kaale almadan hareket edenlerle çıkarlarının günden güne azaldığını gören, bütün geçimlerini halkın dinî hislerini istismarda bulan diğer bir kitle elbette çarpışacaktı. Sultan Selim ise tuttuğu insanlara sonuna kadar inanan, etrafında dönen oyunlardan haberi olmayan bir padişahtı. Sadece tertemiz düşüncelerini yerine getirebilmek gayreti içinde çırpınıyordu.

Köse Musa Paşa durumu açıkça görmüştü; harekete geçme anının geldiğine kanaat getirmişti. Bu sefer doğrudan doğruya Ataullah Efendi'ye sordu:

- Efendi hazretleri; etrafındakilerin davranışına ses çıkarmayan, devletini düşünmeyip musikiye, eğlenceye dalan, gâvur icatlarını memlekete sokmaya çalışan bir padişahın tahtında oturması caiz midir?

- Asla!

- İcap ederse Sultan Selim aleyhinde fetva verir misin?

- Evet!

- Öyle ise şimdi size başka bir sır söyleyeceğim. Başkasına duyurursanız telâk-ı selâse ile karılarınız boş düşsün mü?

- Düşsün!

- Şehzade Mustafa Efendimiz bizimle biledir. Valideleri Ayşe Seniyeperver Sultan benim ile daima temastadır. Eğer Sultan Selim'i

tahtından devirirsek Şehzade Mustafa'yı padişah yapıp emellerimize kavuşur, ikbâl ve debdebeye erişiriz.

Artık konuşmadılar; bir süre düşünceye daldılar; yapacakları işin korkunçluğunu, hattâ güçlüğünü ölçüyor olmalıydılar. Vakit geçirdikçe vicdanları isyan etmese bile cesaretlerinde bir çözülme başlıyordu. Aygır İmam bile elini baklava tepsisinden çekmişti; göbeğini unutmuş, ensesini kaşımaz olmuştu. Gözleri bir noktaya dikilmiş, başarıya erişemedikleri takdirde cellâdın iri palasını yahut yağlı kemendini boynunda görür gibi oluyordu:

- Bunca yıldır, dedi, bütün vaizlerimde elimden geldiği kadar Nizam-ı Cedid aleyhinde bulunup halkı din yoluna sokmaya çalıştım. Benden günah gitti. Gerisine karışmasam da olur...

Ataullah Hoca başını salladı, hattâ dişlerini gıcırdattı:

- Ben ise, diye söze başladı; yeniçeri ocağını durmadan kışkırttım. Yeniçerinin gâvur usulü talime çıkmayışı benim yüzümdendir. Ben de görevimi ziyadesiyle yaptığıma kaniim.

Köse Musa Paşa biraz daha vakit geçerse karşısındakilerin bu işten cayacaklarından korkmaya başlamıştı:

- Dinleyin kardeşlerim, dedi, bizler suret-i haktan görünüp Sultan Selim'in yanından asla ayrılmayacağız. Barut ateşlendikten sonra hangi taraf kazanırsa oraya geçeriz. Bütün işimiz el altından hareket etmek olacaktır.

- Doğrusu makûl sözdür.

- Buna aklım yattı.

Yine sustular, yine düşünceye daldılar; arada bir "Allah!" diye fısıldaşıyorlardı. Fakat bir türlü konuşamıyorlardı; zihinleri karışmıştı. Acaba Köse Musa Paşa'nın dediği barut nasıl ateşlenecekti?

Köse Musa Paşa yeniden cesaret vermek ihtiyacını duydu:

- Sultan Selim korkaktır, dedi, senlerden beri sözü ayağa düşürür olmuştur. Asileri bile affetmiş, sözde kendisini merhametli olarak tanıtmaya çalışmıştır. Anadolu'dan gelip Rumeli'ne giden Kadı Abdurrahman Paşa kumandasındaki Nizam-ı Cedid ordusunu Tersenikli-oğlu'nun dayatması karşısında geri çevirmekle büyük hata etmiştir. Bu yüzden ocaklıya cesaret gelmiştir, hepsi bizim bir işaretimize bakarlar. Geçenlerde Sekbanbaşı Arif Ağa'ya, "Ağa, ordu Rumeli'ne gitti. İslâmbol boşalıp kulluklarda yeniçeri az kaldı. Nizam-ı Cedid askerlerinden her kulluğa üçer-beşer versek nasıl

olur?" diye sormuş. Sekbanbaşı da "Ferman efendimizin," dedikten sonra, "yalnız yeniçeri ağası seferdedir, ben ona vekâlet ederim; müsaade buyurulursa ağaya bir haber salayım." diye ilâve etmiş. Bunun üzerine başına bir gaile açılmasından çekinen Sultan Selim, "Lüzum yok, hiç haber salma" diyerek vazgeçmiş. İşte karındaşlarım, böyle bir padişahtan asla korkulmaz. Şehzade Mustafa efendimiz ile valideleri Ayşe Seniyeperver Sultan hazretlerinin arzularını yerine getirip bir an evvel harekete geçmemiz icap eder. Bu iki mübarek kişi keseler dolusu altınları dostlarına akıtmaya hazırdırlar. Ayrıca sarayda adamları vardır.

Köse Musa Paşa sözlerinin etkisini anlamak için misafirlerine yeniden baktı. Onlar şimdi biraz daha rahat oturuyorlar, demincekki ürkekliklerinden tamamen sıyrılmasalar bile hiç de çekingen gözükmüyorlardı.

- Devletlü vezir; acap barutu ateşlemek için ne düşünürsünüz? Kimlere güvenirsiniz? Asitane'deki onbinlerce Nizam-ı Cedid askerini nasıl durdurursunuz?

Şimdi işin en önemli noktasına gelmişlerdi. Köse Musa Paşa ayağa kalktı; küçücük boyuyla, bir türlü başından çıkarmadığı kallâvisi tamamen tezat teşkil ediyordu. Mümkün olduğu kadar sesini kalınlaştırmaya çalışıp gözlerini kırpıştırarak konuştu:

- Karadeniz Boğazı'ndaki kalelerin muhafızları olan yamakların içinde Kabakçı Mustafa denen bir yiğit vardır; bir dediğimizi iki etmez. Sonra Sekbanbaşı Arif Ağa da emrimizi bekler...

O zaman Hoca Ataullah Efendi:

- Benim de ocakda birçok dostlarım var, dedi. Bıyıklı Kâmil Ağa yeniçeriyi parmağında çevirir.

Aygır İmam dayanamadı:

- Ben dahi, diye söze karıştı, istenildiği kadar çömez toplarım.

- Tamamdır! Şimdi barut yakında ateşlenecektir. Nizam-ı Cedidçilerin maksadı Karadeniz'den gelen yamakları Boğazın iki yakasındaki Nizam-ı Cedid askerleriyle kaynaştırmaktır. Bostancıbaşı Şakir Bey, Boğaz Muhafızı İngiliz Mahmut Efendi'yi ziyarete gittiğinde yamaklarla görüşüp kendilerinin Nizam-ı Cedid'e girmelerini teşvik eylemiş. Ben de el altından yamaklara haber gönderip "Sizler de yeniçerisiniz, frenk kıyafetine nasıl bürünürsünüz, neden Nizam-ı Cedid askeriyle konuşursunuz?" dedirttim!

Nitekim geçenlerde Kabakçı Mustafa'nın teşvikiyle yamaklar kendi aralarında sözleşip "Biz babadan, dededen yeniçeri, kul oğlu kuluz, asla gâvur icadı libas giymeyiz" diye bir karara vardılar. Bununla da yetinmedim; ayrıca Boğaz Muhafızı Mahmut Efendi'ye yamakların zorla da olsa Nizam-ı Cedid elbisesi giymelerini emrettim. Öyle sanırım ki, bugün, yarın Boğaz yamaklarında bir ayaklanma başlar; Kabakçı başlarına geçer, buradaki ocaklılar da zaten diken üzerinde oturduklarından iki taraf en kısa zamanda birleşir...

Topal Ataullah Hoca ile Aygır İmam da ayağa kalktılar;

- Allah sana akıl vermiş vezir, dediler, lâkin Nizam-ı Cedid askerini nasıl durdurursun; bunu bir türlü söylemedin? Maazallah frenk usulü bir yaylım ateşine başladılar mı orta yerde ne ocaklı, ne de yamaklar kalır.

- Kardeşlerim; işin en güç tarafı burası; hile kullanırım. Sultan Selim'i avuturum. Başarırsak ne âlâ, başaramazsak biraz evvel de söylediğim gibi yüzgeri eder, bir kenara çekiliriz. Orta yerde birkaç yüz Yeniçeri ve yamak ile Kabakçı Mustafa yanar, bize ne?

O zaman ağzındaki baklavaları birden yutarak göbeğini oynatan Aygır İmam adeta bağırdı:

- Ben halkı oyalar, hatta daha fazla kışkırtırım.

Şeyhülislâm ondan aşağı kalmamak için daha yüksek bir sesle:

- Ben de, dedi, ocaklıyı en uygun bir anda harekete geçirip istenildiği zaman, istenildiği kadar fetva çıkartırım. Gerisi senin işindir devletlû vezir.

Hep birden ellerini açıp dua ettiler; şüpheleri kaybolmuş, sanki birer aslan kesilmişlerdi.

Ayrılırken Köse Musa Paşa:

- Şehzade Mustafa efendimizin validelerinin ihsan buyurdukları onar keseyi kethüdamdan almayı unutmayın! dedi.

Aygır İmam birkaç arpalığa birden ereceğinden, Topal Ataullah Cihan Hatun'un vuslatına kavuşacağından, Köse Musa Paşa ise mührü boynuna asacağından öylesine emindiler ki, geceyi sabaha kadar uykusuz geçirdiler...

* * *

Sultan Selim o gece yine Hünkâr Sofasındaydı. Ne saz heyetinin içli nağmeleri, ne rakkaselerin kıvrak oyunları, ne de cariyelerin şehvet dolu bakışları onu avutabiliyordu. Yorgundu; düşünceleri derinlere dalıyor, gözlerini loşluklara çeviriyordu.

Devletin işleri bir türlü istediği gibi yürümüyordu. Felâketler, ıstıraplar hep birbirini kovalamıştı. Bütün ümidi Ruslarla başlayan savaşı kazandıktan sonra Nizam-ı Cedidi büsbütün ortaya çıkartmak, tamamen milletinin yaşama seviyesine yükseltmekti.

Nasıl, kiminle? İşte Sultan Selim hâlâ bunu göremiyor, halkın neler söylediğini, neler duyduğunu gereğince bilemiyordu.

Sultan Selim şimdi kırkaltı yaşındaydı; padişah olalı onsekiz yıl geçmişti. Bundan oniki yıl evvel, otuzdört yaşındayken, bir gün Kocaların Mehmedi denen bir Rumeli gazisinin sözleriyle öyle içlenmişti ki, tıpkı bu geceki gibi bir türlü avunamamıştı. Odasına çekilip düşünmeye çalışırken annesi ile başkadın efendi Refet Kadın onu eğlendirmek istemişlerdi. Saatler ilerlediği halde tıpkı bu geceki gibi o zaman da avunamazken Nevcivan isimli bir gözdesi kedi gibi mırıldanarak, panter gibi saldırarak onu içinde bulunduğu karanlık âlemden çıkarmış, gün ışığına sarhoş olarak bırakmıştı.

Şimdi ise Nevcivan da yoktu; onu kendi eliyle, gururunun kırılmasına rağmen yârânı Ramiz Efendi'ye vermişti. Mademki Nevcivan'la her gece buluşamıyordu, mademki Nevcivan sabretmesini bilmiyordu, mademki orta yerde dile gelmiş bir gönül hikâyesi vardı; iki insan mutlu olsun, sevdanın büyüsü altında huzur içinde yaşasınlardı! Sadullah Ağa'ya da böyle yapmıştı. Eğer Şeyh Galip Dede kızkardeşini istemeye cesaret etseydi hiç düşünmeden onların da mutluluklarına çalışırdı.

Birden tahtından kalktı, ellerini çırptı; Hünkâr Sofasında her şey bir anda sessizliğe gömülürken sağına bakındı, annesi Mihrişah Sultan'ı aradı, yoktu. Mihrişah Sultan; bir daha gelmemek üzere gitmişti...

İmkân yok Sultan Selim o gece avunamayacaktı; annesiz kalmıştı, aşksız kalmıştı, evlâtsız kalmıştı, belki de dostsuz kalmıştı. Hiç olmazsa bir evlâdı olsaydı; onu yetiştirir, onu dizinde hoplatır, onu sever, okşardı. Şimdi amcası Sultan Abdülhamid'in iki oğlunu kendine evlât edinmişti; Şehzade Mustafa ile Şehzade Mahmud'u.

Şehzade Mahmud'u daha fazla severdi. Fakat büyük olduğu için ileride kendi yerine Şehzade Mustafa tahta çıkacaktı.

- Efendimiz! İzin verirlerse kulunuz efendisini dairelerine kadar götürsün.

Bu ses, Refet Kadın'ın sesiydi; bir anda anne yumuşaklığını da bulmuştu. Sultan Selim bu seste:

- Refet, yanımda yürü. İstersen, bu geceyi beraber geçirelim.

Her şeyi olduğu gibi bırakıp koridorlarda yürüdüler. Sultan Selim'in yatak odasına geldikleri zaman padişah, önünde diz çöken Refet Kadın'ı yanağından öptü, sonra onun hotozunu çıkardı, saçlarını omuzuna döktü. Bu saçların arasından yer yer varlığını haykıran akları, şakaklardaki birkaç derin çizgiyi görmemezliğe gelerek:

- Hâlâ güzelsin Refet, dedi; ince, hassas ve sadık!.. Beni anla kadınım, beni anla!

Refet Kadın adeta inledi; gözleri efendisinden gayrisini görmez, dudakları onun isminden başkasını söylemezdi zaten:

- Efendimiz! Sultanım! Selimim!

Sultan Selim kadınını ayağa kaldırdı; lâl renkli, atlas döşeli sedire oturtturdu. Sonra tamburunu aldı, duvarlarda gölgeler oynaşırken elini tellerde gezdirmeye başladı.

Dede İsmail Efendi gelmişti gözlerinin önüne; devrin dev bestekârı Hammamizade İsmail Dede!

Uzun mevlevî külâhı, yuvarlak sakalı, yarı keder yarı inat taşıyan bakışlarıyla duruyordu karşısında Dede Efendi.

Onun bayatî makamındaki bir murabba bestesini çalıp okumaya başladı:

"Bir gonca femin yaresi vardır ciğerimde.
Ateş dökülürse yeridir, âh serimde,
Her lâhza hayali duruyor didelerimde.
Takdire nedir çare; bu varmış kaderimde."

Dede Efendi bunu çok sevdiği oğlunun ölümü üzerine bestelemişti.

Sultan Selim tamburunu elinden attı, parmaklarını uğuşturdu; omuzları çökmüştü, acı duyuyordu.

- Refet, diye fısıldadı, hiçbir şey yapamadımsa bile kardeşi kardeşe vurdurtmadım, kan döktürtmedim. Aksi olsaydı evlâtlarımızı babasız, analarımızı evlâtsız kılardık. Ben kötü bir padişah değilim; bu devleti hayatım pahasına da olsa yine kurtaracağım, refaha kavuşturacağım.

Refet Kadın eğildi, sağ elini uzattı, çekinerek padişahın başını tuttu, dizlerine yatırdı; onu okşayıp öpmeye başladı. Bir anne gibi uyutmak, bir anne gibi avutmak istiyordu sanki.

"Ey gonce-i nazik tenim
Sensin benim şûh-i şen'im
Mademki ben efkendenim
Gönlüm senindir, sen benim
Ârâm-ı cânımsın benim..."

Bu, Sultan Selim'in kendi bestesi olan muhayyer sümbüle makamındaki bir şarkıydı. Bunu şimdi gözleri yaşlarla dolu olarak Refet Kadın okuyordu. Sesi yıpranmış, bozulmuştu. Hiçbir zaman tok ve delici değildi. Nevcivan'ın buram buram aşk tüten ifadesi yoktu onda. Fakat şefkat, fakat sevgi, fakat inleyen bir kalbin çaresizliğini taşıyordu.

Sultan Selim, Refet Kadın'ın dizinden başını kaldırdı; onu derin derin süzdü. Başkadın efendinin gözlerinden durmamacasına yaşlar süzülüyordu. Kendisini zorladığı, halde gözyaşlarını tutamıyordu Refet Kadın...

- Refet neden ağlarsın? Yoksa seni incitecek bir harekette mi bulundum?

- Sizin için ağlarım efendimiz; çok kederlisiniz. Ne yaparsam yapayım sizi bir türlü avutamam.

- Refet, dinle beni. Anlamasan da, göremesen de dinle beni. Kadınımsın. Ne de olsa bana sadık kalan, beni düşünebilen kadınımsın.

- Lütfediyorsunuz efendim. Gölgenizim, sadece gölgenizim.

- Refet, o gün gelecek mi bilmem; biraz evvel sana hayatım pahasına da olsa bu devleti kurtaracağım; kullarımı refaha kavuşturacağım demiştim. Evet, o gün gelecek mi Refet? Talih bana bir türlü yâr olmadı; harpler, isyanlar, parasızlık emellerimin gerçekleşmesinin

önüne geçti. Ben ne kadar istedimse, ne kadar çırpındımsa arzularım benden o kadar uzaklaştı. Halbuki kullarım Nizam-ı Cedid için beni zorlamalı, beni bu yeniliklerle mecbur bırakmalıydı...

Sultan Selim birden sustu. Son cümlesini farkında olmadan söylemişti. Galiba başarısızlığın sırrı buradaydı. Sadece kendisinin istemesi yeterli değildi. Yapmayı düşündüklerini evvelâ kitlenin benimsemesi, duyması gerekti. Hâlbuki halk bunu hiç bilmiyordu; eski geleneklerini en iyisi, en faydalısı sanıyordu. Yeni hareketlerin ufacık bir zararı ise eskiyi bir kere daha kökleştiriyordu. Hocalar, ulema geçinenler, yeniçeri ise hep eski inançlar üzerine işledikleri için Nizam-ı Cedid sadece bir avuç aydının elinde oyuncak gibi kalıvermişti. Hele bu aydın zümre hiç de ehil bir seviyede değilse, hiç de numune olacak bir hayat yaşamıyorsa geriye yapılacak ne kalırdı ki?

Sultan Selim korkulu bir rüyadan uyanmış gibi gözlerini açtı, birden yine hayalinde Kocaların Mehmedi canlanıverdi. Bu yağız delikanlı ona, "Yeniçeri, softalar yaşadıkça hiçbir yenilik yapamazsın, başaramazsın" demişti. Kocaların oğlu ne kadar devletini severse sevsin, yeniliğin faydalarını, gerektiğini böylesine nereden duymuştu? Ona Tuna'ya giden iki adamı vaktiyle Nizam-ı Cedid'in mânâsını anlatmıştı. O da ruhundaki millet sevgisiyle birleştirerek Nizam-ı Cedidin hayranı oluvermişti. Bunun haricinde bir padişah olarak eski kötü gelenekleri yıkacak, yeniliği değerlendirecek Anadolu ve Rumeli'nde, hattâ Mısır ve Arabistan'da ne gibi gayret göstermişti? Mademki halktan gelmiyordu, onları aydınlatmak, halkın içine girmek gerekmez miydi?

- Kocaların oğlu, diye fısıldadı, sen de, ben de yanıldık. Islâhat zorla olmaz; zor kalkınca eski hortlar. İnandırmak gerek!

Sultan Selim elleriyle yüzünü kapadı; belki de ağlayacaktı, bunu başkadın efendisine göstermek istemiyordu.

- Lütfedip, kerem buyurun efendimiz. Ne olur canınızı daha fazla harap eylemeyiniz. Refet cariyeniz size kurban olsun.

Sultan Selim ellerini çekti, bakışlarını başkadın efendisinin üzerinde gezdirdi. Dudakları titrerken:

- Beni hiç bırakmayacaksın değil mi Refet, diye sordu?
- Efendimiz istediği sürece yanındayım!
- Başıma bir hâl gelirse de yanımda olacak mısın?
- Selimim! Öl de, ayaklarının dibinde seve seve canımı vereyim.

- Öyleyse bir şarkı daha söyle Refet, annemin de beğendiği bir şarkı olsun.

Sultan Selim o anda aşkı arayan, aşkı özleyen, bulamayınca rastladığı bir kadına aşk kaftanını giydiren bir erkek gibiydi. Sabır ve cesaretin hasretini çekiyordu; bunu Refet Kadın'da arıyor, onda görmek istiyordu.

Refet Kadın, Üçüncü Selim'in suzidilâra makamında bir bestesini okudu. Refet Kadın, efendisinin bestelerinden başkasını söylemezdi zaten.

Böylece uyumadan, sanki bir daha hiç görüşemeyeceklermiş gibi sabahı ettiler.

Demir kapıda mehter takımı nöbet vuruyordu, sarayın kapıları yeni açılmıştı, görünürlerde hiçbir değişiklik yoktu; her şey eskisi gibi, her şey bir gün evvelki gibiydi. 1807 yılının Mayıs ayının yirmi beşinci günü başlamıştı...

* * *

Öğleye doğru saraya kötü haberler geldi. Karadeniz Boğazı'ndaki yamaklar ayaklanıp Macar Tabiyesi Kumandanı Halil Hasekiyi ve sonra Büyükdere ocağına sığınmak için kaçan Boğaz Muhafızı İngiliz Mahmut Efendi'yi öldürmüşlerdi.

Sultan Selim hemen Sadr-ı âzam kaymakamı Köse Musa Paşa'yı çağırttı.

Musa Paşa, Revan Kasrı'nda bulunan padişahın huzuruna çıktığı zaman daha da ufalmış, daha da küçülmüştü. İki büklüm bir halde, saygıda kusur etmemek için biraz evvel öptüğü eteklerden bakışlarını çevirmeden el pençe divan duruyor, derin bir üzüntüye gömülmüş gibi sallanıyordu.

- Paşa! Bu ne hal? Yamaklar iki inandığım adamımı öldürür de sen harekete geçmez misin?

Musa Paşa bir türlü cevap veremiyor, daha doğrusu veremiyormuş gibi dudaklarını titretiyor, yutkunuyordu.

- Çok üzgünüm saadetlû hünkârım, efendimizin ne kadar hassas olduklarını bilirim. En ufak şekilde o pak kalbinize keder oklarının saplanmasına zinhar tahammülüm yok iken böyle bir vak'ayla karşılaşmak bendenizi perişan kıldı.

- Lâlâ işin aslı nedir; araştırdın mı?

- Beli sultanım! Bir kazadır olmuş. Tedbirini aldım; yamaklar boyun eğmek üzeredir.

- Ne cüretle ayaklanıp iki dostumu öldürürler?

Köse Musa Paşa birden cevap veremedi; derin bir düşünceye dalmış gibi sustu, içini çekti, neden sonra:

- Efendimiz, dedi, ben kulunuz Nizam-ı Cedid'in bir an evvel yerleşmesi için elimden gelen gayreti sarfedersem de bazı paşalarınız tedbirsizlik edip bütün gayretlerimi boşa çıkartırlar. Allah Musa kulunuzun ömründen alıp padişahımınkine eklesin. Öl dediğiniz anda bir an tereddüt etmeyip hemen canımı feda ederim.

Sultan Selim sararmış yüzü ve mahzun bakışlarıyla vezirine baktı. Fakat o, yüzünü göstermemek için secdeye yatar gibi bir hal aldı.

- Musa! Bu lâfları bana neden söylersin? Senin sadakatından şüphem mi var sanırsın? Maksadın nedir?

Şimdi Köse Musa Paşa'nın sesi büsbütün incelmiş, adeta çocuğumsu bir hâl almıştı:

- Saadetlû padişahım! Bazı kullarınızın kasten olmasa bile bilmeyerek efendimize zararı dokunduğunu söylemek isterim. Fakat isim vermek zorunda kalacağım için de utanırım. Padişahımın güvenini kazanmış benim gibi bir bendelerine başkalarını şikâyet etmek yakışmaz.

- Anlat, kimden bahsetmek istersin?

- Efendimiz, madem müsaade buyuruldu; emirleriniz bâşım üstüne. Yeni görevine gitmek üzere Üsküdar'a geçen Karaman Beylerbeyi Şamlı Ragıp Paşa padişahıma hoş görünmek için Nizam-ı Cedid nişanları taşıyan kaputlar diktirtip bir kısım kavaşlarına zorla giydirtmiş. Bu kavaslar ise paşanın bu hareketinden hoşlanmayıp doğru Boğaz'a giderek oradaki yamaklara dert yanmış. "Padişah, bütün âlemi Nizam-ı Cedid kılmak için Ragıp Paşa'ya tuğ verdi." deyû bağırırlarmış. Ne de olsa yamaklar cahil kişilerdir. Hele Karadeniz'den gelenler Asitane'nin ahvalin hiç bilmez. Hâlbuki bendeniz onlara yavaş yavaş Nizam-ı Cedid'in faziletini, devletimize sağladığı faydaları öğretip libaslarını kâmilen yeni nizam şekline sokacaktım. Ayrıca bu yamakları Boğaz'daki Nizam-ı Cedid askeri ile canciğer kardeş yapacaktım. İşte bütün bu gayretlerim boşa gitti. Boğaz yamakları Şamlı Ragıp Paşa'nın kavaslarıyla birleşip avaz avaz

bağırırlar iken kendilerine nasihat etmek için gelen Macar Tabiyesi kumandanı Halil Haseki'yi düşman sanıp kovmak istemişler. Halil Haseki de onları tehdit edince ellerinden bir kaza çıkıvermiş.

- Ya Boğaz Muhafızı Mahmut Efendi'yi niçin öldürmüşler?

- Mahmut Efendi uşağıyla birlikte korkusundan kaçarken yamaklar, bizi Büyükdere'deki Nizam-ı Cedid askerine kırdıracak diye ikinci bir cahillik daha eylemişler.

Köse Musa Paşa sustu, doğrulup hissettirmeden Sultan Selim'i süzdü.

Padişahın yüzü biraz daha sararmıştı, gözlerinin altı çürümüş gibi siyahlaşmıştı; ayrıca uykusuz, üzüntülü bir gece geçirdiği belli idi. Bir şeye karar vermek için nefsini zorladığı anlaşılıyordu. Eğer yamakların derhal sürülmesini, elebaşlarının öldürülmesini emrederse Musa Paşa'nın bütün gayretleri boşa giderdi. Sadr-ı âzam kaymakamı bu imkânı Sultan Selim'e bırakmadı:

- Efendimiz, dedi, eğer bendenizden ne tedbir alınması gerektiğini sual edecek olurlarsa bazı düşüncelerimi arz etmek fırsatını verirler.

- Söyle lâlâ.

- Saadetlû padişahım! Halil Haseki ile Mehmet Efendi karındaşlarımın böyle kendini bilmez birkaç cahil yüzünden aramızdan ayrılmaları bendenizi çok üzdü; kederim hadden efzundur. Lâkin ben evvelâ efendimizin kuluyum; o mübarek yüzünüzün solmasına zerrece tahammülüm yoktur. Zaten hassas kalbinizin asla kan dökülmesine rıza göstermeyeceğini de bilirim. Suçluları cezalandırmak her ne kadar mümkünse de içlerinden günahsız olanların boş yere canlarına kıyabiliriz. Esasen ordu seferde bulunduğundan Asitane yalnız kalmıştır. Onun için bu işlere sebep olan Şamlı Ragıp Paşa'nın vezaret rütbesini alıp Kütahya'ya sürelim. Sonra yeniçeri ocağının İslâmbol'da kalan bazı ihtiyarlarını, aşçı ustalarını nasihat için yamaklara gönderelim...

Padişah birden cevap vermedi, bir süre odada dolaştı; içindeki bambaşka bir hissin etkisinden sıyrılıp Musa Paşa'ya inanmak istiyordu.

Nihayet Sultan Selim durdu, hattâ karşısındaki sedire oturdu, parmaklarını beste yapıyormuş gibi bir süre dizine vurdu:

- Dediğin gibi olsun lâlâ! Lâkin bazı dostlarımla da görüşmek isterim. Tiz onlara haber salıp buraya çağır.

- Ferman padişahımındır! İbrahim Kethüda, Ramiz Efendi, Sekbanbaşı Arif Ağa, Şeyhülislâm Ataullah Efendi gibi kullarınızla ocağın ileri gelenlerine haber göndermem uygun mudur hünkârım?

- Uygundur.

Köse Musa Paşa hemen diz çöktü, padişahın eteğini üç kere öpüp başına koydu, sonra geri geri çekilerek dışarı çıktı. Gözlerinde hiç sönmeyen acayip bir parıltı vardı; fakat bunu kendisine bile belli etmemek için büyük bir gayret sarfediyordu...

* * *

Sultan Selim'in huzurunda yapılan toplantıda Sekbanbaşı Arif Ağa farkında olmadan ağzından kaçırdı:

- Yamakların, dedi, Asitane'ye gelip fesat çıkaracakları söyleniyor.

Bu söz üzerine Köse Musa Paşa adeta sarardı, çare aramak için etrafına bakındı. Topal Ataullah Efendi ise elini göğsüne bastırıp gözlerini yarı kapatarak:

- Haşâ, diye başını salladı, yamak dediklerin de kim olur ağa? Bir avuç baldırıçıplağın Asitane'ye gelip de fitne çıkarmak hadlerine mi düşmüş? Bizim gibi padişahımız efendimizin sadık kulları ne güne durur?

İbrahim Kethüda, vaktiyle gerekirse Nizam-ı Cedid için ölmeye söz veren bu mağrur adam, hemen yerinden doğrulup padişah huzurunda olduğunu unutarak nefretini gizlemeye lüzum görmeden:

- Bunlar karga dernekleridir, diye gürledi, asla ehemmiyet vermeye değmez. İtaat etmezler, padişahımızın merhametine sığınmazlarsa başları bir hamlede eziliverir.

Bu söz üzerine Köse Musa Paşa derin bir nefes aldı, Ataullah Hoca ise:

- Allah'a şükür, dedi.

Aygır İmam da:

- Kethüda hazretleri doğru söyler, diye fısıldadı, bunlar karga dernekleridir.

Böylece Sultan Selim'in dostları ve dost görünenleri, söz birliğiyle, yamakların ayaklanmasının önem verilecek bir hareket olmadığına ve padişahın kan dökülmesini arzu etmediği için onları nasihatla yola getirmenin uygun olacağına karar verdiler.

Fakat iki gün sonra bir Çarşamba sabahı beşyüz kadar yamak Büyükdere çayırında toplanıverdi.

Mayıs ayı ılık geçiyordu; rüzgâr hafif hafif esiyor, dere küçücük köpükler çıkararak Boğaz'a dökülüyordu.

Yamaklarda ise ne rüzgârın sakinliği, ne de havanın ılıklığı vardı. Aksine gözler dönmüş, bıyıklar hiddetinden dudaklar üzerinde duramaz olmuştu.

- Haydin, ne oyalanıyorsunuz kardeşlerim? Kabakçı Mustafa Çavuş karşımıza geçip bundan böyle ne yapmamız gerektiğini bize söylesin.

Beşyüz kişinin arasından bir dalgalanma oldu; boyu diğer yamaklardan daha uzun, patlak gözlü, kolları sıvalı bir adam ileriye atıldı. Elinde kalın bir sopa tutuyordu. Arkasından beş kişi daha geliyordu. Bunlardan üçü patlak gözlü adamın en yakın arkadaşı Bayburtlu Süleyman, Arnavut Ali ve Çarpık Memiş'ti. Diğer ikisi de Köse Musa Paşa'nın gönderdiği Şehzade Mustafa'nın en yakın adamlarından Abdurrahman Ağa ile yobazların delegesi Hammaloğlu Mustafa Ağa idi.

- Kabakçı Mustafa Çavuş çok yaşa!

Bu sese bir anda beşyüz kişinin gırtlağından kopan naralar karışıverdi:

- Çok yaşa!

Bir süre Kabakçı Mustafa patlak gözlerini büsbütün açarak karşısındakileri süzdü, pazılarını gerdi ve elindeki kalın sopayı iki avucunun arasına alarak hiç zahmet çekmeden sanki ince bir dal parçasıymış gibi ikiye böldü:

- Sözleşelim, dedi, sizlere yol göstermem için evvelâ beni baş seçmeniz gerek.

Yamaklar düşünmediler bile; sanki ezberlemişler gibi hep bir ağızdan bağırdılar.

- Seçtik bile! Başımız sensin!

- Bayburtlu Süleyman, Arnavut Ali ve Çarpık Memiş'i de bana yardımcı seçer misiniz?

- Sen istersin de ne olmaz Kabakçı?

Kabakçı Mustafa büyük bir zafer kazanmış gibi sırıttı, simsiyah, iğri dişlerini dışarı çıkardı. Sonra Şehzade Mustafa'nın adamı Abdurrahman Ağa ile yobazların delegesi Hammal-oğlu Mustafa Ağa'ya gururla baktı.

- Dinleyin yoldaşlarım, dedi, biz asla kefere elbisesi giymeyiz!

- Giymeyiz!

- Bizi hiçbir kimse zor ile dahi olsa gâvur edemez!

- Edemez!

- Şer ile dâvamız vardır.

- Vardır!

- Evvelce de and içtiğimiz gibi, biz kul oğlu kuluz, babadan dededen yeniçeriyiz.

- Yeniçeriyiz.

- Bu dileğimizi bildirmek üzere Asitane'ye gidip Et Meydanı'nda toplanacağız.

- Toplanacağız!

- İsteklerimize evet demedikçe asla dağılmayacağız.

- Dağılmayacağız!

Kabakçı Mustafa sustu; çatlayacakmış gibi şişen boyun damarlarını elleriyle bastırdı. Hırsından patlak gözlerine kan bürürken:

- Yeniden and içelim, dedi, benimle bile tekrarlayasınız.

- Emret Ağa, emret! Analar senin gibisini bugüne kadar doğurmuş mudur acaba?

Kabakçı hayatından çok memnundu. Kabakçı şiştikçe şişiyordu. Adeta bir erkek hindi gibi kabarmıştı. Peltek sesine, dışarıya fırlayan kazma gibi dişlerine aldırmadan evvelce ezberlettikleri yemini yine de kekeleyerek tekrarladı:

- Et Meydanına vardığımızda müslim, gayrimüslim hiçbir kimsenin canına, malına, ırzına dokunmayacağız. İçimizden dokunan çıkarsa hemen oracıkta idam edeceğiz. Şeyhülislâm kapısından fetva almadıkça hiçbir dileğimizi zorla yaptırmayacağız. Bu sözümüzden dönersek bıyıklarımız haram, karılarımız kahpe olsun!

- Olsun!

- Şimdi En'am öpüp kılıçtan atlayacağız.

Yobazların adamı Hammal-oğlu Mustafa Ağa hemen koynundan en'am suresinin yazıldığı küçük bir kitap çıkardı. Şehzade Mustafa'nın adamı Abdurrahman Ağa ise kılıcını uzattı.

Evvelâ Kabakçı En'amı öpüp kılıçtan atladı, onu Bayburtlu Süleyman, Arnavut Ali ve Çarpık Memiş izlediler. Sonra aynı işi beşyüz kişi teker teker yerine getirdi.

- Yürüyelim!

- Yürüyelim Mustafa Çavuş!

Kabakçı Mustafa başa geçti, göğsünü şişirdi. Boğazın ılık rüzgârına aldırmadan yürümeye başladı...

Sahil yolundan ilerliyorlardı. Fakat üç yardımcısının dışında diğer yamaklar vakit geçtikçe adımlarını yavaşlatıyor, endişe ile etraflarına bakıyorlardı. Ellerindeki palalar, bellerindeki tabancalar, hatta Kabakçı'nın sert adımları onlara artık pek fazla cesaret veremiyordu. Korktukları, çekindikleri bir şey vardı.

Yeniköy'e gelmişlerdi ki, bir tanesi daha fazla dayanamayıp endişelerini açığa vurdu:

- Nizam-ı Cedid askeri bir anda karşımıza çıkarsa ne yaparız? Levend çiftliği buraya ne kadarcık yerdedir?

- Doğru söylersin kardeş. Kefere elbisesi giyen bu askerin talimli tüfeği ile biz nasıl baş ederiz?

Kabakçı Mustafa bu konuşmayı duydu; birden durdu:

- Susun namertler, diye bağırdı, ahdinizi ne çabuk unutursunuz? Şimdi sizi pare pare doğrarım. Elbette bizi düşünen, bu gâvur ordusunun icabına bakacak büyüklerimiz bulunur!

Yamaklar, Kabakçı'nın hattâ üç yardımcısının tehdit dolu bakışlarına rağmen artık daha fazla ilerlemek niyetinde değillerdi.

Bu sırada Kabakçı'nın imdadına Köse Musa Paşa'nın nasihat etmek bahanesiyle gönderdiği, Nizam-ı Cedid düşmanı, bakır ticaretinden büyük servetler vurmuş, yirmibeşinci ağa bölüğünün mütevellisi Kazancı Hacı Mustafa Ağa yetişti.

Kazancı Hacı Mustafa Ağa bu şaşkın insanlarla karşılaşır karşılaşmaz hemen atından atladı; dağılmak üzere olan yamaklara bir an baktıktan sonra Kabakçı Mustafa'ya seslendi:

- Selâmün aleyküm ağa!

- Aleyküm selâm!

- Burada neden oyalanırsınız?

Kabakçı Mustafa'nın dudakları titriyordu. Karşısındakini tanımıyordu, onun maksadını da bilmiyordu. Bu sebepten, dağılan yamakları küfürlerle toplamaya çalışan yardımcılarına baktıktan sonra:

- Sen kimsin? diye sordu.

- Ben, Musa Paşa efendimizin adamı Hacı Mustafa Ağa'yım.

- Öyleyse tam zamanında geldin; Nizam-ı Cedid askerinin korkusundan ettikleri yemini unutan bu namertlere söz geçirmek çok güçleşti.

Hacı Mustafa Ağa gittikçe endişeleniyordu. Biraz daha vakit geçirilirse bütün emekler boşa gidecekti. Yine de korkusunu belli etmemeye çalışarak:

- Dinle ağa, dedi, ben sözde sizlere nasihat etmek üzere gönderildim, hakikatta Musa Paşa efendimizin bazı emirlerini getirdim; başka bir sıkıntınız varsa yol göstermek de boynumun borcu olsun.

- Bu it sürüsü karşısında sen de pek bir şey yapacağa benzemezsin ağa!

- Yoldaşlarının bütün endişesi Nizam-ı Cedid askerlerinden midir?

- Beli!

- Öyleyse onlara müjdemi ver; Musa Paşa efendimiz Nizam-ı Cedid askerine emir gönderdi, asla kışlalarından taşra çıkmazlar.

- Ya padişah bu emri bozarsa?

- Sultan Selim'i de kandırdı. Gerekirse ondan da bir ferman alır. Siz yürüyüşünüze devam edin.

- Doğru söylersin, benim de bu işe aklım yattı. Lâkin biz her ne kadar gâvur icadına karşı isek de, söz aramızda, sırf bunun için kelleyi koltuğa almak istemeyiz. İşin sonunda mükâfatımız ne olur; sırası gelmişken konuşalım?

Kazancı Mustafa Ağa hemen atının heybesinden on kese altın çıkardı:

- Al bunu ağa, dedi, ister yoldaşlarına dağıt, istersen sende kalsın.

- Başka?

- Ayrıca Musa Paşa efendimiz sana ve yardımcılarına dilediğin mansıbı da verecek.

- Söz mü?

- Söz!

- Karın boş düşsün mü?

- Düşsün.

Kaçakçı altın keselerinin altı tanesini yardımcılarına verip dördünü de kuşağına soktuktan sonra olanca şiddetiyle bağırdı:

- Ey yoldaşlar! Bilmiş olasınız ki, Musa Paşa efendimizin emri ile hiçbir Nizam-ı Cedid askeri bize saldırmaya kalkışmaz. Bu mübarek hacı ağa ise haber vermek ve yol göstermek için buraya kadar gelmiştir. Ayrıca bizde de altı kese altın emanetiniz durur. Şimdi, korkup geri dönmek isteyeniniz varsa çıksın karşıma.

Bir süre Kabakçı'ya cevap veren olmadı, sonra gerilerden bir ses duyuldu:

- Ağa, biz kimseden korkmayız; maksadımız yanlış anlaşıldı.

Bu sese bütün yamaklar da katıldı.

- Elbette maksadımız yanlış anlaşıldı; Nizam-ı Cedid askeri de ne imiş ki?

Hepsinin yürekleri bir anda parlamış, cesaretleri son haddini bulmuştu; artık bağıranlar, küfredenler birbirini kovalıyordu:

- Asla kimseden korkumuz yoktur.

- Andımız vardır: Asitane'ye gideriz.

- Ölürüz de asla geri dönmeyiz.

Hacı Mustafa Ağa rahatlamıştı; gürültüler devam ederken Kabakçı'ya iyice sokuldu:

- Sahil yolundan ayrılmayın, dedi. Tophane'ye gelince size oradan başka haber salarız. Yolda durmadan bağırıp cemiyetinizi artırmaya bakasınız. Hammal-oğlu karındaşımız yollarda neler söyleyeceğini bilir; onun gibi konuşasınız. Ben şimdi hemen geri dönüp padişaha, "Yamaklar, Halil Haseki ile Mahmut Efendi'nin öldürülmesine üzülmektedirler, lâkin Nizam-ı Cedid askeri Boğaz cihetinde bulundukça kendilerini emniyette görmezler; onlar Boğazı terk edince bu kullarınız da hemen yerlerine dönmeye söz verdiler." diyeceğim. Anlaştık mı ağa?

- Anlaştık. Yolun açık olsun.

Kazancı Hacı Mustafa Ağa daha fazla oyalanmadı; hemen atına binip sür'atle uzaklaştı. O zaman Kabakçı Hammal-oğlu'na döndü:

- Öne geç ağam, dedi, neler söyleyeceksen bize öğret ki, biz de aynını tekrarlayalım.

Topal Ataullah'ın temsilcisi Hammal-oğlu Mustafa Ağa sevincinden uçarcasına öne geçti. Ciğerleri parçalanırcasına bağırmaya başladı:

"- Ey ümmet-i Muhammed, ey ibadullah! Şunu bilesiniz ki, muradımız Nizam-ı Cedid belâsını kaldırmaktır. Asla başka bir niyetimiz yoktur. Ehl-i islâm olanlar, kendilerini ocaklı tanıyanlar bizimle birlik olalar!.."

- Bizimle birlik olalar!

Kafile tekrar yola koyuldu; sanki şarkı söylüyorlarmış gibi Hammal-oğlu'nun sözlerini bağırarak tekrarlıyor, durmadan palalarını sallıyorlardı.

Zaman onların lehine çalışıyordu; vakit geçtikçe kalabalıklaşıyorlar, dükkânlarını kapatanlar, kahvelerden fırlayanlar, hatta evvelce aralarına katılmayan diğer yamaklar onlarla birleşiyorlardı.

Böylece gece vakti Tophane'ye vardılar. Karşılarına evvelâ Topçu Ocağı askerleri çıktı. Bir an duraladılar, hatta şaşırdılar bile; hiç ummuyorlardı, yollarının tamamen açık olduğunu sanıyorlardı...

Topçu Ocağının bir çorbacısı ellerini açarak bağırdı:

- Nereye gidersiniz? Kimin haddine düşmüş ki, gece vakti bağıra bağıra ayak direrseniz?

Çıralar yakılmış, etraf aydınlatılmaya çalışılmış, gölgeler gölgelerin üzerine devrilmeye başlamıştı.

Kabakçı Mustafa dişlerini sıktı, pazılarını gerdi, patlak gözlerini yoldaşlarının üzerinde gezdirdi. Ne yapması gerektiğini kestiremediği anlaşılıyordu. Yine de elini palasına atarken:

- Yol ver, dedi. Niyetimiz Nizam-ı Cedid belâsından bu devleti kurtarmaktır.

Topçuların çorbacısı büsbütün hiddetlenmişti; dalgalanan ışıkların altında karşısındakileri seçmeye çalışıyor, lâf dinlemezlerse bu baldırı çıplakları bir yaylım ateşiyle dağıtmayı düşünüyordu.

Neredeyse çatışma olacak ve belki de asiler bir daha nefesleri çıkmamacasına yerlere serileceklerdi. Fakat yine imdada Kazancı Hacı Mustafa Ağa yetişti. Soluyarak Topçuların çorbacısına sokuldu:

- Ağa, diye fısıldadı, yanlış iş yaparsın; ben Musa Paşa efendimiz ile Sekbanbaşı Arif Ağa tarafından gelirim. Buyururlar ki, "Topçu

karındaşlarımız yamaklara asla karşı komasınlar. Bu iş cümle ittifakı iledir..."

Çorbacı bir an düşündü, sonra bıyıklarına elini atarken:

- Sahi mi söylersin ağa? diye sordu.

- Kur'an'a el basarım.

- Pekâlâ! Bu güruha yol verir isek bizim halimiz nice olur?

- Siz dahi kazanlarınızı alıp Kabakçı Mustafa Ağa'nın cemiyetine katılırsınız.

- Ya Sultan Selim Nizam-ı Cedid askerini üzerimize salarsa?

- Sultan Selim dahi Nizam-ı Cedid askerinden bıkmıştır; böyle bir fırsat kollar ki, onların ocaklarını kapata. Bana inan yiğit; hacıyım, apdestliyim, hiç yalan söyler miyim?

Bu sefer çorbacı düşünmedi; yanında meşale tutan bir topçu neferine:

- Koşun, diye bağırdı, kazanları çıkarın; biz dahi Nizam-ı Cedid belâsından bu devleti kurtarmaya gideriz.

Bir anda sevinç naraları etrafı kapladı:

- Yaşa!

- Gâvurlara lânet!

- Yürüyelim kardeşlerim!

- Yürüyelim!

Kazancı Hacı Mustafa Ağa yine Kabakçı Mustafa'ya sokuldu:

- Kabakçı kardeş, dedi. Galata'dan kayıklara binilip Çardak ve Unkapanı iskelelerine yanaşılacak. Geceyi Yeniçeri ocağında geçireceksiniz. Sabahleyin Et Meydanında toplanacaksınız. Orada ne yapılması gerektiğini sana bildiririz.

- Olur ağa, sen keyfine bak, biz ser verir, sır vermeyiz.

Hacı Mustafa Ağa yine gözden kayboldu. Kabakçı bir süre onu boş yere aradıktan sonra:

- Peşim sıra gelin, diye bağırdı; meydan bizimdir!

Tekrar yürümeye başladılar; Topçuların katılmasıyla büsbütün kalabalıklaşmışlardı. Hammal-oğlu'nun lâflarını artık öylesine ezberlemişlerdi ki, durmadan tekrarlıyorlar, büyük kahramanlıklar göstermiş bir ordunun azametiyle adımlarını atıyorlardı.

Galatadan kayıklara bindiler; birkaç yüz kalyoncu neferi de onlarla birleşti:

- Ey ümmet-i Muhammet, ey ibadullah! Maksadımız Nizam-ı Cedid belâsından kurtulmaktır. Allah'ını seven bizimle bile olsun.

Unkapanı ve Çardak iskelelerine çıktıkları zaman dudaklarından hiç eksik olmayan bu feryat daha da sıklaşmıştı. Üstelik şehirde ne kadar işsiz, serseri, hammal, kayıkçı varsa onlara katılmış, adeta küçük bir ordu haline gelmişlerdi.

İstanbul vakitsiz uyanmıştı; kafeslerin gerisinden sönük ışıklar birer birer yanıyor, kapı aralarından başlar uzanıyordu. Karanlığa gömülen minareler, girintili çıkıntılı yollar, sebiller, çeşmeler hiç dinmek bilmeyen bu feryatlarla doluyordu.

- Muradımız Nizam-ı Cedid belâsından devleti kurtarmaktır!

Gün ışıyordu. Asiler o kadar coşmuşlardı ki, Kabakçı'nın hatırlatmasına rağmen yeniçeri ocaklarına girmemiş, günün iyice doğmasını bile beklemeden Et Meydanında toplanmışlardı.

Elbiseleri terden tenlerine yapışmıştı. Yüzleri toz toprak içindeydi. Et Meydanı dolmuş, taşmıştı. Bir ellerini yumruk yapıp havaya kaldırmışlar, diğer ellerini palalarından asla ayırmaz olmuşlardı.

- İstemezük! Nizam-ı Cedid'i istemezük!

Halk ses çıkarmıyordu. Halk duygularını kendinde saklayıp adeta bir şenlikte imiş gibi çeşitli gayelerin peşinde koşan yukarıdan başka bir emir gelmedikçe ne yapacaklarını bilemeyen bu güruhu sakin sakin seyrediyordu. Belki de memnundular! Nizam-ı Cedid de ne demekti? Bunca yıl Nizam-ı Cedid'in kim faydasını görmüştü? Herhalde yamakların dediği doğruydu; Nizam-ı Cedid bir belâydı, devletin başına bunca felâket hep bu yüzden gelmişti. Yoksulluk, dinsizlik, sefahat, ağır vergilerin sebebi Nizam-ı Cedid değil miydi? Anlaşılıyordu ki Nizam-ı Cedid yürümeyecekti.

Minarelerden durmadan selâ veriliyor. Ayasofya, Süleymaniye, Sultanahmet gibi büyük camiler gittikçe kalabalıklaşıyordu.

O sabah Aygır İmam Süleymaniye Camisindeydi. Sabah namazından sonra minbere çıkmıştı; göbeğini ileri salıp ensesini büsbütün katmerleştirerek yumruğunu sallıyordu:

- Ey cemaat! Ey dini bütün kardeşlerim! Allah'a şükredelim ki, Boğaz'dan gelen bir avuç yiğit hayatlarını hiçe sayarak bizleri gâvurluktan kurtarmak için harekete geçti. Sorarım size; onları yalnız bırakmak islâmlığa yakışır mı? Bizi ancak böyle bir cihad-ı ekber kurtarır. Bu yolda ölenlerin Cennette yeri vardır! Huriler, gılmanlar,

ballar, pekmezler Cennette hep sizleri bekler! Allah, Allah!.. Ya Resulullah!..

Aygır İmam, bir an sustu; söndürülmesi unutulmuş yağ kandilleri gözlerini kamaştırmışcasına başını iki yanına sallarken bir hint horozu gibi dövünmeye başladı. Sonra bütün gücüyle tekrar bağırdı:

- Askere setre pantolon giydirip imanına halel getiren, önlerine hoca diye frenkleri koyan padişaha elbette Allah tevfikini çok görür. Hâdimülharemeyn unvanına liyakatı olmadığını bu suretle meydana çıkarır. Yalan mı kardeşlerim, söyleyin yalan mı?

- Doğrudur hoca efendi, çok doğru!

Aygır İmam bir süre etrafını dinledi. Allah o sabah ona öyle bir talâkat vermişti ki, kendi sözlerine kendisinin bile kanması işten değildi. Nitekim homurtular, inlemeler gittikçe artarken arka sıralardan birisi ayağa fırladı, sarası tutmuş gibi titremeye başladı, sonra yere kapanıp üstünü başını yoldu:

"- Aman ya sahib-i şeriat, aman!"

- İmdat ya Resulullah, imdat!

Aygır İmam geğirdi; uyanır uyanmaz midesine indirdiği iki okka pastırmanın, birkaç baş sarımsak ile en aşağı on yumurtanın kokusunu etrafa saçarken iniltilere aldırmadan sözüne yeniden başladı:

"- Sultan İbrahim merhumun cinnetinden başka bir suç yok iken onu şehit edenler acaba Sultan Selim gibi din-i Muhammediye mugayir ve fukara ve ibadullaha hıyaneti zahir bir padişah zamanında olsa idiler ne olurdu?"

Artık kimsede dayanacak hal kalmamıştı. Bir yeniçeri yerinde duramayıp cemaati çiğneyerek minberin alt basamaklarından secdeye kapandı, sonra merdivenleri sür'atle çıktı. Aygır İmamın ellerini, hatta kınalı sakalını öptü:

- Hocam, dedi, bin sırtıma, seni Kâbe'ye kadar taşıyayım. Bizler Hacı Bektaş kullarıyız. Şunu bütün din kardeşlerim bilsin ki, biz Moskof oluruz da asla Nizam-ı Cedid olmayız!

Aygır İmam, göbeği engel olmasa yeniçeriyi kucaklayacaktı. Bunu yapamayınca yeniçerinin omuzuna dayandı, gururla aşağıdaki cemaate bakındı:

- Kardeşlerim, dedi, artık durmayın; evlerinize, mescitlere, medreselere, tekkelere koşun; sopa, maşa, balta, kazma ne bulursanız

alın. Sokaklara dökülün, meydanlarda toplanın. Fırsat bu fırsattır, cihad-ı ekber ilân edilmiştir; ölenlerimiz şehit kalanlarımız gazidir!

Halk birden ayağa kalktı; pabuçlarını bile unutup dışarı fırlayanlar oldu.

Şimdi yollardan insanlar sel gibi akıyordu. Köse Musa Paşa'nın gönderdiği haber üzerine Kabakçı'nın etrafa saldığı adamlar ise durmadan bağırıyordu:

"- Ey ahali! Dükkânlar açılsın; Kabakçı Mustafa Ağa'ya katılmak istemeyenler işinden gücünden zinhar kalmasın. Kimseye bir zararımız dokunmaz. Bizim harekâtımız ancak ve ancak devletin nizamı, ibadullahın rahatı içindir."

Sesler dalgalanıyor, sesler uzaklaşıyor, sesler birbirini kovalıyordu. Halkın bir kısmı Kabakçı'nın etrafında toplanırken bir kısmı ise elini kolunu sallayarak yürüyor, kahveler dolup boşalıyordu.

Yeniçeri kışlalarının önü tıklım tıklımdı. Börklüler, palabıyıklılar, yalınkat yemenililer, kıllarını yolup göğüslerini şişirenler gidiyor, geliyordu. Fakat bütün bu taşkın duygulara rağmen yeniçeri ocakları resmen Kabakçı'ya katılmıyordu.

Yeniçeri Ağasının oturduğu Ağa Kapısında bulunanlar ise bakışlarını geriye çevirmişler, merakla bir şeyler bekliyorlardı.

Ağa Kapısının önünde bir yeniçeri neferi bıyıklarını hırsla burarken yanına sokulan hırpanî kılıklı, pabuçsuz bir adama:

- Açık dur, dedi, nerede ise buraya ağalar gelir. Süleymaniye Camii'nde, Aygır İmam'ın vaazinden sonra, meşveret ettiler; şimdi dönerler.

- Hangi ağalar yiğidim? Yeniçeri Ağası seferdedir; ocağın hakkını kim korur?

- Sekbanbaşı Arif Ağa Yeniçeri Ağasına vekâlet eder; elbet bu işin uhdesinden gelir, bize yol gösterir. Eğer göstermezse biz ona göstereriz.

Daha fazla beklemediler. Birden Aygır İmam'ın iri göbeğiyle kalabalığı yardığı görüldü. Yanında Sekbanbaşı Arif Ağa, Bıyıklı Kâmil Ağa ve Kabakçı Mustafa vardı. Arkalarından ocağın ileri gelen diğer ağaları yürüyordu.

Bir alkış koptu; Aygır İmam kınalı sakalını sıvazlayıp gülümsedi, başıyla iki yanına selamlar yağdırdı. Bıyıklı Kâmil ise binek taşının

üzerine çıktı, ağzını örten bıyıklarını sağ eliyle araladı; bileğindeki derin yara izini göstermemeye çalışarak seslendi:

- Ey yoldaşlarım! Ey din kardeşlerim!. Ey ahali! Bu devlet yakında gâvurluktan kurtulacaktır. Haber saldık; birazdan başta Şeyhülislâm Şerifzâde Seyyid Mehmed Ataullah Efendi hazretleri olmak üzere kazaskerler ve kadıların hepsi Ağa Kapısına gelecekler. Görüşüp sizlerin iyiliği için baş koyacağız. Canımız devletimiz ile dinimize kurban olsun!

- Yaşaa!.. Var ol Kâmil Ağa! Seni doğuran ana cennetliktir. Yiğitlerin yiğidisin; bileğini bükecek bir er daha çıkmaz bu yeryüzünde!

Bıyıklı Kâmil yüzünü ekşitti; sanki bileğindeki yara izi sızladı. Dişlerini bir leblebi ezer gibi gıcırdatarak binek taşından inip diğerleriyle birlikte Ağa Kapısından içeriye girdi.

Biraz sonra Şeyhülislâm göründü. Yanında Rumeli Kazaskeri Muhtar, Anadolu kazaskeri Mehmet Hafit, İstanbul Kadısı Mehmet Murad efendiler de vardı.

- Yaşayın dinin koruyucuları! Dünya durdukça durun!

Topal Ataullah atından indiği zaman düşünceli görünüyordu. Sağ ayağının üzerinde sekiyor, belli etmek istemedikçe büsbütün topallıyordu. Hâlbuki dinç ve zinde görünmeliydi; onu bu hale getireni bir eline geçirse şu halka lime lime ettirirdi.

Elini göğsüne bastırıp selâm verirken sağ bileğindeki bir kılıç yarası meydana çıktı. Hemen cübbesinin koluyla bu yarayı örttü, artık topallamasına aldırmadan koşarak içeriye girdi.

Hepsi Yeniçeri Ağasının odasında toplandılar. Baş köşede Ataullah Hoca oturuyor, elindeki tesbihi durmadan çekiyordu. Aygır İmam, kazaskerler, İstanbul kadısı onun iki yanına sıralanmıştı.

Söze Sekbanbaşı Arif Ağa başladı:

- Efendiler, ağalar! Biliriz ki, devletin işleri iyi gitmez. Bunca yıldır ocaklının yaptığı hatırlatmaya rağmen padişah bildiğinden şaşmaz. Ülema efendilerimiz, hocalarımız camilerde, medreselerde, hattâ kahvelerde her ne kadar halkı ayıltmaya çalışırlarsa da bugüne kadar bir netice elde edilememiştir. Sultan Selim birkaç gâvuru etrafına toplayıp devleti hâlâ gâvuristana çevirmeye çalışır. İşte en nihayet, Kabakçı Mustafa Ağa birkaç yüz yamak yoldaşıyla ti Boğaz'dan kalkıp bizleri Nizam-ı Cedid beliyesinden kurtarmak için buralara

kadar gelmiştir. Kanaatime göre onu yalnız bırakmak doğru değildir. Ayrıca Kabakçı Ağa, Şeyhülislâm kapısından fetva almadıkça harekete geçmek niyetinde değildir. Onun için sizleri çağırdık. Yapılan işin dine, şeriata uygun olup olmadığını öğrenmek istedik.

Topal Ataullah başını salladı; kazaskerlere ve İstanbul kadısına baktı. Onlar düşünceye dalmışlardı, belki de korkuyor, çekiniyorlardı. O zaman Kabakçı Mustafa ezberlediğini tekrarladı:

- Hıristiyan veya Müslüman hiçbir kimsenin canına ve malına dokunmayız. Dileğimiz yerine gelmedikçe de Et Meydanından bir yere ayrılmayız.

Bıyıklı Kâmil bıyıklarını üfleyip Kabakçı'nın sözlerini tamamladı:

- Yeniçeri kazan kaldırmaya hazır; lâkin ocaklılar da ülemadan fetva isterler.

O zaman İstanbul Kadısı Mehmet Murat Efendi Şeyhülislama baktı:

- Efendi hazretleri, dedi, bir şey sorabilir miyim?

- Buyurun kadı efendi.

- İşittiğimize göre Sultan Selim'in emriyle Nizam-ı Cedid askeri her ne kadar kışlalarına çekilmişlerse de padişah ikinci bir emir verip onları bu yiğitlerin, Ümmet-i Muhammed'in üzerine salarsa halimiz nice olur, hiç düşünüldü mü? Sekbanbaşı ağa ve Kâmil Ağa karındaşlarımız buna ne der? Tedbir alınmadıkça verilecek fetvanın ne kıymeti olur?

Bir anda etrafı bir sessizlik kapladı. Aygır İmam yerinde doğrulup kapıya baktı. Kabakçı altına iğne batmış gibi kıpırdanmaya başladı. Ataullah Hoca dizini uğuşturdu. Neredeyse meclis dağılacaktı. Fakat Sekbanbaşı hemen kendini toparladı:

- Telâşa lüzum yok, dedi, biz ocak ağalarıyla bu hususu da görüştük. Nizam-ı Cedid askeri aslâ kışlalarından çıkamaz. Çünkü Sultan Selim korkaktır, kan dökülüp de Nizam-ı Cedid askeri yenilirse tahtımdan olurum diye endişe eder. Nitekim Kadı Abdurrahman Paşa'nın Nizam-ı Cedid askerini, Tersenikli-oğlu istemedi diye, Rumeli'nden geri çevirmiştir. Ayrıca yeniçeri hoşnutsuzluk gösterdiği için bu gâvur askerini sefere bile çıkartamamıştır. Böyle korkak bir padişahtan zaten bu devlete ne hayır gelir ki?

- Doğrudur!

Hep birden tasdik ettiler ve yine hep birden oturdukları yere biraz daha rahat yerleştiler. O zaman Topal Ataullah Hoca'nın sesi duyuldu:

- İstemem amma, dedi, gönül başka, görev başka... Dinin emirlerini yerine getirmem gerek. Sorun cevap vereyim.

Sekbanbaşı hemen atıldı:

- Nizam-ı Cedid gâvur icadı mıdır?
- Evet.
- Küfür müdür?
- Evet.
- Yaşaması gerekli midir?
- Aslâ.
- Ne yapmak uygundur?
- Elcevap: Şer'an lâğvı caizdir.

Sekbanbaşı sırıttı. Topal Ataullah büyük bir başarı kazanmış gibi arkasına dayanıp tesbihini eline doladı. O zaman Bıyıklı Kâmil kimsenin fark edemeyeceği bir şekilde Ataullah Hoca'ya göz kırptıktan sonra ayağa kalktı:

- Acaba, dedi, bu fetvaya Kadı efendi ile Kazasker efendiler ne der?

Aygır İmam hemen atıldı:

- Ulu bir kimsenin söylediklerini cerh etmek kimin haddine? Hiçbir ulema ve hoca dinimize aykırı maslahatın yürümesine rıza gösteremez.

Kazaskerlerle İstanbul Kadısı başlarını önlerine eğdiler, hep bir ağızdan fısıldadılar:

- Mademki efendi hazretleri din uğruna kanaatlerini söyleyip fetvalarını verdiler, bizlere de ona uymak düşer. Hep beraber bu duaya âmin diyelim.

Eller havaya kalktı, dudaklar kıpırdadı, nefesler odada dolaştı:

- Âmin!..
- Her şeyin hâliki Ulu Tanrı hamd olsun sana!
- Âmin!.. Âmin!..

Okuyup üflemeleri bitince Kabakçı Mustafa:

- Destur, dedi, ben hemen gönül rahatlığı ile yoldaşlarımın yanına gider, efendi hazretlerinin fetvalarını bildiririm ki, kalplerde en ufak şüphe kalmaya.

Sekbanbaşı da Kabakçı'ya uydu:

- Doğrusu makul sözdür! Ben de ocağa varıp Şeyhülislam efendimizin kanaatlerini yeniçerilere söylerim. Onlar da kazanlarını kaldırıp yoldaşlarına katılırlar. Zaten cebeciler de bu haberi beklerler idi. Müjdemizi alınca kazanlarıyla birlikte Et Meydanında toplanırlar...

Vicdanlarında en ufak bir sızı yoktu; hepsi memnun, hepsi sarhoştu. Yalnız kalplerdeki bir endişe hâlâ yaşıyordu, her şeye rağmen Nizam-ı Cedid askeri gelirse, Sultan Selim yanılıp da bir emir verirse, halleri nice olurdu?

Yine de dışarı fırladılar, yine de gizli gayelerine bir an evvel erişebilmek için koşmaya başladılar...

* * *

Topkapı Sarayı'nın bütün kapıları kapanmıştı. İçeride derin bir sessizlik vardı. Enderunlular sanki gürültü yaparlarsa bu sessizlik bozulacak, büyük bir felâketle karşılaşacaklarmış gibi ayaklarının ucuna basarak yürüyorlardı.

Bostancılar büsbütün silâhlanmışlar, sarayın duvarlarına dizilmişlerdi. Kapı ağaları dışarıyı gözlüyor. Et Meydanından kopan fırtınanın At Meydanına, oradan da Bab-ı Hümâyuna ne vakit geleceğini merakla bekliyorlardı.

Bostancıbaşı Şakir Bey elini belindeki tabancasına atmış, Orta Kapının önünde asabî adımlarla dolaşıyordu. Dışarıda, sarayın surlarının ötesindeki satıcılar, Ayasofya'daki tesbihçiler, ağızlıkçılar bile görünmüyordu. Herkes sarayı bırakmış, herkes vebadan kaçar gibi buralardan uzaklaşmıştı.

Sultan Selim o gün Sünnet Odasında bulunuyordu. Yanında sır kâtibi Ahmet Efendi, mabeyinci Ahmet Bey ve Abdullah Ramiz Efendi vardı. Karşısında ise Sadr-ı âzam kaymakamı Köse Musa Paşa duruyordu.

Musa Paşa'nın başı yine önüne eğikti, kamburlaştığı beliyle boyu olduğundan da ufak görünüyordu.

Padişahın yüzü büsbütün sararmış, gözlerinin altındaki morluk çoğalmıştı.

- Paşa, bu ne hal?

Köse Musa Paşa yine birden cevap vermedi; bakışlarına gölge düşürmeye çalışarak ezildi, büzüldü. Neden sonra incecik sesiyle:

- Efendimiz, diye kekeledi, ne söyliyeceğimi bilemem. İçim kan ağlar. Bu günleri görmektense ölmek bin kere iyi idi.

- Paşa, sen dememiş miydin; yamaklar pişman olmuşlardır, nasihat edilirse geri dönerler diye? İşte Nizam-ı Cedid askerini dahi kışlalarına hapsettik, yine de ayaklanmaktan vazgeçmeyip etrafı velveleye vererek Et Meydanında toplandılar. Üstelik yeniçeri de kazan kaldırıp onlara katılmış! Hiçbir kul yok mudur ki bu nankörlerin haddini bildire?

Gözleri yaşardı, elini yüzünde gezdirdi, yine de dik durmaya çalıştı, hattâ başardı bile.

- Bab-ı âlide devlet erkânı ile ne konuştunuz, ne tedbir düşündünüz?

- Herkes şaşkın padişahım.

- Şeyhülislâm Ataullah Efendi asileri yatıştıramaz mı?

- Mümkün olmadı padişahım. Ataullah Efendi, Mehmet Derviş Efendi, Sekbanbaşı Arif Ağa kullarınız Ağa Kapısında her türlü tehlikeyi göze alıp yamakların elebaşısı Kabakçı Mustafa ve ocağın ileri gelenleriyle konuştular. Fakat hiçbir nasihat kâr etmedi. Bunlar cahil kişilerdir; söz dinletmek mümkün değildir sultanım.

- Esas muratları nedir?

- Nizam-ı Cedid'in lâğvından gayri bir şey istemezler. Gâvur icadıdır, kadim kanun değüldür derler de bir daha başka bir şey demezler.

Sultan Selim içini çekti; bir enkaz altında kalmış gibi ezilmekte olduğunu anladı. Evlâdının parçalanmak üzere bulunduğunu gören bir babanın derin ruh sarsıntıları içinde kıvranmaya başladı:

- Paşa, diye fısıldadı, evvelce bir hatt-ı hümayunumda da bildirmiştim. "Kadim kanundur deyu bâtılı devam ettirmenin akla yakın tarafı var mıdır? Dünya hep değişirken bizim böylece ayak direnmemizin din-ü devlete faidesi olur mu? Şeyhülislâm efendi, şeriatın da elbet ve elbet böyle emrettiğini deliller ile ortaya koymalıdır!.."

- Bunları kime anlatırsınız saadetlû padişahım? Karşımızdakiler ne idüğü belirsiz, gözlerine ölüm bürümüş serserilerdir.

- Hiç mi çare yok paşa?

- Elbette var hünkârım ama, dilim dönmez, söylemeye asla mecalim yetişmez.

- Nedir o?

Köse Musa Paşa adeta yere kapandı, süründü. Sultan Selim'in eteklerini birkaç kere öptü. Bayağı ağlıyordu; bu yaşlar nereden, nasıl akıyordu bilinemez, fakat Köse Musa Paşa ağlıyordu işte!

- Kalk ayağa paşa; hiç çekinmeden konuş.

- Ah efendimiz; bu âciz kulunuzun padişahımın sıhhat ve huzurundan gayri zerrece bir düşüncesi yoktur. Gece ve gündüz Allah'a sizi başımızdan eksik etmemesi için dua ederim. Lâkin elimden fazlası gelemedi.

- Sen çarenin ne olduğunu söyle paşa!

- Nizam-ı Cedid'i lâğv ettiğinize dair bir ferman buyurulursa hepsi geldikleri yere geri dönerler.

- Nasıl olur; nasıl olur bu paşa?

- Ortalık yatışırsa Nizam-ı Cedid'i tekrar kurarsınız hünkârım. Zaten bir daha ayaklanmaya kimse cesaret edemez.

- Olamaz!.. En iyisi Nizam-ı Cedid askerini kışlalarından çıkartıp bu nankörlerin üzerine salmaktır.

- Aman sultanım, asla padişahım! Ortalık kan gövdeyi götürür. Ya maazallah Nizam-ı Cedid askeri yenilirse o zaman tahtınızda oturmak nasıl mümkün olur? Gözü dönmüş zorbalara kim söz geçirir? Hem, benim saadetlû padişahım, sizin gibi asil, hassas, merhametli bir sultanın gönlü kan dökülmesine razı olur mu?

Sultan Selim başını önüne eğdi, geri geri çekilerek atlas döşeli sedirine oturdu, elini fildişi işlemeli bir sehpaya dayadı, öylece hareketsiz kaldı. Belki de o anda ne düşündüğünün kendisi bile farkında değildi.

Bir dönüm noktasındaydılar. Eğer Sultan Selim ısrar ederse o ana kadar asilere gülen kader demir bir kapı gibi yüzlerine kapanıverecekti. Köse Musa Paşa hayatının en müşkül anını yaşıyordu.

Bu sırada Ramiz Efendi padişahın önünde eğildi; sesinin boğukluğundan onun da derin bir ıstırap içinde olduğu anlaşılıyordu:

- Efendim! Sultanım! Padişahım! Bu âciz kulunuzu dinlerseniz; aklıma gelen başka bir fikri söylemek isterim.

Sultan Selim başını kaldırdı, elini fildişi kakmalı sehpadan çekti, bir süre karşısındakini tanımaya çalıştı, uyuşmuş beynine yeni yeni kan gelirken:

- Sen misin Ramiz, diye sordu, muradın nedir?

- Benim saadetlû padişahım! Nizam-ı Cedid askerini kışlalarından çıkarmadan da bu işi halletmek mümkündür.

- Nasıl?

- Seferdeki sadr-ı âzama haber salarız. Ordunun bir kısmı ile geri döner, hattâ Kocaların oğlu Mehmet Bey ve size bağlı diğer âyân da Sadr-ı âzama katılır. Onlar gelinceye kadar asileri oyalar, icap ederse bostancı kullarınızla birlikte sarayınızı koruruz!

Sultan Selim süratle ayağa kalktı; dinçleşmiş gibiydi, hattâ gülümsüyordu. Yalnız gözlerindeki buğu kaybolmamıştı:

- Hayır Ramiz; bu dediğini asla yapamam. Onlar şimdi toprakları uğruna savaşıyorlar. Şayet bir kısmını dahi geri çağıracak olursak serhadler boş kalır. Ruslar Çatalca' ya kadar iner. Ben bu hale nasıl tahammül ederim? Bir canım uğruna devletimi nasıl parçalarım? Allah bu günleri bana göstermesin.

Neredeyse bayılacak olan Köse Musa Paşa yeniden hayat bulmuş gibi dirildi.

- Çok isabet buyurursunuz padişahım, dedi. Allah bütün kullarınızın ömründen alıp efendimizinkine eklesin. Lâkin gecikecek zamanımız yoktur; ferman buyurun sultanım!

- Dediğin gibi olsun lala! Nizam-ı Cedid'i lâğv ettim; bunca kulumun dökülecek kanının vebalini üzerime alamam. Sır kâtibi Ahmet Efendi hatt-ı hümayûnumu yazsın. Sen de Bab-ı Âliye götürüp etrafa duyurasın. İşte emrim bu kadar.

Sultan Selim süratle geri döndü, sırtını Musa Paşa'ya çevirdi. Yüzünün sarılığını, gözlerinin yaşını, hatta, ıstırabını bu köse ve cüce adamın görmesini istemiyordu.

Ramiz Efendi ile mabeyince Ahmet Bey padişahın iki yanında şaşkın bir halde dururlarken Köse Musa Paşa takla atarcasına eğilip kalkarak sır kâtibiyle birlikte huzurdan çıktı.

* * *

İşler güç de olsa Musa Paşa'nın istediği gibi gidiyordu. Şimdi bundan sonra yapılacak ilk iş padişaha en aykırı olanların kellelerini istemekti. Onbir kişinin isimleri yazılı bir liste koynunda duruyordu. Bu listeyi el altından Kabakçı'ya gönderecekti. Yalnız bu onbir kişinin içinde Ramiz Efendi'nin adı yazılı değildi. Topal Ataullah

Koca, büyük bir kin beslemesine rağmen Ramiz Efendi'nin ismini sildirmişti.

Cihan Hatun'a kavuşma ümidi gittikçe artarken, vuslatına ereceği kadını şimdiden kederli görmek istememiş olmalıydı. Ramiz Efendi diğer iki üç kişiyle birlikte evvelâ hapsedilecekti, Cihan Hatun işi halledildikten sonra icabına bakılacaktı.

İşte böylece Köse Musa Paşa hatt-ı hümâyunu aldıktan sonra memnun, mesut, hattâ biraz da şaşkın uçarcasına saraydan uzaklaşmıştı. Sultan Selim ise Sünnet odasının kasvetli havası içinde ezilen, parçalanan, darmadağınık olan benliğini bile dinlemekten uzak bakışları bir noktaya saplanmış, bir saatin rakkası gibi önünde sallanan dakikaların peşinde gidiyordu. Geride bıraktıklarının değil, gelecek olan dakikaların.

Yanındaki üç yakın adamı hiç seslerini çıkartmadan sadece onu seyrediyorlardı. Ellerinden artık bir şey gelmiyordu, yapılması gerekeni bile düşünemiyorlardı.

- Bütün bu işlere sebep benim hilmimdir! Ulu Tanrım bana cesaret ve irade ver, devletimi koru; bundan sonra halka döneceğim, halkla beraber olacağım.

Birden Bostancıbaşı Şakir Bey'in odadan içeri girdiği görüldü. Şakir Bey heyecandan yerinden duramıyordu:

- Hünkârım, diye inledi, geliyorlar! Asiler Et Meydanından At Meydanına doğru yürüyüşe çıkmışlar. Kabakçı Mustafa denen zorbabaşı en önde yürüyüp bayrak açmış. Yeniçeri, cebeciler, kalyoncular, hattâ topçular kazanlarını sırtlayıp onun peşinden ilerlermiş.

Padişah hemen Sünnet Odasından çıkıp sarayın bütün kapılarından geçerek At Meydanında asilerin karşısına dikilmek arzusuyla kıvrandı. Fakat yapamadı. Kederini, aczini belli etmemeye çalışarak sadece:

- Bekleyelim, dedi, Nizam-ı Cedidin lâğvından sonra bu namertlerin benden isteyecekleri daha neleri olabilir ki?

- Bir çare düşünelim hünkârım; bundan sonra Köse Musa Paşa'ya itimat asla caiz değildir.

- Bunu ben de anladım Şakir. Fakat artık vakit çok geç. Vaktiyle bana bir serhad gazisi yeniçerilerle, yobazların başını ezelim demişti. Napolyon ise elçisi Sebestiyani aracılığıyla atına binip ordusunun başına geçsin diye haber göndermişti. Hiç birisini yapmadım.

Bundan sonra beklemekten başka elden ne gelir? Takdir, ulu Tanrınındır!

Bostancıbaşı Şakir Bey eğilerek çekildi. Buna rağmen and etmişti; ölünceye kadar padişahı koruyacaktı.

Dışarıda, sarayın ötesinde uğultular, küfürler gittikçe artıyordu. At Meydanı, Sultanahmet Camii hıncahınç dolmuştu.

- Ey ümmet-i Muhammet, ey din kardeşlerimiz! Müjdeler olsun; Nizam-ı Cedid belâsı ortadan kalkmıştır. Devletimiz gâvurluktan kurtulmuştur.

- Şer ile görülecek başka dâvâmız da vardır; şeyhülislâm ile kazaskerler At Meydanı'na gelsin!..

Sesler, bağırtılar dinmek bilmiyordu. Fakat yine de sarayın önü boştu. Bu boşluk, bu tenhalık bir hayat hikâyesinin, bir ömrün akıp giden çabasının son hudut taşıydı. Nitekim bu hudut taşı da sonunda aşıldı; Kabakçı Mustafa, yanında yardımcıları, arkasında ikibin kişiyle Ayasofya'yı döndü, sanki bastığı yeri çökertecekmiş gibi adımlarını bir davul tokmağı kadar dik atarak Bab-ı Hümayûnun önünde durdu. Bir süre patlak gözleriyle etrafına bakındı. Bir ölüm sessizliği taşıyan kapalı kapıların ardında hiçbir hareket olmadığını anlayınca sağ elini yumruk yapıp havaya kaldırdı, kuşağından çıkardığı bir listeyi de sol eline alıp sallamaya başladı:

- Bu listede onbir kişinin adı yazılıdır. Memleketi harabeye çeviren bu onbir iti ölü veya diri padişahtan isteriz!

- İsteriz!

- Şeyhülislâm Kapısından fetva almışız; bu on bir kişinin katli şer'an caizdir.

- Caizdir!

Kabakçı belki hiç dinlenmeden bağıracak, yardımcıları ile arkasındaki ikibin kişi de onu aynen tasdik edecekti. Fakat bu sırada Köse Musa Paşa göründü. O zaman gürültüler dindi, hattâ asiler kenara çekilip ona yol verdiler. Musa Paşa da atının üzerinde sözde Kabakçı'yı teskin etmek istiyormuş gibi el sallayarak aralanan Bab-ı Hümâyundan içeri girdi.

Sultan Selim hâlâ Sünnet Odasındaydı; Köse Musa Paşa'nın geldiğini haber verdikleri zaman yerinden bile kıpırdamamıştı. Sadr-ı âzam kaymakamı eteğini öperken de geri çekilmiş:

- Lüzum yok paşa, demişti; bu asiler neden bir türlü dağılmazlar? Şimdi de bir listeden bahsedip dururlar. Hiç mi vicdanları sızlamaz bunların?

- Onlarda vicdan ne gezer saadetlû hünkârım! Ne tedbir aldımsa fayda vermedi; lütfedin, çok saydığım dostlarınızın ölümünü görmeden evvel bu kulunuzu görevinden af buyurun.

- Bunu sonra düşünürüz lala. Bu liste yanında mı?

- Beli padişahım; bir suretini elime sıkıştırdılar.

- Şeyhülislâm da bu listeden haberdar mı?

- Evet hünkârım.

- Uygun mu görür?

- Ataullah Efendi mübarek varlığınızdan gayri bir şey düşünemez olmuştur. Bu onbir kişi öldürülürse fitnenin sona ereceğine kanidir.

Sultan Selim elini uzattı; parmaklarının titrememesi için büyük bir gayret sarfederken:

- Ver o listeyi bana paşa, dedi.

Musa Paşa darda kalmışcasına elini koynuna attı, bakışlarını yerden kaldırmadan Nizam-ı Cedid taraftarı onbir kişinin isimleri yazılı listeyi padişaha uzattı:

- Allah canımı alsaydı da bu günleri bana göstermeseydi. Ah efendimiz; ne olur beni de öldürtün, yeter ki bu fitne sona ersin.

"Sır kâtibi Ahmet Efendi, Mabeyinci Ahmet Muhtar Bey, İbrahim Kethüda, Bahriye Nazırı Hacı İbrahim Efendi, rikâp kethüdası Hacı Memiş Ağa, Darphane emîni Ebubekir Efendi, Reisülküttap vekili Safî Ahmet Efendi, İrad-ı cedid defterdarı Ahmet Efendi, Valide kethüdası Yusuf Ağa, müderris Lütfullah Efendi ve Bostancıbaşı Şakir Bey..."

Padişah artık kendisini zaptedemeyerek yüzünü elleriyle kapadı. Onbir kişinin idam fermanını taşıyan kâğıt ise bir sonbahar yaprağı gibi sallanarak yere düştü.

- Olmaz! Asla buna yanaşamam. Ben bu dostlarımı cellâda nasıl veririm?

- Hünkârım, ne yapsak faydasızdır; bugüne kadar kul istediğini yapagelmiştir. Dayatmak asla mümkün değildir. Eğer asilerin dedikleri olmazsa maazallah sarayınızı yıkıp daha kimbilir kimleri öldürürler.

- Paşa! Ben bu dostlarımla kaderimi birleştirmişim. Hele İbrahim Kethüda, hele Bahriye Nazırı Hacı İbrahim ve hele sır kâtibi Ahmet Efendilerle aramızda sözleşme vardır. Paşa senden rica ederim; araya gir, bu dostlarımı kurtar.

- Elimden gelse sizin için neler yapmam ki saadetlû padişahım! Lâkin iş işten geçmiştir. Asilerin istekleri yerine gelmezse kurtulmak mümkün değildir.

Sultan Selim geriye döndü; kendisini donuk bakışlarla seyreden üç dostuna baktı:

- Anladınız mı, diye fısıldadı, anladınız mı?

Onlar sadece, başlarını salladılar. Odada en ufak bir ses yoktu. Hattâ içeriye giren Bostancıbaşı Şakir Bey'i bile kimse farkedemedi.

Sultan Selim iki elini birden uzattı; sır kâtibi Ahmet Efendi ile Mabeyinci Ahmet Muhtar Bey'in omuzlarını tuttu:

"- Sizleri de isterler," diye inledi, "belki de elimden alırlar, kurtulamazsınız. Onun için hemen kaçın, bir yere gizlenin, başınızın çaresine bakın. Sen de git Ramiz! Her ne kadar ismin listede yoksa da bakarsın cayıverirler, onun için Nevcivan'la birlikte uzaklaş buradan."

Ramiz Efendi diz çöktü, padişahın eteğine yaşlarla dolu gözlerini sürmeye başladı:

- Hünkârım; sizi asla yalnız koyamam. Bunca nimetini görmüş, ekmeğini yemişim. Bir değil, bin Ramiz uğruna feda olsun. Affettiniz, kusurlarıma bakmadınız, hoş karşıladınız; siz yalnız bu devletin değil, gönüllerin de sultanısınız.

Sultan Selim silkindi; ellerini Ahmet Efendilerin omuzlarından, eteğini Ramiz Efendi'nin dudaklarından çekti. Sadece uzun bir yolculuktan dönmüş bir insanın yorgunluğunu taşıyormuş gibi divanına oturdu.

- Gidin, hemen gidin. Gizli bir kapıdan çıkın, hiç beni düşünmeyin.

Üç adam daha fazla konuşamadılar. Musa Paşa'ya tiksintiyle bakarak dışarı çıktılar.

Musa Paşa aldırmadı bile; nereye giderlerse gitsinler. Onları yine yakalatır, boyunlarını vurdurturdu. Kurtulmalarının imkânı mı vardı?

O zaman Bostancıbaşı Şakir Bey birkaç adım atıp diz çöktü:

- Beni de mi isterler saadetlû padişahım? diye sordu.

Sultan Selim cevap veremedi; sustu, boş nazarlarla sadece kapıya baktı.

- Hünkârım! Şakir kulunuz, Köse Musa denen bu kelp için değil, yalnız sizin uğrunuza şimdi boynunu cellâta uzatacaktır. Çünkü biz gidersek belki siz kurtulursunuz! Dışarıda bekleyen rikâb kethüdası Hacı Memiş Efendi ile darphane emîni Ebubekir Efendi de benim gibi düşünür. Cellat dahi hazırdır. Bu cüce, vicdanını şeytana satmış bu köse kellelerimizi kudurmuş zorbalara taşısın da içi rahat eylesin. Mademki elimizden başka bir iş gelmedi; siz sağ olun! Hakkını helâl eyle padişahım!

Sultan Selim katiyen konuşamıyordu. Susuyor, çöküyor, eriyor, adeta küçülüyordu. Hislerini, duygularını, o anda tamamen kaybetmişti. Belki acı bile çekmiyordu.

Şakir Bey ayağa kalktı; padişahın ellerini tuttu, onları büyük bir coşkunlukla öptü, kokladı, okşadı. Sonra geri döndü, eğleniyormuş gibi Musa Paşa'ya baktı:

- Dışarıda seni bekleriz köse, dedi.

Köse Musa Paşa adeta sırıtıyordu; bir tilkininki kadar ürkek, fakat ondan daha fazla hile taşıyan bakışlarını gizlemeye artık lüzum görmüyordu. Bu padişah bundan sonra ona hiçbir şey yapamazdı. Nasıl olmuştu da bunca yıl böyle âciz, böyle korkak, böyle kararsız, böyle zavallı padişaha kulluk etmişti! Yine de huzurdan ayrılmadı; Sultan Selim'in konuşmasını bekliyor, işin sonunu tamamlamak istiyordu.

Nihayet padişahın gözlerinin önündeki gölgeler dağılmaya başladı. Koyu, kıpkızıl bir ışık gözbebeklerine saplandı. Bu, Köse Musa Paşa'nın bakışlarıydı. İşte şimdi vurulmuştu, daha doğrusu yaralarının acısını o anda hissetmeye başlamıştı. Hemen ayağa kalktı, elini belindeki selimiyesine atarken:

- Ne oyalanırsın be adam, dedi, ne oyalanırsın? İstedikleriniz olmadı mı?

- Bendenizin değil padişâhım, zorbaların başka bir diyecekleri daha var! Lütfen sözünüzü düzeltin.

- Daha meramları nedir?

- İrad-ı cedid hazinesinin de lâğvını arzularlar. Bu hazine vasıtasıyla bunca fakir fukaranın soyulduğuna kanidirler!

- Onu da lâğv ettim! Çekil karşımdan artık, çekil! Ağzımdan kötü bir söz çıkacak, kendimi zaptedemeyeceğim!

Köse Musa Paşa sırıttı, hafifçe eğilip elini göğsüne korken:

- Ferman padişahımındır, dedi, bu müjdeleri şimdi kullarınıza ulaştıracağım.

Etraf gittikçe kızıllaşıyordu. Odadaki altın yaldızlı nakışlar bile sanki kan kusuyordu. Padişah yalnızdı, bu sefer tamamen yalnız! Annesiz, eşsiz, dostsuz, hattâ ümitsiz! En kötüsü, kendisi bile kendisini bırakmıştı. Bir yığın hatıranın sadece enkazı vardı ayaklarının dibinde.

Yalnız iki kişi, evet iki kişi bir ümit kandili gibi gözlerinin önünde titreşiyordu. Kocaların Mehmedi ile Refet Kadın!

Kocaların Mehmedi çok uzaklardaydı, ona erişemezdi. O bir ümit değil, belki de şu anda sadece bir teselli idi. Fakat Refet Kadın haremdeydi. Oraya kadar bir gidebilse, onun dizine başını koyabilse, doya doya ağlasaydı. Fakat gün bitmiyordu; odada kalmak zorunda olduğunu anlıyordu.

Biraz sonra kapı aralandı, Bostancılar kethüdasının başı uzandı. Biliyordu; Bostancılar başı Şakir Bey artık yoktu. Buna rağmen Bostancılar kethüdasının huzuruna çıkacağını hiç sanmamıştı.

- Ne istersin ağa?

Bostancılar kethüdasında, vaktiyle Bab-ı Hümâyun önünde esnafı sopayla dağıtan bu adamda cesaret denen hiçbir şey kalmamıştı:

- Efendimiz, diye kekeledi, zorbalar hâlâ dağılmaz. Yeni yeni marifetler çıkarırlar, bağırıp dururlar!

- Neler söylerler?

- Kusurumu bağışlayın padişahım; derler ki, "Selim Han kendisinin hal'i kabil olmasın diye Şehzade Mustafa ile Şehzade Mahmud'u öldürmeye kalkışmıştır!.."

Birden Sultan Selim'in kalbine bir ok saplandı. Artık dışardakilerden her şeyi beklerdi, hattâ ölümünü bile. Fakat böylesine alçakça düşünebilecekleri hiç aklına gelmemişti. Gözlerinden sakallarına doğru birkaç damla yaş süzülürken:

"- Ağa, diye adeta yalvardı; benim zürriyetim yoktur, asla olması da mümkün değilmiş! Şehzadeler ise nûr-ı aynım ve evlâtlarımdır. Onlara suikast ile sülâle-i âl-i Osman'ın inkıraz bulmasına sebep olmak hatırdan geçer mi? Allah böyle bir günü bana göstermesin. Haber sal zorbalara;

derhal ocaklıdan ve ulemadan birer kişiyi sarayıma gönderip şehzadelerin muhafazısıyla meşgul olsunlar. Ayrıca bu hatt-ı hümayûnum da Bâb-ı Âliye bildirilsin..."

Bostancılar kethüdası ses çıkarmadan geri geri çekilerek dışarı çıktı.

Tekrardan sert ayak sesleri duyduğu zaman hiç endişeye kapılmadı.

Artık aldırmayacaktı, ne olursa olsun hayret etmeyecekti. Fakat yine de şaşkınlığından geri geri çekilmek ihtiyacını duydu!

Karşısında Aygır İmam duruyordu. Yanında da ocaklıdan eski sekbanbaşı Osman Ağa vardı.

- Biz geldik, şehzadelerin korunması için iki kişi istemişsin.

- Sen mi? Hoca efendi sen ha?

Solmuş sararmış bir yüz, sanki bir günde ağarmış gibi yer yer beyazlarla dolu bir sakal, buğulanmış bakışlar, acı acı gülümseyen dudaklar. İşte Üçüncü Selim'in o andaki dış görünüşü bu idi.

Ocaklıların temsilcisi Osman Ağa'nın bile içi titredi; ne de olsa karşısındaki bir padişahtı. Hata etmiş, buraya gelmişti. İnsan dışarıda rahat rahat bağırıyor, sövüp sayıyordu ama böylesine insanı incitmekten çekinen bir hünkâr karşısında ne yapacağını şaşırıyordu. Galiba Osman Ağa'nın vicdanının bir köşesinde bir nebzecik merhamet kalmıştı. Hemen yere kapandı; etek öptü, sonra hiçbir şey söylemeden kaçarcasına dışarı çıktı. Fakat Aygır İmam yerinden bile kıpırdamadı. Bir elini belinden çekip kınalı sakalını sıvazlarken:

- Ben geldim ya, dedi, niye şaşırdın?

- Hafız Mehmet Derviş Efendi, herhalde başka bir maksadın olsa gerek. Sen benim yakınımsın, baş imamımsın. Sana şimdiye kadar ne istedinse verdim, ikramda bulundum. Sırası geldi yanımdan hiç ayırmadım. Yüze karşı söylemesi çok ayıpsa da bunca iyiliğim dokundu. Yoksa şehzadeleri korumak bahanesiyle bana bir müjde mi getirdin, yardımıma mı koştun?

Aygır İmam kaşlarını çattı, somurttu, yine de bakışlarını Sultan Selim'den çekmedi:

- Geçti o günler Sultan Selim, dedi, sen bana ne iyilik yapmışsın ki, çekinmeden yüzüme karşı sıralayıp dursun? Şeyhülislâm ulemadan kime bu görevi verdiyse hepsi de "Padişahı tarassut bize

düşmez." diye kabul etmediler. Ben ise hak bildiğimden şaşmayıp göğsümü gere gere karşına dikildim.

- Hoca efendi, iyiliğimi görmedinse de hiç olmazsa zararım dokunmadı.

- Her yerde söylerim; iki elim yakandadır. İsmail Paşa gibi dindar bir vezirin kadrini bilmeyip şimdi paralanmak için aranan eski sadaret kethüdası İbrahim Efendi'ye itibar ettin, cihanı harabeye döndürdün. Bu herifin şerrinden Tokat arpalığımın gelirini alamaz oldum. Hâlbuki sana yakışan, bu arpalığımın yanına iki arpalık katmak idi. Bir yığın firenk bozuntusu herifler altınlarla oynarken, ahırlarında altmıştan fazla at besleyip etrafa caka satarken benim gibi bir hafızın açlıktan nefesi kokar oldu. Daha ne kötülüğün dokunacakmış?

- Öyle değil hoca efendi, yanılırsın. Bu sözler sana hiç yakışmıyor.

- Ben neyin yakışıp neyin yakışmayacağını gayet iyi bilirim; senden öğrenecek değilim. Sonra her şeyi inceden inceye araştıracak vaktim yok; işittiklerimi de söylerim, işitmediklerimi de!

Sultan Selim daha fazla ayakta duramayacağını anladı. Aygır İmam ona son darbeyi vurmuştu. Artık bu durum içinde yaşamasına, bunlara padişahlık yapmasına imkân mı vardı? Yine de sabretti, yine de nezaketini bırakmadı.

- Hoca efendiyi götürün, dedi, dinlensinler. Ayrıca şehzadeleri görmek isterlerse hareme haber salıp dilekleri yerine getirilsin.

Sultan Selim daha fazla oyalanamadı, zamanı bekleyemedi; sallana sallana, yine de metanetini bozmadan dışarı çıktı, harem dairesine girdi, Refet Kadın'ı çağırttı.

Refet Kadın gelince, hiç konuşmadan onun dizine yattı, camlaşmış gözleriyle tavandaki altın nakışlara baktı, görmeden, anlamadan baktı.

Bütün arzusuna rağmen ağlayamıyordu; belki de gözyaşlarıyla başkadın efendisini daha fazla üzmek istemiyordu.

Refet Kadın ise dudakları kilitlenmişçesine hiçbir söz söyleyemiyor, sadece titrek elleriyle padişahın yanaklarını okşuyordu.

* * *

Ertesi gün, Cuma sabahı erkenden mehter takımı Demirkapı'da nöbet tutarken Ayasofya Camii'nde bambaşka gayeler taşıyan bir grup toplanmıştı.

Şeyhülislâm Ataullah Efendi elinden hiç eksik etmediği tesbihini hırsla çekiyor, karşısındakilere başını iki yanına sallayarak bakıyordu.

Sekbanbaşı Arif Ağa, Bıyıklı Kâmil Ağa, Turnacıbaşılar, İstanbul Kadısı, kazaskerler, ocağın ileri gelen diğer ağaları ile bazı ulema orada idi. Hepsi de bağdaş kurmuşlar, bu toplantıyı idare etmesi için çağırdıkları Ataullah Efendi'nin konuşmasını bekliyorlardı. Fakat Topal Ataullah söze başlamaya hiç niyetli görünmüyordu.

Cemaat dağılmış, içeriye kimsenin girmemesi için caminin kapıları kapanmıştı.

Dışarıda At Meydanı'nda, hatta Ayasofya'nın avlusunda büyük bir kalabalık vardı. Derinden gelen bir uğultu, arada bir kulakları tırmalayan küfürler asilerin gittikçe sabırsızlandıklarını, içerideki konuşmaların neticesini büyük bir merakla beklediklerini gösteriyordu.

Kabakçı Mustafa sırtını bir duvara dayamıştı. Uykusuz geçen bir gecenin yorgunluğuyla büsbütün kanlanan patlak gözlerini kırpıyor, palasının sapıyla oynuyordu. Kabakçı'nın üç yardımcısı ise biraz ilerisinde duruyor, gayet hiddetli olduğunu bildikleri ağalarına sokulmak istemiyorlardı.

Bu son anlarıydı, son fetvayı bekliyorlardı. Aynı heyecanla Bab-ı Âlide neticeyi gözleyen Köse Musa Paşa da onlar kadar sabırsızdı.

Nihayet Ataullah Hoca tesbihini bileğine geçirip iki elini açtı, bir şeyler mırıldandı, üfledi, ellerini yüzüne götürdü:

- Buyurun, dedi, sözleşin! Maslahat neyi icap ettirirse ona karar veririz. Elbette bunca yiğit, din uğruna hayatlarını hiçe sayıp cihat ilân eden bunca ümmet-i Muhammet daha fazla bekletilemez. Zaten bu işe bir son vermek için burada toplandık. Vicdanımız temiz, Allah'ın indinde makbul, alnımız pak kullarız.

O zaman ocağın ileri gelen ağalarından bir tanesi söz aldı;

- Efendi hazretleri, dedi, bana göre artık derneğin dağıtılması gerektir. Kul dediğini yaptırmıştır. Nizam-ı Cedid lâğv edilmiş, şehzadeler korunmuş, irad-ı cedid kaldırılmış, onbir gâvurun kelleleri

için irade çıkmıştır. Henüz bu onbir dinsizin hepsi yakalanamamışsa da elbet en kısa zamanda onların da icabına bakılır. Bu suretle...

Başka bir ocaklı dayanamayıp arkadaşının sözünü kesti:

- Liste eksik yazılmış, diye söze başladı; devleti Nizam-ı Cedid belâsına sürükleyen daha beş altı kişinin kelleleri istenmeliydi. Hele Abdullah Ramiz neden öldürülmez; bir türlü anlayamayız?

Bıyıklı Kâmil Ataullah Hoca'nın yarı kapalı gözlerine baktıktan sonra bıyıklarını üfleyip:

- Elbette onların da sırası gelir, diye cevap verdi. Zaten Abdullah Ramiz elimizin altındadır. Hepsinin yakında kârları tamam eylenir. Acelemiz yoktur.

Şeyhülislâmın canı sıkılmış olmalı ki, adeta sesinde bir hiddet taşıyarak:

- Bu lâfları bırakın ağalar, dedi, konuşmamız esas üzredir. Üç beş din düşmanının ne önemi vardır?

- Beli efendi hazretleri, doğru söylersüz. İşte ben de bunun için ilk defa söz isteyip derneğin artık dağılmasını uygun görmüştüm. Herkes yerli yerine çekilsin. Boğaz yamaklarına hilâtlar giydirilsin. Başta Kabakçı Mustafa Ağa olmak üzere yardımcılarına, bunca emeği geçenlere bahşişler ve rütbeler verilsin. Şenlikler yapılıp fatiha denilsin.

Topal Ataullah sallandı, sakat ayağını farkında olmadan uğuşturdu, bakışlarını hiç konuşmayan Sekbanbaşıya çevirip sordu:

- Sen ne buyurursun ağa? Bu ağanın fikri üzere hareket etmek uygun mudur?

- Vallahi efendi hazretleri, doğrusu makûl sözdür. Olan olmuş, devlet kurtulmuştur. Yapacak başka işimiz kalmadı.

Şeyhülislâm hiç memnun gözükmüyordu; karşısındakileri teker teker süzüyor. Bıyıklı Kâmil ile İstanbul Kadısı Mehmet Murad Efendi hariç hepsinin bu fikirde olduğunu anlıyordu:

- Öyleyse, dedi, burada tam karara varmadan evvel bir de sergerdelerin başbuğlarına soralım. Başka bir istekleri olup olmadığını öğrenelim. Belki de bizim aklımıza gelmeyen bir düşünceleri vardır.

Ocak ağalarından dördü ayağa kalktı:

- Biz gidip konuşalım, dediler, başka bir dilekleri yok ise bu işi burada bitirelim.

Ağalar Şeyhülislâmın önünde eğilip uzaklaşırlarken Ataullah Hoca hemen İstanbul Kadısı Mehmet Efendi'ye döndü:

- Kadı efendi, dedi, siz dahi bu ağalarla birlikte gidin; evvelce konuştuğumuz veçhile Kabakçı Mustafa Ağa ile biraz sohbet eyleyin!

İstanbul Kadısı başını önünden kaldırmadan doğruldu; karıncalanmış ayaklarına aldırmadan yuvarlana yuvarlana uzaklaşan dört ocaklıya yetişti.

Kabakçı, dayandığı duvarın önünden hiç ayrılmamıştı. Hatta üç yardımcısını da yanına çağırmış, vakit geçtikçe biraz daha endişelenerek onları Ayasofya'ya göndermeye karar vermişti. Fakat dört ocaklı ile İstanbul Kadısının geldiklerini görünce biraz rahatlamış, yine de sert bir sesle sormuştu:

- Hayır ola, ne haberler getirdiniz? Gayri beklemeye tahammülünüz kalmamıştı.

İstanbul Kadısı Mehmet Murad Efendi diğer ağalardan evvel selâm verdi:

- Merhaba Kabakçı Ağa!

- Merhaba efendi!

- Sana bir sual sormak isterim; elini vicdanına koyup doğru cevap ver ki, benimle bile gelen ağaların artık konuşmasına lüzum kalmasın.

- Sor efendi, hak bildiğimizden asla şaşmayız.

- Ey Mustafa Ağa; zorla memleketi gâvuristana çevirmekten vazgeçen bu padişaha bundan sonra emniyet olur mu?

Kabakçı Mustafa duraladı, yardımcılarına gözlerini devire devire baktı. Doğrusu, kadı iyi bir noktaya dokunmuştu. Eğer Sultan Selim tahtında otururşa ileride kimbilir başlarına ne işler gelirdi? Hemen boyun damarlarını şişirerek yardımcılarına sordu:

- Ey Bayburtlu Süleyman, Ey Arnavut Ali, ey Memiş Çavuş! Bakın hele, kadı efendi neler söyler?

- Doğru söyler.

- Öyle ise peşim sıra gelin; hemen Şeyhülislâmı bulup şu anda alacakları karara bakmadan şeriatin ne emrettiğini ondan öğrenelim.

Kabakçı, diğer ocak ağalarının konuşmasını beklemeden arkasına yardımcıları ile birkaç zorba daha takarak yürümeye başladı.

Ayasofya'dan içeriye hışımla girdi. Topal Ataullah'ın karşısına dikildi:

- Hoca efendi, dedi, dışarıda vereceğiniz kararı beklerken kadı efendi yanımıza sokulup aklımızı karıştırdı. Bilirsin ki, Sultan Selim'in tahtında istiklâli yoktur; devleti birtakım zalimlerin eline bırakmıştır. Kendisi zevk ve sefadan gayri bir şey düşünmemiştir. Böyle bir padişahın hilâfeti caiz midir?

Topal Ataullah Efendi cevap vermek istemiyormuş gibi başını önüne eğdi. O zaman Kabakçı ile yanında bulunan adamları hep birden sordular:

- Ne susarsın efendi hazretleri? Şer'an böyle bir padişahın hilâfeti caiz midir?

Şeyhülislâm imdat ararcasına kazaskerlerle orada bulunan diğer ulemaya baktı. Onlar adeta şaşırmışlardı: Nizam-ı Cedid'i hiç istememişlerse de bu işe yine de Ataullah Hoca'nın ısrarıyla ön ayak olmuşlardı. Artık daha ileri gitmeye şimdilik lüzum yoktu. Bu yüzden şeyhülislâmın bakışlarından kaçındılar, hiçbir şey söyleyemediler.

- Cevap bekleriz; yeminimiz vardır. Şeriat kapısından fetva çıkmadıkça bir iş yapmayız. Lâkin susmayı da hoş karşılamayız.

- Yiğitlerim! Evlâtlarım! Mübarek günde benim gibi Allah'ından başka hiçbir dayanağı olmayan bir şeyhülislâmı daha fazla müşkül duruma sokmayın. Varın yerlerinize gidin, iyi olur inşallah!

- Asla efendi hazretleri; sen fetvanı vermezsen şuradan şuraya bir adım dahi atmayız.

Ataullah Hoca çaresiz kalmış, içi kan ağlıyormuş gibi:

- Allahım, diye fısıldadı, sana sığındım, günahlarımızı affeyle; ne yaparsak din uğruna yaparız. Yiğitlerim! Demek ki bu sualinizden asla vazgeçmezsiniz?

- Asla vazgeçmeyiz.

- Bir daha sorun öyeyse.

- Böyle bir padişahın hilâfeti caiz midir?

- El-cevap; hal'i gerekir.

Ayasofya'nın içinde sanki soğuk bir rüzgâr esti. O kadar ki, Topal Ataullah ile Kabakçı Mustafa bile ürperdi.

Bir süre kimse konuşmadı. Sanki koca kubbe, yavaş yavaş alçalıyor, oradakilerin üzerine kapanıyordu.

Kabakçı terlemeye başlamıştı. Şaşkın şaşkın etrafına bakıyor, asilerin gittikçe fazlalaştığı camide ne yapacağını bir türlü kestiremiyordu. Yine de çabuk ayıldı; hiç düşünmedikleri bir şey elde etmişlerdi, vakit kaybetmeye gelmezdi.

- Yürüyün, diye bağırdı, gerekirse saray duvarlarını yıkıp Şehzade Mustafa efendimizi tahta çıkartırız. Bu duaya âmin demeyecek kimse var mı içinizde?

Ulemadan iki kişi sendeleyerek ayağa kalktı, bir tanesi Kabakçı'ya yaklaştı:

- Yiğit, dedi, efendi hazretlerini zor duruma sokup fetva aldınız. Lâkin acele etmeyin, basiret üzre olun. Sultan Selim'i tahtından indirmeyin; devlete bunca kötülüğü dokunmuşsa da kendisi ayrıca halifedir. Evvelce aldığımız karar gereğince yerlerinize dağılıp takdiri Allah'a bırakın.

Bu sefer Kabakçı Mustafa'nın yerine Bayburtlu Süleyman söze karıştı.

- Efendi, dedi, sen neler söylersin; şimden sonra ne o bize padişahlık eder, ne de biz ona kulluk ederiz. Hemen bu işe bir rabıta verelim.

- Doğrudur, Anadolu kazaskeri Hafit Efendi ile Sekbanbaşı Arif Ağa bu hal'l haberini hemen Sultan Selim'e bildirsin.

Şimdi caminin içi tıklım tıklım doluydu. Ocaklısı, yamağı, softası, mollası, serserisi, kalyoncusu, topçusu, cebecisi ellerini havaya kaldırmıştı; bir taraftan bağırıyorlar, bir taraftan da "Âmin!" diyorlardı.

Köse Musa Paşa da dayanamayıp gelmişti; kalabalığın arasından geçememekle beraber o da ellerini kaldırmıştı. Gözleri sevincinden parlıyor, başındaki kallâvisi sallanıyordu.

- Allah Sultan Mustafa efendimize uzun ömürler versin!

- Âmin!

- Ocak ileri gelenleriyle şeyhülislâm da önümüze düşsün. Bu işin cümlenin marifetiyle olduğunu bütün cihan öğrensin.

- Öğrensin!

- Sultan Mustafa efendimiz cülus etmedikçe dağılmayacağımızı cümle âlem bilsin!

- Bilsin!

Kalabalık dalgalanmaya başladı, palalar kınlarından ayrıldı, naralar, feryatlar birbirini kovaladı.

Bayraklarını da ellerine alan asiler sür'atle Ayasofya Camii'nden ayrıldılar. Devlet ricali ise Sultan Mustafa' nın cülûs tebrikinde yeni elbiseler giyebilmek için evlerine koştular.

* * *

Sultan Selim yine Sünnet odasında idi. Ayakta duruyor, bekliyor, sadece bekliyordu. Yalnızdı, yapayalnız! Etrafında ne bir enderun ağası, ne herhangi bir dostu vardı. Siyah sakalındaki aklar, gözlerinin altındaki morluk, yüzündeki sarılık daha da fazlalaşmıştı.

Saray duvarlarını aşarak ona kadar gelen uğultular odanın derin sessizliğini bozuyordu.

Artık vezir-i âzam kaymakamını çağırmayı gerekli görmemişti. Bütün istekleri yerine gelmesine rağmen bir türlü yatışmayan bu ayaklanmanın bundan sonra nasıl neticeleneceğini Sultan Selim gayet iyi anlamıştı. Bunun için bekliyordu; telâşsız, korku duymadan, fakat insanlığa lânet ederek, inleyerek bekliyordu. Artık hiçbir tedbir düşünemiyordu.

Dışarıdan, gürültülere karışan çekingen bir ayak sesi gelmeye başlamıştı. Sürünen, hattâ kaçmak isteyen birisi yaklaşıyordu odaya. Kapalı kapının gerisinde bir dost mu dolaşıyordu acaba?

Sultan Selim bir süre uğultularla birlikte zaman zaman uzaklaşan, zaman zaman yaklaşan bu ayak seslerini dinledi. Sonra başını sallayarak titrek bir sesle sordu:

- Kim var orada?

Kapı açıldı, bir muhafızın başı göründü, arkasından içeriye Darüssaade Ağası girdi:

- Efendimiz!

Darüssaade Ağası yere kapanmıştı; konuşamıyor, hattâ padişahın yüzüne bile bakamıyordu.

- Ağa ne olursun, bu halin nedir? Hasta mısın yoksa?

- Efendimiz!

Sultan Selim bir an gözlerini kapadı; ondokuz yıla yaklaşan saltanat hayatı hayalinde canlandı. Acı, çok acıydı! Nasıl tahammül etmişti bu yıllara? Müzik ve sanat olmasa çoktan eriyip kaybolurdu.

- Ağa! Kalk ayağa; sana böyle durmak yakışmaz. Her şey kaadir-i mutlak olan ulu Tanrıdan gelir. Olanları hiç çekinmeden anlat bana.

Darüssaade Ağası ancak iki dizinin üzerinde durabildi; sağ elindeki bir kâğıt parçasını uzatırken:

- Efendimiz, diye tekrar kekeledi. Bab-ı Hümayûnu geçip Orta Kapıya kadar gelen, kapının açılmadığını görünce bendenizi çağıran Sekbanbaşı Arif Ağa ile Anadolu Kazaskeri Halit Efendi bu tezkereyi size vermem için elime sıkıştırdılar. Lütfen bu kulunuzu affedin hünkârım, affedin!

Sultan Selim uzatılan kâğıdı aldı, yavaş yavaş büyük bir soğukkanlılıkla açtı ve yine yavaş yavaş okudu.

Tezkere, birkaç satırdan ibaretti; Sultan Mustafa cülûs etmedikçe yamakların, yeniçerilerin ve diğer askerin asla dağılmayacağını biliyordu.

Sultan Selim bu sefer gülümsedi. Avucunun içinden kâğıt parçası yere yuvarlanırken bir an Darüssaade Ağasına baktı. Sonra buğulanmış gözlerini Sünnet Odasının tavanında gezdirerek fısıldadı:

"- Her şeyi bilen Allah'ımın takdiri böyle imiş!"

Kapıya doğru yürüdü, galiba yine sallanıyor, çok yavaş da olsa dizleri titriyordu. Fakat birden durdu, geri döndü, boynunu dik tuttu.

- Ağa, diye sordu, dostlarımdan ne haber? Bari onlar kurtulabildiler mi?

- Efendimiz, nasıl söyleyeyim; dilim varmaz, gönlüm yatmaz.

- Belki bir daha öğrenemem, bildiklerinin hepsini anlat.

- Sultanım! İbrahim Kethüda ile mühendis başı Ali Ağa'yı yakalayıp Et Meydanı'nda paralamışlar. Mabeyinci Ahmet Muhtar Bey'i de şimdi ele geçirip boynuna bir ip takarak At Meydanı'nda sürüklüyorlarmış.

O zaman Sultan Selim elleriyle yüzünü kapadı. Artık çökmüştü. Dost, yahut dost bildikleri büsbütün yoktu ve o, onlara hiçbir şey yapamamış, hayatlarını dahi kurtaramamıştı. Aczin yıkılan bir duvar gibi omuzlara çöktüğünü görmek ölümden de beterdi.

- Ramiz, diye inledi, bari sen kurtul. Nevcivan'la kaç, gizlen bir yere. Kocaların Mehmedi'ne git, Kocaların oğluna!

Daha fazla duramadı, yapacak hiçbir şeyi kalmamıştı; artık padişah değildi. Hareme çekilecekti. Sonra? Sonrasını bilemiyordu.

Dışarı çıktı. Avlular, koğuşlar, bütün bir saray sanki bir anda boşalmış gibi tenha ve ıssızdı. Yalnız durmadan bağırtılar geliyordu ve Sultan Selim bu sesleri gayet iyi işitiyordu:

- Sultan Selim'i istemeyiz!

- Sultan Mustafa efendimizi isteriz!

Arkasından hiç kimse yürümüyordu, yol göstereni bile yoktu. Gittikçe kulaklarını daha fazla tırmalayan, gittikçe omuzlarını daha fazla çökerten bağırtılarla birlikte yürüdü, hareme Kuşhane kapısından girdi.

Kapıda nöbet bekleyen bir haremağası bile yoktu. Koridorlar karanlık, her zamankinden daha loştu. Hünkâr Sofasına gelince durdu, etrafına bakındı.

Şurada şirvan vardı; vaktiyle harem musikisi heyeti bu şirvanda en güzel besteleri büyük bir ustalıkla çalar, kararan ruhuna huzur verirdi. Karşıda ise billûr top duruyordu.

Şu parmaklığın arkasında da tahtı vardı. Ekseriya annesi Mihrişah Sultan'ı sağına, Refet Kadını soluna oturturdu.

Her şey yalan, her şey boştu! Buna rağmen insan tutunmak istiyor, gerçeğin ötesinde de olsa, aldandığını bilse de görünüşe bel bağlamak ihtiyacıyla yanıyordu. Bu kişinin kendi kendisini kandırması, kendi kendisine söylediği en büyük yalandı.

Hâlâ Hünkâr Sofasındaydı. Hiçbir yere adımını atamıyor, oradan uzaklaşamıyordu. Onu buraya bağlayan kuvvet neydi acaba? Hatıralar mı? Yoksa nereye gideceğinin, ne yapacağının kararsızlığı mı? Birden arkasından ayak sesleri işitti. Dönmedi, bakmadı bile.

Önüne iki kişi dikildi. Bunlardan bir tanesi tilki gibi bakışlarını kinini de ekleyerek küçücük boyuyla sırıtan Köse Musa Paşa, diğeri ise sakalını sıvazlayıp topal bacağını ileri uzatan şeyhülislâm Ataullah Efendi idi.

Sultan Selim birden onları tanımakta güçlük çekti. Sonra çöken omuzlarını dikleştirdi, sesindeki titrekliği giderdi, bakışlarını tiksinerek çevirdi:

- Biliyorum, dedi, söylemenize lüzûm yok; hemen buradan gidiniz, daha fazla yorulmayınız.

Ataullah Hoca iyice yaklaştı, ellerini göğsünde kavuşturdu, boynunu büktü, hatta belini eğdi. Sanki içi kan ağlıyormuş gibi:

- Efendimiz, diye, fısıldadı, ne yaptımsa kâr etmedi! Günlerce sultanım için çalıştım. Canımı tehlikeye koyup padişahım uğruna durmadan didindim. Lâkin bu asilere, bu nankörlere lâf anlatmak mümkün olmadı. Nihayet hayatınızın ancak tahttan uzaklaşmanızla sağlanacağını anlayınca fetva vermek zorunda kaldım. Takdir-i ilâhi bu kadardır. Dualarınızdan ve gönlünüzden biz kullarınızı lütfen uzak tutmayınız.

Sultan Selim irkildi, bir aralık elini hançerine attı, sonra hemen vazgeçti, başını salladı, hattâ gülümsedi.

O zaman Köse Musa Paşa lafa karıştı:

- Buraya gelişimizin başka bir maksadı daha var, dedi. Sultan Mustafa Efendimize cülûs için haber salmamışsınız. Dışarıda asker lağım kazıp, topa tutup sarayı havaya uçurmak için hazırlık yapar. Çok kötü hâdiseler doğmak üzeredir. Sizin için müftü ve diğer rical ile buralara kadar gelmek zorunda kaldık. Onlar haremin dışında bizi beklerler. Size son iyiliğimiz de böyle dokunsun bari!

Sultan Selim Köse Musa Paşa'ya da cevap vermedi. Onu da tiksinerek seyretti. Sonra bakışlarını parmaklıkların arasından gözüken tahta çevirirken:

- Devlet Sultan Mustafa'nındır; hiçbir itirazım yoktur. Yeter ki beni yalnız bırakın, sizleri görmeye asla tahammül edemeyeceğim! Buyurun, bu müjdeyi herkese duyurun!

Bu sırada bir gıcırtı işitildi; aynalı kapılardan bir tanesi aralandı. İri kavuğu, taranmamış sakalları, hayret ve heyecandan irileşmiş gözleri, şaşkın adımlarıyla Sultan Mustafa göründü.

Sultan Mustafa'nın sağ koluna annesi Ayşe Seniyeperver Sultan, sol koluna ise Zenci Nezir girmişti. Arkalarından Aygır İmam, Gürcü Abdülfettah, Sırp Ebe Selim, Deli Eyüplü-oğlu Mehmet geliyordu.

Şimdi Hünkâr Sofasının içi çeşit çeşit insanlarla dolmuştu; harem ağaları, dışarıda bekleyen müftü ve diğer ulema, bazı enderunlular harem kurallarını ayaklar altına alarak burada toplanmışlardı. Ve hep bir ağızdan Şehzade Mustafa için bağırıyorlardı:

- Padişahım çok yaşa!

Sultan Mustafa yutkundu, hattâ annesinin kolundan çıkmak istedi. Bakışlarını etrafında gezdirerek birkaç adım atmaya çalıştı. Fakat başaramadı, çünkü amcası Sultan Selim'i görmüştü. Sultan Selim ona gülümseyerek bakıyordu.

Sultan Mustafa geri çekilmek, geldiği yere gitmek için çareler ararken Sultan Selim yaklaştı, hattâ önünde diz çöktü:

- Sultan Mustafa, dedi, ilk önce ben biat ediyorum sana. Bundan sonra hepimizin padişahısın. Ulu Tanrı'dan dilerim ki, üzerine titrediğimiz bu devleti hoşça idare edip halkı memnun kılasın ve asla kimsenin elinde oyuncak olmayasın. Allah bahtını açık tutsun.

Sultan Mustafa amcasına cevap vermedi, hattâ ona bakmamak için başını çevirdi, sadece homurdandı.

Birden Aygır İmam'ın sesi duyuldu:

- Sadetlû padişahım, kullarınız dışarıda mübarek yüzünüzü görmek için sabırsızlanırlar. Burada Selim ile oyalanmak maslahata uygun değildir. Lütfedin, taşra çıkın.

O zaman annesi Sultan Mustafa'yı kolundan çekti; yavaş yavaş Sultan Selim'in yanından dolandılar, onun yüzüne bile bakmadan yürümeye başladılar:

- Kaçılın, Sultan Mustafa efendimiz geliyor!

Çok kısa bir zaman içinde Hünkâr Sofasında hiç kimse kalmamıştı. Öyle ki, gittikçe uzaklaşan, gittikçe avlulardan, duvarlardan öteye kayan gürültüler, "Yaşa!" sesleri, katre katre uzaklaşıyordu.

Fakat bir hıçkırık aynalardan aynalara, köşelerden köşelere seken bir hıçkırık Sultan Selim'e kadar uzanıverdi.

Sultan Selim hemen bu hıçkırığın sahibini aradı; görmekte güçlük çekiyordu, yine de katre katre yayılan bu hıçkırığa kendi yıkık benliğini yaslamak için çırpınıyordu.

Nihayet gördü; sofanın bir köşesinde, bir gölge gibi süzülüp sırtını duvara dayayan, iki elini birden uzatan Refet Kadın'ı gördü:

- Refet, sen mi geldin?

- Evet, efendimiz! Eğer kabul buyurulursa ölünceye kadar yanınızdan ayrılmamak üzere geldim!

Refet Kadın'ın yüzü örtülü değildi, hotozu bile yoktu. Yer yer aklaşmış saçları çözülmüştü, gözlerinden yaşlar durmadan süzülüyor, dudaklarını yıkıyordu.

- Sultanımsın, padişahımsın, erkeğimsin; yalnız senden emir alırım, yalnız sana hizmet ederim! Buyurun, gidelim.

Adeta uzun yıllar hasret kalmış gibi birbirlerine sarıldılar, aralık duran aynalı kapıya doğru yürüdüler...

Cihan Hatun

HALİL AĞA, Topkapı surlarından içeriye girerken hayvanının dizginlerini çekti:

- Beğ, dedi, evvelâ nereden başlamamızı istersin; konuşmadık!

Kocaların oğlu da atını durdurdu; Halil Ağa'yı duymamış gibi etrafına bakındı. O anda zihni öylesine karışıktı ki, gerçekten işe nereden başlaması gerektiğini kestiremiyordu. Heyecanı, dolup taşan hisleri onu boğuyor, ağlamak ihtiyacıyla kıvranıyordu.

- Beğ! Yetişemeyip Cihan Hatun'u kurtaramazsak benden hayır bekleme gayri. Sülerim sülerim, hep bunu sülerim!

Kocaların oğlu farkında olmadan elini kılıcına attı:

- Konuşma böyle, diye bağırdı, konuşma. Sen beni büsbütün çileden mi çıkarmak istersin Halil Ağa?

Şimdi Kocaların oğlu'nun bakışları çakmak çakmak olmuştu. Orada bir hayal vardı ve bu hayali artık kovmak istemiyordu.

- Allah şükür! Seviyor, hem de sandığımdan fazla seviyor!

- Kim kimi seviyor Halil Ağa?

- Beğ. Neden saklarsın? Sevmek ayıp mı? Küçülmezsin; dök içini.

- Şimdi bu konuşmaların sırası değil Halil Ağa; çok daha önemli işlerimiz var, onları yerine getirelim.

Kurtulmuş Çavuş biraz geride duruyordu. Onun arkasında da Alemdar Mustafa Paşa'nın beş adamı yardı.

Şehir kaynayan bir kazan gibiydi; koşuşanlar, nara atanlar, hattâ feryatlar birbirini kovalıyordu.

İlerideki bir evin camları kırılmış, kapısı ardına kadar devrilmişti. Bir kadın çırılçıplak koşuyor, arkasından iki adam hırsla, ağızlarından köpükler saçarak onu yakalamaya çalışıyordu.

Bir yeniçeri içtiği şarabın etkisinden kurtulamayıp bir duvarın dibinde sızmıştı, bir diğeri durmadan kusuyordu. Bir başkası ise

koltuğunun altına sıkıştırdığı bir bohça ile uzaklaşıyordu. Osmanlı İmparatorluğu'nun bu koca şehri sanki düşman istilâsına uğramıştı.

Halil Ağa silkindi; beyini aradı, onun çırılçıplak kadını kovalayan adamlara doğru atını sürdüğünü görünce sür'atle önüne geçti:

- Beğ, ne yaparsın? Oyalanacak vaktimiz yoktur diyen sen değil misin? Doğru sülersin; çok daha önemli işlerimiz var, hemen yerine getirelim.

Kocaların oğlu gözlerini bir an kapadı, sonra atını çevirdi. Tam ilerleyeceklerdi ki, karşılarına sırıtarak bir yeniçeri neferi dikildi:

- Kimsiniz? Nereden gelip nereye gidersiniz?

- Tübeler olsun! Abe yiğit; iyi ki Allah seni karşımıza çıkardı. Biz de garip garip dolanırdık, halimizi anlatacak er oğlu er birini ararsın. Öyle değil mi Mehmet kardeşim?

- Öyle ise bu kaval ne diye biraz evvel at sürmeye kalkıştı? Şimdi de neden pis pis yüzüme bakar?

- Korkudan yiğidim. Bu şehrin hepten yabancısıyız. Sığırları satıp birkaç kese akçe topladık, biraz keyif sürelim diye Asitane'ye geldik. Baktık ki burada işler karışmış; şaşırdık kaldık...

- Dönün geldiğiniz yere.

- Gideceğiz ama yorgunluktan dizlerimizde derman kalmadı. Bir iki geceliğine bize bir han gösteremez misin?

- Destur! Ulan, işim yok da size han mı bulacağım? Sığırlarınızın akçesine el atmamı istemezseniz kırın boynunuzu.

- Kızma yiğidim, dediğini hemen yaparız. Lâkin sana bir sualcik sorsam cevap verir misin?

- Sor bakalım.

- Sultan Selim şimdi ne yapar? Yaşıyor mu?

- Sana ne?

- Merak ettim de...

- Topkapı Sarayı'nda bir odaya tıktılar. Henüz gebermedi.

- Yarabbi şükür!

- Ne şükürü?

- Tübeler olsun! Hani, Sultan Mustafa efendimiz padişah olmuş da sevincimden Allahıma hamdederim!

Yeniçeri neferi geğirdi; etrafa koyu bir şarap kokusu yayıldı:

- Hoşuma gittin, dedi, siz de Sultan Mustafalı mısınız?

- Başka nereli oluruz yiğitim? Sultan Selim'i devirenlerin tez elden Allah bana akibetlerini göstersin. Sultan Mustafa'yı tahta çıkartanların kimler olduğunu iyice bilir misin?

- Başta Köse Musa Paşa efendimiz, sonra Şeyhülislâm Ataullah Efendi hazretleri, daha sonra Aygır İmam...

- Tübe tübe; Allah'ım sana sığındım. Şeytanın işi, ne denir?

- Fakat Kabakçı Mustafa denen bir yiğit, yoldaşları ve ocaklıyla birlikte kulu öyle bir ayaklandırdı ki, o dinsiz, o imansız padişah başını zor kurtardı.

- Kabakçı dediğin yiğit ile yoldaşları mükâfatlarını aldılar mı bari?

- Kabakçı Mustafa Ağa Turnacı-başılığı, yoldaşlarından Bayburtlu Süleyman Ağa'ya Tersane sancak kaptanlığı, Memiş Ağa'ya yüzyirmi akça yevmiye ile Haseki tekaütlüğü, Ali Ağa'ya Anadolu Kaleleri Ağalığı verildi.

- Tübeler olsun! Oh! Oh! Allah'ın işi, ne denir?

- Ayrıca Kabakçı Ağa'nın yanındaki onyedi çavuşa kırkar, yirmişer akça yevmiye bağlandı.

- Oh! Oh!

- Üçüncü Selim'in bütün yeni düzeni yerle bir edildi. Bizlere de ihsanlar çıktı. Cülus bahşişleriyle keselerimiz doldu.

- Oh! Oh! Tübeler olsun! Tübeler olsun!

- Dahası var. Şeyhülislâm Ataullah Efendi hazretleri ile kazaskerler, nakibüleşraf, kadılar biraraya gelip hüccet yazarak mühürlerini bastılar. Bu suretle Sultan Selim'in devrilmesinden dolayı hiç kimsenin sorumlu tutulmayacağı, yeniçerilerin de artık devletin işlerine karışmasına lüzum kalmadığı karar altına alındı. Amma biz neden duralım; fırsat bu fırsattır. Biraz daha avrat, oğlan, kız çalar, ev basıp mal götürürüz, keyfimizce hareket ederiz! Sultan Mustafa Efendimiz sağ olsun.

- Sağ olsun! Oh Oh! Tübeler...

Halil Ağa sözünü tamamlayamadı; birden tok bir ses, daha doğrusu bir çatırtı duyuldu. Yeniçeri neferinin bir kalas gibi yere yığıldığı, Kocaların oğlu'nun ise yumruğunu indirip atına binmekte olduğu görüldü:

- Hey Kurtulmuş; ne oyalanırsın? Hemen sürün hayvancıklarınızı.

- Yaparız bir kolaylık; sen merak etme ağa!..

- Beğ; sen de nazlanma! Hay kör şeytan; şimdi leş kargaları gibi üşüşürlerse oyalanıp kalırız burada.

Hemen atlarını dört nala kaldırdılar, önlerine çıkan ilk sokağa saptılar.

Durmadan dönüp dolaştılar, nihayet tanıdıkları bir yola çıktılar. Bundan yıllarca evvel bir yangın gecesi, etraf kıpkızıl bir renge boyandığı sırada buradan ilk defa geçmişlerdi. İşte Ramiz Efendi'nin konağı karşıda duruyordu; sessiz ve sakin görünüyordu.

Hemen yere atladılar, ağızlarından köpük saçan hayvanlarına aldırmadan açık duran selâmlık kapısından içeriye girdiler.

Kimseler yoktu. Ev sahipleri, hizmetçileriyle birlikte sanki buradan göç etmişlerdi. Avizeler kırılmış, sedirler, şamdanlar halılar, perdeler, hattâ fildişi oymalı sehpalar bile kaybolmuştu. Her taraf boş, adeta haraptı...

Şimdi daha iyi anlıyorlardı; bu konak en ufak eşyasına varıncaya kadar yağma edilmişti. Öyle ki, Cihan Hatun'un Halil Ağa'nın dizine başını dayayıp derdini dile getirdiği şu oda bile çırılçıplaktı.

Birden Halil Ağa'nın gözüne yerde kıpırdayan bir şey çarptı, hemen eğilip aldı. Bu yer yer yırtılmış pembe renkli bir tüldü. Halil Ağa'nın içi titredi, gözleri yaşlarla doldu; o, bu tülü gayet iyi tanıyordu. Cihan Hatun vaktiyle bu tülle yüzünü örterdi.

Ayrıca bir sandığın kapağı ardına kadar açık duruyordu; içinde bir ferace vardı. Bunu da Kocaların oğlu tanıyordu; Nevcivan'a aitti. Bahçe içindeki evde Nevcivan ilk defa karşısına bu ferace ile çıkmıştı.

Sendeleyerek merdivenlerden aşağıya indiler. Konuşamıyorlardı; gerçek acı ve korkunçtu. Bir lâf söyleyecek olsalar zihinleri büsbütün karışacak, çaresizliğin içinde eriyip kaybolacaklardı. Kocaların oğlu sadece:

- Bahçe içindeki eve; dedi, bir de oraya bakalım.

Başları önlerine eğik, atlarına bindiler. Bu sefer ağır ağır gidiyorlardı. Sanki hiç aceleleri yoktu. Hava öylesine sıcak, vücutları terden öylesine mintanlarına yapışmıştı ki, serinlemek ihtiyacıyla yanıyorlardı.

"Gaziler diyarıdır beğim; bunda yılınmaz.
Bunda yılanın beğim; şanı şerefi kalmaz."

Behram Çavuş'un türküsüydü bu; Behram Çavuş aralarındaydı sanki; heybetli vücuduyla atının üzerine oturmuş, hayvanının karnını çökerterek onlara sesleniyordu.

Hemen atlarını hızlandırdılar.

İşte şu mescit. İşte şu kahve. İşte şu harap kulübe ve işte bahçe içindeki ev.

Yine atlardan atladılar; Kocaların oğlu bir omuz darbesiyle bahçe kapısını ardına kadar devirdi.

Otlar büsbütün büyümüştü. Çitlenbik ağaçları ve selviler harap görünüşlü evi iyice sarmıştı. Dışarıdaki sıcağa rağmen bahçe oldukça serindi, fakat onlar yine de terliyorlardı.

Evin sarmaşıklarla kaplı çatlak kapısına doğru yürüdüler. Etrafta yine kimseler yoktu. Halil Ağa buna rağmen Arap Cafer'in karşılarına çıkıp yerlere kadar eğilerek: "Sefa geldiniz efendim." diyeceğini sandı.

Taşlık loş ve örümceklerle kaplıydı. Birkaç malta taşı yuvasından çıkmıştı.

Ahşap merdivenin başında etraflarına bir kere daha bakındılar. Bu sefer birtakım ayak sesleri duydular.

Birden merdivenler gıcırdadı, tepelerinde bir gölge belirdi:

- Kimsiniz? Ne işiniz var burada? Derhal savuşun!

Kocaların oğlu'nun aradığı bu idi; kim olursa olsun, eğri veya doğru; onlara yol gösterecek, birisiyle karşılaşmak istiyordu.

Merdiveni bir solukta çıktı, tepelerine dikilen adamın başka bir sual sormasına, silâhına davranmasına vakit bırakmadan kılıcını göğsüne dayadı:

- Çabuk söyle; bu evin sahipleri nerede?

Fakat adam cevap vermedi, daha doğrusu vermeye vakit kalmadı; ikinci kattan on kadar yeniçeri indi. Hepsi de yalın kılıçtı. Börkleri başlarında yoktu; usturalanmış kafaları hafif loşlukta bile parlıyordu.

- Vurun gidiye...

Kocaların oğlu sıçradı. Halil Ağa ileriye atıldı. Kurtulmuş Çavuş beş Rusçuklu gaziyle merdivenleri tırmandı ve kılıç sesleri birinci katın sofasında yayıldı.

- Basıldık! Aman vermeyin yoldaşlar; sonra ağalara ne deriz?

Tavandaki avizeler sallanıyor, yerdeki ipek halılar deliniyor, duvardaki altın yaldızlar sıyrılıyor, kırmızı boyalı oda kapıları çatırdıyordu.

- Yaktılar bizi! Tiz vakit kaybetmeden Ramiz domuzunun hesabını görsünler!

Geri kalan dört yeniçeriden bir tanesi ikinci katın merdivenlerine doğru koştu; fakat bir el onu ensesinden kavradı, âdeta bir bohça gibi havaya kaldırıp duvara fırlattı. Ve sonra Kocaların Mehmedi nefes bile almayı unuturcasına ikinci kata çıktı. Etraf boştu, bütün kapılar kapalıydı. Yalnız vaktiyle Nevcihan'la seviştiği odanın kapısı biraz aralık duruyordu.

Kocaların oğlu sendeledi; buraya girmek istemiyordu. Sanki o aralık kapıdan dondurucu bir rüzgâr esiyordu.

Mırıldanan bir kedi vardı ayaklarının altında sanki. Bu kedi birazdan bir panter gibi vahşileşecek, üzerine atılacaktı! Hemen silkindi. Bir inilti duymuştu. Kılıcını bırakmadan aralık kapıyı bir hamlede açtı. Karşısına dikilen iki yeniçeriye ardarda iki darbe indirdi. Onlar yerde kıvranırlarken karşıdaki sedire baktı, derin derin içi titreyerek, ezilerek, ufalarak baktı.

Orada elleri arkasından bağlanmış, mintanı yırtılmış, göğsünden hafif hafif kan akan Ramiz Efendi duruyordu.

Belki bir saniye bile geçmedi; fakat bu ufacık zaman parçası bile Kocaların oğlu'na bir ömür kadar uzun geldi.

Ramiz Efendi de ona bakıyordu. Donuk, heyecansız, manasız bir şekilde karşısındakini süzüyordu. Belki de kurtarıcısını tanımamıştı.

Vaktiyle o sedirde Nevcivan oturmuş, göğüslerini bir şalla, bacaklarını bir yastıkla örttükten sonra,

"- Kork benden Kocaların oğlu," demişti, "arzularının hiçbirisi olmayacak. Açıkcası Ramiz'le evleneceğim. Cihan'ı da alamayacaksın. Hatta ölümün bile benim elimden olacak!"

Hayır, bunları düşünmenin hiç sırası değildi. Hemen Ramiz Efendi'nin karşısında diz çöktü:

- Ben geldim, dedi, emrindeyim; Ramiz kardeşim!

Kocaların oğlu'nun dudakları titriyordu. O anda ne yapması gerektiğini bile kestiremiyordu. Karşısındaki şu her şeyini kaybetmiş adam, vaktiyle Sultan Selim'in huzurunda hayatını kurtarmıştı.

Sonra kötü, acı, hatta iğrenç rastlantılar dostluklarını bozmuş, her ikisini ayrı ayrı yerlere savuruvermişti.

- Ramiz kardeşim beni tanımadın mı? Yoksa benden nefret mi ediyorsun? Niçin susuyorsun?

O zaman güçlükle işitilen bir ses cevap verdi ona:

- Bekliyordum; neden, niçin bilemem, yine de seni bekliyordum! Geldin, kurtuldum. Fakat ne fayda; onlar yok! Onlarsız bu hayat nasıl çekilir?

- Cihan Hatun'dan mı bahsediyorsun?

- Cihan, Nevcivan ve Sultan Selim!

- Neredeler? Kim kaçırdı onları?

- Buraya sığınmıştık, burasını kimse bilmez sanıyordum. Hâlbuki hemen bastılar. Günlerce işkence ettiler. Nihayet her ikisini de aldılar elimden. Hayatımın kurtulması pahasına. Cihan Şeyhülislâm Ataullah Efendi'yle evlenmeye razı oldu. Nevcivan'ı da boş düşürdüler; Bıyıklı Kâmil ile nikâhını kıymak üzere götürdüler. Beni de yarın Kavala'ya sürgüne göndereceklerdi. Belki de yolda öldürüp bir çukura atarlardı. İşte hepsi bu kadar Kocaların oğlu.

Ramiz Efendi daha fazla konuşamadı; nefessiz kalmıştı, göğsündeki yara gittikçe kanıyordu.

Kocaların Mehmedi ise tıkanmış gibiydi. O anda gözlerinin önünde sadece Topal Ataullah Hoca vardı. Seke seke yürüyor, elindeki tesbihi hırsla çekiyor, dudaklarından aşağıya salyalar akıtarak şehvetle bir kadına doğru yaklaşıyordu. Kadın bir köşeye büzülmüş, boynunu bükmüş, korkunç akıbetini bekliyordu.

- Tübeler olsun! Abe Beğ; ne oyalanıp durursun? Kapının ağzında hep seni gözleriz. Bütün yiğitlerin yüreği kan ağlar. Cihancığı kurtaramazsak da o topalı öteki dünyaya göç ettirmesini de mi bilmeyiz? Durma, ver emrini. Hem Ramiz Efendi'nin ellerini çöz, onunla kucaklaş barışın gayrı.

Kocaların oğlu ayağa kalktı, kuşağından hançerini çıkardı. Ramiz Efendi'nin ellerini bağlayan ipleri bir hamlede kesti, onu göğsüne bastırdı:

- Kardeşim, dedi, unuttum, kusurumu affet; bileklerin ağrıyor mu, göğsündeki yaran çok mu derin?

- Hayır! Ağrısa da, derin de olsa ne çıkar? Keşke ölebilseydim.

- Böyle konuşmanı istemem. Nasıl olursa olsun onları bulup sana getireceğim.

Kocaların oğlu daha fazla oyalanmadı; birden dirilmiş, canlanmıştı. Hemen geri döndü:

- Halil Ağa, diye seslendi, bir gazi derhal Ramiz Efendi kardeşimi Filibe yolu üzerinden Rusçuğa, Alemdar Mustafa Paşa'nın yanına götürsün. Biz ise Ataullah Hoca'nın konağına gideceğiz; onunla biraz hesaplaşırız. Sonra da Bıyıklı Kâmil'i görürüz.

- Emret Beğim! Kocaların aslan yiğidi; Halil sana kurban olsun! Hey gaziler! Beğin süslediklerini duydunuz; kılıncınızı pekçe tutun. Topalla Bıyıklı yandı!

Kocaların oğlu bir kere daha Ramiz Efendi'ye bakmak için başını çevirdi; o zaman onu ayakta hatta karşısında gördü.

- Mehmet Bey! Şimdi anladım; sen Cihan'ı yürekten severmişsin. O da seni yıllar yılı özledi. Yazık; sizleri birleştirmeliydim. Çok geç kaldık; zavallı Cihan.

- Sen neler sülersin abe Ramiz Efendi? Yürekcağızımıza büsbütün ateş düşürme. Günün birinde Cihan'ciği karşına getirirsek bizim Beğle baş göz olmasına izin verir misin?

- Hemen! Hiç düşünmeden.

- Beğ! Beğ! Ayağını öpeyim oyalanma; neredeyse kalbim duracak.

Artık konuşmadılar. Kendisine rehberlik edecek olan Rusçuklu, Ramiz Efendi'nin koluna girerken Halil Ağa Kocaların oğlu'nu bileğinden yakalamış, süratle kapıya doğru çekiyordu.

* * *

Ataullah Hoca'nın konağı öylesine büyüktü ki, ona konaktan ziyade saray dahi denebilirdi. Etrafı yüksek duvarlarla çevrili bir bahçenin içinde ahırları, mutfakları, diğer binalarıyla büyük bir yer kaplayan bu konağa Şeyhülislâm Ataullah Efendi taşınalı henüz on gün bile olmamıştı.

Bir Yahudi simsardan parasını bile vermeden aldığı bu yeri Cihan Hatun için döşetmişti. Cihan Hatun hareminin son incisi olacaktı. Eğer isterse öteki üç karısını hemen boşar, gönlünün sultanını hareminin tek kadını yapardı. Cihan Hatun için Ataullah Hoca neler feda etmezdi ki...

O gün Şeyhülislâm Ataullah Efendi'nin konağı önünde altın yaldızlarla süslenmiş bir araba ve üç muhafız duruyordu. Bahçede ise telâşlı adımlarla çıraklar, uşaklar, aşçı yamakları koşuşuyor, mutfaklara tepsiler taşıyorlardı.

Arabadan başını uzatıp etrafı durmadan kolaçan eden arabacı muhafızlara seslendi:

- Efendi hazretleri Meşihate geç kalacak! Fazla oyalandılar! Bu iş bu kadar uzar mıydı?

Bu sırada uzaktan nal sesleri gelmeye başladı; muhafızlardan bir tanesi:

- Habercidir, dedi, ya saraydan yahut da Kabakçı Ağa'dan geliyordur!

Bir diğeri biraz uzaklaşıp önlerinden geçen yolun başını dikkatle süzdü.

Merakları çok sürmedi; birden yedi atlı belirdi. Adeta çatlatırcasına hayvanlarını sürüyorlardı.

Yolun ortasına dikilen muhafız palasını çekti:

- Durun, diye bağırdı, burası şeyhülislam konağıdır; bu yoldan izin alınmadıkça kimse geçemez.

Yedi atlı birden hayvanlardan atladılar. İçlerinden bir tanesi çekingen adımlarla, sanki korkuyormuş gibi yaklaştı:

- Abe ahretlikler! İşimiz çok aceledir; bizi fazla oyalayıp canınızı acıtmak istemezseniz elcağızlarınızı uzatın da bağlayalım. Ağızcağızlarınızı da bir güzel tıkaçlayalım!.

- Ne! Delirdin mi sen? Şimdi sizi dağlar, delik deşik ederiz. Basın buradan!

Yolun ortasındaki muhafızın tepesine sadece bir yumruk indi. O yere yıkılıp kendinden geçerken öteki iki muhafızın göğüslerini bir yıldırım dağladı. Sonra Kocaların Mehmedi'nin dopdolu, kin taşıyan sesi kulaklarda çınladı:

- Halil Ağa! Muhafızları içeri sürükleyin; yolda hiçbir iz kalmasın.

- Emret Beğ! Lakin topalın burada olup olmadığını bir öğrensek.

Kocaların oğlu hemen geri döndü; korkudan gözleri alabildiğine büyüyen arabacıyı kolundan çektiği gibi aşağıya indirdi:

- Söyle, diye bağırdı, şeyhülislâm olacak namus ve ahlâktan uzak o herif nerede?

Arabacının dizleri tutmuyordu; yerde sürünürken.

- Kıymayın bana, diye yalvardı ne isterseniz yaparım.
- Söyle!
- Şeyhülislâm efendimiz konaklarındadır.
- Ne yapar?
- Selâmlıkta, dördüncü hanımınızla nikâhını kıydırır.
- Dördüncü hanımınızla mı?
- Evet! Ramiz Efendi'nin kızkardeşi Cihan Hatun'la! Akşama gerdeğe girecek.
- Akşama gerdeğe mi girecek?
- Bana öyle dediler. Geç kaldığına bakılırsa belki şimdiden girmiştir. Bugünün şerefine bir hafta durmamacasına fakir fukaraya yemekler pişecek, şenlikler yapılacak.

Arabacının daha fazla konuşmasına vakit kalmadı; bir el onu yakasından tuttuğu gibi içeriye sürükledi. Ardından konağın kapısı büyük bir gürültüyle kapandı.

Bir an etraflarına bakındılar; bulundukları yeri tanımaya çalıştılar. Sonra yine Kocaların oğlu'nun hırçın sesi işitildi.

- Halil Ağa! Ahırları ve mutfakları iki gazi tutsun. Bir gazi de hareme girip kadınların etrafı velveleye vermemesini sağlasın. Sen de arabacı; bize yol göster.

Arabacının yol gösterecek hiç takatı yoktu. Onu hemen Kurtulmuş Çavuş ensesinden kavradı, bir kukla gibi ayağa kaldırdı.

Gaziler Halil Ağa'nın işaret ettiği yerlere dağılırlarken onlar konağın selâmlık kısmına doğru yürümeye başladılar.

Selâmlık kapısında bir uşak kaçmaya çalıştı; Kurtulmuş Çavuş'un tokadı onu yere sermeye yetti. Birkaç kişi gizlenmek istedi, hemen yollarını çevirdiler. Başka birisi üzerlerine atılmaya kalkıştı; bir yumrukta sırt üstü yıkıldı.

O kadar süratle hareket ediyorlardı ki, bir an geçerse ölümün pençesi altında kıvranacaklarını sanıyorlar, yine de ses çıkarmadan merdivenleri tırmanıyorlardı. Nihayet arabacı:

- Bu oda olsa gerek, dedi.

Karşılarında ceviz bir kapı vardı; bir harem ağası ellerini uğuşturarak onlara hayretle bakıyordu.

- Abe hacı efendi; Şeyhülislâm denen topal içeride mi? Yoksa hareme mi çekildi?

Arabın korkudan dili tutulmuş olmalıydı; durmadan kaşını oynatıyor, fakat bir tek kelime bile söyleyemiyordu.

- Kurtulmuş!

- Buyur Beğim!

- Yanındaki Rusçuklu gazi ile şu heriflere göz kulak ol; zinhar seslerini çıkarmasınlar.

- Yaparız bir kolaylık, sen tasalanma Beğim!

Kocaların oğlu elini tokmağa attı; ne göreceğini, ne ile karşılaşacağını, yıkılmış, harap olmuş bir enkazın üzerinde mi gezineceğini bilemeden ceviz kapıyı ardına kadar açtı. Karşısına kadife bir perde çıktı.

- Beğim! Beğim! Geç kaldık Beğim! Tübeler olsun ben bakamam; tübeler olsun derim sana, gayrı takatım kalmadı! Vah Cihanım, vah kuzucuğum, vah yavrucuğum!

Kocaların oğlu sendeledi. Korkuyordu, galiba o da Halil Ağa gibi titriyordu. Bir türlü kadife perdeyi aralayamıyordu.

İçeriden bir inilti duyuldu; ince, hassas, titrek bir sesti bu! Sonra telâşlı bir ayak sesi işitildi. O zaman korkulu bir rüyadan uyanıyormuş gibi Kocaların oğlu silkindi; olanca hızıyla perdeyi çekti, kopardı.

- Durun bakalım! Hiç sonunuzun ne olacağını düşünmediniz mi?

Kocaların oğlu adeta rahatlamıştı; aslâ telâş göstermeden odadan içeriye giriyordu.

O zaman Halil Ağa da başını uzattı, hemen gülümsedi, sol elini göğsünden indirdi:

- Tübeler olsun, abe ahbaplar, bize destur var mı? Sizleri hepten göreceğim gelmişti; buluştuk işte. Allah'ın işi ne denir?

Her ikisi de ellerindeki kılıçları bırakmadan bir an odadakileri seyrettiler.

Orta yerde Topal Ataullah Hoca yan yatmışcasına ayakta duruyordu. Aygır İmam iri göbeği, yağlı ensesi ve kınalı sakalıyla elinde bir Kur'an, şaşkın şaşkın etrafına bakınıyordu. Bıyıklı Kâmil dudaklarının üzerine dökülen bıyıklarına elini atmış, gözlerini alabildiğine açmış, hiç kıpırdamıyordu. Nevcivan pembe bir feracenin içinde yaşmağıyla yüzünü iyice örtmüş olduğu halde Bıyıklı Kâmil'in gerisindeydi. Ve Cihan ise bir köşeye sinmiş, adeta kaybolmak istercesine büzülmüştü. Yaşmağının kenarından kumral saçlarının bir perçemi

görünüyordu. Heyecandan yüzü açılmış, elâ gözleri buğulanmıştı. Yere düşmemek için elini duvara dayamıştı; yine de bakıyor, sevinçle, nefessiz kaldığına aldırmadan bakıyordu:

- Mehmet Bey! Nihayet geldiniz mi? Çok teşekkür ederim Halil Ağacığım.

Kocaların oğlu çakır gözlerini yarı kapadı, bir an bakışlarını Nevcivan'a çevirdi, sonra uzun uzun doymak istercesine Cihan'a baktı.

Cihanın şimdi dizleri burkuluyordu. Buğulanan gözlerinden tane tane damlalar yanaklarına doğru süzülüyordu.

- Ağlamayın Cihan Hatun; artık kurtuldunuz. Ağabeyinizi de bulduk. Bundan sonra keder yüzü görmeyeceksiniz.

- Abe hatun kızım; Beğ doğru süler. Her iş tamam oldu artık. Yalnız bizim şu üç ahbapla görülecek ufak bir hesabımız kaldı. Sen hele şuradaki sedire otur, istersen gözlerini de kapa. Rahatına bak.

Halil Ağa hemen Cihan'ı kolundan tuttu, sırtını okşadı. O zaman Kocaların oğlu atıldı:

- Hayır, dedi. Cihan Hatun dışarı çıksın. Kurtulmuş, gel buraya.

Kurtulmuş Çavuş'un başı göründü:

- Buyur Beğim!.

- Cihan Hatun'u götür buradan, zinhar kimse dokunmaya kalkışmasın.

Cihan Hatun dışarı çıkınca Halil Ağa geri dönüp Aygır İmam'ın karşısına dikildi:

- Abe Aygır İmam karındaşım, seni gördüğüme ne sevindim ne sevindim; bilemezsin. O kınalı sakalcağızların hâlâ durur mu yanakcağızında?

Aygır İmam birden elini sakalına attı, sonra öteki elini göğsünün üzerine götürdü, nihayet iki eliyle birden göbeğini bastırdı.

- Abe Aygır İmam karındaşım; üle erkek hindi gibi ne büzülürsün? Oranı buranı neden yoklarsın? Tübeler olsun; elinde de bir Kur'an-ı Kerim varmış! Çarpsın seni o Kur'an'cık seni o Kur'an'cık emi? Beğ; Aygır İmam bu kitapla ne yapardı dersin?

- Halil Ağa, vaktimiz yok, işini çabuk bitir, sıra bana gelsin.

Halil Ağa güldü, bembeyaz dişlerini büsbütün meydana çıkardı. Yosuna kaçan gözlerinde bambaşka ışıklar yanıp sönüyor, alnındaki saçlar rüzgâr yemişçesine dalgalanıyordu. O anda öylesine keyiflen-

mişti ki, vakit olsa kıvrak bir Rumeli türküsü söyleyip nam olsun diye ortalık yerde bir güzel göbek atardı:

- Tübe tübe! Aygır İmam, sen o Kur'an ile nikâh mı kıyardın? Susma, çabuk süle, sakın yalan lâfa kalkışayım deme.

- Evet!

- Bizim Cihan Hatuncuk ile Topal'ın mı nikâhını kıyardın?

- Evet!

- Kıyabildin mi bari?

- Vakit kalmadı; sabahtan beri Cihan Hatun bizi oyalayıp durdu. Zaten benim de gönlüm razı değildi. Allah bilir ya, nihayet yavrucuk muradına kavuştu. Ne Ulu Tanrıdır o; mazlumun ahını kimsede bırakmaz! Var olun, iki cihanda aziz olun, dünya durdukça durun, ne muradınız varsa kavuşun, elcağızlarınız dert görmesin, mekânınız cennet olsun. Allah tuttuğunuzu altın eylesin, dert yüzü görmeyin! Âmin!

- Tübeler olsun! Abe Aygır İmam karındaşım daha fazla süleme; şimdi o kınalarla bezenmiş sakalcağızına yapışıp seni öpesim gelecek. Tübe de, tübe de soracaklarıma cevap ver.

Aygır İmam yere diz çöktü; göbeği büsbütün ileriye fırladı. İki elini havaya kaldırmıştı; başından sarığı düşmüş, dazlak kafası meydana çıkmıştı:

- Dokunma bana ağa hazretleri, kulun kölen olayım, ne dilersen yapayım. Hele sakallarımla mideme hiç ilişme, şunun şurasında ne kadar ömrüm kaldı ki?

- Abe Aygır İmam karındaşım; o kadar acele etme, daha soracaklarım bitmedi.

- Emret, emret ağa hazretleri.

- İçin razı olmadığı halde Cihan Hatun'la Topal'ın nikâhını kıymak zorunda kaldıktan sonra...

- Vallahi öyle, billâhi öyle. Kur'an çarpsın ki öyle. Öpeyim şu mukaddes kitabı, öpeyim de inan ağa hazretleri!

Aygır İmam öpmek için Kur'an-ı Kerim'i aradı. Onu yanında buldu; korkudan yere atmıştı. Halil Ağa ondan evvel kitabı yerden kaldırdı, bir sehpanın üzerine bıraktı.

- Dinle, dedi, ne soruyordum? Tübeler olsun; sen benim aklımı hepten karıştırdın. Mezbahalık malak gibi ortalık yerde durdukça

iştihamı kabartıyorsun. Neyse, aklıma başka bir şey geldi; şu Bıyıklı Kâmil ile Nevcivan yosmasının burada işleri ne?

- Onlar mı? Şey!

- Ne şeyi?

- Onların da nikâhlarını kıyacaktım!

- Ayol Aygır İmam; sen bugün kazancın yolunu bulmuşsun. Çifte nikâhla küpünü iyice dolduracakmışsın. Biz de farkına varmadan kârına mani olduk. Acıdım doğrusu.

Halil Ağa başını çevirdi, Bıyıklı Kâmil ile Nevcivan'a baktı.

Bıyıklı Kâmil ellerini hâlâ bıyıklarından çekmemişti, durmadan soluyordu. Yalnız gözleri yuvasından oynamışçasına sağa sola dönüyor, bakışları kabuk bağlamayan bir yara gibi gittikçe kızıllaşıyordu. Nevcivan ise hareketsiz, duygudan uzak gibi duruyor, bir türlü yerinden kıpırdamıyordu.

Halil Ağa adeta irkildi; hattâ neşesi bile kaçtı. O, bu sessizlikte büyük bir fırtınanın kokusunu almışçasına endişelenmeye başladı.

Kocaların oğlu arkasını Ataullah Hoca'ya dönmüştü. Halil Ağa'nın konuşmalarını dinlemiyormuş gibi bakışlarını Nevcivan'dan kaçırıp Bıyıklı Kâmil'e dikmişti.

Halil Ağa bir de Ataullah Hoca'yı görmek istedi. Ataullah Efendi'nin hali hiç de hoş değildi. Uzun Şeyhülislâm kavuğu kendisi gibi yana doğru çarpılmıştı. Yüzü solgun, gözleri baygındı. Kurumuş dudakları titriyor, sakalı oynuyordu. Elindeki tesbihin ucu yere değiyor, vaktiyle kılıç sallayan parmakları bu tesbihi yerden çekecek gücü kendisinde bulamıyordu.

- Tübeler olsun; şu dünyanın işine bak Beğ! Bu herifler aslan gibi bir padişahı bu halleriyle nasıl tahtından indirmişler? Sultan Selim'e büsbütün acıdım. Vah garip Selim vah!

- Halil Ağa, konuşma fazla; soracakların bitti ise çekil kenara.

- Soracaklarım bitti ama işim bitmedi Beğ! Ben bu Aygır İmamcığı çok severim. Karındaşım dedim bir kere; vallahi okşamadan duramam!

Aygır İmam böğürürcesine inledi; secdeye yatar gibi yere kapandı, yağlı ve katmerli ensesi büsbütün meydana çıktı. O zaman bu ensede bir tokat şakladı. Ense öylesine yağlıydı ki, Halil Ağa'nın avucu adeta içeriye gömüldü.

- Yandım! Kurbanın olam Halil Ağa hazretleri, kıyma bana.

- Kaldır başını ülen Aygır İmam; göreyim o sakalcıklarını.

- Yapma, eyleme, suçluyum, kabahatliyim. Bir daha burnumu böyle işlere sokmam. Kuzu kuzu, ne derseniz, ne emir buyurursanız gücümün yettiği kadar onu yerine getirmeye çalışırım.

- Kaldır derim ülen başını; saçın yok ki tutup da çekeyim. Fazla bir şey yapmayacağım; kınalı sakalından birkaç tel koparacağım.

- Birkaç tel! Sadece birkaç telse razıyım; günahlarımın kefareti olsun.

Aygır İmam güçlükle doğruldu, ellerini yanaklarına götürmeye çalışırken Halil Ağa bütün hızıyla saldırdı, sakallarına asıldı, olanca şiddetiyle çekti.

- Allah! Merhamet! İnsaniyet! Yetişin ya ümmet-i Muhammet! Hiçbir din kardeşim yok mu ki, beni bu zalimlerin elinden kurtarsın?

Halil Ağa'nın iki avucunda bir keseyi dolduracak kadar sakal vardı, parmakları kınalanmıştı. Aygır İmam ise yolunmuş bir tavuğa dönmüştü.

Halil Ağa bir an iğrenerek eline baktı, sonra avucundaki kılları Aygır İmam'ın yüzüne fırlatırken onun iri bir bohça gibi dışarıya fırlamış göbeğine bir tekme indirdi.

Aygır İmam böğürdü, gözleri yerinden fırladı, büyük bir gürültüyle yere yığıldı.

- Beğ! Benim işim bitti, sıra sana geldi; göstersinler bakalım kendilerini Topalla Bıyıklı! Yalnız, sen hesabını bitirince ben de şu Nevcivan kızıma birkaç lâf etmek isterim. Şimdiden birazını süliyeyim de meraklanmayasın. Nevcivan kızım; Beğle Cihan Hatuncuğu everiyorum artık...

Kocaların oğlu geri döndü, büsbütün yana doğru eğilmiş olan Ataullah Hoca'ya iyice sokuldu. O zaman Topal Ataullah Efendi:

- Ya Allah! dedi.

Mehmet Bey onun bileğini sol eliyle yakaladı; hocanın elindeki tesbih büyük bir gürültüyle yere düştü.

- Ne istedin? Şeyhülislâmlığa kadar yükseldiğin halde ne istedin, ekmeğini yediğin, iltifatını gördüğün halde Sultan Selim'den ne istedin? Sonra yaşına başına bakmadan zorla bir kızı nikâhına almaya nasıl kalkıştın? Cevap ver bana çıfıt çarşısı!

Ataullah Efendi'nin ayakta duracak hali yoktu; başı durmadan sallanıyor, kavuğu oynuyor, bir kılıç yarasının izini taşıyan bileği her nedense zonkluyordu.

- Konuş yobaz! Neden susarsın?

Kocaların oğlu'nun kılıcı havaya doğru kalktı; ucu sivri, pırıl pırıldı. Ufak bir darbe Ataullah Hoca'yı bu dünyadan göç ettirmeye yeterdi.

Şeyhülislâm gözlerini kapadı, anlaşılmaz birkaç kelime fısıldadı. Batan bir gemi gibi evvelâ topal ayağı burkuldu, kavuğu düştü, takkesi meydana çıktı, yan yattı.

Kocaların oğlu onu bileğinden çekip doğrulttu:

- Konuş, diye bağırdı, mırıldanma.

O zaman derinden, inler gibi bir ses işitildi:

- Evlâdım! Ey serhadlerin ulu gazisi! Ey yiğitlerin yiğidi! Her istediğini yaptıran, bileği bükülmez, yüreği yarılmaz aslan! Kul nazarında da, Allah indinde de makbûl ve muteber er kişi! Kusurumuzu affeyle! Sözlerime inan. Sultan Selim efendimizi tahtında tutabilmek için canla, başla çalıştım. Zorbaları oyalamak kabil olmayınca mübarek hayatlarını kurtarabilmek için fetva vermek zorunda kaldım. Cihan Hatun'a gelince; ne olursa olsun Ramiz Efendi'yi severim, efendi adamdır. Ona zorbaların zararı dokunmasın diye kız kardeşini kendime eş edinip akraba olmak istedim. Bu suretle enşitesi şeyhülislamdır diye kimse Ramiz Efendi'ye ilişmeyecekti. Cihan Hatun'la evlenince onu öz evlâdımdan da üstün tutup bir baba gibi hareket edecektim. Yoksa içimde asla bir kötülük yoktu. Dilersen kendi elcağızımla Cihan kızımızla senin nikâhlarını şuracıkta kıyarım.

Kocaların oğlu'nun midesi bulandı, dudakları büzüldü, yarıya kadar kalkmış olan kılıcı yavaş yavaş indi:

- Kurtulmuş, diye seslendi. Topal Ataullah'ı sana bıraktım; ne istersen yap.

Kurtulmuş Çavuş bir yıldırım hızıyla içeriye girdi, sağ eli havaya kalktı. Ataullah Efendi'nin yanağına, kulak tozunun üzerine bir tokat indi. Öyle bir tokat ki, şakırtısı bile insanı şaşkına çevirecek kadar şiddetliydi.

Ataullah Hoca evvelâ düzeldi, sonra bir külçe gibi yere yığıldı.

- Tübeler olsun! Herif topaldı, şimdi de sağır oldu. İflâh etmez bundan sonra. Bakalım Bıyıklı ne yapacak?

Halil Ağa'ya cevap veren olmadı; birden odayı bir tabanca sesi kapladı, yanık bir barut kokusu etrafa yayılırken acı bir feryat işitildi.

Sür'atle geri döndüler; Nevcivan'ın diz üstü çöktüğünü, feracesinin üzerinden göğsünü bastırdığını gördüler...

- Mehmedim! Koç yiğidim! Efendim!

Nevcivan'ın yaşmağı çözülmüş, yüzü meydana çıkmış, dudakları aralanmış, ayrık dişleri bu dudakları büsbütün süslemişti. Yeşil gözlerinde acıdan ziyade burcu burcu aşk ve arzu tütüyordu.

Bıyıklı Kâmil'in elinde bir tabanca vardı; boşalmış bir tabanca. Tabancanın namlusundan barut dumanları henüz kaybolmamıştı.

- Vuramadım, gebertemedim seni Kocaların oğlu! Bu kahpe önüme geçti. Sana karşı duyduğu bunca nefretten sonra yine de ölümüne engel oldu. Al öyle ise, al! Ne olursa olsun bana Bıyıklı Kâmil Ağa demişler; dayak yemek istemem, dayak yemek...

Bıyıklı Kâmil tabancayı fırlatmış, kılıcını çekmiş, olanca şiddetiyle Kocaların oğlu'na saldırmıştı. Şimdi o, bir köşeye sıkıştırılmış, kaçacak yeri kalmamış bir kedi gibiydi. Öylesine kılıcını indiriyordu ki, bir an Kocaların Mehmedi şaşırır gibi oldu, hatta bir adım geriledi. Sonra kaşları çatıldı, bileklerinin damarları şişti, kılıç tutan parmakları adeta demir parçasına gömüldü:

- Kurtuluacağını sanma Bıyıklı Kâmil; artık merhamet yok. Anlaşıldı; o baş, boynuna fazla geldi!

Kocaların oğlu'nun kılıcı bir kere indi, sadece bir kere! Öyle ki, evvelâ Bıyıklı Kâmil bile ne olduğunu farkına varamadı; elindeki kılıcı düşerken gülümsedi, hatta gözleri yerinden fırladığı halde gülmesini bırakmadı.

Bıyıklı Kâmil'in omuz başından yarı beline kadar ikiye ayrıldığı görüldü. Evet, elbiseleriyle birlikte ikiye ayrılmıştı Bıyıklı Kâmil!

- Tübeler olsun! Tübe sana Yarabbi, tübe! Beğ! Tıpkı Koca Memil gibi yaptın. Tüylerim ayağa kalktı.

Bir an derin bir sessizlik oldu; Halil Ağa ile Kocaların oğlu bakışlarını Nevcivan'ın yalvaran gözlerinde gezdirdiler: Adeta sarsıldılar. İçleri titredi.

Nevcivan feracesinden elini çekmişti; sivri parmakları kıpkızıl kana bulanmıştı. Yüzü solarken, dudakları kururken, hatta göğsü

çökerken bile gözleri sevda arıyor, Mehmed'inin hasretini çekiyordu...

Kocaların oğlu'yla Halil Ağa hâlâ bakışlarını Nevcivan'dan ayıramıyorlardı. Ancak dışarıdan bir çığlık duydukları vakit kendilerine gelebildiler.

Cihan kapının önünde duruyordu, iki eliyle yüzünü kapamıştı; odanın korkunç manzarasına, belki de daha ziyade Nevcivan'ın sevda tüten bakışlarıyla Mehmet Bey'in ona doğru eğilişine tahammül edememiş olacaktı. Adeta can çekişen bir insan gibi inledi, düşmemek için ellerini yüzünden çekip kapının pervazına tutunmaya çalıştı, başaramadı, olduğu yere yığıldı.

- A Cihan kızım, a yavrucuğum; senin ne işin vardı burada? Ne görecektin sanki?

Halil Ağa koştu. Cihan'ı kucakladı, bağrına bastırdı. Kocaların oğlu da Cihan'a doğru yürümek, hatta onu Halil Ağa'nın kollarından almak istedi.

- Gitme! Bir dakika beni dinle! Son arzum bu! Gel yanıma Mehmedim!

Nevcivan'ın kurumuş dudaklarından ılık bir nefes çıkıyordu. İnliyor, yalvarıyordu.

- Abe Beğ! Oldu olacak; ben dışarda Cihancığı ayıltmaya çalışırım. Sen kal biraz şu kadıncağızın yanında. Ama fazla oyalanma. Allah'ın işi, ne denir?

Halil Ağa kucağında Cihan'la dışarı çıkarken Kurtulmuş Çavuş da onun peşinden gitti.

Şimdi odada yalnız kalmışlardı. Sarık, kavuk ve külâhları düşmüş, ikisi ölümden de beter kendilerinden geçmiş, biri omuzundan ikiye biçilmiş, üç kişinin arasında yalnız.

Nevcivan'ın bakışlarındaki ifade hâlâ değişmemişti; hattâ artmış, coşmuştu.

- Çok vahşisin sevgilim! Seni unutamadım, hiç unutamadım. Yattığım yatakta, oturduğum sedirde, gezindiğim halılarda hep sen vardın. Sen!..

Kocaların oğlu bu kadına ne cevap vereceğini; ona nasıl davranması gerekeceğini bir türlü kestiremiyordu. Kadın yalvarıyordu:

- Tut ellerimi, senin için kana bulanan şu parmaklarımı olanca kuvvetinle sık; acı duyayım, senden gelen acıyı.

Kocaların oğlu adeta atıldı. Nevcivan'ın parmaklarını tuttu, görmek istemiyormuşçasına onları avucunun içinde gizlerken:

- İyileşeceksin, dedi, hemen yaranı saracağım, sonra da bir cerrah çağıracağım. Ne olursan ol; kimsenin benim yüzümden ölmesini istemem.

- Geç, çok geç. Hiçbir kuvvet beni kurtaramaz; hattâ sen bile. Hem böylesi çok daha iyi. Yaşarsam şayet, eskisinden daha fazla zararım dokunur sizlere.

- Neden öyleyse Bıyıklı Kâmil'in önüne geçtin, niçin beni ölümden kurtardın?

- Anlamadın mı? Sen niçin, göğsünü delmek varken Bıyıklı Kâmil'i ikiye biçtin? Şimdiye kadar kaç kişiye böyle davrandın? Sayılıdır herhalde; Pazvand-oğlu'na bile böyle yapmadın.

- Evet!

- Sebebini ben söyleyeyim sana; çünkü beni seviyordun, tıpkı benim seni sevdiğim gibi. Sevdiğin bir kadını vuranı affedemedin. Şuurunu kaybettin, ondan intikamın en korkuncunu aldın.

- Hayır, yanılıyorsun.

- İnkâra kalkışma; vaktimiz hiç yok. Hâlbuki konuşacaklarım, hatta senden istediklerim var.

- Oyalanmıyalım; iyileş, söz veriyorum, konuşurum seninle.

Kocaların oğlu, gömleğini parçaladı; kadının yarasına bastırdı.

- Teşekkür ederim. Faydası yoksa da şimdi daha rahat ettim, hattâ seni daha iyi görüyorum.

- Kollarını boynuma dola; yarandan elimi çekmeden seni kucağıma alıp dışarı çıkaracağım.

Kadın diretti, bakışlarına kin doldu, dudakları büzülürken:

- Hayır, diye bağırdı, yaşamak istemiyorum. Cihan'la evlendiğinizi görmek için mi benim iyileşmeme çalışıyorsun? Sözümü dinle Kocaların oğlu; senin merhametine, yardımına ihtiyacım yok benim. Senden aşktan, sevgiden başka bir şey istemedim ben!

Gözleri çekilmişti, kaşları kalkmıştı, burun delikleri kıpırdıyordu, derin derin nefes alıyordu, her nefes alışta biraz daha çöküyordu.

- Dinle! Seni senelerden beri öldürmek için çareler aradım; Ataullah Hoca'yla birlikte Bıyıklı Kâmil'i, büyük paralar vaad ederek karşına çıkardım, fakat kurtuldun. Yine de yılmadım, akla gelmedik dolaplar çevirdim, senden intikam alabilmek için kıvrandım dur-

dum. Yine de, evet yine de içimden gelen başka bir ses yaşamanı istiyordu. Bahçıvanı yola çıkardığım zaman Allah'ıma kurtulman için durmadan dua ettim. İşte seni ben böylesine, kahrolurcasına sevdim. İyileştiğin haberini öğrenince bayramlık elbiselerimle sokaklarda dolaştım, fakir fukaraya altınlar dağıttım. Yine de sana kötülük etmekten kendimi alakayomadım. Beni vurmuştun, içimde öyle bir yara açmıştın ki, dinmesine, kabuk bağlamasına imkân yoktu. Hele Cihan'la evleneceğin hatırıma geldikçe, dudaklarınla başkasının dudaklarını kavrayacağını düşündükçe deli oluyordum. Elime geçsen, kudretim yetse seni parmaklarımla boğardım. Fakat sükûnet bulunca yaşamanı, gözlerinin hiç sönmemesini isterdim. Nitekim bu gün de böyle oldu. Çeşitli hislerle boğulurken, bir kolayını bulup sırtına nasıl hançer saplayacağımı düşünürken Bıyıklı Kâmil'in tabancasını çektiğini görünce çılgına döndüm. İşte hepsi bu kadar; yaşamamı isteme, bana daha fazla azap verme. O mankafa, o manda beyinli Halil Ağa'nın karşıma geçip "Bizim beği Cihan Hatun'la evlendiriyoruz, ne dersin bu işe Nevcivan kızım?" demesine tahammülüm yok artık.

Nevcivan yorulmuştu, hem de çok yorulmuştu. Bir an başı geriye doğru kaydı, sonra hemen toparlandı, serbest kalan eliyle yaşmağını koparıp atarken.

- Sev beni, dedi, sev!

Kocaların oğlu irkilmiş gibi geri çekildi; Nevcivan muhakkak ki son anını yaşıyordu. Yine de sevilmeyi, yine de aşkı bekliyordu! Mehmet Bey lâfı değiştirmek, onu oyalamak istedi:

- Bıyıklı Kâmil'le evlenecek miydin, diye sordu, onun karısı olabilecek miydin?

Kadın güldü, kadın okşanmış gibi bir an huzura daldı:

- Seviyorsun, diye fısıldadı, ne kadar inkâr edersen et beni seviyorsun; çünkü kıskanıyorsun.

- Hayır, kıskançlıktan sormadım, aklıma geliverdi.

- Yine gurur! Keşke Ramiz senin yarın kadar güçlü ve cesur olsaydı. Günlerce direndikten sonra kadere boynunu büküverdi. İçinin kan ağladığını bilmeme rağmen hem beni, hem kızkardeşini bu mendebur heriflere, vaktiyle ufak bir hizmetimi görebilmek için birbirleriyle yarış eden bu pespaye insanlara teslim ediverdi. Asla erkeğim asla; Bıyıklı Kâmil ne kadar şehvetle üzerime saldırırsa sal-

dırsın, ne yaparsa yapsın elini elime bile değdiremeyecekti. Onu bu gece zehirleyecektim! Sen Nevcivan'ı ne sanıyorsun? O, etini pazara çıkarmadı, o senden başka hiç kimseye boyun eğmedi, kimseye kölelik etmedi.

Nevcivan Kocaların oğlu'nun boynuna atılmak istedi; hafif sararmış fildişi tenini, hâlâ devam eden güzelliğini de gösterebilmek için olacak, elini feracesine attı. Fakat başaramadı, başı bir kere daha arkasına doğru sarktı. Yine toparlanmak için uğraştı; boşuna çırpınıyordu. Nitekim bunu kendi de anlamış olacak ki sadece:

- Erkeğim, diye fısıldadı, seviyorsun beni, biliyorum! Seviyorsun, hem de...

Fakat sözünü tamamlayamadı; artık o, bu dünyanın insanı değildi.

Son defa çırpınmış, siyah saçları dalga dalga, yeşil gözleri yarı kapalı, kurumuş dudaklarının arasından ayrık dişleri gözükürken hareketsiz kalmıştı.

Kocaların oğlu ne yaptığını, niçin yaptığını bilmeden eğildi; o aralık dudaklara, o ayrık dişlerin gözüktüğü kurumuş dudaklara dudaklarını değdirdi.

Nevcivan'ın son arzusunu yerine getirmişti; son isteğini, son tesellisini. Ne yazık ki Nevcivan bunu görememiş, bunu tadamamıştı.

Vakit bir hayli ilerlemişti. Dışarıdan sabırsızcasına dolaşan ayak sesleri geliyordu. Odada ise yere serilmiş bir tesbih, barutu tükenmiş bir tabanca, ezilmiş bir kavukla sarık ve külâh vardı...

* * *

Bir su kenarına varmışlardı. Ağaçların örttüğü kuytu bir yerdi burası.

Halil Ağa yorgunluktan bitkin bir hale gelen Cihan Hatun'u terkisine oturttuğu atından büyük bir dikkatle indirdi:

- Hadi hatun kızım, siz Beğle şuracıkta birazcık dinlenin, ben de hayvanlara yem verip etrafı kolaçan edeyim. Bakalım Kurtulmuş, ardımızı bırakmayan kelpleri oyalayabildi mi?

Cihan Hatun hemen bir ağaca sırtını dayadı; Kocaların oğlu'na bakmamak için hafif şırıltılarla akan kaynağa başını çevirdi.

- Tübeler olsun; niye üle şaşkın şaşkın durursunuz? Konuşun, dertleşin, anlaşın. Ramiz Efendi izin verdikten, Nevcivan da gittikten sonra ortalık yerde engel mi kaldı? Haberiniz olsun; en kısa zamanda sizleri evereceğim. Şimdiden bir türkü yaktım. Gel keyfim, gel!

Halil Ağa onların cevap vermesini beklemeden atları dizginlerinden çekip uzaklaştı.

Kocaların oğlu yıllardan beri ilk defa Cihan'la yalnız kalmıştı. Orta yerde dile gelmiş arzular vardı. Artık bu arzuların gerçekleştirilmesi gerekiyordu.

Fakat yine de susuyordu. Birisi, bir başka insan sanki aralarına girmiş, ikisini birbirinden uzaklaştırmış, adeta dudaklarını kilitlemişti. Muhakkak bir başka kadın, orada, suyun kenarında, ağaçların yanında hattâ çimenlerin üzerinde yavaş yavaş yaşmağını, feracesini atıyor, ayrık dişlerini gösteriyor, siyah saçlarını dalgalandırıyordu.

Bir kuş öttü, uzaktan Halil Ağa'nın atları kişnedi, yapraklarda rüzgâr dolaştı. Kocaların oğlu silkindi:

- Oturmaz mısınız Cihan Hatun? Asitane'den çıktığımızdan beri beri hep at sırtındasınız, çok yorulmuş olmalısınız.

Cihan cevap vermedi; dizleri burkuldu, bakışlarını kaldırmadan âdeta çökercesine ağacın dibine oturdu. İsteksiz, hissiz ve dalgın bir hali vardı.

- Cihan Hatun! Öyle sanıyorum ki, ağabeyiniz Rusçuk yolu üzerindedir, inşallah başına bir kaza gelmemiştir. Belki de ona yolda yetişemeyiz; fakat Alemdar Paşa'nın yanında kendisine kavuşuruz. Sizi ben...

Hayır, Kocaların oğlu daha fazla konuşamayacaktı; sanki dili tutuluyordu. Kendisini böyle zor bir duruma soktuğu için Halil Ağa'ya kızmaya başlamıştı.

Şu kız, kumral saçları hotozundan taşan, bal renkli gözleri gizlenecek yer arayan şu kız, ona hiç yardım etmiyordu. Serhad boylarının yılmak bilmeyen adamı çekiniyor, elinden silahı alınmış acemi bir asker gibi ürküyordu.

- Ardımıza düştüler, dedi, siz yanımızda olmasaydınız onlara karşı çıkar, hadlerini bildirirdik. Ataullah'ın uşaklarından birisi, biz farkına varmadan yeniçeri ocağına haber salmış olmalı. Konakta fazla oyalandık.

Kocaların oğlu'na ince, kırgın, hattâ biraz hiddetli bir ses cevap verdi:

- Evet Mehmet Bey; odada bir hayli oyalandınız!

- İstemeyerek oldu; ölmek üzere olan bir insanın son arzusunu dinlemek, bize kötülüğü dokunsa dahi ona bir hizmette bulunmak, benim...

- İzahat vermeye mecbur değilsiniz Mehmet Bey!

- Ne dediniz?

- Gidelim Mehmet Bey; ben dinlendim. Size ziyadesiyle yük oldum; arkamızdan gelenleri belki Kurtulmuş dediğiniz çavuş oyalayamazsa benim için bir daha hayatınızı tehlikeye sokmayı asla istemem!

Cihan Hatun güçlükle ayağa kalktı. Entarisinin, hatta şalvarının uçları yırtılmıştı. Yüzünü örten tül dağılmış, savrulmuştu. Kendi kabuğu içinde bir hayat yaşayan şu kız ne kadar perişan ve yorgun olursa olsun yine de güzeldi, çok güzeldi.

Kocaların oğlu sendeledi; kızın çenesinden tutup başını kaldırmak, kendisinden kaçırdığı o bal renkli gözlerde gerçeği görmek istedi. Ne tuhaf; Cihan'ın bu sözlerine kızmamış, aksine cesareti gelmiş, duyguları kamçılanmıştı:

- Açık konuşacağım, dedi, fakat başınızı kaldırınız ve bana bakınız.

- Lüzum yok Mehmet Bey!

- Niçin?

- Ne söyleyeceğinizi biliyorum!

- Biliyor musunuz?

- Evet! Benimle evlenir misiniz diyeceksiniz! Sanıyorsunuz ki ben buna hemen razı olacağım ve önünüzde diz çökeceğim!

- Diz çökmenizi değil, eşim olmanızı istiyorum.

- Bu sizin arzunuz değil Mehmet Bey!

- Kim demiş? Size karşı duygularım...

- Kendimizi aldatmayalım Mehmet Bey! Eğer bana karşı ufacık bir duygunuz olsaydı senelerden beri sadece Halil Ağa'nın ağzından, o da ne dereceye kadar doğrudur bilemem, hatırımı sordurtmazdınız.

- Fakat ağabeyiniz izin vermemişti. Adeta evinizden kovulmuştum. Hem sonra o kadın, Nevcivan sizi...

- İşte şimdi doğru söylediniz; Nevcivan'ı sevdiniz, onu unutamadınız. Aranızda nasıl bir olay geçti; bunu gerektiği gibi bilmeme imkân yok. Fakat ne olursa olsun onu sevdiniz, onun da size karşı duyguları korkunçtu. Bir kadının gözünden bunlar kolay kolay kaçmaz Mehmet Bey; benim de kaçmadı. Nitekim Nevcivan yaralıyken bile ona öyle bir bakışınız vardı ki, bunu unutmama imkân yok. Zavallı ağabeyim!

- Şey! Cihan!.. Tamamen yanılıyorsun! Bilemediğin, bilemeyeceğin öyle olaylar var ki, anlatılamaz. Öğrenmeni de asla istemem. Sadece ben sizi...

- Kendinizi aldatmayın Mehmet Bey!

- Cihan inan bana; seni seviyorum.

- Yalan söylüyorsunuz demeyeceğim; serhadlerde böylesine mert tanınmış bir gaziyi küçültmek istemem. Fakat ben sizinle artık evlenemeyeceğim Mehmet Bey! Halil Ağa benim hakkımda size neler söyledi bilemem; yalnız o zamanlar tamamen başka türlü düşünüyordum. Nevcivan'la olan ilişkinizi sezmeden evvel. Şimdi ise hayatımı kurtardığınız için borçluyum.

- Son sözünüz bu mu?

- Evet Mehmet Bey!

- Bana? Benim gibi bir insana bunları nasıl söyleyebildiniz?

- Çok mağrursunuz Mehmet Bey!

"Gaziler diyarıdır beğim; bunda sevilir.
Bunda sevilince beğim; yâra dil dökülür..."

İki at birden kişnedi, dallar aralandı. Halil Ağa bembeyaz dişleri, alnına dökülmüş saçlarıyla gözüktü.

Halil Ağa neşeli, Halil Ağa keyifli. Halil Ağa memnundu; sevincinden adeta uçacaktı. Ağzı hiçbir zaman böylesine yanaklarına doğru yayılmamıştı, yosuna kaçan yeşil gözlerinde asla bu zamana kadar böyle bir ışık görülmemişti.

Fakat Halil Ağa daha fazla ilerleyemedi; dudaklarındaki gülümseme kayboldu, gözlerindeki ışık söndü, gerçek sandığı dünyası birden çöktü, sanki bir duvarın altında ezildi.

- Halil Ağa; ben hemen giderim. Kurtulmuş Çavuş'a yardım etmek gerek; belki zor bir duruma düşmüştür. Sen Cihan Hatun'u Rusçuğa götür.

- Beğ; ne oldunuz? Maksadınız bu garip Halil'i vakitsiz öteki dünyaya göç ettirmek mi?

- Bunu bana değil, Cihan Hatun'a sor.

- Un bul, şeker bul, yağ bul, ateş bul, helva kaynat, önlerine ko; beğler, hatunlar onu bile yemek zahmetine katlanmasınlar. Yook!.. Bu ne Allah'ın işi, ne şeytanın işi; hepten sizin işiniz. Ben size bir şey süleyeyim mi; kim olduğunuza aldırmadan, beğliğinize, hatunluğunuza bakmadan şuracıkta ikinizi de ayağımın altına alıp ezerim.

Kocaların oğlu, Halil Ağa'yı daha fazla dinlemedi; hemen elinden atını aldı, bir sıçrayışta üzerine bindi, dalların kırılmasına aldırmadan doludizgin uzaklaştı.

O zaman Halil Ağa kendi hayvanını bıraktı, başından külâhını çıkartıp suya fırlattı. Sonra çakıl taşlarının üzerine yavaş yavaş çöken külâhına bastı, tepinmeye başladı.

Şimdi su sesine derinden derine gelen bir hıçkırık sesi de karışıyordu; Cihan Hatun ağlıyordu.

İşte Halil Ağa buna dayanamazdı; Cihan Hatun'u ağlar görmek hiç işine gelmezdi:

- Ağlama hatun kızım, sakın ağlama, yüreğimi daha fazla dağlama! Nasıl olsa Kocaların Mehmedi denen haddini bilmez o beği ben yakalarım, yakasından sürükleye sürükleye getiririm. Gözlerini sevdiğimin, elcağızlarına kınalar sürdüğümün güzeller güzeli hatun kızım benim!

Halil Ağa sudan çıkmış, Cihan Hatun'un önünde diz çökmüş, ellerini tutmuş yalvarıyordu...

Rüzgâr da esmiyordu. Sadece uzaklaşan nal sesleri geliyordu önlerine...

Rusçuk Yâranı

1807 YILININ Eylül ayı idi. Halil Ağa kafasındaki birçok düşüncelerin altında ezilerek Rusçuk'taki Alemdar Paşa Çiftliği'nin bir odasında Ramiz Efendi'nin karşısında oturuyordu.

Aradan dört aya yakın bir zaman geçmişti. Bu dört ay içinde hiç kimse gülmemişti; zihinler hep çalışmış, daima kanayan yaralara yenileri eklenmişti.

Ne şekilde düşünürse düşünsün, Halil Ağa bu işlerin altından nasıl kalkılacağını bilemiyordu. Halil Ağa'nın kafacığı Halil Ağa olalı hiç böylesine yorulmamıştı. Karşılarında Ruslar vardı. Orduda Yeniçeriler ferman dinlemiyordu. Sultan Selim hapsedildiği yerde kimbilir neler çekiyordu. Alemdar Mustafa Paşa sert ve hırçındı. Alemdar'a sığınan Sultan Selim taraftarı Tahsin, Behiç, Refik, Galip ve nihayet Ramiz Efendiler üzgün ve perişandı. Kocaların oğlu'na ise lâf dinletmek artık mümkün olmuyordu. Üstelik Cihan Hatun da herkesten kaçıyordu.

Hangi birini halledecekti Halil Ağa? Düğünler, dernekler hayal olup gitmişti. Küçük küçük Kocalar belki de dünya yüzüne hiç gelmeyecekti. Beyni çatlıyordu Halil Ağa'nın; imkânı yok, bu kadar yükün altından kalkamazdı.

- Ya, işte büle Ramiz Efendi; birazdan hepsi buraya gelecek. Seninle beraber beş yâran, bizim beğ, Alemdar Paşa, beni de sayarsanız sekiz kişi olacağız. Bizim Beğ, Alemdar, Sultan Selim'i kurtarmakta gecikirse tek başıma bu işi halletmeye çalışır. O zaman onu hiç kimse döndüremez, ben bile... Efendime süleyeyim; zaten bizim beğin dört aydan beri burnundan düşen bin parça oluyor. Tübe tübe; Allah'ın işi ne denir? Sen izin verdin, ben pişirip kotardım, yine de olmadı bu iş! Eee sonu nereye varacak bunun? Haspa diyesin, yolda, ağaçların altında bizim beğe bir şeyler sülemiş, bizim beğin cinle-

rini tepesine çıkarmış; şimdi de yaptığına pişman olup kederinden yataklara düştü. Ama sen sakın tasalanma, kızcağızı da zorlama; bu tilki Halil yine de bir yol bulur.

Ramiz Efendi Halil Ağa'ya derin derin baktı; Halil Ağa'yı çok seviyordu. Halil Ağa olmasa bu dört ayı Alemdar Paşa'nın yanında nasıl geçirirdi? Alemdar Mustafa Paşa ona ve diğer Sultan Selim taraftarı dört yârana itibar ediyor, rahatlarını sağlıyordu ama Ramiz Efendi'nin bir değil üç derin yarası vardı; Sultan Selim, Nevcivan ve Cihan.

Sultan Selim hâlâ kurtulamamıştı. Nevcivan ölmüştü, Cihan ruhen hasta idi. Hassas, saygılı, kimseyi incitmek istemeyen Cihan tamamen değişmiş; hırçın, asabî, lâf dinlemeyen bir insan olmuştu. Odasına kapanıyor günlerce dışarıya çıkmıyordu.

Halil Ağa elini alnına attı; orada bir tutam saç aradı, bulamadı. Kopara kopara alnında saç kalmamıştı artık:

- Ya işte büle, diye tekrarladı. Yerköy'ün, çiftlikcağızımızın haline bile aldırmadan hepten Rusçuk'ta oturur olduk. Eee sen de birşeycikler sülesene Ramiz Efendi. Çok üzülürsün, bilirim; yaran bir türlü kabuk bağlamaz. Allah'ın işi, ne denir? Sabır gerek... İçinden, hiç olmazsa Nevcivancık yanımda olsa idi dersin. Dersin de, yanar tutuşursun.

- Evet.

- Nasıl anladım? Ama elden ne gelir? Nah, getir bir ekmekcik öpeyim; zavallı kadıncağız, son anında bile hep seni sayıkladı. Bizim beğ sana bunu kaç defa süledi, ben de durmadan tekrarladım.

- Ne fayda Halil Ağa; o gittikten sonra, onu bir daha göremeyecek olduktan sonra.

- Ne yapalım Ramiz Efendi; Allah'ın takdiri bu kadarmış. Bıyıklı Kâmil tabancasını çekip kendisine teslim olmadı diye Nevcivancığı vurunca, sıra bizim beğe gelmeden yetiştik, bir kılıçta yezidi biçtik ama, kadıncağızı kurtaramadık. Ben, o sırada bayılan Cihan kızımı dışarı çıkardığımdan olanı pek göremediysem de...

Halil Ağa birden durdu; hayretle Ramiz Efendi'nin ayağa kalktığını, şüpheyle kendisine baktığını gördü, hemen alnına bir yumruk indirdi:

- Kör olası kafa, dedi, gayri bende iş kalmamış; bunamışım hepten! Olanları nasıl görmedim; hepsi gözümün önünden geçti.

Cihan Hatuncuğu Kurtulmuş Çavuş'a kapının önünde bırakıp geri döndüm; evet, gömleğimi yırttım, yarasına bastırdım. Nevcivancık gözlerini açtı. "Yanarım da Ramiz Efendime yanarım, diye fısıldadı, onu bir daha göremeyeceğim. Ramiz'imin yanında bulanamayacağım. Süleyin, hakkını helâl etsin!.." Ya, işte büle senin hasretini çeke çeke kadıncağız uçup gitti. Üzülme artık, üzülme; benim de aklımı büsbütün karıştırma.

Ramiz Efendi yerine oturdu:

- İntikam alacağız, diye fısıldadı. Sultan Selim'in, Nevcivan'ın intikamını alacağız.

- Ha şüle!.. Tabi ya!.. O günler bir gelsin!.. Köse var, Kabakçı var. Efendim; Aygır'la Topal'ın işi yarıda kaldı; onlar var!..

Ramiz Efendi Halil Ağa'ya derin derin baktı. Karşısındaki insan o anda ona o kadar yakındı ki yıllar yılı halledemediği bir şüphesini ondan öğrenebilirdi, belki de biraz olsun rahatlardı:

- Şey, dedi, bir şey soracağım sana Halil Ağa; iyiliğimi istersen hemen cevap ver.

- İlâhî Ramiz Efendi; Halil bugüne kadar ne istedin de yapmadı? Canım kurban olsun.

- Geçmiş bir olay, belki hiç kurcalamamak gerek. Yine de insanım; anlamak ihtiyacıyla yanıyorum.

- Kimlerden bahsediyorsun abe Ramiz Efendi?

- Nevcivan'la Mehmet Bey'den!..

- Ne olmuş onlara?

Ramiz Efendi hemen cevap veremedi, o anda kendini ezilmiş, küçülmüş hissetti. Hatta bu odadan derhal kaçıp gitmek istedi. Fakat Halil Ağa'nın gözlerini kırparak kendini süzdüğünü farkedince içindeki heyecanı, bütün varlığını yıkan duyguları boğmaya çalışarak fısıldadı:

- Ne vardı aralarında?

Bu sefer Halil Ağa ezildi, hatta sendeledi. Bu kadarı olmazdı; bunca yapılacak işin arasından karşısına yine Nevcivan mı çıkmıştı? Seneler senesi şu kadından kurtulamamıştı bir türlü. Nevcivan sanki ölmemişti, hâlâ intikam peşinde koşuyordu. Yine de fazla oyalanmadı; yalan ne güne duruyordu? Sıkıştı mı hep böyle yapmamış mıydı? Yeter ki, aklını toplayabilsindi:

- Tübeler olsun, dedi, Allah günah yazmasın! Ne biçim sual sorarsın; bizim beğle Nevcivan Hatun'un aralarında ne olur ki?

- Bilemiyorum; ikisine de inanıyorum, bu yüzden de işin içinden çıkamıyorum. Nitekim bunca yıl sen Asitane'ye geldikçe, haberim olduğu halde senden de bu yüzden kaçtım.

- Abe Ramiz Efendi; konaktan ayrıldığımız o gece sülenenleri soruyorsan hepten yanılırsın.

- Niçin?

- Niçin mi? Yanılırsın işte! Halil yanılırsın dedi mi belki yanılırsın! Nasıl süleyeyim; bizim beğ Sultan Selim'i aldattı diye Nevcivan'la evlenmeni istemezdi.

- Bunu daha evvel bana da söylemişti.

- Tamam!.. Seni vazgeçiremeyince, kalktık bahçe içindeki eve gittik; sen henüz çıkmıştın. İkimiz birden kadıncağıza yalvardık. Vazgeç dedik, ayıp olur dedik, hem Sultan Selim'in, hem Ramiz Efendi'nin itibarı sarsılır dedik. Gönül bu; o da seni çok severdi, sözümüzü dinlemedi, hattâ kızdı, hiç ummadığımız halde ağır laflar etti. Belki de maksadımızı yanlış anlayıp beğin, onu senden vazgeçirdikten sonra kendisine alacağını sandı! Üle ya, bu kadar ısrarın mânâsı ne idi; ben de olsam aynı şeyi düşünürdüm!.. İşte böylece aralarına bir soğukluk girdi...

- Doğru mu söylüyorsun Halil Ağa?

- Vallahi kırıldım sana be Ramiz Efendi!.. Halil hiç senin kötülüğünü ister mi? Yorma kafacığını daha fazla! Ne beğden şüphelen; ne de gül gibi Nevcivancıktan!.. Kadıncağız ölürken bile ismini ağzından düşürmedi; Allah gani gani rahmet eylesin.

Halil Ağa boncuk boncuk terlemeye başlamıştı. Ramiz Efendi bir sual daha sorarsa artık ne dereceye kadar yalan söyleyebileceğini kestiremez olmuştu. En iyisi bir bahane bulup buradan kaçmaktı. Fakat talih bu sefer Halil Ağa'ya yardım etti; birden oda kapısı açıldı, içeriye evvelâ Alemdar Mustafa Paşa girdi, arkasından Kocaların oğlu'yla Mehmet Galip, Mustafa Refik, Mehmet Behiç, Mehmet Tahsin Efendiler onu takip ettiler.

Ramiz Efendi hemen ayağa kalktı. Halil Ağa ise derin bir nefes alarak gülümsedi. Alemdar Mustafa Paşa asabî görünüyordu; Ramiz Efendi'ye başıyla selâm verdikten sonra hemen oturdu:

- Konuşalım, dedi; buyrun maksadınızı bir kere daha anlatın.

Haftalardan beri durmadan Nizam-ı Cedid'in faydalarından, Sultan Selim'in iyiliklerinden bahsederiz. Hepiniz misafirimsiniz; burada rahat içinde ömrünüzü geçirtmek benim vazifemdir. Lâkin görürüm ki içiniz kan ağlar. Ben de sizin gibiyim. Geceleri bile uyuyamaz oldum. Fakat...

Alemdar Mustafa Paşa sustu. Yanına oturan beş yâran ile ayakta duran Kocaların oğlu'na baktı. O zaman Mehmet Bey sakin görünmeye çalışarak:

- Paşa kardeşim, dedi, artık lafı uzatıp vakit geçirmek gerekmez. Her geçen an, bir daha düzeltemeyeceğimiz kadar korkunç sonuçlar doğurur. Bu sebepten maksadımızı bir kere daha açıkça söyleyeyim; Sultan Selim'i tekrar padişah yapmalıyız, devleti bu hale sokanlara hiç acımadan cezalarını vermeliyiz. Eğer sen başa geçip bunca nüfuz ve kudretinden yararlanmak istemezsen ben Yerköylü gaziler ve birkaç âyanla birlikte Sultan Selim'i kurtarmaya çalışacağım. İşte sözüm ve kanaatim şimdilik bu kadardır.

Alemdar elini dizine vurdu: Kocaların oğlu'na sevgi ile fakat biraz da kırgın baktı:

- Abe Kocaların oğlu, dedi. Asitane üzerine hep beraber yürümemizi mi istersin?

- Beli

- Oraya kadar nasıl varırız? Sonra benim ocaklı olduğumu unutur musun?

- Vaktiyle, bundan yıllarca evvel, Sultan Selim henüz tahtında iken Behiç Efendi burada Nizam-ı Cedid'in faydalarından bahsedince padişahı yeniçeri ve softaların elinden kurtarmak için seninle Asitane üzerine yürümeyi kararlaştırmamış mıydık? Şimdi ise durum daha korkunçtur. Ey Alemdar Mustafa Paşa; Asitane'de Kabakçı ile yamaklarının şerrinden halk sokağa çıkamaz olmuştur. Devletin itibarı ise ayaklar altında sürünür, kimse ne yapacağını bilemez. Serhad boylarında da yeniçeri Moskofluya karşı savaşmaktan vazgeçip fitne üzerine fitne sokup kelle koparacak adam arar. Yeniçeri ağası Pehlivan Ağa'nın şerrinden Sadr-ı âzam Keçiboynuzu İbrahim Hilmi Paşa senin çiftliğine sığınmadı mı? Sultan Mustafa'nın adamı yeni Sadr-ı âzam Çelebi Mustafa Paşa seni kendisine rakip bilip öldürülmen için çeşitli imkânlar araştırmadı mı? Bizler beş bin kişilik askerimizle bu yüzden Silistre'den Rusçuğa dönmedik mi? Daha

ne bekleriz Alemdar Paşa? Sana korkuyorsun diyemem; gözünü budaktan bile sakınmayan yiğit kişisin. Hadi geç başa; hep beraber görevimizi yapalım!..

- Tübeler olsun Beğ; niye bu kadar yorulur, kendinden geçersin? Alemdar Paşa'nın "Hayır" dediği mi var? Yalnız Asitane'ye bunca asker ile nasıl gidileceğini öğrenmek ister. Artık lâfı şu efendilere bırak da gerisini onlar tamamlasın. Öyle değil mi Ramiz Efendi kardeşim? Biraz da siz konuşsanız Galip Efendi biraderim. Sen niye susarsın, Refik Efendicik? Hadin hepinize sülerim; Emin, Tahsin Efendiler! Aylardan beri Sultan Selim için gözyaşı döküp onu kurtarmanın çarelerini araştırırken bugün dilinizi mi yuttunuz yoksa?

Mehmet Galip Efendi sanki Halil Ağa'dan cesaret almış gibi öksürdü; geniş bilgisi ve zekâsının verdiği imkânla sesine ılık bir ahenk katarak söze başladı:

- Devletlû vezir; Mehmet Bey'in buyurdukları gibi çok korkunç anlar yaşamaktayız. İzin verirseniz şimdi ben, efendimiz Sultan Selim'in tahtından indirildiği günden bugüne kadar geçen olayları bir kere daha anlatayım. Nizam-ı Cedid'in bu devlete getirdiği ve getireceği faydaları sıralayayım. Eğer Sultan Selim efendimizi kurtarmaya karar verirseniz, o zaman da Asitane'ye nasıl gidileceğini düşünürüz...

Alemdar farkında olmadan elini kuşağındaki Sultan Selim'in hediyesi hançere götürdü, sonra:

- Söyle bakalım efendi, dedi, seni dinleriz.

- Bilirsiniz ki, bizler güçlükle Rusçuğa sığınmış bulunuyoruz; Silistre'deki yeniçeriler dahi Sultan Selim taraftarı diye bizleri öldürmek istemişlerdir. Hattâ Kocaların Mehmet Bey ile Halil Ağa'nın bile katline ferman çıkmıştır. Lâkin Mehmet Bey'i kızdırmamak, sizi gücendirmemek için hepimizi affetmiş görünüyorlar.

Olaylara gelince, Sultan Selim efendimiz tahttan indirildikten sonra, ordunun cephedeki durumu birden bozuldu. Yeniçeri ağası Pehlivan Ağa'nın fesat çıkarması üzerine yeniçeriler akın akın Silistre'ye döndüler. Pehlivan Ağa da Sadr-ı âzamı bastırmak için hemen Silistre'ye geldi, bunu daha evvel sezen Sadr-ı âzam ise size sığındı. Pehlivan Ağa artık kendi başına azil ve tâyinler yapmaya başladı. Siz ve Kocaların oğlu Mehmet Bey beş bin atlı ile Silistre'ye gittiniz; zorbaları sindirdiniz, kargaşalığı yatıştırdınız ve bir kere

daha gördünüz ki, ne yeniçerilerden, ne de Sultan Mustafa'dan artık bu devlete hayır gelir! Yeni Sadr-ı âzam Çelebi Mehmet Paşa'nın Silistre'ye gelince takındığı tavır, Pehlivan Ağa'ya vezaret rütbesi verişi canınızı sıktı; hemen Silistre'den Mehmet Bey'le birlikte Rusçuğa döndünüz. Yeniçeri zorbaları fırsatı ganimet bilip orduya zahire göndermediğinizi ileri sürerek Sadr-ı âzamla aranızı büsbütün açtılar. Yeniçeriler öyle azıttılar ki, ağaları Pehlivan Ağa'yı bile öldürüp Silistre'yi yağmaladılar. Asitane'de dahi Sultan Mustafa kimseye laf geçiremez oldu, söz ayağa düştü, Şeyhülislâm Ataullah Efendi ile Kabakçı Mustafa diledikleri gibi hüküm sürmeye başladılar. Köse Musa Paşa bile ne yapacağını şaşırdı. Bu arada Asitane'den gelen bir emir üzerine beni Kocaların oğlu Yerköy'e geçirdi; Slobozia'da gelecek yıl Nisan ayına kadar devam etmek şartiyle Ruslarla yedi maddelik bir mütarekename imzaladım. Sonunda Sırplarla da ayrı bir anlaşma yapıldı. Ordu da kışlamak üzere Edirne'ye döndü... İşte vaziyet şu anda böyledir devletlû vezir. Sorarım size; bilgisiz, okulsuz, yeni usul üzre talim görmüş askeri olmayan bu devlet nasıl kurtulur? Bu yeniçeriden artık hayır gelir mi? Adaletsiz hareket edip adam kayırmakla iş yapılır mı? Velhasıl Sultan Selim kurtulmadıkça, bütün bu işleri düzeltecek olan Nizam-ı Cedid yeniden kurulmadıkça devlet çok yakın zamanda batar... Bize düşen şerefimizle çalışıp bir iş başarmaktır.

- Yaşayasın abe Galip Efendi; tübeler olsun, sen anlattıkça gözüm yaşardı. Yaşım altmışa vardı, gayrı dermanım azaldı; burada Alemdar Paşa gibi, Mehmet Beğ gibi yiğit kişiler varken sıra bana gelmez ama şayet kıpırdayan çıkmazsa ben Asitane'nin yolunu tutar, kancağımızı da akıtır, hepinizden evvel kurtulurum.

O zaman Alemdar Mustafa Paşa birden ayağa kalktı; kuşağındaik kamasını kınından çekmişti, kaşları birleşmiş, dudakları büzülmüştü:

- Yeter, diye bağırdı; siz beni hepten korkak yaptınız. Abe yâranlar, abe Kocaların oğlu, abe Halil Ağa!.. Alemdar Mustafa'yı yeniçeriden çekinir, rahatından başka bir şey düşünmez mi sanırsınız? Hadin, haber salın bizimle bile olan âyanlara, beylere; sen de askerlerini topla Kocaların oğlu, hep birlikte yürüyelim Asitane'ye; bakalım ne olacak? Şu Halil Ağa'nın da kurumuş kanı kendine kalsın. Ben de Sultan Selim efendimizi severim, ben de bu devlet uğruna kanımı akıtmasını bilirim. Hadi derim size, ne durursunuz?

Bir an etrafta derin bir sessizlik oldu. Kocaların oğlu'nun gözlerinde bir sevinç ışığı parlayıp söndü. Halil Ağa'nın ağzı yanaklarına doğur yayıldı:

- Tübe Allahım tübe; şu koca Alemdar'a bak, aslanlar gibi naslı da kükrer!.. Abe Beğ, kucaklasana paşayı!

Kocaların oğlu gülümseyerek Alemdar Mustafa Paşa'ya baktı;

- Paşa kardeş, dedi; senden zaten böyle bir karar beklenirdi. Var ol; şimdi de nasıl bir tedbir almamız gerektiğini düşünelim.

Mustafa Refik Efendi hemen Alemdar'ın yanına sokuldu:

- İzin verirseniz, dedi, bu hususu da ben anlatayım. Birden isyan edip Asitane'ye yürümek büyük felâket doğurabilir. Allah korusun; biz daha yolun yarısındayken Sultan Selim efendimizin canına kıyıverirler. Bu sebepten hile yapmak gerektir. Evvelâ sizin Sultan Mustafa taraftarları olduğunuzu, Asitane'deki zorbaları sindirip Sultan Mustafa'yı tahtında rahat ettirmek istediğinizi karşı tarafa inandırmaya çalışmalıyız. Hattâ bizlerin bile pişman olup Sultan Mustafa'ya can-u gönülden bağlı bulunduğunuzu, Sultan Selim'i lânetlediğimizi Edirne'de bulunan Sadr-ı âzama inandırmalıyız; Sadr-ı âzam Çelebi Mehmet Paşa ile aranızı bulmalıyız. Lâkin duydukları aşırı kin dolayısıyla Kocaların Mehmet Bey ile Abdullah Ramiz Efendi kardeşimizi asla affetmeyeceklerini bildiğimizden, Mehmet Bey ve Ramiz Efendi ile aramızın pek iyi olmadığını da etrafa yaymalıyız. Bu sebepten Mehmet Bey hemen Yerköy'e çekilmeli, bizler gizlice haberleşmeli, oradan hareket saatini beklemelidir...

Alemdar Mustafa Paşa Ramiz Efendi'ye döndü:

- Sen de fikrini söyle efendi, dedi, senden ziyadesiyle haz ettim.

- Doğrudur, dedi, Ramiz Efendi, Halil Ağa Yerköy'le Rusçuk arasında irtibatımızı sağlar. Bu sırada Mustafa Refik ve Emin Behiç efendiler Asitane'ye gitmeli, Sultan Mustafa'nın en yakınlarıyla görüşüp sizin padişaha hizmet etmek istediğinizi, Sultan Mustafa'nın hayranı olduğunuzu, padişahın istiklâline halel getiren Kabakçı gibi zorbaları sindirmek için sabırsızlandığınızı onlar söylemelidirler. Mehmet Galip Efendi ile Mehmet Tahsin Efendi de Sadr-ı âzamı ziyaret etmek istediğinizi bildirmelidirler.

- Ya bu dört yâranın başlarına bir hâl gelirse? Affedilmeleri sahte olup da yakalandıkları anda başları kesilirse?

- Takdir Allah'ındır devletlû vezir. Sultan Selim ve Nizam-ı Cedid uğruna hepimizin kanı helâl olsun...

- Ya Sadr-ı âzam Çelebi Mehmet Paşa benim Edirne'de kendisini ziyaret etmemi istemezse?

- O zaman da başka bir çare düşünülür. Meselâ avlanmak bahanesiyle yola çıkmış, Edirne'ye de uğramış olursunuz. Edirne'ye yerleşildikten sonra gerisini de vaziyetin icabına göre orada düşünürüz.

Alemdar Mustafa Paşa kaşlarını çattı, bir an derin derin düşündü. Sonra Kocaların oğlu'na yavaş yavaş yaklaştı:

- Bu iş için kaç kişi gerek? diye sordu.

Kocaların oğlu tereddüt etmeden:

- On beş bin, dedi.

- Nereden buluruz?

- Sen yedi sekiz bin yiğit çıkartırsın. Ben bin kişiyle bu yolculuğa katılırım. Gerisini de asla hatırımızı kırmayacak diğer âyanlardan elde ederiz.

Alemdar Mustafa Paşa'nın bu tedbirlere de aklı yatmış olmalı ki elini hançerinden uzaklaştırmadan:

- Tamam, dedi, öyleyse hemen yola çıkılsın, Edirne'de ve Asitane'de olan bitenler hakkında bize haber salınsın ki, biz de ona göre hareket edelim. Lâkin açıkça bir şey öğrenmek isterim; beni bu işler için başbuğ seçtiniz mi?

Beş kişi; Sultan Selim'in beş yakın adamı, hep bir ağızdan:

- Seçtik, dediler, sensiz bu işin uhtesinden gelinemez.

- Ya sen Kocaların oğlu? Ya sen Halil Ağa? Neden susarsınız?

O zaman Kocaların oğlu, Alemdar'ın ellerini sevgiyle sıktı:

- Paşa kardeş, dedi, bu devletin iyiliği için çalışanların daima başımın üzerinde yeri vardır. Ben ve Halil Ağa da hep emrindeyiz!

Hepsi ayakta duruyordu, hepsi yapacakları işin ağır sorumluluğu altında ezilmekle beraber mutluydular.

Galiba bir ses, belki de sadece Halil Ağa'nın duyduğu bir ses derin derin bir türkü söylüyordu:

"Gaziler diyarıdır; beğim; bunda yürünür.
Bunda yürümeyenin beğim; alnı kara görünür."

* * *

Dışarıda yaldızlı bir gece vardı. Ocaktaki kütüklerin alevi odanın loşluğunu gidermeye çalışıyordu. Duygular parçalanmış, duygular alevler gibi yerlere serilmişti.

Kocaların oğlu yalnızdı. Yerköy'deki çiftliğinin bu odasında yine beklemek, bir türlü harekete geçememek, ummak, hep ummak zorunda olduğunu anlıyordu.

Aradan geçen aylar içinde durmadan Asitane'den ve serhad boylarından haber almışlardı. Fakat hiçbirisi de özlenilen neticeyi tam mânâsıyla onlara verememişti.

Mustafa Refik Efendi ile Mehmet Behiç Efendi İstanbul'a gitmişler, Sultan Mustafa'nın çok yakınlarından Hazine vekili zenci Nezir, Hazine kethüdası Sırp Ebe Selim ve Başçuhadar Gürcü Abdülfettah Ağalarla konuşmuşlar, pişman olduklarını söyleyerek tekrar tekrar af dilemişler, Alemdar'ın padişaha sadakatini, İstanbul'daki zorbaların ancak Alemdar vasıtasıyla temizlenebileceğini söylemişlerdi.

Ebe Selim hemen atılmış:

"- Şeyhülislâma bunca kötülüğü dokunan, gözü Sultan Selim'den gayrisini görmeyen Kocaların oğlu denen âsi ile Ramiz Efendi ne olur?" diye sormuştu.

Refik Efendi:

"- Ağa hazretleri," diye cevap vermişti. "Alemdar Paşa bu iki kişiye çok kızgındır, huzurundan kovmuştur; onlar da Yerköy'e kapanmışlardır. Padişahımız izin versin; Alemdar Paşa askerleriyle Asitane'ye gelip burada ferman dinlemeyenleri sindirsin, dönüşte inşallah Kocaların oğlu'yla Ramiz Efendi'nin de icabına bakar."

Bu sefer Gürcü Abdülfettah söze karışıp:

"- En iyisi," demişti, "Alemdar Paşa Asitane'ye gelirken onları kandırıp yanına alsın; burada beraber haklarından gelip başlarını efendimize hediye ederiz."

Bu konuşmanın sonunda her üç ağa Sultan Mustafa'nın huzuruna çıkmışlar, durumu anlatmışlar. Alemdar'ın İstanbul'a gelmek istediğini bildirmişlerdi. Fakat Sultan Mustafa buna razı olmamış:

"- Şimdilik kalsın," demişti; "Ocaklı yatışır gibi oldu, buradaki zorbalar da elbet ıslâh bulur. Esasen bu Alemdar denen Paşa'ya inanmak pek caiz değildir."

Sırp Ebe Selim, padişaha hemen cevap vermişti:

"- Kerem buyurun efendimiz, Alemdar ocaktan gelmedir. Sultan

Selim tahtından indirildiği zaman kılı bile kıpırdamamıştır. Refik Efendi ile Behiç Efendi, efendimize olan sadakatini kanlı yaşlar dökerek anlatırlar."

"- Yine de kalsın; Kabakçı ve yamakları ile Şeyhülislâm Ataullah'ı susturamazsak o zaman Alemdar'ı çağırırız. Yalnız, vaktiyle, yakını oldukları halde şimdi Sultan Selim'e söven, bana bağlılıklarını göstermek için Asitane'ye gelen o iki kişi pek hoşuma gitmiştir. Mustafa Refik'e Ordu Reisülküttaplığını, Behiç'e de Ordu Defterdarlığını ihsan ettim. Hemen Edirne'de bulunan orduma katılıp işlerine başlasınlar."

Refik Efendi ile Behiç Efendi Edirne'ye dönünce oraya gelmiş olan Galip ve Tahsin efendilerle buluşmuşlar, bu sefer de Alemdar'ın barışmak istediğini söyleyerek Sadr-ı âzamı kandırmaya çalışmışlar. Sultan Selim'e, Nizam-ı Cedid'e atıp tutmuşlar, bunca yıl Nizam-ı Cedid uğruna ömürlerini boş yere harcadıklarını dövünerek söylemişlerdi.

Sadr-ı âzam Çelebi Mehmet Paşa, yine de kuşkulandığından ve belki de mühür elinden gider endişesiyle sadece Alemdar'la dargın olmadığını söylemekle yetinmiş, fakat onun Edirne'ye gelmesini istememişti. Üstelik Alemdar'ın düşmanı bulunan Yılıkoğlu Gâvur Hasan'ı, hatta Aygır İmam'ı Edirne'ye çağırmıştı. Ayrıca Zenci Nezir de Sultan Selim'i öldürmek için Sadr-ı âzamla konuşmak üzere Edirne'ye gelmişti. İşte o zaman Alemdar' la Kocaların oğlu, Tuna boylarında daha fazla oyalanamamışlar, onbin kişiyle birlikte evvelce kararlaştırdıkları şekilde av bahanesiyle Edirne'ye yürümüşlerdi. İstanbul telâşa düşmüş, Yılıkoğlu ve Aygır İmam derhal geri çevrilmiş ve padişahın iradesiyle Sadr-ı âzam Çelebi Mehmet Paşa Alemdar'la barışmış, hatta bazı hususlarda anlaşmışlardı. Bu suretle Tuna Seraskerliği Alemdar'da kalacak, Sadr-ı azam da Edirne'de oturacaktı.

Dışarıdaki aydınlık gece Kocaların Mehmedi'nin duygularına başka bir kırbaç daha vurmuştu. Cihan! Binbir düşüncesinin arasında Cihan artık hiç ayrılmaz olmuştu.

Kocaların oğlu Cihan'ı, yolda, ağaçların altında yalnız kalıncaya kadar başka türlü tanımıştı. Her ne kadar onunla daha evvel açıkça konuşmamışsa da, gerek Halil Ağa'nın anlattıklarına, gerekse sezişine göre Cihan kendisini seven, sessiz, sabretmesini bilen, acıya

dayanan bir insandı. Fakat hangi hissin altında kalırsa kalsın Cihan bir anda hırçınlaşmış, evlenmeyeceğini söyleyebilmiş üstelik "Çok mağrursunuz" diyebilmişti!

Ah şu Halil Ağa; Kocaların Mehmedi'ni ne hallere sokmuştu! Halil Ağa kabahatini herhalde anlamış olacak ki, o gündenberi ağzını açıp da Cihan'dan bir tek kelime bile bahsetmemişti. İşte Cihan Yerköy'de, ağabeyisiyle birlikte misafirdi. Şu anda odasına kapanacağı yerde yanında bulunsaydı!

Niçin oynamıştı bu oyunu Cihan ona? Ölmüş bir kadını kıskanması mıydı yoksa başka bir erkeğin aralarına girivermiş olması mıydı bunun sebebi?

Kocaların oğlu sür'atle ayağa kalktı; avunmasa bile içindeki hisleri boğmasını pek âlâ bilirdi. Zaten onu böylesine hisleriyle başbaşa bırakan, dışarıdaki aydınlık gece ile aylardır beklemekten kaynaklanan tahammülsüzlük idi. Gözleri hırsından çakmak çakmak olurken, kaşlarının arasına bir çizgi uzanırken, adeta bağırdı:

- Gideceğiz! Artık daha fazla oyalanmaya tahammül kalmadı; tekrar av bahanesiyle de olsa Alemdar'la beraber Edirne'ye gideceğiz! Yarın Halil Ağa'yla Rusçuğa haber gönderirim. Kurtulmuş da Yerköylü gazileri toplar...

Bir an duvardaki altın saplı kılıca baktı; fakat onunla konuşmaktan ürktü. Pencereye yaklaştı, gökte oynaşan yıldızları seyretmek istedi. Pencereyi açtı; derin derin teneffüs etti. Dışarıdan ılık bir hava geliyordu. Ocağı niye yaktırmıştı sanki; alevlerin kıvrılışını görerek vahşi bir zevk duymak için mi? 1808 yılının Mayıs ayının son günleriydi; böyle bir mevsimde ateş yakmanın bir mânâsı var mıydı?

Çiftliğin köpekleri havlıyordu. Uzakta salkımsöğütlerin altında kaybolan Tuna galiba sessiz akıyordu. Ne yaparsa yapsın, ister Tuna'yı düşünsün, ister köpeklerin havlamasından mânâ çıkarmaya çalışsın, yine de zihnindeki, beynindeki iki insandan, Sultan Selim ve Cihan'dan uzaklaşamayacaktı.

Pencereyi açık bırakıp geri döndü. Istıraplarını gizlediği, birçok gecelerini uykusuz geçirdiği bu odada yine tekrar tekrar geçmişi yaşamak istemiyordu. En doğrusu, deminki kararını, yarını beklemeden hemen yerine getirmeli, Rusçuğa gitmeli, Alemdar'la görüşüp Edirne'ye yürümenin gerektiğini ona bildirmeliydi.

- Beğ! Yanaklarını öpeyim, kırma beni!

- Sen mi geldin Halil Ağa. Ne istiyorsun benden?

- Ne isterim Beğ? Tübeler olsun, hepten bu odaya kapanıp misafirlerini unutursun. Asitane'ye gittiğinde onlar sana büle mi yaparlardı? Cihan Hatuncuk kendi elcağızıyla sofranı kurar, ayakta hizmetini görürdü...

- Cihan Hatun'un sırası mı şimdi? Açıkça maksadını söyle bana.

Halil Ağa içeriye girmişti; başı açıktı, mintanının, kollarını kıvırmış, düğmelerini çözmüştü. Gülümseyerek, yalvarırcasına beyine bakıyordu.

- Acırım, dedi, şu Cihan için için yanar!

- Senin Cihan'dan başka lâfın yok mu Halil Ağa?

- Hasta kızcağız!

- Elimizden gelen bir hizmet varsa misafirimize elbette yardım etmek isteriz.

- Var.

- Nedir o?

- Baksana beğ; dışarıda hava güzel. Tuna sâkin, yıldızlar tutuşup durur. Kızcağızı biraz söğütlere doğru götürsene. Sen bir odaya kapanmışsın, o bir odaya kapanmış; sen ateş yakmışsın, o örtünmüş, neredeyse kürkünü giyip öyle oturacak. Eeee bu işin sonu ne olacak beğ?

Kocaların oğlu dişlerini sıktı; Halil Ağa da bazan tahammül edilmez hale geliyordu.

- Cihan beni hiç ilgilendirmez, dedi sadece misafirimizdir; hürmette kusur etmemeye çalışırız, o kadar.

- Hürmette kusur edersin ama beğ.

- Ne yapmışım?

- İnsan misafiriyle hiç ilgilenmez mi?

- O bir kadın, ben ise erkeğim; elimden daha fazlası gelmez.

- Ama sen onlara gittiğinde Cihan kadınlığa, erkekliğe bakmadı. Sületme beni daha fazla.

- Beni konuşturma Halil Ağa, bilmemezlikten de gelme! Aylardan beri ağzımı açmadımsa kalbini kırmamak içindir. Daha fazla küçülmeye hiç niyetim yok! Bu işleri başıma hep sen getirdin. Niçin yaptı bunu bana, niçin?

Halil Ağa elini alnına götürdü, dudaklarını yanaklarına doğru yayıp beyaz dişlerini meydana çıkarmaya çalıştı. Fakat yosuna kaçan gözlerine hiç ışık düşüremedi:

- Seviyorsun beğ, diye fısıldadı, artık iyice anladım. Bundan sonra inkâra da kalkışsan tübeler olsun inanmam. Olan oldu; gel etme, çaresine bakalım. Yosmanın da kabahati var belki; yolda ağaçlıklar altında sana neler süledi bilemem. Bu sefer derdini bana da açmaz. Lâkin kadın kalbidir bu, adına gönül denmiştir; alev alev yanar da, sırası gelince kavrulsa bile yandığını bildirmez. Seven kaçar da, söver de, kızar da, hattâ öldürür, hınç alır da... Bugüne kadar öğrenmedinse bunu, yazıklar olsun sana beğ!

- Git Halil Ağa, git buradan... Varma üstüme daha fazla, ben de kaçıyorum işte.

- Tamam! Öyleyse başka bir şey yapalım. Aşağıda Ramiz Efendi'yi de bir türlü oyalayamaz oldum. Cihan Hatun'u odasından zorla çıkartıp ağabeysinin yanına indirdim. Madem söğütlüğe kadar uzanmak istemezsin, onları buraya getireyim. Şu kılıcın karşısında Kocaların hikâyesini anlatıver. Sen de açılırsın, onların da gariplikleri gider. Zorla biraz kendini beğ; insanlar konuşa konuşa anlaşırlarmış.

Halil Ağa, Kocaların oğlu'nun cevabını beklemeden geri döndü, sür'atle dışarı çıktı; onu tutmak için Kocaların oğlu'nun uzanan eli boşlukta kaldı.

Şimdi Mehmet Bey'in omuzlarına büyük ağırlık çökmüştü. Öyle ki, bu yükü taşıyamayacağından korkuyordu. İmdat arıyordu; duvardaki altın saplı kılıca bakıyor, onun kınının içinden çıkmasını, kendisine yol göstermesini, buralardan uzaklaştırmasını, zafer ülkelerine, insanların huzurla yaşadıkları, hiçbir endişe duymadan teneffüs ettikleri, birbirlerinin iyiliklerine çalıştıkları, bakışlara gölgelerin düşmediği diyarlara götürmesini istiyordu. Hele bu diyar insanın öz vatanı olursa, burcu burcu vatan kokusu ciğerlere dolarsa, bir karış toprakta bile vatan fışkırıp hasret giderilirse yaşamak, varım diyebilmek ancak o zaman değerlenirdi.

Kapı açıldı. Önden Ramiz Efendi, arkadan Halil Ağa' nın sırtından iterek adeta zorla yürüttüğü Cihan Hatun girdi odaya.

- Ya Beğ! İşte geldik. Gari yeter; senelerden beri nazlanıp dursun, bu gece anlat bize Kocaların hikâyesini.

Kocaların oğlu gülümsemeye çalıştı. Eliyle misafirlerine yer gösterirken:

- Ramiz Efendi kardeşim, dedi, gerçekten Kocaların hikâyesini öğrenmek ister miydiniz?

- Elbette; bize bu imkânı verirseniz çok memnun kalırım.

Kocaların Mehmedi bir an duraladı, sonra Cihan Hatun'a bakıp sesindeki hırçınlığı gidermeye çalışarak:

- Ya siz, diye sordu, acaba Cihan Hatun da ister mi?

Bu sefer Halil Ağa üşümeye başladı; beyi ocağı yaktırmakla iyi etmişti, yoksa bu odada donar, kaskatı kesilirdi. Halil Ağa titrerken bile yalvaran gözlerle Cihan Hatun'a baktı; şu dudaklar bir kıpırdasa oradan bir "evet" kelimesi çıksa dünyalar onun olurdu. Galiba Cihan Hatun konuşmayacaktı; en iyisi burayı bırakıp kaçmaktı. Hemen yatağını serer, içine girer, iki-üç yorganı birden üzerine çeker, altında rahat rahat titrerdi.

- Evet efendim! Siz anlatmak isterseniz dinleriz tabii. Başka türlü hareket etmeye imkân mı var?

Kocaların oğlu yüzünü buruşturdu, isteksiz adımlarla altın saplı kılıcın önünde durdu, onu duvardan almak için uzandı, sonra eli yanmış gibi geri çekildi.

- Bu kılıç, diye fısıldadı, en büyük dedemin, Koca Memil'in kılıcı idi. İki yüz yıl evvel Koca Memil bu kılıçla zaferden zafere koşar, serhad boylarında at oynatırdı. Koca Memil bir akıncı beyi idi. Akıncılar onun nereden ve ne için geldiğini bilmezler, taparcasına sayar ve severlerdi. Bir dediğini asla iki etmezlerdi. Koca Memil'in asıl ismi Mehmet idi. Mehmet Bey; benim adım. Koca Memil bir gün sevdi; hem de bir görüşte. Bir gece vakti birkaç yüz akıncıyla birlikte akından dönerken bir çiftliğe uğramıştı; yorgundu, yatmak için kendisine ayrılan odaya girince çiftlik sahibinin kızı Hatçe ile karşılaştı; bu karşılaşma onlar için yetip artmıştı bile. Aylar sonra bir gün Mehmet Bey çiftliğe tekrar geldi; atını gümüş kakmalı dizginlerinden tutmuş, pırlanta düğmeli ceketinin yakasını açmış, incili külâhını arkaya itmişti. Badem gözlü, siyah saçlı Hatçe'nin yanına sokularak:

"- Hatçe," demişti, "seni babandan istesem bana varır mısın?"

Hatçe farkına varmadan ne yaptığını bilmeden:

"- He," diye cevap vermişti, "varırım. Varırım!"

Kocaların oğlu sustu; dikkatle derin derin Cihan Hatun'a baktı. Öyle ki gözleri alev almış gibi tutuşmuştu. Kız bu bakışa dayanamadı; başını önüne eğdi, titredi.

- Koca Memil'in gayet uzun boyu, insanı bir kor gibi yakan siyah gözleri, kıvırcık saçları, pençe gibi iri elleri vardı. Ona Hatçe'yi vermediler; bir akıncının mezarı bile olmazdı. Kızlarını vakitsiz dul, torunlarını yetim bırakmak istememişlerdi. Koca Memil Hatçe'yi kaçırdı, onunla evlendi. Hatçe kocası için seve seve hayatını bile fedaya hazırdı. Hep erkeğini düşünür, erkeğiyle iftihar ederdi.

Kocaların oğlu'nun dudakları kuruyordu. Sesi gittikçe daha fazla hırçınlaşıyor, zaman zaman boğuklaşıyordu.

- Abe beğ!.. Biraz da Koca Memil'in kahramanlıklarını anlatsana. Yerköyler, Haçovalar, Kanijeler, Estergonlar ne güne durur? Eflâk ovalarında Voyvoda Mihal'in peşinde seneler senesi kim at koşturdu, bir kolunu devleti uğruna nasıl verdi? Hep sülesene bunları. Sonra yine Hatçe Ana'ya dönersin.*

Evet, Koca Memil'in birçok yönlerden hayatı anlatılabilir, tarihe kaydettiği sayısız destanları sıralanabilirdi. Fakat Kocaların oğlu hiç bu tarafa yanaşmıyordu. Bilinemez neden; onu o anda Koca Baba ile Hatçe Ana'nın aşkları ilgilendiriyordu.

Yumruğunu sıktı; Koca Baba'nın hayalini benliğinde, duygularını kalbinin içinde yaşatarak tekrar Cihan Hatun'a baktı. O zaman Cihan Hatun silkindi, başını kaldırdı, bal renkli gözlerinde gölgeler dolaşırken:

- Koca Memil, Hatçe'sini kaçırmıştı değil mi efendim? diye sordu.

- Evet.

- Koca Memil Hatçe'sinden başka hiç kimseyi sevmemişti galiba!

- Evet.

- Böyle bir insanın nasıl bir yiğit olduğunu tahmin ederim Halil Ağacığım; bu sebepten Mehmet Bey'in destanlar anlatmasına hiç lüzum yok.

- Tübe de kız; şimdi beğ kızsa da yeridir. Bende de kabahat oldu; ne karıştım bu adamın sözlerine? Hadi beğ sen dilediğin gibi süle.

---

* Bekir Büyükarkın'ın *Son Akın* isimli romanından Koca Memil'in bütün hayat hikâyesini öğrenmek kabildir.

Kocaların oğlu dudaklarını büzdü; Ramiz Efendi'nin büyük bir nezaket ve hayretle kendisine baktığını, konuşmalardan birtakım mânâlar çıkarmaya çalıştığını farketmeden gözlerini Cihan'ın gözlerine büsbütün daldırdı:

- Koca Baba'nın karşısında Hatçe Ana vardı, dedi. O kadın için neler feda edilmezdi ki; şayet başka bir kadınla karşılaşsaydı, Koca Memil belki de böyle davranmazdı.

Cihan Hatun büsbütün sarardı; gözlerini tamamen bir bulut kapladı, hırs ve acıyla dudaklarını büzdü. O zaman Kocaların oğlu ondan uzaklaştı, pencerenin kenarına gitti:

- Her sefer mevsimi akıncılar kartal kanatlarını takıp akına çıkarken Hatçe Ana kocası bir daha geri dönmeyecek diye gözyaşlarını tutamazdı. Koca Memil'in boynuna sarılır, saatlerce ağlardı. Yine bir sefer mevsimi Koca Memil akına gidiyordu. Hatçesi ona o kadar çok yalvardı ki, Koca Memil, "Bu son akınım olsun." dedi, dönüşte serhadlerde başka bir görev alır, gerekirse bu topraklar uğruna beraber ölürüz." Fakat bu son akında Koca Memil bir daha geri dönmedi; akıncılar sadece Koca Memil'in duvarda asılı duran şu altın saplı kılıcını Hatçe Ana'ya getirdiler.

Cihan Hatun'un inlediği duyuldu. Ramiz Efendi sararmış bir yüzle derin bir düşünceye gömüldü.

- Esasında Koca Memil yaralanıp Nemçelilere esir düşmüştü. Yıllarca ayaklarında zincirlerle dolaştı. Hatçe'sine kavuşabilmek için göğsünü kama ile on yerinden oydurdu. Nihayet zincirlerini koparıp kaçmayı başardı. Fakat geri dönünce Hatçe'sini bulamadı. Aradı, inledi. Rumeli'nde gezmediği yer kalmadı; yine de Hatçe'sinden en ufak bir haber bile alamadı. Hâlbuki Hatçe Ana, oğlu Kara Murad'ı büyütebilmek için bu çiftlikte hizmetçilik yapıyordu. Seneler geçti. Koca Baba ihtiyarladı; artık bembeyaz sakalı, kırışıklıklarla dolu bir yüzü vardı. Yine de at sırtından inmiyor, savaştan savaşa giriyor, hâlâ bükülemeyen bileğiyle toprakları uğruna kan ve ter döküyordu.

Kocaların oğlu yine sustu; yorulmuş muydu, yoksa Koca Memil'le beraber olamamanın, onun yanında bulunamamanın, onun duygularına erişememenin acısını mı yaşıyordu? Bilinemez. Yalnız bir ses, derinden, çok derinden gelen, bir ses.

"- Sev Mehmet," diyordu ona; "seversen şayet, sevgine erişirsen şayet, gönlünü layık olanla paylaşırsan şayet birçok acıların diner, hayata daha fazla bağlanırsın, yaşamak, yaratmak, başarmak gücün artar!"

Kocaların oğlu silkindi. Sapsarı olmasına, hatta titremesine rağmen, eskisinden daha fazla dik duran, bakışlarını kaçırmayan şu kadın onun eşi olabilirdi; o da bu kadını göğsüne bastırır, incinmemesi, kırılmaması için çareler arayabilirdi. Kırk yaşından sonra bile buna, bu sevgiye, bu duyguya, bu beraber hayata çok, pek çok ihtiyacı vardı Kocaların oğlu'nun.

- Evet, Koca Memil sonunda Hatçe'sini buldu. Daha doğrusu Hatçe'nin nerede ve kim olduğunu anladı. Fakat kendisi çok ihtiyarlamıştı. Bir kolunu Kanije'de kaybetmişti, yüzü tamamen kırışıklarla doluydu, sırtı hafif kamburlaşmıştı, bembeyaz sakalı göğsüne kadar uzanıyordu. Ayak bileklerindeki zincir izleri büzülmüştü. Göğsü on yerinden delinmiş, ellerinin damarları fırlamıştı. Hatçesi ise hâlâ genç, hâlâ güzel, hâlâ taze, hâlâ Mehmet Beyi'nin hayaliyle dopdoluydu. Koca Memil eşinin karşısına çıkamadı, kendisini tanıtamadı, böylesine çökmüş, bir erkek olarak onun yanına varamadı. Herkesi, herşeyi, hatta oğlunu, torununu dahi bıraktı; yine serhadlere, uçsuz bucaksız ovalara saldı kendini. Yalnız, giderken bir kış günü lâpa lâpa yağan karın altında oğlu Kara Murad'a sadece "Belki bir gün!" demişti. Nitekim, oğlu Kara Murat Bey Ciğerdelen Beyi iken bir gece vakti Nemçeli'nin saldırısına uğramıştı. Serhadler alev alev yanıyordu. O zaman Koca Memil geri döndü; oğlunu, eşini, gelinini, torunlarını, Ciğerdelen halkını kurtardı. Sonra göğsü alkanlara bulandığı, bembeyaz sakalı rüzgârdan dalgalandığı halde, atının üzerinde sallanarak tekrar kayboldu. Arkasından koştular, iki gazinin bir mezar kazmakta olduğunu gördüler. Sandılar ki, Koca Memil artık toprak olmuştur! Yanıldılar, ölmemişti, ölmezdi o! Belki de ormanın içinde ağır ağır ilerleyen bir arabada yarasını sardırıyordu, belki de kanayan göğsüne imanını bastırarak yine serhadlere, yine güneşin battığı yere dolu dizgin at sürüyordu. Koca Memil'i bundan sonra gören olmadı. Yalnız bizler, Kocalar, hep onu yaşadık ve emanet ettiği şu altın saplı kılıcı en zor anlarımızda bile kimseye teslim etmedik. Bu kılıcı Kara Murat Bey'den sonra oğlu Mehmet Bey kullandı, ondan sonra da hiç birimiz belimize

takmaya cesaret edemedik. Çünkü ona lâyık değildik, çünkü onun emanet ettiği serhadleri hiçbir "Koca" artık koruyamaz olmuştu. Yalnız "Belki bir gün" diyorduk, imanımızı, hayat gücümüzü bunda buluyorduk. Ne yazık ki, bugün milletçe "Belki bir gün" diyoruz. Hiç bitmeyecek mi bu "Belki bir gün"ler? Üzüldüğüm, inlediğim, çırpındığım işte bu!..

Kocaların oğlu hemen bir sedire çöktü, iki eliyle yüzünü kapadı. Kendinden geçmiş, başka bir diyara göçmüş gibi öylece kaldı.

Galiba duvardaki kılıç sallanıyordu. Oda soğumuştu. Herkes üşüyordu, herkes yine de Kocaların Mehmedi'ne içi titreyerek bakıyordu.

Cihan Hatun yavaş yavaş doğruldu; ağabeysini unutmuştu. Halil Ağa'yı unutmuştu, hatta kendi varlığını bile hatırına getirmez olmuştu.

Başından hotozu düşmüş, saçları dağılmış, bal renkli gözleri yaşlarla dolmuştu.

Görebildiği, anlayabildiği, istediği, özlediği, mutluluğu için çırpındığı bir tek insan vardı bu dünyada onun için şimdi; Mehmed'i!

Yürümeye başladı Cihan Hatun; evvelâ altın saplı kılıcı okşadı, oradaki Koca Memil'den cesaret, yardım diledi sanki. Kılıç hep sallanıyordu.

- Abe Ramiz Efendi; ben hepten duygulandım. Allah rahmet eylesin; Koca Memil ve Murat Beğlerin silah arkadaşı olan en büyük dedem Garip Hüsmen de duygulanınca türkü çağırmak istermiş. Hadi, seninle hemen Tuna'ya kadar uzanıp biraz hava alalım. İstersen oracıkta bir de türkücük sülerim.

Ramiz Efendi, Halil Ağa ile kardeşine bir an şefkatle, baktı. Sonra yaşadığı öz âlemini benliğine gömerken:

- Çok iyi olur Halil Ağa, dedi. Cihan'la Mehmet Bey kusurumuza bakmazlar herhalde.

Cihan Hatun, sanki ağabeyisiyle Halil Ağa'nın konuşmalarını duymamıştı; yavaş yavaş Kocaların oğlu'na yaklaşıyordu. Nitekim ona iyice sokulunca elini havaya kaldırdı, kapıya doğru geri geri yürüyen Halil Ağa'nın hayret ve sevinçten irileşmiş bakışları altında:

- Mehmet Bey, diye fısıldadı, Mehmet...

Fakat sözünü tamamlayamadı; aydınlık gecenin kucağından taşıp açık pencereden odaya nal sesleri dolmaya başladı.

Köpekler acı acı uludurlar; bir ses, yabancı bir ses gırtlağı yırtılırcasına bağırdı:

- Rusçuk'tan gelirim, tiz Mehmet Bey'e haber verin; kaybedilecek vaktimiz yoktur.

Kocaların oğlu hemen başını kaldırdı, bir an Cihan'ın uzanan eline baktı. Genç kızın parmakları titriyordu; dışarıdaki yabancı sese rağmen Mehmet Bey gözlerini o parmaklardan bir türlü ayıramıyordu. Onu oturduğu yere bağlayan başka bir sebep daha vardı; duygu ve heyecanına yenilmiş, yorulmuş, halsiz düşmüştü sanki. Adeta çırpındı, güçlükle ayağa kalktı. Sonra dirildi, pencereye koştu, hemen aşağıdaki muhafızlara seslendi:

- Gelen ulağı derhal buraya gönderin.

Bir dakika sonra içeriye bir asker girdi. Kendisini merakla seyredenlere bir an baktıktan sonra:

- Rusçuk'tan gelirim, diye tekrarladı: Alemdar Mustafa Paşa selâm süledi, şu iki nameyi de okumanız için gönderdi. "Gerekirse Kocaların oğlu askerlerini toplayıp diğer yakın âyanlara haber saldıktan sonra Ramiz Efendi'yle birlikte hemen Rusçuğa gelsin." dedi.

Kimsenin cevap vermesine vakit bırakmadan Rusçuklu ulak koynundan iki mektup çıkardı. Mehmet Bey'e uzattı.

Kocaların oğlu hemen mektuplarını aldı, bir tanesini açtı. Bu mektup Behiç Efendi'den geliyordu; Ramiz Efendi'ye yazılmıştı. Kocaların oğlu mektubu okumadı, Ramiz Efendi'ye uzattı:

- Behiç Efendi göndermiş, dedi, size yazar, inşallah hayırdır.

- Lütfen siz okuyun kardeşim, içimizde yabancı yok. Yüksek sesle de okursanız hep beraber öğrenmiş oluruz.

O zaman Kocaların oğlu mektubu adeta nefes almamacasına okudu:

"Aziz Kardeşim Ramiz Efendi;

Artık vakit geçirecek zaman kalmamıştır; olayları hikâye ettiğimde buna sizin de inanacağınıza eminim.

Alemdar Paşa'nın av yapmak bahanesiyle Edirne'ye gelişinde padişahın emri üzerine, Sadr-ı âzâmla sözde aralarını bulmuş ve Sadr-ı âzamın Edirne'de kalıp Alemdar Mustafa Paşa'nın Tuna kıyılarını muhafaza etmesine karar vermiştik. Bu kararı bildirmek

bahanesiyle Asitane'ye gittiğimde Abdülfettah ve Nezir ağalarla tekrar görüşme imkânını elde ettim. Onlara evvelce Refik Efendi'nin söylediği gibi Alemdar Paşa'nın Sultan Mustafa'ya olan bağlılığından bahsettim.

Ağalar beni uzun uzun dinledikten sonra, Asitane'nin ahvalinden bahis açtılar. Gerçekten Asitane bir felâketin eşiğinde sürünmekte idi. Aldıkları hiçbir tedbir fayda sağlamamıştı. Yamaklar her gün biraz daha azmışlar. Kabakçı Mustafa hiçbir ferman dinlemez olmuştu. Şeyhülislâm Ataullah Hoca ile Aygır İmam da onlarla birlikte astığını astık, kestiğin kestik hâle gelmiş. Köse Musa Paşa korkusundan bir kenara sinmiş. Yamaklar ve Yeniçeriler ırza geçmenin, ocak söndürmenin, sualsiz adam öldürmenin, rüşvetle en iyi yerlere insan tayin etmenin yanında hapsolunan bazı arkadaşlarını kurtarmak için Çardak kulluğunu basmışlar. Ağa Kapısına dayanıp Yeniçeri Ağasını sille tokat yerlerde sürüklemiş, baş yasakçı odasına hapsetmişler.

Daha bunlar gibi nice nice rezaleti zenci Nezir Ağa ile gürcü Abdülfettah Ağa bana anlatınca, devletin içinde bulunduğu bu korkunç duruma ancak Alemdar Paşa'nın bir hâl çaresi bulabileceğini, bunun için paşanın İslâmbol'a gelmesinin şart olduğunu söyledim.

Bunun üzerine Nezir Ağa bana hak vermekle beraber, Alemdar Paşa'nın bağlılığını isbat edip Asitane'ye gelmesi hususunda padişahı kandırabilmek için Sultan Selim'i idam etmesi gerektiğini söyledi. Güç hâl ile, Sultan Mustafa'nın bu iki sadık ağasına, şimdilik Sultan Selim'in öldürülmesinin doğru olmayacağına inandırabildim. Sultan Selim'in idamını bazı ordu erkânı ile Rumeli âyanının da istemediğini, hatta Françe devletinin buna hiç taraftar bulunmadığını söyledim. Eğer Alemdar Paşa askeriyle beraber Asitane'ye gelirse evvelâ Kabakçı gibi zorbaları ortadan kaldıracağını, sonra da bir kolayını bulup sessiz sedasız Sultan Selim'i idam ettirebileceğini sözlerime ekledim.

İlişik olarak gönderdiğim nameden de anlaşılacağı üzere Başçuhadar Abdülfettah Ağa Alemdar Mustafa Paşa'yı Asitane'ye davet eden mektubunu da paşaya göndermem için bana verdi. Asitane'de icabınıza bakılmak şartiyle Alemdar Paşa'nın seni ve Mehmet Bey'i de beraberinde getirmesini tembih etti.

Bu sevinç ile Edirne'ye geldiğimde Galip, Tahsin ve Refik efendilerle Sadr-ı âzâmı yeniden kandırmaya karar verdik. Sadr-ı âzâm

Çelebi Mustafa Paşa'yı, huzuruna çıktığımızda çok bunalmış bulduk. Çünkü Moskoflularla olan mütareke süresi bittiği halde hâlâ nasıl hareket edilmesi gerekeceğine dair bir karara varılmamıştı. Galip Efendi kardeşimiz fırsatı kaçırmadı; bir kere de Alemdar Paşa'yı çağırıp onunla konuşmak iyi olur dedi. Sadr-ı âzâm da Galip Efendi kardeşimizin teklifini uygun bulup Alemdar Paşa'yı Edirne'ye davet ettiğini bildirmek hususunda beni memur kıldı.

Benim canımdan aziz kardeşim; hemen yola çıkınız; Kocaların oğlu Mehmet Bey'in düşündüğü gibi kuvvetiniz onbeş bin kişiden aşağı olmasın.

Kardeşin
Mehmet Emin Behiç"

Öteki mektup ise Behiç Efendi'nin de bildirdiği gibi Dördüncü Mustafa'nın en güvendiği adamı Başçuhadar Gürcü Abdulfettah'tan geliyordu. Alemdar Mustafa Paşa'ya hitaben yazılmıştı; bir kolayını bulup Asitane'ye gelmesini, kulluğunu göstermesini bildiriyordu.

Kocaların oğlu her iki mektubu okuduktan sonra, Ramiz Efendi'ye verdi. Bir an derin derin kendisini seyredenlere baktı. Dudaklarının yanında çizgiler birikmişti. Bunlar onun en nefret ettiği düşmanı karşısında, korkunç bir savaşa girdiği ilk anlarda taşıdığı duygularının açık ifadesiydi.

Daha fazla sabredemedi:

- Halil Ağa! diye bağırdı; Halil Ağa; oyalanma artık. Tiz yoldaşları topla! Kurtulmuş Çavuş da birkaç gazi ile birlikte yola çıkıp civar âyanlara haber salsın. Hemen Alemdar Paşa'nın yanında toplanacağız. Sonra Edirne'ye, daha sonra Asitane'ye varıp efendimizi, padişahımızı kurtaracağız. Ne duruyorsun, uyuyor musun yoksa Halil Ağa?

Halil Ağa hiç uyumuyordu; o da Kocaların oğlu gibi çeşitli duyguların altında eziliyordu. Sevincin, ümidin, yarıda kalan arzuların baskısıyla gözlerini odadaki üç kişinin üzerinde durmadan gezdiriyordu. Fakat yine de fazla oyalanmadı; dudakları titrerken:

- Seni Allah'a emanet ederim Cihan Hatuncuk, dedi, biz dönünceye kadar çiftlikte yalnız kalacaksın. Bir tehlike sezersen bırakacağımız muhafızlar seni hemen Rusçuğa geçirirler. Ya. Ne yapalım? Yine başka zamana kaldı. Allah'ın işi, ne denir?

Halil Ağa, Cihan Hatun'a daha fazla bakamadı; âdeta koşarcasına gelen ulağı da kolundan tutup sürükleyerek dışarı fırladı.

Bu sefer Ramiz Efendi, kızkardeşinin ellerini tuttu:

- Cihan, diye fısıldadı; dua et bizlere. İnşallah başarıya ulaşır da sağ kalırsam yegâne gâyem senin mutluluğunu görmek olacaktır.

Cihan Hatun konuşamıyordu. Nasıl Halil Ağa'ya cevap veremediyse, alnından öpüp uzaklaşan ağabeyisine de bir kelime bile söyleyememişti.

Şimdi Kocaların oğlu da kapıya doğru gidiyordu. Cihan'a hiç bakmamıştı bile. Çelik gibi sert adımları vardı; galiba dişlerini de gıcırdatıyordu.

Cihan Hatun bayılmak üzereydi. Kocaların oğlu gidecekti ve beki de bir yeniçerinin kahpece salladığı bir pala darbesiyle artık açmamak üzere gözlerini kapatacaktı:

- Mehmet Bey!

Fakat kendi sesini kendisi bile duyamadı. Sadece dudakları kıpırdamıştı, oradan kupkuru bir nefes çıkmıştı.

Yine de gözleri kapandığı halde ayakta durmaya çalışıyordu; hiç olmazsa uzaklaşan nal seslerini dinlemeli, bu sesleri ruhunun en kuytu köşesine gömmeliydi.

Gözlerini araladı, pencereye koşmak için çırpındı. Bunu da başaramadı. Çünkü Kocaların oğlu karşısında duruyordu. Gitmekten mi vazgeçmişti, yoksa rüya mı görüyordu?

Çırpındı, farkında olmadan elini altın saplı kılıca uzattı:

- Alınız onu, diye inledi, belinize takınız; bu kılınç, bu altın saplı kılınç sizi koruyacaktır Mehmet Bey!

Evvelâ bir sessizlik oldu. Bir ölüm sessizliği. Sonra tok, hatta kuru, heyecan ve histen uzak bir ses ona cevap verdi:

- Hayır Cihan Hatun; o burada kalsın. Benden fazla sizin korunmaya ihtiyacınız var. Koca Memil'in altın saplı kılıncı, Allah'tan sonra en büyük yardımcınızdır!.. Hem sonra onun ikinci defa başka bir kadının eline bir ölüm habercisi olarak gelmesini istemiyorum. Ölümü düşündüğümden, ondan kaçtığımdan değil, sadece eski bir hatıranın izlerini yaşayarak buradan uzaklaşmayı arzulamadığım için.

Galiba bir el uzanmıştı Cihan Hatun'un önünde; Cihan hiç düşünmedi bile; hemen tuttu, parmaklarını bıraktı bu ele. Bu sefer boğuk, hislerle dolu bir ses çınladı genç kızın kulaklarında:

- Asitane'den gelirken su kenarında bana söylediklerin doğru muydu Cihan?

- Hayır! Hayır Mehmedim!.. Üzgündüm, kırgındım, inanmıyordum; onun için sana karşı koymaya çalıştım!..

- Şimdi ne düşünüyorsun?

- Sen ne istersen o olur Mehmedim!..

- Ben istiyorum!..

- Ben de! Hem de nasıl bilemezsin. Tıpkı bir Hatçe Ana gibi!..

- Onun kadar sevebilir misin hiç Cihan?

- Ondan da öte! Bekleyeceğim, sadece geri dönmeni bekleyeceğim! Beni de serhadlerin kadını yaptın.

Cihan Hatun birden Kocaların oğlu'nun göğsüne başını dayayıverdi. Yetişebilseydi şayet, boynuna da sarılırdı. Bal renkli gözleri camlaşmıştı adeta. Gözyaşları kurumuş, yerini aşkın sınır tanımayan özlemine bırakmıştı.

Kocaların oğlu genç kızı omuzlarından tuttu, kendisinden biraz uzaklaştırdı; eğildi, dudaklarıyla dudaklarını aradı. Sonra silkindi, uzanan dudaklarını zorla geri çekti:

- Evleneceğiz, diye fısıldadı, evleneceğiz Cihan; dönüşte karım olacaksın. Sana herkesin söylediği aşk sözlerini tekrarlamayacağım burada. Hareketlerimden, bakışlarımdan, hatta çırpınışlarımdan sevgimin derecesini anlayacaksın. Beni mesut et, bana evlâtlar yetiştir, beni dinlendir. Evet dinlenmeye ihtiyacım var; o kadar yorgunum ki!

- Şimdiden eşinim. Şimdiden yoldaşınım. Sana çocuklar yetiştireceğim, sana hizmet edeceğim, seni dinlendireceğim. Mehmedim; bilemezsin seni ne kadar çok seviyorum.

Kocaların oğlu bu sefer kızın çenesini tuttu, başını kaldırdı, gözlerini onun camlaşmış bal renkli gözlerine daldırdı. Sonra kucakladı, öptü, kokladı; doyamamacasına, inanamayarak öptü onu.

Halil Ağa, nerelerdeydi acaba? Bilebilseydi şayet, karşısına bir duvar da çıksa onu devirir, başını uzatır, onları dinler, hatta seyrederdi. Sonra sevincinden göbek atıp uzaklaşırken bir serhad türküsü söyleyiverirdi:

"Gaziler diyarıdır beğim; bunda sevilir.
Bunda sevilince beğim; işte büle yapılır."

Ümide Giden Yol

1808 YILININ 28 Haziran Salı günü, vakit akşam üstüne yaklaşırken Edirne uzaktan göründü.

Üçü de at başı beraber ilerliyorlardı. Alemdar Mustafa Paşa ortada idi. Sağında Kocaların oğlu, solunda Ramiz Efendi vardı. Halil Ağa biraz geriden geliyordu.

On beş bin atlı, on beş bin Rumeli gazisi, başlarında âyanları veya ağa ve çavuşları olduğu halde atlarının nal seslerine kendilerini kaptırmış, önlerinde uzanan tozlu yolda şimdiden gelecek günlerin heyecanını yaşıyordu.

Karşıdan doludizgin iki atlı geliyordu. Alemdar belki bir daha söylemeye vakit bulamayacağını düşünerek, senelerden beri içinden bir türlü atamadığı arzusunu tekrarladı:

- Bak a Kocaların oğlu; Edirne'ye vardık. Allah'ın inayetiyle Asitane'yi basınca zorbaları ortadan kaldırırız, vereceğiniz isimlerin hepsinin icabına bakarız. Sultan Mustafa'yı tahtından indirip efendimiz Sultan Selim'i yeniden padişah kılarız. Hattâ Nizam-ı Cedid dediğiniz nesneyi tekrar kurarız. Yalnız, bir şartım vardır; Yeniçeri Ocağına el sürdürtmem. Yeniçerinin harp etmediğini, düşman karşısında kaçtığını, fitne ile vakit geçirdiğini, yakinen görmüşsem de orası benim ana ocağım olduğundan asla onlara kötülük etmek istemem. Bunu böyle bilesin; ne yâran, ne sen, ne de başkaları beni suçlandırmaya kalkışmayasınız.

Kocaların oğlu alnında biriken çizgileri eliyle düzeltmeye çalıştı, derin bir nefes aldı.

- Görüşürüz paşa, dedi, görüşürüz! Elbet bir gün bu küflenmiş ocağı söndürmekle kimseye kötülük etmediğini anlarsın. Dilerim ki o zaman iş işten geçmiş olmasın.

Onları karşılamaya gelen iki atlıdan bir tanesi Behiç Efendi, diğeri de Sultan Selim taraftarı başka bir ağa idi.

Behiç Efendi hemen atından atladı:

- Hamdolsun, dedi, zamanında yetiştiniz. Zinhar oyalanmaya gelmez; asker konaklarken biz hemen Sadr-ı âzamın yanına varalım. İkindi divanındadır; kötü bir karara varmadan bu toplantıda bulunalım. Lâkin Kocaların oğlu ile Ramiz Efendi kardeşim ortalıkta görünmesinler; henüz hedefimize varmadan işlerin bozulmasını uygun görmem.

O zaman Kocaların oğlu atının başını çevirdi:

- Biz burada kalırız, diye fısıldadı. Gece çökünce gizlice paşa konağına gelir, olan bitenleri öğreniriz. Alemdar Paşa'yı şimdilik sizlere emanet ederiz.

Alemdar Mustafa Paşa yüz kadar muhafızını yanına alıp Behiç Efendi'yle birlikte uzaklaşırken Mehmet Bey, bir ağacın dibine oturdu. Önünde Osmanlı'nın eski merkezi Edirne şehri, onun ardında ise ovalar ve nihayet İstanbul vardı. Orada ise kapandığı odada günlerini ıstırapla geçiren, beklemenin âzabıyla kıvranıp katre katre solan Sultan Selim bulunuyordu. Bir an evvel kurtarmalıydılar onu. Hatta daha önce, haber gönderip yola çıktıklarını duyurmalıydılar. En doğrusu, bu işi kendisi yapmalı, Asitane'ye gidip gelmeliydi.

- Neyin var Mehmet Bey? Niçin böyle durgun durursun?

Ramiz Efendi yanına oturmuş, kendisini merakla süzüyordu. Zorla gülümsedi; yine de alnındaki kırışıklıkların çoğalmasının önüne geçemedi:

- Ramiz Efendi kardeşim, dedi, vakit geçtikçe yerimde duramaz oluyorum. Bir an evvel Asitane'ye varmalı, Sultan Selim'e haber vermeliyim.

- Ben buna taraftar değilim Mehmet Bey, İslâmbol'a gittiğini haber almasalar bile saraya sokulman imkânsızdır. Sabret, hep beraber oraya varalım. Hem, mademki Alemdar Paşa'yı kendimize baş seçtik, ondan habersiz hareket etmek doğru olmaz.

- Konuşurum; bu gece nasıl olsa Alemdar'ı göreceğiz. Sadr-ı âzamla yapılan divan toplantısında alınan kararları öğrendikten sonra biz de hissemize düşen görevleri gözden geçiririz. Yeter ki...

Kocaların oğlu sustu; derin derin Ramiz Efendi'yi süzdü. Onun da hiç rahat olmadığı, huzursuzluk içinde kıvrandığı anlaşılıyordu.

Akşam ovaya yavaş yavaş çöküyordu; insanların kendi topraklarında böylesine gariplik duyduğu pek ender olurdu. Belki bir saat

sonra, bu topraklar al kanlara bulanabilirdi. O zaman burada bulunanların çoğu geride bıraktıkları anne, bacı, eş ve çocuklarını bir daha göremeyecekler, at koşturmalarını, kılıç sallamalarını, okşayıp sevmelerini bekleyen sevdiciklerine kavuşamayacaklardı.

Serhad boylarında hâlâ Rus askeri dururken, mütarekenin neticesi henüz belli olmamışken onlar bir iç savaşa adım adım yaklaşıyorlardı.

Neden bilinmez, Ramiz Efendi birden Kocaların oğlu'nun elini tuttu:

- Mehmet Bey, dedi; ayrılırken Cihan'la bir şey konuşmadınız mı? Aranızdaki kırgınlık hâlâ bitmedi mi? Merakımı hoş gör, seni asla suçlamıyorum, belki sırası da değil, fakat ne de olsa kız kardeşim! Onu pek üzgün ve yalnız bıraktık...

- Ramiz kardeşim; kusuruma bakma. Bize evvelce izin verdiğin için bir fırsatını bulup söyleyemedim. Cihan'la anlaştık, dönüşte evleneceğiz.

Ramiz Efendi bir an bütün kederini unuttu, adeta bir çocuk gibi sevincinden ayağa fırladı. Fakat konuşmasına vakit kalmadı; Halil Ağa'nın senelerin büsbütün yıprattığı sesi birden çınladı.

- Abe Beğ, sen artık haddini bilmez, bizi hepten adam yerine komaz oldun! Kastın ne, geberip gitmemi mi istersin yoksa? Pek mi yük olmaya başladım sana? Kederini sülemediğin gibi mutluluğunu da mı anlatmazsın? Hey Beğ; bu haberi neden müjdelemezsin? Tübe tübe sana Allahım! Yine Halil şimdi en aşağı otuz yaş gençleşti. Sabret Sultan Selim. Dayanın bakalım; Kabakçılar, Topallar, Aygırlar, Köseler, dayanabilirseniz eğer!

Halil Ağa durmak, oturmak, hatta susmak bilmiyordu. Kocaların oğlu'na sarılıyor, sonra ona küsmüş gibi uzaklaşıp Ramiz Efendi'nin boynuna atılıyor, tek topuğunun üzerine dönüyor, tekrar beyine sokulup onu yanaklarından öpüyordu:

Şimdi üçü de gülüyordu. İhtiyaçları vardı gülmeye. Önlerinde uzanan yol ne kadar karanlık olursa olsun, onu aydınlatacaklar, gayeye erişeceklerdi.

- Davullu zurnalı isterim düğünü. Kıptilerin başına geçerim. Cihancığımın atını çekerim. Senin yanında kim bulunursa bulunsun Beğ; umurumda bile değil. Türkü çığırırım hep. Durmadan göbekçik atarım. Sen de oynarsın değil mi Ramiz Efendi?

Birkaç at birden kişnedi, gazilerin yaktığı meşaleler dalgalandı. Birkaç gölge ileriye atıldı. Birisi yüksek sesle:

- Alemdar Paşa, dedi.

O zaman ayıldılar. Karşılarında Alemdar Mustafa Paşa ile Behiç, Tahsin, Galip ve Refik efendiler duruyordu.

- Sizi daha fazla merakta komayalım diye düşündük Kocaların oğlu. Ayrıca paşa konağına gelmenizi de uygun bulmadık. Askerlerimizi teftiş bahanesiyle yanlarından ayrıldık. Durum ümit vericidir. Askerin daha fazla Edirne'de konaklamasının uygun olmayacağını, bu yüzden boş yere ayda birkaç bin kese harcandığını, para bulmanın ise gittikçe zorlaştığını Çelebi Mustafa Paşa'ya kabul ettirdik. En iyi çarenin Asitane'ye dönüp ordunun noksanlarını orada tamamlamak olacağını ileri sürdük. Yine de Sadr-ı âzam tereddüt etti. Çünkü Asitane'deki zorbalarla Şeyhülislâm, hatta Aygır İmam ordunun Edirne'de dahi oturmayıp bir an evvel cepheye gitmesini istiyormuş.

Kocaların oğlu daha fazla dayanamadı:

- Netice ne oldu, diye merakla sordu, neye karar verdiniz?

- Sadr-ı âzam, Alemdar Paşa'nın da ordusuyla beraber geleceğini bildirmek şartıyla padişahtan izin alınması gerekeceği kanaatinde.

Bu sefer Ramiz Efendi söze karıştı.

- Ben bunu uygun bulmam, iş padişaha bildirilirse zorbaların da haberi olur. Sultan Mustafa da vazgeçer. En iyisi kimseye duyurmadan yola çıkmaktır.

Galip Efendi, Ramiz Efendi'yi aynen tasdik etti.

- Ben de böyle düşünürüm. Zaten Alemdar Paşa Abdülfettah Ağa aracılığı ile Asitane'ye çağrılmış bulunuyor. Ordu İslâmbol'a varınca saraydan ses çıkmaz. Zorbalar ise diretseler bile iş işten geçer; icaplarına bakılır. Yeter ki Sadr-ı âzamı bu yönden de kandıralım.

O zaman Alemdar Paşa'nın tekrar gür sesi işitildi:

- Yolları tutarız. Asitaneden buraya, buradan Asitane'ye kuş bile uçurtmayız. Sadr-ı âzam karşi koymaya kalkarsa onun da icabına bakarız. Sen ne dersin Kocaların oğlu?

Kocaların oğlu buna çoktan hazırdı. Fakat yine de yanlış bir adım atılmamasını, tedbirde kusur edilmemesini istiyordu. Savaşçı ruhu elinde kılıcıyla kıra kıra Sultan Selim'in yanına varmayı ona emrediyorsa da mantığı, iyice düşünülmesi gerektiğini söylüyordu:

- Efendi kardeşlerimiz bir kere daha Sadr-ı âzamı kandırsınlar, dedi, ondan sonra yollar tutulup gizlice Asitane'ye yürünsün. Ben ise Alemdar Paşa izin verirse hepinizden evvel yola çıkıp İslâmbol'a varayım, bir kolayını bulup Sultan Selim'e haber vereyim. Halil Ağa ile Kurtulmuş Çavuş'u yanıma alırım; aynı zamanda bir tehlike sezersem sizlere haber gönderirim.

Evvelâ hiç kimse konuşmadı; düşünceler yine karışmaya, beyinler gittikçe yorulmaya başlamıştı. Sonunda Ramiz Efendi söze başladı:

- Kocaların oğlu'nun Asitaneye gitmesini uygun bulmuyorum; bunu kendisine daha evvel de söyledim. Belki de hiç başaramayacağı bir iş için tehlikeye düşmesi asla doğru değildir. Sarayda kimseyi tanımadığı gibi, etrafta dolaştığı takdirde kim olduğu da meydana çıkar.

Alemdar Paşa dahil, hepsi Ramiz Efendi'nin bu fikrini kabul etti.

Kocaların oğlu üzüntü ile başını önüne eğerken:

- Öyleyse işinizi çabuk bitirin, dedi; ne yaparsanız yapın, Sadr-ı âzamı kandırın; hemen yola çıkalım.

Alemdar Paşa ile dört yâran geri döndükleri zaman üçü birden aynı ağacın dibine oturdular. Vakit ilerliyordu. Neşeleri kaybolmuştu; tatlı hayallerini zalim bir el yakalayıp boğmuştu.

* * *

Günler böylece geçti. Sadr-ı âzamın tereddüdü devam etti. Bütün ısrarlara rağmen hiçbir netice alınamadı.

Bir akşam üstü İstanbul'dan dolu dizgin bir ulak geldi; Başçuhadar Gürcü Abdülfettah'ın bir mektubunu getirmişti. Abdülfettah Ağa bu mektubunda Kabakçı Mustafa'nın tazyikine dayanmanın güç olduğunu, bu yüzden Sultan Selim'in öldürülmesi gerektiğini, ordu ile Alemdar Paşa'nın bu işe "hayır" dememelerini bildiriyordu.

Mektup okunduğu zaman Alemdar Paşa ayağa kalktı, Sadr-ı âzama iyice sokuldu.

- Ne dururuz devletlü vezir, dedi, hemen Asitane'ye yürüyüp Sultan Mustafa efendimizin tahtında özgürlüğünü sağlayalım.

Refik Efendi Alemdar Mustafa Paşa'nın sözünü tasdik etti:

- Paşa doğru söyler. Gecikirsek önüne asla geçemeyeceğimiz bir felâket doğabilir. En iyisi, evvelce de görüştüğümüz gibi haber

vermeden Asitane'ye varmaktır. Alemdar Paşa da askerleriyle yanımızda olursa hiç kimse niçin geldiniz diye ses edemez. Bu suretle padişahımız Sultan Mustafa efendimize bağlılığımız bir kere daha isbat edilir. Asitane'deki zorbalar temizlenir, devlet kurtulur, ordu da iyice Moskofluyla yapılacak savaş için hazırlanır.

Çelebi Mustafa Paşa yutkundu, elini arkasına koyup birkaç adım attı, sonra:

- Galiba doğru söylersiniz, dedi, başka çaremiz kalmadı. Birkaç gün içinde yola çıkarız.

Bu sefer Galip Efendi Sadr-ı âzamın önünde eğildi:

- Devletlû vezir, dedi, tedbirde kusur eylemeyelim; hemen gelen ulağa başkasıyla cevap vereceğimizi söyleyip geri gönderdikten sonra bütün yolları tutalım. Ayrıca Başçuhadar Abdülfettah Ağa'ya da başka birisiyle haber salıp biraz daha sabretmelerini, ancak ordunun Asitane'ye varmasıyla Sultan Selm'in icabına bakılabileceğini bildirelim.

Sadr-ı âzam dört yâranın gözlerinde parlayan sevinç ışıklarını farketmeden:

- Muvafıktır, dedi, öyle olsun!

- Yine izin verirseniz Asitane'ye gidecek adamın Alemdar Paşa'nın yakını olmasına dikkat edelim.

Sadr-ı âzamın birden hiddetlendiği görüldü:

- Asla Ramiz Efendi'yle Kocaların Mehmedi'ni istemem, ocaklı onların adını bile işitmeye tahammül edemez.

- Aklımızdan bile geçmez devletlû vezir! Bu iki kişi zaten Sultan Selim taraftarıdır. Asitane'ye varınca zorbalarla birlikte bir pundunu bulup onların da icabına bakılacaktır.

- Öyle ise kimi gönderirsiniz?

Alemdar Mustafa Paşa Galip Efendi'nin yerine cevap verdi:

- İş buna kalsın, böyle bir adamım vardır. Sözü, sohbeti yerinde, her işin altından kalkmasını bilen Pınarhisar âyanı Uzun Hacı Ali Ağa'yı Gürcü Abdülfettah'a göndeririz.

Sadr-ı âzam ellerini indirdi, âciz kalmış bir insanın tavrıyla:

- Allah yardımcımız olsun, dedi, toplantımız bitmiştir.

Daha fazla oyalanmadılar; huzurdan çıkar çıkmaz atlarına atlayıp Rumeli gazilerinin yanına gittiler. Onları Ramiz Efendi ile Kocaların oğlu karşıladı. Bir solukta, olup biteni, aldıkları kararı anlattılar.

Etrafa gecenin sıcaklığı çökmüş, Temmuz ayının kuru havası ciğerlere dolmaya başlamıştı. Kocaların oğlu:

- Ali Ağa'nın hemen yola çıkması isabetli olur, dedi, yalnız bu yolculuğa ben, Halil Ağa ve Kurtulmuş Çavuş da katılırız. Ayrıca seksen kadar yiğidi de yanımıza alırız.

- Niçin?

Kocaların oğlu derin derin karşısındakileri süzdü; onların bir noktayı görmedikleri, göremedikleri anlaşılıyordu. Heyecanları günün yorgunluğu buna engel olmuştu herhalde.

- Düşünmez misiniz ki, ordu Asitane'ye varıncaya kadar Kabakçı'nın tazyikine dayanamayıp Sultan Selim'i öldürürlerse bunca emeğimiz nereye gider? Bu sebepten Kabakçı'nın da icabına bakılmalıdır.

Kocaların oğlu karşısındakilerin cevap vermesini bile beklemedi:

- Halil Ağa, diye seslendi. Alemdar Paşa'nın emridir; Pınarhisar âyanı Ali Ağa'yı bul, seksen askeriyle Asitane'ye gidecek. Ne yapılacağını yolda kendisine söyleriz. Biz dahi onun emrindeyiz. Sonra Kurtulmuş Çavuş'un yerine bir başkasını seç. Herkes seninle benim bir iş için Yerköy'e gittiğimizi bilsin. Anladın mı Halil Ağa?

- Tübe Beğ, tübe! Bu lâfları kim anlamaz? Ben de zaten ne zamandan beri Kabakçı denen şu efe ile tanışmak isterdim. Bakalım karşılaşınca birbirimizi sevecek miyiz? Allah'ın işi, ne denir?

* * *

İstanbul surları uzaktan görününce Uzun Ali Ağa atının dizginlerini çekti:

- Kocaların oğlu Mehmet Bey, dedi, biraz şu ağacın dibine oturup konuşalım. Düşüncelerini söyle bana.

Üç günden beri yoldaydılar; hep geceleri yürümüşler, şafakla beraber bir derenin kenarında, ağaç diplerinde hayvanlarından inip akşamı beklemişlerdi. Dağınık bir şekilde kimsenin dikkatini çekmemek için yavaş yavaş yol almışlardı.

Kocaların oğlu atından indi. Ali Ağa'nın gösterdiği ağacın dibine çökèrcesine oturdu. Vaktinde yetişememek endişesi onu halsiz bırakmıştı.

Ali Ağa çok uzun boylu, elleri nasırlı, bakışları donuk bir insandı. Kocaların oğlu'nun önünde ayakta duruyor, onun söze başlamasını bekliyordu.

- Ali Ağa! Biz senin emrindeyiz. Son kararı hep sen vereceksin. Uygun bulursan şayet, yanına Halil Ağa'yı da alarak şehre gir. Başçuhadar Gürcü Abdülfettah'ı bul; evvelce de konuştuğumuz gibi ona biraz daha sabretmesini, Alemdar Paşa, Sadr-ı âzamı kandırıp Asitane'ye gelirse Sultan Selim'in ergeç icabına bakacağını söyle. Bu sırada Halil Ağa da etrafı kolaçan eder, Asitane'nin halini yakından görür. Biz ise akşama kadar oyalanırız. Karanlıkla birlikte Halic'i dolanır, Rumeli fenerine varırız. Seni orada bekleriz. Gece yarısından sonra Kabakçı'yı nerede bulursak kuşatır, hesabını görürüz.

Ali Ağa da Kocaların oğlu'nun düşündüklerini uygun bulmuş olmalı ki itiraz etmedi:

- Muvafıktır, dedi. Allah hepimizin yardımcısı olsun. Haydi Halil Ağa düş önüme.

Halil Ağa kıpırdamadı. Sanki hastalanmış da bir yere uzanıp uyumak ister gibi bir hali vardı. Bir elini alnında dolaştırıyor, diğer eliyle kuşağını çekiyordu:

- Beğ! Beni niye savvarsın yine? Maksadın nedir?

- Oyalanma Halil Ağa; uzun uzun konuşacak vaktimiz yoktur.

- Beğ! Kandırma beni; bilirim, biz gittikten sonra sen de şehre girer, Sultan Selim'e haber salmanın çarelerini araştırırsın. Yapma bunu.

- Bir şey diyemem Halil Ağa, sen işine bak.

- Öyleyse ben de gitmem. Çok yoruldum; birazcık şu ağacın dibinde uyuyuvereyim.

Halil Ağa öyle kararlıydı ki, onu caydırmanın imkânı yoktu. Halbuki kaybedilecek vakitleri de yoktu.

- Dinle, Sultan Selim'e haber salmamız gerek. Yola çıktığımızı, tedbirli olmasını muhakkak bildirmeliyiz.

- Yani Beğ; saraya mı gireceksin? Buna bir kişinin gücü yeter mi?

- Hayır. Çareler arayacağım diyorum sana; bulamazsam geri dönerim elbet.

- Tanınırsın Beğ! Kaş yapayım derken göz çıkarırsın. Ocaklı seni ele geçirse bir kaşık suda boğar. Yine de ısrar edersen ben uyumaktan vazgeçerim, beraber gideriz.

Kocaların oğlu derin derin Halil Ağa'yı süzdü. Sonra yenilmiş gibi omuzları çökerken:

- Peki, dedi, dönüşte bir çaresini araştırırız. Sağ kalmasam da sen benim yerime yaparsın bu işi. Söz ver.

- Söz olsun Beğ!

- Hadi öyleyse hemen git; Ali Ağa'yı yalnız bırakma. Sen de tanınmamaya çalış; ortalarda dolaşma, çarşıdan bir cübbe al, başına da bir kavuk geçir. Rumelihisarı fenerinde buluşuruz. Kabakçının oturduğu yeri, yanındaki muhafızların adedini de öğren.

Kocaların oğlu, Halil Ağa gözden kayboluncaya kadar bakışlarını ondan çeviremedi. Donup kalmıştı sanki... Sonra kırağı düşmüş gibi nemli gözlerini oynattı, yüzünü buruşturdu ve belki de inledi!

Kendi varlığı kadar kıymetli, hatta zaman zaman ondan da öte üç kişinin özlemini çekmeye başlamıştı. Cihan, Halil Ağa ve Sultan Selim... Şu anda üçünden de uzaktı. Hattâ üçü de tehlike içindeydi. Gün nasıl olacaktı? Beklemek bir çare miydi sanki?

- Kurtulmuş! diye seslendi.

- Buyur Beğim!

- Bir kâğıtla yazacak bir şey bul bana.. Ali Ağa'nın kâhyasında vardır.

- Sen meraklanma Beğim; yaparız elbet bir kolaylık.

Kurtulmuş Çavuş istediği şeyleri getirdiği zaman elleri titreyerek onları aldı; sür'atle yazmaya başladı:

"Cihan;

Çok pişmanım; seni geleceği asla bilinemeyen hayatıma ortak yaptığım için çok pişmanım.

Bugün ömrümün en müşkül anını yaşıyorum. Bu engeller bundan sonra belki de hayat boyunca devam edecek. Sultan Selim'i kurtarsak, en büyük gayemize ersek bile serhadlerde barut kokusu yine de uzun süre dinmeyecek. Sen bu kokuya nasıl dayanırsın? Kendi menfaatimi düşünüp, yanında yuvamızda dinleneceğimi umuyordum. Sen benim sığınağım, kalem olacaktın. Fakat buna karşılık sana hiçbir şey veremeyeceğimi anlıyorum. Bir yığın tehlike, bir yığın gözyaşı bekliyor seni. Benim düşmanlarım senin de düşmanların olacak... Ayrıca geride yolumu gözleyenim bulundukça giriştiğim her mücadelede çekingen davranacağım. Belki de bileğim

titreyecek, hatta verdiğim kararlardan dönmek zorunda kalacağım. Nitekem bugün de, üç gün evvel de böyle oldu. Sonra benim sana hatıra diye bırakılacak ne altın saplı bir kılıcım, ne de bir şöhretim var.

Senin boş yere çırpınmanı, genç yaşta gurbet ellerinde sönüp kaybolmanı, yersiz gururuma, mânâsız hırçınlıklarıma esir olmanı da istemiyorum.

Bu topraklar beni çağırdıkça hep koşacağım. Sen ise boş yere bekleyecek, günlerini zehir edeceksin. Anlıyorum ki, ben evlenemeliyim; eşime, yoldaşıma, mutluluk getiremem. Bunun için hemen geri dön. Rusçuğa çekil, Yerköy'ü kendi kaderiyle başbaşa bırak.

Biliyorum üzüleceksin; fakat zaman bütün yaraları siler. Benden öte mutlu yaşa kadınım.

Ben yine de istediğin anda hizmetine koşarım. Seni sadece severek günün birinde kaybolur giderim.

Şimdi akşamı bekleyeceğim. Geri dönemezsek şayet, asla ağlamadan, Halil Ağa ve benim için bir fatiha oku.

Kocaların oğlu Mehmet."

Hemen kâğıdı katladı, biraz rahatlamıştı. Uzaktan kendisini seyreden Kurtulmuş Çavuş'a işaret etti.

- Çavuş, bu nameyi birisi hemen Yerköy'e, Ramiz Efendi'nin kızkardeşine götürsün. Cevap beklemediğimi de söylesin.

- Yaparız bir kolaylık Beğim!

Kurtulmuş Çavuş uzaklaşırken avuçlarını kapadı, elini göğsüne doğru çekti; bir sızı duyuyordu, bastırırsa belki oradaki yara kanamazdı.

* * *

Karanlık çökmüştü... Hayvanların ağzına torba takmışlardı, gürültü yapmak istemiyorlardı. Yine de süratli yol alıyorlardı. Birazdan Rumeli Hisarı fenerine varacaklardı. Haliç'ten dolanmışlar, şehre hiç girmemişler, tepeler, bayırlar, ormanlar aşmışlardı.

Birden serin bir rüzgâr esti. Bir deniz kokusu yüzlerine çarptı. Tek tek birkaç ışık, ölü kandili gibi titredi.

Kocaların oğlu:

- Kurtulmuş, diye fısıldadı, atlarınızdan inin, dağılın ve bekleyin.

- Yaparız bir kolalık Beğ, sen tasa çekme.

Kocaların oğlu da atından indi. Etrafını gerektiği kadar görmesine imkân yoktu. Adeta sürünerek birkaç adım attı, sonra durdu dinledi, derin derin dinledi.

Kulağına çok uzaklardan bir ses geliyordu; rüzgârın, denizin yahut bir nöbetçinin sesi değildi bu. Galiba çalgı çalıyorlardı.

Vakit gece yarısını geçmişti. Herkesin uyuması, hem de derin bir uykuya dalması icap eden bu saatlerde çalgı sesinin mânâsı ne olabilirdi? Buralarını tanıyan birisini bulmalı, Kabakçı'nın yerini iyice öğrenmeliydi. Halil Ağa ile Ali Ağa da görünürlerde yoktu.

- Hu erenler! Cinler, periler, iyi saatte olsunlar! Kaçılın, Urumeli'nden gelen, Kabakçı Mustafa Ağa efendimizin misafiri olan Halil Hoca'ya destur! Tübeler olsun, destur...

Kocaların oğlu birden canlandı; öylesine sevinmişti ki, neredeyse içinde bulunduğu anı unutacak, avazı çıktığı kadar bağıracaktı. Kendisini çabuk toparladı, sadece fısıldadı:

- Halil Ağa; buradayız.

Çalılar hışırdadı, bir ayak sesi işitildi; Halil Ağa'nın soluyan nefesi duyuldu:

- Beğ. Tam zamandır. Kabakçı Mustafa neredeyse gerdeğe girer. Bana aldırttığın kavukla cübbe sayesinde Urumeli'nden gelmiş bir hoca diye yanlarına sokuldum. Meğerse itin oğlunun bu gece düğünü varmış. Akşamdan beri ne dualar etmedim, ne türküler çığırmadım, ne göbekçikler atmadım. Herif Boğaz Nazırı olmuş; kolay mı? Mey kâsesini kafasına dikti mi, gözü dünyaları görmüyor.

- Ali Ağa nerede?

- İleride bir taş yığınının dibine büzülmüş, yolunuzu gözler.

- Kabakçı'nın kaç adamı var burada?

- Çok. Ben diyeyim ikibin, sen de üçbin. Lâkin şu anda Kabakçı zifaf odasına çekilmiş olmalı. Yamakların çoğu da sarhoşluktan yerlere serildi. Kahpeler canları sıkıldıkça şehirden kadın kaldırıp evli mi, bekâr mı olduğuna bakmadan koyunlarına alıveriyorlarmış. Birkaç gün sonra da kadınların boyunlarına taş bağlayıp Karadeniz'e atıyorlarmış.

Kocaların oğlu'nun içi titredi; sanki kendi kardeşine, sanki kendi eşine saldırmışlar gibi dişleri dudaklarına gömüldü. Boğuk bir sesle:

- Gidelim, dedi. Sen bize yol göster. Uzun Ali Ağa'ya da haber ver.

Artık vakit kaybetmediler. Hızla bir patikaya indiler. Pınarhisar âyanı Ali Ağa yanlarına sokulurken büyükçe bir evin önünde durdular.

Nöbet bekleyen yarı sarhoş beş yamak karşılarına dikildi:

- Durun! Savulun! Gece vakti, siz kim olursunuz ki, destursuz ağa hazretlerinin konağına yanaşırsınız?

Yine bir kılıç, havaya kalktı; göz açıp kapayıncaya kadar iki kere indi. Kulakları tırmalayan feryatlar işitildi. Bir saniye sonra bu kılıcı Uzun Ali Ağa'nın, Halil Ağa'nın ve Kurtulmuş Çavuş'un kılıçları izledi.

- Kırın kapıyı! Ali Ağa istersen sen yiğitlerinle bizi burada kolla. İşimizi bitirirsek hemen geliriz.

- Dediğin olsun Kocaların oğlu; siz Kabakçı'nın kârını tamam eylemeden bu konağa kimse giremez.

Uzun Ali Ağa da mert bir insandı; vaktiyle İstanbul'a yürüyüp Yeniçeri Ocağını söndürmek isteyenlerin en coşkun taraftarlarından biri olmuştu. Kocaların oğlu bir an onun uzun kemikli parmaklarını sıktı, sonra:

- Haydin, dedi, Halil Ağa, Kurtulmuş Çavuş gelin benimle beraber.

Ali Ağa kapıya art arda birkaç omuz vurdu. Kurtulmuş Çavuş abandı, kapı ardına kadar açıldı.

Dışarıda uğultular çoğalır, etrafa serpilmiş evlerde çıralar yanar ve kale tarafından ayak sesleri gelmeye başlarken, üç kişi içeriye daldı.

- Haremlik arka tarafta Beğ; ben size yol göstereceğim, peşim sıra gelin.

Koşmaya başladılar. Önlerine kim geçerse deviriyorlardı. Bir merdivenden çıktılar, döner bir dolabın yanındaki ufak bir kapıyı omuzladılar. İki harem ağası korkudan bayıldı. Etrafa serpilmiş içki taslarını, meze artıklarını ayaklarının altında ezmişlerdi, adeta kayarcasına ilerliyorlardı. Başka bir merdiveni tırmandılar, bir sofaya geldiler.

Birkaç kadın feryadı işitildi. Bu feryatlara başka bir kadının iniltisi katıldı, bir tokat sesi duyuldu.

Sofa oldukça aydınlıktı. Yağ kandillerinin isleri sinsi sinsi süzülürken Halil Ağa gözlerini kapayıp açtı:

- Tübeler olsun, dedi, işte herif karşımıza dikildi. Abe Kabakçı keyfini mi kaçırdık?

Kabakçı Mustafa elinde kılıcı, göğsü bağrı açık, ayakları çıplak, bir odanın kapısı önünde duruyordu. Sarhoştu, patlak gözleri büsbütün irileşmişti, çenesine doğru salyaları akıyordu. Usturalanmış başı yağ kandillerinin sönük ışığı altında bile parlıyordu.

- Hayvanlar! Merkepler! Basın geriye! Hangi namert koyuverdi sizi buraya? Ahır mı sandınız konağımı?

Bu sırada Kabakçı'nun durduğu oda kapısının eşiğinde bir kadın belirdi. Sürünerek ilerlemeye çalışıyordu. Çırılçıplaktı, bütün vücudu diş izleriyle doluydu, her tarafı çürük içinde kalmıştı. Yüzü yediği tokatlardan şişmişti.

- Kurtarın beni; Allah rızası için intikamımı alın yiğitler! Yapın bana bir kolaylık.

Kurtulmuş Çavuş sallandı. Halil Ağa çıplak başına elini götürdü. Kocaların oğlu ise:

- Kabakçı, diye bağırdı, hesap sormaya geldik; indir kılıcını, düş önümüze.

- Benden mi hesap soracaksınız merkepler? Şimdi sizi parça parça ederim.

Daha fazla konuşmadılar; geriden gelen dört yamağa Kurtulmuş Çavuş'la Halil Ağa karşı koyarken Kocaların oğlu ileri atıldı:

Fakat kılıcı Kabakçı'yı delemedi. Sarhoş olmasına rağmen zorbaların başı aynı şiddetle ona karşı koymuştu. İki çelik havada çarpıştı, bilekler adeta çatırdadı.

Kocaların oğlu soludu; geri çekildi, tekrar ileriye atıldı. Hayır, bir türlü Kabakçı Mustafa'yı alt edemiyordu. Serhadlerin bu nadir adamı, çok güçlü bir düşmanla karşılaştığını o zaman anladı.

Bu sefer yana sıçradı; Kabakçı'nın kılıcı omuzunu sıyırarak geçti! Kabakçı üst üste iki hamle daha yaptı. Kocaların oğlu derhal anladı, Kabakçı'nın zayıf tarafını sezmişti.

Zorbaların başı kıllı göğsünü şişirip pazılarını gererek kılıcını bir kere daha sallarken serhadlerin adamı hemen eğildi. Korkunç, kulakları çınlatan, insanın nefesini kesen küfürle karışık bir feryat duyuldu.

Kocaların oğlu'nun kılıcı karın hizasından Kabakçı'yı delmiş, arkasından çıkmıştı.

Kabakçı Mustafa sallandı, sonra bir hamle daha yapmak istedi. Fakat başaramadı, kılıcını attı, karnını elleriyle bastırdı, sonra yüzükoyun yere yuvarlandı.

- Beğ! Bitirdin mi işini? Bizimkisi de tamam. Haydin gayri durmıyalım!

Yine de uzaklaşamadılar; hayretle Kurtulmuş Çavuş'a baktılar. Kurtulmuş Çavuş, süratle yerde kıvranan kadının yanına koştu; onun kan lekeleriyle kaplı saçlarını okşadı, sonra geri dönüp Kabakçı Mustafa'nın üzerine oturdu. Kuşağından gayet keskin bir kama çıkarmıştı, zorbaların başının ensesine olanca şiddetiyle bu kamayı batırdı. Kopkoyu bir kan fışkırırken bu sefer Kurtulmuş Çavuş bu enseyi kesmeye başladı. Altındaki debeleniyor, Kurtulmuş Çavuş'u sürüklüyordu, fakat o yine de işine devam ediyordu.

Ayağa kalktığı zaman Kurtulmuş Çavuş'un elinde Kabakçı Mustafa'nın kesik başı vardı:

- Bu kadını, diye sayıklıyordu, bu kadını Beğim, tanırım ben! İyi bir insandı, bana yardımı da dokunmuştu. Hepsi bu kadarcıktı Beğim, hepsi bu kadar! Bana, "Yaparız bir kolaylık." derdi!

Kabakçı'nın kesik başından durmadan kan damlıyordu. Halil Ağa sofadaki sedirin örtüsüyle kadını sarıp kucağına almıştı. Kocaların oğlu ise ne Halil Ağa'ya ne de Kurtulmuş Çavuş'a bakabiliyordu. Kılıcını indirmiş, geldiği yere doğru yürümeye başlamıştı.

Dışarıdan tüfek sesleri, kılıç şakırtıları, at kişnemeleri geliyordu. Gök yavaş yavaş kırçıllaşırken, amansız bir çarpışmanın ikinci kısmı başlamıştı bile...

Sokak kapısının önüne geldikleri zaman etraflarının sarıldığını, Uzun Ali Ağa ile seksen atlısının yılmak bilmeyen bir azimle karşı koyduklarını gördüler.

- Geldiniz mi Kocaların oğlu? Çok şükür!

- Ali Ağa, fena kıstırmışlar bizi! Burada daha fazla kalamayız. Bu zorbaları hemen yaralım; karşıdaki şu küçük kaleye sığınmaya çalışalım.

- Olur Kocaların oğlu. Alemdar Paşa elbet bize yardım için bir çare düşünür.

Hemen onlar da atlandılar; bellerindeki tabancaları ateşlerken ileriye atıldılar.

Rumelili gaziler âdeta eriyorlardı. Yine de sağ kalanlar önlerine çıkanı çiğniyor, deviriyordu.

Kocaların oğlu en öndeydi; bir elinde tabancası, bir elinde kılıcı durmadan saldırıyordu.

- Gayret Ali Ağa; önümüz açıldı!

Sonra bir hamle daha yaptılar; çemberi tamamen yardılar. İlerideki küçük kaleye doğru at sürdüler.

Kaleden içeri girip kapıyı kapadıkları zaman kendilerini küçük bir avluda buldular.

Uzun Ali Ağa bir an etrafını dinledikten sonra:

- Hemen mazgallara çıkılsın, dedi, şaşkınlıkları geçerse yine saldırırlar üzerimize. Gaziler; derhal yerlerinizi alın. Dışarıdan hiç kimse kaleye tırmanmasın.

İki gazi kapının arkasına çifte kol demiri taktı, diğerleri hiç konuşmadan ağalarının emrini yerine getirdi.

- Abe Ali Ağa, şuracıkta barut fıçıları ile tüfekler görürüm. Allah'ın işi ne denir?

Ali Ağa bir çocuk gibi sevindi; başını kaldırıp yukarıya seslendi:

- Gaziler! Orada top var mı?

- İki tane var ağa; iki küçük kale topu!

- Yamaklar ne yapıyor?

- Toplanmışlar, aralarında bir şeyler konuşuyorlar.

- Aşağıya dört kişi insin; buradaki tüfenkleri taşısın. Sonra da barutları alın. Tüfek ve topla karşı koyacağız onlara.

Kurtulmuş Çavuş hâlâ Kabakçı'nın kesik başını göğsünde tutuyordu. Elleri kan lekeleriyle doluydu. Gözleri bir noktaya dikilmişti; Halil Ağa'nın bir taşın üzerine yatırıp kuyudan çektiği suyla yüzünü yıkamaya başladığı kadına bakmıyordu bile.

Kocaların oğlu Kurtulmuş Çavuş'un nasıl bir duyguyla sarsılmakta olduğunu anladı. Hemen sokuldu; onun sırtını okşadı. Fakat Kabakçı'nın başına bakmamaya çalışıyordu. Tiksiniyordu; kesik bir baş görmeye tahammül edemiyordu. Hele bu baş Kabakçı gibi birisinin olursa ne kadar iğrençti!

Yukarıda ateş başlamıştı. Yamaklar kalenin etrafını sarmış olmalıydılar. Günün iyice yüzünü gösterdiği, Boğaz rüzgârının süzülerek

içeriye döküldüğü bu sırada Kocaların oğlu ile Ali Ağa bir taşın üzerine iliştiler.

Bir top patladı. Rumeli gazilerinin kin taşıyan kahkahaları duyuldu. Dışarıdan ise küfür ve feryatlar birbirini kovaladı.

- Ali Ağa; eğer zahmet olmazsa evvelâ bana dün neler yaptığınızı anlatır mısınız?

Ali Ağa, yorgunluğuna, hatta ileri yaşına rağmen dinç görünüyordu. Uzun, kemikli parmaklarını çatlatırken:

- Başçuhadar Gürcü Abdülfettah'ı gördüm, dedi, ona Alemdar Paşa'nın selâmlarını söyledikten sonra paşanın er geç Asitane'ye geleceğini, Sultan Mustafa'ya yüz süreceğini, bütün zorbaları temizleyip devleti büyük bir belâdan kurtaracağını ve hemen geri döneceğini ilave ettim. "Sultan Selim'den de kurtulacak mıyız?" diye sordu; "Evet," dedim, "yalnız Alemdar Paşa, Asitane'ye gelinceye kadar, Sultan Selim'e dokunulmamasını tembih etti. Kendileri onun icabına bakacakmış." Abdülfettah buna memnun olmadıysa da, "Kabakçı zorlamazsa biraz daha sabrederiz." diye homurdandı. Bu konuşmalarımızın tamamen gizli kalması için yemin ederek birbirimizden ayrıldık. Dışarıda Halil Ağa'yı buldum; akşam olunca da buraya geldik.

Kocaların oğlu memnun olmuştu. Bir de Sultan Selim'le ilişki kurabilseydi rahatlayacaktı.

- Beğ! Ben de sana sevineceğin bir şey süleyeyim mi? Sultan Selim kendisini kurtarmak için harekete geçildiğini biliyor.

- Ne dedin?

- Halil yaman adamdır Beğ!.. Sultan Ahmet Camii'nin merdivenleri kenarında başımda sarık, sırtımda cübbe ile etrafımı seyrederken gözüm iki kişiye takıldı. Bunlar sen yaralı iken Sultan Selim'in huzuruna çıkmamı sağlayan Kasım Ağa ile Amber Ağa idi. "Destur" dedim, boynumu Allah'a emanet ettim, yanlarına sokuldum. Beni tanımakta güçlük çektiler. Sonra da hayretle gözlerini açıp etraflarına bakındılar! "Halil Ağa" diye fısıldadılar, "yakalanırsan kellen gider; hemen savuş." Buna sevindim; demek benim ele geçmemi istemiyorlardı. "Tübe be ahretlikler," dedim, "ikinizin de Sultan Selim'li olduğunu bilirim. Size bir şey süleyeceğim; eğer yerine getiremezseniz helâl olsun, fakat başkalarına haber verirseniz Kocaların oğlu damarlarınızda bir dirhem kan bırakmaz." Yemin ettiler; ben

de baklayı ağzımdan çıkardım. Dedim ki, "Hacı efendiler; kimin tarafından ve ne zaman olacağını süleyemem ama çok yakında Sultan Selim efendimiz kafesinden çıkartılıp tahtına oturtulacak. Tedbirli olsun, kendisini korusun, sabretsin, üzülmesin. Bu haberi ona iletir misiniz?" Sevinçlerinden adeta uçacaklardı. Tekrar yemin ettiler. "Bu gece Haremde el ayak çekilince ikimizden birisi bu sevinçli haberi muhakkak efendimize söyler." dediler. Sonra yanımdan uzaklaştılar. Ya işte büle Beğ! Gel öp bu aslan Halil'in alnından. Hem seni zahmetten kurtardım, hem de bu kal'adan çıkınca başımıza gelecek ikinci bir tehlikenin önüne geçtim.

Kocaların oğlu sevinmişti. Şimdi de Alemdar Mustafa Paşa'ya haber göndermenin çarelerini araştırmaları gerekti:

- Bu gece dedi, karanlık çökünce Kurtulmuş Çavuş'u Alemdar Paşa'ya gönderelim. Herhalde ordu yola çıkmıştır. Kurtulmuş Çavuş hem Kabakçı'nın kesik başını götürsün, hem de bizim bu kaleye sığındığımızı söylesin.

Uzun Ali Ağa bu fikri hemen kabul etti. Böylece akşamı beklediler.

Yamaklara yardımcı kuvvetler gelmişti; adetleri beşbine yaklaşmıştı. Feryatları kulakları tırmalıyordu:

- İntikam! Ağamızı öldürenleri sağ komayız!

Onlar ise altmış kişi kalmışlardı; topla, tüfekle, tabancayla durmamacasına, dinlenmemecesine karşı koyuyorlardı.

Nihayet gece çöktü. O zaman otuz kadar gazi atlarına bindi; bir solukta kaleden dışarıya fırladılar. Yamaklar ne olduğunu anlamaya çalışırken otuz atlı üzerlerine çullandı. Bu sırada Kurtulmuş Çavuş Kabakçı'nın kesik başıyla birlikte karanlıkta kayboldu.

Uzaklaşan nal seslerinin beyinlerdeki aksi yavaş yavaş silinirken otuz gazi geri dönüp tekrar kaleye kapandı.

Kurtulmuş, ayrılırken yaralı kadına göz ucuyla bakmış:

"- Bu kadına yapın bir kolaylık Halil Ağam." diye fısıldamıştı. "Onu emin bir yere bırakın. Benden de hiç bahsetmeyin!"

Böylece iki gün geçti, tam iki gün! Yemekleri yoktu, hayvanlarına yedirecek bir saman parçası dahi bulamıyorlardı. Ayrıca barutları da tükenmek üzereydi. Alemdar'dan da hiçbir haber çıkmamıştı. Artık dayanmanın imkânı kalmamıştı.

Bir gece yarısı geri kalan elli gazi hep birden atlarına bindi; başlarına Ali Ağa ile Kocaların Oğlu geçti. Halil Ağa da kadını atının terkisine almıştı.

Helâllaştılar; kim geride kalırsa onu kurtarmaya kalkmayacaklarına dair yemin ettiler. Ve kale kapısını açıp ölümün kucağına kendilerini bırakıverdiler.

Nal sesleri; kılıç şakırtıları küfürler arasında kolları durmadan inip kalktı. Yuvarlanan yaralananlar oldu. Fakat sağ kalan kırk kişi yoldaşlarını kurtaramadıkları için üzgün ve yorgun durmadan at sürdü.

Gün doğarken Alemdar Paşa'nın yanına vardılar. Halil Ağa, kurtardıkları kadını civardaki bir köye bırakmıştı.

Sadr-ı âzamla Alemdar'ın askerleri Çorlu'yu geçmişler, İstanbul'a çok yaklaşmışlardı.

- Abe Kocaların oğlu! Abe Ali Ağa! Yüreğimize kor düşürdünüz. Hepten sizleri nasıl bulacağımızı şaşırdık. Onun için Çorlu'da fazla oyalanmayıp hemen yola çıktık. Nerede kaldınız?

Kocaların oğlu yorgun olmasına rağmen birden dikildi; alnındaki terler bir anda soğudu:

- Kurtulmuş sizden yardım beklediğimizi söylemedi mi?

Alemdar Mustafa Paşa başını salladı; metin ve cesur bir insan olmasına rağmen ürkek bir hali vardı. Acı çektiği, üzüldüğü belli oluyordu:

- Kurtulmuş Çorlu'da bizi buldu, diye cevap verdi. Fakat.
- Ne oldu ona?
- Kurtaramadık...
- Öldü mü?
- Evet. Sırtından vurmuşlar. Bize varıncaya kadar çok kan kaybetmiş. Sadece heybesindeki Kabakçı'nın kesik başını gösterdi. Sonra olduğu yere yığıldı; bir daha gözlerini açmadı.

Şimdi Kocaların oğlu'nun gözlerinde Kurtulmuş'un hayali canlanmıştı. O da gitmişti; herkesten gizleyerek gönlünde yaşattığı kadını bir kere daha göremeden Kurtulmuş dönüşü olmayan bir yolculuğa çıkmıştı.

Kocaların oğlu başını önüne eğerken:

- Kurtulmuş ne vakit geldi? diye sordu.

- Bu sabah; onu gömdükten sonra söylediğim gibi Asitane'ye doğru yürümeye başladık.

- Demek yollarda oyalanmış; kimbilir, kaç kere at sırtından düşüp baygın yatmış. Yine de yanınıza kadar gelebilmiş Kurtulmuşum... Behram Çavuş da gitti. Onların yerini kolay kolay kimse dolduramaz.

Kocaların oğlu ağlayacaktı; önlerinden geçip giden Rumelili gazilere bulanık gözlerle bakıyordu. Yine de kimseyi seçemiyor, kimseyi göremiyordu. Bir emirle değil Topkapı Sarayı'nı, dağları devirmeye hazır olan gaziler, atlarının nalları altında yükselen tozlara gömülerek ilerliyordu.

Sadr-ı âzamın askerleri, yeniçeriler, diğer kapıkulu efradı önden gidiyordu. Ordunun ağrılıkları ise en geriden geliyordu.

- Tübeler olsun Beğ, galiba gözüne bir şey kaçtı. Kolunun tersiyle siliver oracığı. Gerisini bırak bize; yaparız bir kolaylık Beğ!..

Ramiz Efendi Kocaların oğlu'nun kolunu tutmuştu. Onu büyük bir sevgiyle seyrediyor, gömüldüğü üzüntüden kurtarabilmek için çareler arıyordu:

- Mehmet Bey kardeşim, sana biraz da Edirne'den bu yana olup bitenden bahsetmek isteriz. Edirne'deyken Alemdar Paşa'nın ısrarına rağmen Sadr-ı âzam sözünden cayıp saraya bir ulak gönderdi. Buna rağmen cevap ve izin beklemeden yola çıktık. Beş günde buraya vardık. Daha evvel yolları adamlarımızın tutmasına rağmen gelmekte olduğumuzu bütün Asitane haber almış, zorbalar, ocaklılar telâşa düşmüş. Sultan Mustafa ise Nezir Ağa' nın tavsiyesiyle olacak biraz evvel Sadr-ı âzam'a bir hatt-ı hümâyun gönderdi, iznini bildirdi.

Birazdan İncirli'ye vardığımızda Şeyhülislâm, Sadaret kaymakamı, diğer devlet ricali, hep birden Sancak-ı şerifi selâmlamak için gelecekler. Adet üzere İncirli ile Davutpaşa arasında da padişah Sancak-ı şerifi karşılayacaktır.

Ramiz Efendi yorulmuş gibi bir an sustu. Sonra kimsenin söz söylemesine vakit bırakmadan, kendisinden umulmayan bir hiddetle adeta bağırdı:

-Ey Alemdar Paşa, ey Kocaların oğlu artık özlediğimiz saat gelmiştir. Vakit kaybetmek asla caiz değildir. Sultan Mustafa Livay-ı şerifi karşılamaya gelirken hemen kuşatalım; kendisini oracıkta bir

yere hapsedelim. Sonra dolu dizgin Topkapı Sarayı'nı basıp Sultan Selim'i tahta çıkartalım. Daha sonra da başta Köse Musa olmak üzere, Şeyhülislâm Topal Ataullah, Aygır İmam ve diğer zorbaların, icabına bakalım. Bu suretle bu iş hemen bitsin.

Kocaların oğlu, Ramiz Efendi'nin bu teklifini çok uygun bulmuş olacak ki bir an üzüntü ve endişesini unutarak:

- Doğru söylersin, dedi, ben de bu fikirdeyim. Sen de kabul et Alemdar Paşa! Çünkü emrindeyiz; rızan olmadıkça hiçbir iş yapmamaya and ettik.

Alemdar Mustafa Paşa kaşlarını çattı, elini kuşağındaki hançerine götürdü. Başını iki yanına sallarken:

- Olmaz, dedi, asla bu hareket mertliğe sığmaz. Nasıl olsa Sultan Mustafa elimizde. Sözümüzde duralım, vaadimizi yerine getirelim; devlete zararı dokunanları temizledikten sonra Sultan Selim efendimizi kurtaralım.

Kocaların oğlu sarardı. Yardım arar gibi, diğer dört yârana baktı. Galiba onlar da Alemdar Mustafa Paşa'nın fikrindeydiler. Evvelâ seslerini çıkarmadılar. Nihayet Refik Efendi diğer üç arkadaşının düşüncesini de ifade edercesine söze başladı:

- Alemdar Paşa doğru söyler; her ne kadar işin sonuna geldikse de bu kadar aceleye lüzum yoktur. Sancak-ı şerife karşı çıkan bir padişahı hapsetmek adaba aykırıdır. Biraz daha sabır gerektir kardeşlerim.

Kocaların oğlu adeta yalvardı:

- Sonunda pişman olmaktan korkarım. Mertliğin ve adabın sırası değildir. Bu işi şu anda bitirelim.

- Asla Kocaların oğlu! Mademki ben başbuğunuzum, elbet benim dediğim olacaktır. Şimdi siz bana Sultan Selim efendimize zararı dokunanların bir kere daha isimlerini söyleyin; Bâb-ı Âliye varınca hepsinin hesabını gördüreyim.

Kocaların oğlu artık diretemedi; daha fazla dayatırsa bunca emeğin de kaybolacağından korkuyordu.

- Sen bilirsin, dedi başbuğumuzsun! Dilerim Allah'ımdan bu savaştan zaferle çıkalım.

O zaman Galip Efendi söze karıştı:

- Ben, kimlerin cezalanması gerektiğini sıralayayım, dedi. Evvelâ kurnazlığı yanında korkaklığı da cümlenin malûmu olan Köse Musa

Paşa'nın katli lazım gelir. Şeyhülislâm Ataullah Efendi'yi azlettirip bir yere hapsettirin. Çünkü Şeyhülislâmların öldürülmesi usûlden değildir. Birkaç namlı odabaşının idamı da gerekir. Kazaskerleri ve kadıları sürgüne göndeririz. Sekbanbaşının, yamakların temizlenmesi de şarttır. Derya kaptanı Seydi Ali Paşa da azledilmelidir. Kabakçı'ya yol gösteren Hacı Mustafa Ağa bulunduğu yerde temizlenmelidir. Kabakçı'nın yardakçıları Bayburtlu Süleyman, Arnavut Ali, Memiş ağaları da unutmamak gerek. Aygır İmam'a gelince...

Bu sefer Halil Ağa dayanamadı:

- Abe Galip Efendi, dedi, yoksa Aygır İmam'ı serbest mi bıraktırmak istersiniz?

- Hayır! Yalnız ölümünü uygun bulmam. Hünkâr imamlığı ile Ayasofya Camii hatipliğinden alıp uzak bir yere sürgüne göndermek uygun olur.

Daha fazla konuşamadılar, çok uzaklardan mehter takımının sesi gelirken bir atlı dört nala yanlarına sokuldu:

- Sadr-ı âzam efendimiz haber gönderdi, dedi, sizleri bekler. Zira bazı devlet adamları ile ulema Sancak-ı şerifi karşılamak için İncirli'ye gelirler.

Alemdar Mustafa Paşa hemen atına bindi; Kocaların oğlu Ramiz Efendi ve Halil Ağa'yı başbaşa bırakıp diğer dört yâran ve muhafızlarıyla birlikte uzaklaştı.

Çelebi Mustafa Paşa atından inmişti. Peygamberin sancağı biraz ileride duruyordu. Karşıdan ise onbeş yirmi kadar atlı onlara yaklaşıyordu.

Mehter takımının nöbet vuruşu ve ordu müezzinlerinin okuduğu Kur'an-ı Kerim'in dışında İncirli'de derin bir sessizlik vardı. Sanki bir savaş başlamak üzereydi.

Gelenler atlarından indiler. En önde tökezleyerek yürüyen Şeyhülislâm Ataullah Efendi ile Köse Musa Paşa vardı. Arkadan kazaskerler, ulema, diğer devlet adamları ve Aygır İmam geliyordu.

- Gazanız mübarek olsun devletlû vezir! Siz de sefa geldiniz Alemdar Mustafa Paşa hazretleri!

- Sefa bulduk!

Fazla konuşmadılar; hep birden Sancak-ı şerifi öptüler. Sonra yine Şeyhülislâm söze başladı:

- Allah'ım hamd olsun sana! Bu günlere de kavuşturdun bizi! Sadr-ı âzam hazretleri, şunu bilesiniz ki hep sizler için dua ettik. Methini işittiğimiz, kahramanlığıyla iftihar ettiğimiz Alemdar Mustafa Paşa'yı da görmek, tanımak arzusu ile yandık kavrulduk. Paşanın gelmekte olduğunu haber alınca ne kadar sevindiğimizi tahmin edemezsiniz.

Dualar okundu, kurbanlar kesildi, tekrar hatır soruldu. Sonunda atlarına bindiler; Peygamberin sancağını taşıyan iki askerin adımlarına uyarak ilerlemeye başladılar.

Sadr-ı âzam ortada idi. Solunda Köse Musa Paşa, sağında Ataullah Hoca, onun yanında Alemdar Mustafa Paşa vardı. Diğerleri biraz geriden geliyordu.

Her nedense Köse Musa Paşa konuşmuyordu. Derin derin düşünüyor, bir şeyler sezmeye çalışıyordu.

Topal Ataullah daha fazla susmayı uygun bulmamış olacak ki, Sadr-ı âzama sordu:

- Devletlû vezir; Asitane'den haber almak istemez misiniz?

Çelebi Mustafa Paşa soğuk bir şekilde cevap verdi:

- Vakti gelince hepsini öğreniriz efendi hazretleri. Şimdi hünkârımızın ayaklarını öpmek için acele ederiz.

Şeyhülislâm yutkundu. Galiba kulağının bir tanesi duymuyordu; bir elini kulak memesinin arkasına götürmüş, Sadr-ı âzama doğru eğilmişti.

- Devletlû vezir! Bizim büyük bir kederimiz var; Kabakçı Mustafa Ağa'yı öldürmüşler. Öğrendiğimize göre yiğitlerin yiğidini zifaf gecesi ansızın basan, Pınarhisar âyânı Ali Ağa denen bir Rumeliliymiş. Padişahımızın emriyle bu âyanın katli vacip olmuştur. Ocaklı, bütün yamaklar Ali Ağa'nın başını ister. Bu hain şimdi Rumeli askerinin içine katıldıysa cezasını görmek için teslimi şarttır. Ayrıca biliriz ki, Kocaların oğlu, Halil Ağa, Ramiz Efendi de buralara kadar gelmişler. Bu dinsizler, bu Sultan Selim taraftarları, bin kere kahrolasıcalar artık yaşamamalıdır. Hemen elleri, ayakları bağlanıp cellâtlara teslim edilmeleri gerekir.

Birden Ataullah Efendi'nin sağ omuzuna bir el yapıştı; Alemdar Mustafa Paşa'nın gür ve hırçın sesi işitildi:

- Sen neler söylersin hoca efendi? Hele bana dön de konuş. Hiç kimse Uzun Ali Ağa'nın kılına bile dokunamaz. Kabakçı denen zor-

banın öldürülmesini ben emrettim. Buraya gelişimizin bir sebebi Sultan Mustafa efendimizin el ve eteğini öpmek ise de, diğer sebebi padişahımızın işine karışanları temizleyip onu tahtında rahata kavuşturmaktır. Var mı bir diyeceğim?

- Hâşâ! O zaman iş değişir; Pınarhisar âyanına helâl olsun, elcağızı dert görmesin. Kabakçı'nın zulmünden zaten biz de şikâyetçiydik; hak yerini buldu.

- Kocaların oğlu, Ramiz Efendi ve Halil Ağa'ya gelince; onları da bize bırak. Ne yapacağımızı biliriz; kimseden akıl danışacak değiliz.

- Estağfurullah! Kerem buyurun paşa hazretleri! Elbette siz en uygununu yaparsınız. Allah size dert yüzü göstermesin. Âmin!

Ataullah Hoca, Alemdar'ın elini omuzundan çekmesine rağmen titriyordu. Hele başını çevirip gerilere bakınca telâşı, şaşkınlığı büsbütün arttı.

Alemdar'ın askerleri yoldan çıkmış, ovaya doğru yayılmaya başlamıştı. Bunların arasında, Kocaların oğlu ile Halil Ağa da vardı. Onbeş bin kişi ve Kocaların oğlu! Kurtulmuş denen çavuş da oralarda dolaşıyor olmalıydı. Öteki kulağının patlamasına, hatta iki ayağının da topal kalmasına şu anda razıydı Ataullah Efendi. Yeter ki tatlı canına dokunmasınlardı. Kim karşı koyabilirdi bu Rumeli askerine? Bir kere ok yaydan çıkmıştı.

- Hünkâr geliyor! Dikkat!

Ordu Davutpaşa'ya yaklaşıyordu. Dördüncü Mustafa ise yanında enderun ağaları ve sekbanlarıyla Davutpaşa'yı geçmiş, iri kavuğu, siyah sakalı, ürkek bakışlarıyla atının üzerinde yavaş yavaş ilerliyordu.

- Padişahım çok yaşa!..

Ordu durdu. Rumelili askerler ise oldukları yerde kaldılar. Sadr-ı âzam ile yanındakiler atlarından indiler.

Sancak-ı şerif örtüsünden çıkarılmıştı. Siyah renkli olan, sefere giden Sadr-ı âzamlara emanet edilen İslâm peygamberi Hazreti Muhammed'in bu sancağı o anda dalgalanmadan duruyordu.

Sultan Mustafa atının eğerini tutan muhafızlarının yardımıyla hayvanından indi. Karşısındakiler yere kapanırken o ağır ağır ilerledi. Sancak-ı Şerife sokuldu, üç kere öpüp başına koydu. Sonra yanındaki Başçuhadar Gürcü Abdülfettah'ın kulağına bir şeyler fısıldaması üzerine:

- Makbulüm olmuştur, dedi, benim lalam; iznim ile geldiğin Asitane'de birçok işler seni bekler.

- Saadetlû hünkârım; bu kulunuz her daim emrinize amadedir. Mübarek yüzünüzü görebilmek için Edirne'de daha fazla oyalanamadık. Alemdar Paşa kulunuz dahi askerleriyle efendimizin ayaklarına yüz sürmek için buralara kadar geldi.

Sadr-ı âzam beli kamburlaşmış gibi ilerledi, tekrar yere kapandı; padişahın eteklerini öpmeye başladı.

Bu sırada Alemdar da yaklaştı; o da eğildi, Sultan Mustafa'nın eteklerini öptü.

Sultan Mustafa rahatlamıştı; geri geri çekilen Rusçuk âyanına bakarak:

- Alemdar Paşa demek sensin? diye sordu.

- Beli hünkârım! Ti Urumeli'nden efendimizi görmek, eteğini öpmek için gelmişiz. Ne ferman buyurursanız derhal yerine getirilir.

Sultan Mustafa gülümsedi; karşısındaki bu genç vezirin heybetli vücuduna bir an ürkerek baktı:

- Emirlerimi lalam Çelebi Mustafa Paşa aracılığı ile yakında öğrenirsin. Sen şimdi âyan ve askerlerinle Çırpıcı ordugâhına çekil. Ben de lalamla beraber Davutpaşa köşkünde bir kahve içip Rumeli hakkında biraz bilgi alayım.

Ovaya yayılan Rumelili askerlerde bir kıpırdama vardı. Sanki bir yerden bir işaret bekliyorlar, bir tabancanın patlamasını yahut bir kılıcın havaya kalkmasını gözlüyorlardı.

Padişah geri dönmüş, gidiyordu. Enderun ağaları, sekbanlar etrafındaydı. Onu Sadr-ı âzam takip ediyor. Köse Musa Paşa, Şeyhülislâm ve kazaskerler, arkadan geliyordu. Refik Galip, Tahsin, Behiç efendiler de onlarla beraberdi.

Alemdar Mustafa Paşa yanındaki muhafızlarına bakmadan sadece gidenleri seyrediyordu. Eli Sultan Selim'in hediyesi olan hançerdeydi. Düşünceleri karanlık ve boğucuydu.

Gün böylece bitecekti. Geleceğin kimleri ve nasıl çökerteceğini bilmenin artık imkânı yoktu...

* * *

21 Temmuz 1808 Perşembe sabahı, tam iki gün sonra, Çırpıcı

çayırında beşbin atlı silahlarını iyice temizlemiş, tabancalarını doldurmuş, kamalarını bilemiş oldukları halde elleri atlarının dizginlerinde hazır bekliyordu.

Alemdar şehre girecek, Bâb-ı Âliye gidip Sadr-ı âzamla konuşacaktı. Evet, sadece konuşacak, şehrin ahvali hakkında bilgi alacak, yapılacak işleri gözden geçirecekti. Artık dört yâranla doğrudan doğruya ilişiği kesilmişti.

Etrafta durgun bir hava vardı. Şimdiden çok sıcak bir gün başlamıştı.

Kocaların oğlu atının yanında duran Alemdar'ın elini tuttu; uykusuz bir gece geçirdiği gözlerinden belli oluyordu:

- Paşa, dedi, bu son fırsattır; belki bir daha böylesi elimize hiç geçmez. Dün akşam Ramiz Efendi'yle de uzun uzun konuştuk, uygun bulduk; beşbin atlı yerine onbin kişiyle yürü. Biz dahi yanında olalım. Madem şehre girme iznin çıktı; hiç kimse ne yapmak istediğimizin farkına varmadan sarayı kuşatalım, hemen Sultan Selim efendimizi tahta çıkartalım. Onu muhafaza altına aldık mı gerisi çok kolaylaşır. Yoksa ateşle oynuyoruz. Ben daha fazla kadere boyun eğemeyeceğim.

Alemdar dudaklarını büzdü. Başını sallarken gururla Kocaların oğlu'na baktı.

- Ahdımız vardır, dedi, evvelâ zorbaları temizleyeceğiz; sözümüzden dönemeyiz. Biz buradayken Sultan Selim'e kimse el dokunduramaz. Şehir benim korkumdan rahata kavuştu. Adım dört bucağa yayıldı. Gelen haberlerden öğrendiğimize göre zorbalar, yamaklar, saklanacak delik ararmış. İnşallah bugün temizliğe başlarız. Sonra uygun bir günde mertçe sarayı basar, Sultan Mustafa'yı hapsederiz.

- Hata edersin paşa! Gel etme, sonunda pişman olmayalım. Seninle dostum, bu işler bitinceye kadar da emrindeyim. Bana karşı kırılmanı istemem. Lâkin kendimi güç zaptederim. İstersen senin haberin yokmuş gibi ben Yerköylü gazilerimle başka bir kapıdan şehre girip bu işi halledeyim. Ölürsem nasıl olsa intikamımı alırsın.

Alemdar Mustafa Paşa atına bindi, beşbin atlısına zevkle baktı, sonra hayvanını sürerken:

- Seni severim Kocaların oğlu, dedi, hatırını kırmak istemem. Buna rağmen dediklerini yapamam. Evvelâ sömürücüleri temizleyeceğiz, böyle karar vermişiz.

Şimdi Alemdar beşbin atlısının önündeydi; gittikçe uzaklaşıyordu. Kocaların oğlu ise dişlerini dudaklarına gömmüş, içi burkularak onu gözleriyle takip ediyordu.

- Abe Beğ; durma üle! Ne yapalım söz dinlemez bir türlü bu adam. Hadi gel; şuracıkta Cihan Hatun'a bir nağmecik yaz da için serinlesin. Gönlündekileri dök ona; memnun kalır kızcağız.

- Memnun mu kalır dedin Halil Ağa? Gönlümdekileri mi? Cihan Hatun'a name mi yazayım?

- Niye şaştın üle Beğ? Cihan artık sözlünden de öte eşin sayılır senin. Süle süleyebildiğini ona. Sahi Beğ, sırası gelmişken sorayım; niye benden saklarsın? Biz Ali Ağa ile Asitane'ye giderken sen bir gaziyle Cihan'a zaten nağme göndermişsin. Kimbilir kızcağız ne sevinmiştir?

Kocaların oğlu arkasını dönmüş uzaklaşıyordu. Halil Ağa ilk defa onun böylesine omuzlarının çöktüğünü, belinin kamburlaştığını görüyordu. Adeta ürktü, beyi çok yorgundu, hattâ büyük bir acıyla kıvranıyor olmalıydı. Yine de yanına sokulamadı, yine de ona bir şey diyemedi.

Şimdi Kocaların oğlu bir ağaca sırtını dayamış oturuyordu. Gökte bir tek bulut parçası bile yoktu. Halil Ağa uzaktan hep beyini gözlüyordu. Bir şeyler yapacağından hemen yerinden fırlayıp belki de tek başına şehre gireceğinden korkuyordu. Ramiz Efendi'ye haber verse miydi acaba?

Gün yükseldi, gün yönünü değiştirdi, gün uykuya yatmak için uzandı ve nihayet gün karanlığa gömüldü. Ancak ertesi sabah nal sesleri duyuldu. Alemdar harekete geçmezse kendisi, kendi adamlarıyla birlikte saraya âni bir baskın yapacaktı.

Alemdar Paşa atından inerken yanına sokulan Ramiz Efendi ile Kocaların oğlu'na neşeyle baktı:

- Abe dostlar dedi, işler iyi gider. Sadr-ı âzam zerrece şüphelenmemiş. Bizim yiğitler Asitane sokaklarında dolaşınca devletin nizamı büsbütün düzeldi! Dün Bâb-ı Âlîde Çelebi Mustafa Paşa ile görüşüp padişaha ve kendisine güçlük çıkartanları, istiklâllerine halel getirenleri iyice temizledikten sonra Tuna ser-askeri olarak Silistre'ye dönmeme kararı verdik. Ben, evvelce kararlaştırdığımız isimleri ortaya döktüm. Derhal Sultan Mustafa'nın iznini aldık. Hemen Topal Ataullah'ı azlettirip Bebek'teki konağına hapsettirdik.

Yerine Arap-zâde Arif Efendi dedikleri birini şeyhülislâm yapıverdik. Köse Musa Paşa'yı da gizlendiği bir dolabın içinde bulup hemen oracıkta boynunu vurdurttuk.

- Tübe tübe; Topal kurtuldu, Köse gitti! Allah'ın işi ne denir?

- Diğerleri de teker teker yakalanıp icaplarına bakılacak. Yalnız Kaptan-ı derya Seydi Ali Paşa'nın azline Sultan Mustafa yanaşmaz. Valde Sultan ile padişahın en yakın adamları imiş. Ben onun da hesabının görülmesi için direttim. Dün geceyi de kapı kethüdasının konağında misafir olarak geçirdikten sonra işte buraya döndüm. Bir aralık Behiç Efendi ile gizlice görüştüğümde, ona Tuna'ya döneceğim sırada sefer ahvalini gözden geçirmek üzere padişahın huzurunda bir meclis toplattıracağımı, Sultan Mustafa'yı orada yakalayıp Sultan Selim efendimizi kolaylıkla tahta oturtacağımı söyledim.

Alemdar duraladı; Kocaların oğlu'nun uykusuzluktan kanlanmış gözlerine baktı:

- Abe Kocaların oğlu, dedi, sen yorgun görünüyorsun! Bunca zamandan beri hep meşveret üzre hareket ettikse de şânımıza halel gelmesini de istemeyiz. Düşmanımız dahi olsa, bir kere söz verdik; zorbalar temizlenecek. Bu iş kaç günde biter, bilemem. Şayet Sultan Mustafa'yı yakalamak hususundaki fikrimi beğenmedinizse onu değiştirebiliriz. Sen ne düşünürsün Ramiz Efendi?

Ramiz Efendi de Kocaların oğlu gibi sabırsızdı; buna rağmen Alemdar'ın sözünden dönmeyeceğini anladığından;

- Takdir ne ise öyle olsun, diye cevap verdi. Birkaç gün daha beklemekten başka çaremiz kalmadı.

Kocaların oğlu evvelâ Ramiz Efendi'ye baktı, sonra Alemdar'ı süzdü:

- Bir hafta, dedi, yalnız bir hafta. Bir hafta sonra harekete geçilmezse ben yalnız başıma giderim.

Alemdar cevap vermedi; belki de Kocaların oğlu'na kızmıştı. Kendisi başbuğ idi; elbette sözleri dinlenmeliydi. Alnındaki terleri silerken geri döndü.

- Abe Alemdar Paşa! Tübeler olsun! Hepsi iyi, hepsi hoş; ben asla işlerinize karışmam. Günün birinde bir hal çaresi bulursunuz. Lâkin bir şeyi unutmuş görünürsün; Aygır İmam'dan hiç bahsetmezsin. Onu ne yaptınız?

Alemdar Mustafa Paşa gülümsedi; Halil Ağa'nın zorla da olsa yana kaymış dudaklarının arasından gözüken bembeyaz dişleri, acayip tavırları etrafın bulanık ve kasvetli havasını ılıklaştırmaya başlamıştı.

- Aygır İmam'ın da işi tamam Halil Ağa, defteri dürüldü.

- Nerede şimdi benim sevgili karındaşım?

- Bu sabah öteki dünyayı boylamış!

- Tübe de Alemdar Paşa! İştahımı kursağımda bıraktın. Kim gönderdi onu? Hangi tabutun içine sığar da yolculuk yapar zavallıcık?

- Dün hemen yakalattık onu; Paşa Kapısında bir yere hapsettik. Bütün gün yemek yemediğinden olacak gece, "Açım" diye tutturmuş. Dört okka pastırma üzerine kırk yumurta kırdırmış. Lengeri tamamen sıyırdıktan sonra bir daha dilini içeri sokamamış.

- Abe Beğ! Gördün mü kör olası talihi; kırk yılda bir birisini sevmiştim, onu da felek elimden aldı. Ben şimdi Aygır İmamsız ne yaparım? Vah karındaşım vah!..

Halil Ağa âdeta dövünüyordu; beyi bir kere şu kara düşüncelerden uzaklaşabilseydi! Ondan sonra belki ona lâf anlatmak mümkün olurdu. Bin Yerköylü ile sarayı basıp Sultan Selim'i kurtarırlardı ama, beği en önde kılıç salladıkça sağ kalamazdı ki. Kendisi ne yapardı. Cihan Hatun ne yapardı? O zaman Sultan Selim'in kıymeti mi kalırdı?

* * *

Temmuz ayının son haftası bir türlü bitmek bilmedi. Her an bir zorba, bir hırsız, bir ırz düşmanı yakalanıyor, cellâda teslim ediliyordu. Yeniçeriler Rumelili askerlerin korkusundan kışlalarından çıkamaz olmuşlardı. Kazaskerler sürülmüş, Kabakçı'nın adamlarının boynu vurulmuştu. Sadece Kaptan-ı derya Ali Paşa azledilmemişti. Alemdar onun da hesabının görülmesi için Sadr-ı âzama haber üzerine haber gönderiyordu.

O gün akşam üstüne doğru Çırpıcı çayırına bir ulak geldi; Sadr-ı âzamın bir mektubunu Alemdar'a verdi.

Alemdar Paşa'nın yanında Ramiz Efendi vardı. Kocaların oğlu artık uğramıyordu.

Alemdar okuma yazma bilmediği için mektubu Ramiz Efendi okudu:

"Paşa kardeşim;

Aramızdaki anlaşmaya göre sömürücülerin ortadan kaldırılması için ne kadar uğraştığımı elbette anlamışsındır. Lâkin zamanın ve işin icabı Seydi Ali Paşa gibi birkaç zorbanın yakalanmasına imkân bulunamamıştır. Siz selâmetle Tuna seraskerliği yapmak üzere Silistre'ye dönün. Giderken de kavliniz üzere Kocaların oğlu ile Ramiz Efendi'yi teslim edin. Ben burada işlere istediğinizden âlâ nizam veririm. Bundan sonra buralarda oyalanmanıza lüzum kalmamıştır. Saadetlû padişahımın da arzuları bu yoldadır..."

Alemdar Mustafa Paşa mektubun sonunu okutmadı. Birden hiddetle ayağa kalktı, gelen ulağı çağırıp üzerine yürüdü:

- Söyle Çelebi Mustafa Paşa'ya; bizim kavlimiz böyle değildir. Kararımız devleti zorbaların elinden kurtarmaktır ve dönüşümüz bunun tamamen yerine getirilmesine bağlıdır. Seydi Ali Paşa'nın elbet ve elbet azlini isterim.

İşte böylece iki gün daha geçti. İstanbul'dan artık hiçbir haber gelmiyordu; yollar sanki kapanmıştı. Tam bir hafta olmuştu. Kocaların oğlu'nun Alemdar'a verdiği süre bitiyordu.

27 Temmuz 1808 Çarşamba akşamı Çırpıcı'dan güneş uzaklaşırken Ramiz Efendi Kocaların oğlu'nun yanına sokuldu. O yine aynı ağaca sırtını dayamış, kılıcını, tabancasını, kamasını yanına koymuştu. Halil Ağa biraz ileride, eli şakağında, sanki beyinin kulağına fısıldıyormuş gibi bir Rumeli türküsü söylüyordu:

"Gaziler diyarıdır beğim; bunda susulmaz.
Bunda susulunca beğim; dostluğun kıymeti kalmaz."

Ramiz Efendi Kocaların oğlu'nun yanına oturdu:

- İsterseniz hemen Alemdar Paşa'nın yanına gidelim, dedi.

- Niçin?

- İşler kötüye varır. Şimdi Refik Efendi'den bir mektup aldım. Sadr-ı âzam maksadımızın ne olduğunu şu anda öğrenmiş bulunuyor.

Kocaların oğlu farkında olmadan elini silâhlarına attı. Hattâ süratle ayağa kalkarken kılıcını beline taktı, kamasıyla tabancasını kuşağına soktu:

- Refik Efendi mektubunda neler yazıyor?

- Uygun bulursan Alemdar Paşa'nın yanında okuyayım.

Koşarcasına Alemdar Mustafa Paşa'yı aradılar; onu bir duvarın dibinde kethüdasıyla konuşurken buldular. Alemdar da geçen bu bir haftanın altında ezilmişe benziyordu. Sinirli görünüyordu.

Ramiz Efendi paşanın sual sormasına vakit bırakmadı:

- Devletlû vezir, dedi, müsaade buyurursanız size şimdi Refik Efendi'den gelen bir mektubu okuyayım. Sanırım ki, geç kalmamışızdır.

Alemdar Mustafa bu söz karşısında evvelâ irkildi; Ramiz Efendi ile Kocaların oğlu'nun isyan etmek üzere olduklarını sandı. Fakat Ramiz Efendi'nin ikiye katlanmış bir kâğıdı açtığını görünce hiç sesini çıkarmadan okumasını bekledi:

"Aziz kardeşim Ramiz Efendi;

Vaziyet mühimdir. Bu mektubumu alır almaz hemen harekete geçmeniz gerekmektedir. Biz padişahın Sancak-ı şerifi karşılarken yakalanmasını istememekle belki de büyük bir hata işledik. Zira şu anda Sadr-ı âzam maksadımızı öğrenmiş bulunuyor. Bunu ona benim konağımdaki adamlardan birinin söylediğini sanmaktayım. Sadr-ı âzamın yanında çalışan ve bize hizmet eden bir yakınımızdan haber aldığımıza göre, Çelebi Mustafa Paşa Bâb-ı Âlide ikindi namazını kılmak için abdest tazelediği sırada birisi kulağına Sultan Selim'i kurtarmak için çalıştığımızı fısıldamış. Zaten Alemdar Paşa'nın gönderdiği sert cevaplar yüzünden kuşkulanmış olan Sadr-ı âzam hemen saraya haber salmış. Sultan Mustafa Alemdar Paşa'ya inandığından Sadr-ı âzamın telâşına aldırmamış. Bu sefer Çelebi Mustafa Paşa, Tebdil hasekisi Hacı Ali Ağa ile Hazine vekîli Nezir ve Başçuhadar Abdülfettah Ağaları Bâb-ı Âliye çağırmış. Padişahtan izin alırlarsa iş işten geçmeden, Refik, Tahsin, Galip ve Behiç Efendileri, yani bizleri hemen idam ettireceğini, sonra da Asitane'nin kapılarını kapatıp dışarıda kalan Alemdar Paşa'nın yeniçeriler vasıtasıyla icabına bakacağını söylemiş. Nezir Ağa ise, bana iyice kandığından bunun aslı olmadığını, Alemdar Paşa'nın Sultan Mustafa'ya hizmetten başka

bir muradı bulunmadığını, böyle birtakım kuşkulara kapılarak fesat kapılarını açmamasını, ancak Kocaların oğlu ile Ramiz Efendi'nin öldürülmesi için Alemdar Paşa'yı sıkıştırmasının yeterli olacağını Sadr-ı âzama bildirmiş.

Aziz kardeşim; biz bu işin sonunu iyi görmüyoruz. Nezir ve Abdülfettah ağaları, bu vaziyet karşısında, daha fazla oyalayıp kandırmak mümkün değildir. Onlar da Sadr-ı âzama uydukları takdirde bütün gayretimiz boşa gider.

Bu sebepten başta da söylediğim gibi harekete geçiniz. Biz burada bütün tedbirleri aldık; birçok yerleri adamlarımız vasıtasıyla tuttuk. Paşa Kapısında sizleri bekliyoruz. Gün ağarmadan yola çıkmanız en uygunudur. Eğer bu teklifimizi doğru bulmazsanız derhal haber gönderiniz...

Mustafa Refik"

Ramiz Efendi Sadaret kethüdası Refik Efendi'den gelen mektubu okuyunca Alemdar Paşa'ya baktı. O, hâlâ sinirli görünüyordu. Belki de hatasını anlamış, pişman olmuştu. Yahut da Kocaların oğlu'nun bir haftalık bir süre vermesi ağırına gitmişti. Bunu bir türlü unutamıyordu:

- Abe Kocaların oğlu, dedi, işte istediğin oldu. Seydi Ali Paşa'yı azlettirmeye vakit kalmadan Topkapı Sarayı'nı kuşatırız. Refik Efendi'nin yazdığı gibi gün ağırırken mi yola çıkmak iyidir, yoksa şimdi mi?

Kocaların oğlu'nun zihni çok karışıktı. Buna rağmen geçen bir haftanın yorgunluğundan hemen sıyrıldı:

- Gün doğarken, diye cevap verdi. Gece sarayın bütün kapıları kapalıdır. Girmesi çok güç olur. Askerlerimiz sarayı kuşatırken Sadr-ı âzamdan mührü de almak gerekir. Ayrıca Asitane'ye yaya gitmek en uygunudur.

Ramiz Efendi Kocaların oğlu'nun sözünü tamamladı:

- Silivri ve Belgrad kapılarından şehre girelim, dedi. Saraya da Soğuk Çeşme kapısından gireriz.

- Hepsini yaparız; gerisini de bana bırakın. Abe kethüda! Âyan ve beylere haber sal; silâhlarını bilesinler, sabahı beklesinler. Kocaların oğlu'nun söylediği gibi Asitane'ye yaya varırız; hayvanlar burada kalsın.

Gece etrafa iyice çökmüştü. Artık hiç kimsenin uyumasına imkân yoktu. Bu yüzden birbirlerinden ayrılmadılar. Yalnız Halil Ağa Yerköylü gazilerin başına geçmiş, günün doğmasını orada beklemeye başlamıştı.

Nihayet Alemdar Mustafa Paşa:

- Yürüyelim, dedi. Kethüda haber ver; bizim Rusçuk gazilerinden beşyüzü nöbet beklemek için burada kalacak, onlardan başka herkes peşimiz sıra gelecek.

Gölgeler kıpırdadı. Otlar ezilip dallar çatırdarken tepeden aşağı silahlı, hepsi de çok uzun boylu onbeş bin Rumeli askeri yola çıktı.

Sessiz bir yürüyüştü bu. Beller hafif kamburlaşmış pazılar şişmişti. İstanbul surları gittikçe onlara yaklaşıyordu.

- Kethüda! Hemen emir ver, bir kısım âyan, ağa ve beyler onbin kişi ile Silivri kapısından, diğerleri Belgrad kapısından şehre girecek. Silivri kapısından gidenler önden yürüyüp bütün yolları tutacak. Topkapı Sarayı'nı kuşatıp bizleri bekleyecek. Sen de onların başında bulunacaksın. Belgrad kapısından geçenler bizimle bile gelip doğru Bâb-ı Âliyi saracak. Orada işimiz bitince biz hemen yanınıza varacağız. Size kim karşı koymaya kalkarsa zinhar aman vermeyip hemen temizleyeceksiniz.

Yine yürüdüler. Askerler birbirlerinden uzaklaşırken, emirler birer nefes gibi alınıp verilirken hep yürüdüler. Bir ölüm yürüyüşü idi bu. Karanlığın yerini aydınlığa bırakmamak için çırpındığı bu zaman parçası içinde sabredebilmek çok güçtü.

Şehre girildi. Sokaklar ıssızdı. Kediler kaçışıyor, köşe başlarından köpekler kuyruklarını kısarak uzaklaşıyordu. Birkaç yolcu ellerindeki fenerleri üfleyerek korku ve hayretle onlara baktı. Üst üste birkaç tüfek sesi işitildi.

Güneş göğü kızıla boyarken Bayezıd'a vardılar. Bundan sonra adımlarını daha fazla sıklaştırdılar. Terlemişlerdi; ölüm önlerindeydi, sanki onu kovalıyorlardı.

Nihayet Bâb-ı Âli göründü. Orada Sadr-ı âzam vardı. İlk hedef Çelebi Mustafa Paşa'yı yakalamaktı. İşte o zaman Alemdar'ın gür sesi işitildi:

- Sarın!

Beşbin kişi birden dolandı, beşbin kişi birden koştu.

Birkaç tabanca patladı, birkaç kılıç inip kalktı. Sadr-ı âzamın muhafızları bir ileri bir geri gittiler, kimisi kaçarken, kimisi yerlere yığıldı.

Alemdar'ın yanına dört kişi sokuldu, birisi:

- Biz buradayız, dedi, Paşa hazretleri tam zamanında geldiniz.

Bunlar Refik, Tahsin, Galip ve Behiç efendilerdi. Onları görünce Alemdar'ın bakışlarındaki bulutlar biraz dağıldı. Kocaların oğlu gülümsedi. Ramiz Efendi eliyle göğsünü bastırdı. Halil Ağa en gerideydi; bir taraftan beyini kollarken, diğer taraftan etrafa yayılan bin Yerköylü gaziyi gözleriyle izliyordu.

Alemdar'ın gür sesi tekrar duyuldu:

- Açın kapıları, yol gösterin!

O zaman Refik Efendi öne geçti:

- Şuradan gidelim, dedi, Sadaret kethüdası olmam dolayısıyla dün geceden beri muhafızların çoğunu uzaklaştırdım, ağalarını da elde ettim. Bize engel olacak başka kimse bulunmaz sanırım. Topkapı Sarayı'nın dış kapılarını tutanlar da bizdendir. Biraz karşı kor gibi görünseler de tertip üzeredir.

Gerçekten karşılarına çıkan olmadı. Otuz kadar Rumelili gazi ile Refik Efendi'nin gösterdiği yerlerden ilerlediler, Arz odasına geldiler.

Alemdar odanın kapısını bir hamlede ardına kadar açınca Çelebi Mustafa Paşa ile karşılaştı. Sadr-ı âzam titriyordu. Başında takkesi, üzerinde bol bir entari vardı. Bir eliyle sakalını tutmuştu; etrafına şaşkın şaşkın bakınıyor, olan biteni anlamaya çalışıyordu.

- Bre herif! Mührü ver.

Çelebi Mustafa Paşa kekeledi; bir şeyler söylemeye çalıştı. Fakat ne yaparsa yapsın konuşamıyordu. Karşısındakileri, başta kethüdası Refik Efendi olmak üzere, hayretle süzüyordu. Bakışlarında şimşekler çakan Alemdar Paşa'ya söz geçiremeyeceğini gayet iyi biliyordu.

Aldatılmıştı; aylardan beri kethüdalığını yapan Refik Efendi hem kendisini, hem padişahı, hem de Nezir ve Abdülfettah ağaları kandırmıştı. Bu kadar kişi acaba nasıl bir araya gelmişti?

Ne olursa olsun Sadr-ı azam derinlemesine düşünecek durumda değildi. Sadece tatlı canı ile mührü kurtarmanın çarelerini araştırmalıydı.

- Bre herif! Sana söylerim; ne oyalanırsın? Ver mührü.

- Vallahi! Billahi! Tallahi! Paşa hazretleri; suçumuz, kabahatimiz nedir, bilemeyiz. Sizi gücendirecek bir şey yaptı isek kusurumuz af ola!..

- Şimdi tulumunu deşerim! Niye haber üstüne haber saldığım halde Seydi Ali Paşa denen alçağı azlettirip sürgüne göndermedin?

- Benim bu işte zerrece suçum yoktur; padişahımız ile Valde Sultan'a söz geçirmek mümkün olmadı. Yoksa sizi bir kardeşimden öte sever ve sayarım.

- Yalan söylersin! Ayrıca canımıza kıymak istediğini de biliriz. Şehrin kapılarını kapatıp evvelâ bu efendileri öldürmeyi, sonra da ocaklıyı başına toplatıp Çırpıcı çayırında üzerimize yürümeyi düşünürdün. Şimdi elimden bir kaza çıkacak; ver mührü!

Çelebi Mustafa Paşa diz çöktü, kılıcını kaldırıp üzerine doğru yürüyen Alemdar'ın önünde adeta secdeye kapandı. Sonra elini evvelâ koynuna soktu, oradan koltuğuna götürdü. Boşuna araştırıyordu, titrek parmakları istenileni bir türlü çıkaramıyordu. Nihayet elinin ucuna bir kese geldi; bunu boynundan güçlükle sıyırdı, içindeki mührü Alemdar'a uzattı.

- Buyurun, mübarek olsun! Lâkin canıma kıymayın!

Alemdar mührü hışımla alıp kuşağına sokarken Refik Efendi:

- Devletlû vezir, dedi, bana göre en uygunu mührü şimdilik çavuşbaşı Tahsin Efendi'ye teslim etmektir.

- Öyle olsun! Al bakalım Tahsin Efendi.

Çelebi Mustafa Paşa yetim kalmış bir çocuk gibi inledi; mühürsüz bundan sonra ne yapardı? Ölümü göze alma pahasına mührü vermeseydi keşke? Ama canı daha tatlıydı. Fakat yine de Alemdar tepesinden çekilmemişti. Onun dudakları arasından çıkacak bir kelime mühürden sonra canının da alınmasına yeterdi. Her tarafı ter içindeydi; ıslanmadık bir yeri kalmamıştı.

- Abe Boşnak Abdullah Ağa! Bu herifi bir merkebe oturtup doğru Çırpıcı'ya götür. Orada hapset; emrimi bekle.

Arz odasına Alemdar'la birlikte gelen âyanlardan biri hemen ileri atıldı, Çelebi Mustafa Paşa'yı ensesinden tutup sürükleyerek dışarı çıkardı.

Odaya ağır bir hava çökmüştü. Bir an hepsi birbirinin yüzüne bakındı. Ne kadar kolay olmuştu bu iş! İşte kader onlara gülüyordu; bunda sonrasını da başaracaklardı elbette.

Yine de konuşamayorlardı; sanki dudakları kilitlenmişti. Gerilen sinirler lâf söylemelerine engel oluyordu.

Nihayet Alemdar Mustafa Paşa:

- Gidelim, dedi, burada işimiz bitti; şimdi efendimizi kurtarıp tahta çıkartalım.

Bu sefer Ramiz Efendi Alemdar'ın yanına sokuldu:

- Paşam, dedi, siz Çelebi Mustafa Paşa ile konuşurken biz Şeyhülislâm Arap-zade Arif Efendi ile yeni kazaskerleri buraya çağırttık. Her ne kadar Sadr-ı âzamı hapsedip arkamızdan vurulmamızın önüne geçtikse de ulemanın da yanımızda bulunması yerinde olur. Ayrıca bir fetva almak gerekirse vakit geçirmemiş oluruz. Neredeyse gelirler biraz bekleyelim.

Zaman onların sabrını daha fazla taşırmadı. Dışarıdan ayak sesleri duyuldu. Birkaç Rumelili kenara çekildi; Şeyhülislâm, yanında kazaskerlerle içeri girdi.

Arapzade Arif Efendi'nin ürkek bir hali vardı; kavuğunun altında kaybolmak istercesine ufalmış gibiydi.

- Yeni şeyhülislâm sen misin?

- Evet paşa hazretleri.

- Çelebi Mustafa Paşa'nın ne olduğunu bilir misin?

- Evet paşa hazretleri; buraya gelirken öğrendik.

- Düş öyleyse önümüze; saraya, Sultan Mustafa'nın yanına gideceğiz. Din ve devlete dair işlerimiz vardır.

Şeyhülislâm gözlerini açıp kapadı, bir anda sararıp soldu, dizüstü çöktü. Hem nefes almakta güçlük çekiyordu, hem de kekeleyerek soruyordu:

- Sultan Mustafa mı? Yoksa padişahı da mı?

Alemdar hemen Arap-zade'nin omuzuna yapıştı, gırtlak kemiği yerinden oynarken olanca hiddetiyle bağırdı:

- Arap oğlu musun nesin? Kalk ayağa! Maksadın vakit kazanıp Sultan Mustafa'yı kurtarmak mı? İbret-i âlem için seni şurada gebertirim.

Arif Efendi güçlükle ayağa kalktı; birkaç dua mırıldandıktan sonra:

- Buyurunuz gidelim, dedi, buyurunuz.

İki Rusçuklu Arif Efendi'nin koluna girdi, birer kişi de kazaskerleri tuttu, hep birden dışarı çıktılar.

Şehir sanki uğulduyordu. Sinen, kaçan, kaybolmak isteyen insanlar olmalıydı etrafta.

Köşeleri, sokak başlarını, surların diplerini hep Rumelili askerler tutmuştu. Bir ellerinde tabancaları, diğer ellerinde kılıçları vardı. Renk renk elbiseleri, garip şiveleriyle sanki bu ülkenin adamları değilmiş gibi acayip bir hâl yaratıyorlardı.

Alemdar en önde yürüyordu; arkasından gelen beşbin kişi onu izliyordu. Atılan her adım, inip kalkan her göğüs özlenilen bir anın yaklaşmak üzere olduğunu haber veriyordu.

Topkapı Sarayı'na Soğuk Çeşme kapısından girdiler. Artık sarayın birinci avlusundaydılar. Görünürlerde hiç kimse yoktu; ne bir bostancı neferi, ne bir zülüflü baltacı, ne de bir muhafız vardı. Sanki burası terkedilmişti.

Avluyu bir solukta geçtiler. Babüsselâm önünde onlara üç kapı ağası sual sormak istedi. Bir anda bu üç ağa yere yıkıldı, ayaklar altında ezildiler.

- Açın bu kapıyı! Yoksa dünyayı başınıza deviririm. Din ve devlete dair işlerimiz vardır. Sultan Mustafa'yı göreceğiz.

İlk önce Alemdar'ın bu narasına ses çıkaran olmadı. Mustafa Refik Efendi yanılmış, aldatılmıştı galiba. Birazdan silâhlar patlayacaktı. Ondan sonrasını da hiç kimse kestiremezdi, kim sağ kalır, kim ölür bilinemezdi.

Kocaların oğlu acıyla kıvrandı; yine de konuşmuyordu. Zaten o ana kadar da hiç lâfa karışmamıştı, sadece dişlerini dudaklarına gömmüştü.

- Sıyırın silâhlarınızı! Yolunuzu kesenlere zinhar aman vermeyin.

Rumelili gazilerin silâhlarını çıkarmalarına vakit kalmadı, bir gıcırtı duyuldu. Babüsselâm ağır ağır açıldı. Bostancılar boyun eğmişlerdi.

Şimdi sarayın ikinci avlusundaydılar. Sol taraflarında Kubbealtı duruyordu. Karşılarında ise sarayın son kapısı Bâbussaade vardı. Fakat bu kapı tamamen açıktı. Birkaç ak ağa başlarını uzatmış hayretle gelenlere bakıyordu. Nihayet onlar da kayboldu.

Dışarıdan, surların dibinden, hatta daha gerilerden silâh sesleri, kulakları tırmalayan bir gürültü geliyordu.

Alemdar Paşa'nın adımları yavaşlamaya başladı. Etrafına bakınıyordu; bir şeyler araştırdığı, bir şeyler düşündüğü belli oluyordu.

Nihayet Alemdar durdu; Bâbussaade'yi süzdü, tekrar tekrar bakışlarını etrafında gezdirdi. Hiddetliydi, şaşkındı, tereddüt içindeydi. Acaba korkmuş muydu? Fakat birden rahatlar gibi oldu; ağaçların arkasına sinen bir yabancı görmüştü:

- Yakalayın şu herifi; tiz yakalayın!

Halil Ağa ile bir Rusçuklu koştu; yabancı adamı Alemdar'ın önüne bir solukta getiriverdiler.

- Adın ne senin?

- Hâlet!.. Vallahi hiçbir günahım yoktur.

- Ne iş yaparsın?

- Enderun ağalarındanım.

- Var git; Kızlarağasını tiz buraya çağır.

- Küçük Mercan Ağa'yı mı?

- Abe bu herif beni günaha sokacak! Ben o arabın adını nereden bileyim? Çağır işte; Urumeli'nden gelmişler, seni isterler de.

- Emredersiniz paşa hazretleri.

Hâlet Ağa ölümden kurtulmanın sevinciyle bir ok gibi yerinden fırladı; nefes bile almayı unutarak Bâbüssaade' den içeriye girdi.

O zaman Kocaların oğlu'nun dudaklarına gömülen dişleri kıpırdadı, ağzı yavaş yavaş aralandı. Gözlerinde yetişememenin, varamamanın, erememenin ateşi olanca şiddetiyle yanarken Alemdar Mustafa Paşa'nın karşısına dikildi:

- Ne yaparsın paşa? Niçin burada oyalanırsın? Kızlarağasıyla ne alışverişin vardır?

- Buradan öteye gitmek bize gerekmez!

- Niçin paşa? Henüz şu kapı açıkken bir an evvel içeriye girelim; Sultan Selim efendimizi bulalım, sonra sen yine dilediğin gibi hareket et.

- Abe Kocaların oğlu! Usûl müdür, mertlik midir ki, padişahların haremine baskın yapılsın? Sultan Selim haremde hapsedilmiştir; onu oradan çıkarmak bize yakışmaz. Biz padişahın mahremine el uzatamayız. İşte bunun için Kızlarağasını çağırırım ki, Sultan Selim efendimizi bulup buraya getirsin!

- Paşa yalvarırım! Paşa kulun olayım! Yapma! Zinhar vakit geçirmeye gelmez. Bir felâketle karşı karşıyayız; çok eğlendik, çok oyalandık. Bu ana kadar sustum, bütün yaptıklarında seni yalnız bıraktım, ama artık sabrım kalmadı.

Bu sırada yanlarına Ramiz Efendi sokuldu; onun da heyecan ve endişeden dudakları, elleri titriyordu.

- Kocaların oğlu doğru söyler, dedi. Paşam emir buyur; hemen şu kapıdan geçelim. Irz, namus, mertlik düşünülecek zaman değildir.

Bu sefer Alemdar Paşa'nın daha fazla hırçınlaştığı görüldü. Parmakları açılıp kapanırken sırtını döndü:

- Olmaz, dedi, elbet burada kalırız. Ben başbuğunuzum; emirlerime uymak gerek.

Başka lâf dinlemedi; hemen bir ağacın dibindeki çimenlere oturdu, gözlerini Bâbüssaade'ye dikti, öylece hareketsiz kaldı.

Kocaların oğlu başını iki yumruğunun arasına almıştı. Ramiz Efendi üzgündü, farkında olmadan etrafına bakınıyordu. Behiç, Tahsin, Refik ve Galip Efendiler ise kadere boyun eğmiş gibiydiler.

Birden Alemdar'ın ayağa kalktığı görüldü. Kubbealtının gerisindeki Haremin Arabacılar kapısında, vaktiyle Nevcivan'ın arabaya binmek için çıktığı kapıda, bir harem ağası belirmişti. Başında altın sırma şeritli bir kallavi, üzerinde oymalı bir üstlük, altında kırmızı şalvar, ayaklarında sarı yemeniler vardı. Şaşkın şaşkın etrafına bakınıyordu.

- Tiz şu arabı bana getirin.

Beş gazi birden koştu; harem ağasını yakaladıkları gibi âdeta uçurarak Alemdar'ın önüne bıraktılar:

- Kimsin sen?

- Kızlarağası Mercan Ağa kulunuz. Beni istemişsiniz efendim!

Küçük Mercan Ağa'nın yüzü gittikçe beyazlaşıyordu. Sarayın dışındaki uğultu ile silâh şakırtıları, ayrıca bu avluyu dolduran beş-bin kişi, bellerdeki çift kubur tabancalar, şişen pazular, kınından yarıya kadar çekilmiş kılıçlar Kızlarağasını büsbütün perişan etmiş, ayakta duramaz hale getirmişti.

- Abe Ağa! Bütün devletliler, Urumeli ağaları Anadolu hanedanları Sultan Selim efendimizi tekrar padişah görmek isterler; cülusunu beklerler. Ti buraya onun için gelmişiz. Tiz varasın; Sultan Selim efendimizi hapsedildiği yerden çıkarıp getiresiñ.

Küçük Mercan Ağa bu sözlerden bir şey anlayamamış gibi Alemdar'a gözlerinin akı büyüyerek baktı. Başındaki kavuk sallandı. Sadece boğazından birtakım acayip hırıltılar çıkıyordu.

O zaman Alemdar elini havaya kaldırdı, yumruğunu olanca hiddetiyle sıktı:

- Abe ne oyalanırsın pis arap? Durma; tiz dediklerimi yerine getir. Yoksa senin şu hançercikle karnını yararım!

Alemdar bir an sustu; artık gözleri heyecan ve korkudan yerinden fırlayacak hale gelen, durmadan titreyen Kızlarağasına nefretle baktı:

- Yıkıl karşımdan; tatlı canını kurtarmak istersen hemen Sultan Selim efendimizin yanına var.

Bu sefer Alemdar süratle elini kuşağına attı; o zaman Mercan Ağa ayılır gibi oldu, başını oynattı, gözlerini kırpıştırdı, sonra geri dönüp hâlâ; açık duran Bâbüssaade'ye doğru koşmaya başladı.

Kızlarağası gözden kaybolunca Alemdar Mustafa Paşa Şeyhülislâmı aradı.

Arap-zade Arif Efendi dualar mırıldanarak iki Rumelili askerin arasında bir ağacın dibinde duruyordu.

- Bana bak efendi! Sen de hemen Sultan Mustafa'yı bul, bütün bu olan biteni anlat, tahtını bırakıp bir kenara çekilsin. Yoksa elimizden lanetleme bir şey çıkar. Onun artık padişah olmadığını da bir fetva ile bildirmek sana düşer.

Arif Efendi Alemdar'a cevap veremedi. Sendeleye sendeleye Kızlarağasının ilerlediği yoldan koşmaya başladı. Bâbüssaade'den içeriye girdi.

Şimdi daha korkunç dakikaların elinde oyuncak olmuşlardı. Sahtiyan postallı, Rumeli kesimi saltalı, yeşil, kırmızı külâhlı, şâlı sarıklı Rumeli âyan ve askerlerinin doldurduğu bu avluda ölüm sanki elden ele dolaşıyordu.

Gözler hep Bâbüssaade'deydi. Ne kadar zaman geçti, kestirilmesine imkân yoktu. Terlerin elbiselerden dışarıya fırladığı, şakaklardan durmamacasına aktığı bir sırada Bâbüssaade'nin önünde Şeyhülislâm belirdi. Yürüyemiyordu; adeta emekliyordu.

- Ne oldu efendi? Tiz anlat bana!

Arif Efendi'nin anlatacak hali yoktu; buna rağmen son bir gayret daha sarfetti:

- Olmadı, diye inledi, olmadı!

- Ne olmadı?

- Sultan Mustafa kabul etmedi.

- Bre münafık herif! Şimdi seni doğrarım. Sen galiba işleri başka şekle soktun. Hemen yıkıl karşımdan; tiz bu işi düzelt.

Arif Efendi geri döndü, birkaç adım attı, yere kapandı, sonra doğruldu. Alemdar'ın kınından çıkan hançerini sanki sırtında hissediyormuş gibi titredi, bütün gücünü harcayarak tekrar Bâbüssaade'den içeriye girdi. Fakat Arap-zade'nin gözden kaybolmasıyla avluya fırlaması arasında pek fazla zaman geçmedi.

Şeyhülislâm dışarı fırlarken Bâbüssaade'nin iki kanadının kıpırdamakta olduğu görüldü. O zaman Kocaların oğlu'nun boğazını yırtarcasına bağırdığı duyuldu:

- Halil Ağa! Kapıyı kapatıyorlar! Yerköylülerle gel peşim sıra.

Bir solukta Bâbüssaade'nin önüne vardılar. Fakat yine de yetişemediler. Karşılarında şimdi demirden bir duvar duruyordu.

Kocaların oğlu'nun yumruğu inip kalkıyordu. Omuzu çürük içinde kalmasına rağmen kapıya bir insan gücünün çok ötesinde darbeler indiriyordu. Ne olursa olsun boşuna bir gayretti bu; demir kanatlar yerinden bile kıpırdamıyordu.

- Bre açın kapıyı! Açın derim size; yoksa hiçbirinizi sağ komam.

Alemdar'a da cevap veren yoktu. İçerisi bu dünyadan ayrılmıştı sanki.

- Ey Rumelili gaziler, yıkın şu kapıyı. Zinhar vakit kaybetmeyin!

Kocaların oğlu Alemdar'a sadece acı acı baktı. Alemdar göz göze gelmemek için başını çevirdi:

- Halil Ağa, merdiven bul, halat getir.

- Kederlenme Beğim. Kederlenme şahinim! Bu Halil her şeyin uhdesinden gelir. Allah'ın işi, ne denir?

Rumelili askerler koşuyorlar, ellerine geçirdikleri baltaları kazmaları, hattâ iri kalasları kapıya indiriyorlardı. Yine de demir kapı çökmüyordu.

Şimdi bir de içeriden, Harem tarafından feryatlar geliyordu. Kadın haykırmaları, imdat sesleri, hıçkırıklardı bunlar.

Kocaların oğlu Yerköylüler kuşaklarını çıkarıp halat yapabilmek için birbirlerine bağlanırken bu feryatları duydu; yıkılmamak için bir gazinin omuzuna dayandı. Süratle silkindi. Halil Ağa'nın güçlükle bulup kapının yanındaki duvara dayadığı merdivene ayağını attı:

- Bağladığınız kuşakları duvara fırlatın, diye bağırdı, kancalı ucu yukarda bir yere sıkışsın. Merdiven bitince kuşaklara sarılarak çıkacağım.

* * *

Sultan Selim o sabah erken uyanmıştı. Gün henüz ışımamıştı. Etrafta derin bir sessizlik ve boğucu bir hava vardı. Yukarı katta bulunan Refet Kadınefendi ile iki cariyenin duymamaları için yavaşça kalktı, mestlerini giydi, başına ince bir sarık sardı, yeşil işlemeli entarisini sırtına geçirdi, abdest almak için yandaki odaya geçti. O zaman hayret ve sevinçle duraladı. Refet Kadınefendi bir sedire oturmuş, başına beyaz tülbentten bir örtü almış, önüne Kur'an-ı Kerim'i açmış, okuyordu.

Gün artık doğuyordu; köşede yanan mum pencereden içeriye giren ilk ışıklardan ürkmüş gibi titriyordu. Biraz sonra etraf kırçıllaşacaktı.

Aylar geçmişti; hep böyle nice günler doğmuştu, sonra gece gelmiş, mumlar yanmış ve zaman bir bohça gibi birbirinin üzerine katlanmıştı.

- Refet neden erken kalktın, hasta mısın yoksa?

Refet Kadın irkildi; hemen Kur'an-ı Kerim'i öpüp bir rahlenin üzerine bıraktıktan sonra sür'atle ayağa kalktı:

- Efendimiz! Kusurumuzu bağışlayın; uyandığınızı anlayamadım. Size hizmet edemediğim için çok üzüldüm.

Sultan Selim başkadın efendisinin elini tuttu. Onu sedire oturttu, kendisi de yanına ilişti:

- Refet! Sende bu sabah başka bir hal sezerim. Benim bilemediğim bir derdin mi var?

- Asla efendimiz; sizi sıhhatli ve hep yanımda gördükçe ne derdim olacak? Mübarek yüzünüzün solmaması için gece ve gündüz Allah'ıma dua ederim. Hizmetinizde bir kusurum olursa o zaman kederlenirim.

- Niçin Kur'an okurdun?

- Pederiniz Sultan Mustafa hazretlerini birkaç gece evvel rüyamda görmüştüm; üzgün bir hali vardı. Onun için hatım-i şerif indiririm efendimiz.

- Niçin bu rüyayı bana söylemedin?

- Sizi üzmek istemedim; en ufak bir şekilde dahi ruhunuzun kararmasına gönlüm razı değildir.

Sultan Selim Refet Kadın'a derin derin baktı; başındaki beyaz tülbent ne de güzel yaraşmıştı. Gözlerinin buğulanmasına, şakak-

larındaki çizgilerin artmasına, yüzünün solmasına rağmen Refet Kadın ne iyi, ne temiz, ne saftı! Onu alnından öptü, sonra ellerini okşarken:

- Benim için de hatim indirir misin Refet? diye sordu. Bu hayata gözlerimi kapadığım zaman arkamdan ılık bir nefesin esmesini ne kadar isterim. Hele bu senin nefesin olursa...

- Efendimiz; yalvarırım böyle konuşmayın. Cariyenizi daha fazla harap eylemeyin. Siz inşallah, nice nice yıllar yaşayacak, tekrar tahta çıkıp hükümdar olacak, devletinize özlediğiniz faydaları sağlayacaksınız.

- Hiç ümidim yok Refet! Kullarım beni istemedikten sonra ben zorla iş yapmam.

- Yanılıyorsunuz efendimiz; geçenlerde Amber Ağa gizlice Halil Ağa denen birisinden haber getirip yakında kurtulacağınızı müjdelemedi mi? Kendinizi korumanızı tenbih etmedi mi? Siz yine de tedbir almaz, sakınmazsınız. Hiç olmazsa şu kapının arkasına bir şeyler dayasaydık.

- Günler geçti; ondan sonra hiçbir ses çıkmadı. Belki de bir teselli idi bu. Bir tek canımız kaldı; böyle zelil yaşamaktansa, Tanrı'ya yalvarırım, onu da bir bahane bulup en kısa zamanda benden alsın!

Refet Kadın'ın gözleri dolu dolu oldu. Erkeğini o kadar çok seviyordu ki, onun yerine kabil olsa ölmeye razıydı. En büyük acısı da, bu hücreye hapsedildiklerinden itibaren tam ondört aydan beri erkeğini gerektiği gibi avutamamış olmasıydı.

Karşıda bir neyle bir tanbur duruyordu; onlar bile üzerlerinde gezinen hassas ve zarif parmaklardan uzak kalmışlardı. Bu odada artık musikinin ılık nağmeleri dolaşmıyordu, bu odada bir güftenin, bir şiirin içli mısraları okunmuyordu. Bu odada sadece bir gönülün hicran dolu nefesi vardı.

Refet Kadın ayağa kalktı:

- Müsaade ederseniz, dedi, sizi avutamayan, sizi eğlendiremeyen bu aciz kulunuz hiç olmazsa ibrik ve leğen getirip abdest almanıza yardım etsin.

Sultan Selim kadını göğsüne doğru çekti; başındaki örtüyü omuzlarına indirip saçlarını öptü:

- Refet, dedi, dinle beni; eğer sen yanımda olmasaydın ben bu kadar ay nasıl dayanırdım? Nasıl sabrederdim? Gel beraber namaz kılalım; Tanrı'ya bizi birbirimizden ayırmaması için yalvaralım.

Namazlarını kıldıktan sonra iki cariyenin getirdiği kahvaltıyı büyük bir sessizlikle yediler. Lokmalar boğazlarından güçlükle geçiyordu, yine de mutlu görünüyorlardı.

Cariyeler köşedeki mumu söndürmüşler, temizlik yapmak için tekrar yukarı kata çıkmışlardı.

- Refet! İster misin, sana biraz ney çalayım? Nefesim kalmışsa şayet. Çünkü kırkyedi yaşında olmama rağmen kendimi çok yaşlanmış hissediyorum.

- Lütfedin efendimiz; ne zamandan beri sazlarınıza hiç el atmadınız. Bu arzunuz Allah'ın bir lutfu olsa gerek.

Sultan Selim gülümsedi; ayağa kalktı, tanburunun yanında duran neyini aldı, onu kendisinden bir parçaymış gibi seyretti. Ney sesi bütün gönülleri yıkardı.

Fakat neyini çalmaya vakit kalmadı; dışarıdan birtakım gürültüler gelmeye başlamıştı. Galiba haremin koridorlarından koşuşanlar da vardı.

Sultan Selim kaşlarını çattı, elindeki neyi bırakmadan uzun uzun gürültüleri dinledi. Refet Kadın ise tekrar ayağa kalkmıştı; o da heyecanlanmış, hatta telâşlanmıştı. Öyle acayip sesler geliyordu ki kulaklarına, kendi âlemine bırakılmış bu yerde, önlerine dökülen bu bağırtıların mânâsını anlamak çok güçtü.

- Efendimiz! Ne oluyor acaba? Öğrenmek mümkün değil mi? Beni bu sabah ürküttünüz; artık korkuyorum.

- Hayırdır inşallah Refet! Kendini asla yese kaptırma. Kimbilir, belki de...

Birden cariyeler telâşla yukarıdan aşağıya indiler. Pakize isimli olanı yere diz çökerken:

- Ara pencereden gördüm, dedi, birkaç ağa ve bostancı kılıçları ellerinde buraya doğru geliyorlar!

- Yanlış görmeyesin Pakize?

- Hayır efendimiz; pek hiddetliydiler, durmadan etraflarına bakınıyorlardı. Sanırım ki, onlara Sultan Mustafa'nın cariyesi Peykidil yol gösteriyordu!

O zaman Sultan Selim bir şeyler sezer gibi oldu; gürültülere, bulundukları yere doğru yalın kılıç koşanlara bir mânâ vermeye çalıştı. Farkında olmadan oda kapısına baktı; birden aklına geldi.

- Kapıyı, dedi, kapıyı iyice sürmeleyin, arkasına eşyalar yığın.

Fakat geç kalmışlardı; iki cariye ileriye doğru atılırken kapı bir omuz darbesiyle ardına kadar açıldı!

Bir an gözlerde şimşekler çaktı, dudaklar hayret ve heyecandan titredi. Sonra derin bir sessizlik oldu. Fakat kanlanmış, irinlenmiş bir çift göz Sultan Selim'e nefretle baktı.

Bu gözün sahibi Sultan Mustafa'nın Hazine vekili Zenci Nezir'di. Yanında Başçuhadar Gürcü Abdülfettah, Hazine kethüdası Sırp Ebe Selim duruyordu. Arkasında ise Başemirahur Ali ile Bostancı Deli Mustafa vardı. En geride ise yirmi kadar bostancı ve baltacı göze çarpıyordu. Hepsi kılıçlarını çekmişlerdi; uçları Sultan Selim'e dönüktü, odanın loşluğuna rağmen yine de bu kılıçlar parlıyordu.

- Kimsiniz? Benden ne istiyorsunuz?

Zenci Nezir bir et parçası kadar iri dudaklarını büsbütün aşağıya doğru sarkıttı; üç kadının ürkek ve yalvaran bakışlarına, neyini ileri doğru uzatıp kendilerini gittikçe sararan bir yüzle seyreden Sultan Selim'in haline aldırmadan:

- Son saatin geldi Selim, dedi, hesabını düreceğiz.

- Ben sizlere ne yaptım? Ne kötülüğümü gördünüz?

- Bunca fitne senin başının altından çıkar; Alemdar denen hilebaz ile Kocaların oğlu denen it sarayı kuşattılar. Bâbüssaade'nin önüne kadar dayandılar. Bidayette Refik Efendi ile birtakım namussuzun lâfına kanıp Alemdar'a inanmıştık. Bereket versin ki, Bâbüssaade'yi vaktinde kapattık. Şimdi seni kurtarabilmek için kapıları kırmaya çalışırlar.

- Benim bu işlerden zerrece haberim yoktur.

- Yalan söylersin Selim. Hepsini sen kışkırttın, el altından haber salıp onları Rumeli'nden buraya kadar getirttin. Efendimiz Sultan Mustafa'nın emridir; seni de Şehzade Mahmud'u da gebertelim ki, geride saltanata ortak olacak kimse kalmasın.

Sultan Selim gülümsemeye çalıştı. Sultan Selim sol elini kaldırıp titreyen sakalını tuttu. Biliyordu, artık lâf söylemek faydasızdı, cellâtları hükümlerini çoktan vermişlerdi. Yine de Allah'tan ümit kesilmezdi. Dışarıda kendisini kurtarmak için çalışanlar vardı.

Nitekim gürültüler, bağırışmalar, naralar daha fazla sıklaşmıştı, hattâ yaklaşıyordu da.

- Her şeyi bilen ulu Tanrıma sığınırım, diye fısıldadı, eğer beni öldürürseniz, kanım en kısa zamanda hepinizi boğar! Mustafa! Sultan Mustafa! Ben sana böyle mi davrandımdı? Aleyhime çalıştığını bildiğim halde seni serbest bıraktım, kılına bile dokundurtmadım. Allahım! Bu zalimleri cezasız bırakma!

Sultan Selim'in gözlerine sanki bir ışık girmişti. Sararmış solmuş yüzünde gittikçe yayılan bir parlaklık vardı.

Zenci Nezir duraladı. Zenci Nezir bir adım geri çekildi, hatta Zenci Nezir yardım ararcasına etrafına bakındı. Pişman mı olmuştu, ürkmüş müydü? Bilinemez! Yine de çabuk toparlandı:

- Ne oyalanırsınız? diye bağırdı. Üşüşün, vurun namussuza!

O zaman bir çığlık işitildi:

- Efendim! Sultanım! Padişahım! Ben sağ kaldıkça kimse sana el süremez! İmdat, efendimizi öldürüyorlar!

Refet Kadın birden büzüldüğü yerden fırlamış, Sultan Selim'in önüne geçmişti.

- Kadınım! Bari sen canını kurtar. Çekil önümden, zararları dokunmasın bu hainlerin sana.

- Hayır efendimiz, asla! Ben sensiz ne yaparım? Padişahım ben sizi çok...

Refet Kadın sözünü tamamlayamadı; Zenci Nezir'in eli uzandı, onu bütün şiddetiyle çekti, ağzının ortasına bir tokat attı, sonra bir bohça gibi sedire fırlattı. Refet Kadın bir anda bayılmıştı; acısını geçici de olsa unutmuştu.

O zaman iki cariyenin feryadı odayı kapladı:

- Kıymayın efendimize, kıymayın!

Onları da birer tokat yere yıkmaya yetti. Artık Sultan Selim'in sığınacağı sadece Tanrısı kalmıştı.

- Üşüşün! Vurun! Zinhar çekinmeyin!

Kılıçlar havada sallandı. Evvelâ, gözleri yerinden fırlamış, dudaklarından köpükler saçan Zenci Nezir'in kılıcı indi. Sultan Selim geri çekildi, neyini uzattı; ney ikiye bölündü, yere düştü.

Dışarıdan ayak sesleri duyuluyordu, koridorlarda koşuşanlar vardı. Acaba Bâbüssaade kırılmış, Alemdar Paşa ile Kocaların oğlu yardıma mı gelmişti?

Sultan Selim sendeleyerek bekledi; bir saniyesi kalmıştı, ne olacaksa bu bir saniyenin içinde olacaktı. Yine de her şey boşunaydı; acı çekmek, ummak, beklemek, hattâ çırpınmak hep boşunaydı.

Bir bestenin içli nağmesi kulaklarında çınladı, bir tanburun dolgun sesi bütün benliğini sardı. Dışarıdaki gürültüler kesilmişti, koridorlarda koşuşanlar da yoktu. Ayak sesleri uzaklaşıyordu.

Zenci Nezir'in kılıcı bir daha kalktı; bu sefer Sultan Selim'in yüzünün sağ tarafına indi. Sultan Selim'in şimdi sağ yanağı, sakalıyla birlikte çenesinin ucundan sarkıyordu.

- Haydin!

Artık durmadılar; kılıçlar kalktı, kılıçlar saplandı. Sultan Selim tekbir getiriyordu. Nihayet yere yığıldı. Kapalı gözlerini bir kere açabildi, sanki delik deşik olmuş vücudunu görmek istiyordu. Durmamacasına kan sızıyordu bütün vücudundan. Hafifçe kıvrıldı, ellerini yanına bıraktı ve sonra bir daha kıpırdamadı.

O zaman Refet Kadın'ın yerinden fırladığı, etrafına bakındığı, olan biteni anlamaya çalıştığı görüldü. Sultanın yerde kanlar içinde yattığını farkedince hemen üzerine kapandı:

- Efendimiz! Bensiz nereye gidersiniz? Yalvarırım; beni de öldürün! Kaatiller, kaatiller!

Tebdil hasekisi Hacı Ali Ağa, Refet Kadın'ı kolunu büke büke, sanki köklü bir ağacı söküyormuş gibi eşinden, erkeğinden ayırdı. Onun çırpınmasına, gözyaşlarına aldırmadan bir yumruk atıp tekrar bayılttı.

Bu sefer Zenci Nezir'in sesi duyuldu:

- İki bostancı şu leşi bir şiltenin üzerine koyup Arz odası ile Bâbüssaade'nin arasındaki yere bıraksın. Alemdar kelbi kapıyı kırınca padişahlarının halini görerek ibret alsın, bu suretle Sultan Mustafa efendimizin işine burnunu sokmasın. Biz de hemen Şehzade Mahmud'un hesabını görmeye gidelim.

Sultan Mustafa'nın odalık cariyesi Peykidil kapı ağzından içeriye bakıp zevkinden vahşi kahkahalar atarken onlar Sultan Selim'in etrafa yayılan kanlarını da çiğneyerek olanca hiddetleriyle dışarıya fırladılar:

- Nerede? Şehzade Mahmut nerede?

Durmadan koşuyorlardı; kılıçlarını sallayarak, küfürler ederek koşuyorlardı. Bu sefer en başta Ebe Selim vardı. Önlerinden ise üç

harem ağası gidiyordu; onlar da birisini arıyor olmalıydılar. Bu üç harem ağası, boncuk boncuk ter döküyorlardı. Bir tanesi, Anber Ağa olanı, adeta inleyerek bağırdı:

- Efendimiz Sultan Selim'i kurtaramadık, bari Şehzade Mahmud'a yetişelim!

Bir cariye korkuyla duvara yapıştı, bir diğeri yüzükoyun yere kapandı, bir başkası da:

- Şehzadeyi Cevri Kalfa odasına kaçırdı! diye seslendi.

Ebe Selim korkunç bir küfür savurdu. Amber Ağa ve iki arkadaşı Kasım Ağa ile Hafız İsa Ağa, biraz rahatlamış gibi duraladılar. Sonra yine koşmaya başladılar, bu üç kişi ile kaatiller arasında korkunç bir yarış vardı.

Nihayet Altın Yol'a geldiler. Burası, vaktiyle padişahların sevinçli günlerinde cariyelerine, harem ağalarına, kalfalara altın saça saça yürüdükleri yoldu. Karşıda duvara bitişik taş bir merdiven göze çarpıyordu.

Kasım Ağa soluyarak:

- Yetiştiler, diye inledi, ben gelen habisleri oyalamaya çalışırım; siz hemen yukarı çıkıp şehzadeyi başka yere kaçırmanın çaresine bakın.

Amber Ağa ile Hafız İsa Ağa merdivenleri tırmandılar. Kasım Ağa kılıcını çekip bekledi.

Ebe Selim nefes nefese Kasım Ağa'nın karşısına dikildi, kanlı kılıcını göstererek.

- Ağa, diye bağırdı, şehzade fermanlıdır; hemen yol aç. Sonra sana çok zararımız dokunur.

Kasım Ağa, Sultan Selim'i çok seven, o güne kadar bir hizmeti dokunamadığı için üzülen bir insandı, yukarıda Cevri Kalfa odasında başka bir kapı olmadığını, bu merdivenden başka oraya yol bulunmadığını bildiği halde yine de iki arkadaşının bir şeyler yapmasını umarak karşısındaki katilleri oyalamak için çareler aradı:

- Harem-i Hümayuna yabancıların girmesi yasak ve günah iken sizler ne hakla buralara kadar uzanırsınız? Savulun!

Ebe Selim galiba günahtan korkar olmuştu; duraladı, hatta şaşkın şaşkın etrafına bakındı. Fakat Zenci Nezir'in yine iğrenç sesi duyuldu:

- Bre Ebe Selim ne oyalanırsın? Şehzade yukarıda imiş; hemen onun hesabını görmek gerek. Başladığımız işi yarıda bırakırsak kellelerimizden oluruz.

Bu sırada, biraz geriden bir mızrak uçtu; Kasım Ağa'nın göğsüne saplandı. Kasım Ağa inledi ve yere yıkıldı. Düşerken bile ağlıyordu.

İşte yolları açılmıştı; yukarıdaki iki arap ağayı da nasıl olsa temizlerler, sonra hiç vakit kaybetmeden Şehzade Mahmud'un işini görürlerdi. Bu suretle tahta çıkacak kimse kalmayınca Alemdar Paşa kapıları kırsa bile efendileri Sultan Mustafa yaşar, kendileri de canlarını kurtarıp mükâfatların en büyüğüne konarlardı.

Bir solukta merdivenlere atıldılar. Fakat daha fazla ilerleyemediler; tepelerine kıvılcım yağmaya başlamıştı. Hemen yüzlerini elleriyle kapadılar!

Cevri Kalfa merdivenin üst başında idi. Pabuçsuz ayaklarını iki yanına açmış, şalvarını toplamış, saçları çözülmüş, gözleri hırstan yuvalarından fırlamış Cevri Kalfa! Bir taraftan küfür edercesine bağırıyor, bir taraftan da ellerinin yanmasına aldırmadan bir çömlek dolusu harlı külü avuç avuç katillerin yüzlerine savuruyordu:

- Kaçılın namertler! Savulun mertlikten nasibini almamış kahpeler!

Ateşli küller durmadan yağıyor, adeta kaatilleri kavuruyordu. Onlar, bir türlü ellerini yüzlerinden çekemiyorlar, bir adım bile ilerleyemiyorlardı.

- Amber Ağa! Hafız İsa Ağa! Benim yiğit ağalarım! Hemen odaya girip tavana yakın pencereden şehzadeyi dama çıkartın. Cevri Kalfanız burada; elimden geldiği kadar bu kancıkları oyalarım.

Cevri Kalfa avuçları tutuşup yanarken bile külleri savurmaktan vazgeçmedi. Ne yazık ki, çömlekteki korlu kül nihayet bitti. Cevri Kalfa'nın dudaklarına acı bir gülümseme yayıldı. Yanaklarından terler boncuk boncuk süzülürken, çömleği Ebe Selim'in kafasına fırlattı. Sonra gırtlağı yırtılırcasına bağırdı:

- Alçaklar!

Kaatiller küllerin tükendiğini fark edince doğruldular. Zenci Nezir hemen ileriye atıldı, bir hamlede Cevri Kalfa'nın yanına vardı, onu saçlarından kavradı, başını duvara çarptı sonra karnına bir tekme indirdi.

- Amber Ağam! Hafız İsa Ağam! Benim aslan ağalarım! Artık benden hayır beklemeyin; şehzademi evvel Allah sonra size emanet ederim!

Cevri Kalfa yere çöktü; Zenci Nezir ile Ebe Selim onu çiğneyerek kapıdan içeri girdiler. Karşılarına çıkan odayı geçtiler, dipteki odaya vardılar.

Amber Ağa tavana yakın küçük pencereyi kırmış, Şehzade Mahmud'a omuz vermişti. Hafız İsa Ağa ise gelenlerin karşısına dikilmişti. Fakat kaatillerin oyalanacak vakitleri yoktu. Ebe Selim hançerini çıkardı, olanca şiddetiyle savurdu. Hançer havada uçtu, Şehzade Mahmud' un kolunu sıyırarak geçti.

Amber Ağa son bir gayret daha sarfetti, bütün kuvvetini harcayarak şehzadeyi yukarı doğru itti!

- Kaçıyor! Kurtuluyor! Salıvermeyin!

Kaatiller Hafız İsa Ağa'yı da yaralayarak devirdiler, fakat yetişemediler; şehzade dama çıkmıştı!

Amber Ağa'nın yüzüne iki damla kan düştü; bu Şehzade Mahmud'un kolundan ve pencerenin kenarına çarpan alnından akan kandı.

Amber Ağa gülüyordu. Amber Ağa siyah yüzünü tüm kaplayan terlere aldırmadan gülüyordu...

* * *

Kocaların oğlu, duvarın üzerine bir kanca ile attıkları kuşakları kavrayıp, ayaklarının kaymasına, dizlerinin patlamasına, başının çarpmasına, avucunun sıyrılmasına aldırmadan yine de tırmanmaya başlamıştı. Hava sıcaktı galiba; ondan olacak. Halil Ağa durmadan terliyordu. İki elinde de tabanca vardı Halil Ağa'nın; bakışlarını duvarın tepesinden ayırmıyordu. Oradan birisi başını uzatacak olsa hemen tetiği çekecekti.

Bâbüssaade'ye durmadan inen balta ve kazma sesleri, kütüklerin darbeleri, Alemdar'ın naraları etrafı çınlatıyor, duvarları aşıyor, yayılıyordu.

Yerköylü gaziler başka merdivenler de bulmuşlardı; şimdi onları birbirine ekliyorlardı. Birazdan dayayacaklar, tırmanamadıkları

duvara merdivenle çıkıp damın üzerinde beylerini yalnız bırakmayacaklardı.

Birden Halil Ağa'nın tabancası patladı; duvarın üzerinde görülen bir baş çekildi. Kocaların oğlu elini uzattı; pazuları şişer, adaleleri gerilirken kendini dama çekti. Hemen döndü, ayağa fırladı, kılıcı inip kalktı.

- Abe yiğitler! Beyiniz gözden kayboldu; siz hâlâ burada oyalanır mısınız? Dayayın o merdiveni şuraya.

Halil Ağa tabancaları kuşağına soktu; bir delikanlı çevikliğiyle iyice bağlanamamış merdivenleri çıkmaya başladı. Arkasından birkaç Yerköylü gazi de onu izledi.

Kocaların oğlu'na yine de yetişemediler; o aşağıya çoktan atlamış, karşısına çıkan iki kişiyi devirmiş, kapıyı açmak için Bâbüssaade'nin içine doğru koşmaya başlamıştı.

Gaziler ise çıktıkları merdiveni zorla çektiler, öteki tarafa sarkıttılar, başta Halil Ağa olmak üzere aşağıya indiler.

Önlerinde bir şilte vardı; ona hiç bakmadılar bile. Nitekim Kocaların oğlu da bunu görmemişti.

Mehmet Bey kol demirlerini omuzlamış, yuvalarından oynatıyor, teker teker fırlatıyordu.

Civarda kimseler yoktu. Yalnız uzaklarda, koğuşların kenarında, haremin Kuşhane kapısı önünde birkaç gölge kıpırdıyordu. Galiba Kuşhane damının üzerinde de birisi vardı; şaşkın şaşkın etrafına bakınıyor, aşağıya işaretler veriyor, sesleniyordu:

- Lala! Lala!

Kocaların oğlu bunları ne gördü, ne de duydu. Son bir gayret daha harcadı; bütün kol demirlerini attı, kilitleri çevirdi, baltaların delik deşik ettiği iki kapı kanadını ardına kadar açtı.

- Haydi Alemdar Paşa! Durmayın!

Kocaların oğlu geri döndü. Ne olursa olsun hareme girecekti; Sultan Selim oradaydı. Fakat ilerleyemedi; Arz odasının önündeki şilteyi görmüştü. Entarisi kâmilen yırtılmış, sağ yanağı çenesine düşmüş, başı yarılmış, vücudu delik deşik olmuş Sultan Selim bu şiltenin üzerinde kanlar içinde kıpırdamadan yatıyordu.

Kocaların oğlu boğulur gibi oldu; elinden kılıcı düştü, diz çöktü, donup kalan gözlerini şilteden ayıramıyordu:

- Efendimiz! diye inledi. Ey büyük insan; demek seni kurtaramadık. Lânet olsun bize!

Kapıdan içeriye evvelâ Alemdar Paşa girmişti. Kocalarının oğlu'nun dizüstü çöktüğünü, biraz ilerideki bir şilteye yaşlı gözlerle baktığını görünce:

- Ne var orada, diye sordu, kim bu?

Ona güçlükle işitilen, kurumuş, mânâsını kaybetmiş bir ses cevap verdi:

- Alemdar Paşa, ettiğin hatayı anladın mı şimdi? İşte Sultan Selim orada yatar!

Alemdar Paşa evvelâ inanamadı; sonra sendeleyerek koştu. Sultan Selim'in üzerine kapandı. Hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı:

- Vah efendim! Vah padişahım! Seni tahta çıkarmak için bunca yol yürüyüp buralara kadar gelmişken gözlerim seni bu halde mi görecekti? Ben bu Enderun halkının hepsini kılınçtan geçirmem de ne yaparım?

Şimdi etrafına Rusçuklu askerler, âyanlar dolmuştu. Hepsi şaşkındı; hele paşalarının ağlamakta olduğunu görünce ne yapacaklarını bir türlü kestiremez olmuşlardı. Bir tanesi:

- İntikam! diye bağırdı.

Buna binlerce ses aynı anda cevap verdi:

- İntikam.

- Paşamız bize izin versin!

Şimdi binlerce Rumelili asker Alemdar Paşa'dan bir işaret bekliyordu. Bu işareti alır almaz hemen koşacaklar, önlerine çıkanı kılıçtan geçirecekler, Topkapı Sarayı'nın altını üstüne getirecekler, ateşe verip yerle bir edeceklerdi.

Nitekim bu izni vermek için, gözlerindeki yaşları kurulamaya lüzum görmeden Alemdar Paşa doğruldu. Fakat Ramiz Efendi hemen, inleyerek önünde diz çöktü:

- Aman Paşam, biraz sabır buyurun; şimdi ölmüşe ağlanacak, ölmüşün intikamı alınacak zaman değildir. Devleti kurtaracak pek az vaktimiz vardır, çünkü tahtın öteki sahibinin, Şehzade Mahmud'un ne olduğunu bilmiyoruz!. İnşallah ona bir zararları dokunmamıştır. Hemen emir buyurun; Sultan Mahmud'u arasınlar!

Alemdar yerinden sıçradı, silkindi, dermansız kalmış gibi derin bir nefes aldı. Sonra sesine aynı gür ifadeyi vererek olanca şiddetiyle bağırdı:

- Ey âyanlar! Ey Rumelili gaziler! Sultan Mahmut efendimize bakın! Kapıları kırın, dolapları devirin, damlara çıkın, ne yaparsanız yapın, Sultan Mahmut efendimizi bulup buraya getirin. Sultan Mustafa'yı da yakalayıp bir kovuğa takın!

Etraf karışıktı. Konuşanlar, bağrışanlar, nara atanlar, Enderun koğuşlarına dalıp yük kapaklarını ardına kadar devirenler, birbirini takip etti. Ama şehzade nasıl bir insandı, onu tanıyan var mıydı; hiç kimsenin hatırına gelmiyordu. Her yerde korkudan bir kenara büzülmüş insanlara rastlıyorlardı. Bir köşeye çekilip dua edenler görülüyordu.

Arz odasının önündeki oymalı mermer korkuluğun bir kenarına ilişen Alemdar Paşa da heyecanla askerlerinin etrafa dağılışına bakıyor, yumruğunu dizine indiriyordu. Kocaların oğlu ise diz çöktüğü yerden hâlâ kıpırdamamıştı.

Birden karşıdan dört kişi göründü; biri önde yürüyordu, diğer ikisi aralarına aldıkları on sekiz yaşlarında bir gencin kollarına girmişti.

Alemdar Mustafa Paşa dikildi; gelenleri hiç tanımıyordu! Nereden çıkmışlar, ne maksatla yanlarına sokulmaya çalışıyorlardı?

- Abe şunlara bakın; kim ola bunlar?

Önde yürüyen Enderun imamlarından Ahmet Efendi idi, hemen koştu, hiç kimsenin lâf söylemesine vakit bırakmadan:

- Sultan Mahmut efendimizi getirdik, dedi, biraz evvel damdan indirip yaracıklarını temizledik, yüzlerini yıkadık. Paşa hazretleri; halifelik nöbeti Sultan Mahmut efendimizindir. Ben kendilerine biat ettim; bu hayırlı işin tamamlanması size kalmıştır.

- Padişah ortadaki midir?

- Beli!

- Kollarına giren kimdir?

- Lalası Mehmet Bey'le Tayyar Efendi. Zaten Amber Ağa ile Kasım Ağa'yı hareme salan Lala Mehmet Bey olmuştur. Ne yazık ki, vaktinde yetişip Sultan Selim efendimizi kurtaramadılar.

Alemdar daha fazla oyalanmadı; hemen koştu, eğildi, Sultan Mahmud'un eteklerini öptü:

- Ah padişahım! Ben amcanızı tahta çıkarmak için ti Urumeli'nden buralara kadar geldim. Bu kör olası gözlerim hâlbuki neler gördü! Hamdolsun, onun yerine sen padişah oldun! Asla ona kıyanları sağ koman; hepsini kılınçtan geçiririm.

Sultan Mahmud'un hâlâ kaşından ve kolundan kan sızıyordu. Üstü perişandı, ayaklarında, çıplak olarak damdan indiği için, bir yerden acele ile bulunup getirtilen bir çift çedik pabuç vardı. Ömrü boyunca bu kadar kişiyi bir arada görmediğinden hayretler içindeydi. Ayrıca geçirdiği korkunç olayın etkisiyle yüzü sapsarıydı. Yine de cesaretle Alemdar'a bakıyordu:

- Paşa! Ben kaatilleri hemen buldurtur, sana gönderirim! Sen evvelâ askerini dağıt, silahlarını çıkar. Hırka-i Şerif dairesine gel; beni orada gör! Seni evvelâ Sadaret kaymakamı yaptım. Kısmetse biraz sonra mührü de verir, Sadr-ı âzam kılarım!

- Sultanım! Hepsine razıyım; yalnız amcanızın hediyesi olan şu hançerden ayrılmayayım!

- Pekâlâ paşa; sen şimdi dediklerimi yapıp birazdan huzuruma çık!

Sultan Mahmut geri döndü; ağır adımlarla uzaklaştı.

Alemdar Mustafa Paşa arkasından bakıyordu. Biraz sonra padişahın bütün dediklerini yerine getirecek, askerlerini dışarı çıkaracak, silâhlarını bırakacak, Hırka-i Şerif dairesine gidecekti.

Bir el omuzuna dokundu. Alemdar Mustafa adeta sıçradı. Karşısında Kocaların Mehmedi'ni görünce biraz rahatladı:

- Ne istersin Kocaların oğlu?
- Paşa kardeş; senden son defa bir dileğim var!
- Buyur!
- Mührü kabul etme!
- Niçin?
- Bizler Rumelili gazileriz, serhad boylarının adamıyız. Devlet işlerinden, siyasetten anlamayız. Gel biraz sonra hep beraber Çırpıcı Çayırı'na çekilelim. Sultan Mahmud'un her türlü tehlikeden uzak kaldığına inandıktan sonra da memleketimize dönelim. Rusçuk, Silistre, Yerköy hep bizleri bekler. Moskoflu hâlâ oradadır; onlara karşı koyacak bizlerden başka kim var ki? Sen bu şehirde günün birinde yalnız kalır, erirsin Alemdar Paşa!

- Sen neler sülersin abe Kocaların oğlu? Padişahın emridir bu; elbet mührü alıp bu devlete ben de hizmet ederim!

- Son sözün bu mu paşa kardeş?

- İlki de, sonu da bu Kocaların oğlu.

- Öyleyse bana izin ver, ben geri dönerim.

- Biraz oyalanmaz mısın?

- Tahammülüm kalmadı artık. İğreniyorum buralardan. Sultan Selim'in acısını bir türlü unutamam. Yalnız sana beşyüz Yerköylü gazi bırakırım. Onlara ihtiyacın olmadığı zaman gönderirsin.

Alemdar Mustafa Paşa Kocaların Mehmedi'ni süzdü, bir an dudakları titredi, sonra gözlerini kapatıp arkasına dönerken:

- Sen bilirsin Kocaların oğlu, diye fısıldadı, sen bilirsin; yolun açık olsun! Hâlbuki ben sana yüksek bir görev vermeyi düşünürdüm.

- Hiçbir şey istemem! Hiçbir şey istemem!

Uğultular, koşuşmalar hâlâ devam ediyordu. Kocaların oğlu da olduğu yerde sallanıyordu.

Aşağıda Bağdat Köşkü'nün sofasında ise Sultan Dördüncü Mustafa dişleriyle ellerini paralayıp kendisini hapsetmek için gelenlere durmadan bağırıyordu:

- Ben tahttan inmedim! Mahmud'u kim çıkardı? Defolun karşımdan!

Ve Yine Ümit

KOCALARIN oğlu'nun yanında Halil Ağası vardı, arkasından beş yüz atlısı geliyordu. Önünde ise ovalar, ağaçlar, dereler uzanıyordu.

İşte günler geçmişti; hep yürüyorlardı. Ağır da olsa oyalanmadan ilerliyorlardı. Bir yangın gecesi başlayan, sonra durmak dinlenmek bilmeyen on üç yılın hikâyesini yaşamıştı Kocaların oğlu! Zaman zaman daha gerilere doğru da gitmişti! Sonuç acı ve korkunçtu.

- Beğ! Ağlar mısın yoksa?

Halil Ağa'nın külâhı arkaya doğru kaymıştı; alnında kavrulup kalmış gibi birkaç tel beyaz saç duruyordu.

- Ağlamıyorum Halil Ağa, bunu daha evvel sana söyledim; babama da, ağama da söz vermiştim zaten!

- Ağlama ya Beğ, geçmişi hepten unut; gözyaşlarıyla seni Cihancık görürse üzülmez mi sonra?

- Cihancık mı dedin Halil Ağa?

- Niye şaştın Beğ? Yoksa sevdiciğinin adını mı unuttun?

- Ya! Kızcağız bizi karşısında görünce öyle sevinecek ki. Yerinde duramayıp bir sana sarılacak bir bana!

- Neyse! Başka şeyler konuşalım biraz Halil Ağa!

- Yok Beğ! Lâf açılmışken süleyeyim; artık davullu, zurnalı düğün olmaz! Sultan Selim'in yarası gönlümüzde kanarken eğlenmek bize yaraşmaz! Ne yapalım, buna da şükür, sizi sessiz sedasız gerdeğe sokuveririz!

Kocaların oğlu silkindi, hırsla başıboş bıraktığı atının dizginlerine yapıştı:

- Sus, diye bağırdı, sus; konuşma daha fazla Halil Ağa!

- Ne yaptım ben sana Beğ? Tübeler olsun; yine bilmeden bir yerini mi acıttım?

Kocaların oğlu atından indi; beş yüz gazinin şaşkın bakışları altında yavaş yavaş ilerideki bir ağaçlığa doğru yürüdü.

Ağaçların arasından bir su akıyordu; etraf boş, terkedilmiş gibiydi.

Kocaların oğlu suyun başına oturunca karşısına dikilen Halil Ağa'nın gözlerinde bir ışık parladı:

- Abe Beğ! Unutmadın demek; Cihancık'la siz burada kavga etmiştiniz ama, yine de burası uğurlu gelmişti! Şu suya başımızı sokalım da biraz serinleyiverelim!

Kocaların oğlu elini uzattı. Halil Ağa'nın elini tuttu; onları, o porsuk, damarları fırlamış, nasırlaşmış eli öptü, kokladı:

- Halil Ağacığım, diye fısıldadı, sen benim babamsın, ağamsın, yoldaşımsın; sensiz yaşayamam, bırakma beni! Her derdimi, her kahrımı çekersin, benim için durmaz, dinlenmezsin. Ne kadar nankörüm; bütün bu iyiliklerine rağmen yine de seni kırar, hırpalarım.

- Abe beğ! Süleme bana büle lâflar, sırası mı bunların şimdi?

- Halil Ağa; dinle beni! Sen önden git; Cihan'ı Rusçukta bul.

- Cihan'ın Rusçuk'ta ne işi var Beğ? O, Yerköy'de, çiftliğimizde, senin hasretinle yanıp tutuşur!

- Bilmiyorsun Halil Ağa! Cihan şimdi Rusçuk'tadır; bir mektup yazıp oraya gitmesini söyledim.

- İyi etmişsin Beğ! Ne de olsa Yerköy tehlikelidir; muhafızları var yanında ama, Ruslar ani bir baskın yaparsa kızcağız şaşırıp kalırdı. Ben de hep bunu düşünürdüm.

Halil Ağa anlamıyordu, bunu Halil Ağa'ya anlatmanın belki de imkânı yoktu. Kocaların oğlu içi titreyerek başını salladı:

- Ne iyisin Halil Ağa, dedi, yalnız sözümü kesmeden dinle beni.

- Olur Beğ!

- Cihanı al.

- Evet Beğ!

- Asitane'ye, ağabeyinin yanına götür.

- Tübeler olsun; niçin Beğ?

- Ayrılırken öğrendiğimize göre, Alemdar Mustafa Paşa Ramiz Efendi'ye paşalık verip Kaptan-ı derya yapacakmış. Bunun için de bizimle gelmeyip İstâmbol'da kaldı. Biz Cihan'ı ağabeyisine teslim edelim de, sonra gerekirse geriye...

- Ramiz Efendi istediği kadar bizimle bile gelmesin Beğ! Biz Cihancığa gül gibi bakarız! Hele en kısa zamanda küçük küçük Kocalar da dünyaya geldi mi? Tasası mı düşmüş Ramiz Efendi'nin bize? Bunda hatır kıracak bir şey de yok.

- Git Halil Ağa, ne olur git; dediğimi yap!

- Gitmem de, yapmam da Beğ! Var mı bir diyeceğin? Hem sen bana baksana; senin dilinin altında başka bakla var, süle onu hemen şuracıkta!

Kocaların oğlu başını önüne eğdi; bunu yapamayacaktı; Halil Ağa'ya yazdığı mektubun mahiyetini söyleyemeyecekti...

Birden yakınlarından nal sesleri duyuldu; dört nala gelen bir atın sesiydi bu.

- Tübeler olsun! Büle hayvanını çatlatırcasına kim sürer? Hey gaziler; bakın hele şu gelene!

Gazilerin atlıyı çevirmesine vakit kalmadı; toz ve tere bürünmüş birisi hayvanından atladı:

- Ey Yerköylüler, diye seslendi. Kocaların Mehmet Beğ yanınızda mı?

- Beli; ağaçların altında.

Bu atlı, Kocaların oğlu'nun İstanbul surları önünde, Yerköy'e Cihan'a mektup yazıp gönderdiği Pınarhisar âyanı Ali Ağa'nın adamıydı.

Hemen Kocaların oğlu'nun yanına vardı.

- Mehmet Beğ, dedi, Yerköy'den cevap getirdim!

- Cevap mı getirdin? Kimden?

- Hatundan!

Kocaların oğlu derhal ayağa kalktı, elleri titreyerek uzatılan mektubu aldı, bir solukta okudu:

"Serhadlerin yiğidi!

Ne söylersen söyle, ne yaparsan yap, seni burada bekleyeceğim... Korkuyorsan şayet hiç gelme; ayrıca benim yüzümden bazı kararlarını yerine getiremiyorsan, Cihan'ı tamamen aklından çıkar. Ama günün birinde yolun Yerköy'e düşerse, serhadlerde Kocaların oğlu yerine nöbet bekleyen bir kadın bulacaksın! Tıpkı Koca Memil'ini bekleyen bir Hatçe Ana gibi Mehmedi'nin yolunu gözleyen bir kadın!

Etme yiğit; ne kendine gadreyle, ne de bana. Senden gelen tehlike, senden gelen gözyaşı zevktir benim için! Şayet barut kokuları, kılıç darbeleri seni eritir, toprağa gömerse, eşin olsam da, olmasam da ardından yaşar mıyım sanıyorsun? O zaman on üç yıldan beri çektiğim özlemin değeri mi kalır? Beni bu hayata, senden sonra bağlayacak bir evlâdım da yok ki ona sığınayım.

Kılıcın inşallah bana hatıra diye hiç gelmeyecek; bir tanesi duvarda asılı, hem de altın saplısı, o yeter bize. Namını ise, sen inkâra kalkışsan da, ben şerefle taşıyacağım.

İnatçılığın da gururun da, hırçınlıkların da makbulüm. Yiğit söyletme beni daha fazla, gönlümü iyice serdirtme önüne. Bırak gerisini eşin olduğum zamana saklayayım! Ulu Tanrıya yalvarıyorum; hangi akşamı beklediğini, ne gibi tehlikeyle karşı karşıya olduğunu bilmiyorum ama, yine de ulu Tanrıma yalvarıyorum, sana yardım edecek!

Yiğit, son sözüm şudur; bundan sonra Yerköy'den hiçbir yere kıpırdamam. Gelme istersen, beni de alma! Ben yine de bekleyeceğim, serhadleri bekleyeceğim; buraları yalnız senin toprağın değil ki...

Cihan"

Mektupta birkaç damla gözyaşı vardı. Kocaların oğlu düşmemek için Halil Ağa'nın omuzuna dayandı. Sonra mektubu kuşağına sokarken:

- Atım, diye seslendi; Halil Ağa ben hemen gidiyorum! Siz bana ayak uyduramazsınız!

- Nereye Beğ?

- Yerköy'e!..

- Rusçuğa uğrayıp Cihan'ı alıversene!

- Cihan Yerköy'de; oraya varacağım, hemen onun yanına! Ancak o beni avutur. Onun yanında dinleneceğim, ona yaslanacağım! Hep beraber, hep beraber; Halil Ağa! Gün gelir elbet bize yine iş düşer; öyle demiyor muydun? Bundan sonra daha hızlı, daha güçlü bu topraklar için çarpışırız Halil Ağa! Cihan olduktan sonra yanımızda! Ya Halil Ağa; küçük küçük Kocalara sen bakarsın; büyütürsün onları! Bu toprakların hep bizlere ihtiyacı olacak; düzelecek bir gün, düzelecek.

Kocaların oğlu Halil Ağa'nın bir şey söylemesine vakit bırakmadı; dalları göğüsledi, bir solukta ağaçlıktan çıktı, atına sıçradı, hayvanını dolu dizgin ovalara sürdü.

Çok uzaklardan bir ırmak akıyordu; bu Tuna'nın bir kolu olmalıydı. Birazdan akşam çökecekti etrafa. Daha sonra sadece yıldızların ışığı yol gösterecekti geride kalanlara!..

- Tübeler olsun! Allah'ın işi ne denir? Hiçbir şey anlamadım olup bitenlerden! Hâlbuki biz de yapardık bir kolaylık Beğ!

Halil Ağa yolun ortasında durmuştu; beyaz dişleri gözüküyordu. Külâhı yine ensesindeydi; alnındaki birkaç telde ellerini gezdiriyordu, yosun renkli gözlerinde de bir sevincin izleri vardı. Başını çevirmeden, kirpiklerini kırpmadan bakınıyordu Halil Ağa beyinin gittiği yere! Fakat onu göremiyordu artık; galiba gözleri altmış yılın yükü altında çok yıpranmış, yorulmuştu!

- Beğ benden bir dakika bile uzak kalamazsın; hemen yetişirim sana! Beklesen de beklemesen de gelirim ardından...

* * *

Bu bizlerin hikâyesiydi; beşeriyetin hikâyesi, belki de daha çok, bu topraklarda yaşayanların hikâyesi... Kim bilir; belki bir gün!...

---oo0oo---

Sultan III. Selim'in saltanat yılları...
Nizam-ı Cedid'in kurulmaya çalışıldığı, Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılarak yeni bir yapılanmaya gidişin başlatıldığı sancılı dönem... Devlet şuurunu ve Türkün siyasî tarihteki doğrultusunu olayların ve krizlerin değerlendirilmesinde esaslı bir ölçü kabul eden Bekir Büyükarkın, yeniden büyük devlet olma ümidini "Belki Bir Gün"de, bu kritik olayların ayrıntılarında arıyor... 200 yıl önceki atalarının devlet şuurundan ve gayretinden ilhamını almağa önem veren kahramanlarını sarayda, serhadlerde, İstanbul sokaklarında maceradan maceraya koşturarak, zevkle ve heyecanla okuyuculara bu hedefe erişmenin yollarını işaret etmeğe çalışıyor...

BELKİ BİR GÜN

BEKİR BÜYÜKARKIN

9 789754 377699

BELKİ BİR GÜN

BEKİR BÜYÜKARKIN

ÖTÜKEN

TARİHİ ROMAN

BEKİR BÜYÜKARKIN

BELKİ BİR GÜN

ÖTÜKEN